

KONTRAKTSPILLERE I FODBOLD OG HÅNDBOLD

*UNDERSØGELSE AF SOCIALE, UDDANNELSESMÆSSIGE OG SPORTSLIGE VILKÅR FOR DANSKE
KONTRAKTSPILLERE 2002*

BIND II

**AFRAPPORTERING AF
SPØRGESKEMAUNDERSØGELSER OG
KVALITATIVE ANALYSER**

Klaus Nielsen

Anders Godthjælp Nielsen

Stig Møller Christensen

Rasmus Klarskov Storm

POULA HELTH
R Å D G I V N I N G

KONTRAKTSPILLERE I FODBOLD & HÅNDBOLD
Undersøgelse af sociale, uddannelsesmæssige og sportslige vilkår for
danske kontraktspillere 2002

BIND II

AFRAPPORTERING AF SPØRGESKEMAUNDERSØGELSER OG
KVALITATIVE ANALYSER

ROSKILDE UNIVERSITETSCENTER

Universitetsvej 1. Postbox 260. 4000 Roskilde.
Telefon 4674 2000. Telefax 4674 3000. e-post ruc@ruc.dk. Web www.ruc.dk.

© 2002 ©

POULA HELTH RÅDGIVNING APS

Hellerupvej 8. 2900 Hellerup. Telefon 3962 6216.
Telefax 3940 1891. e-post info@poulahelth.dk. Web www.poulahelth.dk.

"Kontraktspillere i fodbold og håndbold. Undersøgelse af sociale, uddannelsesmæssige og sportslige vilkår for danske kontraktspillere 2002". Bind II. I alt to bind.

© Klaus Nielsen, Anders Godthjælp Nielsen, Stig Møller Christensen og Rasmus Klarskov Storm
Poula Helth Rådgivning ApS og Roskilde Universitetscenter, maj 2002.

Gengivelse af denne rapport er kun tilladt med tydelig kildeangivelse. Der citeres således:

Poula Helth Rådgivning ApS og Professor Klaus Nielsen, Roskilde Universitetscenter, 2002.

Bruges ALENE tabeller, figurer el. andet talmateriale fra rapporten citeres således: "Poula Helth Rådgivning ApS og Roskilde Universitetscenter for TEAM DANMARK, 2002".

I VIDENSKABELIGE tidsskrifter eller bøger citeres således: "Nielsen, Nielsen, Christensen & Storm 2002".

DENNE RAPPORT KAN DOWNLOADES PÅ TEAM DANMARK'S HJEMMESIDE: WWW.TEAMDANMARK.DK

INDHOLD

1. INDLEDNING	1
1.1 BIND II'S OPBYGNING	1
1.1.1 Figurer og tabeller	2
1.1.2 Læsevejledning til Bind II	2
1.2 UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG TILRETTELÆGGELSE	3
1.3 UNDERSØGELSENS GENNEMFØRELSE	3
1.4 ANVENDELSE AF STATISTISKE TESTS I UNDERSØGELSEN	5
1.4.1 Sammenligninger med supereliten i 1995, subeliten i 2000 og normalbefolkningen	6
2. UNDERSØGELSENS POPULATIONER	9
2.1 SPILLERUNDERSØGELSEN	9
2.1.1 Kvalitative interview i spillerundersøgelsen	12
2.2 KLUBUNDERSØGELSEN	13
2.2.1 Kvalitative interview i klubundersøgelsen	13
3. KONTRAKTSPILLERE I DANSK HÅNDBOLD OG FODBOLD ANNO 2002	15
3.1 FASTE PARAMETRE I SPILLERUNDERSØGELSEN	15
3.1.1 Sportsgrene (parameteren <i>sportsgren</i>)	15
3.1.2 Kønsfordeling (parameteren <i>køn</i>)	16
3.1.3 Aldersfordeling (parameteren <i>alder</i>)	17
3.1.4 Parameteren <i>kontrakttype</i>	18
3.1.5 Parameteren job/uddannelse	19
3.1.6 Sammenhænge mellem parametrene	20
3.1.7 Andre parametre (ikke-gennemgående)	24
3.2 NUVÆRENDE UNGDOMSLANDSHOLDSPILLERE	25
3.3 LANDSHOLDSMERITTER	28
3.4 CIVILSTAND OG BØRN	29
3.5 ALDER FOR START PÅ SPORT	30
3.6 ALDER VED START PÅ MÅLRETTET ELITEKARRIERE	30
3.7 AMBITIONSNIVEAU	31
4. KONTRAKTFORHOLD	35
4.1 ALDER VED FØRSTE KONTRAKTUNDERSKRIVELSE	35
4.2 UAFBRUDT KONTRAKTFORLØB	36
4.3 KONTRAKTTYPER	36
4.3.1 Første kontrakttype	39
4.3.2 Nuværende kontrakttype	40
4.3.3 Udviklingen i kontrakttyper	43
4.3.4 Antal år i forbindelse med nuværende kontrakttype	45
4.4 ALDER VED UNDERSKRIVELSE AF FULD TIDSKONTRAKT	46
4.5 RÅDGIVNING I FORBINDELSE MED KONTRAKTFORHANDLINGER OG -UNDERSKRIVELSER	49
4.6 BETYDNINGEN AF FORSKELLIGE FORHOLD VED UNDERSKRIVELSE AF NUVÆRENDE KONTRAKT	52
4.6.1 Betydningen af god løn og bonus	54

4.6.2	Betydningen af gode træningsforhold	55
4.6.3	Betydningen af gode muligheder for spilletid	56
4.6.4	Betydningen af højt sportsligt niveau	57
4.6.5	Betydningen af gode muligheder for kombination med job/uddannelse	58
4.6.6	Betydningen af godt klubtilhørsforhold	59
4.6.7	Betydningen af passende kontraktlængde	60
4.6.8	Andre forhold	60
4.7	BETYDNINGEN AF FORSKELLIGE FORHOLD VED UNDERSKRIVELSE AF KOMMENDE (NÆSTE) KONTRAKT	61
5.	UDDANNELSE OG CIVILT LIV	63
5.1	AFSLUTTEDE UDDANNELSER	63
5.1.1	Grund- og ungdomsuddannelser samt enkeltfag	65
5.1.2	Afsluttede erhvervsuddannelser	67
5.1.3	Afsluttede videregående uddannelser	68
5.2	HØJESTE AFSLUTTEDE UDDANNELSE OG SAMMENLIGNING MED NORMALBEFOLKNINGEN	70
5.3	IGANGVÆRENDE UDDANNELSER	73
5.4	SAMMENFATNING: HØJESTE FORVENTEDE UDDANNELSESLEVELAU	74
5.5	UDDANNELSESFORLÆNGELSER OG -AFBRYDELSER	77
5.6	FORÆLDRES UDDANNELSESLEVELAU SET I RELATION TIL SPILLERNES DITTO	82
5.7	SOCIAL MOBILITET	83
5.8	HOLDNINGER TIL UDDANNELSE ELLER JOB VED SIDEN AF SPORTSKARRIEREN	85
5.9	FORBEDRINGSBEHOV	95
5.9.1	Kombination med uddannelse	95
5.9.2	Kombination med civilt arbejde	96
5.9.3	Uddannelses- og erhvervsvejledning	98
6.	TIDSFORBRUG OG FERIE	99
6.1	TIDSFORBRUG	99
6.2	TIDSFORBRUG PÅ SPORT	102
6.3	TIDSFORBRUG PÅ JOB/UDDANNELSE	106
6.4	TIDSMÆSSIGT PRES	108
6.5	RESTITUTION OG HVILE	109
6.6	FERIE	109
7.	SPORTSLIGE FORHOLD OG FORHOLDET TIL KLUBBEN	113
7.1	TRÆNINGSTID	113
7.2	TRÆNINGSTIDSPUNKTER	114
7.3	FYSISKE RAMMER	115
7.4	CHEFTRÆNERS IDRÆTSMÆSSIGE KOMPETENCE	116
7.5	TRÆNINGSFORHOLD SET I HELHED	116
7.6	MULIGHED FOR UDVIKLING SOM SPILLER	118
7.7	FORBEDRINGER I RELATION TIL TRÆNINGSFORHOLD	119
7.8	SOCIALT FORHOLD TIL KLUB	121
7.9	KLUBBENS HOLDNING TIL JOB/UDDANNELSE VED SIDEN AF IDRÆTSKARRIEREN	123
7.10	KLUBBENS HJÆLP I FORBINDELSE MED SPILLERNES CIVILE KARRIERE, JOB OG BOLIG	127

7.10.1	Hjælp til tilrettelæggelse af uddannelse og civilkarriere.....	127
7.10.2	Hjælp til at finde job.....	128
7.10.3	Hjælp til at finde bolig	130
8.	SKADER.....	131
8.1	ANTALLET AF SKADER	131
8.2	BEHANDLING AF SKADER	134
8.3	FOR TIDLIG OPSTART AF TRÆNING OG/ELLER KAMP	136
8.4	SAMMENHÆNG MELLEM SKADER OG KAMP-/TRÆNINGSMÆNGDE	137
8.5	SKADERS KONSEKVENSER FOR SPORTSKARRIEREN.....	141
8.6	FORBEDRINGER I FORHOLD TIL SKADER.....	142
9.	ØKONOMISKE OG FORSIKRINGSMÆSSIGE FORHOLD	147
9.1	METODISKE SPIDSFINDIGHEDER ANGÅENDE ØKONOMISPØRGSMÅL	147
9.2	BRUTTOINDTÆGT OG INDTÆGTSFORDELING FOR ALLE SPILLERE	147
9.3	BRUTTOINDTÆGT OG INDTÆGTSFORDELING I FORHOLD TIL SPORTSGRENE.....	150
9.4	BRUTTOINDTÆGT OG INDTÆGTSFORDELING I FORHOLD TIL <i>KONTRAKTTYPE</i> OG <i>JOB/</i> <i>UDDANNELSE</i>	152
9.5	BRUTTOINDTÆGT OG INDTÆGTSFORDELING I FORHOLD TIL <i>KØN</i> OG <i>ALDER</i>	153
9.6	GENNEMSNITLIGE INDKOMSTER SAMMENLIGNET MED NORMALBEFOLKNINGEN.....	154
9.7	NATURALIESPONSORATER	157
9.8	OPSPARING	158
9.9	ARBEJDSLØSHEDSFORSIKRING	160
9.10	ANDRE FORSIKRINGER	162
10.	FORBEDRINGSBEHOV OG ØNSKER FOR FREMTIDEN	165
10.1	FORBEDRINGSBEHOV	165
10.2	FORBEDRINGSBEHOV GENERELT.....	166
10.3	FREMTIDEN.....	170
10.4	JOB EFTER SPORTSKARRIEREN	176
11.	SAMLET ANALYSE AF DE KVALITATIVE SPILLERINTERVIEW	179
11.1	FORHOLDET UDDANNELSE/JOB	179
11.2	SPORTSKARRIERENS FORRANG	181
11.3	OM DE PRAKTISKE ASPEKTER VED AT KOMBINERE SPORT OG UDDANNELSE.....	182
11.4	TIDSFORBRUGET OG MULIGHEDEN FOR AT HOLDE FRI OG FERIE	184
11.5	SKADESPROBLEMATIK	185
11.6	TRÆNINGSFORHOLD	186
11.7	KONTRAKTFORHANDLINGER.....	186
11.8	FREMTIDSUDSIGTERNE.....	187
11.9	AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER.....	189
12.	KLUBBERNES SVAR PÅ KLUBSPØRGESKEMAET.....	191
12.1	TRÆNINGSMÆSSIGE OG SPORTSLIGE FORHOLD.....	191
12.2	SKADER OG FOREBYGGELSE	195
12.2.1	Behandlingsapparatet	197
12.2.2	Tilfredshed med behandlingsapparatet	199

12.3	KLUBBERNES SYN PÅ JOB, UDDANNELSE M.V.	200
12.4	JOB/UDDANNELSE OG SPORTSKARRIERE	201
12.5	UDDANNELSES- OG ERHVERVSVEJLEDNING.....	206
12.6	SPILLERNES FREMTID EFTER ENDT SPORTSKARRIERE	209
12.7	KLUBBENS ØKONOMI OG KONTRAKTSPILLERE	213
13.	SAMLET ANALYSE AF DE KVALITATIVE KLUBINTERVIEW	215
13.1	INDLEDENDE BEMÆRKNINGER	215
13.2	ANALYSE.....	215
13.3	TRÆNINGSMÆSSIGE OG SPORTSLIGE FORHOLD.....	216
13.4	SKADESPROBLEMATIK	217
13.5	KLUBBERNES HOLDNING TIL UDDANNELSE	218
13.5.1	Fodboldklubberne:.....	218
13.6	TEAM DANMARK GYMNASIUM	219
13.6.1	Håndboldklubberne:	220
13.7	KLUBBERNES HOLDNING TIL TIDEN EFTER SPORTSKARRIEREN.....	222
13.8	UDVIKLINGEN I KLUBBERNES ØKONOMI OG ORGANISATION.....	224
14.	BILAG: FORBEDRINGSBEHOVSTABEL	227
15.	BILAG: KLUBBER I SUPERLIGAEN SAMT KLUBBER I DEN MANDLIGE HHV. KVINDelige HÅNDBOLDLIGA 2001/2002	228
15.1	HERREHÅNDBOLDLIGAEN.....	228
15.2	DAMEHÅNDBOLDLIGAEN	228
15.3	SUPERLIGAEN	228
16.	INTERVIEWREFERATER, SPILLERE.....	229
16.1	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (AA) I SUPERLIGAEN	229
16.2	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (BB) I SUPERLIGAEN	230
16.3	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (CC) I SUPERLIGAEN	232
16.4	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (DD) I SUPERLIGAEN	235
16.5	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (EE) I SUPERLIGAEN	237
16.6	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (FF) I SUPERLIGAEN.....	239
16.7	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (GG) I SUPERLIGAEN	241
16.8	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (HH) I SUPERLIGAEN	242
16.9	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (II) I KVINDERNES HÅNDBOLDLIGA.....	245
16.10	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (JJ) I KVINDERNES HÅNDBOLDLIGA	248
16.11	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (KK) I KVINDERNES HÅNDBOLDLIGA	251
16.12	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (LL) I MÆNDENES HÅNDBOLDLIGA	253
16.13	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (MM) I MÆNDENES HÅNDBOLDLIGA	256
16.14	TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (NN) I MÆNDENES HÅNDBOLDLIGA	258
17.	BILAG: INTERVIEWREFERATER, KLUBBER	262
17.1	INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (VV) I SUPERLIGAKLUB	262
17.2	INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (XX) I SUPERLIGAKLUB	264
17.3	INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (YY) I SUPERLIGAKLUB.....	267

17.4	INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (<i>ZZ</i>) I SUPERLIGAKLUB.....	268
17.5	INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (<i>ÆÆ</i>) I HÅNDBOLDLIGAKLUB.....	274
17.6	INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (<i>ØØ</i>) I HÅNDBOLDLIGAKLUB.....	277
17.7	INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (<i>ÅÅ</i>) I HÅNDBOLDLIGAKLUB.....	280
18.	BILAG: UNDERSØGELSENS RETNINGSLINIER.....	284
19.	BILAG: LITTERATUR ANVENDT I UNDERSØGELSEN	290
19.1	RAPPORTER.....	290
19.2	BØGER.....	290
20.	BILAG: FØLGEBREV, SPILLERSPØRGESKEMA	291
21.	BILAG: SPILLERSPØRGESKEMA.....	292
22.	BILAG: FØLGEBREV, KLUBSPØRGESKEMA	310
23.	BILAG: KLUBSPØRGESKEMAET	311

1. INDLEDNING

Dette er Bind II af det samlede rapportsæt på to bind, som udgør rapporten "Kontraktspillere i fodbold og håndbold. Undersøgelse af sociale, uddannelsesmæssige og sportslige vilkår for danske kontraktspillere 2002". I dette bind vil undersøgelsesgruppen lægge vægt på systematisk og nøgternt at afrapportere resultaterne fra de to spørgeskemaundersøgelser, som udgør de to største dele af den samlede undersøgelse.¹ Endvidere vil en samlet analyse af interviewene med spillere og klubber blive foretaget.

Den tekniske og læsemæssige sværhedsgrad vil i dette Bind II være højere end i rapportsættets Bind I. Dette skyldes, at vægten i dette bind overvejende ligger på afrapportering af undersøgelsens kvantitative dele. Ønskes en umiddelbar og let tilgængelig sammenfatning af undersøgelsens vigtigste resultater henvises derfor til Bind I, hvori resultaterne fra de enkelte dele af den samlede undersøgelse samles, analyseres og perspektiveres.

1.1 BIND II'S OPBYGNING

I resten af dette kapitel præsenteres undersøgelsens tilrettelæggelse, udformning og gennemførelse samt metodiske overvejelser i forbindelse hermed. Det efterfølgende kapitel 2 præsenterer kort, hvorledes undersøgelsens populationen er udvalgt samt hvem, der har svaret.

I kapitel 3 gives herefter en grundig gennemgang af profilen på populationen af de undersøgte spillere. Herunder køns- og alderssammensætning mv. I forbindelse hermed vil kapitlet uddybende beskrive de parametre, som bidrager til at strukturere analysen og afrapporteringen af de afgivne svar i spørgeskemaundersøgelsen af spillerne. Sidst i kapitlet vil spillernes start på sport og elitesatsning, spillernes landsholdsmeritter samt ambitionsniveauer blive gennemgået.

I de følgende kapitler beskrives og analyseres de øvrige svarafgivelser fra spørgeskemaerne udsendt til spillerne. I disse kapitler gennemgås således spillernes svar på spørgsmål angående kontraktforhold (kapitel 4), uddannelse og civilt liv (kapitel 5), tidsforbrug og ferie (kapitel 6), sportslige forhold og forholdet til klubben (kapitel 7), skader (kapitel 8), økonomiske og forsikringsmæssige forhold (kapitel 9) samt forbedringsbehov og ønsker og håb for fremtiden (kapitel 10). Efter afrapporteringen af spillernes svar på spillerspørgeskemaet foretages analysen af resultaterne fra de kvalitative interview foretaget med udvalgte spillere (kapitel 11). Der er tale om en sammenfattende analyse, der - tværgående i forhold til de foretagne spillerinterview - trækker de vigtigste pointer frem fra denne del af undersøgelsen. Det skal i den forbindelse nævnes, at der som bilag er vedlagt referater af samtlige foretagne interview (se Bilag kapitel 16).

¹ Om undersøgelsens helhed læs kapitel I i Bind I.

I kapitel 12 beskrives og analyseres svarafgivelserne fra spørgeskemaerne udsendt til klubberne. Herunder gennemgås klubbernes svar på spørgsmål angående træningsmæssige og sportslige forhold, skader og forebyggelse, klubbernes syn på spillernes job og uddannelse, uddannelses- og erhvervsvejledning, spillernes fremtid efter endt sportskarriere og kontaktspillere og klubbens økonomi. Herefter foretages - i kapitel 13 - en samlende analyse af de kvalitative interview foretaget med klubber, der - som med de kvalitative interview foretaget med spillerne - blev lavet som opfølgning på klubspørgeskemaundersøgelsen. Som i forbindelse med interviewene foretaget af spillerne er der i bilag optrykt referater af interviewene med klubberne (se Bilag kapitel 17).

1.1.1 Figurer og tabeller

Der er i begge rapportbind kun medtaget figurer og tabeller, som understøtter og illustrerer analysens vigtigste resultater. Det er derfor ikke muligt at finde eksempelvis svarfordelinger, gennemsnitsberegninger eller oversigter over statistiske kørsler for alle spørgsmål i det samlede rapportsæt. Dette skyldes, at omfanget af rapportsættet ville blive meget stort, hvis tabeller og figurer for alle beregninger og statistiske kørsler skulle medtages. Undersøelsesgruppen har således valgt at prioritere og vægte datamaterialet ved kun at medtage de analytisk mest interessante og "nødvendige" tabeller og figurer fra analysearbejdet, der har bestået af en systematisk - og i en vis udstrækning slavisk - gennemgang og statistisk analyse af alle besvarelserne på de i spørgeskemaundersøgelserne stillede spørgsmål (herunder analyse af fordelingstabeller samt signifikans- og gennemsnitsberegninger, særlige kørsler mv.).

I forbindelse med de tabeller og figurer, der er medtaget i rapporten er der indsat det samlede antal svar som figurerne og tabellerne baserer sig på. Det er sket ved brug af forkortelsen "N" (fx $N=401$, hvilket er ensbetydende med, at i alt 401 spillere har besvaret det givne spørgsmål på gyldig vis). I undersøgelsen indgår svar fra i alt 408 fodbold- og håndboldspillere. For langt de fleste spørgsmål gælder det, at næsten alle spillere har besvaret spørgsmålene. På visse spørgsmål har spillerne haft mulighed for at angive "Ved ikke/ikke relevant". Disse er for det meste udeladt af afrapporteringen, og de statistiske tests. Hvis N eksempelvis er lig 401 betyder det følgelig, at syv spillere har undladt at besvare spørgsmålet eller har svaret "Ved ikke/ikke relevant". I nogle tilfælde er der lavet statistiske kørsler for udvalgte grupper af spillere. Det betyder selvfølgelig, at N er væsentligt mindre end 408. Måden, hvorpå grupperne er blevet udvalgt fremgår da af teksten.

1.1.2 Læsevejledning til Bind II

Som nævnt ovenfor er den læsemæssige og tekniske sværhedsgrad i dette Bind II højere end i det opsamlende og perspektiverende Bind I. Det er i forbindelse med afrapporteringen af spørgeskemaundersøgelserne tilstræbt at undgå anvendelse af begreber, der ikke kan forudsættes bekendt af læsere uden kendskab til statistik. Det har imidlertid ikke helt kunnet undgås. Disse begreber bliver forklaret i afsnit 1.4. Det anbefales, at dette afsnit læses før læseren går videre med de resterende kapitler i rapporten. Det anbefales endvidere, at læseren læser kapitel 2 og 3. Heri gennemgås overvejelser og pointer, der er væsentlige for forståelsen af undersøgelsens helhed. De resterende kapitler kan læses efter læserens egen selektion og interesse.

1.2 UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG TILRETTELÆGGELSE

Undersøgelsen er udført på baggrund af et ønske fra de finansierende institutioner om at skabe et kvalificeret grundlag for en vurdering af, hvilke eventuelle tiltag der i fremtiden skal iværksættes for at forbedre de sportslige og sociale forhold for kontraktspillere i dansk håndbold og fodbold.

Undersøgelsens fokusområder samt formuleringen af disse blev i første omgang udarbejdet af Klaus Nielsen, Anders G. Nielsen og Rasmus Klarskov Storm på opfordring af TEAM DANMARK i foråret og sommeren 2001. Senere blev undersøgelsens fokusområder tilpasset ønsker fra de øvrige af undersøgelsens medfinansierer.²

Undersøgelsen er således udarbejdet på baggrund af retningslinier, der er formet i samarbejde med de finansierende institutioner. Disse retningslinier er vedlagt denne rapport som bilag. I korte træk er udgangspunktet det, at der ønskes en redegørelse for - samt analyse af - de bedste danske kontraktspillere i dansk håndbold og fodbold's uddannelsesmæssige og sociale forhold samt deres sportslige vilkår. Ydermere ønskes spillernes fremtidige ønsker angående forbedringer belyst ligesom det ønskes afdækket, hvad klubberne gør samt kan og vil gøre for at forbedre spillernes vilkår.

1.3 UNDERSØGELSENS GENNEMFØRELSE

Undersøgelsen er udført som en delvis kvantitativ og delvis kvalitativ undersøgelse. Kvantitativt set er der gennemført to spørgeskemaundersøgelser. Der er udsendt spørgeskemaer dels til fodbold- og håndboldspillerne, dels til håndbold- og fodboldklubberne. Kvalitativt er der gennemført tre "interviewrunder" i løbet af undersøgelsens forløb. Herunder én interviewrunde med ledelsesmæssige repræsentanter fra fodbold- og håndboldverdenen (trænere, ledere mm. fra klubber, forbund og organisationer), én med udvalgte spillere fra fodbold og håndbold og én med klubrepræsentanter fra udvalgte fodbold- og håndboldklubber.

Formålet med at lave undersøgelsen således, at kvalitative og kvantitative metoder blandes, har været at opnå så stor bredde såvel som dybde i undersøgelsen som muligt. Første kvalitative interviewrunde - der indeholdt to fokusgruppeinterview (ét med repræsentanter fra håndboldverdenen samt ét med repræsentanter fra fodboldverdenen) - havde til formål at indkredse og præcisere de undersøgelsesemner, der ville være relevante at forfølge i de to spørgeskemaundersøgelser.

Efter første kvalitative interviewrunde fulgte den første spørgeskemaundersøgelse, der fokuserede på spillernes socioøkonomiske situation og sportslige vilkår samt deres ønsker for fremtiden. Resultaterne fra den første spørgeskemaundersøgelse blev fulgt op af anden kvalitative

² Undersøgelsens medfinansierer er: TEAM DANMARK, Dansk Boldspil Union (DBU), Dansk Håndbold Forbund (DHF), Divisionsforeningen, Spillerforeningen (fodbold) og Håndbold Spiller Foreningen.

interviewrunde, hvori otte hhv. seks spillere i fodbold (kun mandlige spillere) og håndbold (tre mandlige og tre kvindelige spillere) blev interviewet. Formålet var her at konfrontere spillerne med resultaterne fra spørgeskemaet samt at følge særligt interessante resultater fra spørgeskemaundersøgelsen af spillerne op (herunder: vækker de generelle resultater genkendelse hos, eller falder de ved siden af, den enkelte spillers oplevelser af situationen? Og hvad er spillerens reaktioner på dette?). Endvidere var formålet at skabe nuance og dybde i forhold til de generelle udsagn angående spillernes forhold, som kommer til udtryk via analysen af svarene fra spørgeskemaerne (hvilke supplerende oplysninger og holdninger har spillerne osv.).

Spørgeskemaundersøgelsen af klubberne blev - ligesom spørgeskemaundersøgelsen af spillerne - fulgt op af en kvalitativ interviewrunde (den tredje), hvori der på baggrund af resultaterne i spørgeskemaundersøgelsen af klubberne blev foretaget interview med ledelsen - eller repræsentanter for ledelsen - i fire klubber inden for fodbold og tre inden for håndbold. Formålet med at lave opfølgende interview med klubberne er det samme som formålet med at lave opfølgende interview med spillerne.

Alle undersøgelser må vælge og fravælge mellem emner; altså sætte sit fokus. Det skal derfor nævnes, at vægten i denne undersøgelse har ligget på at undersøge spillernes vilkår. Følgelig har spørgeskemaundersøgelsen af spillerne haft størst prioritet, hvorfor spørgeskemaet udsendt til spillerne således er længere og mere udførligt end det tilsvarende spørgeskema udsendt til klubberne.³ Endvidere har en afdækning af de sociale og uddannelsesmæssige problemstillinger i forhold til spillerne haft en noget højere prioritet end en tilsvarende afdækning af de stringent sportslige. Dette skyldes, at de sportslige trænings- og konkurrenceforhold inden for fodbold og håndbold - set i relation til andre sportsgrene - i meget stor udstrækning er af høj standard i Danmark (et forhold, der også synes at blive bekræftet af undersøgelsens resultater [se kapitel 7 om sportslige forhold og forholdet til klubben]). Således er det ikke fundet påkrævet i samme udstrækning, som i forhold til de sociale og uddannelsesmæssige vilkår, at afdække problemstillinger i forhold til det stringent sportslige om end en række centrale problemstillinger på dette område berøres.

At de sociale og uddannelsesmæssige forhold i højere grad - end de stringent sportslige - er i fokus skyldes endvidere, at problemstillinger af social og uddannelsesmæssig karakter i forhold til især fodboldspillerne har været genstand for en udbredt hjemlig idrætspolitisk debat de senere år. Det skal i den forbindelse tilføjes, at netop denne debat i stor udstrækning har initieret igangsættelsen af nærværende undersøgelse.

³ Vægtningen i afrapporteringen bærer også præg heraf.

1.4 ANVENDELSE AF STATISTISKE TESTS I UNDERSØGELSEN

Udover almindelige analyser af svarfordelinger, samt gennemførelse og analyse af diverse gennemsnitsberegninger osv., er der gennemført særlige statistiske analyser med henblik på at finde sammenhænge (eller forskelle) mellem særlige grupper af spillere (i undersøgelsen anvendes betegnelsen "parametergrupper") svar på de forskellige spørgsmål.

Ved at gennemføre statistiske tests er det på systematisk vis muligt at afdække, hvorfor spillerne (eller visse grupper af spillere) svarer som de gør. Endvidere er det muligt at finde særlige - eller umiddelbart skjulte - mønstre i svarafgivelserne. Kan det eksempelvis konstateres, at der blandt spillerne er mange, der svarer ens på et givent spørgsmål kunne det være oplagt at konkludere, at enigheden er relativt fremherskende blandt alle spillere. Det *behøver* imidlertid ikke at være tilfældet (om end det afhængigt af givne omstændigheder *kan* hænge sådan sammen) idet enkelte grupper af spillere (parametergrupper⁴) i den samlede population kan skille sig ud ved at svare stik modsat majoriteten af populationen. Statistiske test kan på denne måde medvirke til at udvide forståelsen af de afgivne svar. Både i forhold til hele populationen; men også i forhold til dele af denne.

I forbindelse med statistiske tests opereres med begrebet "signifikans". At der registreres en signifikant sammenhæng betyder, at der er registreret en sammenhæng på et givent testniveau. Normalt opereres med et 5-procent-testniveau, og dette gøres der også i denne undersøgelse. Teoretisk formuleret betyder en konstateret signifikant sammenhæng, at det med stor sandsynlighed ikke kan afvises, at der sammenhæng mellem en given parameter (en gruppe af spillere med særlige karakteristika) og de afgivne svar (eller mellem givne svarafgivelser). I praksis fortolkes dette som om der *er* sammenhæng.⁵

Konstaterede (sandsynlige) samvariationer i de talmæssige størrelser siger dog ikke i sig selv noget om, hvorvidt der eksisterer en reel - eller "virkelig" om man vil - sammenhæng. De statistiske test åbenbarer nemlig kun det man kalder en talmæssig sammenhæng, der i alle tilfælde må begrundes kvalitativt for at kunne valideres som en reelt - og virkeligt forekommende - sammenhæng. Eksempelvis er det i princippet muligt at vise en statistisk (talmæssig) sammenhæng mellem forskelle i fødselstal i Kolding og fald eller stigninger i vandstanden i Roskilde Fjord; men det betyder ikke pr. definition, at sammenhængen er kausal (i dette tilfælde ville der ikke være tale om en kausal sammenhæng) eller reel (do). Kvalitative begrundelser må i alle tilfælde underbygge, hvorvidt en given talmæssig sammenhæng også er en reel "virkelig" sammenhæng, der eksisterer i *den* sociale virkelighed som via statistiske analyser søges afdækket. Derfor søges det i så vidt omfang som muligt at underbygge de konstaterede signifikante sammenhænge med fortolkninger og kommentarer.

⁴ Se afsnit 3.1 for en forklaring af, hvilke parametergrupper der anvendes i denne undersøgelse.

Flere steder i afrapporteringen gøres endvidere brug af gennemsnitlige svarafreporteringer. Eksempelvis er spillernes gennemsnitsalder 23,5 år. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at sådanne gennemsnit kan dække over betydelige variationer i svarafgivelserne. Som det vil fremgå af senere afsnit dækker den gennemsnitlige alder over spillere mellem 16 og 38 år, hvor den hyppigste alder er 19 år. I det omfang det er blevet skønnet relevant for forståelsen af undersøgelsens resultater vil sådanne "minimums-", "maksimums-", "median-", "hyppigste" og "standardafvigelses-" størrelser blive refereret og kommenteret.

I mange spørgsmål har spillerne haft mulighed for at afgive deres svar på en femtrinsskala. I sådanne tilfælde vil gennemsnitstallene sjældent nærme sig et af yderpunkterne, da kun ganske få svar afgivet i den modsatte ende af majoriteten af de afgivne svar vil trække gennemsnittet mod skalaens middelværdi. I særlige tilfælde, hvor det skønnes nødvendigt af hensyn til forståelsen af svarafgivelsen, vil sådanne gennemsnitstal derfor blive suppleret med opgørelser af de totale svarfordelinger (procentvise fordelinger på de givne svarkategorier).

1.4.1 Sammenligninger med supereliten i 1995, subeliten i 2000 og normalbefolkningen

I det omfang det er relevant, statistisk forsvarligt og muligt - ud fra tilgængelige data - vil undersøgelsens resultater blive sammenlignet med resultaterne fra undersøgelsen af supereliten i 1995⁶, og undersøgelsen af subeliten i 2000⁷ samt med relevante dele af normalbefolkningen. Der er dog vanskeligheder, og deraf følgende potentielle fejlkilder, forbundet med at foretage sådanne sammenligninger.

I forhold til sammenligninger på tværs af denne undersøgelse samt de to tidligere foretagne undersøgelser spiller de forskellige tidspunkter, hvor undersøgelserne er gennemført en vis rolle. Sportens verden er ikke en konstant størrelse; men ændrer sig over tid. Endvidere er professionaliseringsgraden inden for fodbold og håndbold steget betydeligt siden 1995. Alene af den grund er det sandsynligt, at forskellene mellem supereliten i 1995 samt subeliten i 2000 og fodbold- og håndboldspillerne i 2002 vil blive større (eller mindre) end hvis målinger af fodbold- og håndboldspillerne var blevet foretaget på samme tid. Dernæst er der mange spørgsmål, der ikke kan stilles på samme måde som det blev gjort i super- og subeliteundersøgelserne, hvorfor sammenligninger vanskeliggøres. Ydermere er det ikke i alle sammenhænge muligt at afgøre, hvor ensartede undersøgelsespopulationerne er. Dette betyder, at forskelle mellem populationernes svar i denne og de to andre undersøgelser udmærket kan tilskrives ikke-gennemskuelige forhold som tilfældige forskelle i sammensætningen af de givne populationstørrelser (eksempelvis forskellig job/uddannelsessituation, alderssammensætning mv.). Med hensyn til sammenligning med normalbefolkningen opstår også problemer. Dels kan det være vanskeligt at finde tal, der kan

⁵ Dette er i øvrigt en alment accepteret praksis.

⁶ Undersøgelsen fra 1995 er foretaget af Peter Johannes Hansen, og benævnes herefter "1995-undersøgelsen" eller "Supereliteundersøgelsen".

⁷ Undersøgelsen fra 2001 er forestået af Klaus Nielsen, Anders Godthjælp Nielsen og Rasmus Klarskov Storm, og benævnes herefter "subeliteundersøgelsen". Subeliteundersøgelsen satte - som navnet indikerer - til forskel fra 1995-undersøgelsen fokus på vilkårene for eliteidrætsudøvere på niveauet lige under de allerbedste.

sammenlignes med tal fra denne undersøgelse. Dels må der ofte foretages normeringer af de tilgængelige tal, der medvirker til at øge usikkerheden i sammenligningsgrundlaget. Alle sammenligninger skal derfor tages med forbehold om end usikkerhederne forsøges kompenseret ved samlede kvalitative skøn.

2. UNDERSØGELSENS POPULATIONER

2.1 SPILLERUNDERSØGELSEN⁸

Inden for **fodbold** omfatter undersøgelsen spillere fra den danske superliga⁹, der har et kontraktligt forhold til deres klub samt spillere på U-18 landsholdet, der falder uden for dette kriterium. Der er ingen kvinder i denne del af populationen.

Inden for **håndbold** er der udsendt spørgeskemaer til de tolv bedste danske spillere i alle kvindelige og mandlige håndboldklubber.¹⁰ I denne afrapportering er kun medtaget ligaspillere, der på undersøgelsestidspunktet havde et kontraktligt forhold til klubben.¹¹

Endvidere er der udsendt spørgeskemaer til spillere på såvel de (i skrivende stund) aktuelle mandlige som kvindelige U-landshold (bruttotrupper). I alt er der i denne sammenhæng tale om 45 U-landsholdsspillere. U-landsholdsspillere også uden kontraktligt forhold til en ligaklub er medtaget i denne afrapportering.¹²

Samlet er spørgeskemaer blevet udsendt til 677 spillere. Det skal bemærkes, at der kun er tale om danske spillere. Ingen udenlandske spillere i de hjemlige ligaer i håndbold eller fodbold indgår således i populationen. Ligeledes gælder, at ingen fuldtids- eller deltidsp professionelle danske spillere i udlandet har fået tilsendt spørgeskemaet.

Der blev i forbindelse med udsending af spørgeskemaet foretaget én postal rykkerprocedure inkluderende udsending af rykkerbrev samt genoptryk af spørgeskemaet til de spillere, der ikke havde besvaret spørgeskemaet efter tidsfristens udløb. Endvidere blev der udført en rundringning til de klubber, hvis spillere var underrepræsenteret i besvarelserne efter tidsfristen for indsendelse af spørgeskemaerne var overskredet for rykkerproceduren.

Enkelte spørgeskemaer kom i forbindelse med første udsending ubesvaret tilbage fordi respondenterne var ubekendte på postadressen. Det er i videst muligt omfang forsøgt at indhente nye adresser på de pågældende spillere samt at udsende spørgeskemaerne igen på de nye

⁸ Spørgeskemaet til spillerne er optrykt i Bilag kapitel 21.

⁹ Der er tale om spillere fra klubber, som spillede i superligaen i sæsonen 2001/2002 (se Bilag kapitel 15, hvor de pågældende klubber er oplistet).

¹⁰ Der er tale om spillere fra klubberne i de respektive mandlige og kvindelige håndboldligaer i sæsonen 2001/2002. Se Bilag kapitel 15, hvor de pågældende klubber er oplistet.

¹¹ Det skal bemærkes, at adresser på alle håndboldspillere er indhentet gennem henvendelse til håndboldklubberne. Disse blev bedt om at opgive adresserne på de tolv bedste kontraktspillere med tilknytning til deres respektive mandlige og kvindelige førsteholdstrupper. Dette fordi det ikke har været muligt at fremskaffe et samlet register over de relevante kontraktspillere i Danmark. At der er udvalgt et antal på tolv spillere begrundes i det forhold, at der stor forskel på, hvor mange spillere de enkelte håndboldklubber har på kontrakt. Tolv spillere blev i forbindelse hermed betragtet som et rimeligt gennemsnit.

adresser. I 19 tilfælde var det imidlertid ikke muligt at finde den korrekte adresse, og de pågældende personer er trukket helt ud af den samlede undersøgelsespopulation. De indgår således ikke i undersøgelsens statistiske analyser eller beregninger som eksempelvis "ubesvaret".

Da alle spørgeskemaer var kommet retur førte en gennemgang af spillernes svar endvidere til, at elleve spillere blev taget ud af populationen som følge af, at de ikke har nogen kontrakt med den ligaklub de spiller for. Udgangspunktet for undersøgelsen har hele tiden været, at populationen skulle bestå af danske kontraktspillere suppleret med ungdomslandsholdsspillere, hvorfor de spillere, der spiller i de bedste rækker - men ikke har kontrakt - er taget ud. Disse spillere er således sammen med de spillere, som var ubekendte på postadressen, taget ud af den samlede udsendelsespopulation, der herefter udgør 647 spillere. Samlet kom 408 spørgeskemaer retur, hvilket således svarer til, at der er opnået en svarandel på 63%.

Spillerne er i undersøgelsen blevet lovet anonymitet. Derfor bliver der generelt ikke afrapporteret svar fordelt på klubber, da det ville kunne bryde spillernes anonymitet. I forhold til at beskrive hvem det er, der har besvaret undersøgelsen er det dog væsentligt kort at hæfte sig ved den klubmæssige fordeling, da dette i visse tilfælde formodes at have en betydning for spillernes svar.

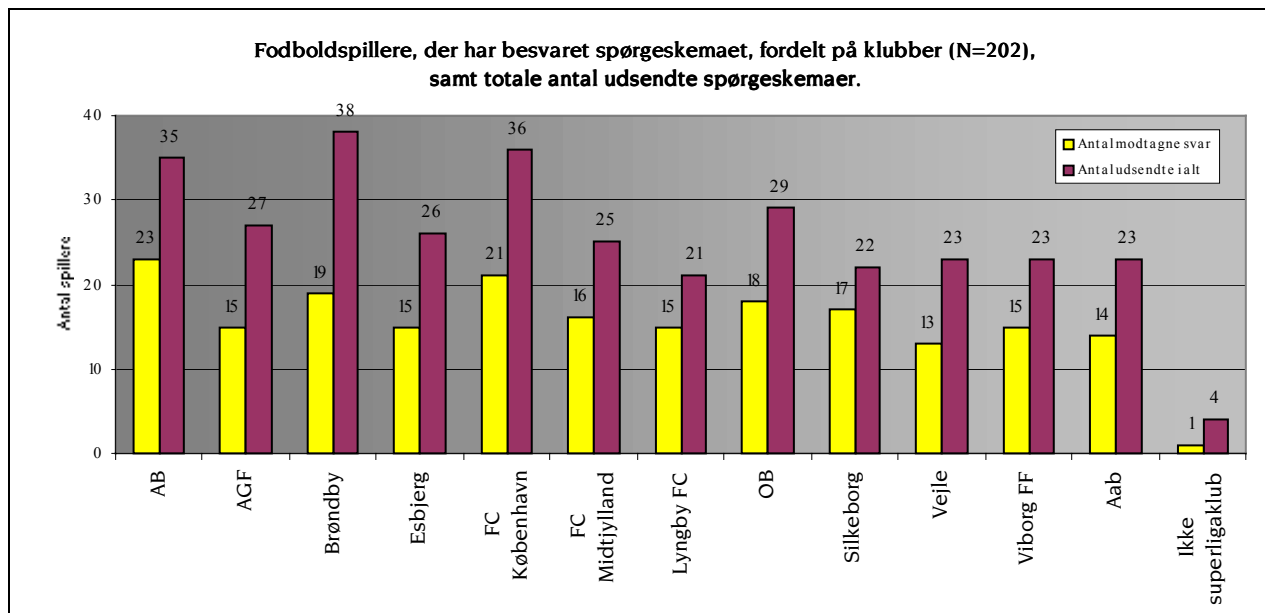
Generelt kan det konstateres, at svarene i denne undersøgelse repræsenterer spillere fra alle superliga- og håndboldligaklubber, og både for mænd og kvinder for sidstnævntes vedkommende. At der er nogenlunde lige mange fodbold- og håndboldspillere repræsenteret i undersøgelsen - på trods af, at der indgår væsentligt flere håndboldklubber - hænger sammen med, at fodboldklubbernes trupper er væsentligt større end håndboldklubbernes. Der er dog forskelle klubberne imellem på, hvor mange og hvor stor en andel af spillerne, der har besvaret spørgeskemaet. Dét vil i det følgende blive kommenteret, da store frafald fra enkelte klubber kan medvirke til at præge undersøgelsens resultater i specielle retninger.

Den samlede svarandel på 63% er tilfredsstillende. Som det vil vise sig er svarandelen for de fleste klubber over 50%, og således tæt på den totale svarandel. I de tilfælde, hvor svarandelen er lavere for enkelte klubber vil dette blive pointeret i det følgende. I den forbindelse skal det bemærkes, at det totale antal udsendte spillerskemaer pr. klub - der angives nedenfor - også medtager de spillere, som ikke har modtaget skemaet på grund af forkerte adresser, ligesom håndboldspillere der efterfølgende er blevet taget ud af populationen - på grund af de ikke har en kontrakt - også indgår i det samlede antal skemaer udsendt pr. klub.

Fodboldspillerne, der indgår i undersøgelsen, er udvalgt med baggrund i Spillerforeningens lister over danske kontraktspillere på undersøgelsestidspunktet. Dertil er kommet DBU's liste over U18-landsholdsspillere (ligeledes på undersøgelsestidspunktet). Kigges der først nærmere på

¹² Det skal selvfølgelig medtages, at superligaens officielle betegnelse i skrivende stund er "SAS-ligaen", og herrehåndboldligaen kaldes "TDC-ligaen". I undersøgelsen er det blevet valgt at bruge betegnelserne "superliga",

fodboldklubberne fremgår det, at alle superligaklubber er repræsenteret af flere end 11 spillere (svarende til ét hold) (se Figur 2-1).¹³ For alle fodboldklubber gælder, at mindst 50% af spillerne - som spørgeskemaet er udsendt til - har besvaret spørgeskemaet. Når der er flest spillere fra AB og FC København, som har besvaret spørgeskemaet dækker det over, at disse klubber har større trupper end mange andre klubber. Således vil besvarelser fra disse klubbers spillere vægte mere i sammenhænge, hvor der eksempelvis beregnes gennemsnit under forudsætning af, at der på nogle spørgsmål findes mønstre i spillernes svar, der er klubafhængige.¹⁴

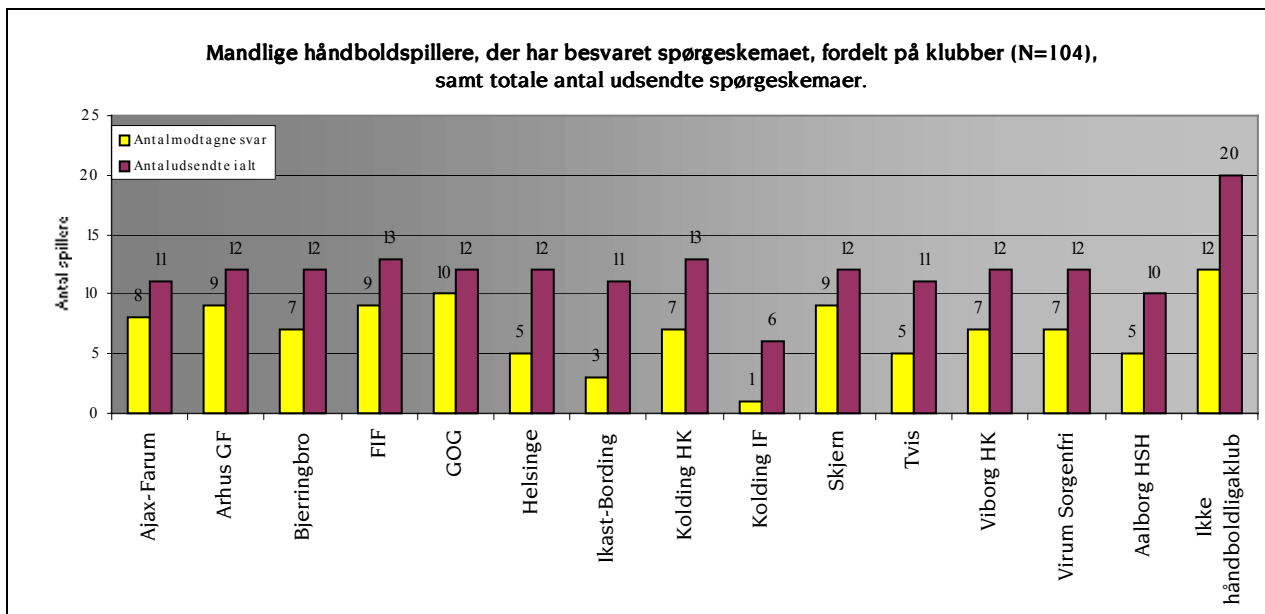
Figur 2-1: Antal svar fra fodboldspillerne.

For de mandlige håndboldspilleres vedkommende er der lidt større spredning i svarandelene. Ti af klubberne har en svarandel på mindst 50%. Undtagelserne er Team Tvis Holstebro (45,5%), Team Helsingør (41,7%), Ikast/Bording (27,3%) og Kolding IF (16,7%). Specielt bemærkelsesværdigt er, at kun én ud af seks Kolding IF spillere har besvaret spørgeskemaet. Endvidere er det interessant, at der kun indgår seks spillere fra denne klub i den samlede udsendelsespopulation. Dette hænger imidlertid sammen med, at klubben har mange udlændinge i førsteholdstruppen, og kun seks danske kontraktspillere.

"herrehåndboldliga" samt "damehåndboldliga".

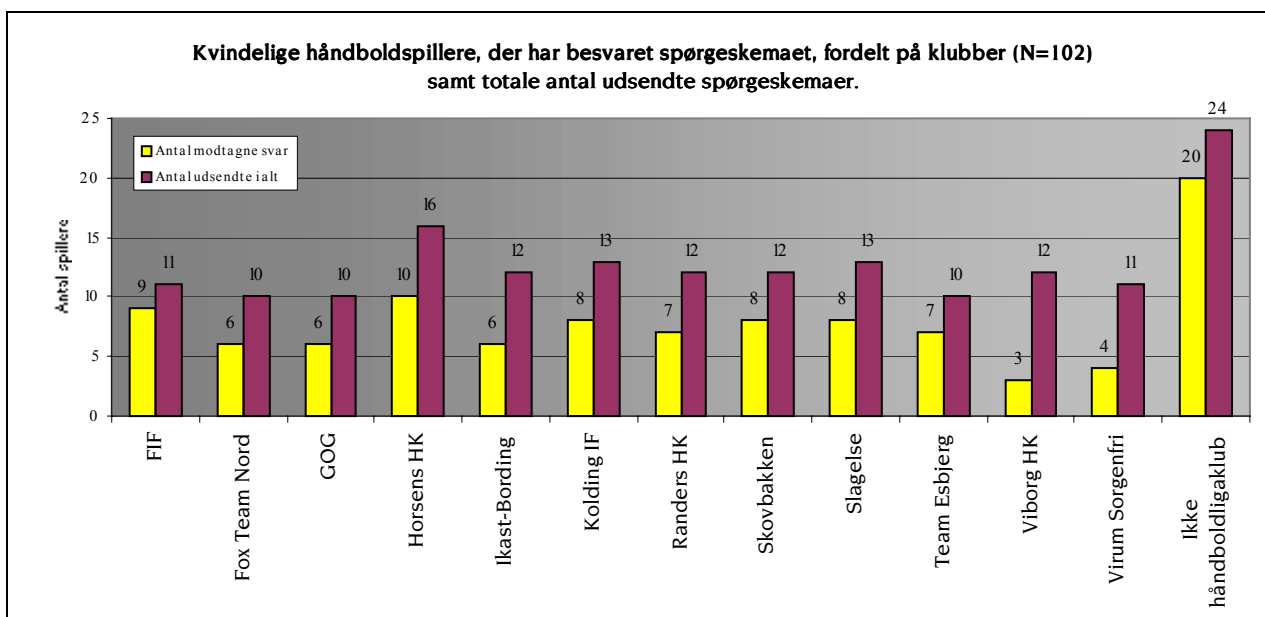
¹³ Spillere kategoriseret i "Ikke Superligaklub/Ikke Håndboldligaklub" er spillere, der ikke spiller i en ligaklub; men er medtaget i populationen grundet deres status som U-spillere jf. ovenfor.

¹⁴ Ved undersøgelsens opstart var Lyngby FC endnu ikke gået konkurs, hvilket klubben gjorde kort tid efter. Således blev der sendt spørgeskemaer ud til de 21 spillere i det daværende Lyngby FC's trup. Disse spillere blev i en følgeskrivelse bedt om at besvare spørgeskemaet ud fra deres hidtidige kontraktmæssige forpligtelser (i Lyngby FC), og ud fra en forudsætning om at Lyngby FC ville fortsætte som klub. Dette fordi det på udsendelsestidspunktet ikke var klart, hvad udgangen på sagen ville blive. De 15 Lyngby FC-svar i undersøgelsen er således fra spillere, der i dag spiller i andre klubber på andre kontraktmæssige forudsætninger.

Figur 2-2: Antal svar fra mandlige håndboldspillere.

Med hensyn til de kvindelige spillere kan det bemærkes, at der er to klubber hvis svarandel er under 50%. Der er tale om Viborg HK (25%), og Virum-Sorgenfri HK (36,4%).

Figur 2-3: Antal svar fra kvindelige håndboldspillere.

2.1.1 Kvalitative interview i spillerundersøgelsen

Der er som nævnt gennemført interview med otte fodboldspillere, og seks håndboldspillere. Alle er udvalgt på baggrund af deres i spørgeskemaet afgivne svar. Det første kriterium for udvælgelse har været, at spillerne i spørgeskemaets sidste sektion har angivet, at de gerne vil kontaktes med henblik på et opfølgende interview. Dette kan selvfølgelig betyde, at særlige spillertyper ikke repræsenteres i de kvalitative data da nogle grupper af spillere måske har undladt at anføre, at de gerne vil kontaktes. I valget af spillere til de kvalitative interview er det forsøgt at udvælge spillere, der på den ene eller anden måde vurderes til at have nogle særlig interessante betragtninger at bidrage med. Eksempelvis spillere, der har anført lange uddybende kommentarer i spørgeskemaet.

Eller spillere, som grundet særlige kendetegn - som en længerevarende skade - har haft særlige perspektiver på livet som elitesportsudøver.

2.2 KLUBUNDERSØGELSEN¹⁵

Udover spillernes besvarelser på spørgsmål om deres vilkår inddrager undersøgelsen som tidligere nævnt klubbernes syn på spillernes vilkår samt klubbernes syn på, hvad de kan - og hvad de vil - gøre for at forbedre disse. Klubundersøgelsen bygger på udsendelse af spørgeskemaer til alle 38 klubber i håndboldligaerne samt i fodboldens superliga. Efter én rykkerrunde (inkluderende genoptryk og -udsending af spørgeskemaet) samt rundringning til de klubber, der efter rykkerrunden ikke havde returneret spørgeskemaet, blev der opnået svar fra ni fodboldklubber, otte herrehåndboldligaklubber og seks damehåndboldligaklubber. Således er den totale populationsstørrelse i alt på 23 klubber, hvilket giver en svarandel på 61%.

I forbindelse med afrapportering af denne del af undersøgelsen er der ikke gennemført signifikansberegninger/sammenhængstest idet antallet af besvarelser er så lavt, at en opdeling i parametergrupper - og statistiske kørsler på disse - i forhold til de givne spørgsmål ikke vil være statistisk forsvarligt. I stedet afrapporteres spørgeskemaet udsendt til klubberne alene ved hjælp af fordelingstabeller, beregnede gennemsnit og analyser af disse.

2.2.1 Kvalitative interview i klubundersøgelsen

Der er som tidligere nævnt gennemført interview med fire fodboldklubber og tre håndboldklubber, hvoraf to klubber både har herre- og damehåndboldligahold. Det første kriterium har også her været, at klubberne i spørgeskemaet har angivet, at de gerne vil kontaktes med henblik på et opfølgende interview. Desuden er det forsøgt at få så stor geografisk, økonomisk (størrelse) og organisatorisk (ligeledes størrelse) spredning så muligt således, at der både er lavet interview med klubber i Jylland og på øerne, samt med klubber med store og små økonomiske budgetter og med større og mindre organisation.

¹⁵ Spørgeskemaet udsendt til klubberne er optrykt i Bilag kapitel 23.

3. KONTRAKTSPILLERE I DANSK HÅNDBOLD OG FODBOLD ANNO 2002

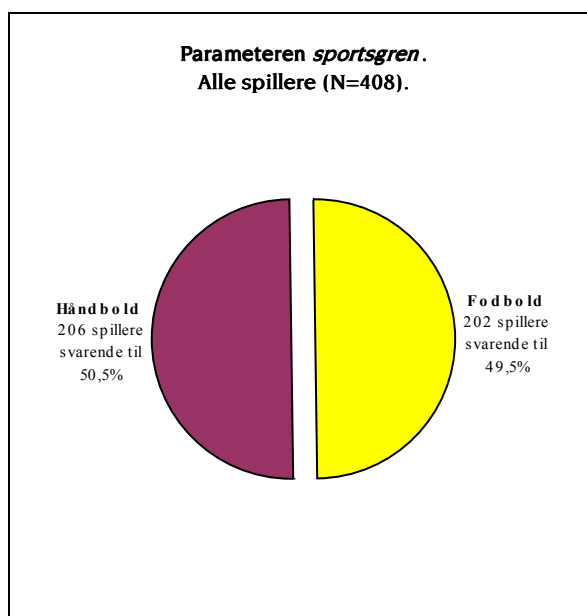
I dette kapitel tages hul på den egentlige afrapportering af undersøgelsens resultater. Kapitlet er koncentreret om at beskrive spillerpopulationens sammensætning på de parametre, der vil blive brugt i forbindelse med de videre statistiske analyser. Først skal parametrene imidlertid kort introduceres.

3.1 FASTE PARAMETRE I SPILLERUNDERSØGELSEN

I forbindelse med spillerundersøgelsen er der valgt at operere med en række *faste* - eller gennemgående om man vil - parametre. Dette er parametre, der for alle spørgsmål i spillerundersøgelsen er foretaget signifikansberegninger for. Desuden anvendes i rapporten visse specifikke - eller ikke-gennemgående - parametre. Disse optræder dog kun i forbindelse med enkelte spørgsmål.

De *faste* parametre i spillerundersøgelsen er: *sportsgren, køn, alder, kontrakt og job/uddannelse*. Parametrene hjælper med til at systematisere den statistiske analyse, og bidrager til at skabe overblik i datamængden. Nedenfor gennemgås de enkelte parametre - og de dertil hørende parametergrupper - efter tur.

3.1.1 Sportsgrene (parameteren *sportsgren*)

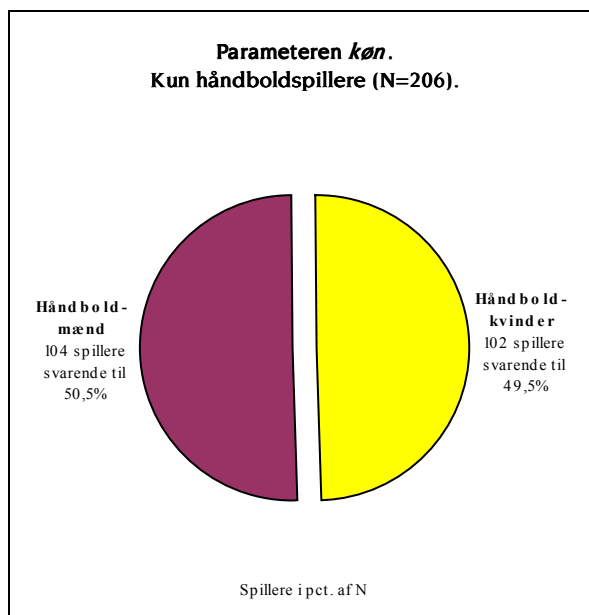

Figur 3-1: Parameteren *sportsgren*.

Respondenterne er næsten ligeligt fordelt over de to sportsgrene håndbold og fodbold. Fordelingen fremgår af Figur 3-1. Dette er - som afrapporteringen af resultaterne fra undersøgelsen vil vise - en meget vigtig parameter i forhold til forståelse af respondenternes situation. De strukturelle forskelle mellem håndbold og fodbold (professionaliseringsgrad, økonomi, træningsmetoder etc.) har nemlig en stor indvirkning på respondenternes svarafgivelse. Dog er det

væsentligt at holde for øje, at der i nogle tilfælde er andre bagvedliggende forklaringer, som sandsynliggør forskelle mellem idrætsgrenene. Eksempelvis ser aldersforskellene mellem spillerne i de to sportsgrene i flere tilfælde ud til at være en væsentlig faktor for visse svarafgivelser.

3.1.2 Kønsfordeling (parameteren *køn*)

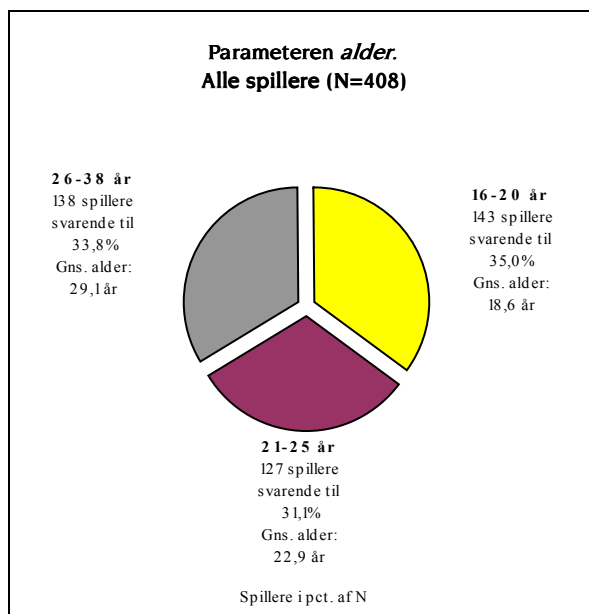
Figur 3-2: Parameteren *køn*.

Af samtlige respondenter i undersøgelsen er 25% kvinder og 75% mænd. Dette er en logisk følge af populationsudvælgelsen. Undersøgelsen beskæftiger sig i hovedsagen kun med kontraktspillere i fodbold og håndbold, og da professionaliseringsgraden i dansk kvindefodbold er lille, er fodboldkvinderne ikke inddraget i populationen.

Parameteren *køn* kan indrettes således, at den indbefatter samtlige respondenteres køn. Dette er dog blevet fravalgt idet det skønnes, at forskelle og ligheder mellem sportsgrene i denne undersøgelsessammenhæng er mere betydende end forskelle eller ligheder mellem kønnene. Med andre ord er det ikke blevet fundet formålstjenligt at krydse samtlige adspurgte mænd op i mod samtlige kvinder.

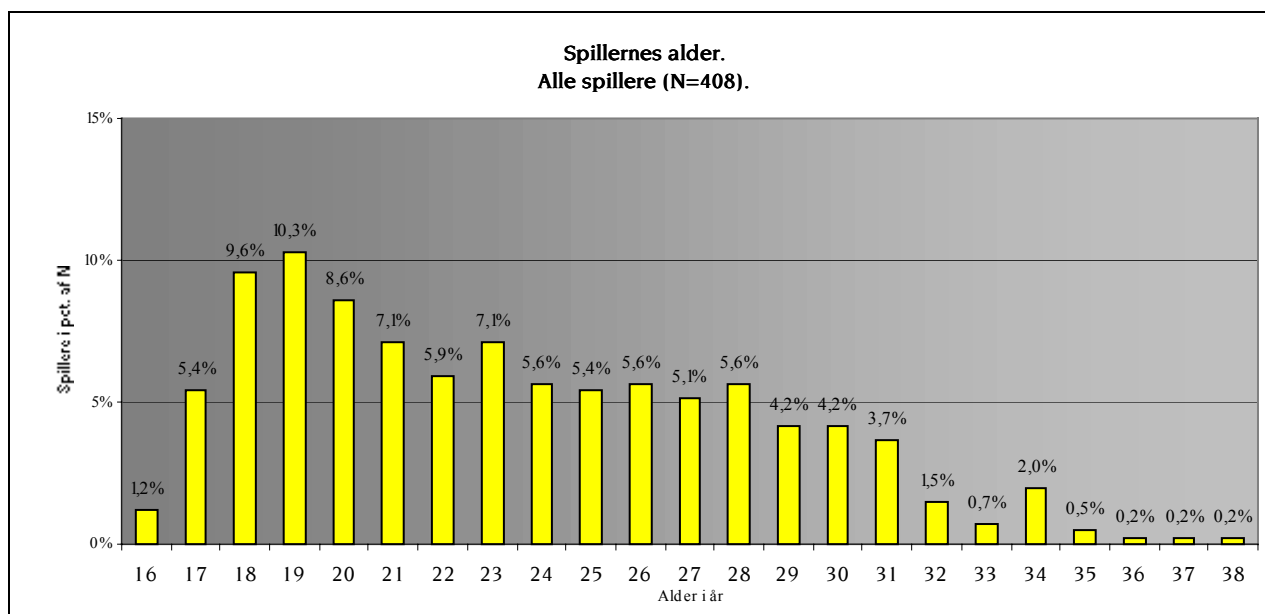
Parameteren *køn* er derfor at betragte som en underparameter til parameteren *sportsgren*, hvilket indebærer, at når der i undersøgelsen tales om forskelle og ligheder mellem kønnene vil dette kun referere til håndboldspillere. Af de i alt 206 håndboldspillere, der har besvaret spørgeskemaet er lidt under halvdelen kvinder. Parameteren *køn's* fordeling fremgår af Figur 3-2. Da kønsfordelingen i denne undersøgelse er meget afhængig af udvælgelseskriterierne giver det ikke mening at sammenligne køns sammensætningen med tilsvarende fra supereliteundersøgelsen fra 1995 og subeliteundersøgelsen fra 2000.

3.1.3 Aldersfordeling (parameteren *alder*)

Figur 3-3: Parameteren *alder*.

I spillerundersøgelsen er det valgt at opdele alle spillerne i tre nogenlunde lige store aldersgrupper. Dette skyldes, at de statistiske tests - som undersøgelsen benytter sig af - er indrettet på en sådan måde, at eventuelle forskelle og ligheder mellem forskellige grupper af udøvere og deres svar på givne spørgsmål bliver mest synlige i datamaterialet når de enkelte parametergrupper er af nogenlunde samme størrelse. Ved en sådan fremgangsmåde undgås det endvidere, at visse grupper af spillere bliver så små, at test ikke kan gennemføres statistisk forsvarligt. Fremgangsmåden er på denne måde valgt for at skabe størst mulig objektivitet i de analytiske resultater. De tre parametergrupper som parameteren *alder* er baseret på er gengivet i Figur 3-3.

Figur 3-4: Spillernes aldersfordeling.

Den ældste spiller i hele respondentpopulationen er 38 år gammel, og den yngste er 16 år. Som det fremgår af Figur 3-4 er der tale om en jævn fordeling mellem disse to yderpunkter. Det skal

nævnes, at den gennemsnitlige alder for hele populationen er 23,5 år ligesom den mest hyppigt forekommende alder blandt spillerne er 19 år. 42 af spillerne har denne alder svarende til 10,3% af hele populationen.

At populationens gennemsnitlige alder er så lav som 23,5 år hænger delvist sammen med, at ungdomslandsholdsspillere fra begge sportsgrene er blevet udvalgt til at indgå i populationen (se kapitel 2). Udelades disse fremkommer det, at de resterende 364 spillere har en gennemsnitlig alder på 24,2 år.

I 1995-undersøgelsen var den gennemsnitlige alder for supereliten 25 år (ingen decimaler angivet), hvorimod subeliten i gennemsnit var 23,7 år i 2000. Denne undersøgelse omfatter danske håndbold- og fodboldspillere, der er på kontrakt i de bedste ligaer, og kan i forhold til sportsligt niveau derfor bedst sammenlignes med supereliten i 1995. For de 364 spillere, der ikke er ungdomslandsholdsspillere er den gennemsnitlige alder som nævnt 24,2 år, hvorfor man forsigtigt kan konkludere, at supereliten i 1995 var ældre end håndbold- og fodboldspillernes superelite i 2002.

I 1995-undersøgelsen af superelitens vilkår indgik udøvere fra 36 idrætsgrene, og derfor var der kun tale om ganske få af de allerbedste udøvere fra hver idrætsgren. At subeliten i 2000 var tilsvarende yngre kan ikke undre al den stund, at der her var tale om de næstbedste idrætsudøvere, hvoraf mange var yngre talenter på tærsklen til at få det endelige gennembrud.

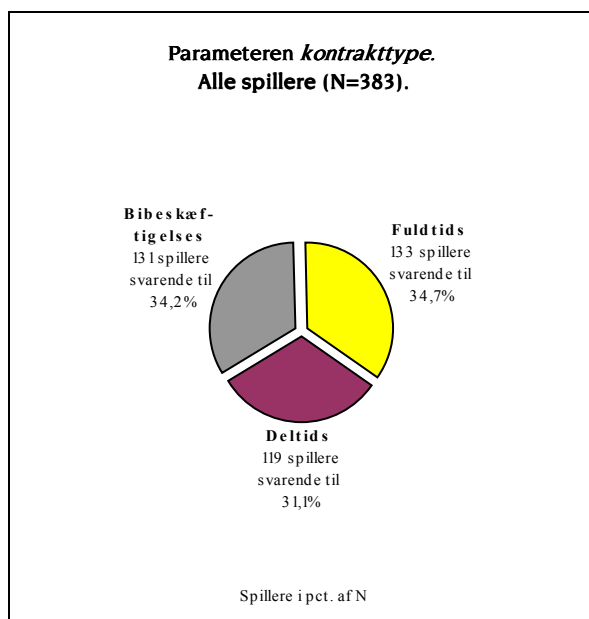
3.1.4 Parameteren *kontrakttype*

Næsten alle spillere i populationen er på kontrakt. Spillernes kontraktmæssige forhold skønnes også at have en væsentlig betydning for respondenternes svarafgivelse, hvorfor spillernes nuværende kontraktforhold danner udgangspunkt for den gennemgående parameter "*kontrakttype*" (eller blot "*kontrakt*"). De kontraktmæssige forhold afrapporteres i detaljer i kapitel 4, hvorfor der her blot skal knyttes enkelte afklarende kommentarer.

Som nævnt tidligere har et af udvælgelseskriterierne for populationen netop været, at spillerne indgik i et kontraktmæssigt forhold med en klub. Dog med den undtagelse, at ungdomslandsholdene medtages (i alt 45 spillere er med i disse bruttotrupper). Af disse har samtlige 11 fodboldspillere kontrakt, mens 14 ud af 34 håndboldspillere på U-landsholdene ikke har en kontrakt. Disse 14 spillere indgår følgelig ikke i parametergrupperne for *kontrakttype*. Fire af de resterende spillere har undladt at besvare spørgsmålet om nuværende kontraktforhold, hvorfor de ej heller indgår i parameteren. I alt er der altså 6,1% af den totale population, der ikke indgår i parameteren.

Spillerne har angivet én af fire mulige kontrakttyper: "Fuldtidsbeskæftiget kontrakt", "Deltidsbeskæftiget kontrakt", "Bibeskæftigelseskontrakt" og "Anden type kontrakt" (for en

beskrivelse af forskellene mellem de enkelte kontrakttyper se kapitel 4). Langt de fleste spillere har angivet at have enten en fuldtids-, deltids- eller bibeskæftigelseskontrakt (standardkontrakter), mens kun en meget lille gruppe af spillere har angivet at have en "Anden kontrakt". Disse spillere er i forhold til parameteren *kontrakttype* blevet slået sammen med spillere med "Bibeskæftigelseskontrakt", under overskriften "Bibeskæftigelses". Parametergruppedelingen fremgår af Figur 3-5. Hverken udøverne i 1995- eller i 2000-undersøgelsen blev spurgt om kontraktlige forhold da de fleste formentlig ikke havde et sådant. Der vil derfor ikke blive sammenlignet med disse undersøgelser i forhold til denne parameter.

Figur 3-5: Parameteren *kontrakttype*.

3.1.5 Parameteren *job/uddannelse*

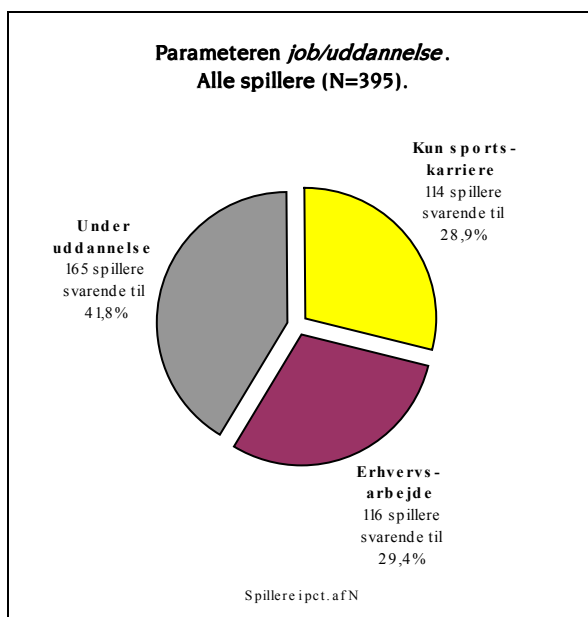
I modsætning til andre sportsgrene i Danmark er der i fodboldens og håndboldens verden gode muligheder for at koncentrere sig om sin sportsudøvelse (eksempelvis er der i populationen 133 udøvere, der som nævnt har angivet at være på fuldtidskontrakt). Men både blandt de fuldtidsprofessionelle - og specielt blandt resten af populationen - er der spillere, som ved siden af sportskarrieren tager en uddannelse og/eller arbejder "civilt". Dette skønnes også at have en betydning for spillernes svarafgivelser. Parameteren *job/uddannelse* opererer derfor med tre grupper af spillere. Dels spillere, der udelukkende er i gang med en sportskarriere. Dels spillere, der ved siden af sportskarrieren har et erhvervsarbejde. Sidste gruppe består af spillere, som uddanner sig sideløbende med sportskarrieren.

Det er fristende at sammenstille den førstnævnte gruppe med gruppen af fuldtidsprofessionelle i parameteren *kontrakttype*. Undersøgelsens resultater peger dog på, at der ikke er et fuldstændigt sammenfald mellem de to grupper. Eksempelvis har flere fuldtidsprofessionelle også angivet, at de er i gang med at tage en uddannelse. Ligeledes er der nogle af de udøvere, der ikke har angivet at have et arbejde eller i gang med en uddannelse, som ikke er på fuldtidskontrakter. Dette er en af

årsagerne til, at parametrene *job/uddannelse* og *kontrakttype* ikke er forsøgt sat sammen i én parameter.

Spillerne har svaret på flere spørgsmål angående deres uddannelsesmæssige og jobmæssige situation. Det er kombinationen af svar på disse spørgsmål, der har afgjort hvilken af de tre parametergrupper spillerne er blevet rubriceret i. Som hovedregel er det dog spillernes angivelser angående tidsforbrug, der ligger til grund for parameteropdelingen. Således har spillere kategoriseret under "*kun sportskarriere*" angivet ikke at have et ugentligt tidsforbrug på "*civil-livsaktiviteter*". Nogle enkelte spillere har angivet både at arbejde og uddanne sig. For disses vedkommende er den aktivitet de har angivet at bruge flest timer på blevet udslagsgivende for kategoriseringen.

13 spillere (svarende til 3,2 pct. af den samlede population) har ikke kunnet rubriceres i nogle af grupperne, og disse indgår følgelig ikke i parameteren. Af Figur 3-6 fremgår parameterinddelingen. Det er til dels muligt at sammenligne disse andele med super- og subeliten. Dette sker dog mere formålstjenligt i næste afsnit.

Figur 3-6: Parameteren *job/uddannelse*.

3.1.6 Sammenhænge mellem parametrene

Sammenhængsanalyser mellem de faste parametre giver de første tegn på populationens sammensætning. Samtidig er der nogle sammenhænge mellem parametrene, som har en væsentlig indflydelse på sammenhænge mellem visse af svarafgivelserne på spørgeskemaets spørgsmål, der umiddelbart kommer frem ved den statistiske analyse. Således har visse parametre en større betydning for svarafgivelsen på givne spørgsmål end andre.

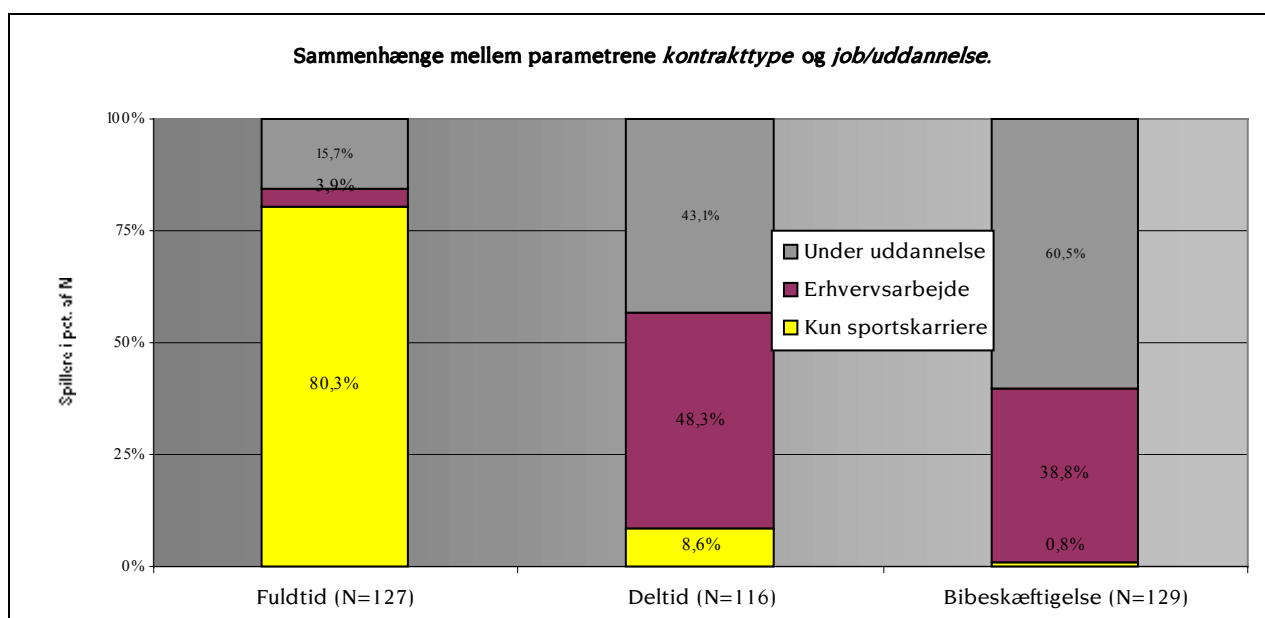
Der er ikke signifikant sammenhæng mellem *sportsgren* og *alder*. Således er fodboldspillerne i gennemsnit kun minimalt ældre end håndboldspillerne (23,5 år hhv. 23,4 år). Til gengæld viser der

sig nogle signifikante sammenhænge, hvis kønnet medtages i beregningen. Håndboldkvinderne er nemlig i gennemsnit yngre end både mændene i fodbold og håndbold, hvilket dog primært skyldes at flere kvindelige ungdomslandsholdspillere indgår i populationen (se endvidere afsnit 3.2). Dette ses af Tabel 3-1.

		Gns. Alder i år	Minimum	Maximum
Fodbold	Alle	23,5	16	38
Håndbold	Alle	23,4	17	36
Håndbold	Kvinder	22,2	17	33
Håndbold	Mænd	24,7	18	36

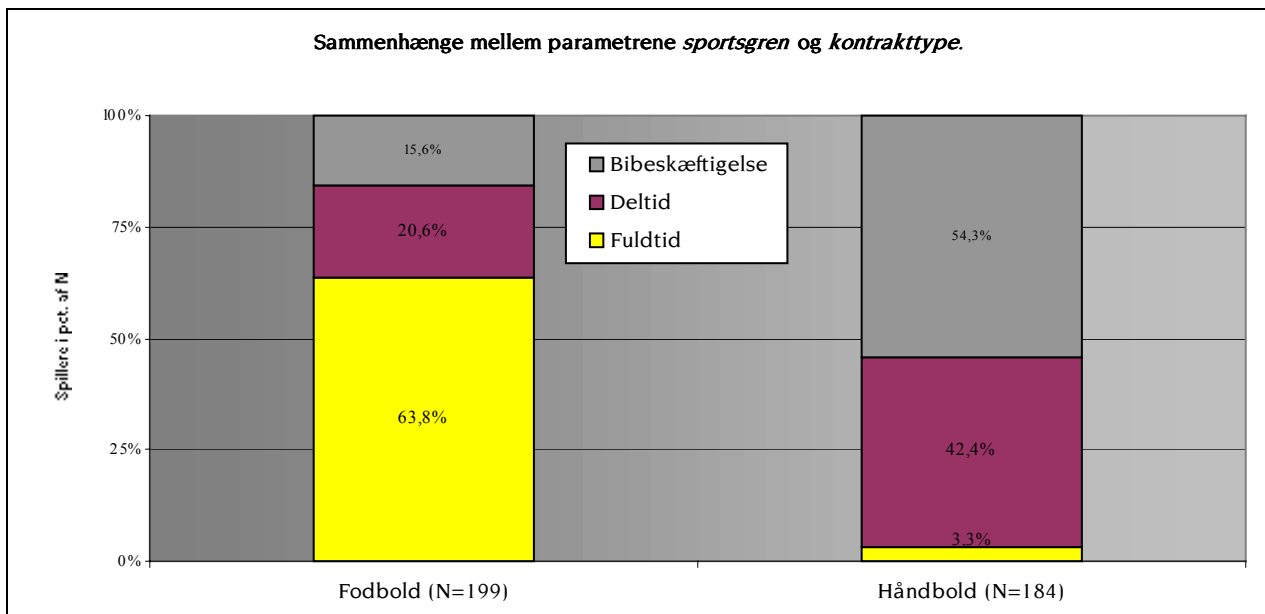
Tabel 3-1: Gennemsnitlig alder fordelt efter alle spillere og køn.

Ligeledes er der en markant signifikant sammenhæng mellem *sportsgren* og *kontrakttype*. Ikke overraskende er der langt flere fuldtidsprofessionelle fodboldspillere (63,8%) end håndboldspillere (3,3%). Dette påvirker samtidig sammenhænge mellem *sportsgren* og parameteren *job/uddannelse*. Der er nemlig en markant signifikant sammenhæng mellem *job/uddannelse* og *kontrakt*, hvilket fremgår af Figur 3-7.

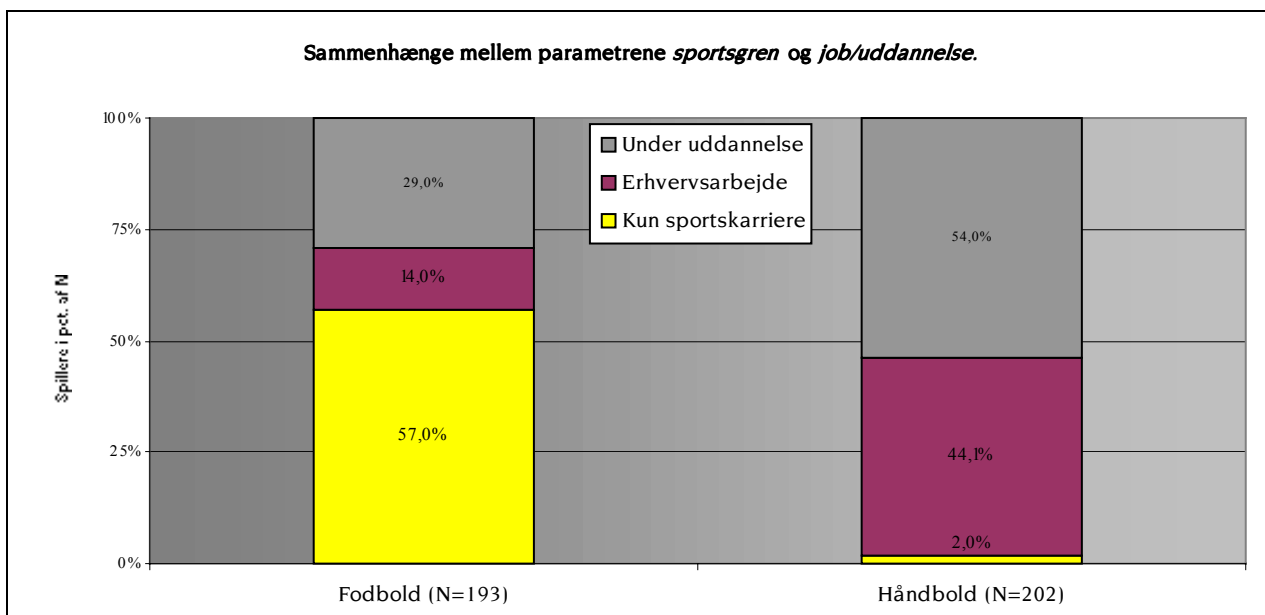

Figur 3-7: Sammenhænge mellem *kontrakttype* og *job/uddannelse*.

Et stort flertal af fodboldspillerne har kun deres sportskarriere, mens kun meget få håndboldspillere ikke tager en uddannelse eller har et job ved siden af idrætskarrieren (se Figur 3-8 og Figur 3-9).

Figur 3-8: Sammenhænge mellem sportsgren og kontrakttype.

Figur 3-9: Sammenhænge mellem sportsgren og job/uddannelse.

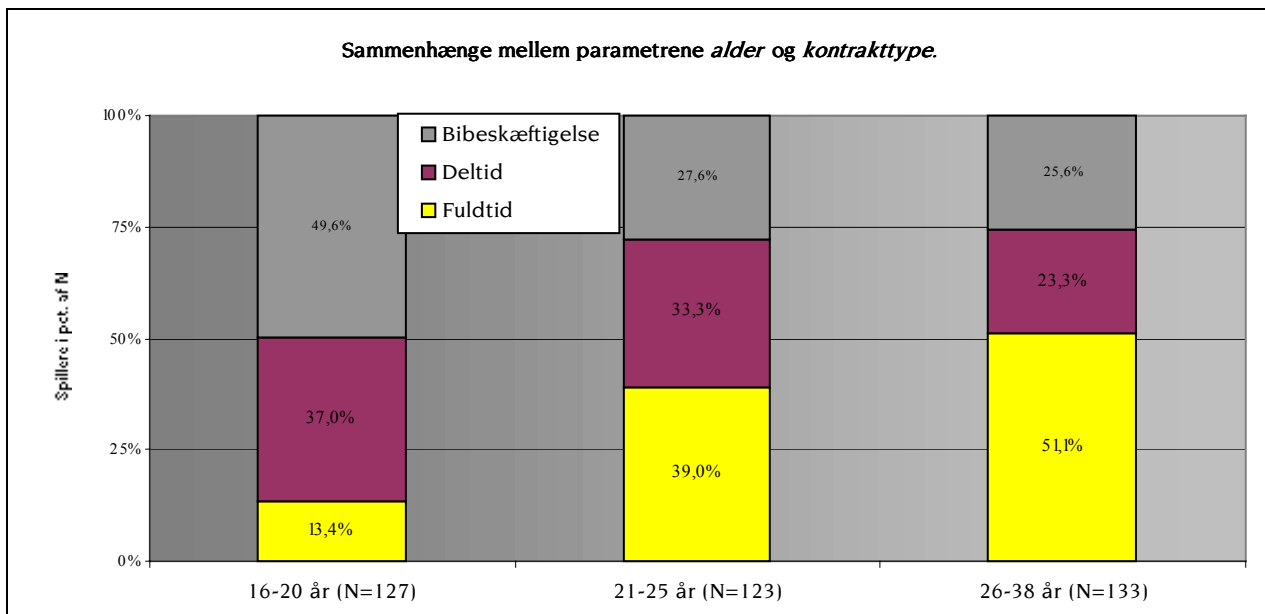
For håndboldspillernes vedkommende er der ikke signifikante kønsforskelle at spore i forhold til kontrakttype, mens der er en lille tendens til at de mandlige håndboldspillere i højere grad har et erhvervsarbejde, og kvinderne uddanner sig. Denne forskel kan formentlig tilskrives aldersforskelle mellem de to grupper (kvinderne er som nævnt gennemsnitligt yngre end mændene).

Kigges alene på spillere, der har angivet at have en civil karriere, er den sportsgrensmæssige fordeling af spillere på de to aktiviteter nogenlunde ens. Der er dog en tendens til, at en større andel af fodboldspillerne uddanner sig, hvilket givet vis hænger sammen med, at gennemsnitsalderen er lavere for fodboldspillerne (denne tendens er dog ikke signifikant).

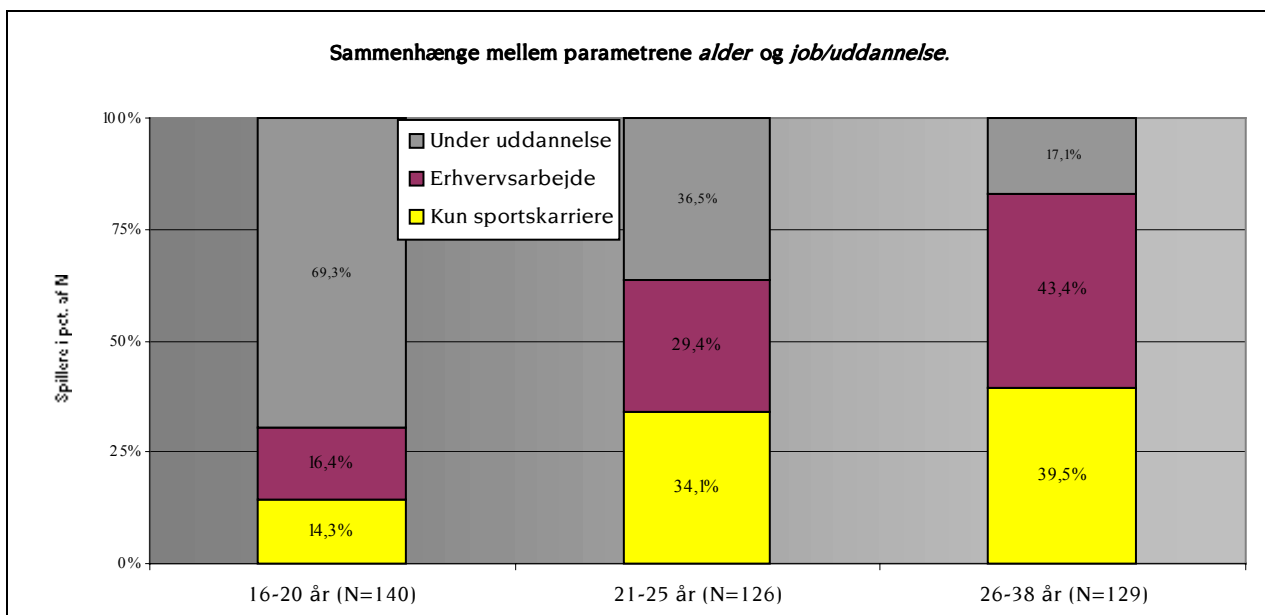
Sammenlignes med supereliten i 1995 og subeliten i 2000 kan det konstateres, at fodboldspillerne i job- og uddannelsesmæssig sammenhæng adskiller sig markant fra disse udøvere, mens håndboldspillerne i højere grad kan sammenlignes med sub- og supereliten.

I 1995-undersøgelsen opereredes med seks kategorier, der kan sammenlignes med denne undersøgelses job/uddannelses-parameter: "Fuldtidsansatte", "Deltidsansatte", "Studerende", "Arbejdsløse", "Professionelle arbejdsløse" og "Professionelle". Slås de to første kategorier sammen svarer den nogenlunde til denne undersøgelses parametergruppe af spillere med erhvervsarbejde ved siden af sportskarrieren. Gruppen af 1995-"studerende" svarer til denne undersøgelses kategori "under uddannelse". Gruppen af 1995-"professionelle" svarer til denne undersøgelses "kun sportskarriere". De to grupper: "arbejdsløse" og "professionelle arbejdsløse" lader sig ikke direkte sammenligne på samme måde; men slås de sammen kan de måske bedst sammenlignes med "kun sportskarriere" da de ikke havde andre aktiviteter end idræt på spørgetidspunktet. Med disse grupperinger svarede 1995-respondenterne på følgende måde: "Fuldtids- og deltidsansatte" 54,1%; "Studerende" 30,3%; "Arbejdsløse og professionelle arbejdsløse" 10,2%; "Professionelle" 5,6%. 57% af fodboldspillerne i denne undersøgelse har angivet kun at have deres sportskarriere, hvorfor fodboldspillerne adskiller sig markant fra både håndboldspillerne og 1995-supereliten. Til gengæld ser billedet mere ens ud, hvis der sammenlignes med håndboldspillerne. Det er kun 2% af disse, der har angivet kun at have sportskarrieren, og andelen er således lavere end hos supereliten i 1995. Af de resterende håndboldspillere er der flere i uddannelse end i arbejde, end tilfældet var for supereliten i 1995. Dette må dog primært formodes at hænge sammen med aldersforskellene idet supereliten i 1995 var gennemsnitligt ældre end håndboldspillerne i denne undersøgelse. Dette understøttes også af, at blandt subeliten i 2000 var der flere under uddannelse end i job (53,8% henholdsvis 40,3%). Den resterende lille del af subeliten havde anført at de var arbejdsløse, og kan derfor delvist sammenlignes med spillere med idrætskarrieren som eneste beskæftigelse.

Men tilbage til sammenligningen af parametrene i denne undersøgelse. Der er nemlig også, og ikke overraskende, konstateret sammenhænge mellem respondenternes alder og deres kontrakt- samt uddannelses- og jobmæssige forhold. Eksempelvis er langt de fleste 16- til 20-årige under uddannelse mens de fleste fuldtidsprofessionelle er over 20 år (Figur 3-10 & Figur 3-11). Også her slår forskellene mellem sportsgrenene igennem: kun én håndboldspiller (ud af 55) i aldersgruppen 16-20 år angiver at være fuldtidsprofessionel, mens 16 ud af 72 fodboldspillere i samme aldersgruppe angiver at være fuldtidsprofessionelle.

Figur 3-10: Sammenhænge mellem *alder* og *kontrakttype*.

Figur 3-11: Sammenhænge mellem *alder* og *job/uddannelse*.

3.1.7 Andre parametre (ikke-gennemgående)

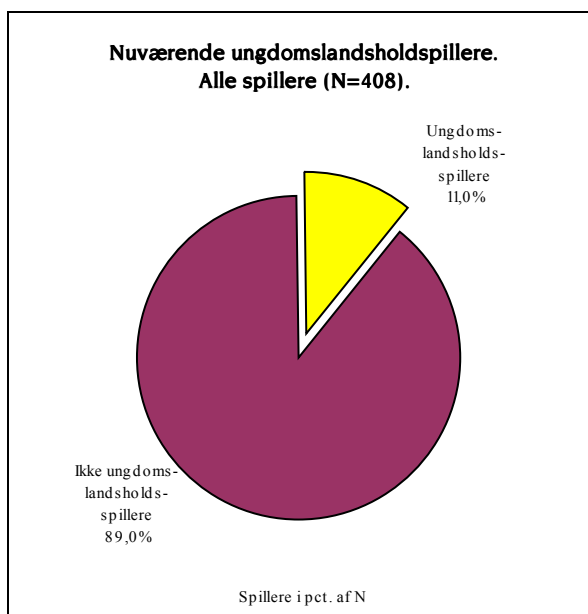
I sammenhæng med visse spørgsmål er der lavet statistiske kørsler med parametergrupper, som er fundet relevante for en pålidelig analyse af de afgivne svar. Disse ikke-gennemgående parametergruppers sammensætning forklares i de afsnit, hvori de anvendes.

3.2 NUVÆRENDE UNGDOMSLANDSHOLDSPILLERE

Som nævnt tidligere udgøres undersøgelsens population hovedsageligt af kontraktspillere i fodboldens superliga samt håndboldligaerne. Dertil kommer en mindre gruppe af nuværende ungdomslandsholdspillere i de to sportsgrene - U-landsholdene for håndbold, samt U18-landsholdet for fodbold. Denne gruppe af spillere blev medtaget i undersøgelsespopulationen fordi undersøgelsesgruppen i opstartsfasen af undersøgelsen mente, at det ville være interessant at lave en selvstændig fast parameter bestående af ungdomslandsholdspillere.

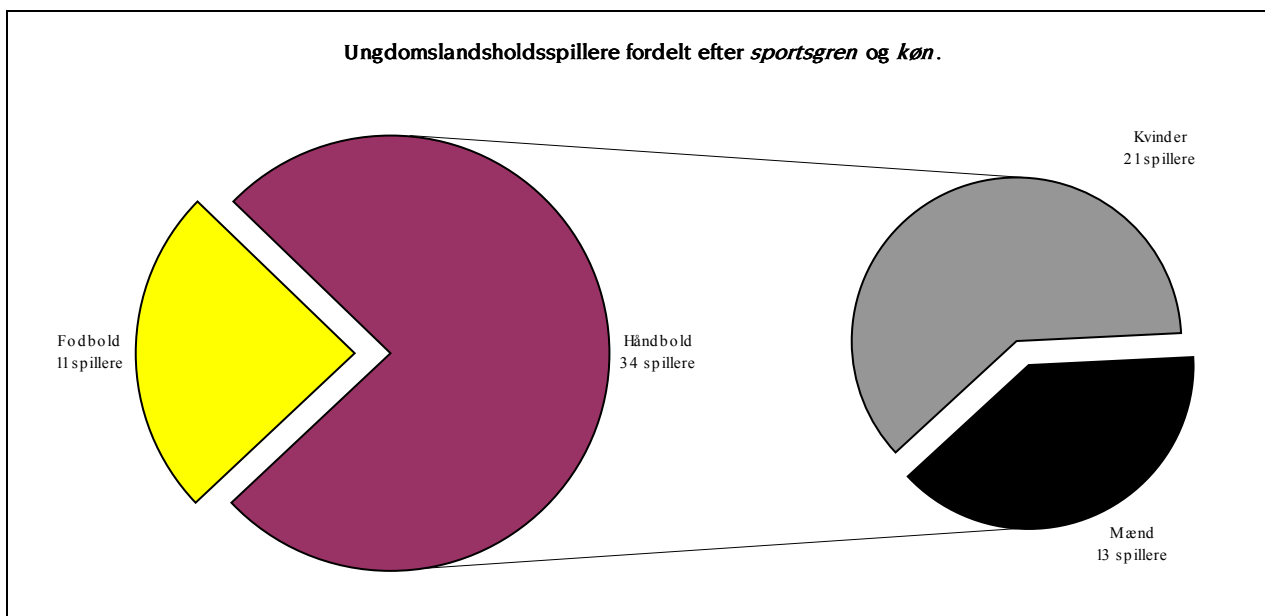
Imidlertid har resultaterne af forskellige statistiske test samt den numerisk lave svarandel blandt disse spillere (fordelt på sportsgren og køn) gjort, at undersøgelsesgruppen har fravalgt at operere med denne parameter selvstændigt. I stedet indgår ungdomslandsholdsspillerne på lige fod med de øvrige spillere (nogle dog undtaget i parameteren *kontrakt*, se nedenfor). Nedenfor skal gruppen af ungdomslandsholdspillere imidlertid underkastes en kort analyse idet deres svar i visse tilfælde kan bidrage til at forklare visse svarafgivelser på enkelte spørgsmål.

I alt er der 45 af de modtagne svar i spørgeskemaundersøgelsen af spillerne, der kommer fra ungdomslandsholdspillere. Dette svarer til 11,0% af den totale svarpopulation.

Figur 3-12: Andelen af nuværende ungdomslandsholdspillere.

Fordelt på idrætsgrene er der flere håndbold- end fodboldspillere, primært fordi håndboldspillerne repræsenterer begge køn. Ydermere er håndboldbruttotrupperne for ungdomslandsholdspillere større end fodboldbruttotrupperne, ligesom flere på fodbold-ungdomslandsholdet spiller i udlandet, og derfor er taget ud af populationen. Af de 45 ungdomslandsholdspillere kommer de 34 svar fra håndboldspillere, heraf 21 kvinder og 13 mænd.

Figur 3-13: Ungdomslandsholdsspillere fordelt efter sportsgren og køn.

Forskellene mellem sportsgrene og køn betyder også forskelle mellem, hvor store andele ungdomslandsholdsspillerne udgør af samtlige spillere i de respektive kategorier. Som det fremgår af Tabel 3-2 er omkring hver femte håndboldkvinde i undersøgelsen ungdomslandsholdsspiller, mens det kun er omkring hver ottende mand. For fodboldspillernes vedkommende er den tilsvarende andel kun omkring fem procent (ca. hver tyvende).

	Ungdomslandsholdsspillere	Ikke ungdomslandsholdsspillere	N
Fodbold, alle	5,4%	94,6%	202
Håndbold, alle	16,5%	83,5%	206
Håndbold, kun kvinder	20,6%	79,4%	102
Håndbold, kun mænd	12,5%	87,5%	104

Tabel 3-2: Andelen af ungdomslandsholdsspillere, fordelt efter sportsgren og køn.

For de 11 fodboldspillere gælder, at alle på nær én spiller for superligaklubber ligesom alle har kontrakt, heraf dog kun én på fuldtidskontrakt. Hertil kommer, at langt de fleste spillere er under uddannelse (se Tabel 3-3). I forhold til klubforholdet er det dog ikke muligt at udlede, hvor tæt spillerne er på førsteholdet i deres respektive superligaklubber.

Job/uddannelse	Kun sportskarriere	Erhvervsarbejde	Under uddannelse	N
Fodbold	18,2%	9,1%	72,7%	11
Kontrakttype				
	Fuldtids	Deltids	Bibeskæftigelses	N
Fodbold	9,1%	36,4%	54,5%	11
Klubforhold				
	Superligaklub	Ikke Superligaklub		N
Fodbold	90,9%	9,1%		11

Tabel 3-3: Ungdomslandsholdsspillere, fodbold. Fordelt efter job/uddannelse, kontrakttype og klubforhold.

For de 13 håndboldmænd gælder det tilsvarende, at langt de fleste er under uddannelse. Derimod er det ikke alle mandlige håndboldspillere på ungdomslandsholdet, der er på kontrakt. I forhold til klubmæssigt forhold er det for håndboldspillernes vedkommende muligt at angive, hvorvidt

spillerne er en del af førsteholdstruppen i en ligaklub eller ej. Som det fremgår er det kun gældende for én af de mandlige ungdomslandsholdsspillere i håndbold (Tabel 3-4).

	Kun sportskarriere	Erhvervsarbejde	Under uddannelse		N
Håndboldmænd	0,0%	7,7%	92,3%		13
	Fuldtids	Deltids	Bibeskæftigelses	Ingen kontrakt	N
Håndboldmænd	7,7%	23,1%	53,8%	15,4%	13
	Førstehold i ligaklub	Ej førstehold i ligaklub			N
Håndboldmænd	7,7%	92,3%			13

Tabel 3-4: Ungdomslandsholdsspillere, håndboldmænd. Fordelt efter job/uddannelse, kontrakttype og klubforhold.

Af de 21 håndboldkvinder er alle under uddannelse, og over halvdelen har ikke kontrakt. Også for kvindernes vedkommende er der kun én af ungdomslandsholdsspillere, som i øjeblikket er del af en førsteholdstrup i en ligaklub (Tabel 3-5).

	Kun sportskarriere	Erhvervsarbejde	Under uddannelse		N
Håndboldkvinder	0,0%	0,0%	100,0%		20
	Fuldtids	Deltids	Bibeskæftigelses	Ingen kontrakt	N
Håndboldkvinder	0,0%	14,3%	28,6%	57,1%	21
	Førstehold i ligaklub	Ej førstehold i ligaklub			N
Håndboldkvinder	4,8%	95,2%			21

Tabel 3-5: Ungdomslandsholdsspillere, håndboldkvinder. Fordelt efter job/uddannelse, kontrakttype og klubforhold.

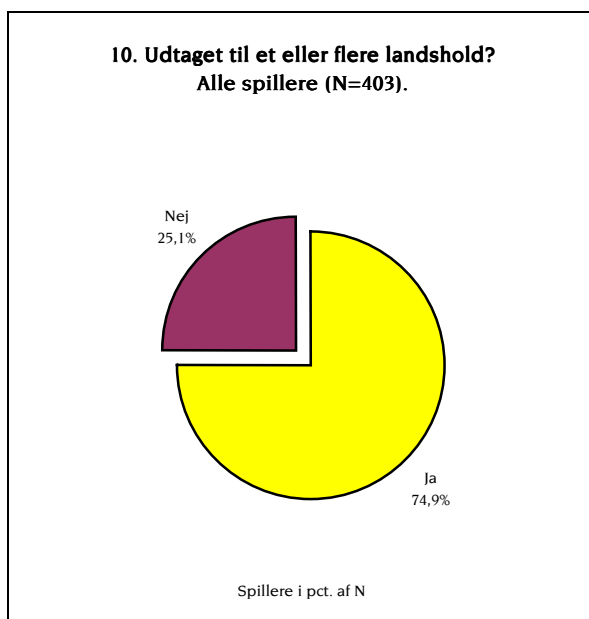
Det skal påpeges, at ungdomslandsholdsspillere grundet deres svarandel på 11 procent af den totale svarpopulation har en lille indflydelse på de totale svarfordelinger. Eksempelvis vil selve det forhold, at enkelte ungdomslandsholdsspillere ikke har et kontraktmæssigt forhold til deres respektive klubber have en betydning. I de fleste tilfælde har særlige statistiske kørsler imidlertid vist, at forskelle mellem andre af de faste parametre (herunder særligt parameteren *sportsgren*) har en noget større betydning.

Ungdomslandsholdsspillere blev som nævnt oprindeligt foreslået inkluderet i populationen fordi undersøgelsesgruppen formodede, at svar fra disse spillere ville være interessant i sig selv. Imidlertid har det vist sig (hvilket også fremgår af det ovenstående), at forskelle i professionaliseringsgraden de to sportsgrene imellem spiller kraftigt ind i forhold til ungdomslandsholdsspillere. Således er alle fodboldspillere på kontrakt, mens specielt de fleste håndboldkvinder ikke har kontrakt. Dette betyder, at gruppen af ungdomslandsholdsspillere på mange områder ikke er særlig homogen, hvorfor det som nævnt er vurderet, at selvstændige statistiske kørsler for hele gruppen af ungdomslandsholdsspillere vil være misvisende (samt i de fleste tilfælde umulig grundet gruppens numerisk lave antal fordelt på de mere betydende parametre *sportsgren* og *køn*). Det kan dog ikke afvises, at ungdomslandsholdsspillere i nogle tilfælde er en del af forklaringen bag konstaterede forskelle i denne undersøgelse; men ofte kun således, at de bidrager til forstærke eller formindske allerede eksisterende forskelle konstateret i forhold til givne parametergrupper.

Endelig skal det nævnes, at en relativ stor del af håndboldkvinderne i denne undersøgelse er ungdomslandsholdsspillere uden kontrakt, hvorfor dette kan have en betydning for forskelle på visse spørgsmål. Ofte er der dog blot tale om selvklaare forskelle. Samtidig skal det dog pointeres, at spillere uden kontrakt ikke indgår i parameteren *kontrakttype*, der ofte er en stor del af forklaringen på konstaterede forskelle. Et andet område, hvor det kan have en betydning er i forhold til job- og uddannelsesrelaterede spørgsmål. Her bliver langt de fleste analyser dog foretaget på udvalgte aldersgrupper, hvorfor risikoen for, at en større andel af kvindelige ungdomslandsholdsspillere skævrider resultaterne minimeres. I de få tilfælde, hvor undersøgelsesgruppen har fundet, at status som ungdomslandsholdsspiller har haft betydning for populationens samlede svarafgivelse vil dette fremgå og blive kommenteret.

3.3 LANDSHOLDSMERITTER

Spillerne blev i spillerspørgeskemaets spørgsmål ti bedt om at angive, hvorvidt de på noget tidspunkt i karrieren har været på A-, U-, Y- eller ligalandsholdet. Af Figur 3-14 ses, hvor mange af spillerne der har været udtaget til mindst et af de nævnte landshold.

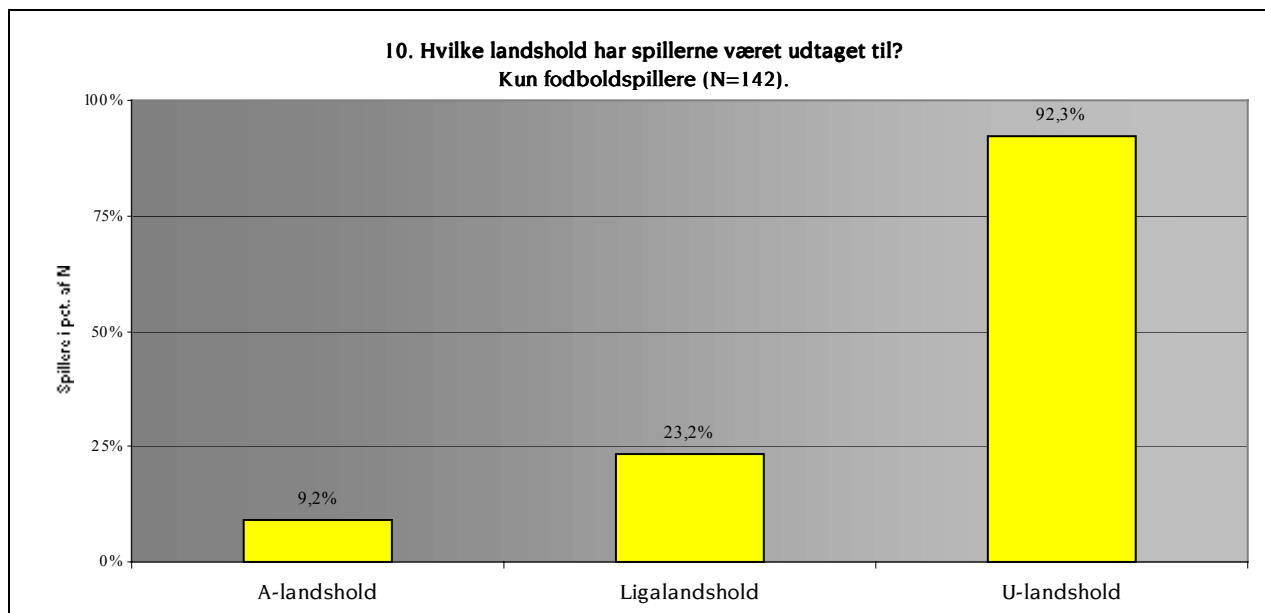

Figur 3-14: Landsholdsmeritter.

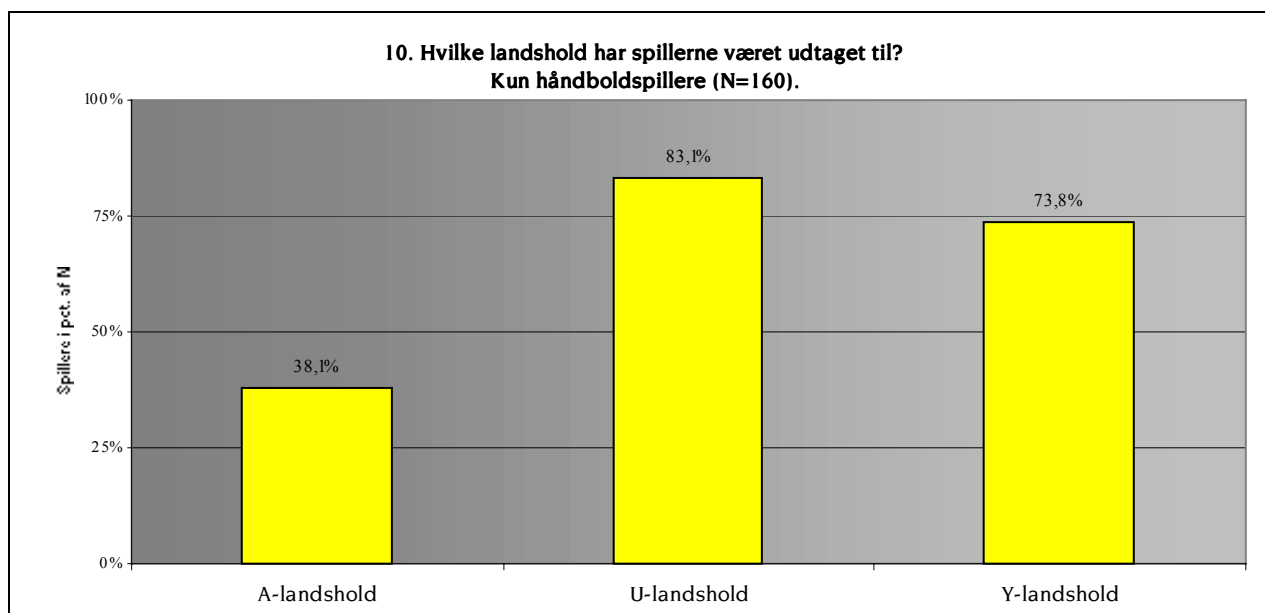
Som det kan ses har tre fjerdedele af den samlede spillerpopulation deltaget på ét eller flere landshold i løbet af deres sportskarriere. Der er på de faste parametre konstateret signifikante forskelle under parametrene *alder* og *job/uddannelse*. Med hensyn til *alder* således, at den yngste aldersgruppe i højere grad end de to ældre aldersgrupper angiver at have deltaget på landshold. Og med hensyn til *job/uddannelse* således, at spillere under uddannelse i (signifikant) højere grad end de to andre parametergrupper under denne parameter angiver, at de på et tidspunkt i karrieren har været udtaget til et landshold. De konstaterede sammenhænge er indbyrdes i harmoni idet, der er mange unge spillere i kategorien *under uddannelse*, ligesom udvælgelsen af

undersøgelsespopulationen blandt andet har lagt vægt på, at medtage unge spillere med tilknytning til U-landshold (se kapitel 2 ovenfor om udvælgelse af populationen).

Opdeles på *sportsgren* kan det af Figur 3-15 & Figur 3-16 ses, hvilke landsholdstyper spillerne er blevet udtaget til. Det samlede procenttal i de to figurer summer samlet til over hundrede idet nogle spillerne i løbet deres karriere har været udtaget til flere typer af landshold.

Figur 3-15: Fodboldspillernes landsholdsudtagelser.

Figur 3-16: Håndboldspillernes landsholdsudtagelser.

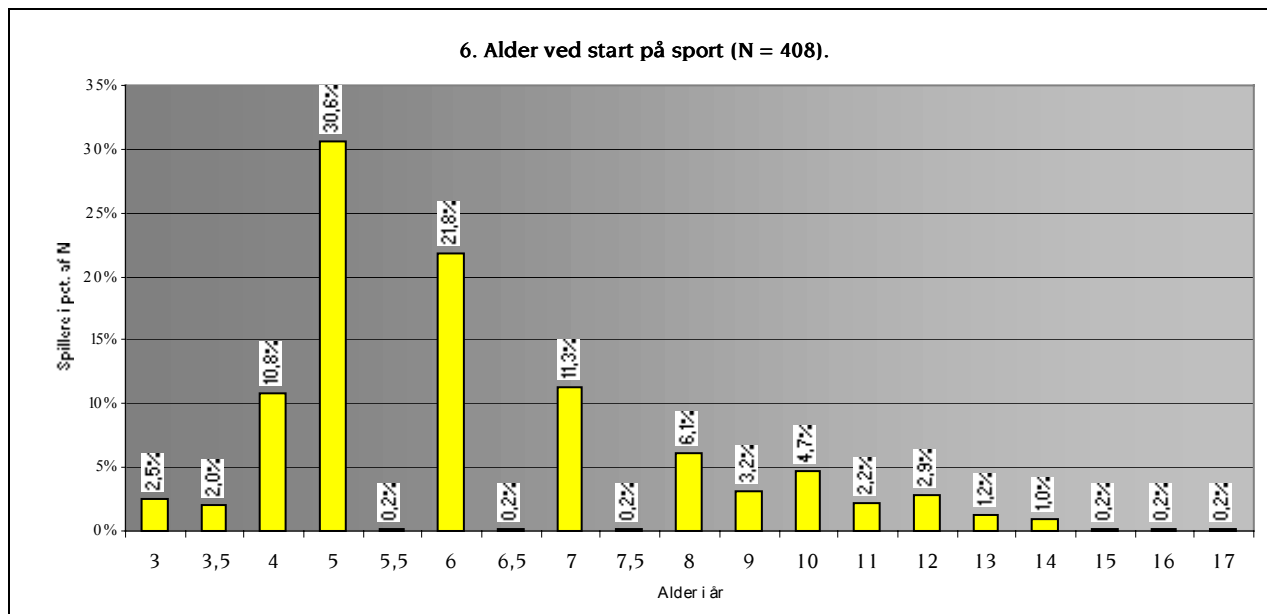
3.4 CIVILSTAND OG BØRN

Spillerne har angivet, at 12,5% er gift, 35,6% er samlevende og 51,8% er enlige. Med hensyn til børn gælder, at 17,7% af spillerne angiver at have børn. Ud af de spillere, som har børn fordeler antallet

af børn sig efter følgende procenter: 58,8% har ét barn, 35,3% har to børn og 5,9% har tre børn. Det mest forekommende antal af børn er på denne måde ét barn. Dette virker ikke overraskende idet spillerne i populationen som ovenfor nævnt gennemsnitligt set er relativt unge. Sammenlignes med subeliten i år 2000, er spillerne i denne undersøgelse i højere grad gift, mere samlevende og flere har børn. Således var 5,6% af subeliteudøverne gift, 22,8% samlevende, og 71,6% enlige. Ydermere havde kun 6,7% af subeliteudøverne børn. Set i forhold til supereliten fra 1995 er spillerne fra denne undersøgelse en smule mindre gift eller samlevende; men flere har til gengæld børn. I 1995-undersøgelsen var 61% således gift eller samlevende, og 12% havde børn (mod hhv. 48,1% gifte eller samlevende og 17,7% med børn).

3.5 ALDER FOR START PÅ SPORT

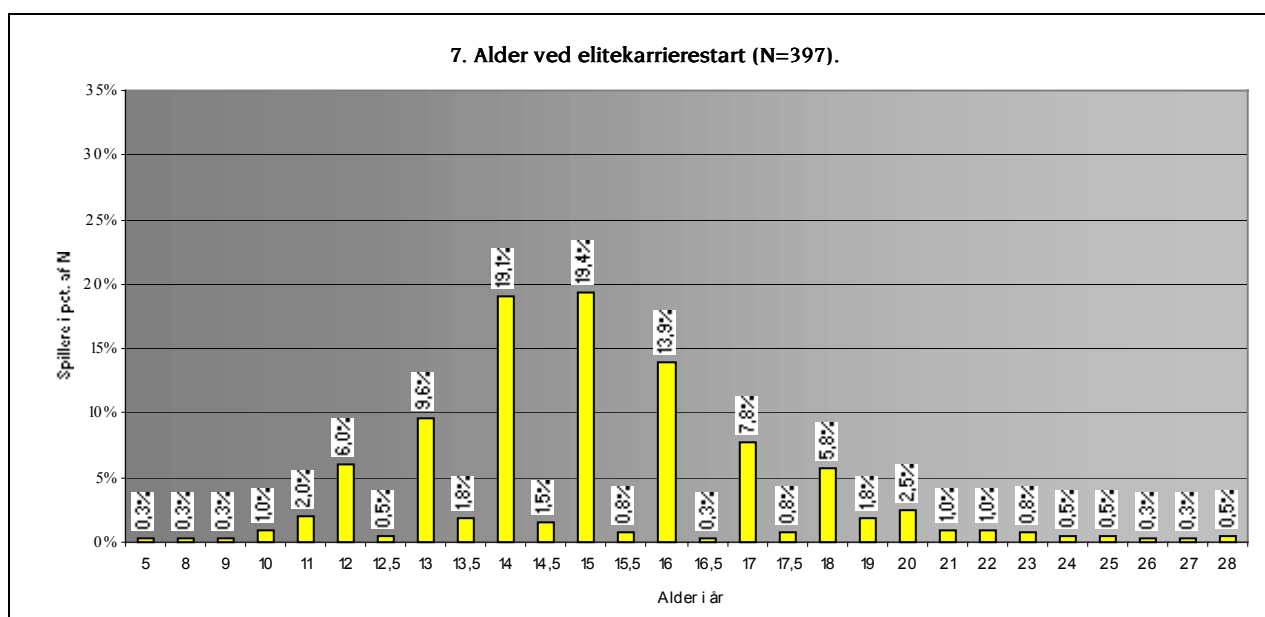
Nedenstående Figur 3-17 viser, hvilken alder spillerne havde da de begyndte at spille henholdsvis fodbold og håndbold (spillerspørgeskemaets spørgsmål seks). Som det kan ses er den mest forekommende start på sport alderen fem år (for hele populationen). 30,6% af alle spillerne havde således denne alder da de påbegyndte deres sport. Den gennemsnitlige alder ved start på sport er beregnet til 6,4 år. For fodboldspillerne er den gennemsnitlige alder ved sportsstart beregnet til at være 5,5 år, mens den for håndboldspillerne er 7,4 år. Der er altså en tendens til, at fodboldspillerne starter tidligere end deres håndboldkollegaer med at dyrke sport. Sammenlignes med super- og subeliten er der betydelige forskelle. Subelitens i 2000's gennemsnitlige startalder var 11,6 år, mens supereliten i 1995 havde angivet en gennemsnitlig startalder på 12,6 år.

Figur 3-17: Alder ved start på sport.

3.6 ALDER VED START PÅ MÅLRETTET ELITEKARRIERE

I spørgsmål 7 blev spillerne bedt om at angive deres alder da de begyndte at træne *målrettet* med henblik på at skabe sig en elitemæssig sportskarriere. Fordelingen af aldersniveauer fremgår af Figur 3-18.

Figur 3-18: Alder start på elitekarriere.

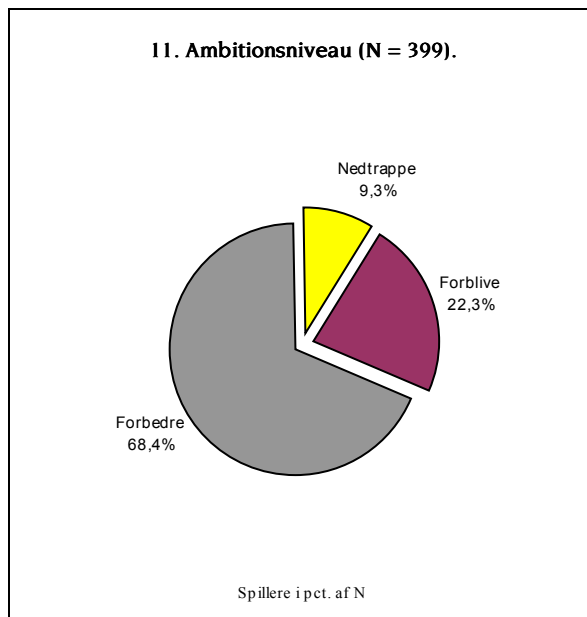
Mest almindelig alder ved elitestart er 15 år. 19,4% af alle spillerne ligger således i denne kategori. Den gennemsnitlige alder ved elitekarrierestart er beregnet til 15,3 år. Bemærk, at enkelte spillere først er startet på en elitemæssig sportskarriere så sent som efter det 21. år. Ses på fodbold- og håndboldspillerne overfor hinanden kan det konstateres, at håndboldspillerne i gennemsnit angiver at starte når de er 15,5 år mens fodboldspillerne starter marginalt tidligere: når de gennemsnitligt set er 15,1 år. Også her angav supereliten (17,4 år) og subeliten (17,2 år) at være gennemsnitligt ældre.

3.7 AMBITIONSNIVEAU

Spillerne blev i spørgsmål 11 bedt om at angive deres ambitionsniveau i én af tre kategorier:

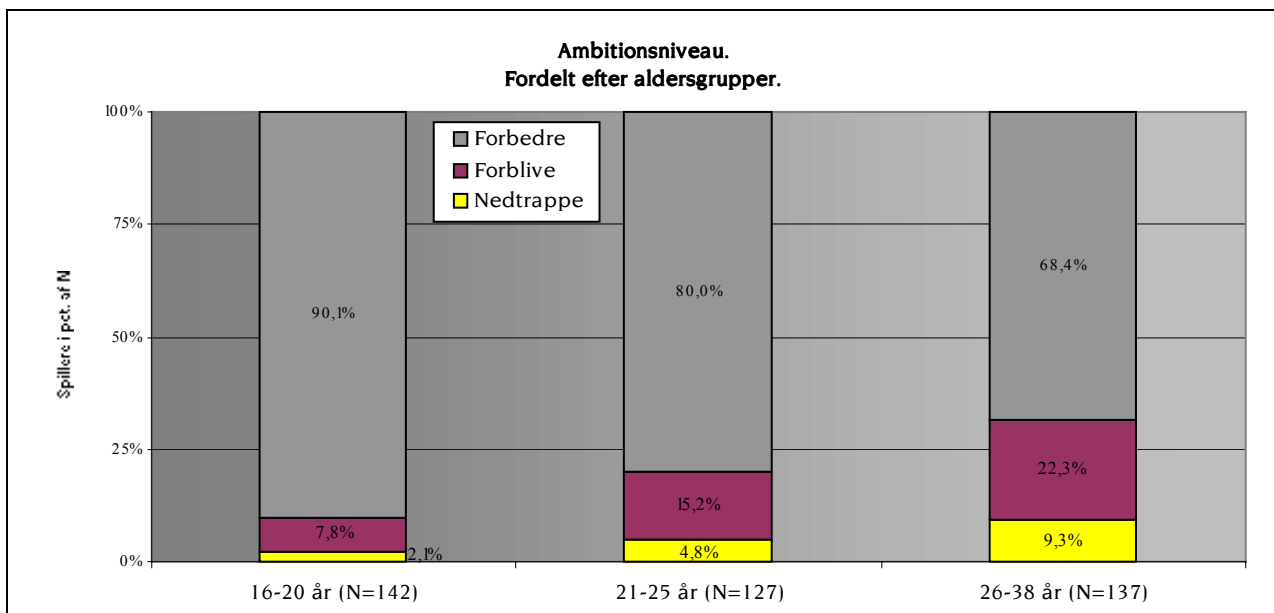
- "Jeg vil nedtrappe fra mit nuværende sportslige niveau",
- "Jeg vil bevare mit nuværende sportslige niveau" og
- "Jeg vil forbedre mit nuværende sportslige niveau".

Af Figur 3-19 fremgår fordelingen for de tre kategorier. Langt størstedelen af spillerne (68%) vil forbedre deres nuværende sportslige niveau. 22% vil forblive på det nuværende sportslige niveau, og endelig vil knap 10 procent (9,3%) nedtrappe. Der kan konstateres forskelle på svarene opdelt på *job/uddannelse*, *sportsgren* og *alder*.

Figur 3-19: Spillerens ambitionsniveauer.

Med hensyn til parameteren *alder* er det ikke overraskende de ældre spillere, som har planer om snarligt at sætte sportskarrieren på lavere blus. Således angiver spillerne i aldersgruppen 26 til 38 år, at de for 21,1% vedkommende vil nedtrappe. Endvidere vil hele 44,4% af spillerne forblive på nuværende niveau. Dette er klart udtryk for et mindre ambitionsniveau end de to yngre aldersgrupper. Således vil 90,1% af spillerne mellem 16 og 20 år forbedre deres sportslige niveau mens 7,8% vil forblive på nuværende niveau. De tilsvarende tal for aldersgruppen 21 til 25 år er henholdsvis 80% og 15,2%. De beskrevne forskelle fremgår af Figur 3-20.

Figur 3-20: Ambitionsniveauer fordelt på *alder*.

I forhold til job/uddannelsesparameteren kan det konstateres, at 21,2% af de spillere, som har et erhvervsarbejde ved siden af sportskarrieren, angiver at de vil trappe ned. Dette er en stor forskel fra de to øvrige parametergrupper under denne parameter; "kun sportskarriere" samt "under uddannelse", der (kun) for hhv. 4,5% og 4,3% vedkommende angiver at ville nedtrappe fra det

nuværende niveau. Dette formodes primært at hænge sammen med aldersforskelle, eftersom de erhvervsaktive er langt ældre end spillere under uddannelse.

På parameteren *sportsgren* er det gældende, at fodboldspillerne i højere grad end håndboldspillerne angiver at ville forbedre sig. Således gælder også, at flere håndboldspillere end fodboldspillere vil forblive på deres nuværende niveau. Endvidere vil flere håndboldspillere nedtrappe end tilfældet er for fodboldspillerne. Igen må den primære årsag formodes at være aldersforskelle. En stor del af de mandlige håndboldspillere er nemlig ældre spillere.

Set i forhold til subeliteundersøgelsen fra år 2000 kan der foretages visse sammenligninger.¹⁶ I subeliteundersøgelsen blev spillerne bedt om at angive deres ambitionsniveau i fire kategorier, der resulterede i nedenstående svarfordeling:

- "Jeg vil forøge mit nuværende sportslige niveau til et internationalt eliteniveau": 74%
- "Jeg vil blive bedre; men forventer ikke at nå et internationalt eliteniveau": 13,7%
- "Jeg vil forblive på mit nuværende niveau": 6,6%
- "Jeg vil nedtrappe": 5,7%

Slås de to første kategorier fra subeliteundersøgelsen sammen til én kategori fremgår det, at 87,7% af subelitens udøvere ville forbedre sig mod 68% af fodbold- og håndboldspillerne. Endvidere gælder, at 6,6% af subeliteudøverne ville forblive på det nuværende niveau mod 22,3% af fodbold- og håndboldspillerne. Endelig ville 5,7% af subeliteudøverne nedtrappe mens det tilsvarende gælder for 9,3% af respondenterne i denne undersøgelse. Hvorfor en del flere af subeliteudøverne ville forbedre sig er svært at sige. Begge populationsgrupper har næsten samme gennemsnitlige alder (*subeliten*: 23,7 år, fodbold- & håndboldspillerne: 23,5 år), hvorved det sandsynligvis ikke skyldes alder, at fodbold- og håndboldspillerne i mindre grad end subeliteudøverne ønsker at forbedre deres nuværende sportslige niveau. Måske skyldes forskellen det faktum, at subeliten netop er karakteriseret ved at være eliten under de allerbedste, og derfor ikke i samme udtrækning som spillerne i denne undersøgelse - der netop grundet deres høje professionaliseringsniveau er (i det mindste) tilnærmelsesvis den absolutte elite - mener de allerede er på et højt nok niveau, der vanskeligt lader sig forbedre markant.

¹⁶ I 1995-undersøgelsen blev der ikke spurgt til ambitionsniveau.

4. KONTRAKTFORHOLD

I dette kapitel afrapporteres spillernes svar på spørgeskemaets spørgsmål angående kontraktforhold svarende til spørgsmålene 12 til og med 22. Det har med disse spørgsmål været intentionen at få et billede af:

- Tidspunkter for første kontraktunderskrivelser, herunder tidspunkt for underskrivelse af evt. første fuldtidskontrakt.
- Den aktuelle situation mht. kontrakttyper.
- I hvilken udstrækning der i forbindelse med kontraktforhandlinger benyttes rådgivning, og hvilke motiver spillerne vægter højest ved deres kontraktunderskrivelser.

393 spillere (svarende til 96,3% af den samlede respondentpopulation) angiver, at de har eller har haft en kontrakt. Der er kun en lille gruppe af håndboldspillere - alle mellem 17 og 18 år - der angiver, at de aldrig har haft en kontrakt (spørgsmål 12). Her er der tale om ungdomslandsholdsspillere (se kapitel 3). Med hensyn til den aktuelle situation angiver 383 spillere (93,8%), at de har en kontrakt på nuværende tidspunkt (spørgsmål 16). Forskellen på de to tal skal formentlig ses i det forhold, at en lille gruppe spillere, der tidligere har været på kontrakt, ikke længere er kontraktspillere. Under alle omstændigheder viser størrelsesordenen af disse tal, at langt de fleste af undersøgelsens respondenter er kontraktligt bundet til deres klub (se også kapitel 2 om udvælgelse af populationen). I det følgende vil der med mindre andet anføres kun være foretaget analyser af spillere, som har en kontrakt i øjeblikket eller i relevante tilfælde har haft en kontrakt på et tidspunkt. Samtidig henledes opmærksomheden på, at der i nogle tilfælde bruges parameteren *kontrakt*, hvor "Anden type kontrakt" og bibeskæftigelseskontrakt er slået sammen til gruppe med overskriften "Bibeskæftigelses".

4.1 ALDER VED FØRSTE KONTRAKTUNDERSKRIVELSE

		Gns. alder	Minimum	Maksimum	Std. afvigelse	N
Alle spillere		18,8	12	31	3,0	394
Fodbold	Mænd	18,0	12	29	2,6	202
Håndbold	Mænd	20,3	15	31	3,4	103
Håndbold	Kvinder	19,1	15	28	2,6	89

Tabel 4-1: Alder ved første kontraktunderskrivelse

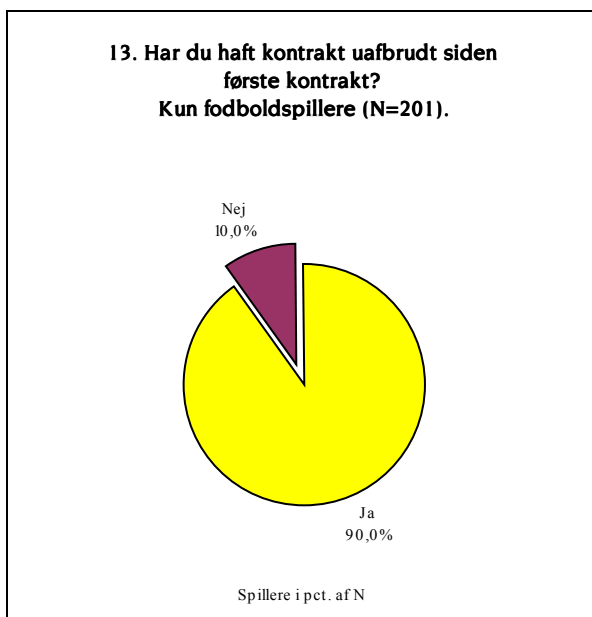
I spørgsmål 12 er der spurgt til spillernes alder, da de skrev deres første kontrakt. Kigges på datasættet i sin helhed ses det, at den gennemsnitlige alder for fodbold- og håndboldspillere ved første kontraktunderskrivelse ligger på godt 19 år (18,8 år). Populationens status som absolut elite inden for fodbold og håndbold kommer således tydeligt til udtryk i denne sammenhæng - der er

tale om spillere som tidligt indgår kontrakter med deres respektive klubber og pejler sig i retning af egentlige elitekarrierer som sportsfolk.¹⁷

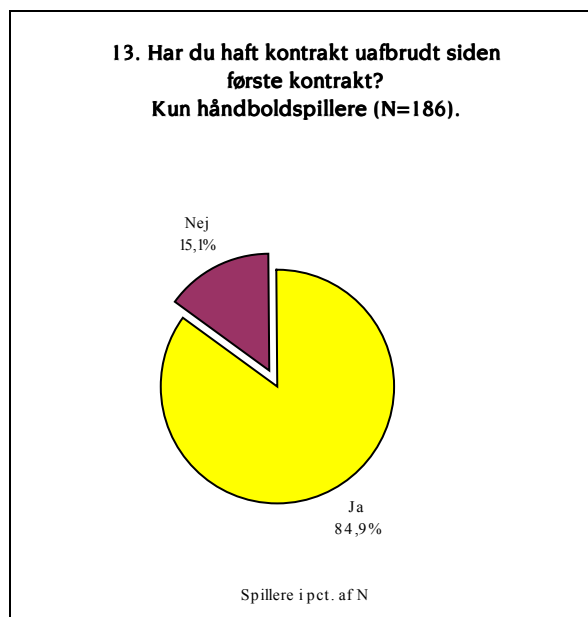
Det samlede gennemsnit dækker over en vis forskel mellem de to sportsgrene. Fodboldspillerne skriver i gennemsnit kontrakt for første gang ca. 1,7 år tidligere end håndboldspillerne (18,0 år hhv. 19,7 år). Endelig er det værd at bemærke, at der inden for håndboldsporten også er forskel mellem de kvindelige og de mandlige spillere. Således ligger de kvindelige håndboldspillere med 19,1 år lige godt et år lavere end de mandlige håndboldspilleres gennemsnitlige alder på 20,3 år ved første kontraktunderskrivelse.

4.2 UAFBRUDT KONTRAKTFORLØB

I hvilken udstrækning spillerne har haft uafbrudte kontrakter siden første kontraktunderskrivelse afdækkes i spørgsmål 13. For samtlige respondenter, der har - eller har haft en kontrakt - gælder det, at 88% af spillerne har haft kontrakt uafbrudt siden deres første kontraktunderskrivelse. Deles spillerne op på *sportsgren* ses det, at det samlede gennemsnitstal dækker over visse forskelle. Der er således en lidt større andel af fodboldspillerne (90%) end håndboldspillerne (84,9%), som har haft kontrakt uafbrudt siden de underskrev deres første ditto.

Figur 4-1: Fodboldspillernes kontraktstatus siden første kontraktunderskrivelse.

Figur 4-2: Håndboldspillernes kontraktstatus siden første kontraktunderskrivelse.

4.3 KONTRAKTTYPER

I spørgsmål 14 til 16 er det med spørgeskemaet forsøgt at afdække, hvordan spillernes kontraktforhold har udviklet sig over tid. Det skal indledningsvis pointeres, at det med denne

¹⁷ Den gennemsnitlige afvigelse fra dette gennemsnit (standardafvigelse) er relativ lille med 3 år. Den relativt lave standardafvigelse afspejles også, hvis vi betragter frekvensfordelingen for spørgsmål 12 idet de hyppigst forekommende aldre for første kontraktunderskrivelse er hhv. 18, 16, 17 og 19 år. Som det fremgår af tabellen nedenfor skal spredningen forklares i det forhold, at en lidt mindre gruppe af spillere skriver deres første kontrakt mens de er først i tyverne.

undersøgelse ikke er muligt at foretage en 100% dækkende analyse af disse forhold. Dette ville forudsætte komplette oversigter over antallet og sammensætningen af forskellige kontrakttyper for topklubberne gennem en periode på omkring 10 år. For fodboldens vedkommende er der hjælp at hente i den forstand, at Dansk Boldspil Union (DBU) siden 1978 - hvor der blev indført betalt fodbold i Danmark - har ført statistik over antallet af kontraktklubber, og antallet af kontraktspillere pr. sæson.

Betragtes alene Superligaen fra 1991 til 2001 er der sket en kraftig stigning i antallet af indgåede kontrakter:

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Antal kontraktklubber	11	10	10	10	12	12	12	12	12	12	12
Kontraktspillere pr. sæson	251	264	247	230	314	380	392	474	522	518	505

Tabel 4-2: Udviklingen i antal kontraktklubber og kontraktspillere i Superligaen 1991-2001, kilde: DBU Årsberetning 2001, side 67.

Tabellen understreger med al tydelighed, at der i de seneste ti år er sket en markant professionalisering af dansk fodbold idet antallet af kontraktspillere pr. sæson er omtrent fordoblet i perioden. DBU's statistik refererer imidlertid kun til det samlede antal af kontrakter; men sonderer ikke mellem forskellige kontrakttyper. Ovenstående tabel kan imidlertid tjene til at understrege, at en øget professionalisering i dansk fodbold er slået kraftigt igennem på antallet af kontraktspillere. I spørgeskemaet udsendt til klubberne blev klubberne bedt om at besvare, hvor mange spillere de har haft på de forskellige kontrakttyper de seneste ti år. Desværre er der i alt kun syv klubber (både håndbold- og fodboldklubber), der besvarede denne del af klubsørgeskemaet, og flere af disse besvarelser var kun ført halvt igennem. Derfor er det - med de forhåndenværende oplysninger - ikke muligt at komme tallet nærmere (se endvidere kapitel 12).

For håndboldens vedkommende har Dansk Håndbold Forbund (DHF) ført statistik over antallet af registrerede kontrakter pr. 1. juli 1992 og frem (se Tabel 4-3). Tallene her skal læses med forbehold idet der tidligere har været et betydeligt antal "hjemmelavede" kontrakter inden for håndbold, som ikke har været registreret hos DHF. I lighed med fodbolden er der dog tale om en meget markant stigning i antallet af standardkontrakttyper. Således er der fra 1997 til 2001 tale om mere end en firedobling i antallet af kontrakter - alt andet lige også udtryk for en væsentlig professionalisering af dansk håndbold. Der er herunder tale om fortsat vækst, om end vækstraten år for år er faldende siden den eksplosive vækst fra 1997 til 1998, hvor antallet af kontrakter blev fordoblet på kun ét år.

1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
65	55	108	142	107	133	267	387	512	574

Tabel 4-3: Udviklingen i kontrakter i dansk håndbold pr. 1. juli 1992-2001, Kilde: DHF, intern korrespondance.¹⁸

For at undersøge udviklingen i de forskellige kontrakttyper, har undersøgelsesgruppen med spørgeskemaet forsøgt at få et tilnærmet billede ved alene at spørge de *nuværende professionelle* om udviklingen i deres kontraktforhold. Det forhold, at svarprocenten ligger på 63%, selvom det er et relativt stor svarandel - samt, at undersøgelsesgruppen med spørgeskemaet ikke har kunnet

¹⁸ Samme kontrakt kan godt være talt med flere år, hvis der er tale om en flere-årig kontrakt.

afdække spillernes komplette karriereforløb - giver anledning til visse forbehold, som omtales nedenfor.

Udviklingen i spillernes kontraktforhold er undersøgt ved at spørge til spillerens første kontrakttype (spørgsmål 14). Endvidere blev der spurgt til, hvorvidt den nuværende kontrakt er den første kontrakt (spørgsmål 15), og hvis ikke, hvilken kontrakt spilleren i så fald har på nuværende tidspunkt. Svarkategorierne i spørgeskemaet er udformet på baggrund af standardkontrakttyperne under DBU og DHF, der opererer med tre forskellige kontrakttyper: 1) Fuldtidsbeskæftigelse, 2) Deltidsbeskæftigelse og 3) Bibeskæftigelse. Spillerne har derudover kunnet afkrydse "Anden type kontrakt", hvad der typisk har dækket over tidligere tiders lærlinge- og ungdomskontrakter for fodboldens vedkommende. Inden for håndbold dækker kategorien "Anden kontrakt" over, at det - som nævnt ovenfor - tidligere inden for håndboldsporten ikke var ualmindeligt med mere eller mindre hjemmestrikkede kontrakttyper, de såkaldte "skuffekontrakter". Disse må betragtes som et levn fra fortiden, hvor området ikke i samme udstrækning var reguleret som det er i dag.

Undersøgelingsgruppen har ikke underkastet gruppen med "Anden type kontrakt" en nærmere analyse, da det er en beskedent andel af respondenterne, der ved spørgsmålet angående første kontrakttype og nuværende kontrakttype har angivet denne svarmulighed (se nærmere nedenfor).

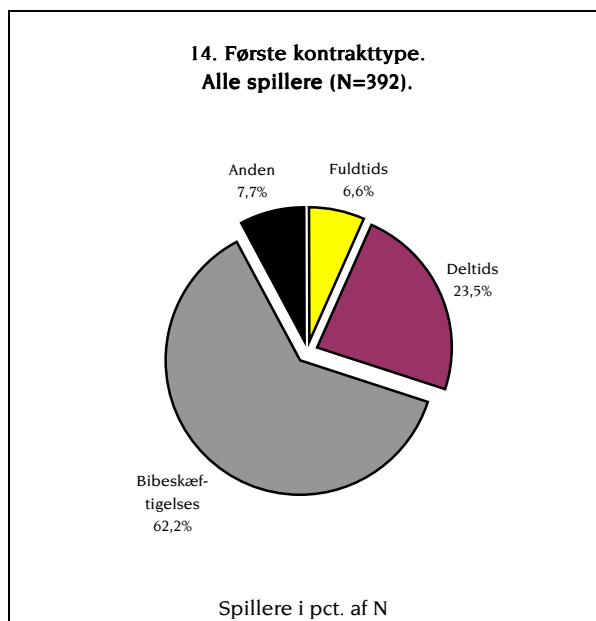
Der er endvidere knyttet forskellige beskæftigelsesforhold til hver af de enkelte kontrakttyper, som ikke skal gennemgås i detaljer her.¹⁹ Fuldtidskontrakterne skiller sig i den forbindelse klart ud derved, at sportskarrieren udgør spillerens egentlige erhverv, da han/hun ikke kan *"påtage sig andet arbejde uden klubbens forudgående godkendelse"* (DBU's Spillerkontrakt s. 2; tilsvarende DHF's Spillerkontrakt s.3). I relation til denne undersøgelses fokus på uddannelse er det værd at bemærke, at der ikke er indføjet lignende bestemmelser om uddannelse. I ansættelsesretlig forstand vil muligheden for at uddanne sig på en fuldtidskontrakt derfor afhænge af, om et eventuelt uddannelsesforløb kolliderer med spillerens forpligtigelse til *"at deltage i træning, træningslejre og kampe efter klubbens bestemmelser"* (DBU's Spillerkontrakt s. 2).

For en generel betragtning kan det dog siges, at kontrakttyperne hver især repræsenterer forskellige grader af professionalisme i ansættelsesforholdet til klubben, f.eks. bestemmelser for træningsmængder og -tidspunkter, dækning af tabt arbejdsfortjeneste, retten til at påtage sig andet arbejde eller den overenskomstmæssige mindsteløn. Ud fra disse bestemmelser har undersøgelingsgruppen i analyserne arbejdet med kontrakttyperne som en overordnet indikator for graden af professionalisme, forstået som idrætskarrieren som egentligt erhverv, hvor "skalaen" Fuldtid, Deltid, Bibeskæftigelse udtrykker en hhv. faldende grad af professionalisme.

¹⁹ Se DBU's hjemmeside [www.dbu.dk] samt DHF's hjemmeside [www.dhf.dk], hvor de forskellige kontrakttyper kan downloades for yderligere detaljer.

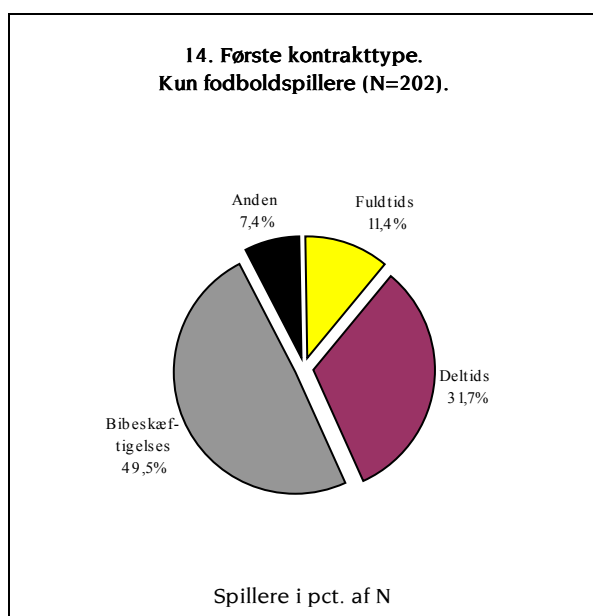
4.3.1 Første kontrakttype

Betragtes respondentgruppen i sin helhed (frataget de spillere, der aldrig har haft en kontrakt samt de spillere, der har undladt at svare), ses det, at 6,6% af spillerne er startet på en fuldtidskontrakt, 23,5% på en deltidskontrakt, mens 62,2% begyndte karrieren på en bibeskæftigelseskontrakt. Endelig udgør restgruppen med "anden type" 7,7% af besvarelserne.

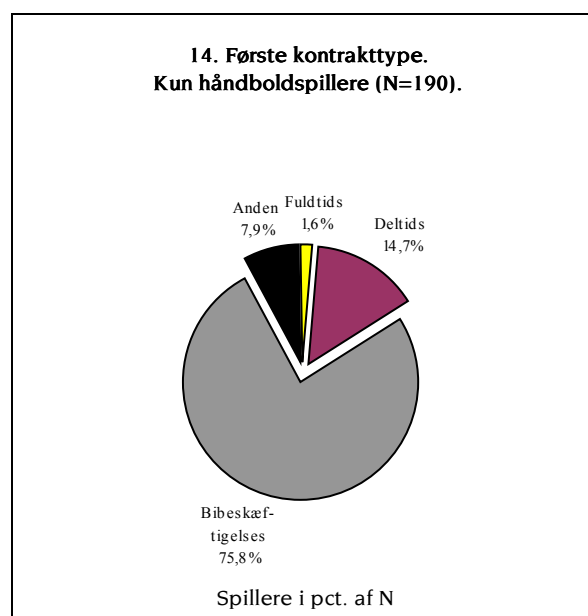

Figur 4-3: Spillerens første kontrakttype.

Der er imidlertid en betydelig forskel på de to sportsgrene. For fodboldspillernes vedkommende har 11,4% således begyndt på en fuldtidskontrakt og 31,7% er begyndt på en deltidskontrakt, mens de tilsvarende tal for håndboldspillerne er 1,6% og 14,7%. Tilsvarende har kun halvdelen af fodboldspillerne en bibeskæftigelseskontrakt som deres første kontrakt, mens dette gælder for tre fjerdedele af håndboldspillerne. Den almindelige antagelse om fodboldens højere grad af professionalisering i forhold til håndboldsporten, kan siges at slå igennem her, idet de mest professionaliserede kontrakttyper har en markant større udbredelse end inden for fodboldsporten.

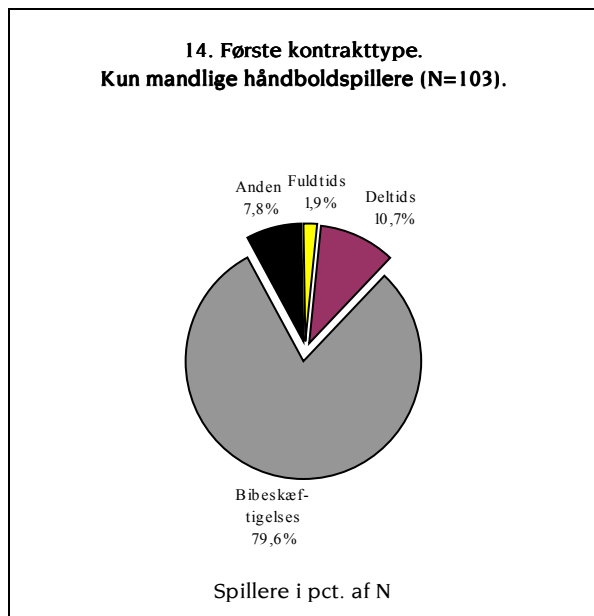

Figur 4-4: Fodboldspillernes første kontrakttype.

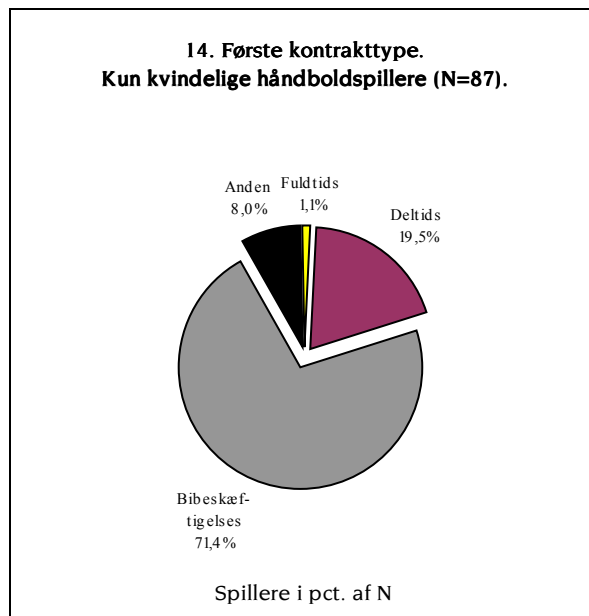

Figur 4-5: Håndboldspillernes første kontrakttype.

Sammenlignes yderligere de mandlige og kvindelige håndboldspillere fremkommer en interessant forskel, idet andelen af deltidskontrakter som første kontrakttype er noget højere for kvinderne end for mændene, hhv. 19,5% og 10,7%. Dette kan ses som indikator på, at håndboldsporten for kvindernes vedkommende er marginalt mere professionaliseret end hos mændene. Det er dog værd at bemærke, at denne kønsforskel kun kan spores som vag tendens - den er ikke statistisk signifikant.

Figur 4-6: De mandlige håndboldspilleres første kontrakttype.

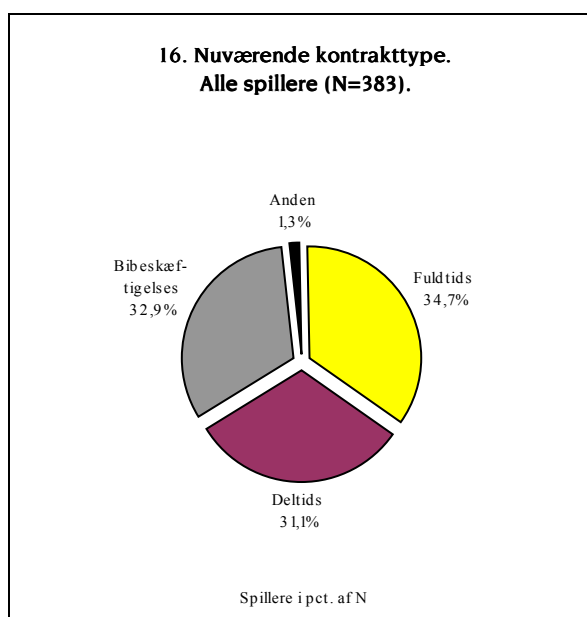

Figur 4-7: De kvindelige håndboldspilleres første kontrakttype.

Undersøgelsergruppen har ikke undersøgt spørgsmål 14 om første kontrakttype i forhold til aldersparameteren af en simpel årsag: der er en begrænset informationsværdi i at sammenholde aldersparameteren (dvs. spillerens nuværende alder) med spørgsmålet om den første kontrakttype, der kan ligge flere år tilbage. Undersøgelsergruppen har i stedet valgt at kigge på alderen ved første kontraktunderskrivelse (jf. spørgsmål 12 ovenfor), og ved evt. første fuldtidskontrakt (spørgsmål 18).

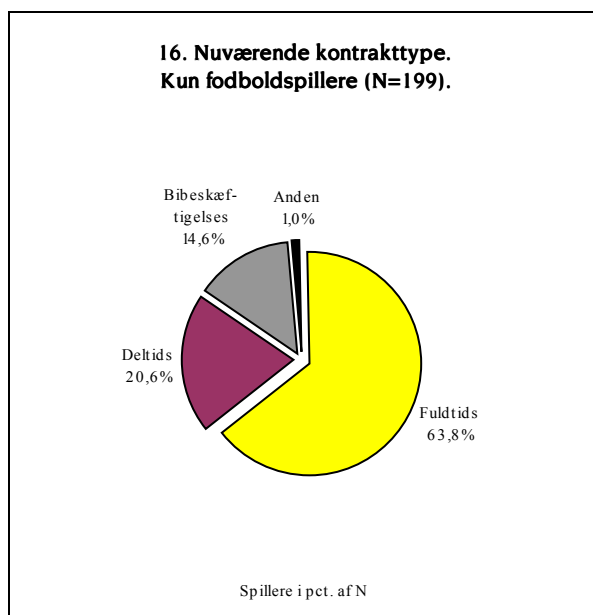
4.3.2 Nuværende kontrakttype

I spørgsmål 16 er der spurgt til spillernes nuværende kontraktforhold. Dette er gjort for dels at få et dækkende øjebliksbillede af spillernes kontraktforhold, dels for at få billede af udviklingen i kontraktforholdene. Kigges på den samlede undersøgelsespopulation ses det, at de tre hovedkategorier af kontrakter er næsten lige udbredt, dog med en marginal overvægt af fuldtidskontrakter (34,7%). Bibeskæftigelses- og Deltidskontrakterne udgør 32,9% og 31,1% af de spillere, der har en kontrakt.

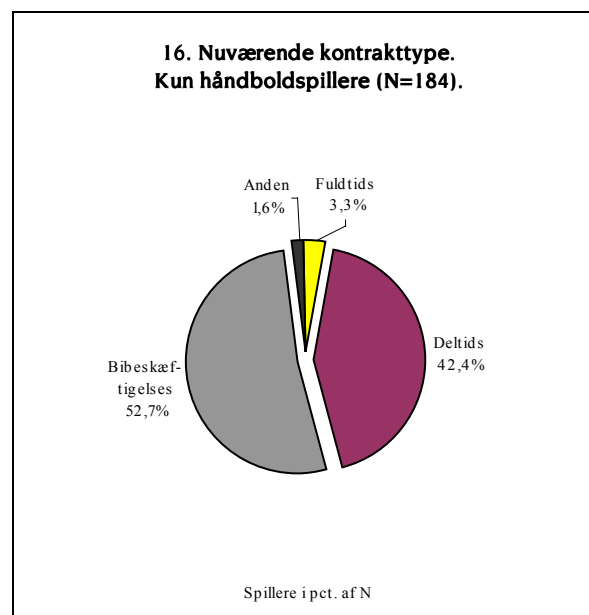

Figur 4-8: Spillernes nuværende kontrakttype.

Denne forholdsvis jævne fordeling dækker dog over betydelige forskelle når der ses på spillernes nuværende kontraktforhold sammenlignet på *sportsgren* og *køn*. Der er her en meget markant forskel på de to sportsgrene når der kigges på andelen af fuldtidskontrakter. Her drejer det sig om 63,8% af fodboldspillerne mens det for håndboldspillere kun er enkelte (3,3%), der angiver at være beskæftiget på fuld tid med sportskarrieren. For håndboldspillere er deltidskontrakterne væsentligt mere udbredt med en andel på 43,4%, mens denne gruppe kun udgør 20,6% hos fodboldspillerne.

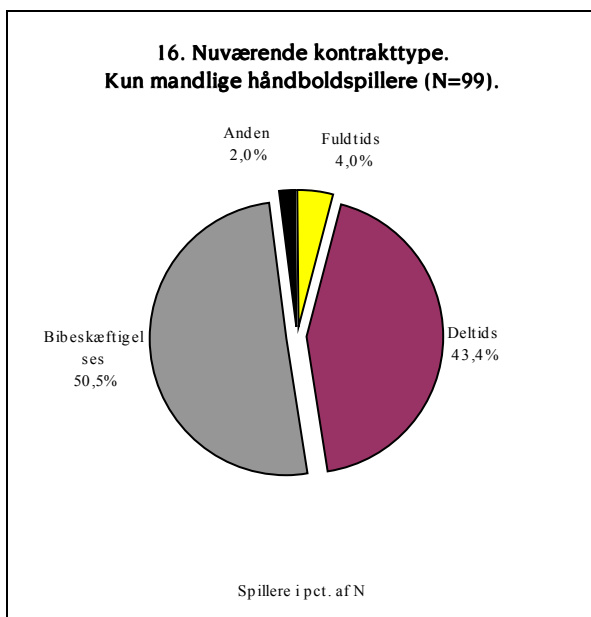

Figur 4-9: Fodboldspillernes nuværende kontrakter.

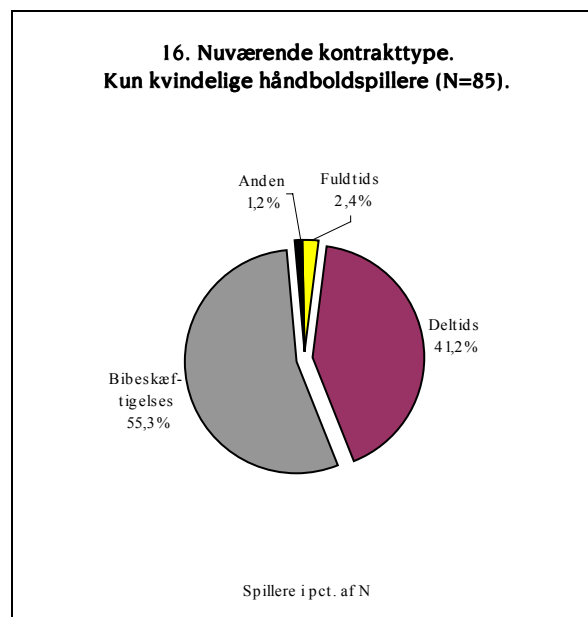

Figur 4-10: Håndboldspillernes nuværende kontrakter.

Det ses derudover af Figur 4-11 & Figur 4-12, at de mest professionelle kontrakttyper - "Fuldtids" og "Deltids" - hos håndboldspillerne er marginalt mere udbredt hos mændene end hos kvinderne.

Figur 4-11: Håndboldmændenes aktuelle kontrakter.

Figur 4-12: Håndboldkvindernes aktuelle kontrakter.

Umiddelbart anskuet er det således et lidt modsætningsfyldt billede, der præger elitehåndboldspillernes kontraktunderskrivelser, hvis kønnene sammenlignes. Kvinderne er i gennemsnit yngre ved deres første kontraktunderskrivelse, ligesom andelen med deltidskontrakter som første kontrakttype er noget højere end hos mændene (jf. ovenfor). Når der kigges på nuværende kontrakttype er det nærmest lidt omvendt - håndboldherrerens andel med de mest professionaliserede kontrakter ligger marginalt højere end hos kvinderne. Det er dog værd at bemærke, at denne forskel ikke er statistisk signifikant. Rent statistisk kan der ud fra undersøgelsens resultater derfor ikke siges at være signifikant forskel på professionaliseringsgraden af herre- og kvindehåndbolden i Danmark, hvis der alene kigges på udbredelsen af nuværende kontrakttyper, og udbredelsen af forskellige kontrakttyper bruges som mål herfor.²⁰

Af Tabel 4-4 fremgår udbredelsen af de forskellige kontrakttyper for håndboldspillerne fordelt på aldersgrupper. I denne sammenhæng udgør spillere med fuldtidskontrakter og andre kontrakttyper så små andele, at de ikke vil blive særskilt kommenteret. Som det fremgår af de samlede tal for alle håndboldspillere er der en mindre andel af de 16- til 20-årige, der har en deltidskontrakt end af de to ældre aldersgrupper. Dette kunne være forklaringen på, at der ikke er totale forskelle på kvinderne og mændenes kontraktforhold. På den anden side er der ikke en tendens blandt de 16- til 20-årige til, at mændene er mindre professionaliserede end kvinderne idet nogenlunde lige store andele af disse har bibeskæftigelseskontrakter (57,7% hhv. 58,6%). For de 21- til 25-årige viser

resultaterne faktisk, at mændene tenderer mod en højere professionaliseringsgrad end kvinderne, mens der ikke er forskelle for de ældste aldersgrupper. Konklusionen på de tilgængelige data bliver følgelig mudret, hvad angår udbredelsen af forskellige kontrakttyper: der kan ikke konstateres signifikante forskel på herre- og damehåndboldens professionaliseringsgrad når de danske spilleres kontraktforhold betragtes. Noget peger i retning af, at kvinderne er marginalt mindre professionaliserede end mændene, mens andet ikke entydigt bekræfter denne tendens.

		Fuldtids	Deltids	Bibeskæftigelses	Anden	N
Håndbold, alle	16-20 år	1,8%	36,4%	58,2%	3,6%	55
	21-25 år	3,0%	49,3%	47,8%	0,0%	67
	26-38 år	4,8%	40,3%	53,2%	1,6%	62
Håndbold, mænd	16-20 år	3,8%	34,6%	57,7%	3,8%	26
	21-25 år	3,1%	56,3%	40,6%	0,0%	32
	26-38 år	4,9%	39,0%	53,7%	2,4%	41
Håndbold, kvinder	16-20 år	0,0%	37,9%	58,6%	3,4%	29
	21-25 år	2,9%	42,9%	54,3%	0,0%	35
	26-38 år	4,8%	42,9%	52,4%	0,0%	21

Tabel 4-4: Håndboldspillernes kontrakttyper fordelt *alder & køn*.

Holdes fodboldspillernes nuværende kontraktforhold tilsvarende op imod aldersparameteren fremgår det også, at de forskellige kontrakttyper er afhængig af alder (Tabel 4-5). Andelen af fodboldspillere med fuldtidskontrakt er markant højere for de 21- til 25-årige (80,7%) og 26- til 38-årige (90,3%) end blandt de 16- til 20-årige spillere (22,2%). Det vidner dog stadig om en betydelig grad af professionalisering, når mere end hver femte af de 16- til 20-årige fodboldspillere er på fuldtidskontrakt. En nærliggende konklusion på tallene er, at fodboldspillernes professionelle karriere for alvor tager fart omkring de 20 år, hvor deltids- og bibeskæftigelseskontrakterne for et stort flertals vedkommende skiftes ud med fuldtidskontrakter.

		Fuldtids	Deltids	Bibeskæftigelses	Anden	N
Fodbold	16-20 år	22,2%	37,5%	37,5%	2,8%	72
	21-25 år	80,7%	14,0%	3,5%	1,8%	57
	26-38 år	90,3%	8,3%	0,0%	1,4%	72

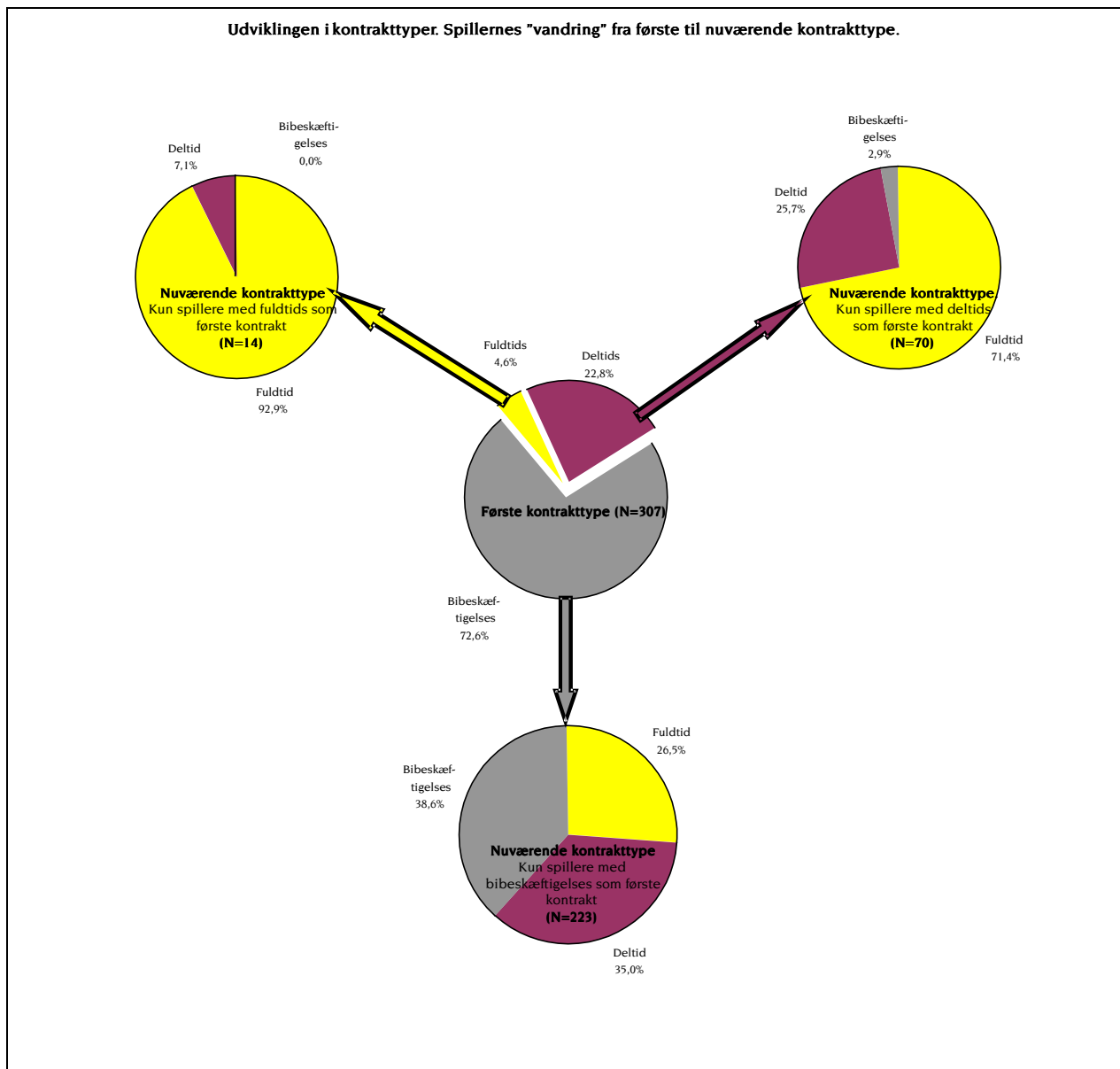
Tabel 4-5: Fodboldspillernes kontrakttyper fordelt efter *alder*.

4.3.3 Udviklingen i kontrakttyper

Som det implicit er fremgået af det ovenstående er der en markant; men ikke overraskende tendens til, at spillerne bliver mere professionaliserede desto flere kontrakter de med tiden underskriver. Dog "snyder" tallene i det ovenstående, hvis der blot sammenlignes andele ved første kontrakt med andele ved nuværende kontrakt. Flere spillere, som kun har haft én kontrakt, optræder nemlig i begge opgørelser.

²⁰ I den forbindelse skal der knyttes den bemærkning, at kun en meget lille del af Viborg HK's damer (som etableret topklub) har besvaret spørgeskemaet, ligesom undersøgelsen ikke har henvendt sig til udenlandske spillere i de danske håndboldklubber (se kapitel 2). Såfremt disse spillere indgik i datamaterialet ville der måske have været større forskelle. Det er dog vigtigt, at der i denne sammenhæng medtænkes aldersforskelle mellem håndboldkvinderne og -mændene.

I spørgsmål 15 blev spillere bedt om at svare på om den nuværende kontrakt er den første kontrakt. Udelades de spillere, som har svaret "Ja" til dette, bliver det derfor et mere nøjagtigt mål for kontraktudviklingen for den enkelte spiller. Disse tal skal dog også læses med forbehold da de jo ikke kan give et *komplet* billede af karriereudviklingen. Der er formentlig flere spillere, som har haft tre eller fire kontrakter undervejs i karrieren. Der er i alt 307 spillere, der har angivet at den nuværende kontrakt ikke er deres første, og som samtidig har besvaret begge spørgsmål angående første kontrakt og nuværende kontrakt.

Figur 4-13: Spillernes kontrakttype-vandringer.

Af Figur 4-13 fremgår, hvorledes disse spilleres kontraktlige forhold har udviklet sig fra den første til den nuværende, eller med andre ord hvordan spillernes kontraktlige "vandring" er forløbet. Det skal bemærkes, at der i denne forbindelse benyttes en inddeling, der tilsvare parameteren kontrakttypes, hvorved bibeskæftigelseskontrakter og andre kontrakttyper er lagt sammen til én

Som det fremgår af Kapitel 3, er mændene i denne undersøgelse nemlig væsentligt ældre end kvinderne, hvorfor dét kan tænkes at have en indflydelse.

kategori med titlen "Bibeskæftigelses". Dette er gjort for at lette overskueligheden, og fordi det vurderes at "Anden type kontrakt" ikke adskiller sig væsentligt fra bibeskæftigelseskontrakter.

Figuren viser entydigt, at størstedelen af spillerne i undersøgelsen har oplevet en udvikling mod mere professionelle tilstande i løbet af karrieren. Det er kun ganske få spillere, der decideret har fået en mindre professionaliseret kontrakt. Således har kun 2,9% af spillerne, der startede på en deltidskontrakt i dag har en bibeskæftigelseskontrakt ligesom kun 7,1% af de spillere, der startede på en fuldtidskontrakt har i dag en deltidskontrakt. Hertil kommer, at ingen af de oprindelige fuldtidsspillere kun har en bibeskæftigelseskontrakt. Der kan altså konstateres en markant tendens til, at de fleste spillere enten har bibeholdt eller forøget deres kontraktmæssige professionaliseringsgrad.

De totale andele, der i modsætning til Figur 4-13, ikke siger noget om den enkelte spillers vandring fremgår af Tabel 4-6. Udviklingen er tydeligst for fodboldspillerne, hvor andelen med fuldtidskontrakt er steget fra omkring hver tolvte spiller (første kontrakttype - spørgsmål 14) til tre ud af fire spillere (nuværende kontrakttype - spørgsmål 16). For håndboldspillerne ses tendensen derved, at andelen med deltidskontrakter er steget betydeligt fra, at det kun var hver tiende, der havde det som første kontrakt til, at det er næsten halvdelen der nu har en deltidskontrakt. Disse tendenser understøttes endvidere af statistikken for antallet af kontrakter inden for både fodbold og håndbold, der er steget kraftigt over de sidste 10 år (jf. ovenfor).

		Fuldtids	Deltids	Bibeskæftigelses	N
Fodbold	Første kontrakt	8,2%	33,5%	58,2%	158
	Nuværende kontrakt	74,5%	19,1%	6,4%	157
Håndbold	Første kontrakt	0,7%	11,3%	88,1%	151
	Nuværende kontrakt	3,3%	45,0%	51,7%	151

Tabel 4-6: Spillernes kontrakttype-vandringer fordelt efter sportsgren.

4.3.4 Antal år i forbindelse med nuværende kontrakttype

Spillerne er i spørgsmål 17 blevet spurgt til, hvor mange år de forpligtede sig ved underskrivelsen af deres nuværende kontrakt. For undersøgelsespopulationen under ét ligger den gennemsnitlige længde for de nuværende kontrakter på 2,4 år - et tal, der dækker over, at 2- og 3-årige kontrakter er de klart hyppigst forekommende kontraktlængder. Betragtes populationen på nogle af de faste gennemgående parametre fremgår det ikke overraskende, at der gennemgående er en tendens til, at de mest professionaliserede kontrakttyper er dem, hvor spilleren har forpligtet sig i længst tid. Der er én enkelt undtagelse. Fodboldspillere med bibeskæftigelseskontrakt, ligger således marginalt højere end fodboldspillerne med deltidskontrakter. Betragtes de øvrige grupperinger er der en entydig tendens til, at kontraktlængden stiger signifikant i takt med graden af professionalisme.

	Min. længde	Maks. længde	Gns. længde	Std.afvigelse	N
Nuværende kontraktlængde (antal år)	0,5	7	2,4	1,1	388

Tabel 4-7 Kontrakt længder, alle spillere.

Gennemsnitstillene dækker - som det ses af den ovenstående tabel - over et bredt spektrum fra halv-års til syv-års kontrakter. Undersøgelingsgruppen har derfor også kigget på, hvilken kontraktlængde der er hyppigst forekommende for hver af grupperne (Tabel 4-8). For fodboldspillerne er den "typiske" kontrakt på tre år uanset kontrakttype, mens det for håndboldspillerne er to-årige kontrakter, der er hyppigst forekommende for alle typer undtagen de bibeskæftigede mænd, hvor det er mest almindeligt med et-årige kontrakter. Endeligt kan det nævnes, at de to fuldtidsprofessionelle håndboldkvinder begge har skrevet forholdsvis lange kontrakter (tre og fire år); men denne gruppe er meget lille, og er derfor ikke egnet til at drage de store konklusioner fra.

			Minimum længde	Maximum længde	Gns. Længde	Hyppigste længde	Std. afvigelse	N
Fodbold	Mænd	Fuldtids	0,5	6,5	3,1	3	1,0	127
		Deltids	1,0	4,0	2,2	3	0,8	41
		Bibeskæftigelses	,5	4,0	2,3	3	0,7	31
Håndbold	Mænd	Fuldtids	2,0	3,0	2,3	2	0,5	4
		Deltids	1,0	7,0	2,2	2	1,0	43
		Bibeskæftigelses	0,5	3,0	1,5	1	0,7	52
Håndbold	Kvinder	Fuldtids	3,0	4,0	3,5		0,7	2
		Deltids	1,0	3,0	2,0	2	0,6	35
		Bibeskæftigelses	0,5	3,0	1,6	2	0,7	48

Tabel 4-8: Spillerens kontraktlængder fordelt efter sportsgren og køn.²¹

4.4 ALDER VED UNDERSKRIVELSE AF FULDTIDSKONTRAKT

I spørgsmål 18 er der tilsvarende spurgt til spillerens alder ved underskrivelse af deres første fuldtidskontrakt. Gennemsnittet for dette spørgsmål kan medvirke til at vise, hvor tidligt spillerne vælger idrætskarrieren som decideret levevej for en periode. Ved at sammenligne alderen ved første fuldtidskontraktunderskrivelse er det desuden blevet undersøgt, om der kan ses tendenser til at dette tidspunkt har flyttet sig - altså om de fuldtidsprofessionelle ser ud til at blive fuldtidsprofessionelle i en yngre alder.

Som det ses er gennemsnitsalderen for hele undersøgelsespopulationen ved den første fuldtidskontrakt 21,8 år. Et tal, der dækker over et aldersspektrum på mellem 17 og 33 år. Det må dog stadig betegnes som en forholdsvis ung gennemsnitsalder, da spillere i denne alder ofte ikke vil have afsluttet et kompetencegivende uddannelsesforløb eller have en idé om valg af erhvervskarriere generelt. Sammenlignes alderen ved første fuldtidskontrakt for de to sportsgrene fremkommer Tabel 4-9:

	Minimum alder	Maximum alder	Gns. Alder	Std. Afvigelse	N
Alle spillere	17	33	21,8	3,4	147
Fodbold	17	33	21,7	3,3	131
Håndbold	18	28	23,0	3,4	16

Tabel 4-9: Alder i år ved første fuldtidskontrakt; spillere der har - eller har haft - en fuldtidskontrakt.

Gennemsnitsalderen ved underskrivelse af fuldtidskontrakt for hele populationen dækker altså over, at håndboldspillerne med 23 år ligger noget højere end fodboldspillerne. Det er dog stadig

²¹ Bemærk, at gennemsnitsværdierne for fuldtids-håndboldspillerne er baseret på meget små populationer.

kun en lille gruppe af håndboldspillerne (16 ud af 206, svarende til 7,7%), der har haft en fuldtidskontrakt undervejs i karrieren. Forskellen på de seks nuværende fuldtidsprofessionelle håndboldspillere (spørgsmål 16) og de 16, der har haft en fuldtidskontrakt (spørgsmål 18) må forklares ved, at ti spillere tidligere har haft denne kontrakttype evt. i udlandet; men på nuværende tidspunkt spiller håndbold på et lavere professionaliseringsniveau. Pga. gruppens beskedne størrelse finder undersøgelsesgruppen det ikke rimeligt at lave statistiske sammenligninger, hvor tidspunktet for fuldtidskontrakt sammenlignes på aldersparameteren.

Gruppen af fuldtidsprofessionelle fodboldspillere er imidlertid stor nok til, at alderen ved første fuldtidskontrakt kan sammenlignes på tværs af aldersparameteren for at undersøge, om der er en tendens til, at spillerne kommer tidligere på fuldtidskontrakter. Det skal understreges, at denne undersøgelse ikke kan undersøge spørgsmålet fyldestgørende, da der i sagens natur kun spørges den *nuværende elite*, hvad der gør en sammenligning med f.eks. eliten anno 1991 eller 1996 umulig.²² Da tidligere sammenlignelige undersøgelser ikke findes, har undersøgelsesgruppen i stedet fokuseret på grupperne af 21-til 25-årige og 26- til 38-årige fodboldspillere i undersøgelsen, der alle er karakteriseret ved p.t. at indgå i superligaklubbernes førsteholdstrupper, og som på et eller andet tidspunkt i karrieren har været på en fuldtidskontrakt (dvs. har besvaret spørgsmål 18). Ved at sammenligne disse to grupper er det muligt at undersøge tendensen til yngre alder ved fuldtidskontrakt, da grupperne umiddelbart er mere sammenlignelige - *de udgør den nuværende fuldtidsprofessionelle elite*. Kan der så spores en forskel på tidspunktet for første fuldtidskontrakt for to grupper?

	Gns. alder	17 år	18 år	19 år	20 år	21 år	22 år	23 år	24 år	25 år	26 år	27 år	28 år	over 28 år	N
21- til 25-årige	20,2	2,2%	19,6%	19,6%	23,9%	8,7%	10,9%	8,7%	4,3%	2,2%					46
26- til 38-årige	23,4	0,0%	7,2%	8,7%	7,2%	7,2%	11,6%	10,1%	8,7%	10,1%	11,6%	7,2%	4,3%	5,6%	69

Tabel 4-10: Alder ved første fuldtidskontrakt. Kun fodboldspillere, der har/har haft fuldtidskontrakt.

Tabel 4-10 understøtter formodningen om, at der er en *tendens* imod, at superligaspillere i de senere år er begyndt at skrive gennemsnitligt tidligere under på den første fuldtidskontrakt. Således ses det, at det kun var under hver fjerde af de i dag 26- til 38-årige superligaspillere, der skrev under på en fuldtidskontrakt som 20-årig eller derunder. For gruppen af 21- til 25-årige er andelen markant større, idet over to tredjedele af disse spillere oplyser, at de skrev under på en fuldtidskontrakt som 17- til 20-årig.

Selv med de ovennævnte forbehold in mente, understøtter denne store forskel således hypotesen om, at de unge spillere i dag formentlig kommer tidligere på de tidskrævende fuldtidskontrakter, end deres ældre kolleger gjorde det i sin tid - en konklusion som Spillerforeningen (fodbold) i

øvrigt selv er nået frem til som foreløbig konklusion i en pilotundersøgelse af Superligaspillerens vilkår (se Spillerforeningen 2001).

Tallene for spørgsmål 16 om den nuværende kontrakttype understøtter også tesen i den forstand, at det tydeligvis er omkring spillerens tyvende år, at der sker en markant udvikling i fodboldkarrieren idet der for fodboldspillere på 21 år og opad er mere end 80%, der spiller på en fuldtidskontrakt (se Tabel 4-5).

At det er omkring denne alder, at springet til fuldtidsforhold tages, skal bl.a. ses på baggrund af, at det i en del klubber er blevet almindeligt at lade spillerne færdiggøre ungdomsuddannelser eller lærlingeforløb, inden der satses fuld tid på sportskarrieren.²³

For den gennemsnitlige danske fodboldspiller kan den øgede professionalisering over de sidste 10 år altså siges at slå igennem på tre måder: for det første derved, at udviklingen går i retning af, at spillerne ansættes på kontrakter af stigende professionaliseringsgrad efterhånden som deres karriere(r) udvikler sig. Herunder ender de fleste af superligaspillerne på en fuldtidskontrakt. For det andet derved, at klubberne i dag har ansat markant flere kontraktspillere end for bare 10 år siden. Der er altså tale om et generelt større arbejdsmarked for kontraktspillere. Og endelig for det tredje synes der at være en tendens til, at spillerne er yngre når den fuldtidsprofessionelle kontrakt vælges for første gang. Dvs. at de unge spillere kommer på de tidskrævende kontrakter tidligere end deres ældre kolleger gjorde det i sin tid. Dette tredje punkt kan måske ses som en effekt af tesen om det generelt større arbejdsmarked; der er simpelthen flere fuldtidskontrakter i den danske superliga i dag end for 10 år siden, og derfor også flere unge spillere på disse kontrakter.

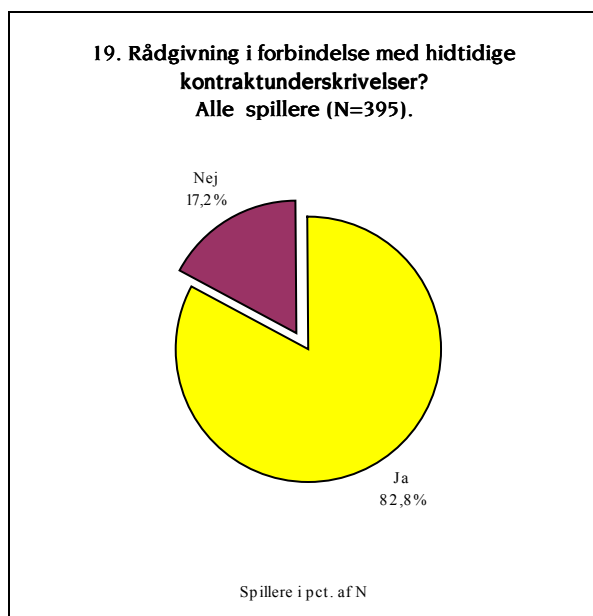
For håndboldspillerne kan der ikke spores forandringer hen imod ligeså professionelle tilstande. Generelt er det værd at bemærke, at der for langt størstedelen er tale om deltids- eller bibeskæftigelseskontrakter, der tegner kontraktmarkedet for den danske håndboldelite. Som det har vist sig, er håndboldsporten dog også gennem de sidste ti år undergået en markant forandring henimod mere professionaliserede tilstande - hvad der i denne sammenhæng særligt kan anes ved deltidskontraktens relativt store udbredelse på nuværende tidspunkt (hhv. 40% for kvinder og 50% for mænd). Den store forskel i forhold til fodboldsporten er imidlertid, at det kun er en meget lille gruppe der ansættes på fuld tid - håndbold som et decideret fuldtidserhverv er derfor stadig at betragte som en udpræget sjældenhed.

²² For at undersøge spørgsmålet mere "korrekt", ville det kræve sammenligninger med tidligere undersøgelser svarende til denne, hvor gruppen af fuldtidsprofessionelle var blevet spurgt om deres alder ved første fuldtidskontrakt. Dvs. hvor det er muligt at sammenligne forskellige øjebliksbilleder. Problemet med, at undersøge en tendens eller en udvikling ud fra ét øjebliksbillede - som i denne undersøgelse - er bl.a., at det ikke er muligt at få et billede af *fratid*, dvs. de tidligere professionelle, som er jævnaldrende med de nuværende ældste; men som ikke længere er aktive. De unge 16- til 20-årige fuldtidsprofessionelle kan ikke sammenlignes direkte med deres (nuværende) ældre kolleger, da en del af de nuværende 16- til 20-årige vil falde fra senere. Tilsvarende vil andre nuværende 16- til 20-årige komme til, og blive fuldtidsprofessionelle i en senere alder.

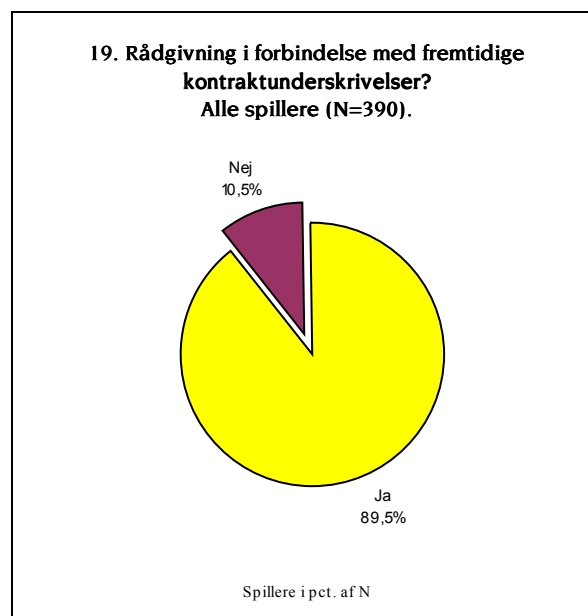
²³ Dette var en holdning, der kom frem flere gange i løbet af de kvalitative interviewrunder med klubledere og trænere, der blev foretaget inden spørgeskemaundersøgelsen blev påbegyndt. Fra spillerne er omkring 20 til 21 år er det til gengæld så også langt hoveddelen, der spiller på en fuldtidskontrakt.

4.5 RÅDGIVNING I FORBINDELSE MED KONTRAKTFORHANDLINGER OG -UNDERSKRIVELSER

I spørgsmål 19 og 20 er der spurgt til om spillerne har benyttet rådgivning i forbindelse med deres kontraktforhandlinger, og om de ved fremtidige forhandlinger vil benytte sig af noget sådant. For undersøgelsespopulationen samlet har 327 spillere af de 395 spillere - der har besvaret spørgsmålet - angivet, at de har benyttet sig af rådgivning. På spørgsmålet om de i fremtiden vil benytte sig af rådgivning har i alt 349 spillere angivet, at det vil de gøre i fremtiden, hvilket udgør en stigning på knap syv procent.

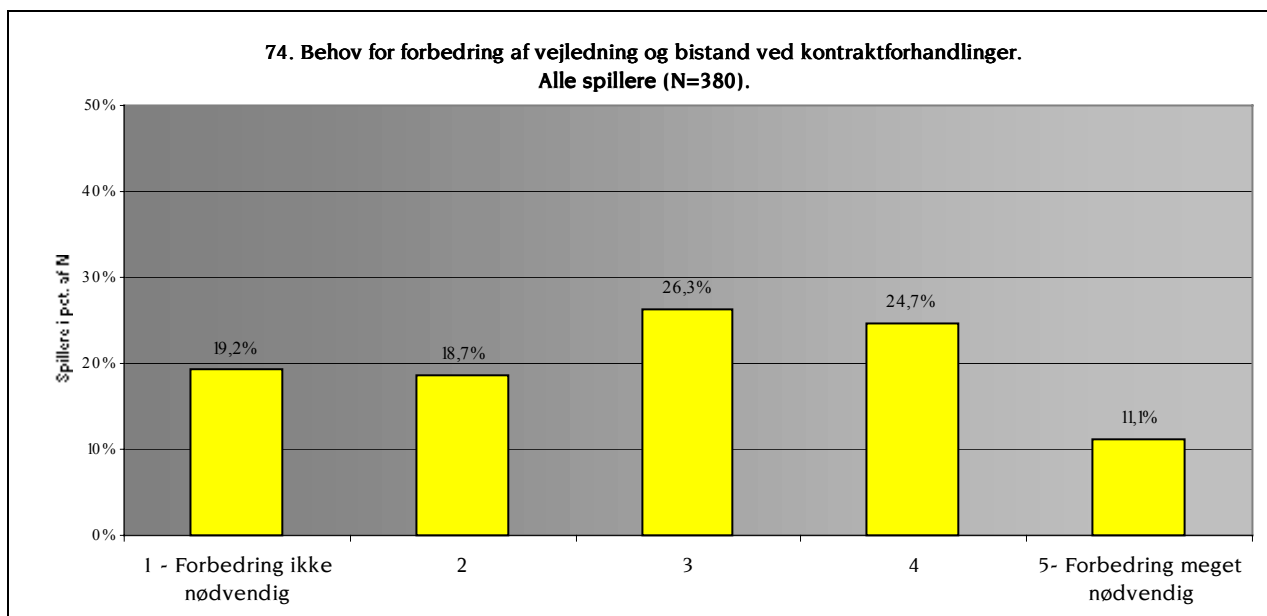
Figur 4-14: Rådgivning ved tidligere kontraktunderskrivelser.

Figur 4-15: Rådgivning ved fremtidige kontraktunderskrivelser.

At der overhovedet er tale om en stigning i antallet af spillere, der vil benytte rådgivning fremover, skal formentlig delvist forstås i lyset af, at spillerne - som karrieren skrider frem - typisk skriver under på mere professionaliserede kontrakter, og måske derfor i højere grad har brug for rådgivning. Der er således konstateret sammenhæng mellem nuværende kontrakttype, og den hidtidige brug af rådgivning. Over 87% af spillerne på fuldtids- og deltidskontrakter har benyttet sig af rådgivning, mens den tilsvarende andel "kun" er tre fjerdedele for spillere med bibeskæftigelseskontrakt. Til gengæld er der ikke signifikant forskel på andelen af spillere, der i fremtiden vil benytte sig af rådgivning og den nuværende kontrakttype. Ligeledes er der en klar tendens til, at fodboldspillerne i endnu højere grad har benyttet sig af rådgivning, mens der ikke er sportsgrensmæssige forskelle i forhold til den fremtidige brug af rådgivning.

Endvidere skal stigningen i antallet af spillere, der vil benytte rådgivning fremover formentlig ses i lyset af spørgsmål 74, hvor respondenterne har angivet i hvilken grad, der er behov for forbedringer mht. at få vejledning og bistand i forbindelse med kontraktforhandlinger. Her svarer tilsammen omkring en tredjedel af samtlige respondenter enten "4" eller "5" på en skala fra 1 til 5, hvor "5" er lig med "Forbedring meget nødvendig", og "1" er lig "Forbedring ikke nødvendig". Der synes altså at være et behov for en kvalitativ forbedring af de eksisterende tilbud.

Figur 4-16: Forbedringsbehov i fbm. vejledning og bistand v. kontraktforhandlinger.

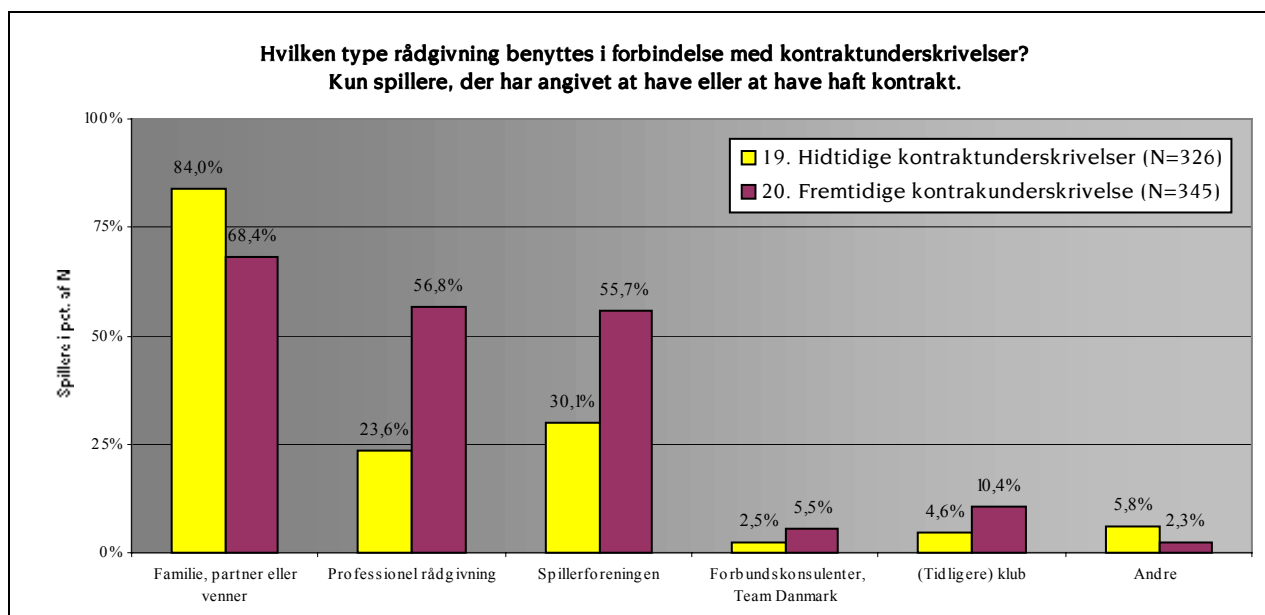
Tallene kan tolkes således, at populationen allerede på nuværende tidspunkt i vid udstrækning betjener sig af ekstern rådgivning, hvad der kan forklare at stigningen i "Ja"-andelen fra spørgsmål 19 til spørgsmål 20 ikke er voldsom stor. Til gengæld er der for en større gruppe (omkring hver tredje) et stort behov for forbedringer af de eksisterende muligheder, uanset om en del af dem benytter sig af rådgivning/vejledning i forvejen.

Der er ikke sammenhæng mellem om spillerne har brugt rådgivning eller ikke, og hvad de svarer på spørgsmålet angående forbedringer. Således har spillere, der ikke har brugt rådgivning ikke angivet et signifikant højere behov for forbedringer. Til gengæld er der forskelle mellem sportsgrenene. Håndboldspillerne har angivet et signifikant højere behov for forbedringer end fodboldspillerne. I forhold til parameteren *kontrakttype* har deltidsspillerne angivet et signifikant højere forbedringsbehov end fuldtidsspillerne, ligesom håndboldkvinderne i højere grad end håndboldmændene har et behov for forbedringer på dette område.

Spillerne er endvidere blevet bedt om at angive hvilken type rådgivning, der har været tale om. Svarfordelingen for de 327 spillere, der har benyttet sig af rådgivning samt for de 345 som i fremtiden vil benytte sig af rådgivning fremgår af Figur 4-17. Størstedelen af spillerne har rådført sig med familie, partner og/eller venner. Næsten en tredjedel har benyttet sig af Spillerforeningerne, og lidt under en fjerdedel har brugt professionel rådgivning i form af agenter, advokat eller lignende. Derimod er der kun få, der har benyttet sig af forbund, TEAM DANMARK, tidligere klub eller andre.

Kigges på fremtiden kan det siges, at spillerne grundlæggende ønsker *mere og bedre rådgivning* end førhen. Dette kan ses ved, at procentandelene for alle typer rådgivning med undtagelse af "Familie, partner eller venner" og "Andre" er højere end i spørgsmål 19. Det er derudover særligt bemærkelsesværdigt, at det er den professionelle rådgivning og brug af Spillerforeningen, der er

steget kraftigt. Altså instanser, der kan siges at besidde decideret ekspertise udi juridiske, økonomiske eller kontraktmæssige forhold. Over halvdelen af spillerne vil i fremtiden benytte sig af professionel rådgivning og bruge Spillerforeningen fremover.

Figur 4-17: Fra hvem kommer rådgivningen til spillerne?

Kigges på de to sportsgrene er der store forskelle. Fodboldspillerne er karakteriseret ved i signifikant højere at have brugt (særligt) Spillerforeningen; men også professionel rådgivning fra spilleragenter eller advokater. For håndboldspillerne gælder det omvendt, at de er mere tilbøjelige til at have brugt forbundskonsulenterne el. TEAM DANMARK selvom det kun er en meget lille andel (4,2%), der har betjent sig af denne mulighed. Mht. de øvrige muligheder som familie, tidligere klub eller andre er der ikke nævneværdige forskelle mellem de to grupper.

Variansen i, hvilken type rådgivning der bliver benyttet kan i en vis udstrækning forklares ud fra hvilken type kontraktspiller, der er tale om. Således er der en klar tendens til, at de mest professionelle kontraktspillere (det vil sige "Fuldtids" inden for fodbold og "Deltids" inden for håndbold) benytter professionel rådgivning og Spillerforeningen mere end de øvrige. Forskellen på fodbold og håndbold består derudover især i, at anvendelsen af Spillerforeningen ikke har været særlig udbredt inden for håndbold.

		Familie, partner, venner	Professionel rådgivning	Spillerforening	Forbund, Team Danmark	Tidligere klub	Andre	N
19. Har benyttet sig af...	Fodbold	67,8%	24,3%	44,1%	0,0%	3,0%	3,5%	202
	Håndbold	71,7%	14,7%	4,7%	4,2%	4,7%	6,3%	191
20. Vil i fremtiden benytte sig af...	Fodbold	47,0%	61,4%	62,4%	2,0%	5,4%	0,5%	202
	Håndbold	73,8%	37,7%	34,6%	7,9%	13,1%	3,7%	191

Tabel 4-11: Rådgivning tidligere og i fremtiden fordelt på sportsgren.²⁴

Kigges på spørgsmål 20, hvor spillerne er blevet spurgt, hvilken type rådgivning de vil benytte i fremtiden, er der som i det generelle billede tale om ganske store forskydninger. Andelen af

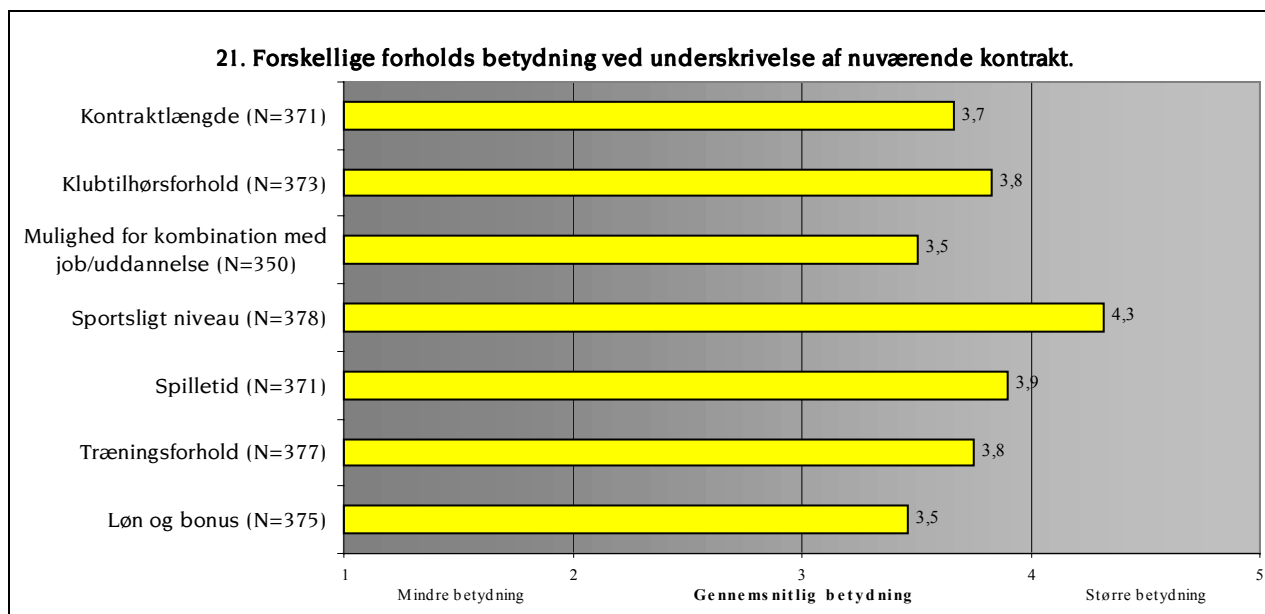
²⁴ Spm. 12 er brugt som filter; kun spillere der har, eller har haft, kontrakt er medtaget Note: Vandret sum mere end 100%, da respondenter kunne vælge flere svarmuligheder.

fodboldspillere, der vil benytte familie, partner el. venner er faldet markant til 47%, mens hele 61,4% nu vil benytte sig af professionel rådgivning, og 62,4% vil konsultere Spillerforeningen. I modsætning til fodboldspillerne, er andelen af håndboldspillere, der vil benytte sig af rådgivning fra familie, partner el. venner steget. For håndboldspillerne er det ligeledes især den stigende andel, der vil benytte sig af Spillerforeningen, der er bemærkelsesværdig.

Kigges på de to sportsgrene samlet, er det dog ikke for meget sagt, at spillernes svar hvad angår rådgivning i forbindelse med fremtidige kontraktforhandlinger er ganske entydig: der er behov for forbedringer, og væsentlig flere vil i fremtiden efterspørge mere professionel vejledning, end det har været tilfældet hidtil.

4.6 BETYDNINGEN AF FORSKELLIGE FORHOLD VED UNDERSKRIVELSE AF NUVÆRENDE KONTRAKT

I spørgsmål 21 blev spillerne spurgt til en række forhold, og disses betydning i forhold til underskrivelsen af deres nuværende kontrakt. Herunder, hvor stor eller lille betydning løn og bonus, gode træningsforhold, gode muligheder for spilletid, højt sportsligt niveau, gode muligheder for kombination med job/uddannelse, godt klubtilhørsforhold (fx holdkammerater og fans) samt passende kontraktlængde har haft.²⁵ Dette blev gjort på en fem trins skala gående fra "Ingen betydning" (1), "Lille betydning" (2), "Nogen betydning" (3), "Stor betydning" (4) og "Meget stor betydning" (5). Tallene har undersøgelsesgruppen tilføjet for at kunne sammenligne forskellige grupper holdninger med et gennemsnit, hvor jo højere tal er ensbetydende med højere betydning for gruppen. Kun spillere der har angivet, at de har en kontrakt på nuværende tidspunkt indgår i beregningerne.

Figur 4-18: Betydningen af forskellige forhold ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

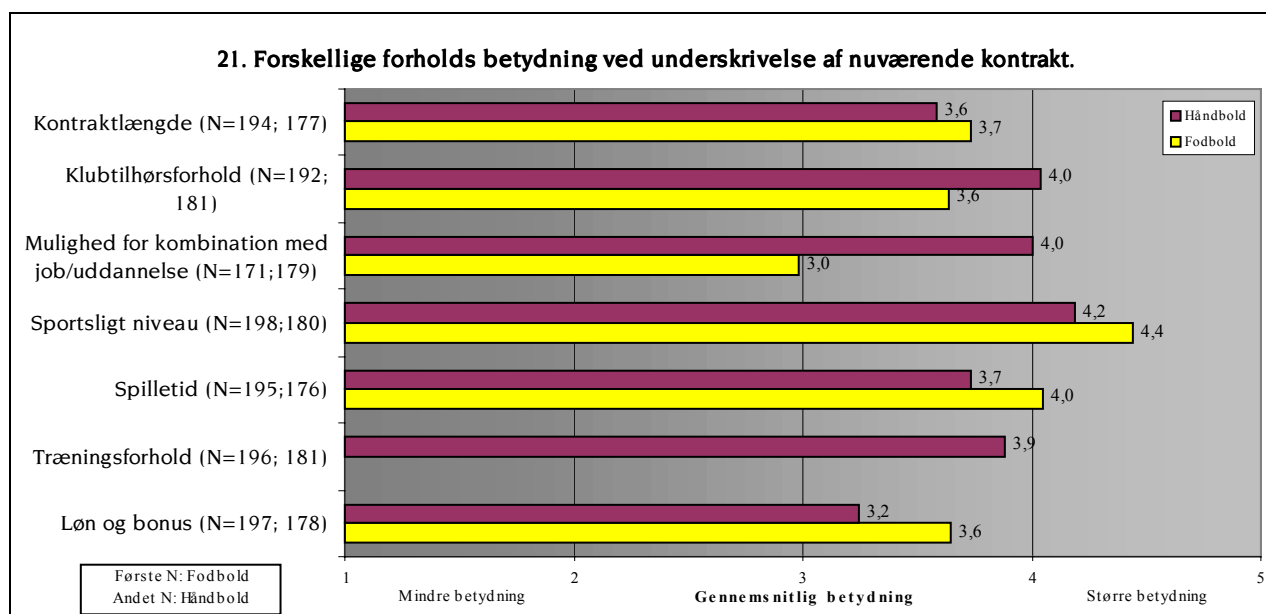
²⁵ De præcise formuleringer af delspørgsmålene fremgår af spørgeskemaet Bilag kapitel 21. Af praktiske grunde er delspørgsmålene blevet forkortet i det følgende.

Af Figur 4-18 & Tabel 4-12 fremgår hhv. de gennemsnitlige værdier og de svarafgivesandele, der ligger til grund for gennemsnittet. Generelt bliver alle forholdene gennemsnitligt bedømt som havende mellem "Nogen betydning" og "Meget stor betydning", da gennemsnittet for alle forholdene ligger mellem 3,5 og 4,3. Højeste betydning tillægges de egentlige sportslige forhold. Højt sportsligt niveau er således det forhold, som er tillagt størst betydning ligesom spørgsmålet om klubtilhørsforhold, træningsforhold og spilletid er blandt de vigtigste forhold ved spillernes nuværende kontrakter. Mindst betydning er tillagt mulighederne for at kombinere med job/uddannelse om end det stadig skal bemærkes, at de gennemsnitlige tal hælder mod den høje ende af skalaen (i retning af "Meget stor betydning").

	Ingen betydning	Lille betydning	Nogen betydning	Stor betydning	Meget stor Betydning	N
Løn og bonus	2,9%	11,7%	36,3%	34,7%	14,4%	375
Træningsforhold	3,2%	6,6%	24,4%	43,2%	22,5%	377
Spilletid	3,8%	5,7%	18,6%	40,7%	31,3%	371
Sportsligt niveau	0,5%	2,4%	8,7%	41,3%	47,1%	378
Kombination med job/uddannelse	13,4%	11,1%	18,0%	26,3%	31,1%	350
Klubtilhørsforhold	3,5%	5,9%	21,2%	42,6%	26,8%	373
Kontraktlængde	4,9%	7,5%	24,8%	42,0%	20,8%	371

Tabel 4-12: Betydningen af forskellige forhold ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

Der er imidlertid konstateret så betydelige forskelle mellem spillernes svar og deres sportsgren (samt kontrakttype) på dette spørgsmål, at det giver et mere dækkende billede at koncentrere sig om forskellene mellem disse parametergrupper. Af Figur 4-19 fremgår gennemsnitstallene sammenlignet mellem de to sportsgrene.

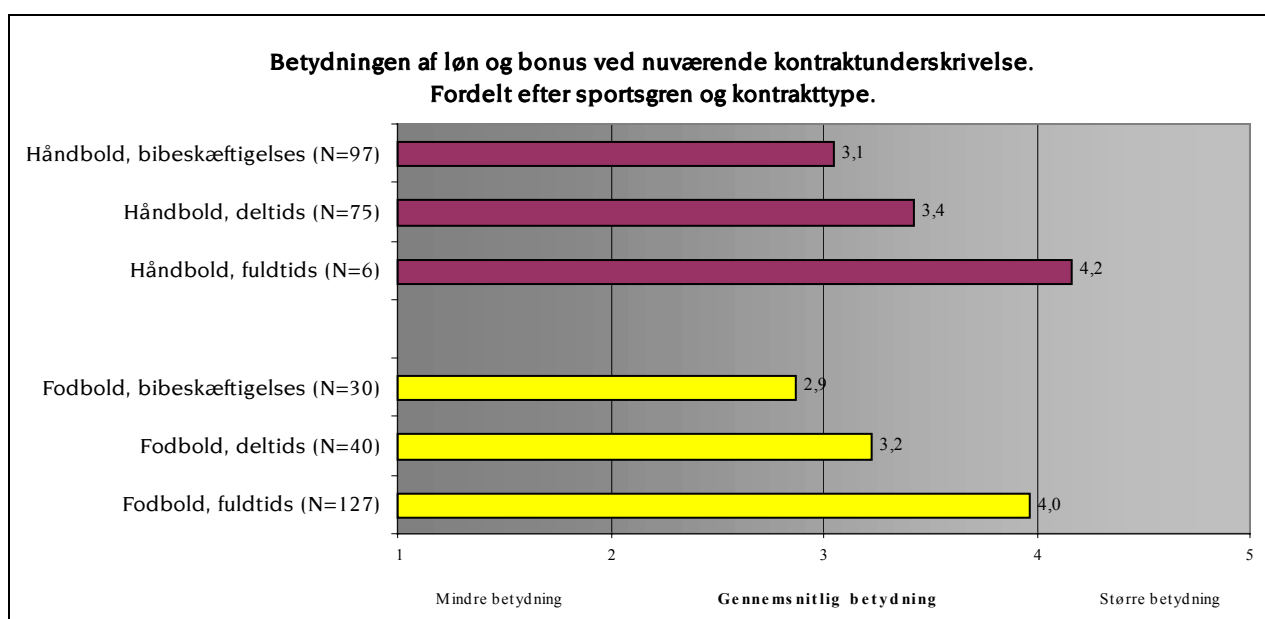
Figur 4-19: Forskellige forholds betydning fordelt på sportsgren.

Ikke overraskende vægter fodboldspillerne i gennemsnit løn/bonus højere, end håndboldspillerne gør det i deres kontrakter. Ligeledes er spørgsmålene om sportsligt niveau, spilletid og kontraktlængde af større betydning for fodboldspillerne. Omvendt er håndboldspillerne væsentligt mere optaget af muligheden for at kombinere med job/uddannelse, træningsforhold og vægter klubtilhørsforholdet væsentligt højere end fodboldspillerne. Der skal hertil knyttes den

bemærkning, at en del fodboldspillere har afkrydset "Ikke relevant/ved ikke" til spørgsmålet om uddannelse - formentlig fordi de som fuldtidsprofessionelle ikke har anset dette forhold for at være videre vigtigt.²⁶

I det hele taget kan forskellene på sportsgrenene formentlig tilskrives de forskellige grader af professionalisering - hvilket der kigges på i det følgende. Her gennemgås de enkelte forhold et efter et, hvorunder der samtidig tages hensyn til spillernes nuværende kontrakttype. Det skal bemærkes, at der i disse afsnit ikke sondres mellem mandlige og kvindelige håndboldspillere pga. den relative ensartethed i deres kontraktforhold.²⁷ Gennemsnitstal kan, som bekendt, dække over store udsving i svarafgivelsen. Den eksakte svarafgivelse vil derfor fremgå af tabellerne.

4.6.1 Betydningen af god løn og bonus

Figur 4-20: Betydning af løn og bonus ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

Som det ses af Figur 4-20 & Tabel 4-13 er det særligt de fuldtidsprofessionelle fodboldspillere, der vægter løn og bonus højt ved deres nuværende kontraktunderskrivelse (omtrent tre fjerdedele svarer "Meget stor" eller "Stor betydning"). Derimod er det kun godt 30% af de deltidsansatte spillere, der har tillagt løn og bonus samme betydning. For håndboldspillerne ses samme tendens idet godt halvdelen af de deltidsansatte har svaret "Meget stor" eller "Stor betydning" til løn/bonus. Det er dog en væsentlig mindre andel (10%), der har svaret "Meget stor betydning" set i forhold til de 27,6% hos de fuldtidsprofessionelle fodboldspillere. Tendensen under ét er dog klar: andelen, der tillægger løn og bonus "Meget stor" eller "Stor betydning" øges alt efter kontraktens professionaliseringsgrad.

²⁶ For alle forhold gælder, at forskellen mellem sportsgrenene er statistisk signifikante med undtagelse af spørgsmålet om kontraktlængde.

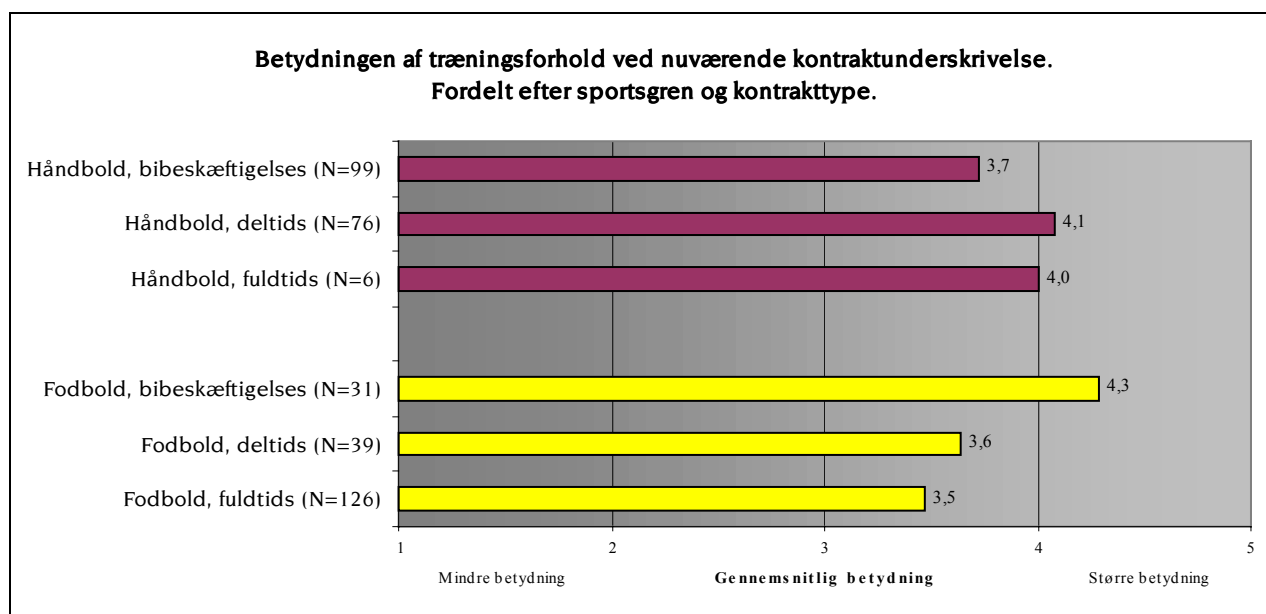
²⁷ Rent metodisk skal det desuden bemærkes, at de fuldtidsprofessionelle håndboldspillere udgør så lille en gruppe, at tallene herfra skal tages med meget store forbehold. Af samme grund vil der ikke blive knyttet specielle kommentarer til denne gruppe.

		Ingen Betydning	Lille Betydning	Nogen betydning	Stor betydning	Meget stor betydning	N
Fodbold	Fuldtids	0,0%	5,5%	19,7%	47,2%	27,6%	127
	Deltids	0,0%	17,5%	50,0%	25,0%	7,5%	40
	Bibeskæftigelses	6,7%	16,7%	63,3%	10,0%	3,3%	30
Håndbold	Fuldtids	0,0%	0,0%	16,7%	50,0%	33,3%	6
	Deltids	2,7%	12,0%	34,7%	41,3%	9,3%	75
	Bibeskæftigelses	7,2%	16,5%	46,4%	23,7%	6,2%	97

Tabel 4-13: Betydning af løn og bonus ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

4.6.2 Betydningen af gode træningsforhold

Kigges på betydningen af træningsforhold er der betydelige forskelle mellem sportsgrenene.

Figur 4-21: Betydningen af træningsforhold ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

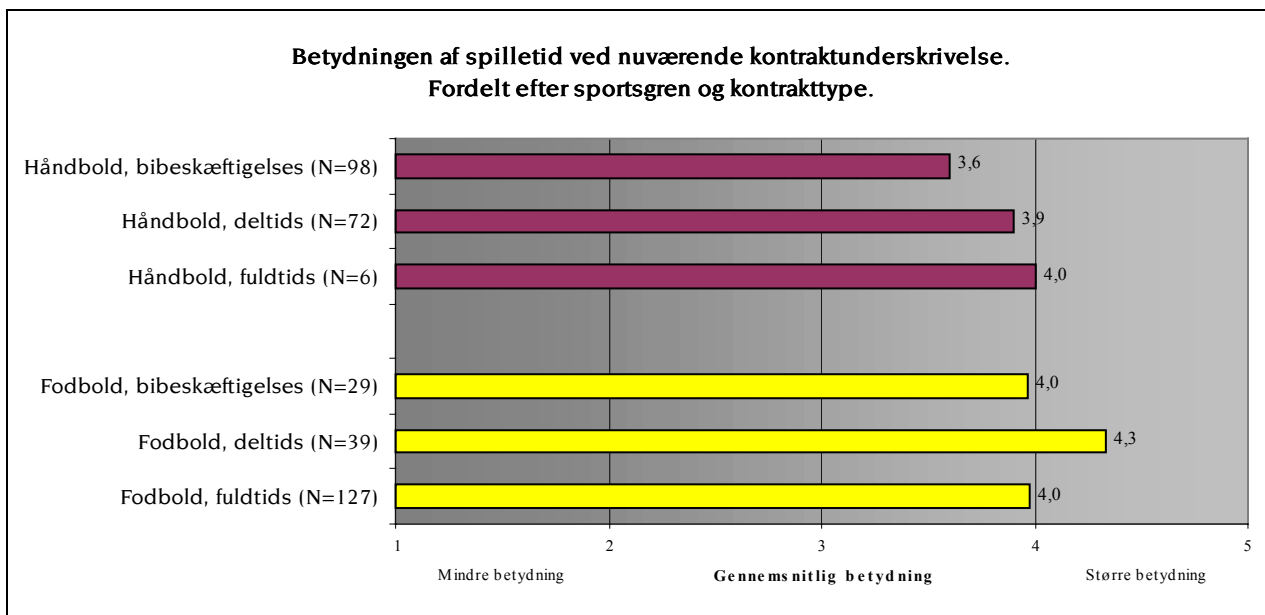
Ydermere er der modsatte tendenser når der kigges på kontraktparameteren: som det ses er det blandt fodboldspillerne de mindst professionaliserede på deltidskontrakt og bibeskæftigelseskontrakter, der tillægger træningsforholdene den største betydning (henholdsvis 67% og 80% svarer "Meget stor" eller "Stor betydning"). Omvendt lægger de deltidsprofessionelle håndboldspillere mere vægt på træningsforholdene end de bibeskæftigede kontraktspillere (henholdsvis 76% og 64% svarer "Meget stor" eller "Stor betydning"). Forskellen på de to sportsgrene kan derfor siges at være, at de mest professionelle blandt håndboldspillerne i langt højere grad end de tilsvarende fodboldspillere lægger stor vægt på træningsforholdene. En nærliggende forklaring kunne være det lavere professionaliseringsniveau: når lønnen er lavere i håndbold er det relativt vigtigere, at træningsforholdene og de fysiske omgivelser er i orden.

		Ingen Betydning	Lille Betydning	Nogen betydning	Stor betydning	Meget stor betydning	N
Fodbold	Fuldtids	0,0%	5,5%	19,7%	47,2%	27,6%	127
	Deltids	0,0%	17,5%	50,0%	25,0%	7,5%	40
	Bibeskæftigelses	6,7%	16,7%	63,3%	10,0%	3,3%	30
Håndbold	Fuldtids	0,0%	0,0%	16,7%	50,0%	33,3%	6
	Deltids	2,7%	12,0%	34,7%	41,3%	9,3%	75
	Bibeskæftigelses	7,2%	16,5%	46,4%	23,7%	6,2%	97

Tabel 4-14: Betydningen af træningsforhold ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

4.6.3 Betydningen af gode muligheder for spilletid

Betragtes betydningen af mulighederne for spilletid for den nuværende kontrakt, er det vanskeligt at udlede nogle entydige tendenser. Som det ses er det særligt de deltidsansatte fodboldspillere, der tillægger denne dimension "Meget stor" eller "Stor betydning" (over 87%), mens andelen ligger en smule lavere for spillere på både fuldtids- og bibeskæftigelseskontrakter. En nærliggende forklaring kunne i lighed med spørgsmålet om træningsforhold være, at for de mindre professionaliserede kontrakttyper er ikke-økonomiske spørgsmål af relativt større betydning. For håndboldspillerne ses modsat samme tendens fra før, dvs. at de mest professionelle vægter denne dimension marginalt højere.

Figur 4-22: Betydning af muligheder for spilletid ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

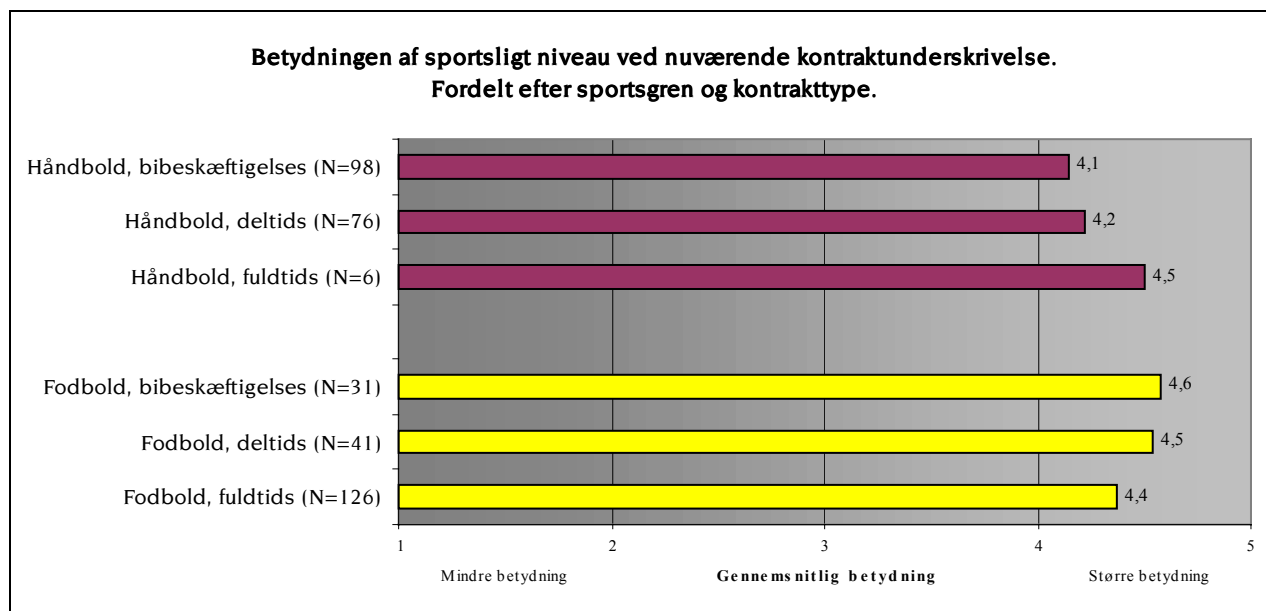
Generelt kan tilføjes, at problematikken om spilletid formentlig er vigtigere for fodboldspillerne end håndboldspillerne simpelthen fordi reglerne for udskiftning er meget forskellige i fodbold og håndbold. Fra at tilhøre førsteholdstruppen, og til at få spilletid i kampene, er der alt andet lige længere for fodboldspillerne end for håndboldspillerne, hvor trupperne gennemsnitlig er mindre og udskiftningsrotationen i kampene er større end i fodbold. Dette understreges også af, at håndboldspillerne generelt har tillagt dette forhold mindre betydning end fodboldspillerne.

		Ingen Betydning	Lille Betydning	Nogen betydning	Stor betydning	Meget stor Betydning	N
Fodbold	Fuldtids	3,9%	3,1%	18,9%	39,4%	34,6%	127
	Deltids	2,6%	5,1%	5,1%	30,8%	56,4%	39
	Bibeskæftigelses	6,9%	3,4%	17,2%	31,0%	41,4%	29
Håndbold	Fuldtids	0,0%	16,7%	0,0%	50,0%	33,3%	6
	Deltids	1,4%	4,2%	22,2%	47,2%	25,0%	72
	Bibeskæftigelses	5,1%	10,2%	22,4%	43,9%	18,4%	98

Tabel 4-15: Betydning af muligheder for spilletid ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

4.6.4 Betydningen af højt sportsligt niveau

På dimensionen "højt sportsligt niveau" er der ikke de store forskelle at spore, hvis der alene kigges på andelen af spillere, der har svaret "Meget stor" eller "Stor betydning". Som det ses, ligger denne andel for alle grupper på over 85%, hvad der blot understreger, at hele undersøgelsespopulationen er udprægede eliteidrætsfolk og følgelig vægter det sportslige niveau meget højt. Fodboldspillerne ligger dog for en generel betragtning en anelse over håndboldspillerne i vurderingen af denne parameter.

Figur 4-23: Betydningen af sportsligt niveau ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

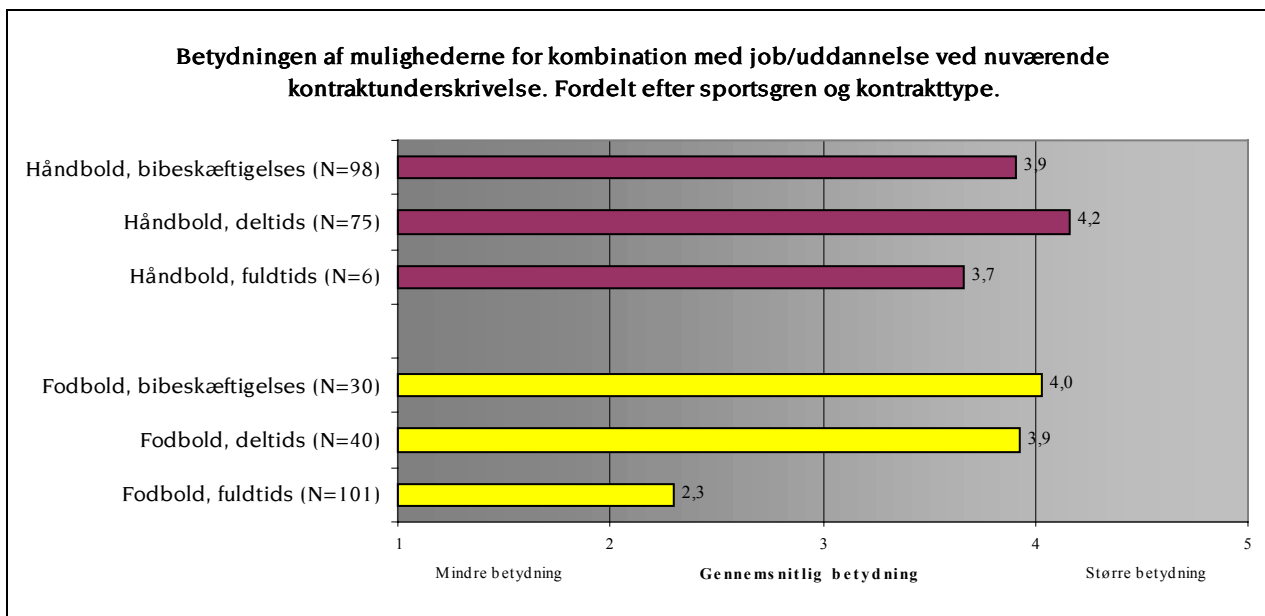
		Ingen Betydning	Lille Betydning	Nogen betydning	Stor betydning	Meget stor Betydning	N
Fodbold	Fuldtids	0,8%	1,6%	5,6%	43,7%	48,4%	126
	Deltids	0,0%	0,0%	9,8%	26,8%	63,4%	41
	Bibeskæftigelses	0,0%	6,5%	0,0%	22,6%	71,0%	31
Håndbold	Fuldtids	0,0%	0,0%	16,7%	16,7%	66,7%	6
	Deltids	0,0%	2,6%	11,8%	46,1%	39,5%	76
	Bibeskæftigelses	1,0%	3,1%	12,2%	48,0%	35,7%	98

Tabel 4-16: Betydningen af sportsligt niveau ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

For fodboldspillerne ses endvidere en tendens til, at de mindst professionaliserede kontraktspillere vægter denne dimension betydeligt højere end de mere professionelle kolleger; 71% af bibeskæftigede, og 63% af deltids spillerne angiver højt sportsligt niveau som havende "Meget

stor betydning” mens samme gruppe for de fuldtidsprofessionelle kun ligger på 48%. For håndboldspillerne kan der kun der spores minimale forskelle mellem deltids- og bibeskæftige/andre på spørgsmålet. Igen er det dog deltids spillerne, som vægter dimensionen marginalt højere. Opsummerende må det dog konstateres, at der ikke kan spores de store forskelle når de forskellige kontrakttyper sammenlignes.

4.6.5 Betydningen af gode muligheder for kombination med job/uddannelse

Figur 4-24: Betydningen af mulighederne for kombination med job/uddannelse ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

		Ingen Betydning	Lille Betydning	Nogen betydning	Stor betydning	Meget stor betydning	N
Fodbold	Fuldtids	35,6%	24,8%	20,8%	11,9%	6,9%	101
	Deltids	7,5%	7,5%	12,5%	30,0%	42,5%	40
	Bibeskæftigelses	3,3%	3,3%	20,0%	33,3%	40,0%	30
Håndbold	Fuldtids	0,0%	16,7%	33,3%	16,7%	33,3%	6
	Deltids	1,3%	5,3%	14,7%	33,3%	45,3%	75
	Bibeskæftigelses	6,1%	5,1%	18,4%	32,7%	37,8%	98

Tabel 4-17: Betydningen af mulighederne for kombination med job/uddannelse ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

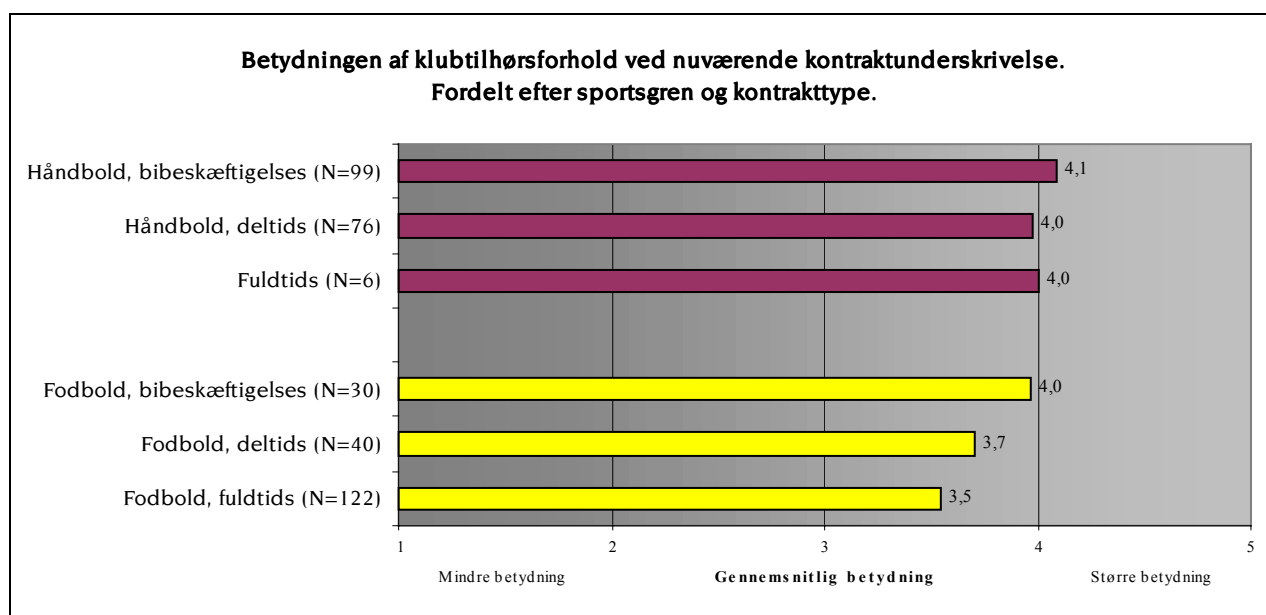
Muligheden for at kombinere job eller uddannelse med sportskarrieren er den dimension, hvor der kan spores de klart største forskelle mellem de to sportsgrene, hvilket i sidste ende må tilskrives, at udbredelsen af fuldtidsprofessionalitet er meget forskellig. Således ses det, at mere end 60% af de fuldtidsprofessionelle fodboldspillere tilskriver dette forhold "Ingen betydning" eller "Lille betydning". Omvendt er resten af populationen - og dette gælder både fodbold og håndbold - meget optaget af dette spørgsmål. Således er andelen, der har svaret "Meget stor" eller "Stor betydning" for alle de øvrige grupper på 70% eller mere. Som det desuden ses lægger håndboldspillerne generelt en smule mere vægt på dette spørgsmål end fodboldspillerne ved kontraktunderskrivelse, også når der kigges på de mindre professionaliserede kontrakttyper. Det er desuden interessant at se, at modsat tendensen i fodbold, er det de mest professionaliserede

kontrakttyper, der lægger størst vægt på betydningen af at kombinere idræt med job eller uddannelse (46% af deltidsspillerne tillægger spørgsmålet "Meget stor betydning", mens det samme kun gælder for 37,4% af de bibeskæftigede).

Opsummerende kan det konstateres, at det er gruppen af fuldtidsprofessionelle fodboldspillere, der skiller sig mest markant ud. Bedømt ud fra deres svar på dette spørgsmål, synes det at være et *bevidst valg* for et stort flertal af disse spillere, at job/uddannelse ikke skulle forenes med en fuldtidsprofessionel kontrakt.

4.6.6 Betydningen af godt klubtilhørsforhold

Betydningen af et godt klubtilhørsforhold er - som det allerede er fremgået - en af de parametre, der vægtes relativt højest af alle respondentgrupper. Kigges på de forskellige kontrakttyper er det for fodboldspillernes vedkommende kun de fuldtidsprofessionelle, der skiller sig lidt ud ved, at 57% har tillagt dette forhold "Meget stor betydning" eller "Stor betydning". Her ligger deltids- og bibeskæftigede spillere lidt højere med hhv. 72% og 70%. For håndboldspillere kan der spores samme tendens i den forstand, at der blandt de bibeskæftigede er marginalt flere (38%), der har tillagt dette forhold "Meget stor betydning" end blandt de deltidsansatte (29%). Ellers er tendensen den generelle, at håndboldspillere har tillagt spørgsmålet om klubtilhørsforhold større betydning end fodboldspillere.

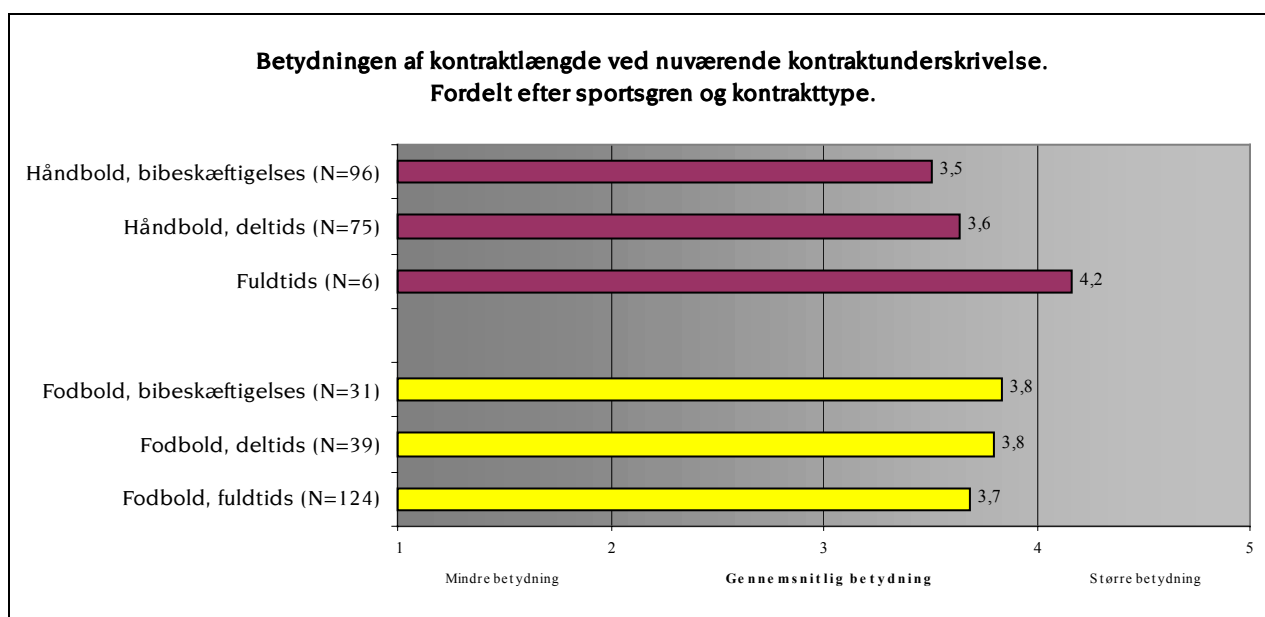
Figur 4-25: Betydning af klubtilhørsforhold ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

		Ingen Betydning	Lille Betydning	Nogen betydning	Stor betydning	Meget stor betydning	N
Fodbold	Fuldtids	5,7%	7,4%	29,5%	41,8%	15,6%	122
	Deltids	5,0%	12,5%	10,0%	52,5%	20,0%	40
	Bibeskæftigelses	0,0%	3,3%	26,7%	40,0%	30,0%	30
Håndbold	Fuldtids	16,7%	0,0%	16,7%	0,0%	66,7%	6
	Deltids	2,6%	5,3%	13,2%	50,0%	28,9%	76
	Bibeskæftigelses	1,0%	3,0%	20,2%	37,4%	38,4%	99

Tabel 4-18: Betydning af klubtilhørsforhold ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

4.6.7 Betydningen af passende kontraktlængde

Som sidste forhold i spørgsmål 21 er der spurgt til kontraktlængdens betydning ved underskrivelsen af den nuværende kontrakt. Undersøgelingsgruppen har ved analysen af svarene erfaret, at det er svært at trække meget mening ud af udsagnet om en "passende kontraktlængde". Problemet er, at for nogle spillere vil lange kontrakter være at foretrække mens andre vil foretrække så korte kontrakter som muligt, fx med henblik på udlandsophold eller et generelt ønske om ikke at binde sig for lang tid. Undersøgelingsgruppen vil derfor ikke drage nogle særlige konklusioner af svarene andet end at kommentere de forskellige svarfordelinger.

Figur 4-26: Betydning af kontraktlængde ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

		Ingen Betydning	Lille Betydning	Nogen betydning	Stor betydning	Meget stor Betydning	N
Fodbold	Fuldtids	4,0%	7,3%	25,0%	43,5%	20,2%	124
	Deltids	5,1%	2,6%	25,6%	41,0%	25,6%	39
	Bibeskæftigelses	6,5%	3,2%	16,1%	48,4%	25,8%	31
Håndbold	Fuldtids	0,0%	16,7%	0,0%	33,3%	50,0%	6
	Deltids	2,7%	10,7%	25,3%	42,7%	18,7%	75
	Bibeskæftigelses	7,3%	8,3%	28,1%	38,5%	17,7%	96

Tabel 4-19: Betydning af kontraktlængde ved underskrivelse af nuværende kontrakt.

Det ses af Figur 4-27, at der mellem de to sportsgrene er tale om modsatrettede tendenser når der kigges på de forskellige kontrakttyper. For fodboldspillerne er det de mindst professionelle kontrakttyper, der vægter kontraktlængden højest, mens der for håndboldspillernes vedkommende er en omvendt tendens: her er det deltidsspillerne, der vægter spørgsmålet om kontraktlængde marginalt højere end bibeskæftigelseskontraktspillere. Det er dog - som det fremgår - ikke voldsomt store forskelle, der er på spil.

4.6.8 Andre forhold

Respondenterne har også kunnet afkrydse "andre forhold" som en åben svarkategori. I alt 27 respondenter har her angivet andre forhold med betydning for deres nuværende kontrakt. Disse

inkluderer bl.a. hensyn til familie, mulighed for personlig udvikling, geografisk afstand mellem klub og hjem, klubbens ambitioner eller organisation, samt diverse specialklausuler. Alle disse forhold er generelt blevet bedømt som havende relativ stor betydning. Dette gælder særligt spørgsmålet om hensynet til familien. Det har imidlertid ikke vist sig muligt at kategorisere de mange forskellige "andre"-svar til én eller to meningsfulde kategorier, og af samme grund har undersøgelsesgruppen ikke underkastet disse svar en nærmere analyse.

4.7 BETYDNINGEN AF FORSKELLIGE FORHOLD VED UNDERSKRIVELSE AF KOMMENDE (NÆSTE) KONTRAKT

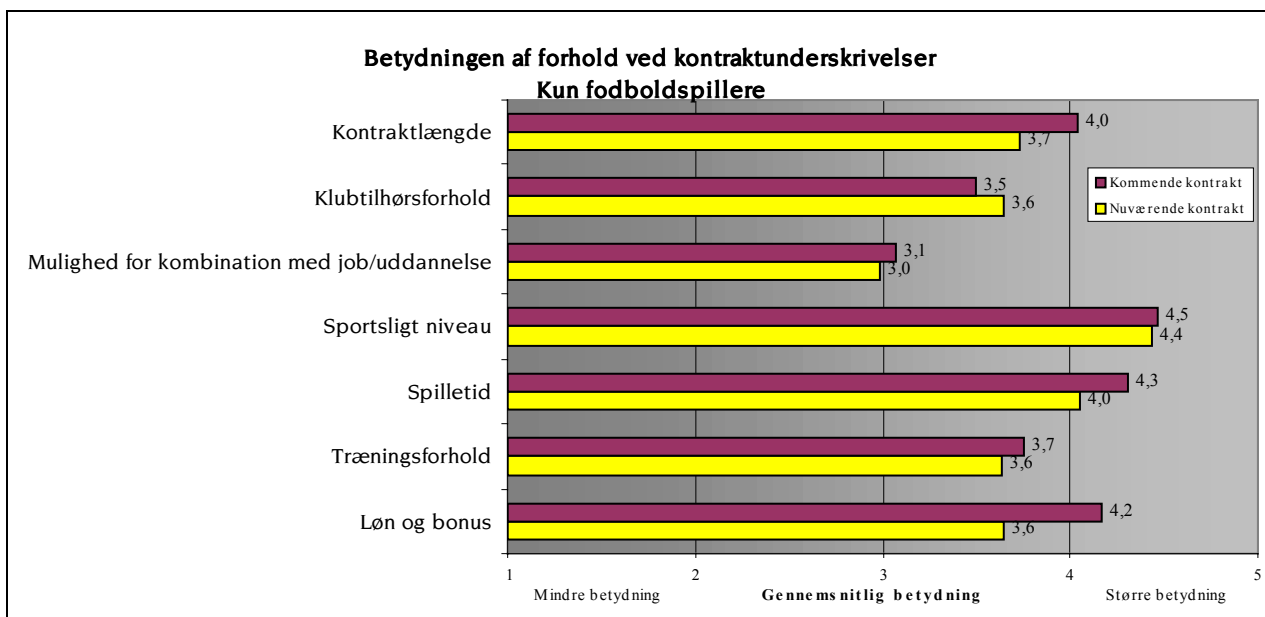
Spørgsmål 21 blev i spørgeskemaet fulgt op af et tilsvarende spørgsmål (spørgsmål 22), hvori spillerne blev spurgt om betydningen af samme forhold som i spørgsmål 22, denne gang i forbindelse med næste kontraktunderskrivelse.

I afrapporteringen af dette spørgsmål indgår kun spillere, der har planer om at underskrive en kontrakt i fremtiden. Samlet drejer det sig om i alt 359 spillere svarene til 88% af den samlede respondentpopulation. Fordi spillernes svar på dette spørgsmål er forhold de *regner* med at tillægge betydning ved fremtidige kontraktforhandlinger, er dette spørgsmål ikke ligeså detaljeret behandlet som spørgsmål 21. For eksempel vides det ikke, hvilken type kontrakt spillerne påtænker at underskrive næste gang, hvorfor det ikke på samme måde giver mening at krydse svarene med eksempelvis nuværende kontrakttype.

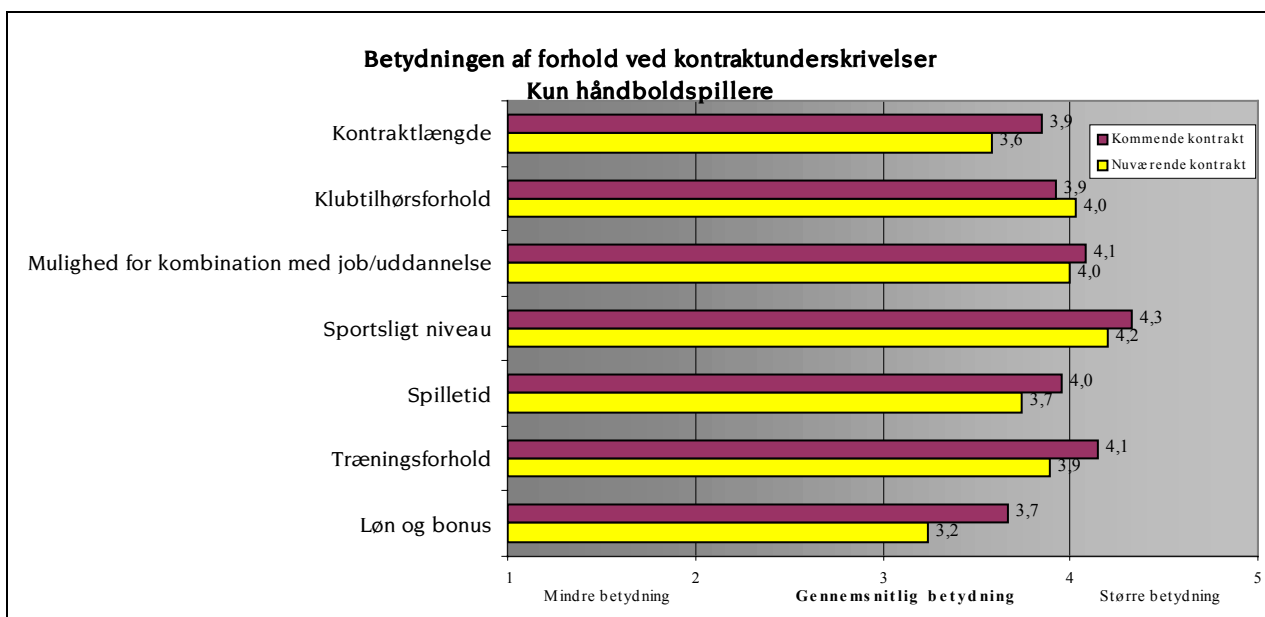
Det kan generelt bemærkes, at stort set alle forhold i fremtiden vil blive tillagt en større betydning end hidtil. Dette kunne tyde på en metodisk "skævvridning" ved måden spørgsmålet er formuleret på: fordi undersøgelsesgruppen i spørgsmål 21 har tvunget spillerne til at forholde sig til en række forhold vil en stor del af spillerne efterfølgende automatisk tilskrive disse forhold en større betydning i spørgsmål 22. Spørgsmålet er derfor kun afrapporteret på den måde, at gennemsnittene for spørgsmål 21 og 22 for de to sportsgrene er sammenlignet for at se, om der nogle steder er tale om markante forskydninger.

Som det fremgår af Figur 4-27 & Figur 4-28 går mange af de samme tendenser fra spørgsmål 21 igen. Eksempelvis er spørgsmålet om højt sportsligt niveau stadig det, der bedømmes relativt som havende størst betydning. Endvidere er der stadig betydelige forskelle på fodbold- og håndboldspillernes vurdering af, hvor stor betydning det har, at kunne kombinere sportskarrieren med job/uddannelse. Der, hvor der kan tales om nogle rimelige forskydninger er for begge grupper vedkommende spørgsmålet om god løn og bonus, som er et forhold der vil blive lagt mere vægt på i fremtiden (håndboldspillernes gennemsnit er rykket fra 3,2 til 3,7 mens fodboldspillernes har rykket sig fra 3,7 til 4,2). Ligeledes kan der noteres en stigning på spørgsmålet om kontraktlængde for begge grupper ligesom det er påfaldende, at spillerne gennemsnitlig vil vægte klubtilhørsforhold mindre ved fremtidige kontraktforhandlinger. Endelig skal det nævnes, at spørgsmålet om kombination med job/uddannelse for begge grupper kun vil blive vægtet en smule

mere ved fremtidige kontraktforhandlinger (håndboldspillernes gennemsnit er rykket fra 4,0 til 4,1 mens fodboldspillernes har rykket sig fra 3,0 til 3,1).

Figur 4-27: Betydningen af forskellige forhold ved underskrivelse af nuværende samt fremtidige kontrakt(er). Kun fodboldspillere.

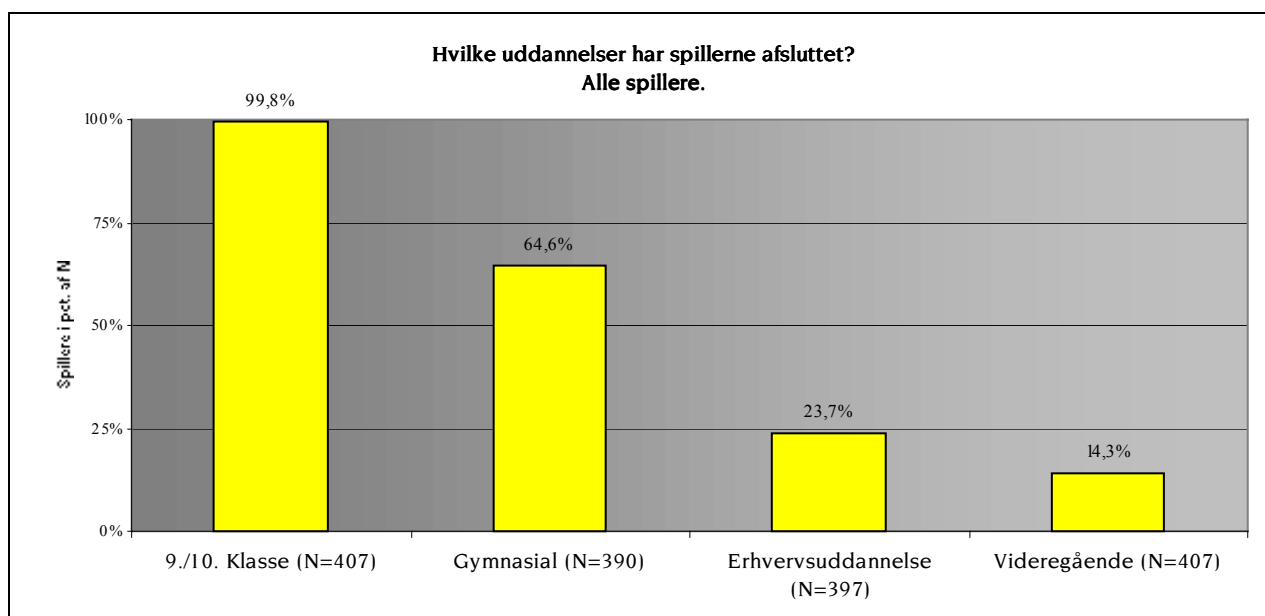
Figur 4-28: Betydningen af forskellige forhold ved underskrivelse af nuværende samt fremtidige kontrakt(er). Kun håndboldspillere.

5. UDDANNELSE OG CIVILT LIV

I dette kapitel afrapporteres svarene i spillerspørgeskemaet angående uddannelse og civilt liv. Det drejer sig om spørgsmål 23 til og med 30 samt spørgsmål 91, hvorunder spillerene har svaret på spørgsmål angående uddannelsesniveau, afsluttede samt afbrudte uddannelser med videre. Endvidere afrapporteres i dette kapitel spørgsmål 31 & 32, der omhandler spillernes forældres uddannelsesniveau. Herunder analyseres opad- og nedadgående mobilitet i uddannelsesniveau forældre og børn (spillerne) imellem. Desuden afrapporteres spillernes svar på en række mere holdningsprægede spørgsmål i forhold til uddannelse og job. I det omfang det er muligt sammenlignes med sub-, og supereliteundersøgelserne af danske idrætsudøvere samt med relevante dele af normal befolkningen.²⁸

5.1 AFSLUTTEDE UDDANNELSER

I dette afsnit kigges nærmere på spillernes afsluttede uddannelser. Spillerne har besvaret spørgsmål om alle uddannelsesmæssige trin, og ikke blot deres højeste afsluttede uddannelse. Når det således fremgår, at omkring to tredjedele af spillerne har afsluttet en gymnasial uddannelse er der således en del af disse, som også har afsluttet en videregående uddannelse.²⁹ Hvor stor en andel af spillerne, der har afsluttet forskellige uddannelser fremgår af Figur 5-1. Opmærksomheden henledes på, at spillernes alder i høj grad udstikker rammene for, hvilke uddannelser de har afsluttet. De følgende figurer, viser derfor afsluttede uddannelser fordelt efter aldersgrupper. I de efterfølgende afsnit vil de enkelte typer afsluttede uddannelser blive underlagt nærmere analyse.

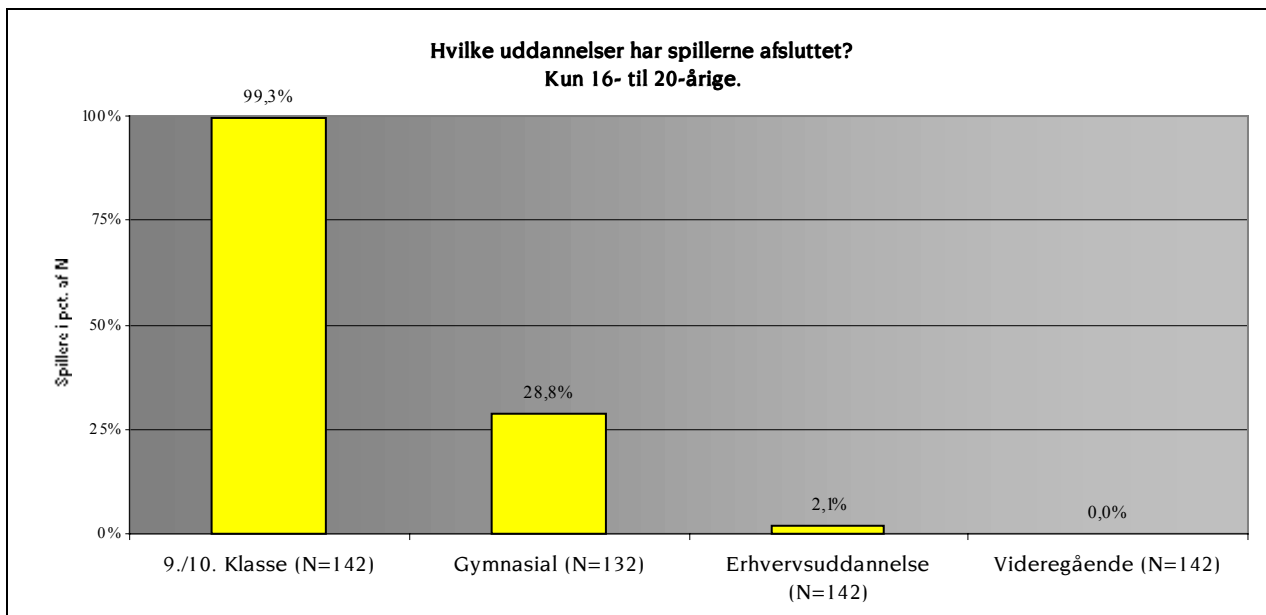
Figur 5-1: Alle spilleres afsluttede uddannelser.

Spillerne er blevet spurgt om uddannelser i fire overkategorier: 9./10. Klasse, Almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse, erhvervsfaglige uddannelser (ikke videregående) samt

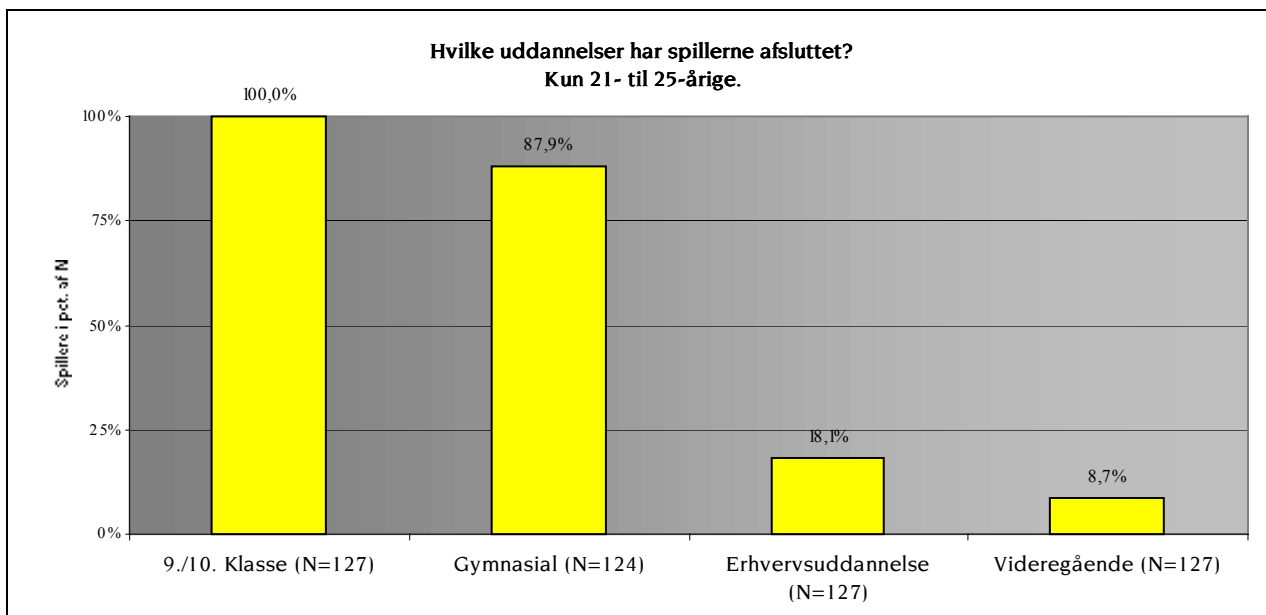
²⁸ Hovedparten af sammenligningerne med befolkningen sker i afsnittet omhandlerende højeste uddannelsesniveau.

²⁹ I et efterfølgende afsnit opstilles et mål for højeste uddannelsesniveau.

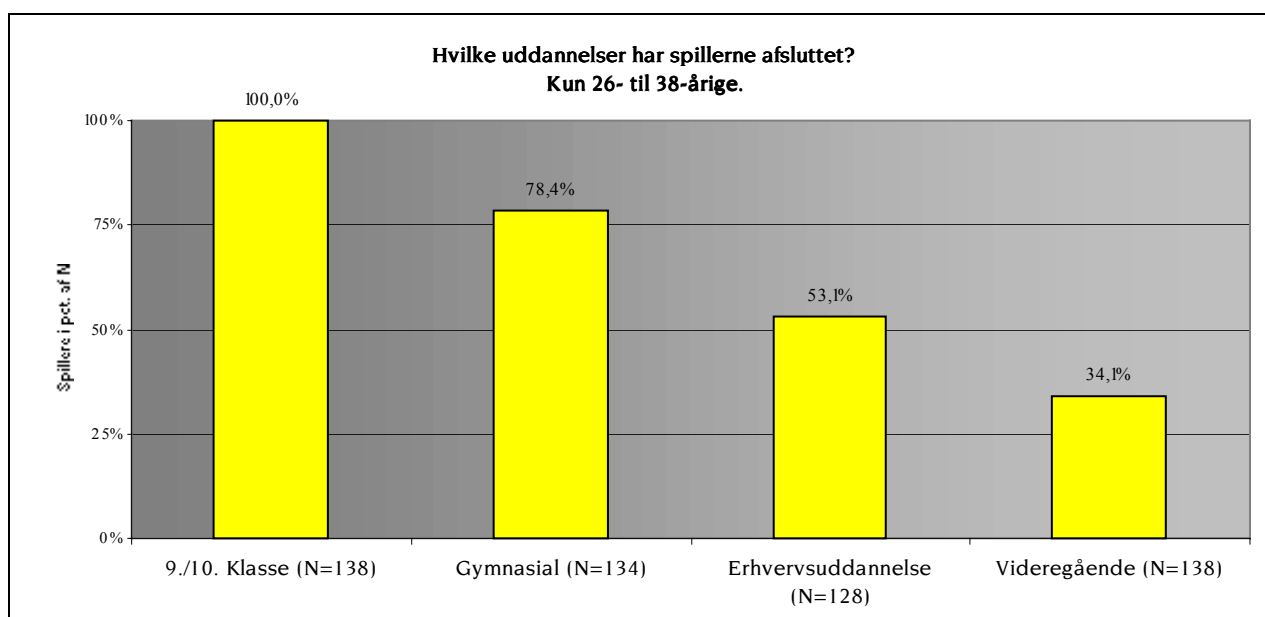
videregående erhvervsuddannelser. I det følgende er det for overskuelighedens skyld blot valgt at kalde de ikke-videregående erhvervsuddannelser for "erhvervsuddannelser". Med dette menes således erhvervsfaglige uddannelser, som ikke er videregående, eksempelvis håndværkeruddannelser og kontorassistentuddannelser. Tilsvarende kaldes videregående erhvervsuddannelser blot for "videregående uddannelse". Her tænkes eksempelvis på bachelorer og kandidater fra universiteterne, sygeplejersker, merkonomer, folkeskolelærere, markedsøkonomer, diplomingeniører og lignende. Almen- eller erhvervs-gymnasiale uddannelser, der foregår på eksempelvis det almene gymnasium, tekniske skoler eller handelsskoler, kaldes blot for "gymnasiale uddannelser" eller "ungdomsuddannelser".

Figur 5-2: 16- til 20-årige spilleres afsluttede uddannelser.

Figur 5-3: 21- til 25-årige spilleres afsluttede uddannelser.

Figur 5-4: 26- til 38-årige spilleres afsluttede uddannelser.

5.1.1 Grund- og ungdomsuddannelser samt enkeltfag

Ikke overraskende kan det konstateres, at næsten alle spillere har afsluttet en 9. og/eller 10. klasse (spørgsmål 23). Kun én spiller angiver, at vedkommende ikke har afsluttet en folkeskoleuddannelse. Dette skyldes vedkommendes alder på 16 år.³⁰

Tilsvarende har 64,6% (252 ud af 390) af spillerne angivet at have afsluttet en almen- eller erhvervs-gymnasial uddannelse. For subeliten var den tilsvarende andel 56,8%. Selvom håndbold- og fodboldspillerne anno 2002 i gennemsnit er lidt yngre (23,5 år) end subeliten var (23,7 år) i 2000 er det alligevel sandsynligt, at en del af årsagen til forskellen skal forklares i aldersforskelle. Blandt subeliten var der væsentligt flere relativt gamle spillere, som trak gennemsnitsalderen op. Således var der flere ganske unge udøvere i subeliteundersøgelsen, som endnu ikke havde afsluttet en gymnasial uddannelse; men var i gang med at tage en sådan.³¹

Spillernes afsluttede uddannelser er således i høj grad afhængig af spillernes alder. I gruppen af 16- til 20-årige spillere er der følgelig kun 28,8% af spillere, der har afsluttet en gymnasial uddannelse. Opdelt på *sportsgren* er den tilsvarende andel 31,8% for fodboldspillerne og 26,8% for håndboldspillerne. Mere interessant er det derfor at se på de to ældste aldersgrupper i forhold til afsluttede gymnasiale uddannelser. Af Tabel 5-1 fremgår den samlede svarfordeling, samt svarene fordelt på sportsgrene.

Af alle udøvere i aldersgruppen 21-25 år har 87,9% angivet at have taget en gymnasial uddannelse. For de 26- til 38-årige er andelen på 78,4% lidt mindre. For begge aldersgrupper er det dog en

³⁰ Hertil kommer, at én enkelt respondent ikke har besvaret spørgsmålet.

³¹ Supereliten blev i 1995 spurgt om de har gennemført en gymnasial uddannelse. Svarandelene er imidlertid ikke gengivet i 1995-undersøgelserapporten, hvorfor det ikke er muligt at sammenligne.

bemærkelsesværdig stor del af spillerne, der har afsluttet en gymnasial uddannelse.³² I undersøgelsen fra år 2000 af subelitenes vilkår var der tilsvarende 79,4% af de 21- til 24-årige og 68,3% af de 25- til 58-årige, der havde afsluttet en gymnasial uddannelse.

		Har afsluttet gymnasial uddannelse	N
Alle	21-25 år	87,9%	124
	26-38 år	78,4%	134
Fodbold	21-25 år	85,2%	54
	26-38 år	71,8%	71
Håndbold	21-25 år	90,0%	70
	26-38 år	85,7%	63

Tabel 5-1: Afsluttet gymnasial uddannelse. Fordelt efter *alder* og *sportsgren*.

Den mindre forskel mellem sportsgrenene for de 21- til 25-årige er ikke signifikant, mens der er en signifikant forskel mellem sportsgrenene for de 26- til 38-årige, hvor en større andel af håndboldspillerne har afsluttet en gymnasial uddannelse. Undersøgelsen giver ikke mulighed for umiddelbart at forklare denne forskel. Det kan måske læses som et delvist resultat af, at indførelsen af TEAM DANMARK-ordningen - der er et særligt tilrettelagt fireårigt gymnasieforløb - har betydet, at de fleste spillere i dag tager en ungdomsuddannelse sideløbende med sportskarrieren. Dette kan være meget vel årsagen til, at andelen blandt de 21- til 25-årige er tilnærmelsesvis ens for fodbold- og håndboldspillerne.

Af Tabel 5-2 fremgår det, at 29,3% af alle de spillere, der har taget en gymnasial uddannelse angiver at have taget deres gymnasiale uddannelse på den såkaldte "TEAM DANMARK-ordning". I 2000 var det 24,6% af de subeliteudøvere, der havde afsluttet en gymnasial uddannelse, der havde gået på TEAM DANMARK-linien.³³

	Har afsluttet gymnasial uddannelse på Team Danmark-linie	N
Alle spillere	29,3%	229
Fodbold	23,9%	109
Håndbold	34,2%	120

Tabel 5-2: Afsluttet gymnasial uddannelse på TEAM DANMARK-linie.

Der er en lidt større andel af håndboldspillerne, der har taget TEAM DANMARK-linien; men sammenhængen er ikke signifikant. Til gengæld er der markante forskelle mellem aldersgrupperne. En meget større andel af de 21- til 25-årige (42,6%) har taget TEAM DANMARK-linien end blandt de 26- til 38-årige (14,4%). I den yngste aldersgruppe er de fleste stadig i gang med en gymnasial uddannelse. Af disse er 66,7% på TEAM DANMARK-linier.

³² I denne undersøgelse er der i forhold til befolkningens afsluttede uddannelser kun blevet fokuseret på højeste afsluttede uddannelse. Men som det vil fremgå af afsnit 5.2 har over en fjerdedel af de 21- til 25-årige danskere og omkring en femtedel af de 26- til 29-årige danskere kun en 9./10. klasse som højeste afsluttede uddannelse. Dette er kun tilfældet for ganske få spillere, og derfor er andele for afsluttet gymnasial uddannelse på 87,9% og 78,4% for de to aldersgrupper bemærkelsesværdig høj. Dertil skal tilføjes, at mange af disse spillere derudover også har taget en erhvervs- og eller videregående uddannelse.

Spillerne blev endvidere bedt om at besvare om de havde afsluttet gymnasiale enkeltfag. Svarene viser, at der kun er tale om ganske få spillere - i alt 20 svarende til 4,9% af den samlede respondentgruppe (spørgsmål 23). Antallet af spillere er så beskedent, at der ikke er grundlag og/eller behov for yderligere kommentarer.³⁴ Hverken sub- eller supereliteudøverne blev spurgt om, hvorvidt de har taget enkeltfag, hvorfor sammenligninger på tværs af undersøgelserne i dette tilfælde ikke er muligt.

5.1.2 Afsluttede erhvervsuddannelser

23,7% af de adspurgte spillere angiver at have afsluttet en erhvervsuddannelse (fx baker, tømrer, frisør, butiks- eller kontorassistent). For subeliten i 2000 var den tilsvarende andel 20,8%, og årsagen til den lille forskel er formentlig de førnævnte aldersforskelle.³⁵

I forhold til spillerne i denne undersøgelse giver det igen mest mening at kigge på de to ældste aldersgrupper, hvor der er nogle markante forskelle (Tabel 5-3). Således har over halvdelen (53,1%) af de 26- til 38-årige afsluttet en ikke-videregående erhvervsuddannelse, mens den tilsvarende andel for de 21- til 25-årige er 18,1%. Dette stemmer meget godt overens med, at en tilsvarende lavere andel af de ældste spillere havde afsluttet en gymnasial uddannelse. Der anes altså en tendens til, at der blandt spillerne i de seneste år har været en bevægelse mod, at størstedelen tager en gymnasial uddannelse. I 2000 var der 17,1% af de 21- til 24-årige subeliteudøvere, og 47,8% af de 25- til 58-årige, der havde afsluttet en erhvervsuddannelse. Således er der ikke betydelige forskelle mellem håndbold- og fodboldspillerne i 2001, og subeliteudøverne fra 2000 på dette punkt.

		Har afsluttet erhvervsuddannelse	N
Alle	21-25 år	18,1%	127
	26-38 år	53,1%	128
Fodbold	21-25 år	17,5%	57
	26-38 år	59,4%	69
Håndbold	21-25 år	18,6%	70
	26-38 år	45,8%	59

Tabel 5-3: Afsluttet erhvervsuddannelse. Fordelt efter alder og sportsgren.

Som det også fremgår af tabellen er der nogle mindre forskelle mellem idrætsgrenene i denne undersøgelse; men kun for de 26- til 38-årige. Her er andelen af fodboldspillere (59,4%) lidt større end blandt håndboldspillere (45,8%).

³³ Supereliten blev i 1995 spurgt om de gik eller havde gået på idrætsgymnasium. Svarandelene er imidlertid ikke gengivet i undersøgelsesrapporten, hvorfor det ikke er muligt at sammenligne.

³⁴ I forbindelse med de indledende kvalitative interview med ledere og repræsentanter fra håndbold- hhv. fodboldverdenen blev det ytret, at mange fodboldspillere tager enkeltfag ved siden af karrieren. Denne undersøgelses resultater peger ikke på, at det er tilfældet; men der kan være tale om en ganske ny udvikling, hvor mange påtænker at gå i gang.

³⁵ I 1995-undersøgelsen opereredes med andre kategoriseringer. Af rapporten fremgår det, at 26% af supereliten havde afsluttet en EFG-uddannelse og 37% en anden ikke-videregående erhvervsuddannelse. Lægges disse sammen fremgår det, at 63% af supereliten havde taget det, der vel bedst svarer til en "erhvervsuddannelse" i nærværende undersøgelse. Dette er således en noget større andel også selvom det tilføjes, at supereliten var gennemsnitligt ældre (25 år). Sammenligningen skal dog læses med forbehold, da kategoriseringerne som nævnt er ret forskellige.

I forhold til undersøgelsens andre faste parametre giver det også kun mening at kigge på de to ældste aldersgrupper. I forhold til alle håndboldspillere på 21 år eller derover er der signifikante forskelle mellem kvinder og mænd. 20,7% af de 21- til 38-årige kvinder har afsluttet en erhvervsuddannelse, mens det tilsvarende tal er 39,4% for mændenes vedkommende. Denne forskel dækker over en meget markant forskel mellem aldersgrupperne. Af de 21- til 25-årige kvinder har kun 5,3% (2 ud af 38) afsluttet en erhvervsuddannelse, mens andelen af mændene er 34,4% (11 ud af 32). Dette skyldes formentlig delvist, at kvinderne gennemsnitligt er yngre end mændene; men helt forklare forskellen kan dette naturligvis ikke. Til gengæld er der ikke signifikant forskel for de 26- til 38-åriges vedkommende, hvor omkring halvdelen af både mændene og kvinderne har afsluttet en erhvervsuddannelse.

Der er ikke konstateret signifikante forskelle for parameteren *kontrakt*, mens der selvfølgelig er en signifikant forskel for parameteren *job/uddannelse*. Her har kun 13,2% af dem, der tager en uddannelse ved siden af sportskarrieren afsluttet en ikke-videregående erhvervsuddannelse. De tilsvarende andele er højere for spillere, der har et erhvervsarbejde (48,2%) og for spillere, der kun har sportskarrieren (38%).

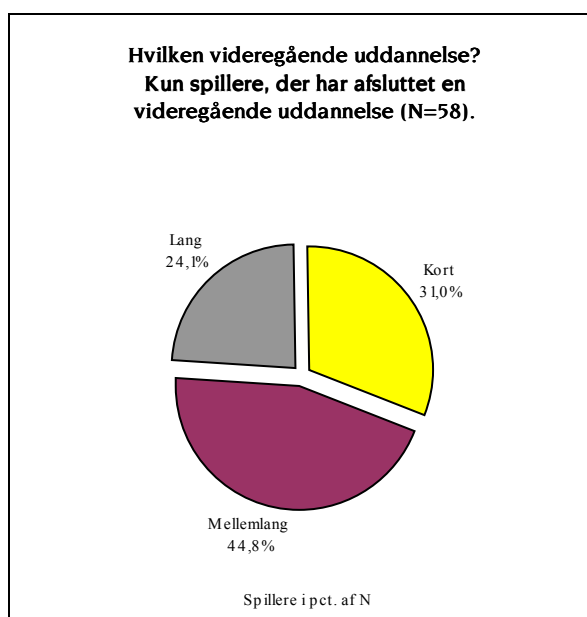
5.1.3 Afsluttede videregående uddannelser

På spørgsmål 25 blev spillerne bedt om at angive, hvorvidt de har afsluttet en videregående uddannelse, og som det fremgik af Figur 5-5 er dette gældende for 14,2% af spillerne. I 2000 var den tilsvarende andel for subeliten 13,4%.³⁶

De 58 udøvere, der har afsluttet en videregående uddannelse fordeler sig ikke helt ligeligt på de tre typer videregående uddannelser. 18 spillere (svarende til 31%) har taget en kort videregående uddannelse, 26 (44,8%) en mellemlang videregående uddannelse, og 14 (24,1%) en lang videregående uddannelse.

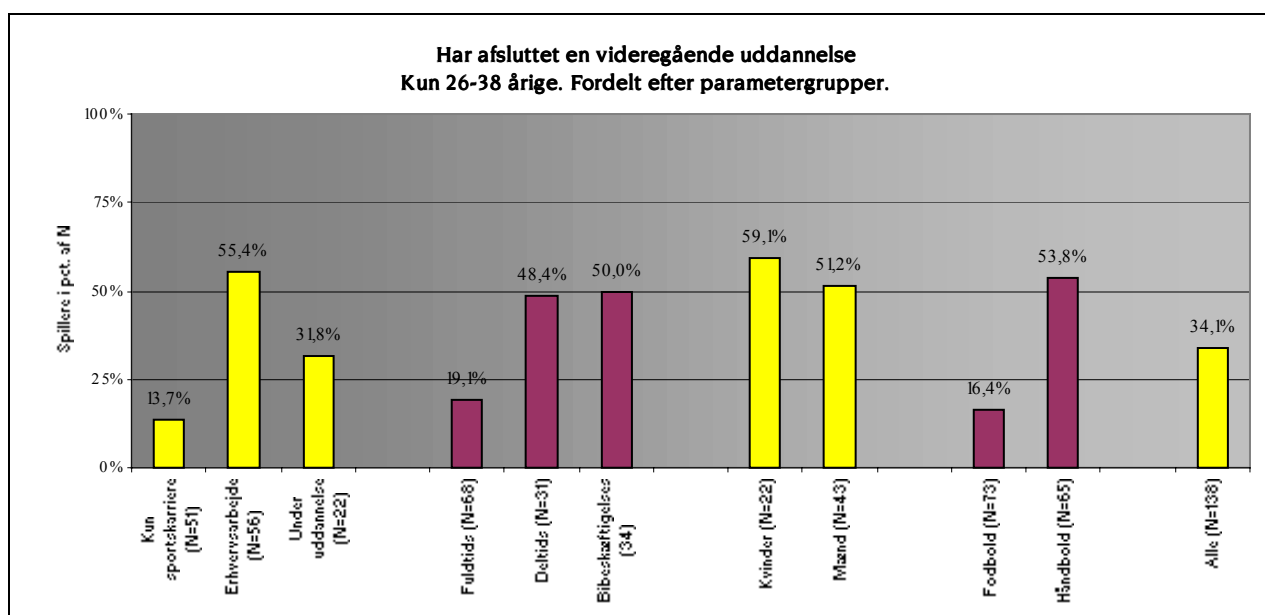
Også her er der selvfølgelig store forskelle mellem de enkelte aldersgrupper. Der er ingen 16- til 20-årige, der har afsluttet en videregående uddannelse. Kun 11 spillere i aldersgruppen 21-25 år har afsluttet en videregående uddannelse (svarende til 8,7%). Af de 26- til 38-årige har 47 spillere (svarende til 34,1%) taget en videregående uddannelse. I subeliteundersøgelsen fra 2000 var der 42,8% af de 25- til 58-årige udøvere, der havde afsluttet en videregående uddannelse. Blandt supereliten i 1995 var den tilsvarende andel for de 28- til 41-årige 43%. Der er således noget der tyder på, at færre håndbold- og fodboldspillere har taget en videregående uddannelse. Dette kan formentlig skyldes den højere grad af professionalisering, der for de fuldtidsprofessionelles vedkommende bevirker, at det er svært at tage en videregående uddannelse (se nedenfor).

³⁶ I 1995 var den tilsvarende andel for superelitens vedkommende så stor som 38%. Denne forskel kan for en stor del formentlig forklares i dels aldersforskelle, dels forskelle i spørgemåden. Nedenfor sammenlignes supereliten med spillerne i nærværende undersøgelse i forhold til alder, hvilket giver et mere dækkende billede.

Figur 5-5: Hvilken videregående uddannelse har spillerne afsluttet?

Da det er de færreste personer på 25 år og derunder, der har afsluttet en videregående uddannelse vil afrapporteringen af forskelle mellem andre af de faste parametergrupper derfor kun forholde sig til de 26- til 38-årige i det følgende. Her er der til gengæld konstateret nogle endog meget interessante sammenhænge (Figur 5-6).

Figur 5-6: Afsluttet videregående uddannelse 26- til 38-årige spillere.

I aldersgruppen af 26- til 38-årige er der ikke signifikant forskel mellem andelen af kvindelige og mandlige håndboldspillere, der har afsluttet en videregående uddannelse. Til gengæld er der en meget markant forskel mellem idrætsgrenene. 16,4% af de 26- til 38-årige fodboldspillere har taget en videregående uddannelse. Det tilsvarende tal for håndboldspillere er så højt som 53,8%. Kigges der tilsvarende på parameteren *kontrakt* viser det sig, at hvor 19,1% af de 26- til 38-årige fuldtidsprofessionelle har taget en videregående uddannelse, er den tilsvarende andel af tilsvarende deltids- og bibeskæftigede kontraktspillere 48,4% hhv. 50%. Ligeledes har en mindre

andel af de 26- til 38-årige spillere, der kun har sportskarrieren (parameteren *job/uddannelse*), taget en videregående uddannelse, hvis der sammenlignes med de spillere der har et erhvervsarbejde eller tager en uddannelse ved siden af sportskarrieren.³⁷ Når man samtidig tager med i betragtningen, at langt de fleste fuldtidsprofessionelle kontraktspillere i undersøgelsen spiller fodbold, kan man med stor sikkerhed konkludere, at en fuldtidsprofessionel sportskarriere i stort omfang begrænser muligheden for, at spilleren kan tage en videregående uddannelse, hvorimod det tidligere har vist sig at forskellene mellem kontrakttype/sportsgren og gymnasial uddannelse ikke er udtalte og signifikante.

5.2 HØJESTE AFSLUTTEDE UDDANNELSE OG SAMMENLIGNING MED NORMALBEFOLKNINGEN

Spillernes svar på spørgsmålene angående afsluttede uddannelser kan med fordel samles til et mål for spillernes højeste afsluttede uddannelse med henblik på at sammenligne med relevante udsnit af den danske befolkning.³⁸ Som i andre tilfælde er dette mål ekstremt aldersafhængigt, hvorfor det er hensigtsmæssigt at dele det op på *alder*. Af Tabel 5-4 fremgår spillernes højeste afsluttede uddannelser fordelt på denne undersøgelses aldersgrupper.

	9./10. klasse	Gymnasial	Erhvervs	Videregående	N
16-20 år	71,6%	26,2%	2,1%	0,0%	141
21-25 år	3,9%	70,1%	17,3%	8,7%	127
26-38 år	3,6%	23,2%	39,1%	34,1%	138

Tabel 5-4: Spillernes højeste afsluttede uddannelse.

I denne undersøgelse indgår relativt få spillere på 16 og 17 år. Det er desuden de færreste personer i denne alder, der har afsluttet mere end en 9./10. klasse. Derfor vil disse blive udeladt af de følgende analyser og sammenligninger med normalbefolkningen. Desuden er der også relativt få spillere i undersøgelsen, der er 30 år eller derover. Her kan enkelte "ekstreme" svarafgivelser skævvride resultaterne så meget, at en sammenligning vil være mindre pålidelig. Dette efterlader gruppen af spillere på mellem 18 og 29 år. Deles disse op i tre aldersgrupper som tilsvare skellene fra denne undersøgelses aldersparameter fås tre aldersgrupper: 18-20 år, 21-25 år og 26-29 år.

Højeste uddannelsesnivea for normalbefolkningen for disse tre aldersgrupper fremgår af Tabel 5-5.³⁹ Tabel 5-6 viser spillerne i undersøgelsens højeste uddannelse fordelt på samme aldersgrupper.⁴⁰

³⁷ Der er rent faktisk 31,8% af de 26- til 38-årige, der tager en uddannelse ved siden af sportskarrieren, som allerede har afsluttet en videregående uddannelse. Årsagen til dette er ikke så mærkværdig som det måske synes, og skal findes i, at disse syv spillere for de flestes vedkommende er i gang med at tage en overbygning på den videregående uddannelse.

³⁸ Herefter oftest benævnt "normalbefolkningen".

³⁹ I tallene fra Danmarks Statistik er kun medtaget de danskere, der har afsluttet en af de fire uddannelses typer. For hvert alderstrin er der en lille andel, som i Danmarks Statistiks talmateriale står opført under "UOPLYST". Disse er dels personer, der ikke har afsluttet nogle uddannelser, dels personer hvor Danmarks Statistik ikke har de rigtige oplysninger. Disse personer er udeladt i de her refererede tal. Endvidere skal det nævnes, at Danmarks Statistik opererer med betydeligt flere underkategorier end i denne undersøgelse. Disse er blevet lagt sammen så de modsvarer denne undersøgelses fire hovedkategorier.

	9./10. klasse	Gymnasial	Erhvervs	Videregående	N
18-20 år	76,2%	22,0%	1,7%	0,0%	167903
21-25 år	28,1%	38,1%	27,8%	6,0%	328092
26-30 år	21,9%	15,3%	37,8%	24,9%	297737

Tabel 5-5: Befolkningens højeste uddannelse 2001.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk

	9./10. klasse	Gymnasial	Erhvervs	Videregående	N
18-20 år	65,5%	31,9%	2,6%	0,0%	116
21-25 år	3,9%	70,1%	17,3%	8,7%	127
26-29 år	3,6%	27,4%	39,3%	29,8%	84

Tabel 5-6: Spillerens højeste uddannelse.

Kigges nærmere på de to tabeller fremgår det, at spillerne er bedre uddannede end normalbefolkningen. Forskellene er tydeligst for de to ældste aldersgruppers vedkommende. Både blandt de 21- til 25-årige og de 26- til 29-årige er det under 4% af spillerne, hvis højeste uddannelse er 9./10. klasse. For normalbefolkningen er den tilsvarende andel lidt mere end hver fjerde dansker mellem 21-25 år, og omkring hver femte dansker mellem 26-30 år. Omvendt - og som konsekvens heraf - har større andele af spillerne gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelser og videregående uddannelser end normalbefolkningen.⁴¹

⁴⁰ I sammenligningen mellem spillerne og normalbefolkningen er der en potentiel fejlkilde. Da højeste afsluttede uddannelse, som nævnt, i høj grad er aldersafhængig ville det have været et statistisk problem, hvis der blandt spillerne i en aldersgruppe var en overrepræsentation af et enkelt alderstrin. Hvis der eksempelvis var dobbelt så mange 20-årige som 18-årige ville de 20-åriges højeste uddannelse skævvride andelen, da langt flere af disse potentielt har afsluttet en erhvervs- eller gymnasial uddannelse end de 18-årige. I normalbefolkningen er de enkelte alderstrin nogenlunde lige repræsenteret i aldersgrupperne, og således skulle det også helst forholde sig blandt spillerne, for at øge validiteten af sammenligningen. Hvis det ikke er tilfældet kan man med fordel aldersnormere denne undersøgelsespopulation, så den tilsvarende befolkningens. Som det dog fremgår af nedenstående tabel er dette ikke nødvendigt. Der er nogle mindre forskelle mellem spillerne og normalbefolkningen. Forskellene er dog begrænsede og derfor har undersøgelsesgruppen vurderet, at det ikke har nogen væsentlig betydning for sammenligningerne, og dermed undladt at foretage normeringer af talmaterialet.

18-20 år	18 år	19 år	20 år			N
Spillerne	33,6%	36,2%	30,2%			116
Normalbefolkningen	32,4%	32,5%	35,0%			173114
21-25 år	21 år	22 år	23 år	24 år	25 år	N
Spillerne	22,8%	18,9%	22,8%	18,1%	17,3%	127
Normalbefolkningen	18,5%	19,4%	19,4%	20,4%	22,3%	341973
26-29 år	26 år	27 år	28 år	29 år		N
Spillerne	27,4%	25,0%	27,4%	20,2%		84
Normalbefolkningen	24,4%	24,5%	25,7%	25,4%		308708

Spillerens og normalbefolkningens aldersmæssige fordeling.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk.

⁴¹ Intuitivt virker en andel på 28,1% af de 21- til 25-årige i befolkningen, der kun har 9./10. klasse som højeste afsluttede uddannelse, relativt høj. Specielt sammenlignet med spillerne, hvor kun 3,9% tilsvarende har 9./10. klasse som højeste. Undersøgelsesgruppen har kontakttet Danmarks Statistik (DS) for at få en mere kvalitativ vurdering af, hvorfor andelen blandt normalbefolkningen er relativt høj. DS fornemmer, at en del unge efter 9./10. klasse får job i virksomheder, der i forskelligt omfang videre- og efteruddanner medarbejderne. Ligeledes er mange AMU-kurser ikke at regne som eksempelvis erhvervsuddannelser. DS oplyser, at de kun medregner de officielle uddannelser, og derfor er andelen relativt høj. I virkeligheden kan disse uddannelser delvist sammenlignes med professionel fodbold. Som det fremgår af de kvalitative data i denne undersøgelse, er der flere fodboldledere, der gerne ser at fodbold anerkendes som et erhverv. Selvom langt de fleste fodboldspillere tager en gymnasial uddannelse er det færre, der får taget en videregående uddannelse. Her er visse af fodboldklubbernes pointe, at de på sin vis uddanner fodboldspillere, selvom "uddannelsen" ikke officielt anerkendes.

Sammenligner man højeste uddannelsesniveau med udøverne i subeliteundersøgelsen⁴² viser det sig, at spillernes uddannelsesniveau nogenlunde ligner subelitens. Men subeliten var også mere veluddannet end befolkningen.⁴³

	9./10. klasse	Gymnasial	Erhvervs	Videregående	N
16-20 år	80,7%	18,8%	0,6%	0,0%	176
21-24 år	5,3%	72,4%	16,5%	5,9%	170
25-35 år	1,8%	29,8%	40,4%	28,1%	57

Tabel 5-7: Subelitens højeste uddannelse år 2000.⁴⁴

Hvis man derimod kigger nærmere på de enkelte sportsgrene hver for sig, og derudover medtager kønnet fremkommer det, at det især er håndboldspillerne, der trækker spillernes uddannelsesniveau i vejret. Af Tabel 5-8 & Tabel 5-9 fremgår befolkningens og spillernes uddannelsesniveau opdelt på køn og alder, samt for spillernes vedkommende opdelt på sportsgrene.

		9./10. klasse	Gymnasial	Erhvervs	Videregående	N
Mænd	18-20 år	81,3%	17,3%	1,4%	0,0%	82143
	21-25 år	30,5%	31,5%	32,6%	5,4%	161853
	26-29 år	23,4%	13,8%	41,4%	21,5%	147294
Kvinder	18-20 år	70,9%	27,0%	2,0%	0,0%	82143
	21-25 år	25,6%	44,9%	22,9%	6,6%	161853
	26-29 år	20,5%	16,9%	34,2%	28,5%	147294

Tabel 5-8: Befolkningens højeste uddannelse 2001, fordelt efter køn. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk.

		9./10. klasse	Gymnasial	Erhvervs	Videregående	N	
Fodbold	18-20 år	64,2%	34,0%	1,9%	0,0%	53	
Mænd	21-25 år	7,0%	66,7%	17,5%	8,8%	57	
	26-29 år	2,2%	35,6%	46,7%	15,6%	45	
Håndbold	18-20 år	58,6%	34,5%	6,9%	0,0%	29	
	Mænd	21-25 år	0,0%	59,4%	31,3%	9,4%	32
		26-29 år	8,7%	17,4%	30,4%	43,5%	23
Håndbold	18-20 år	73,5%	26,5%	0,0%	0,0%	34	
	Kvinder	21-25 år	2,6%	84,2%	5,3%	7,9%	38
		26-29 år	0,0%	18,8%	31,3%	50,0%	16

Tabel 5-9: Spillernes højeste uddannelse. Fordelt efter sportsgren og køn.

Hovedtendensen er selvk klart den samme. Langt flere både håndbold- og fodboldspillere har gymnasial uddannelse som det højeste end hos befolkningen, hvor en større andel til gengæld nøjes med en 9./10. klasse. Hvis man derimod kun kigger på de 26- til 29-årige - og ser bort fra at større dele af befolkningen kun har en 9./10. klasse - viser det sig, at en mindre andel af

⁴² Der skal gøres opmærksom på, at subeliteundersøgelsen opererede med andre aldersinddelinger; men alligevel er der klare tendenser til, at uddannelsesniveauerne ligner hinanden.

⁴³ Det er desværre ikke muligt at sammenligne disse andele direkte med supereliteundersøgelsen fra 1995. Denne undersøgelse anvendte helt andre kategoriseringer, ligesom det ikke af undersøgelsen fremgår hvordan højeste uddannelse fordelte sig på aldersgrupper eller trin. Supereliten havde følgende fire svarmuligheder med svarandele i parentes: EFG (26%), anden erhvervsuddannelse (37%), mellemlang videregående (28%), og lang videregående (10%). Forfatteren til supereliteundersøgelsen konkluderer, at supereliten var relativt veluddannet eller var på vej til at blive det.

⁴⁴ Bemærk andre aldersinddelinger. Udøvernes alder er normeret så den tilsvarende 1999-normalbefolkningens.

fodboldmændene end af befolkningens mænd har taget en videregående uddannelse. Det modsatte gør sig imidlertid gældende for håndboldspillerne (af begge køn) sammenlignet med befolkningen. Set i lyset af undersøgelsens øvrige resultater er dette ikke overraskende, da det har vist sig, at den høje grad af professionalisering inden for fodbolden bevirker, at mange tager en gymnasial uddannelse; men ikke går videre, og tager en videregående uddannelse. Der er således noget der tyder på, at professionaliseringen begrænser den "normale" udvikling set i forhold til normalbefolkningen.

Det skal til sammenligningerne med normalbefolkningen tilføjes, at undersøgelsen ikke giver mulighed for at vurdere kvaliteten af de uddannelsesforløb spillerne gennemløber. Således er det ikke til at vide om eksempelvis fodboldspillerne klarer sig dårligere på de gymnasiale uddannelser end normalbefolkningen. Undersøgelsen sammenligner alene andelen af færdiggjorte uddannelser, og medtager eksempelvis ikke karaktergennemsnit eller for den sags skyld spillernes - eller deres læreres - vurderinger af kvaliteten af deres afsluttede uddannelser.

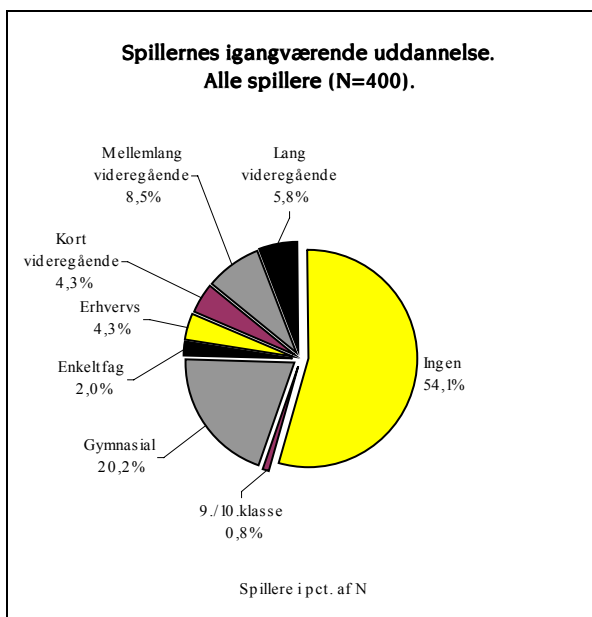
Endvidere kan det tilføjes, at undersøgelsesgruppen på et tidspunkt i undersøgelsesprocessen overvejede, hvorvidt det konstaterede høje uddannelsesniveau blandt spillerne skyldes en tilbøjelighed til, at personer med højt uddannelsesniveau i højere grad end personer med lavt uddannelsesniveau svarer på spørgeskemaundersøgelser som denne. Imidlertid synes specialundersøgelser (foretaget af Socialforskningsinstituttet (SFI)) af frafald ved spørgeskemaundersøgelser at pege på, at der netop blandt relativt højt uddannede er en højere frafaldsprocent i forbindelse med spørgeskemaundersøgelser set i forhold til lavere uddannede (dog med det lille forbehold at enkelte meget lavt uddannede har en frafaldsprocent, der nogenlunde tilsvare de højest uddannedes). Dette forhold peger på, at de konstaterede tal angående uddannelse i denne undersøgelse ikke er skævvredet som følge af overrepræsentation af højt uddannede respondenter i svarpopulationen.

5.3 IGANGVÆRENDE UDDANNELSER

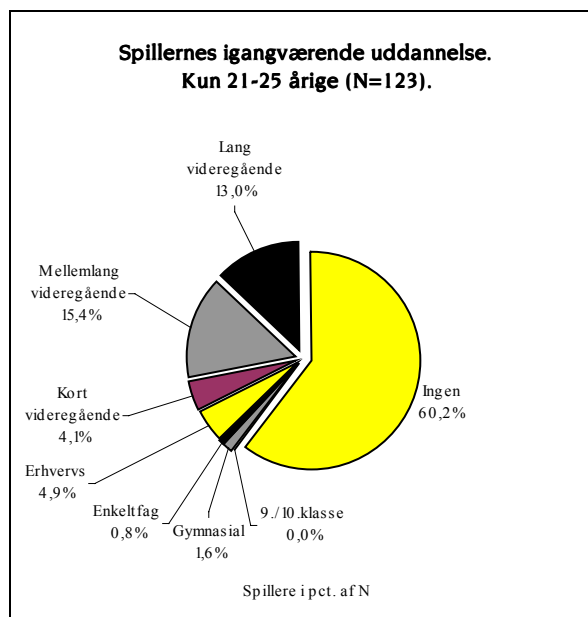
Spillerne blev i spørgsmål 26 bedt om at angive, hvorvidt de aktuelt er i gang med en uddannelse. otte spillere har ikke besvaret spørgsmålet, og af de resterende har 217 spillere angivet ikke at være i gang med en uddannelse. Svarfordelingen fremgår af Figur 5-7. Også her har aldersparameteren en stor betydning, hvorfor svarfordelinger fordelt efter aldersgrupper fremgår af de følgende figurer.

Langt de fleste 16- til 20-årige er i gang med at tage en uddannelse. Over halvdelen tager en gymnasial uddannelse, mens kun 7% tager en erhvervsuddannelse. Derimod er det under en tredjedel af de 16- til 20-årige, der ikke i gang med en uddannelse. Langt de fleste af disse er 19 eller 20 år, og har afsluttet en gymnasial uddannelse, og koncentrerer sig nu om sportskarrieren eller har et job ved siden af. For de to ældste aldersgruppers vedkommende er det omvendt: hovedparten er ikke i gang med en uddannelse, og af dem der tager en uddannelse er størstedelen

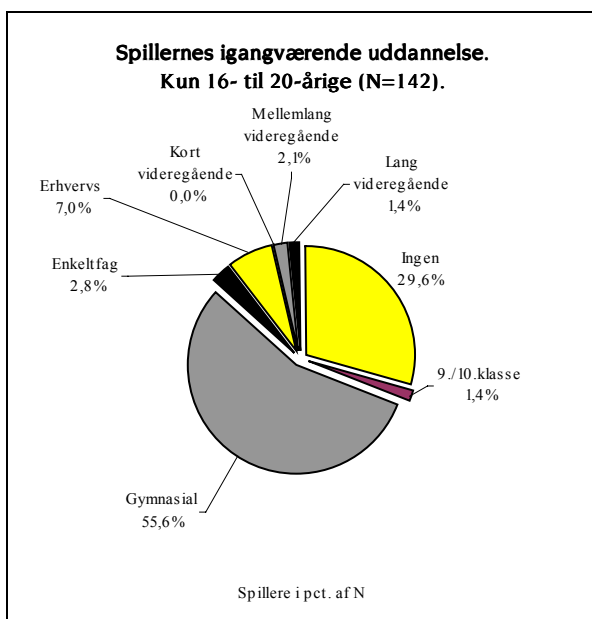
i gang med en videregående uddannelse. For alle aldersgrupper gælder det, at det kun er et fåtal som tager enkeltfag på gymnasialt niveau.

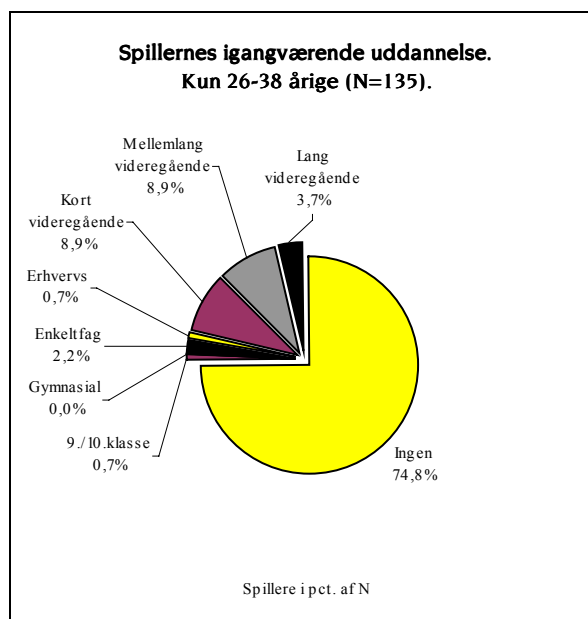
Figur 5-7: Igangværende uddannelse. Alle.

Figur 5-9: Igangværende uddannelse. 21-25 år.

Figur 5-8: Igangværende uddannelse. 16-20 år.

Figur 5-10: Igangværende uddannelse. 26-38 år.

5.4 SAMMENFATNING: HØJESTE FORVENTEDE UDDANNELSESLEVELAU

Som det er fremgået af gennemgangen af de uddannelsesmæssige spørgsmål er uddannelsesniveautet i høj grad afhængig af spillernes alder. Derfor er det svært på baggrund af spørgsmålene enkeltvis at lave en samlet vurdering af spillernes uddannelsesmæssige situation.

Spillerne er dels blevet spurgt om, hvilke uddannelser de har afsluttet, dels hvilke uddannelser de

er i gang med at tage. Desuden er de blevet spurgt om, hvilke uddannelser de påtænker at tage.⁴⁵ Sammenlægges svarene fra disse spørgsmål til en ny kategori/parameter med overskriften "højeste forventede uddannelse", fremkommer et dækkende billede af danske kontraktspilleres uddannelsesmæssige situation (Figur 5-11).⁴⁶ Dette mål dækker således over det samlede højeste uddannelsestrin spillerne opnår, hvis de formår at indfri deres forventninger til uddannelse.

Nogle spillere forventer ikke at uddanne sig mere, og er heller ikke i gang med at uddanne sig. Disse er følgelig opført i det nye mål med deres nuværende højeste uddannelse. Andre spillere er eksempelvis i gang med en gymnasial uddannelse, har kun afsluttet en 9./10. klasse; men forventer at tage en kort videregående uddannelse. Sådanne spillere er derfor opført som spillere, der forventer en kort videregående uddannelse som højeste afsluttede uddannelse.

Det skal understreges, at der her (som i andre tilfælde) er tale om spillernes egne vurderinger af deres uddannelsesmæssige (fremtidige) situation. Kigges eksempelvis på de 96 spillere, som kategoriseres under "lang videregående uddannelse" i forhold til højeste forventede uddannelse, er der kun 14 spillere der rent faktisk allerede har gennemført uddannelse, 23 er i gang med at tage en lang videregående uddannelse, hvilket betyder at 59 endnu ikke er startet. Hvorvidt det er realistisk, at disse spillere også kan gennemføre en lang videregående uddannelse er vanskeligt at vurdere. Har en spiller anført, at han gerne vil tage en lang videregående uddannelse på trods af, at han måske kun er 17 år - og på nuværende tidspunkt er i gang med gymnasiet - så er han blevet kategoriseret som en spiller, der forventes at tage en lang videregående uddannelse. Et spørgeskema, som det i undersøgelsen anvendte, giver ikke mulighed for at vurdere rimeligheden; men spillernes svar tages i udgangspunktet for gode varer. Dog synes det sandsynligt, at langt fra alle de, som har anført at de vil tage - eller er i gang med at tage - eksempelvis en lang videregående uddannelse vil gennemføre denne, når det samtidig ihukommes, at der er en vis frafaldsprocent på langt de fleste lange videregående uddannelser. Ikke desto mindre er denne opgørelse det tætteste mål for en vurdering af spillernes samlede uddannelsesmæssige situation, som det er muligt at opnå med de forhåndenværende data.

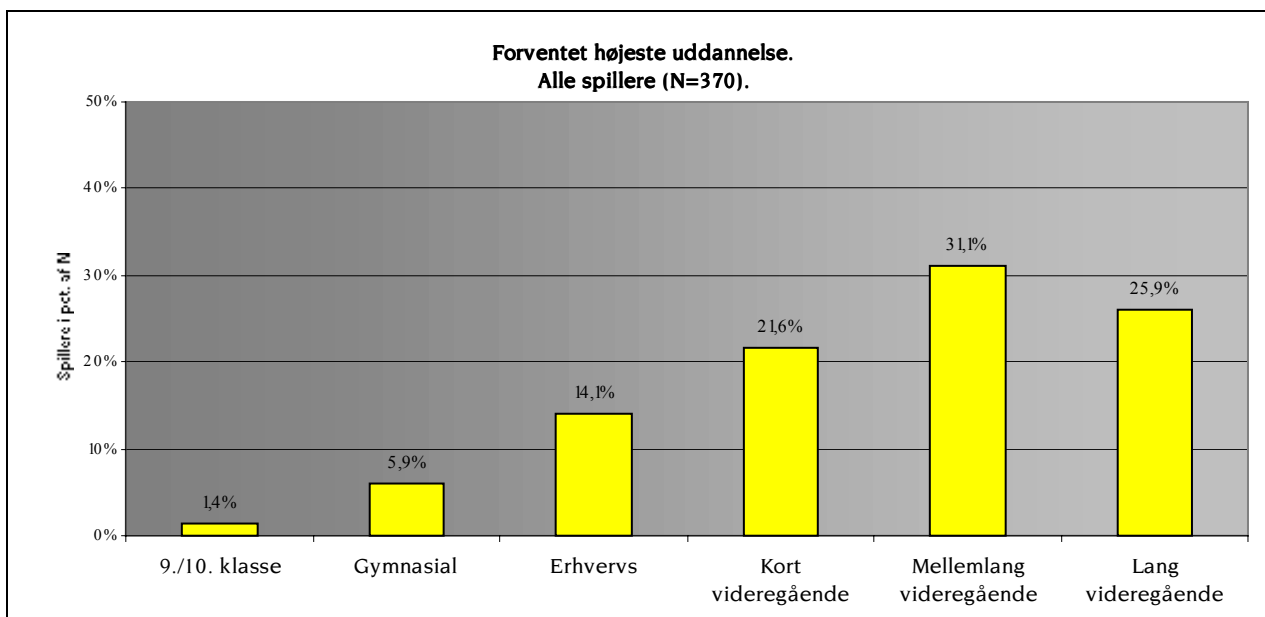
Af Figur 5-11 fremgår det, hvordan spillerne forventer at blive uddannet. 78,6% forventer således at afslutte deres uddannelser på et videregående uddannelsesmæssigt trin. Det er ikke umiddelbart muligt at sammenligne dette med normalbefolkningen, da der ikke findes totale opgørelser af befolkningens forventede uddannelsesniveau. Ikke desto mindre er der ikke tvivl om, at dette tal er væsentligt højere end blandt normalbefolkningen, og skal derfor nok tages med forbehold.⁴⁷

⁴⁵ Udøverne i 1995 og 2000 blev ikke på samme måde spurgt om, hvilke uddannelser de forventede at tage, hvorfor sammenligninger ikke er mulige i dette afsnit.

⁴⁶ Opmærksomheden henledes på, at frafaldet her er 38 udøvere (svarende til 9,3% af den samlede population). Dette er spillere, der ikke har besvaret samtlige af de tre førnævnte spørgsmål og derfor ikke kan kategoriseres i forhold til den forventede højeste uddannelse.

⁴⁷ I befolkningen er det eksempelvis under 30% af de 30- til 49-årige danskere i år 2001, der havde taget en videregående uddannelse (kilde: Statistikbanken.dk, Danmarks Statistik).

Vælger man imidlertid at lade dette stå til troende viser der sig nogle meget interessante sammenhænge.

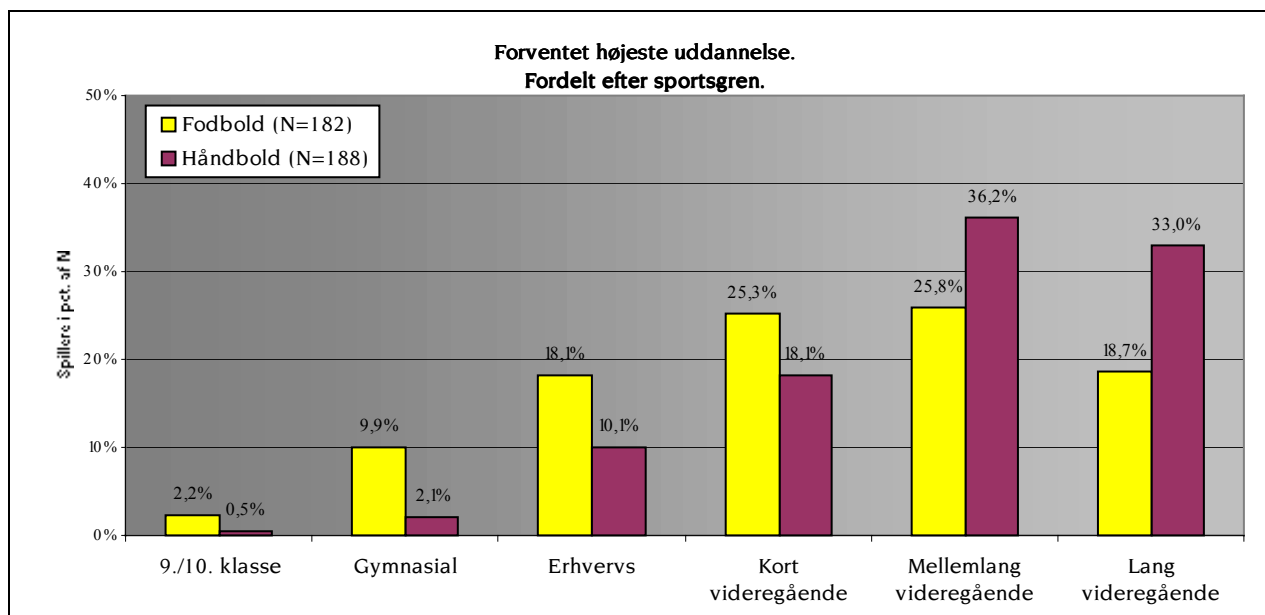
Figur 5-11: Forventet højeste uddannelse.

Tidligere i dette afsnit blev det sandsynliggjort, hvorledes det at tage en videregående uddannelse kompliceres af fuldtidsprofessionalisme, da kun en mindre andel af fodboldspillerne i aldersgruppen 26-38 år har taget en videregående uddannelse. Krydstabuleres det nye mål for forventet højeste uddannelsesniveau med parameteren *kontrakttype*, ses der en minimal signifikant sammenhæng mellem *kontrakttype* og videregående kontra ikke-videregående uddannelse. Således er der en mindre andel af fuldtidsprofessionelle, der forventer at tage - eller vil tage - en videregående uddannelse sammenlignet med grupperne af bibeskæftigede og deltidsbeskæftigede. Forskellene er dog ikke så markante som de tidligere sandsynliggjorte forskelle mellem allerede færdiggjorte videregående uddannelser og kontrakttype. Dette kunne tyde på, at nogle af de fuldtidsprofessionelle mangler realitetssans. Det er ganske enkelt svært at tage en videregående uddannelse sideløbende med en fuldtidsprofessionel karriere; men det har disse spillere måske ikke indset. Eller også tyder det på, at disse spillere vil vente til efter karrierestoppet med at tage den videregående uddannelse, og det er som sagt tvivlsomt om det kan lykkes for alle.

Krydstabuleres parameteren *alder* med det nye mål for forventet højeste uddannelsesniveau fremkommer ikke klare forskelle. Der er lidt flere af de yngre, der forventer "kun" at nå en gymnasial uddannelse end af de ældre; men det hænger for nogle spilleres vedkommende formentlig blot sammen med, at de færreste unge i den alder har et klart uddannelsesmål, også selvom de har besvaret spørgsmålet om fremtidig uddannelse.

Krydses med parameteren *sportsgren* fremkommer nogle interessante forskelle og sammenhænge (se Figur 5-12). Næsten ni ud af ti håndboldspillere regner med at tage eller har taget en videregående uddannelse mens det "kun" er syv ud af ti fodboldspillere, der forventer noget

tilsvarende. Da forskellen mellem kontrakttyper som nævnt ikke er ligeså store kan denne forskel mellem sportsgrene formentlig ikke blot tilskrives professionaliseringsniveau. En formodet årsag til forskellen kunne være "den sociale arv" spillerne i de to idrætsgrene bærer med sig. Dette forstået således, at en mulig forklaring på den konstaterede forskel mellem sportsgrenene hænger sammen med, at håndboldspillernes forældre er højere uddannet end fodboldspillernes. Som det skal vise sig i afsnit 5.6 er dette dog ikke tilfældet, og derfor kan dette ikke umiddelbart forklare forskellene mellem sportsgrenene.

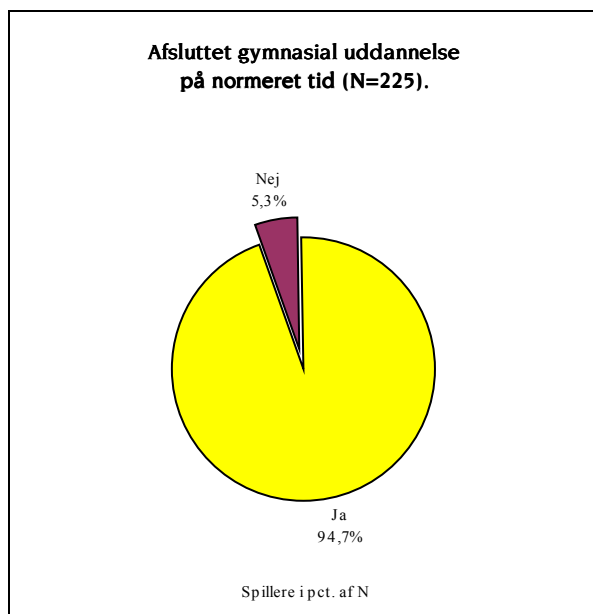

Figur 5-12: Forventet højeste uddannelse. Fordelt efter sportsgren.

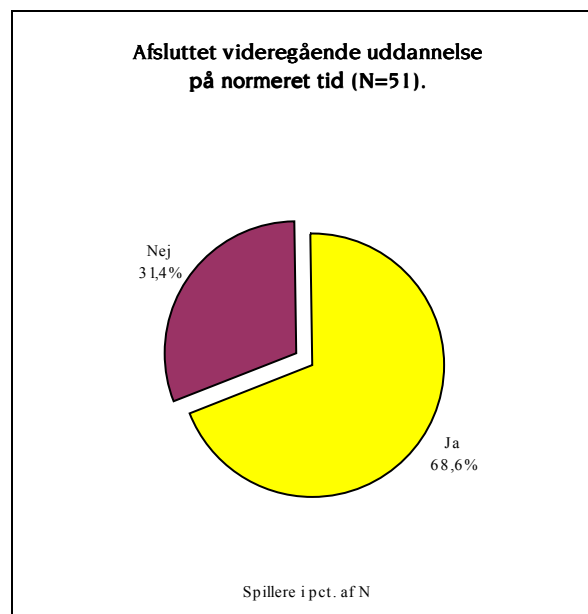
5.5 UDDANNELSESFORLÆNGELSER OG -AFBRYDELSER

I spørgeskemaet er spillerne i en række følgespørgsmål blevet bedt om at besvare om de uddannelser, som de har taget eller er i gang med at tage, er blevet forlænget som følge af sportskarrieren. Ligeledes blev spillerne spurgt om de har påbegyndt en uddannelse uden at afslutte den. Spørgsmålene blev stillet ud fra en formodning om, at det tidsmæssige pres - som sportskarrieren giver - måske tvinger spillerne til helt eller delvist at vælge uddannelse fra. Som det vil vise sig lader dette ikke til umiddelbart at være tilfældet. Kun ganske få spillere har angivet at have forlænget eller afbrudt en uddannelse (se Figur 5-13, Figur 5-14, Figur 5-15 & Figur 5-16).⁴⁸

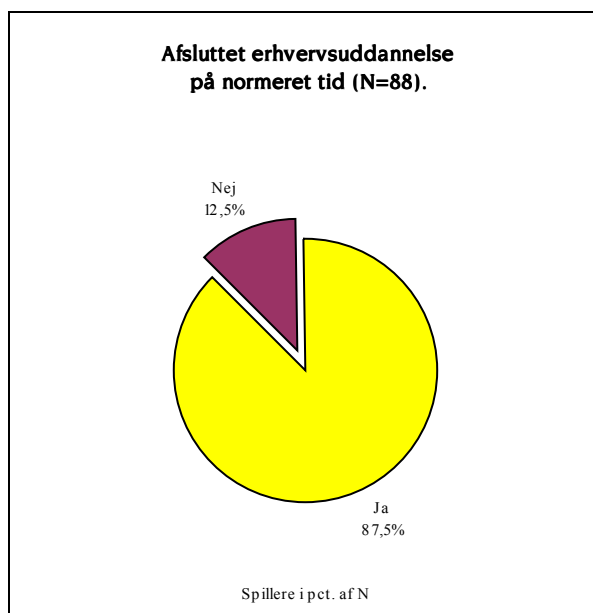
⁴⁸ Det skal bemærkes, at det samlede N for disse fire fordelinger ikke svarer til det samlede antal spillere, der har gennemført eller er i gang med uddannelsen, fordi nogle har undladt at besvare spørgsmålet om forlængelser.

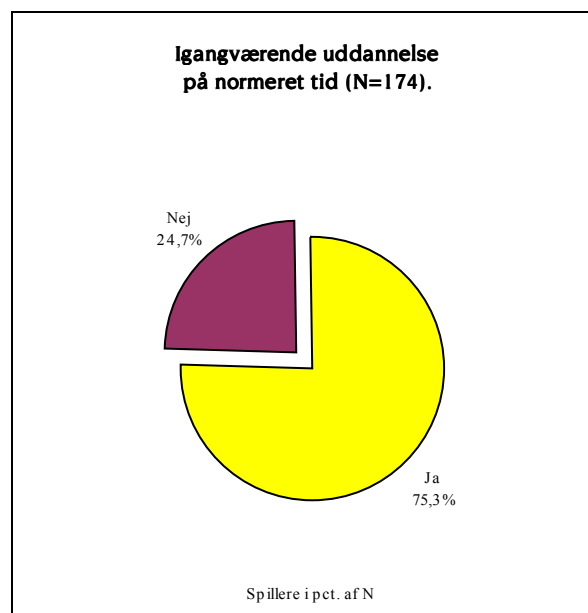
Figur 5-13: Normeret tid, gymnasial.

Figur 5-15: Normeret tid, videregående.

Figur 5-14: Normeret tid, erhvervsuddannelse.

Figur 5-16: Normeret tid, igangværende.

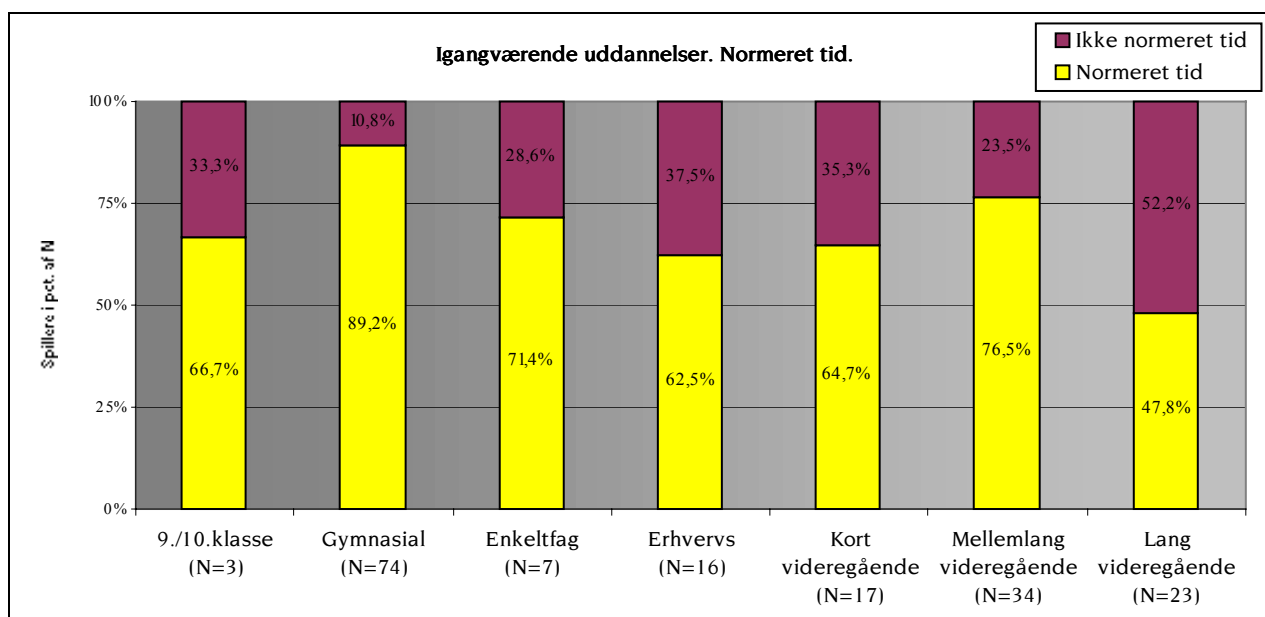
Med hensyn til forlængelse af færdiggjorte gymnasiale uddannelser har kun 12 personer af 225 spillere (5,3%) angivet, at de ikke har gennemført uddannelsen på normeret tid. Ud af disse har kun to spillere (16,7%) angivet, at det skyldes sportskarrieren mens de resterende ti ikke har besvaret, hvad årsagen var. Af de spillere - som har afsluttet en erhvervsuddannelse - er det kun 11 ud af 88 personer (12,5%), der ikke har gjort det på normeret tid. Af disse har syv (63,6%) angivet sportskarrieren som årsag til forlængelsen, to har angivet en anden grund og to spillere har ikke angivet nogen grund. Der er tale om ganske små andele af spillere, og det ser således ikke ud til at sportskarrieren har synderlig betydning for om spillerne kan tage disse typer uddannelser på normeret tid.

En noget større andel af de spillere, der har afsluttet en videregående uddannelse, har ikke gjort

det på normeret tid. 16 ud af 51 spillere (31,4%) har forlænget deres videregående uddannelse. Af disse angiver 14 (87,5%), at forlængelsen skyldes sportskarrieren, mens to spillere angiver andre årsager.

Andelen af spillere, der har forlænget deres uddannelser i forhold til normeret tid ligner nogenlunde subeliten i 2000. For subeliten havde 7,3% forlænget deres gymnasiale uddannelse, 5,5% forlænget deres erhvervsuddannelse, og 26,8% forlænget deres videregående uddannelse.⁴⁹

Med hensyn til forlængelse af den igangværende uddannelse angiver 43 ud af 174 spillere (24,7%), at de har forlænget uddannelsen. 33 af disse spillere (76,7%) angiver sportskarrieren som årsag, mens otte angiver andre årsager, og to har undladt at angive en årsag. Ydermere har otte spillere angivet, at de har stillet deres igangværende uddannelse i bero indtil videre, og at den derfor er forlænget. Af disse er 75% i gang med en videregående uddannelse. Hvorledes de forlængede igangværende uddannelser fordeler sig fremgår af Figur 5-17.⁵⁰ Som det ses er der også her en tendens til, at spillere der er i gang med videregående uddannelser (især lange) forlænger deres uddannelser. Det er dog samtidig interessant, at over en tredjedel af de spillere, der tager en erhvervsuddannelse har forlænget denne (den tilsvarende andel for dem, der har gennemført en uddannelse var som nævnt kun 12,5%). Man skal dog her huske på, at der er tale om ganske få spillere hvorfor resultatet er meget påvirkeligt af de enkelte spilleres svar.

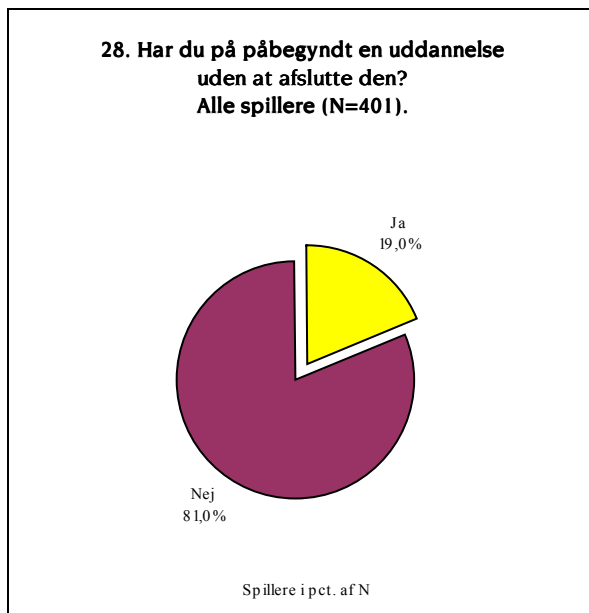
Figur 5-17: Forlængelser af igangværende uddannelser.

I spørgsmål 28 blev spillerne bedt om at angive, hvorvidt de på et tidspunkt har påbegyndt én eller flere uddannelser uden at afslutte dem, og som det fremgår af Figur 5-18 gælder dette 19,0% spillerne. Af de, der har afbrudt deres uddannelse angiver omkring to tredjedele, at afbrydelsen skyldes sportskarrieren. Lige omkring halvdelen af de afbrudte uddannelser er videregående uddannelser. Lidt over en tredjedel er gymnasiale uddannelser eller enkeltfagsuddannelser, mens

⁴⁹ Supereliten blev ikke spurgt om dette i 1995.

⁵⁰ Spillere, der er i gang med at tage 9./10. klasse eller enkeltfag er udeladt af figuren, da der er tale om ganske få spillere.

den resterende del er erhvervsuddannelser. I subeliteundersøgelsen blev det konstateret, at 13,6% af udøverne på et tidspunkt havde påbegyndt en uddannelse uden at afslutte den. Således har lidt flere af spillerne i denne undersøgelse afbrudt en uddannelse uden at afslutte den set i forhold til subeliten. Supereliten blev ikke spurgt om afbrudte eller forlængede uddannelser, hvorfor en sammenligning ikke er mulig.

Figur 5-18: Afbrudte uddannelser.

Det er således ganske få spillere, der har afbrudt eller forlænget deres uddannelser. Da andelen er så forholdsvis små vil en sammenligning med normalbefolkningen være behæftet med så store usikkerheder, at denne ikke er foretaget. Det må alligevel betegnes som overraskende, at så relativt få spillere har afbrudt eller forlænget deres uddannelse, når kravene til sportskarrieren er store. En af årsagerne til, at der er så få, der forlænger eller afbryder kan være, at spillerne simpelthen undlader at tage en uddannelse på grund af sportskarrieren. Dette er spillerne blevet bedt om at besvare i spørgsmål 29, og som det fremgår af Figur 5-19 har det været tilfældet for 96 spillere (svarende til 24,2%).⁵¹ Det skal selvfølgelig bemærkes, at langt de fleste af de spillere, der har svaret bekræftende på spørgsmålet, ikke er fuldstændig u-uddannede. Spørgsmålet og svarene går derimod på om spillerne har undladt at tage en uddannelse på et tidspunkt i deres liv som følge af sport, og ikke om de helt har undladt at uddanne sig.

Der er sammenhæng mellem de to spørgsmål. Således er der en større andel af de spillere, der har svaret at de har undladt at tage en uddannelse på grund af sportskarrieren, der også angiver at de på et tidspunkt har afbrudt en uddannelse. 38,9% af spillerne, der har undladt at tage en uddannelse har også ét eller flere afbrudte uddannelsesforløb bag sig, mens den tilsvarende andel for de spillere, der ikke har undladt uddannelse på grund af sport, kun er 12,8%. Dermed er det altså omkring 61% af de spillere, der har undladt at tage en uddannelse som følge af sport, der ikke har påbegyndt en uddannelse uden at afslutte den. Dette bekræfter delvist, at årsagen til at så

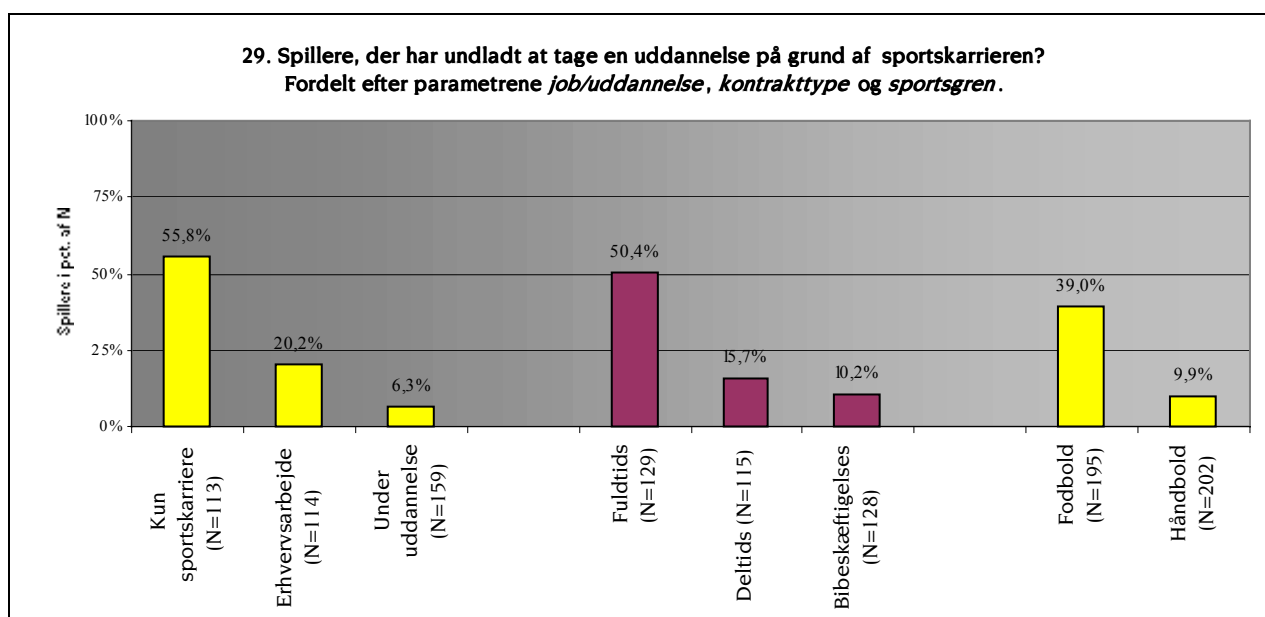
⁵¹ Hverken super- eller subeliten blev stillet et spørgsmål af denne type.

relativt få afbryder eller forlænger deres uddannelse er, at nogle simpelthen afstår fra at uddanne sig, og satser på sportskarrieren i stedet.

Figur 5-19: Undladt uddannelse.

I forhold til dette spørgsmål er der forskelle mellem flere af de faste parametre. Der er kun mindre forskelle fordelt på *alder* og *køn*, til gengæld er der stor forskel på de tre parametre *job/uddannelse*, *kontrakttype* og *sportsgren*. Af Figur 5-20 fremgår andelen, der har svaret "Ja" til spørgsmålet fordelt på disse tre parametre. Som det ses er der en klar tendens til, at jo mere professionaliseret desto flere har undladt at tage en uddannelse. Over halvdelen af de spillere, der er på fuldtidskontrakter har således undladt at tage en uddannelse, mens kun hver tiende af spillerne på bibeskæftigelseskontrakter har gjort det samme. Dette har en betydning for forskelle mellem idrætsgrenene, hvor en markant større andel af fodboldspillerne har undladt at tage en uddannelse.

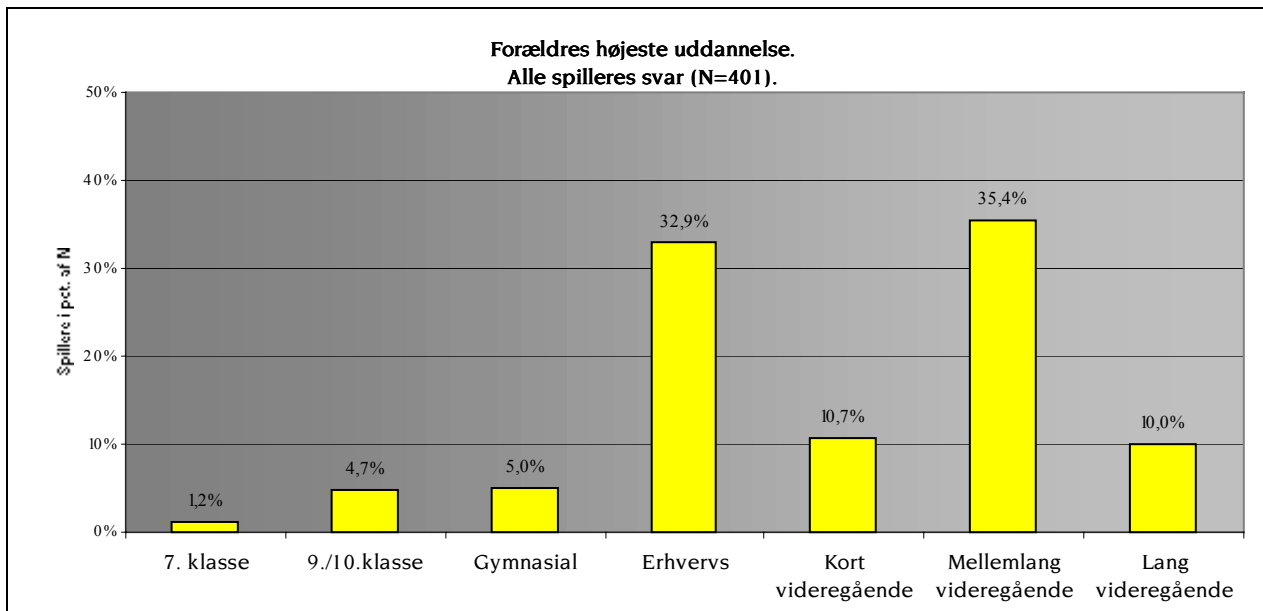
Figur 5-20: Undladt uddannelse. Fordelt efter *job/uddannelse*, *kontrakttype* og *sportsgren*.

5.6 FORÆLDRES UDDANNELSESNIVEAU SET I RELATION TIL SPILLERNES DITTO

I spørgsmål 31 & 32 er spillerne blevet bedt om at angive deres forældres højeste uddannelsesniveau. Nedenfor skal der gøres rede for dels uddannelsesniveau og dels forskydninger inden for uddannelsesniveau forældre og spillerne (børn) imellem.⁵²

Spørgsmålene om forældres højeste uddannelse blev medtaget i spørgeskemaet for at kunne opnå en tilnærmet forståelse af det man populært kan kalde den "sociale arv" samt at kunne afdække spillernes sociale mobilitet. Mål for social arv og –mobilitet er altid vanskelige at operationalisere, også i statistiske sammenhænge. At medtage forældres uddannelse i denne sammenhæng giver således ikke et udtømmende billede af den sociale arv spillerne bærer med sig. Alligevel kan det give nogle pejlinger mod sammenhænge, der kan forklare spillernes svar på andre afgivne spørgsmål. Når det tidligere har vist sig, at håndboldspillerne er højere uddannede end fodboldspillerne er det måske ikke kun et primært resultat af forskellige professionaliseringsgrader og spillernes muligheder for at tage job eller en uddannelse inden for disse grader. En anden årsag kunne være, at håndboldspillerne generelt er mere tilbøjelige til at tage en uddannelse, blandt andet i kraft af deres "sociale arv".

Spillerne har som nævnt besvaret spørgsmål om både faderens og moderens højeste uddannelse. I forbindelse med databehandlingen er det højeste af de to svar blevet udvalgt for hver enkelt spiller.⁵³ Fordelingen af forældres højeste uddannelsesniveau ses i Figur 5-21.

Figur 5-21: Forældres højeste uddannelse.

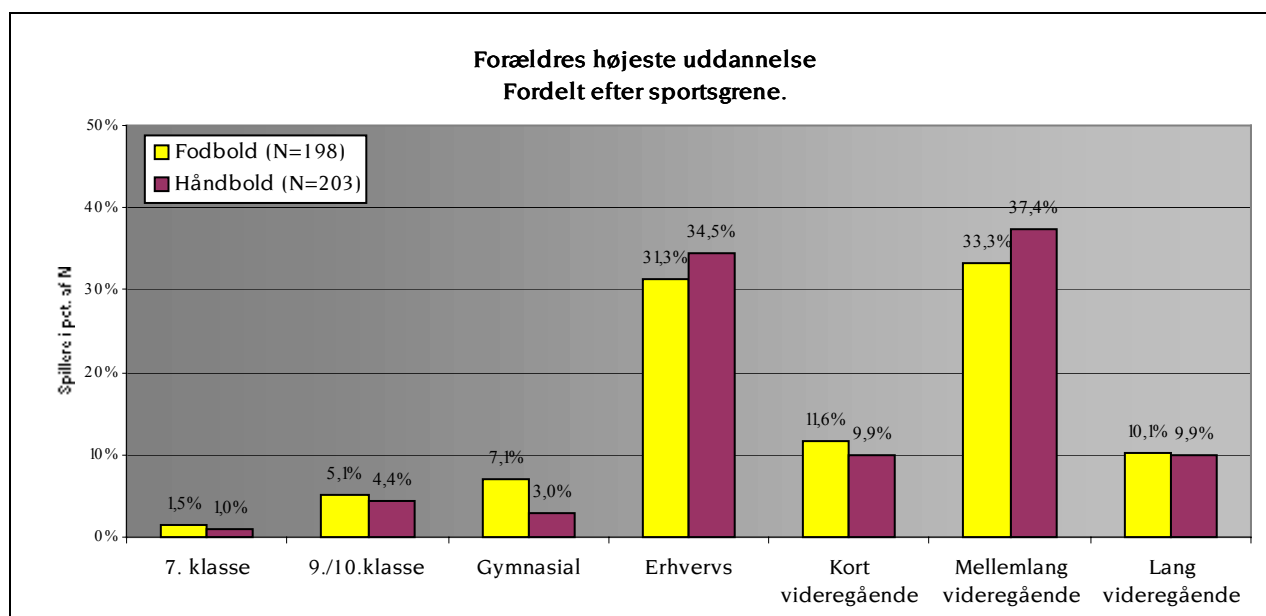
Som det fremgår er det kun knap 11% af forældrene, der ikke har en erhvervsrettet uddannelse eller en kort, mellemlang og lang videregående uddannelse. Til gengæld er andelen af forældre med en eller anden form for videregående uddannelse på 56,1% relativt høj i sammenligning med

⁵² Udøverne i 1995 og 2000 blev spurgt om forældres uddannelsesniveau, hvorfor sammenligninger ikke er mulige i dette afsnit.

⁵³ Syv spillere havde undladt at besvare spørgsmålet, og indgår derfor ikke i analyserne.

normalbefolkningen.⁵⁴

Opdeles svarene efter sportsgren ser fordelingen ud som i Figur 5-22. I forhold til de afgivne svar kan der overhovedet ikke konstateres signifikante sammenhænge. Således er håndboldspillernes forældre ikke signifikant højere uddannede end fodboldspillernes eller omvendt. Som det fremgår af figuren er der nogle små forskelle i andelen for de enkelte uddannelsesstrin. Eksempelvis har en lidt større andel af fodbold-forældrene en gymnasial uddannelse som højeste niveau, mens en lidt større andel af håndbold-forældrene har en erhvervsuddannelse som højeste uddannelsesniveau. Forskellene er dog generelt ikke så store, at der på nogen måde er tale om, at den ene type forælder er højere uddannet end den anden. Med de ovennævnte forbehold for konklusionens begrænsninger kan det altså konstateres, at spillerne i de to idrætsgrene ikke ifølge denne undersøgelses datamateriale bærer rundt på forskellig "social arv" i uddannelsesmæssig henseende.

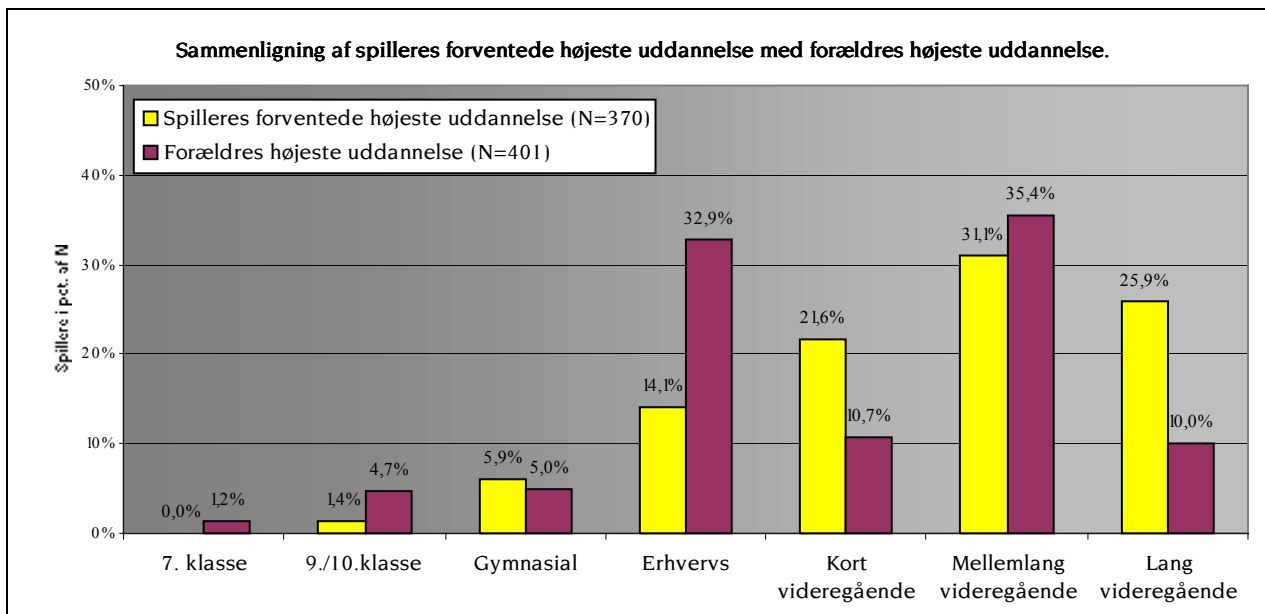
Figur 5-22: Forældres højeste uddannelse. Fordelt efter sportsgren.

5.7 SOCIAL MOBILITET

Et andet interessant aspekt er at kigge på den "sociale mobilitet", det vil sige sammenligning mellem børn og forældres respektive uddannelsesniveau. Herunder er spørgsmålet: får sportsudøverne en højere uddannelse end deres forældre?

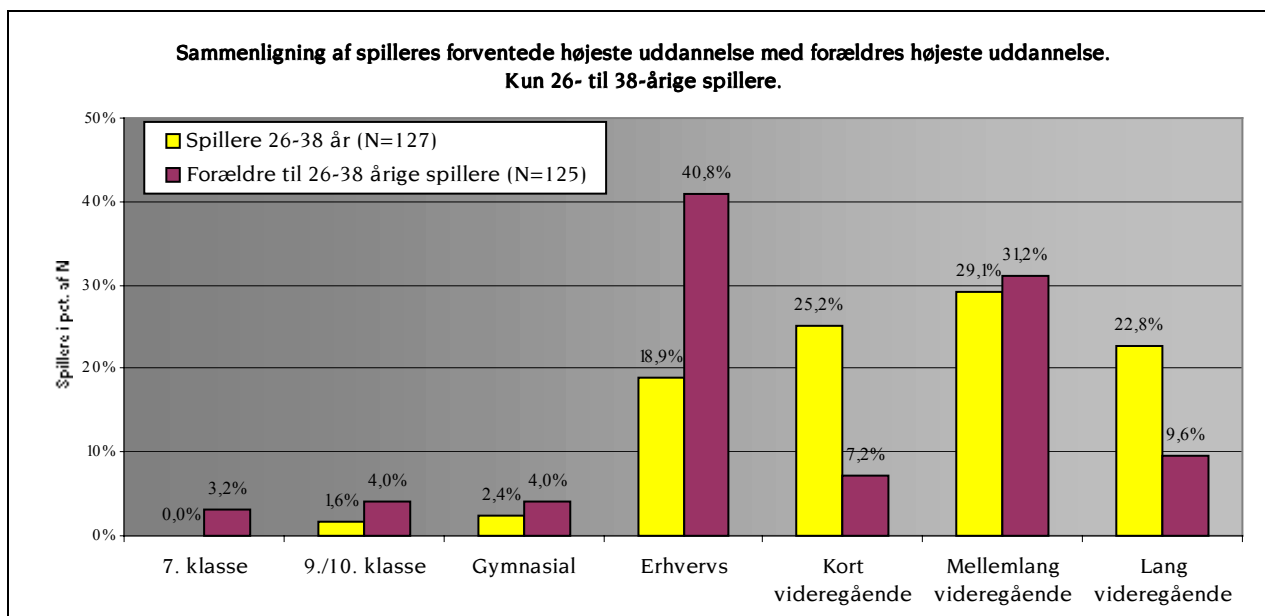
I denne sammenhæng er det ikke formålstjenligt alene at tage spillernes allerede afsluttede uddannelser med i sammenligningen. Dertil er spillerne ganske enkelt for unge. Derimod bruges det mål for forventet højeste uddannelse som blev brugt i afsnit 5.4. Som det fremgår af Figur 5-23 er der samlet en tendens til, at spillerne bliver bedre uddannede end forældrene.

⁵⁴ Som tidligere nævnt er det under 30% af befolkningen i 30- til 49-årsalderen, der har taget en videregående uddannelse. For de over 49-årige er andelen endnu lavere.

Figur 5-23: Spilleres og forældres højeste uddannelse.

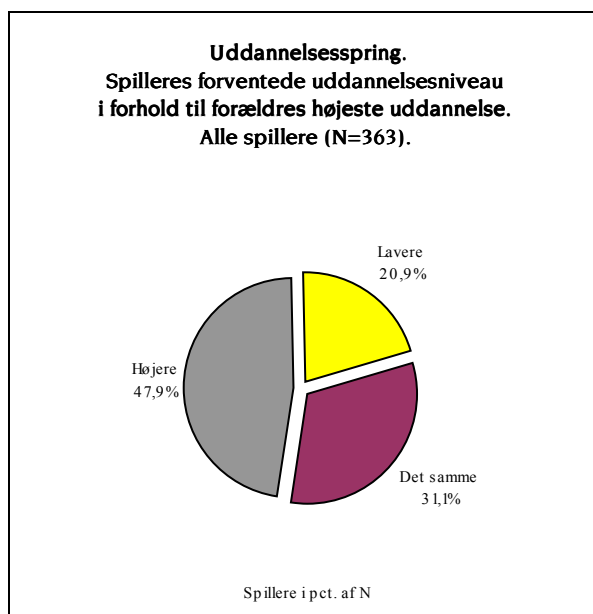
Det skal her bemærkes, at sammenligningen med spillernes forventede højeste uddannelse er problematisk, da den er relativt oppustet. Hvis der derimod udelukkende kigges på de 26- til 38-åriges forventede højeste uddannelse og deres forældres højeste, giver det sandsynligvis et mere "realistisk" billede, da de 26- til 38-årige er ældre og dermed i højere grad allerede har afsluttet deres uddannelse. Som det fremgår af Figur 5-24, ændrer andelen sig ikke synderligt. Der er stadigvæk en tendens til, at spillerne forventer at blive højere uddannet end deres forældre.

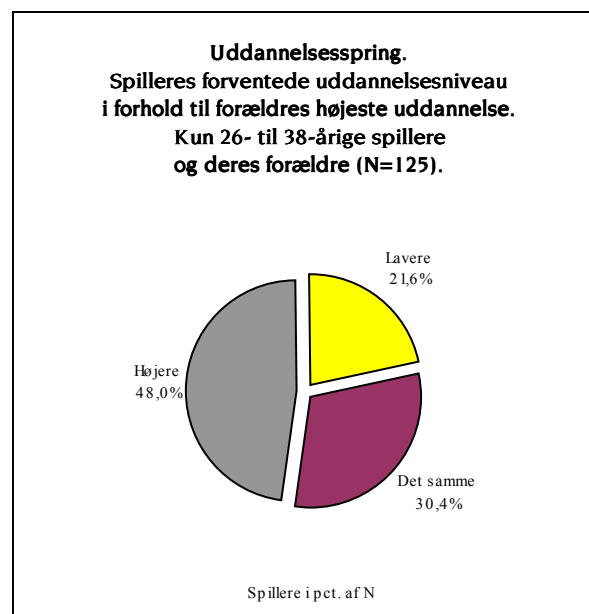
Figur 5-24: 26- til 38-årige spillere og forældres højeste uddannelse.

I det ovenstående er det kun sammenlignet, hvordan de totale antal svar fordeler sig. Det er derfor ikke muligt at se uddannelsesmæssige "vandring" for den enkelte spiller. Hvis uddannelsesniveauerne rangordnes i den rækkefølge, der er blevet brugt i ovenstående figurer - hvor "7. klasse" er lavest og "Lang videregående uddannelse" er højest - bliver det muligt at se udviklingsmønstrene. Som det fremgår af Figur 5-25 forventer op i mod halvdelen af spillerne at blive højere uddannet end forældrene. Omkring en tredjedel forventer at ende på samme

uddannelsesniveau, mens kun omkring hver femte forventer at blive lavere uddannet end forældrene. Igen skal det pointeres, at det selvfølgelig er med forbehold for, at der for de fleste spilleres vedkommende kun er tale om forventet højeste uddannelsesniveau. Hvis der som ovenfor tilsvarende kun kigges på gruppen af 26- til 38-årige spillere, og deres forældre er tendenserne dog nogenlunde de samme (Figur 5-26).

Figur 5-25: Uddannelsesspring.

Figur 5-26: Uddannelsesspring. Kun 26-38 år.

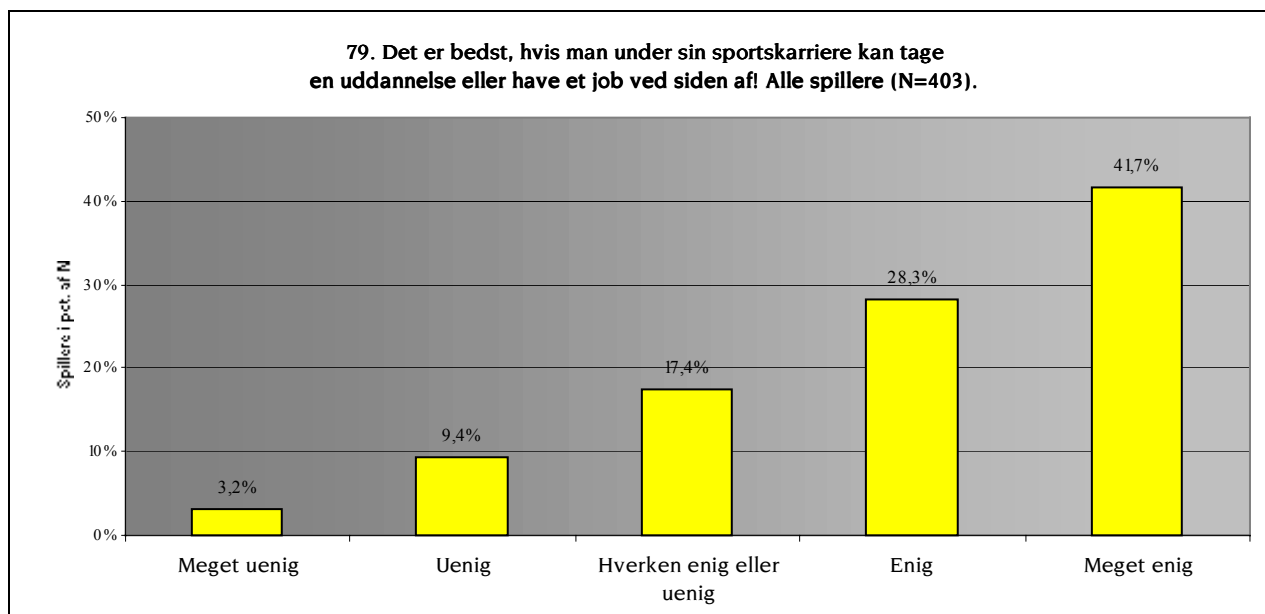
5.8 HOLDNINGER TIL UDDANNELSE ELLER JOB VED SIDEN AF SPORTSKARRIEREN

Ovenfor er afrapporteret spillernes svar på uddannelsesmæssige spørgsmål af overvejende faktuel karakter. Spillerne har endvidere besvaret spørgsmål om uddannelses- og jobmæssige spørgsmål af mere holdningspræget karakter.

I spørgsmål 79 er spillerne således blevet bedt om at angive deres holdning til følgende spørgsmål: "Det er bedst, hvis man under sin sportskarriere kan tage en uddannelse eller have et job ved siden af!". Ved svarafgivelsen havde spillerne mulighed for at afkrydse én af fem graderede svarmuligheder: "1 - Meget uenig", "2 - Uenig", "3 - Hverken enig eller uenig", "4 - Enig" samt "5 - Meget enig".⁵⁵

Som det fremgår af Figur 5-27 er der en meget klar tendens til, at spillerne er enige i dette spørgsmål, hele 69,1% har afkrydset enten "Enig" eller "Meget enig". Giver de enkelte svarmuligheder en værdi (som angivet ovenfor), hvilket er muligt da svarmulighederne internt kan rangordnes, er den gennemsnitlige svarværdi da også 4,0 (dvs. tendens i retning af "Meget enig").

⁵⁵ Desuden var der mulighed for at afkrydse "Ved ikke/ikke relevant", hvilket kun fire spillere har gjort. Én spiller har endvidere undladt at afkrydse spørgsmålet.

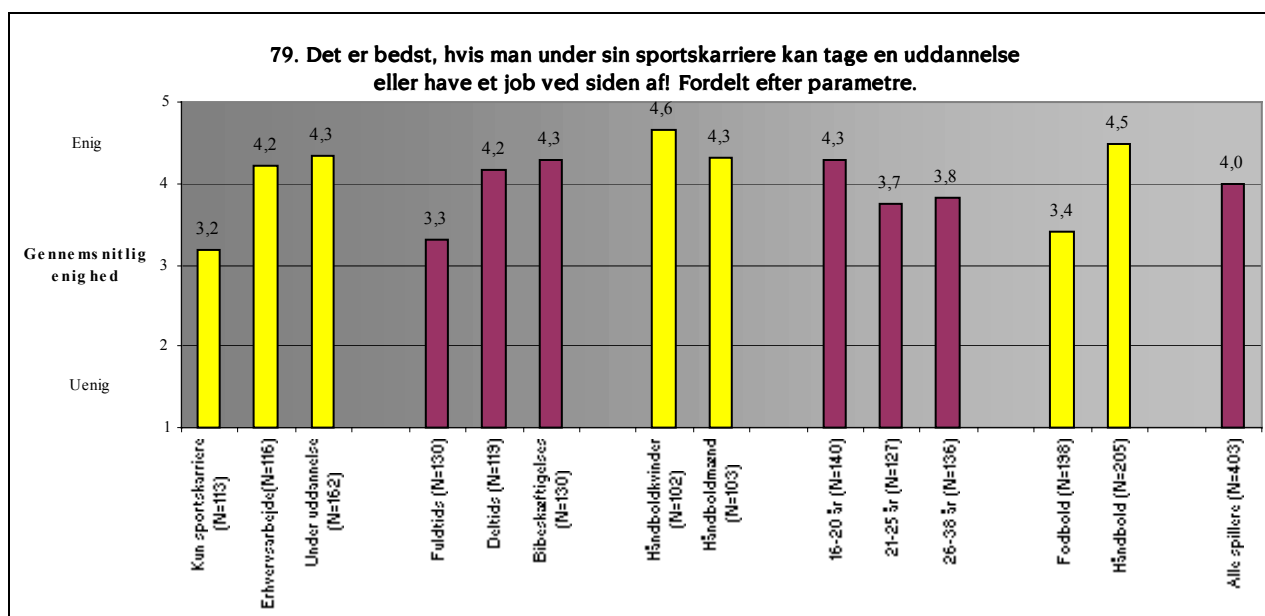
Figur 5-27: Holdninger til kombinationen af sport med uddannelse eller job.

Denne tilsyneladende nærmest totale enighed dækker dog over en mere varieret svarafgivelse, hvis svarene opdeles på de faste parametre. Af Figur 5-28 fremgår den gennemsnitlige svarværdi for spørgsmål 79 fordelt på de faste parametre, og af den efterfølgende tabel hvilke svarfordelinger gennemsnitstallene er baseret på.

For parameteren *job/uddannelse* fremgår det, at de spillere der kun har en sportskarriere i mindre grad er enige i, at det er bedst at tage en uddannelse eller have et job ved siden af. Dette er egentlig ikke særlig overraskende; men understreger blot at spillerne selvfølgelig besvarer spørgeskemaet ud fra deres individuelle forhold. Tilsvarende er der andre parametersammenhænge, som delvist kan forklares med baggrund i denne forskel. Således er fodboldspillerne markant mindre enige i påstanden end håndboldspillerne, ligesom spillere med fuldtidskontrakter er markant mindre enige end spillere med andre kontrakttyper. Der er ikke signifikante forskelle for parametrene *køn* (kun håndboldspillere) og *alder*, om end anes en tendens til, at de yngste spillere er mere enige i påstanden end de ældre.

Svarene viser således, at håndboldspillerne er markant mere enige i påstanden end fodboldspillerne. Men spørgsmålet er om det kan forklares i en egentlig mentalitetsforskel mellem spillerne fra de to idrætsgrene, eller om det i højere grad hænger sammen med de strukturelle forskelle idrætsgrenene i mellem. Med strukturelle forskelle menes her, at det i højere grad er nødvendigt at have en anden indtægtskilde i håndbold, hvor der ikke er den samme professionaliseringsgrad, og derfor finder håndboldspillerne at det er endnu mere uproblematisk. På baggrund af et spørgeskema, som det der er blevet brugt i undersøgelsen, er det svært at sige noget endeligt og udtømmende om et sådant spørgsmål. Der er dog noget, der kunne tyde på, at der også er tale om mere gennemgribende mentalitetsforskelle. Kun 2,9% af håndboldspillerne har svaret "Meget uenig" eller "Uenig" til påstanden, hvilket er medvirkende til, at den gennemsnitlige svarværdi er så høj som 4,5. Tilsvarende er der 22,7% af fodboldspillerne, der har svaret i samme to

kategorier. Denne forskel er så markant, at det virker rimeligt at antage, at der ikke *blot* er tale om, at de strukturelle forskelle har præget spillernes holdning.

Figur 5-28: Kombinationen af sport med uddannelse eller job. Fordelt efter parametre.

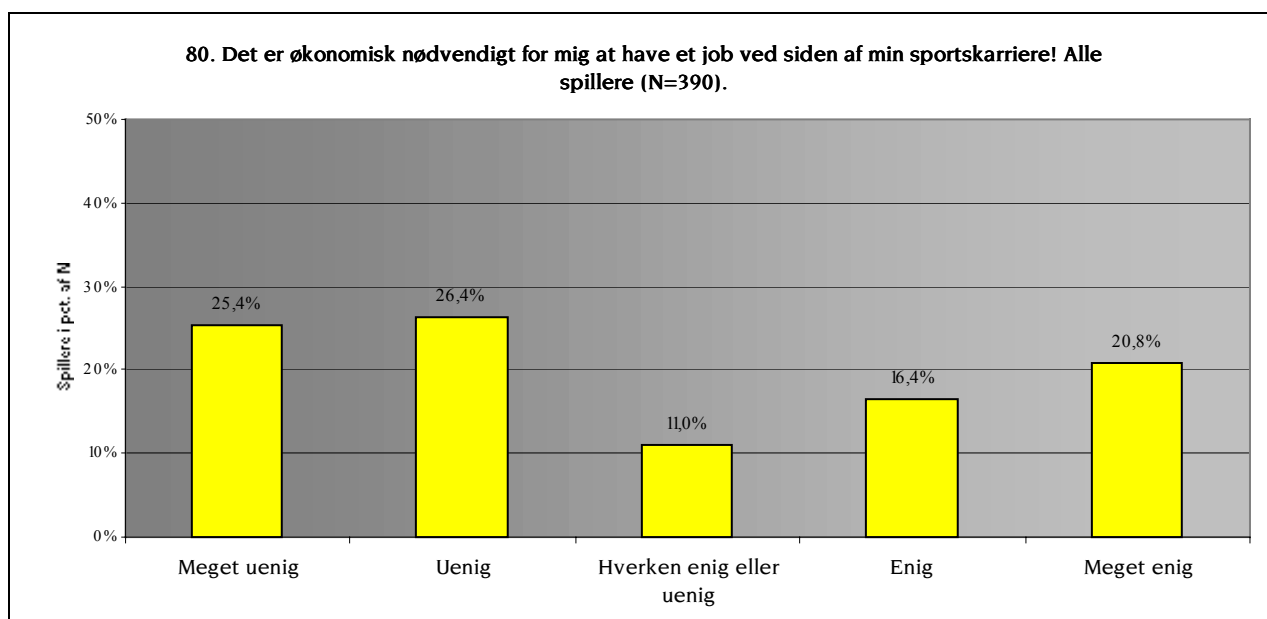
79. Det er bedst, hvis man under sin sportskarriere kan tage en uddannelse eller have et job ved siden af!						
	Meget uenig	Uenig	Hverken eller	Enig	Meget enig	N
Kun sportskarriere	4,4%	23,9%	33,6%	23,9%	14,2%	113
Erhvervsarbejde	2,6%	5,2%	9,5%	33,6%	49,1%	116
Under uddannelse	2,5%	2,5%	12,3%	25,3%	57,4%	162
Fuldtids	5,4%	21,5%	30,0%	23,8%	19,2%	130
Deltids	2,5%	6,7%	11,8%	29,4%	49,6%	119
Bibeskæftigelses	2,3%	1,5%	11,5%	33,1%	51,5%	130
Håndboldkvinder	0,0%	1,0%	3,9%	24,5%	70,6%	102
Håndboldmænd	1,9%	2,9%	10,7%	30,1%	54,4%	103
16-20 år	1,4%	5,0%	11,4%	28,6%	53,6%	140
21-25 år	3,9%	11,8%	20,5%	33,1%	30,7%	127
26-38 år	4,4%	11,8%	20,6%	23,5%	39,7%	136
Fodbold	5,6%	17,2%	27,8%	29,3%	20,2%	198
Håndbold	1,0%	2,0%	7,3%	27,3%	62,4%	205
Alle spillere	3,2%	9,4%	17,4%	28,3%	41,7%	403

Tabel 5-10: Kombinationen af sport med uddannelse eller job. Fordelt efter parametre.

I 2000 blev subeliten stillet et spørgsmål, der minder meget om nærværende undersøgelses spørgsmål 79. 79,6% af subeliten erklærede sig i varierende grad enig i, at det er bedst at tage en

uddannelse eller at have et job ved siden af sportskarrieren.⁵⁶ Kigges der således på de totale svarandele er der en lille tendens til, at subeliteudøverne i endnu højere grad prioriterede job og/eller uddannelse ved siden af sportskarrieren. Men som det fremgår af det ovenstående bevirker de forskellige professionaliseringsniveauer mellem håndbold og fodbold, at "kun" omkring halvdelen af fodboldspillerne er enige i påstanden, mens den tilsvarende andel for håndboldspillerne er omkring 90%. På dette område ser det således ud til, at håndboldspillerne ligner subeliten, mens fodboldspillerne skiller sig markant ud.⁵⁷

Spørgsmål 80 blev stillet på en måde, der tilsvarende spørgsmål 79, og giver delvist mulighed for at understøtte den ovennævnte strukturelle forskel. Her blev følgende påstand fremsat: "Det er økonomisk nødvendigt for mig at have et job ved siden af!". Svarene på dette spørgsmål fremgår af Figur 5-29.⁵⁸

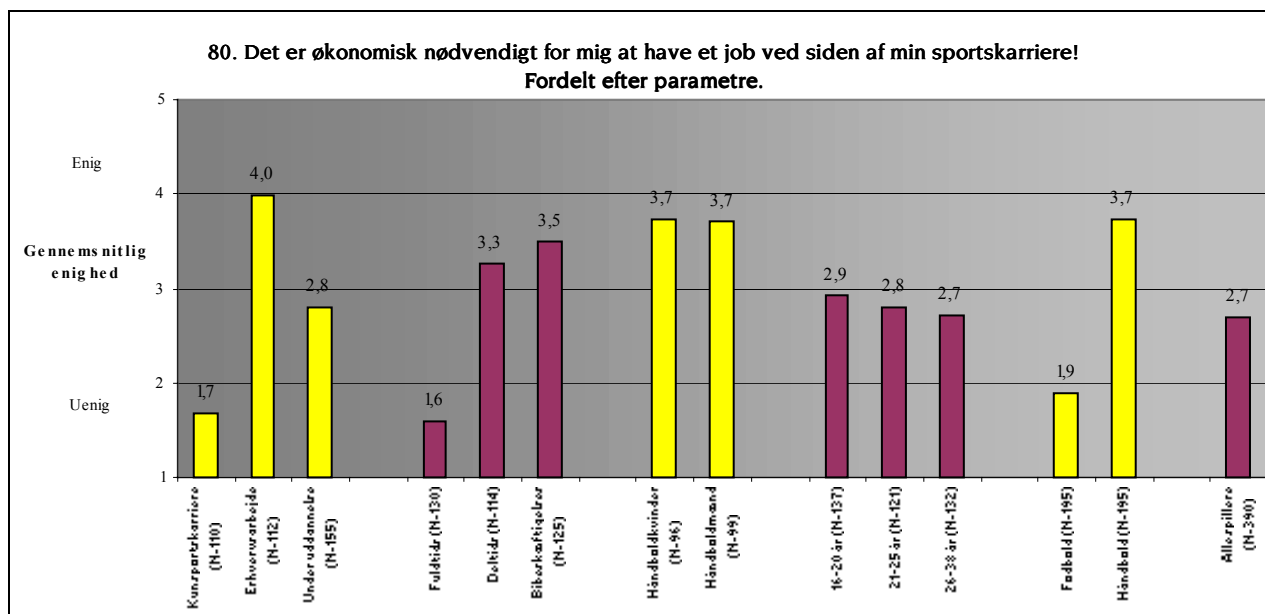
Figur 5-29: Økonomisk nødvendighed af kombination af sport med job eller uddannelse.

Kigges der på den totale svarfordeling er der en tendens til, at svarene grupperer sig således at nogenlunde lige mange er enige henholdsvis uenige i påstanden. Dette dækker over forskelle mellem parametergrupperne, der afspejler tendenserne fra spørgsmål 79. Gennemsnitlige svarværdier for parametergrupperne fremgår af Figur 5-30, og de enkelte svarandele af Tabel 5-11. Som det fremgår er fodboldspillerne markant mindre enige i påstanden end håndboldspillerne. Ligeledes er det i mindre grad økonomisk nødvendigt for fuldtidsspillerne og spillere kun med sportskarriere at have en anden indtægt end den rent sportslige. Derimod er der ikke betydelige forskelle for parametrene *alder* og *køn* (håndbold).

⁵⁶ Spørgsmålet til subeliten var også formuleret som en påstand med følgende ordlyd: "Det er bedst, at eliteidrætsudøvere har et job eller tager en uddannelse sideløbende med eliteidrætskarrieren, og det er en god ide, at støtten til eliteidræt tilrettelægges på en måde, der gør dette muligt!". Udøverne havde syv svarmuligheder: "Meget forkert", "Forkert", "Lidt forkert", "Hverken eller", "Lidt rigtigt", "Rigtigt" og "Meget rigtigt". Når 79,6% i varierende grad erklærede sig enig i påstanden, dækker det således over svar afgivet i en af de tre sidstnævnte kategorier.

⁵⁷ Supereliten blev i 1995 ikke stillet et tilsvarende spørgsmål, hvorfor direkte sammenligning ikke er mulig. Supereliten svarede dog på spørgsmål angående forbedringsbehov. Spillerens svar på disse afrapporteres nedenfor, hvor det i et vist omfang vil være muligt at sammenligne med supereliten.

⁵⁸ 16 spillere har svaret "Ikke relevant/ved ikke" og to spillere har unkladt at svare. Disse indgår ikke i figuren.

Figur 5-30: Økonomisk nødvendighed af kombination af sport med job/uddannelse. Parameterfordeling.

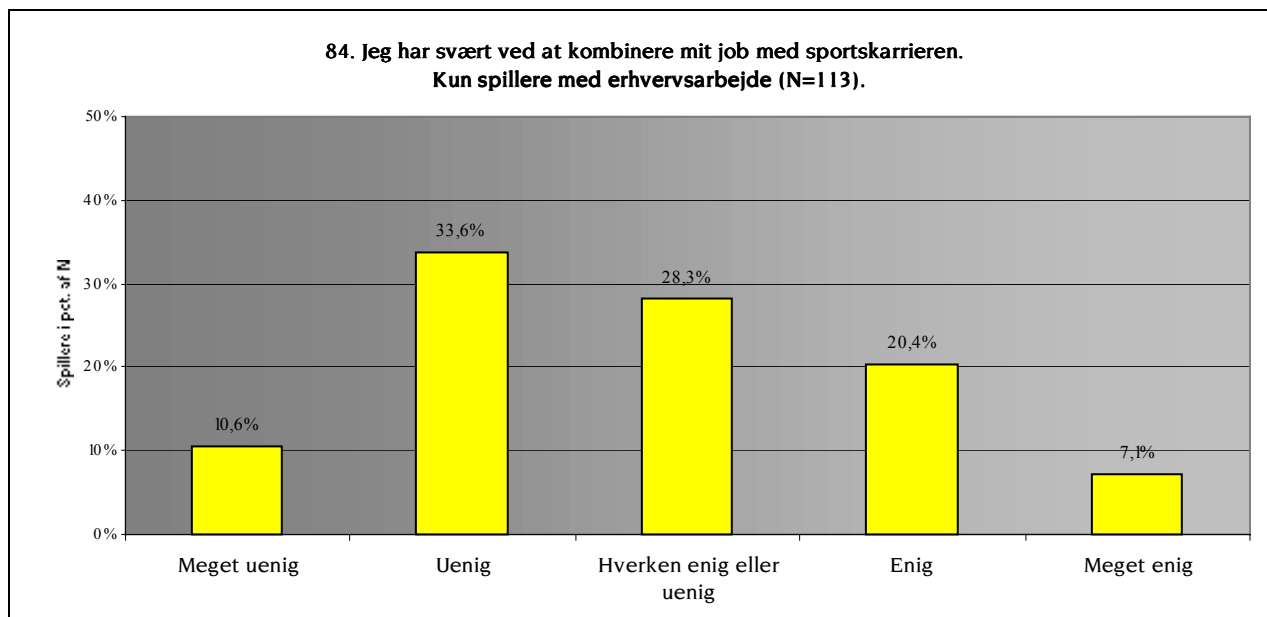
80. Det er økonomisk nødvendigt for mig at have et job ved siden af min sportskarriere!							N
	Meget uenig	Uenig	Hverken eller	Enig	Meget enig		
Kun sportskarriere	50,0%	39,1%	5,5%	3,6%	1,8%	110	
Erhvervsarbejde	6,3%	8,9%	13,4%	23,2%	48,2%	112	
Under uddannelse	21,9%	28,4%	13,5%	20,0%	16,1%	155	
Fuldtids	54,6%	37,7%	3,1%	2,3%	2,3%	130	
Deltids	8,8%	27,2%	14,0%	28,1%	21,9%	114	
Bibeskæftigelse	13,6%	16,8%	13,6%	19,2%	36,8%	125	
Kvinder	7,3%	15,6%	14,6%	20,8%	41,7%	96	
Mænd	6,1%	17,2%	10,1%	33,3%	33,3%	99	
16-20 år	19,7%	25,5%	16,1%	20,4%	18,2%	137	
21-25 år	27,3%	24,0%	11,6%	16,5%	20,7%	121	
26-38 år	29,5%	29,5%	5,3%	12,1%	23,5%	132	
Fodbold	44,1%	36,4%	9,7%	5,6%	4,1%	195	
Håndbold	6,7%	16,4%	12,3%	27,2%	37,4%	195	
Alle spillere	25,4%	26,4%	11,0%	16,4%	20,8%	390	

Tabel 5-11: Økonomisk nødvendighed af kombination af sport med job/uddannelse. Parameterfordeling

Ét er holdningerne til det at lave noget ved siden af idrætskarrieren samt i, hvor høj grad det er økonomisk nødvendigt. Noget andet er, hvor besværligt denne kombination er. I spørgsmålene 84 ("Jeg har svært at kombinere mit job med sportskarrieren!"), og 85 ("Jeg har svært at kombinere min igangværende uddannelse med sportskarrieren!") er spillerne blevet spurgt om dette.⁵⁹

⁵⁹ Hverken super- eller subeliten svarede på spørgsmål af denne karakter, hvorfor sammenligninger ikke er mulige.

For spørgsmål 84's vedkommende er de relevante spillere dem, der indgår i parametergruppen "erhvervsarbejde" for parameteren job/uddannelse (i alt 116 spillere).⁶⁰ Det vil sige de spillere, der har angivet at de ved siden af sportskarrieren også har erhvervsarbejde (der er nogle enkelte af dem, der tager en uddannelse, der også har et erhvervsarbejde; men de indgår ikke i denne gruppe, se afsnit 3.1 om beskrivelse af parametrene). Af svarfordelingen i Figur 5-31 ses det, at kun godt en fjerdedel er enige i, at kombinationen med job er svær. Kigges der på forskelle mellem parametrene er der ikke nogle særlige markante forskelle. Det tyder altså på, at kombination ikke er udpræget vanskelig.

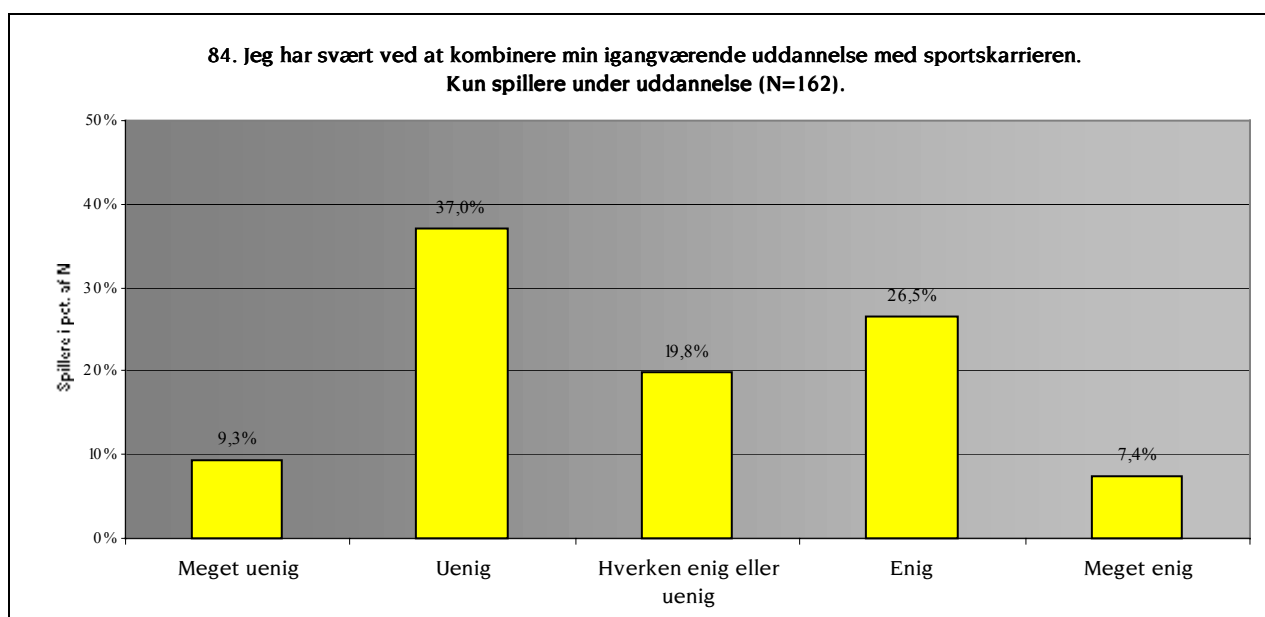

Figur 5-31: Holdninger til kombinationen af job og sportskarriere.

I forhold til spørgsmål 85 er det generelle billede det samme (se Figur 5-32).⁶¹ De relevante spillere (i alt 165 spillere) er her parametergruppen bestående af spillere under uddannelse i parameteren *job/uddannelse*. Også her er det et mindretal af spillerne der finder, at kombinationen er svær, og det lader således ikke til at denne kombination er mere eller mindre besværlig end kombinationen med erhvervsarbejde.

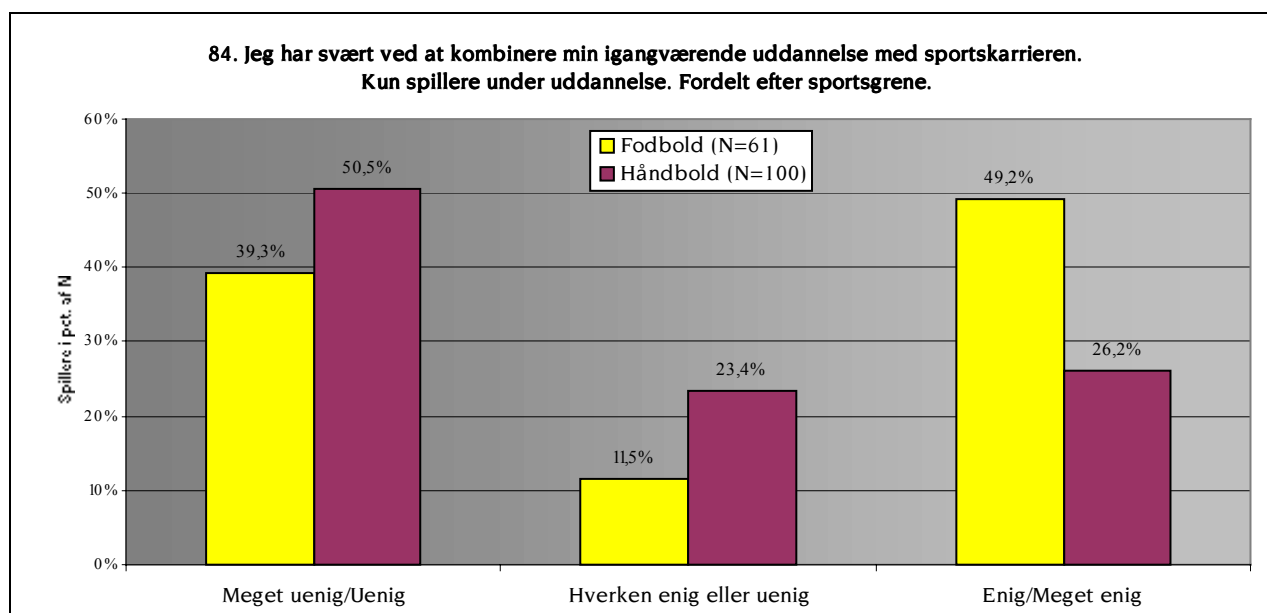
⁶⁰ To spillere har afkrydset "Ikke relevant/ved ikke", og én har undladt at svare.

⁶¹ Tre spillere har svaret "Ved ikke/ikke relevant".

Figur 5-32: Holdninger til kombinationen af uddannelse og sportskarriere.

Det skal dog nævnes, at der er signifikant forskel mellem de to idrætsgrene. Således finder de fodboldspillere, der uddanner sig, at det er sværere at kombinere uddannelse med sportskarrieren, end håndboldspillerne, der studerer (se Figur 5-33). Dette er måske en af årsagerne til, at et mindre andel af fodboldspillerne uddanner sig ved siden af idrætskarrieren (jf. afsnit 3.1.6). Det er ganske enkelt sværere at få en fodboldkarriere til at hænge sammen med en uddannelse - kunne en forklaring være - hvilket formentlig også hænger sammen med, at fodboldspillerne har angivet at bruge mere tid på sportsrelaterede aktiviteter end håndboldspillerne (se kapitel 6).

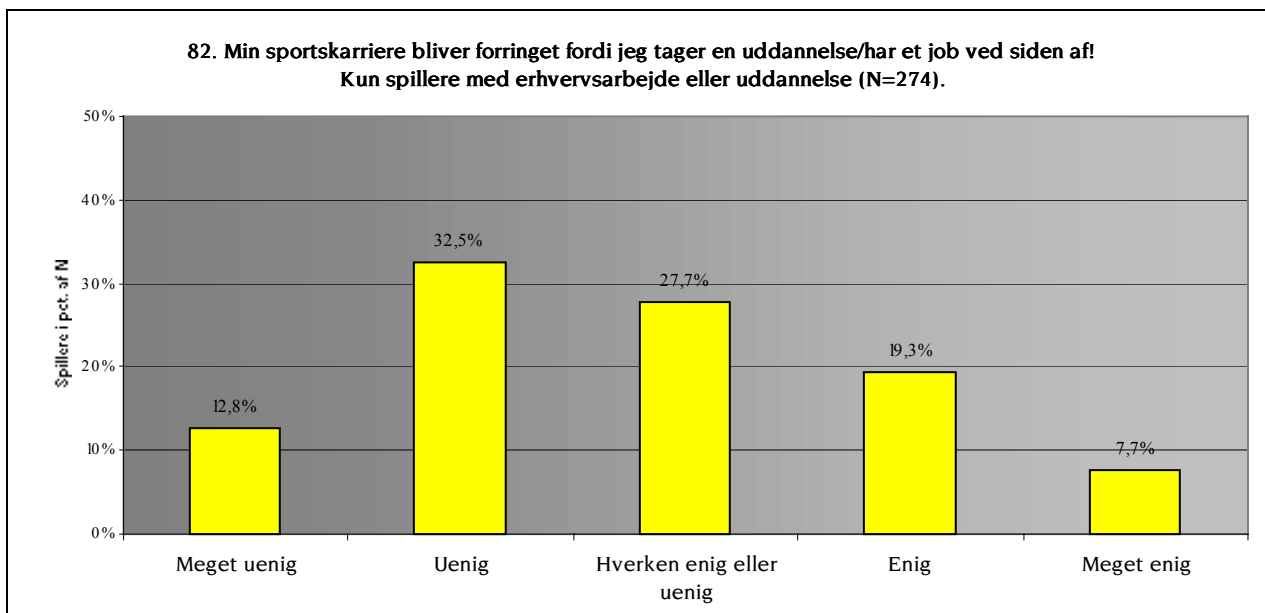
Figur 5-33: Holdninger til kombinationen af uddannelse og sportskarriere. Fordelt efter sportsgren.

Der er derimod ikke konstateret signifikante sammenhænge mellem hvilken type uddannelse spillerne tager, og hvor svært de synes det er at kombinere denne med sportskarrieren. Ses der særsomt på de spillere, der tager en gymnasial uddannelse, er der ej heller signifikant

sammenhæng mellem hvor svært de finder kombinationen, og om spillerne tager den fireårige TEAM DANMARK-linie eller ej.

Spillerne er også blevet spurgt om i, hvor høj grad en civil karriere har negativ indflydelse på sportskarrieren og omvendt - spørgsmålene 82 ("Min sportskarriere bliver forringet, fordi jeg tager en uddannelse/har et job ved siden af!") og 83 ("Min uddannelse/civile karriere bliver forringet, som følge af min sportskarriere!"). Igen er det kun de relevante spilleres svar, der afrapporteres. Det vil sige de 281 spillere, der i forhold til parameteren *job/uddannelse* tilhører grupperne "Erhvervsarbejde" og "Uddannelse".

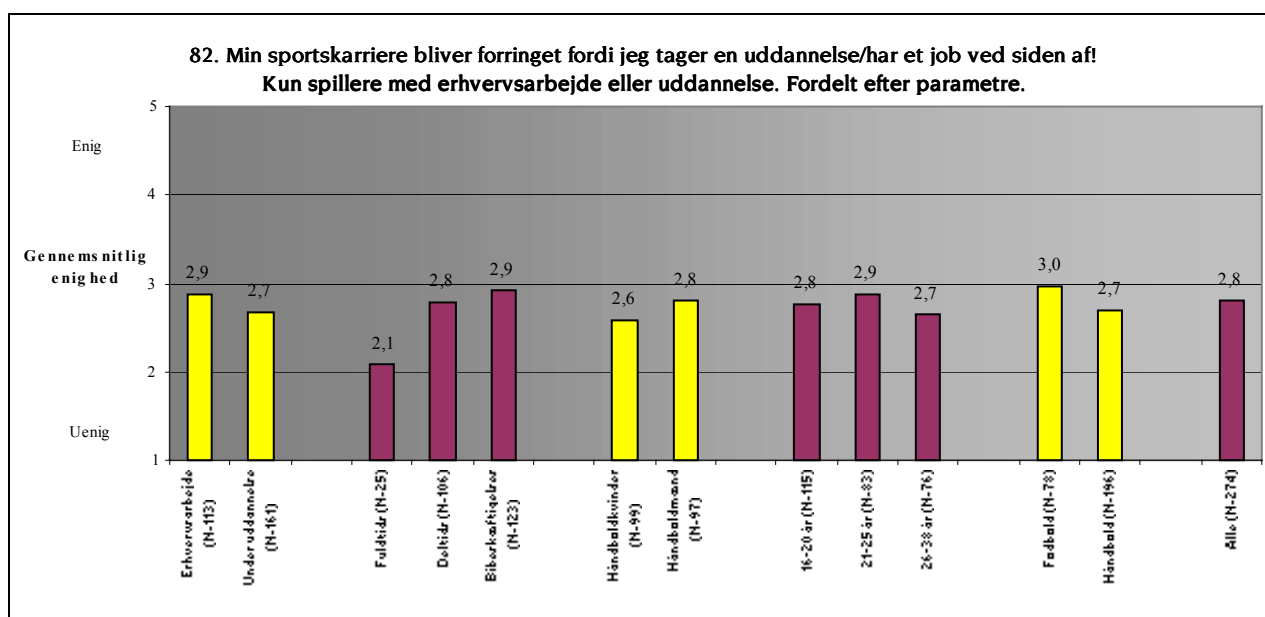
Svarfordelingen for spørgsmål 82 fremgår af Figur 5-34.⁶² Et mindretal finder, at den civile karriere har en negativ indflydelse på sportskarrieren, idet kun godt en fjerdedel har afkrydset "Enig" eller "Meget enig".

Figur 5-34: Holdninger til civil karrieres indflydelse på sportskarriere.

De gennemsnitlige svarværdier fordelt efter de faste parametre fremgår af Figur 5-35. Som det ses er der marginalt flere fodboldspillere end håndboldspillere, der finder dette er tilfældet. Til gengæld mener de 25 fuldtidskontraktspillere - der er relevante for dette spørgsmål (hvoraf de fleste er fodboldspillere) - ikke i lige så høj grad som de andre kontrakttyper, at deres uddannelses- eller jobmæssige forpligtelser går ud over sportskarrieren. Ligeledes er der en moderat tendens til, at spillere med erhvervsarbejde i højere grad føler det går ud over sportskarrieren end spillere under uddannelse. Der er derimod ikke signifikante alders- eller kønsmæssige forskelle på dette spørgsmål.

⁶² Seks spillere har svaret "Ikke relevant/ved ikke", og én har undladt at svare.

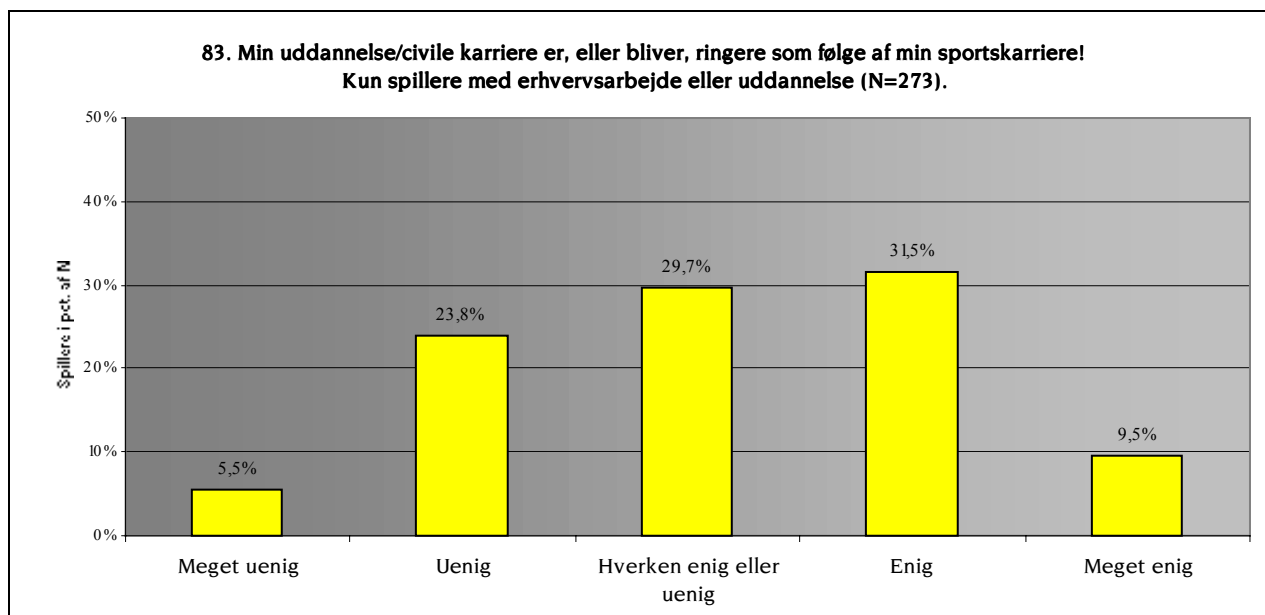
Figur 5-35: Holdninger til civil karrieres indflydelse på sportskarriere. Fordelt efter parametre.

En sammenligning med subeliten i 2000 viser en klar forskel. Dengang var op i mod tre fjerdedele af subeliten i varierende grad enig i, at en mulighed for en succesrig idrætskarriere blev forringet af, at spillerne var nødt til at have et job eller tage en uddannelse ved siden af. Selvom spørgsmålenes formulering og svarmuligheder de to undersøgelser i mellem er forskellige er forskellen så markant, at dette ikke kan være den eneste forklaring.⁶³ Årsagen kunne være, at spillerne i nærværende undersøgelse har andre succeskriterier end subeliten. De fleste subeliteudøvere kom fra individuelle idrætsgrene, hvor succeskriteriet oftest er internationale medaljer. Subeliteudøverne skulle altså kæmpe mod danske og udenlandske supereliteudøvere, der i langt mindre grad tog en uddannelse eller havde et job ved siden af, og derfor følte de at job/uddannelse begrænsede mulighederne for sportslig succes. Dette krav har mange håndbold- og fodboldspillere ikke på samme måde hængende over sig. For håndboldspillernes vedkommende gælder, at langt de fleste spillere, både blandt de allerbedste og blandt de næstbedste, har en civil karriere ved siden af. De har derfor ikke på samme måde spillere med bedre vilkår at sammenligne sig med, og derfor må det formodes at det er vilkår som håndboldspillere i stor udstrækning har lært at leve med. For fodboldspillernes vedkommende skal det bemærkes, at langt de fleste - der tager en uddannelse ved siden af - er unge spillere, der for manges vedkommende må forventes at blive tilbudt fuldtidskontrakter inden for en overskuelig årrække. Igen virker det rimeligt at antage, at disse spillere derfor ikke finder den civile karriere hæmmende - det er simpelthen et vilkår for unge spillere.⁶⁴

⁶³ Spørgsmålet til subeliten var også formuleret som en påstand med følgende ordlyd: "Mine muligheder for en succesrig eliteidrætskarriere forringes af, at jeg er nødt til at have et job og/eller tage en uddannelse sideløbende med eliteidrætskarrieren!". Udøverne havde syv svarmuligheder: "Meget forkert", "Forkert", "Lidt forkert", "Hverken eller", "Lidt rigtig", "Rigtigt" og "Meget rigtig". Når 72,2% i varierende grad erklærede sig enig i påstanden, dækker det således over svar afgivet i en af de tre sidstnævnte kategorier.

⁶⁴ Sammenligning med supereliten i 1995 er ikke mulig, da de ikke blev stillet et spørgsmål af denne karakter.

På det omvendte spørgsmål 83 er der en større tendens til negativ sammenhæng for spillerne i nærværende undersøgelse (se Figur 5-36⁶⁵). Således mener omkring fire ud af ti spillere, at den civile karriere bliver forringet på grund af sportskarrieren (i modsætning til godt en fjerdedel i det omvendte spørgsmål).

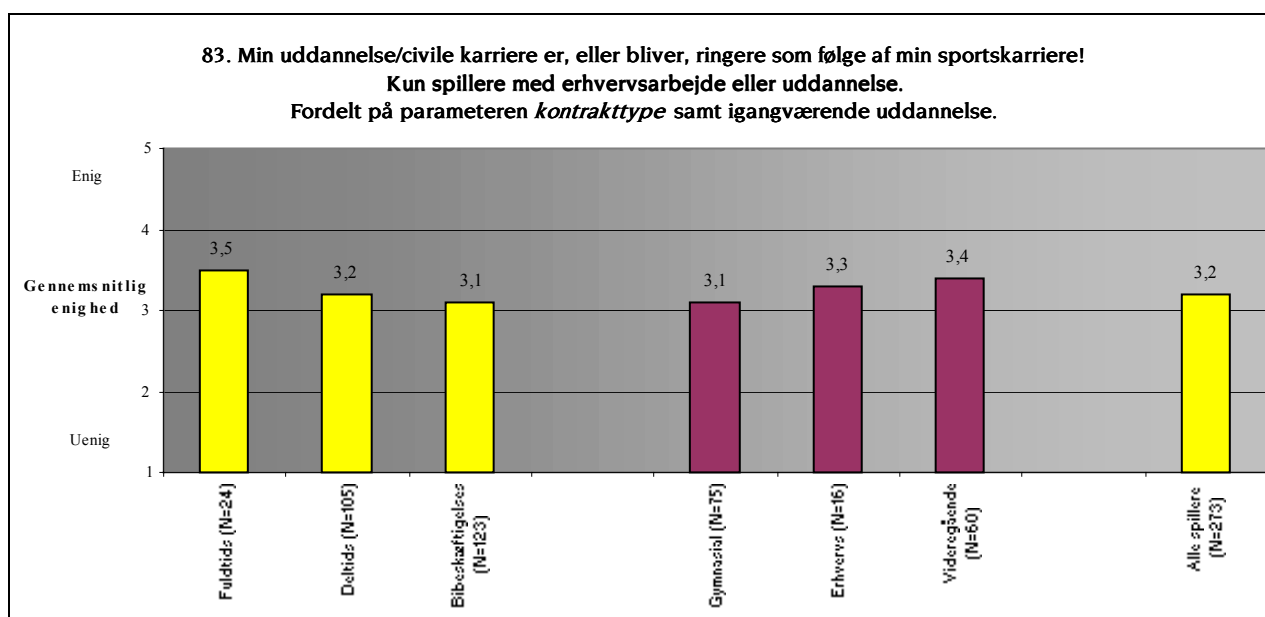
Figur 5-36: Holdninger til sportskarrieres indflydelse på civil karriere.

Der er ikke signifikant sammenhæng mellem parametrene *sportsgren, alder, køn, job/uddannelse* og dette spørgsmål, hvorfor disse ikke er afbilledet i den følgende figur. Derimod er der en minimal tendens til, at spillere på fuldtidskontrakt i endnu højere grad finder, at den civile karriere bliver ringere som følge af sportskarrieren. Ligeledes er der en minimal tendens til, at de spillere der tager en videregående uddannelse i højere grad føler, at denne påvirkes negativt af sportskarrieren end de spillere, der tager en gymnasial uddannelse (se Figur 5-37⁶⁶). Til gengæld er der for de gymnasiale studerendes vedkommende ikke forskel i besvarelserne alt efter om de går på TEAM DANMARK-linie eller ikke.⁶⁷

⁶⁵ Syv spillere har svaret "Ikke relevant/ved ikke", og én har undladt at svare.

⁶⁶ I figuren er udeladt gennemsnitlige svarværdier for de få spillere, der tager en 9./10. klasse eller enkeltfagsuddannelser.

⁶⁷ Det skal i øvrigt bemærkes, at sammenligninger med super- eller subeliten ikke mulige, da de ikke blev stillet et spørgsmål af denne karakter.

Figur 5-37: Holdninger til sportskarrieres indflydelse på civil karriere. Fordelt efter *kontrakttype* og igangværende uddannelse.

5.9 FORBEDRINGSBEHOV

Spillerne er i en række spørgsmål blevet bedt om at vurdere deres behov for forbedring på en række områder. Tre af disse spørgsmål relaterer sig til job- og uddannelsesmæssige områder. Disse spørgsmål underlægges en detaljeret analyse i dette afsnit.⁶⁸ Der henvises i øvrigt til kapitel 10, hvor alle forbedringsbehovene analyseres samlet med henblik på at vurdere om der er særlige områder, hvor forbedring er mere nødvendig end andre områder.

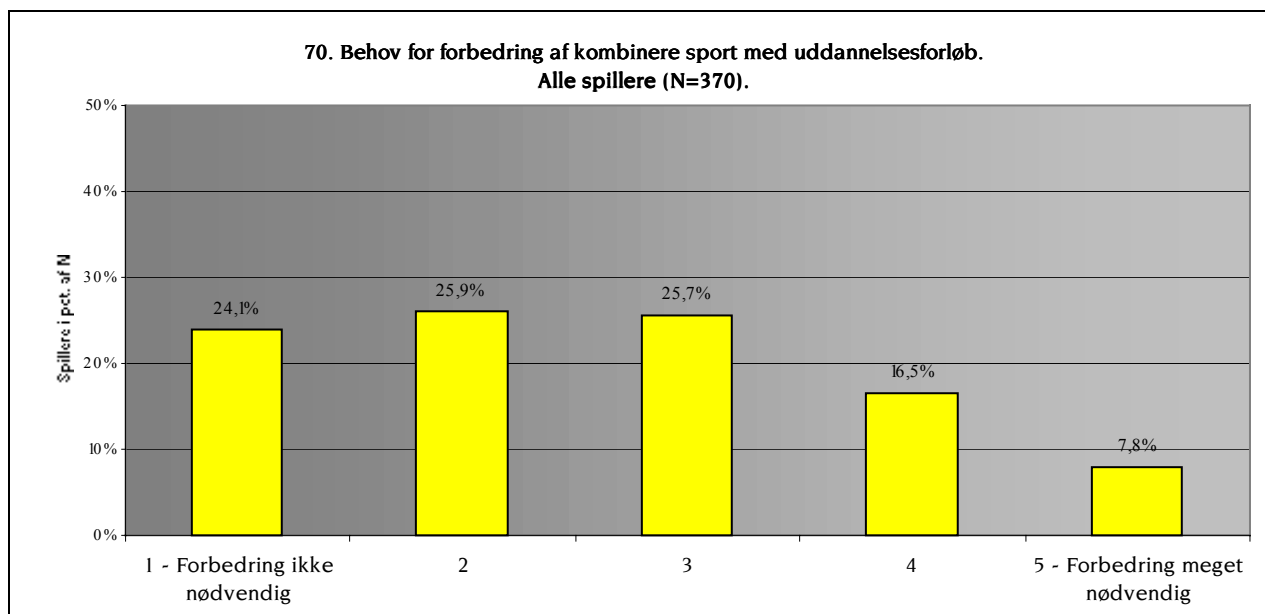
5.9.1 Kombination med uddannelse

I spørgsmål 70 blev spillerne bedt om at vurdere deres behov for at forbedre mulighederne for at kombinere sportskarrieren med et uddannelsesforløb. Der er 32 spillere (svarende til 7,8% af alle spillere), der har besvaret spørgsmålet med "Ved ikke/ikke relevant". Dette er en relativ stor andel, og det er derfor væsentligt kort at hæfte sig ved denne frafaldsgruppe. I forhold til de faste parametre er denne gruppe gennemsnitligt ældre, der er flere mænd end kvinder, ligesom der er flere i erhvervsarbejde og færre under uddannelse. Dette tyder på, at der er en del spillere som har afsluttet deres uddannelse, og allerede er i erhvervsarbejde, der har vurderet at spørgsmålet - der omhandler kombinationen af sportskarriere og uddannelse - er irrelevant for dem.⁶⁹

For de resterende i alt 370 spillere - der har besvaret spørgsmålet - kan der ikke konstateres et udpræget stort behov for forbedring af dette område. Kun 24,3% svarer i en af de to højeste kategorier (se Figur 5-38) (mod "Forbedring ikke nødvendig").

⁶⁸ Spillerne besvarede spørgsmålene ved at angive et af fem mulige forbedringsbehov, hvor "1" står for "Forbedring ikke nødvendig" og "5" for "Forbedring meget nødvendig".

⁶⁹ Endvidere har seks spillere undladt at besvare spørgsmålet.

Figur 5-38: Behov for forbedring af kombination sport og uddannelse.

På dette spørgsmål er der ikke signifikante forskelle for parameteren *job/uddannelse*, hvilket ellers var en sandsynlig hypotese, idet der spørges til kombinationen af sportskarriere og uddannelse. Årsagen til dette er formentlig, at de førnævnte 32 spillere, som har svaret "Ved ikke/ikke relevant", ikke indgår i svarfordelingen. Det er sandsynligt, at disse spillere ville have svaret i nogle af de laveste svarkategorier, og dermed bevirket en forskel mellem spillere under uddannelse og spillere med erhvervsarbejde. Men det er altså ikke tilfældet, hvorfor der ikke er en signifikant større andel af de uddannelsessøgende, der har et forbedringsbehov i forhold til kombinationen uddannelse/sport, end de spillere der har erhvervsarbejde, eller de spillere der kun har deres sportskarriere. Til gengæld er der signifikant forskel på, hvordan den ældste aldersgruppe svarer i forhold til den yngste. De 26- til 38-årige har mindre behov for forbedring af dette område, end de 16- til 20-årige. Således ser forbedringsbehovet mere ud til at være aldersafhængigt end job/uddannelsesafhængigt. Aldersafhængigheden betyder også, at der er mindre forskelle mellem sportsgrenene og mellem mænd og kvinder (håndbold).

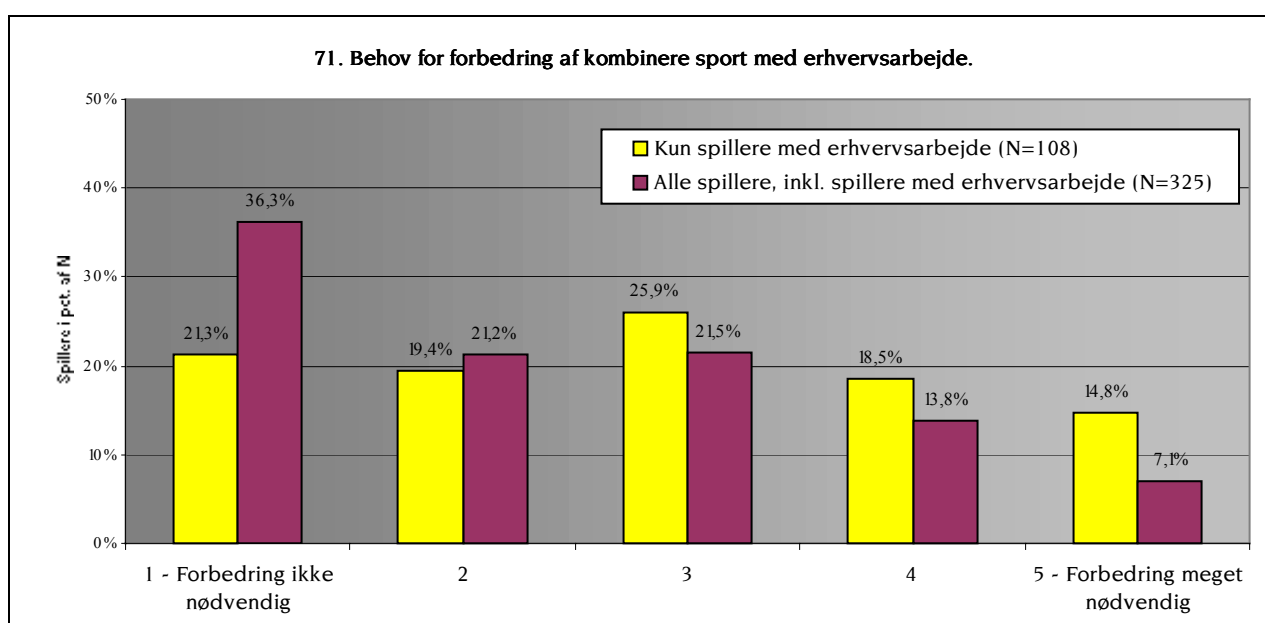
I både 1995 og 2000 var forbedringsbehovet på dette område noget større for super- og subeliten⁷⁰, hvilket stemmer meget godt overens med at subeliten, som tidligere nævnt, fandt at den civile karriere begrænsede mulighederne for idrætslig succes.

5.9.2 Kombination med civilt arbejde

I spørgsmål 71 blev spillerne på tilsvarende måde bedt om at vurdere deres behov for at forbedre mulighederne for at kombinere sportskarrieren med et civilt arbejde. Også på dette spørgsmål er frafaldet i form af "Ved ikke/ikke relevant"-besvarelser relativt stort. 75 spillere (svarende til 18,4% af alle spillere) har benyttet denne svarmulighed. I forhold til de faste parametre er denne gruppe

⁷⁰ Der blev anvendt andre skaleringer i 1995- og 2000-undersøgelserne på forbedringsspørgsmålene, hvorfor direkte sammenligninger ikke er mulige.

til gengæld gennemsnitligt yngre, der er flere kvinder end mænd, ligesom der er færre i erhvervsarbejde og flere under uddannelse. Dette tyder på, at der er en del spillere som endnu er i gang med at uddanne sig, og som ikke har et erhvervsarbejde, som har vurderet at spørgsmålet - der jo omhandler kombinationen af sportskarriere og civilt arbejde - er irrelevant for dem. Selv uden denne store gruppe er der imidlertid signifikante forskelle for parameteren *job/uddannelse*. Således er behovet for forbedring af kombinationen sport/arbejde signifikant større blandt spillere med erhvervsarbejde end for populationen generelt (én ud af tre spillere med erhvervsarbejde har svaret i de to højeste kategorier, mens det tilsvarende kun er gældende for én ud af fem af spillerne generelt). Af Figur 5-39 fremgår svarfordelingen for samtlige 325 spillere⁷¹, samt alene for de spillere, der har erhvervsarbejde ved siden af sportskarrieren. Da forskellene er relativt store mellem de to grupper vil den efterfølgende analyse kun medtage de spillere, der har et erhvervsarbejde ved siden af sportskarrieren.

Figur 5-39: Behov for forbedring af kombination sport og erhvervsarbejde.

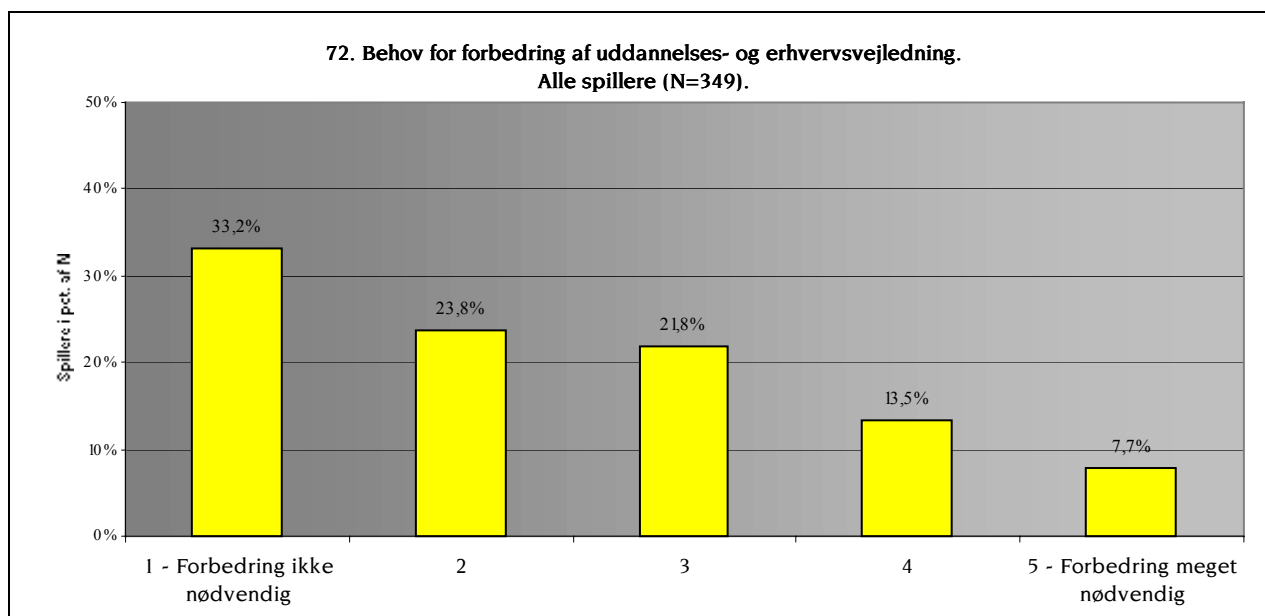
For gruppen af spillere med erhvervsarbejde kan der konstateres signifikante forskelle for parametrene *kontrakt* og *sportsgren*. I forhold til parameteren *kontrakt* er de fuldtidsprofessionelle udeladt, da der kun er ganske få af disse, der også har et erhvervsarbejde. For de resterende kan det konstateres, at de bibeskæftigede har et større behov for forbedring (i gns. 3,2) end de deltidsbeskæftigede (i gns. 2,7). Ligeledes har håndboldspillerne (i gns. 3,0) et større behov end fodboldspillerne (i gns. 2,4). Dette kan tolkes som om, at de spillere og den sportsgren med den laveste professionaliseringsgrad også er dem, der har sværest ved at få enderne til at mødes. Denne gruppe har nemlig også angivet at være mere tidsmæssigt presset (spørgsmål 77 - se afsnit 6.4) i deres hverdag. Et af områderne, hvor der kan skabes forbedringer er altså for de mindst professionaliserede spillere, der er nødt til at have et arbejde ved siden af sportskarrieren.

⁷¹ Otte spillere har helt undladt at besvare spørgsmålet.

Sammenligninger med super- og subeliten peger igen på, at håndbold- og fodboldspillernes forbedringsbehov på dette område generelt er lavere end super- og subelitens var det i hhv. 1995 og 2000. Til gengæld ligner førnævnte mindst professionaliserede spilleres forbedringsbehov i højere grad super- og subelitens.

5.9.3 Uddannelses- og erhvervsvejledning

I det sidste af de tre forbedringsspørgsmål (spørgsmål 72) blev spillerne på tilsvarende måde bedt om at vurdere deres behov for at forbedre mulighederne for at få uddannelses- og erhvervsvejledning. Der er også et relativt stort frafald på dette spørgsmål. 51 spillere (svarende til 12,5% af alle), har svaret "Ikke relevant/ved ikke". I forhold til de faste parametre er denne gruppe - som i tilfældet med spørgsmål 70 - gennemsnitligt ældre ligesom der er færre under uddannelse. Dette tyder på, at der er en del spillere som er færdige med at uddanne sig - og som har et arbejde - der har fundet spørgsmålet irrelevant fordi de slet ikke har et behov for denne slags vejledning. Blandt de 349 spillere, der har besvaret spørgsmålet⁷² kan der ikke konstateres et udpræget stort behov for forbedring af vejledning. Således har kun omkring hver femte afkrydset én af de to højeste svarmuligheder (se Figur 5-40). Der er ikke nogle signifikante forskelle mellem de faste parametergrupper. Sammenlignes med super- og subeliten fremkommer heller ikke store forskelle. Således var forbedring af uddannelses- og erhvervsvejledning også et område, hvor hverken super- eller subeliten havde udtalte behov for forbedringer. Dog med den tilføjelse, at supereliten i endnu mindre grad end subeliten havde angivet et forbedringsbehov.

Figur 5-40: Behov for forbedring af uddannelses- og erhvervsvejledning.

⁷² Otte har helt undladt at svare.

6. TIDSFORBRUG OG FERIE

I dette kapitel er spillernes svar angående ugentligt tidsforbrug genstand for analyse. Endvidere vil svarene på spørgsmålet angående ferie blive afrapporteret. Der sammenlignes i relevant og muligt omfang med sub- og supereliten.

6.1 TIDSFORBRUG⁷³

Udøverne er blevet bedt om at vurdere deres tidsforbrug på en række aktiviteter i en "normal" uge. Første halvdel af spørgsmålet angående tidsforbrug omhandlede sportsligt relateret tidsforbrug med nedenstående kategoriseringer:

- almindelig fastlagt klubtræning (inkl. fælles styrketræning, løbetræning, skadesbehandling etc.).
- selvtræning uden for almindelig fastlagt klubtræning (løb, styrketræning o.lign.).
- anden forberedelse (mentaltræning o.lign.).
- transport i forbindelse med træning.
- kampdeltagelse (inklusiv forberedelse, taktik, transport etc.).
- deltagelse i andre møder.
- andre klubmæssige forpligtigelser (fx PR-arbejde eller sponsorpleje).

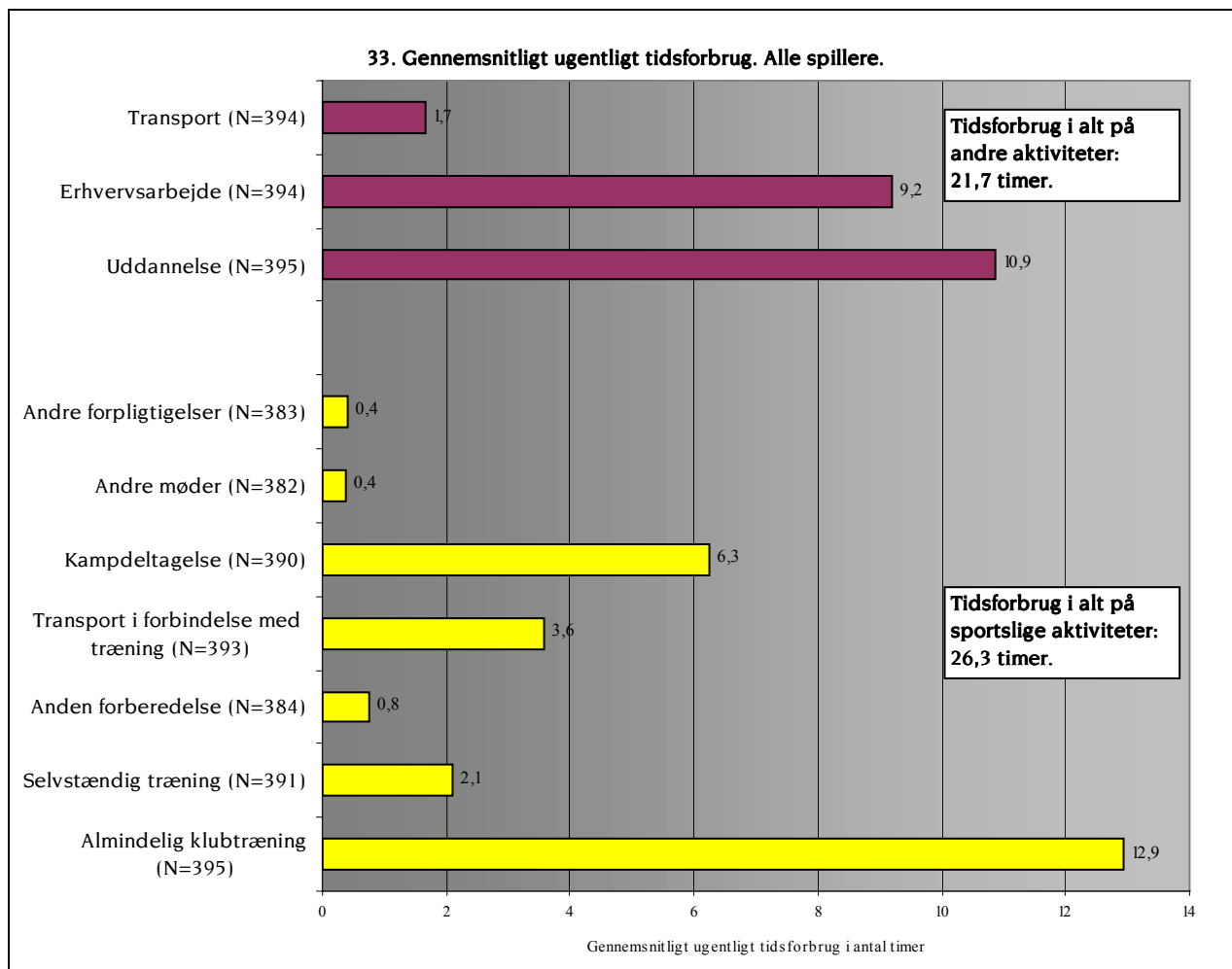
Spørgsmålets anden del beskæftigede sig med de ikke-sportslige ugentlige aktiviteter med mulighed for at angive et normal-uge-tidsforbrug i følgende kategorier:

- uddannelse.
- erhvervsarbejde (ikke sport).
- transport i forbindelse med uddannelse og/eller erhvervsarbejde.

I begge dele af spørgsmålet blev spillerne bedt om at lægge de angivne størrelser sammen, og på den baggrund vurdere om det var et realistisk antal timer. Dette for at mindske en potentiel fejlkildes indflydelse på resultaterne. Fejlkilden består i, at når der opdeles i så mange underkategorier vil respondenterne have en tendens til at udfylde alle kategorier, hvilket måske kan bidrage til et kunstigt højt tidsforbrug. Ved at "tvinge" respondenterne til at vurdere det samlede omfang af deres angivne tidsforbrug er det sandsynligt, at tidsforbrugsangivelserne bliver mere i overensstemmelse med det "faktiske" tidsforbrug.

⁷³ I dette kapitel gøres brug af gennemsnitlige tidsforbrug med én decimal. Derfor er der i nogle tilfælde sumforskelle. Disse skyldes unøjagtigheder, som følge af afrundingen, og ikke fejl i databehandlingen.

Af Figur 6-1 fremgår det gennemsnitlige ugentlige tidsforbrug for alle spillere på alle kategorier. Det skal bemærkes, at det samlede antal respondenter varierer lidt for hver enkelt kategori, da ikke alle spillere har angivet et tidsforbrug i samtlige kategorier.

Figur 6-1: Gennemsnitligt ugentligt tidsforbrug. Alle spillere.

Det er erfaringsmæssigt vanskeligt at spørge en population angående deres ugentlige timeforbrug, og dette bliver ikke mindre besværligt når man har med sportsfolk at gøre. Mange mennesker er i dag ikke ansat i en "klassisk otte-til-fire-stilling", og dette er i høj grad heller ikke tilfældet for sportsudøvere på kontrakt. En del af arbejdslivet som kontraktansat fodbold- eller håndboldspiller er kampdeltagelse. Men det ugentlige tidsmæssige omfang af denne aktivitet varierer meget. Spilles kampen på hjemmebane bruges der typisk færre timer på forberedelse og transport end på udebane. Spilles der midt-uge-kampe, bruges der flere timer på kampdeltagelse og eventuelt mindre timer på træningsindsatsen. Nogle spillere, der udtages til landsholdene ser måske også dette som en del af arbejdslivet. Samtidig er tidsforbruget på klubtræning i de uger, hvor spillerne deltager på landsholdssammenhænge ofte lig nul. Dette er blot eksempler på potentielle fejlkilder, der gør det svært at indkredse et præcist og dækkende gennemsnitligt ugentligt tidsforbrug.

Erfaringerne fra andre, mindre undersøgelser, peger desuden også på, at respondenter har en tendens til at overdrive antallet af brugte timer.⁷⁴

I denne undersøgelse er der udtaget stikprøver af spillere fra samme klub, med samme kontraktlige forhold. Her viser der sig også store forskelle. Som eksempel kan nævnes en sammenligning af 11 spillere fra fodboldklub X, der alle har en kontrakt af typen Y. Disse spillere har gennemsnitligt angivet at bruge 17,5 timer på almindelig klubtræning. Dette dækker dog over et maksimum på 30 timer, og et minimum på 10 timer. På trods af, at klubberne formentlig i et vist omfang har individuelle træningsprogrammer tyder en forskel på 20 timer mellem maksimum og minimum mere på, at spillerne har haft svært ved at estimere det "korrekte" antal timer, end at individuelle træningsforløb er forskellige. Dertil synes forskellen ganske enkelt at være for stor.

Alligevel kan spillernes svar bruges. Hvis det antages, at sandsynlighederne for, at visse spillere overestimerer og andre underestimerer deres tidsforbrug, samt i hvilket omfang de gør det, er lige store, vil det stadig være muligt at sammenligne på tværs af sportsgrene, aldersklasser o.lign. Det er selvfølgelig en antagelse; men godtages den giver spillernes svar en indikation af forskelle mellem idrætsgrene og lignende i forhold til tidsforbruget. Antagelsen understøttes af sammenhænge mellem flere afgivne svar. Således har spillere med fuldtidskontrakter i gennemsnit angivet at bruge mere tid på sportslige aktiviteter end spillere på andre kontrakttyper, ligesom de har angivet at bruge mindre tid på job/uddannelse. Dette uddybes nedenfor, hvorfor det i denne sammenhæng blot tjener som en understregning af, at spillerne har svaret konsistent, hvis antagelsen om under- hhv. overestimation står til troende.

Det vil være for omfangsrigt at kommentere alle forskelle på spillernes svar i relation til de enkelte tidsforbrugende aktiviteter som sektionen omhandlende spillernes tidsforbrug består af. Af Tabel 6-1 fremgår i stedet gennemsnit, median, hyppigste værdi, standardafvigelse, minimum og maksimum for de enkelte kategorier. Som det fremgår er der for flere af kategorierne forskelle mellem gennemsnit, median og hyppigste, ligesom standardafvigelserne er relativt høje i flere tilfælde. Dette indikerer, at spillernes svar i høj grad afviger fra hinanden. Det skal dog medtages, at det specielt i forhold til kategorierne der hidrører det civile liv er ganske naturligt, idet langt de fleste fuldtidsprofessionelle selvfølgelig ikke har angivet et tidsforbrug her. Betragtes eksempelvis tidsforbruget på uddannelse fremgår det, at det gennemsnitlige tidsforbrug på 10,9 timer dækker over et højeste svar på 45 timer om ugen og et laveste svar på nul timer om ugen. Det hyppigste svar er ligesom medianen nul timer, og standardafvigelsen relativt høj. Dette indikerer, at ganske mange spillere har angivet et tidsforbrug på nul, mens de fleste spillere der bruger tid på uddannelse, bruger en del mere end gennemsnittet. Et andet eksempel er kategorien "Almindelig fastlagt klubtræning". Her fremgår det, at gennemsnittet for alle spillere er 12,9 timer om ugen.

⁷⁴ I forbindelse med et trænerseminar, "Sport og Forskning", afholdt i efteråret 2001 af TEAM DANMARK med deltagelse af landstrænere fra mange forskellige sportsgrene, hvor også dele af undersøgelsesgruppen deltog, fortalte en landstræner om hvordan han i en lille undersøgelse blandt sine udøvere kunne konstatere at udøverne anførte et højere tidsforbrug, end det de rent faktisk brugte. Dette siger noget om, at spillernes tidsangivelser skal tages med forbehold.

Dette dækker over, at det maksimale timeantal angivet af en af spillerne er 35 timer, mens det mindste antal timer angivet af en anden spiller er to timer. Begge tal virker henholdsvis urealistisk stort og lille. I undersøgelsen er det dog blevet valgt at medtage begge svar, da det er svært at opstille kvalitative udvælgelseskriterier for hvornår et timeantal er urealistisk højt eller lavt. Medianen på 12 timer, og det hyppigste svar på 10 timer afviger også fra gennemsnittet, og indikerer at den gennemsnitlige timeantal pr. spiller er forholdsvist højt fordi nogle spillere har angivet et ganske højt timeantal, og derfor har trukket gennemsnittet op.

	Gennemsnit	Median	Hyppigste	St.afvigelse	Minimum	Maximum	N
Almindelig klubtræning	12,9	12	10	5	2	35	395
Selvstændig træning	2,1	2	2	2	0	8	391
Anden forberedelse	0,8	0	0	2	0	12	384
Transport i forbindelse med træning	3,6	2,5	1	4	0	20	393
Kampdeltagelse	6,3	6	5	3	0	20	390
Andre møder	0,4	0	0	1	0	4	382
Andre forpligtigelser	0,4	0	0	1	0	5	383
Tidsforbrug i alt på sport	26,3	25	20	8	5,25	55	375
Uddannelse	10,9	0	0	14	0	45	394
Erhvervsarbejde	9,2	0	0	15	0	60	394
Transport	1,7	0	0	2	0	12	394
Tidsforbrug i alt på udd./arb. inkl. Transport	21,7	25,5	0	16	0	60	394

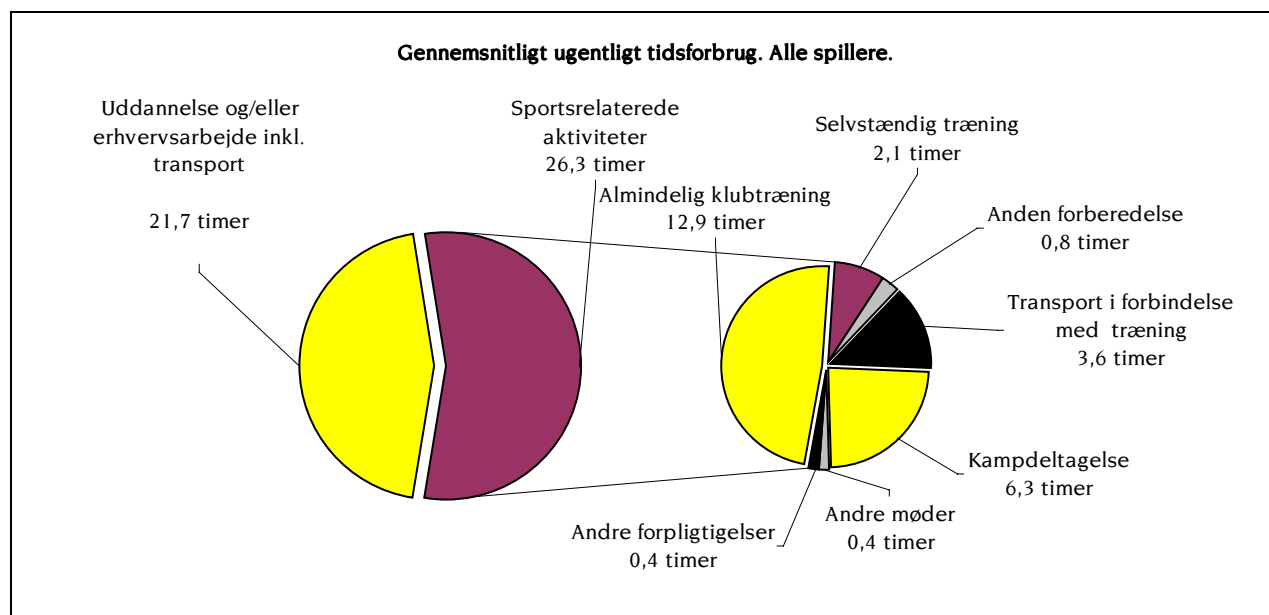
Tabel 6-1: Ugentligt tidsforbrug, kategoriseret.

6.2 TIDSFORBRUG PÅ SPORT

Af Figur 6-2 fremgår det totale ugentlige tidsforbrug for alle spillere. Som det ses bruger spillerne i gennemsnit 26,3 timer om ugen på sportsrelaterede aktiviteter. Heraf udgør kampdeltagelse 6,3 timer, hvilket efterlader omkring 20 timer til træning og anden forberedelse inklusiv transport.

I 2000 angav subeliten at bruge 23,2 timer på træning og anden forberedelse inklusiv transport, og det tilsvarende tal for supereliten i 1995 var 27,5 timer. Hverken sub- eller supereliten blev spurgt om et ugentligt tidsforbrug på konkurrencedeltagelse, da mange af disse individuelle sportsgrene kun konkurrerer i få dage i løbet af en sæson. Håndbold og fodbold adskiller sig således ved, at spillerne er i konkurrence (kamp) på en ugentlig basis, og derfor er tallene svært sammenlignelige. Ligeledes er spørgsmålene ikke stillet på helt samme måde, hvorfor man skal være varsom med at sammenligne. Alligevel er forskellene så store, at man ikke uden videre kan sige, at der må være tale om en tilfældig forskel, der er afhængig af spørgemåden. Det virker således som en sandsynlig konklusion, at fodbold- og håndboldspillere bruger mindre tid på ugentlig træning end supereliten i 1995 og subeliten i 2000, og at årsagen til dette primært er at håndbold- og fodboldspillere til gengæld bruger mere tid på kampdeltagelse, fordi der er kamp(e) hver uge.

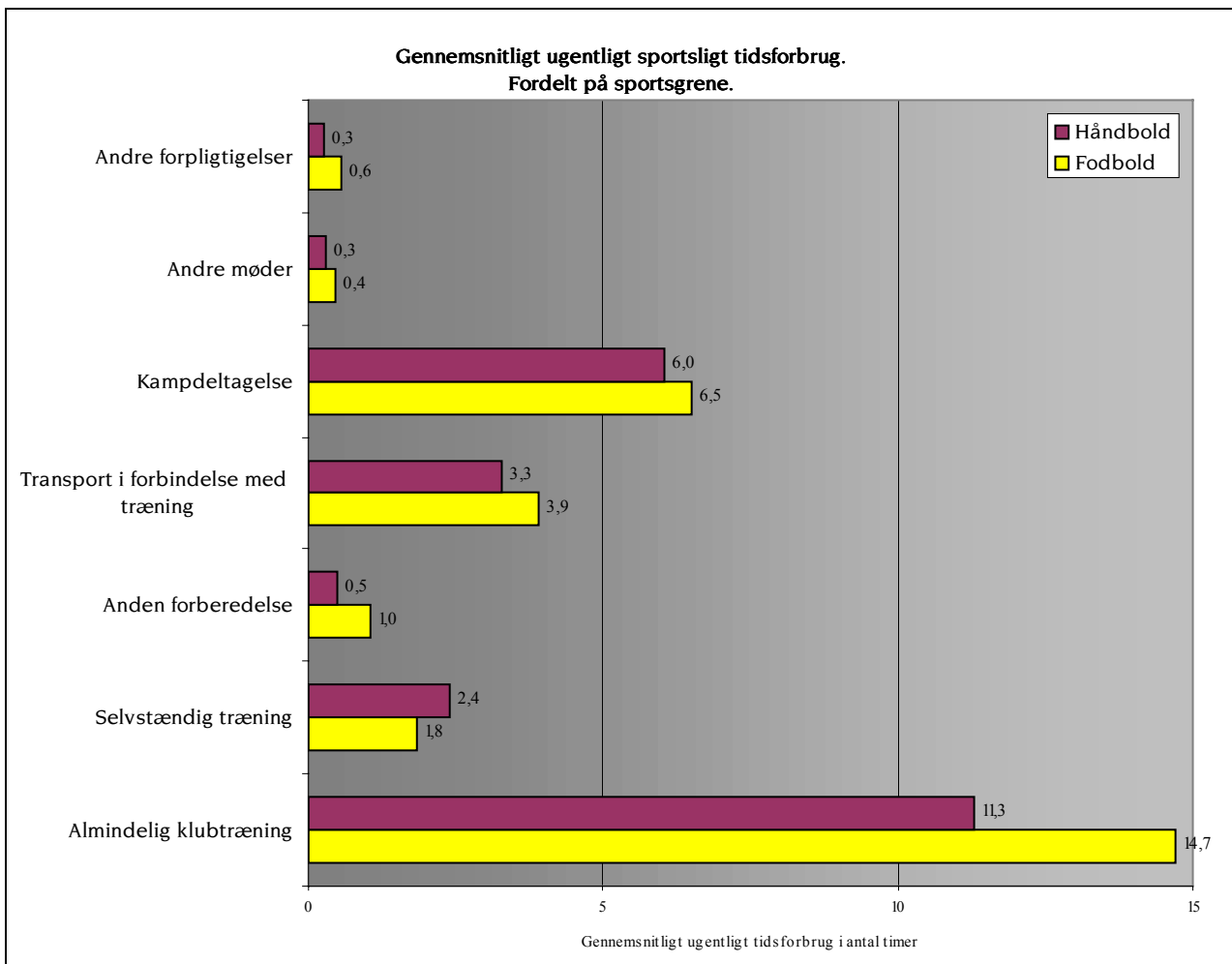
Super- og subeliten var for de fleste udøveres vedkommende kendetegnet ved, at der var tale om individuelle idrætsgrene, hvor turneringsdeltagelse begrænser sig til udvalgte tidspunkter af året, og således udgjorde dette ikke en fast ugentlig tidsforbrugende aktivitet.⁷⁵

Figur 6-2: Gennemsnitligt ugentligt tidsforbrug. Alle spillere.

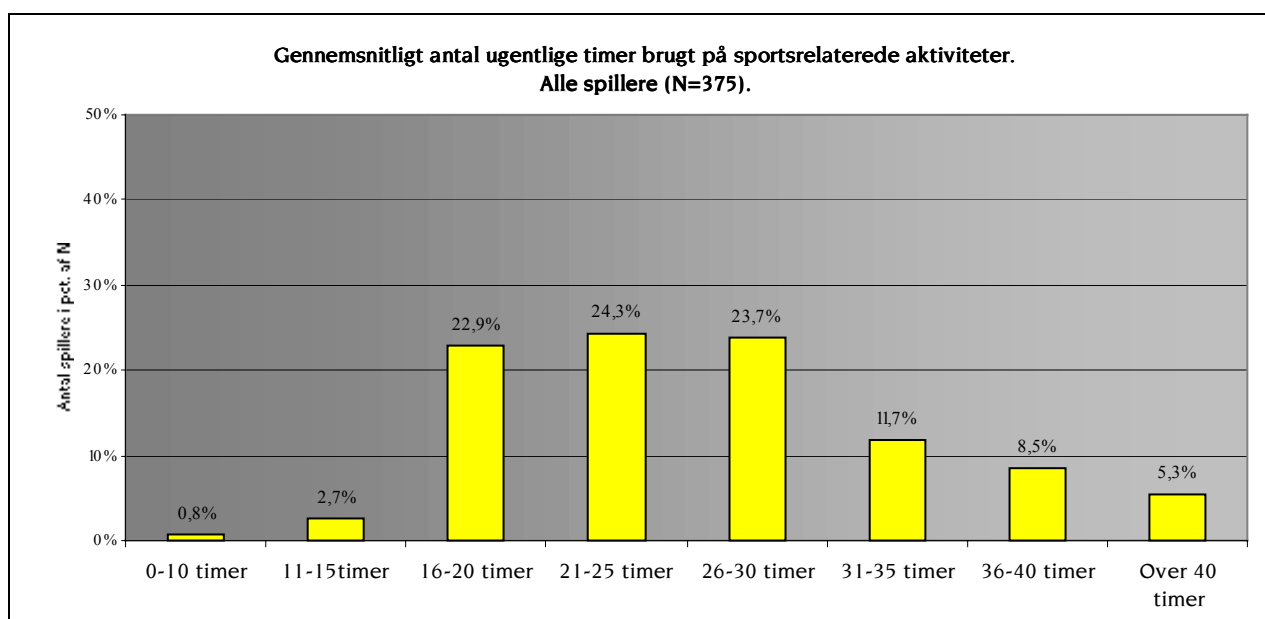
Kigges der nærmere på tidsforbrug på sport og forskellene mellem sportsgrenene, viser det sig, at fodboldspillerne i gennemsnit bruger mere tid på næsten alle sportsrelaterede aktiviteter end håndboldspillerne (se Figur 6-3). Dette betyder formentlig ikke, at fodbold generelt er mere træningskrævende end håndbold. Derimod antages forskellen primært at hænge sammen med professionaliseringsgraden (jo højere professionaliseringsniveau, jo højere tidsforbrug i forhold til træning). Som det fremgik af kapitlet, hvori undersøgelsens population blev præsenteret er en relativt stor del af fodboldspillerne fuldtidsprofessionelle, mens kun ganske få håndboldspillere ikke har et job eller tager en uddannelse ved siden af. Dette har selvfølgelig en betydning for, hvor meget tid der kan dedikeres til sportsudøvelsen samt hvilke tidsmæssige veksler klubberne kan trække på spillerne. Det eneste sportslige område, hvorunder håndboldspillerne i gennemsnit bruger signifikant mere tid end fodboldspillerne er selvtræning. Dette kan hænge sammen med, at denne form for træning formentlig lettere lader sig indpasse i en civil karriere, og det er et af de ofre håndboldspillerne må yde, fordi de ikke kan klubtræne i samme omfang som fodboldspillerne.

⁷⁵ I subeliteundersøgelsen indgik udøvere fra tre holdsportsgrene. Deres ugentlige tidsforbrug på idrætsrelaterede aktiviteter inklusiv transport og eksklusiv kampdeltagelse lå alle lavere end det gennemsnitlige tidsforbrug for hele subeliten: Basketball 15,7 timer, cricket 17,3 timer og ishockey 20,0 timer. Til gengæld havde flere individuelle idrætsgrene et betydeligt højere tidsforbrug. Eksempelvis: Roning 33,6 timer, sportsdans 32,0 timer og svømning 27,8 timer.

Figur 6-3: Ugentligt sportsligt tidsforbrug. Fordelt efter sportsgrene.

Af Figur 6-4 fremgår andelen af udøvere, der har angivet at bruge et samlet antal timer på sport inddelt i kategorier. Det er bemærkelsesværdigt, at 17 udøvere (svarende til 3,5%) har angivet at bruge under 15 timer ugentligt inklusiv kampdeltagelse. Heraf har tre spillere et ugentligt forbrug på under ti timer. Igen skal det dog understreges, at det er spillernes egne svar, der ligger til grund for dette, og disse spillere kan måske henføres som spillere der har misforstået spørgsmålet, og derfor har svaret forkert. Samtidig viser figuren også, at hovedparten af fodbold- og håndboldspillerne har angivet at bruge i omegnen af det gennemsnitlige antal timer på sportsrelaterede aktiviteter. Næsten tre fjerdedele bruger mellem 16 og 30 timer om ugen.

Figur 6-4: Gennemsnitligt antal timer på sportsrelaterede aktiviteter.

I forhold til andre af de faste parametre er der nogle betydelige signifikante forskelle at spore. Dette gælder dog ikke for parameteren *køn* (håndbold). Håndboldmændenes gennemsnitlige sportslige tidsforbrug (24,0 timer) adskiller sig ikke signifikant fra håndboldkvindernes (23,8 timer). For alle andre parametre er det formentlig igen forskelle mellem kontrakttyper, der er udslagsgivende. Således er det en logisk følge, at fordi de yngre spillere er mindre professionaliserede, så bruger de også færre timer på sportsligt relaterede aktiviteter. Ligeledes gælder det for forskellene mellem sportsgrenene, hvor håndboldspillerne som nævnt bruger færre timer end fodboldspillerne.

	Gennemsnitligt ugentligt antal timer på sport	N
Kun sportskarriere	31,5	105
Erhvervsarbejde	24,4	109
Under uddannelse	23,9	153
Fuldtids	31,5	122
Deltids	25,2	109
Bibeskæftigelses	23,1	121
Håndboldkvinder	23,8	95
Håndboldmænd	24,0	97
16-20 år	23,7	135
21-25 år	27,5	116
26-38 år	28,1	124
Fodbold	28,9	183
Håndbold	23,9	192

Tabel 6-2: Gennemsnitligt antal timer på sport fordelt på parametergrupper.

Desuden skal det også medtages, at håndboldspillernes lave timeantal delvist er et resultat af, at der i populationen indgår håndboldspillere hvis ugentlige tidsforbrug er mindre som følge af, at de ikke er på kontrakt, og ikke er del af førsteholdstruppen (se endvidere afsnittet i kapitel 3 om

ungdomslandsholdsspillere). Kigges alene på de håndboldspillere, der har en kontrakt - og samtidig er del af førsteholdstrupperne - er det gennemsnitlige ugentlige tidsforbrug på sport 24,3 timer i modsætning til 23,9 timer for alle håndboldspillere i undersøgelsen. Dette ændrer dog ikke ved de overordnede konklusioner. Fodboldspillerne bruger som følge af den højere professionaliseringsgrad væsentlig mere tid på sportslige aktiviteter end håndboldspillerne.

Spillere med fuldtidskontrakter, som kvalitativt kan sammenlignes med supereliten i 1995-undersøgelsen, bruger altså i gennemsnit 31,5 timer ugentligt på sportsrelaterede aktiviteter. Heraf udgør de 7,0 timer kampdeltagelse, hvilket efterlader 24,5 timer til træning og anden sportsrelateret aktivitet inklusiv transport. Det tilsvarende antal for supereliten i 1995 var 27,5 timer (med de forbehold, der er ved at sammenligne tal fra to forskellige undersøgelser).

At fuldtidsprofessionelle bruger væsentligt mere tid end spillere med andre typer kontrakter fremgår også af Tabel 6-3, der opererer med tilsvarende kategoriseringer som i Figur 6-4.

	0-10 timer	11-15 timer	16-20 timer	21-25 timer	26-30 timer	31-35 timer	36-40 timer	> 40 timer	N
Fuldtids	0,8%	0,0%	7,4%	16,4%	23,8%	18,9%	19,7%	13,1%	122
Deltids	0,9%	0,9%	24,8%	33,9%	20,2%	12,8%	4,6%	1,8%	109
Bibeskæftigelses	0,8%	5,8%	32,2%	24,8%	28,1%	5,8%	1,7%	0,8%	121

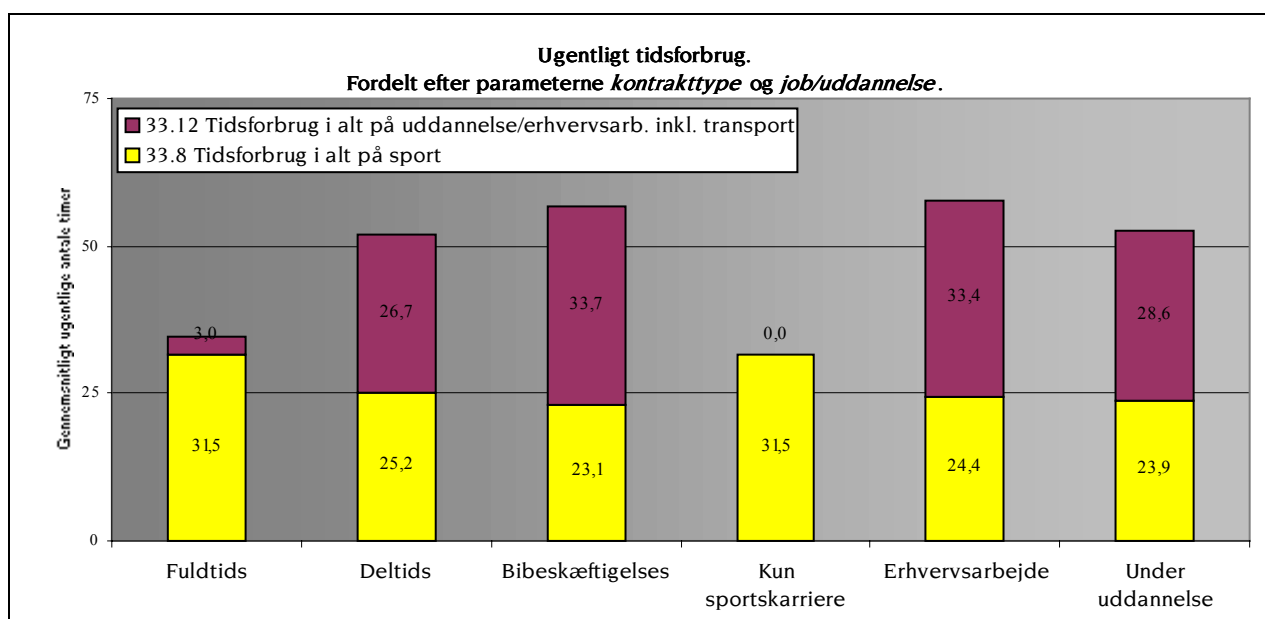
Tabel 6-3: Tidsforbrug fordelt efter kontrakttype.

6.3 TIDSFORBRUG PÅ JOB/ UDDANNELSE

Som det fremgik af ovenstående bruger spillerne i gennemsnit 21,7 timer pr. uge på job og/eller uddannelsesmæssige aktiviteter (inklusiv transport). Dette tal er betydeligt lavere end det tilsvarende tal var for både subeliten i 2000 og supereliten i 1995. Subeliten brugte i gennemsnit 36,2 timer pr. uge inklusiv transport, mens supereliten brugte omkring 30 timer.⁷⁶ Generelt kan det altså konstateres, at fodbold- og håndboldspillerne gennemsnitligt bruger mindre tid om ugen på både træning og job/uddannelse. Dette er dog en konklusion, som skal læses med forbehold, for som det fremgår af det følgende, er der store forskelle mellem det antal timer, der bruges på job og/eller uddannelse hvis der kigges på specifikke dele af denne undersøgelses population af spillere.

Hvor meget tid, der bruges på sport hhv. civilt liv er i høj grad afhængigt af, hvilken kontrakttype spillerne har samt om de tager en uddannelse eller har et job ved siden af sportskarrieren. Jo mere professionaliseret kontrakt desto mindre tid bruges på erhvervsarbejde og/eller uddannelse og jo mere tid bruges på sportslige aktiviteter. Dette fremgår af Figur 6-5.

⁷⁶ I 1995-undersøgelserapporten er det ikke angivet, hvor mange timer udøverne brugte på transport i forbindelse med job/uddannelse. Af rapporten fremgår det, at supereliten i gennemsnit brugte 26,8 timer på job/uddannelse. Antages det, at supereliten brugte nogenlunde ligeså meget tid på transport som subeliten, lander man på et gennemsnitligt ugentligt "civilt" tidsforbrug på i alt cirka 30 timer.

Figur 6-5: Ugentligt tidsforbrug. Fordelt efter kontrakttype og job/uddannelse.

Spillere på fuldtidskontrakter - og spillere kun med sportskarrieren - bruger næsten ingen tid på ikke-sportsrelaterede aktiviteter. For de resterende spillere bruger spillere på deltids- eller bibeskæftigelseskontrakter 26,7 henholdsvis 33,7 timer om ugen. Spillere med erhvervsarbejde eller uddannelse bruger henholdsvis 33,4 og 28,6 timer om ugen på den civile karriere. Det tilsvarende tal for subeliten i 2000 var som nævnt 36,2 timer, mens supereliten i 1995 brugte cirka 30 timer ugentligt.

Spillerne i undersøgelsen, der ikke har fuldtidskontrakter lader sig således på dette område bedst sammenligne med supereliten i 1995. Dette er en understregning af, hvilken betydning professionaliseringsgraden har. Håndbold og fodbold er at betragte som to af de mest professionaliserede idrætsgrene i Danmark. At spillerne får penge for at dyrke deres idræt betyder, at de ikke i samme omfang som subeliten er nødsaget til at arbejde, også selvom de spillere der ikke har fuldtidskontrakter i mange sammenhænge må betegnes som de "næstbedste" håndbold- og fodboldspillere.

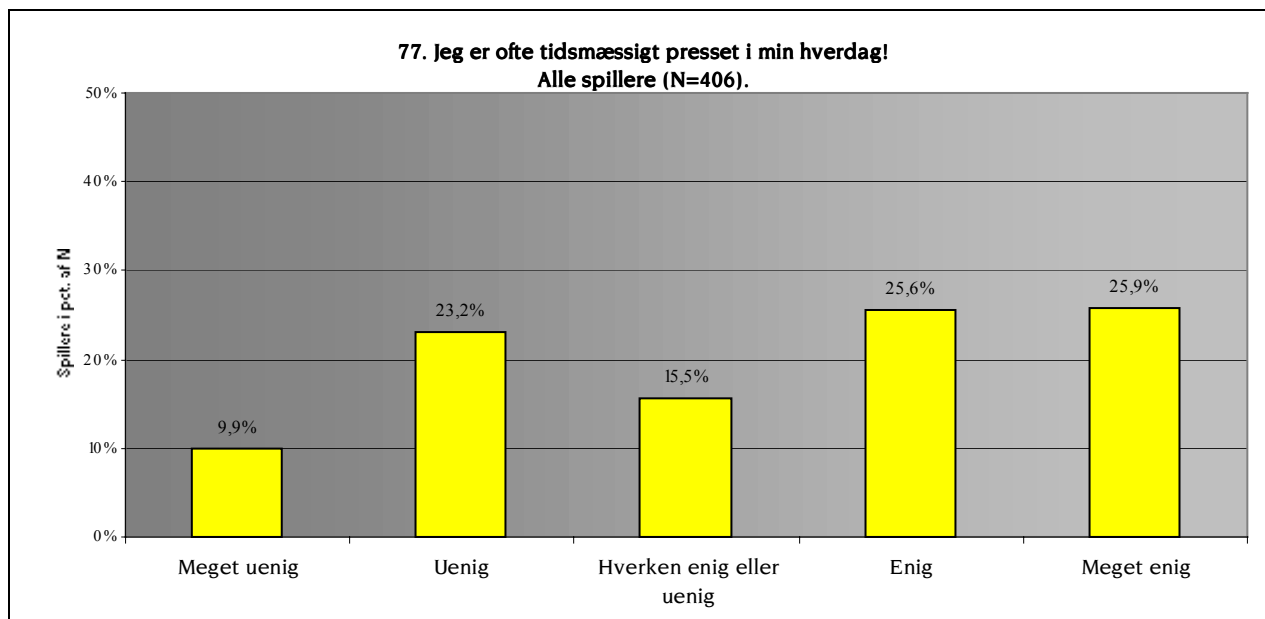
Desuden anes der en tendens til, at spillerne under uddannelse bruger færre timer på civil karriere (28,6 timer) end spillere med erhvervsarbejde (33,4 timer), hvorimod de bruger nogenlunde lige lang tid på sportslige aktiviteter (omkring 24 timer). Opgjort alene i tidsforbrug lader det altså til, at det er nemmere at uddanne sig ved siden af sportskarrieren end at arbejde. Ligeledes bruger spillere på bibeskæftigelseskontrakter mere tid på civil karriere (33,7 timer) end spillere på deltidskontrakter (26,7 timer). Til gengæld bruger deltidskontrakts spillerne omkring et par timer mere om ugen på sportsrelaterede aktiviteter end bibeskæftigede spillere.

Hvis der kun kigges på spillere med deltids- og/eller bibeskæftigelseskontrakter fremkommer det endvidere, at håndboldspillere bruger mere tid på job/uddannelse end fodboldspillere. Dette understreger endnu engang den indvirkning professionaliseringsgraden har på tidsforbruget.

6.4 TIDSMÆSSIGT PRES

Et er, at nogle spillerne har angivet at bruge meget tid på sportskarrieren og job/uddannelse - eksempelvis bruger gruppen af spillere på bibeskæftigelseskontrakter i gennemsnit 56,8 timer om ugen på fastlagte aktiviteter, mens de deltidsbeskæftigede bruger 51,9 timer - noget andet er om de synes det er problematisk.

I spørgsmål 77 blev spillerne bedt om at tage stilling til påstanden: "Jeg er ofte tidsmæssigt presset i min hverdag!". Den totale svarfordeling fremgår af Figur 6-6.⁷⁷

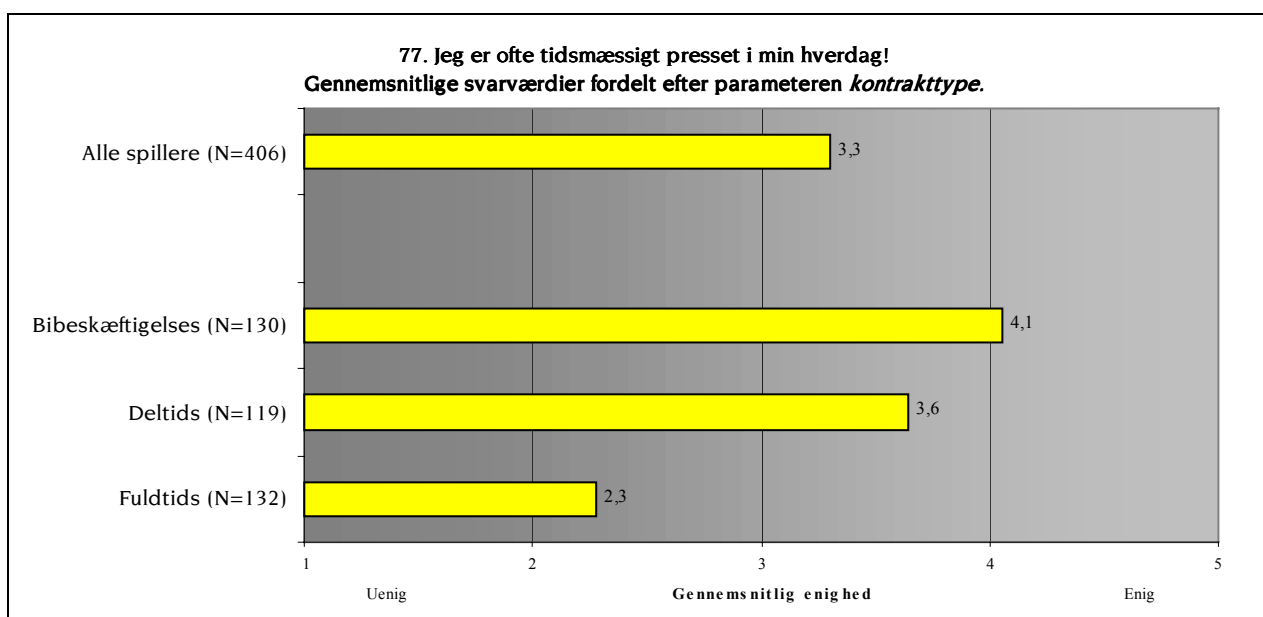
Figur 6-6: Tidsmæssigt pres. Alle spillere.

Som det fremgår er der ikke nogle tydelige tendenser når der kigges på alle spilleres svar. Tillægges de fem svarmuligheder værdier fra "1" til "5" fremkommer det da også, at det gennemsnitlige svar er 3,4. Der er således noget der tyder på, at det er særlige grupper af spillere der følger sig tidsmæssigt pressede.⁷⁸

Tages spillernes kontraktforhold med i overvejelserne tydeliggøres sådanne grupperinger. Af Figur 6-7 fremgår de gennemsnitlige svarværdier på spørgsmålet fordelt på kontrakttyper. Kun 10,7% af spillere med bibeskæftigelseskontrakter er i varierende grad uenige i, at de er tidsmæssigt pressede. Den tilsvarende andel for de deltidsbeskæftigede er 21,8%, mens hele 67,1% af de fuldtidsprofessionelle i varierende grad uenige i påstanden. Disse forskelle er nogle af de mest tydelige i undersøgelsen, om end de ikke er specielt overraskende. De fuldtidsbeskæftigede bruger i gennemsnit 31,5 timer om ugen på fastlagte aktiviteter, mens deltids- og bibeskæftigede spillere bruger over 50 timer.

⁷⁷ Det skal nævnes, at én spiller havde undladt at besvare spørgsmålet, ligesom én spiller havde besvaret spørgsmålet med "Ved ikke/ Ikke relevant". Disse spillere indgår ikke i de følgende analyser.

⁷⁸ Dog skal det medtages, at denne gennemsnitlige værdi er noget højere end svaret på eksempelvis spørgsmål 88: "Ofte overstiger de negative sider ved sportskarrieren de positive!" (se kapitel 10 for en uddybning). Det kan derfor konstateres, at det tidsmæssige pres formentlig er et af de områder, hvor spillerne finder at en sportskarriere har negative konsekvenser, og i særlig grad gælder dette for visse grupper af spillere som det vil fremgå nedenfor.

Figur 6-7: Tidsmæssigt pres. Fordelt efter kontrakttyper.

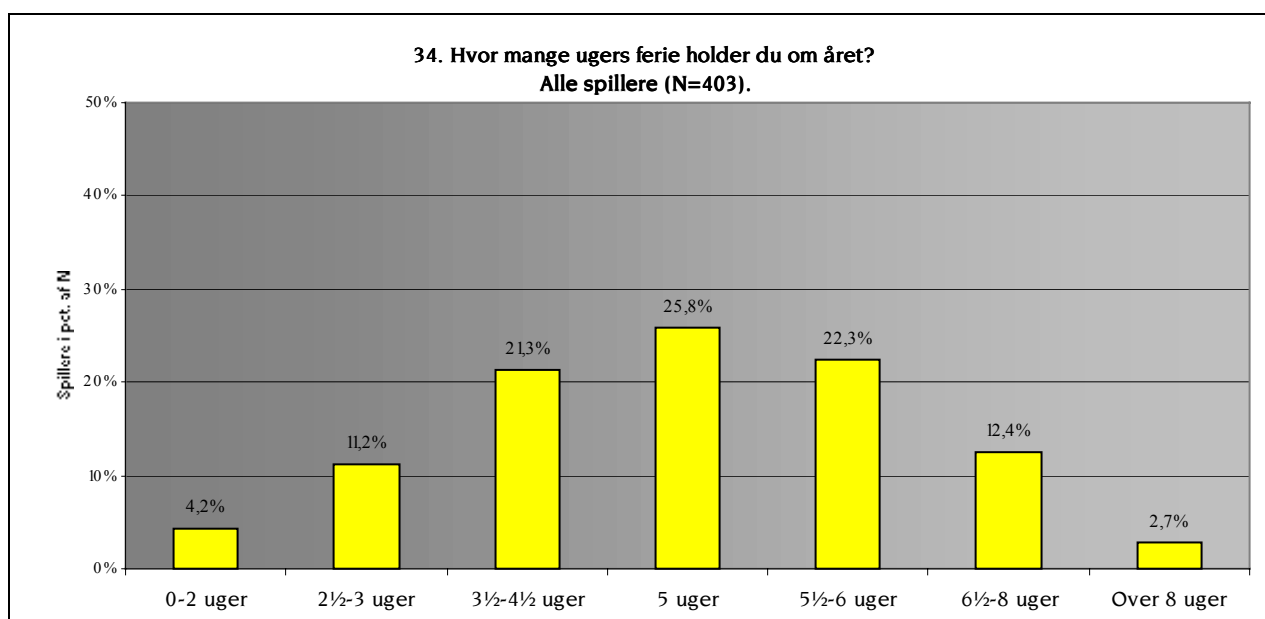
Kigges der igen på hele populationen følger det logisk af dette, at håndboldspillere føler sig mere pressede end fodboldspillere, da kun ganske få håndboldspillere er på fuldtidskontrakter. Men selv, hvis spillere med fuldtidskontrakter udelades helt er der forskelle at spore mellem håndbold- og fodboldspillere. De deltids- og bibeskæftigede håndboldspillere (gennemsnitlig værdi 4,0) føler sig endnu mere tidspressede end de tilsvarende fodboldspillere (gennemsnitlig værdi 3,5), hvilket følger logisk af, at de også i gennemsnit har angivet at bruge flere ugentlige timer på både sportslige aktiviteter og job/uddannelse. Til gengæld synes der for gruppen af spillere, der ikke har fuldtidskontrakt ikke at være køns- eller aldersmæssige forskelle.

6.5 RESTITUTION OG HVILE

I spørgsmål 67 blev spillerne bedt om at vurdere deres behov for forbedringer af mulighederne for restitution og hvile. Dette spørgsmål afrapporteres fuldt ud i kapitel 8 om skader. Som det fremgår af kapitel 8, ses de samme tendenser som i tilfældet med spørgsmålet om tidspres: fuldtidskontraktspillere har endnu mindre behov for forbedringer på dette område end de andre kontraktspillere. Dette er ikke at betragte som overraskende idet netop de fuldtidsprofessionelle har mere tid til at hvile, når der ikke ved siden af sportskarrieren skal passes en eller anden form for civil aktivitet (en uddannelse eller et job).

6.6 FERIE

I spørgsmål 34 blev spillerne bedt om at angive, hvor mange ugers ferie de holder om året. De 403 spillere, der har besvaret spørgsmålet, angiver i gennemsnit at holde fem ugers ferie om året. Dette dækker, som i tilfældet med tidsforbruget over større forskelle. Tre spillere har angivet slet ikke at holde ferie, mens to spillere har angivet at holde 14 ugers ferie. Et billede af fordelingen fremgår af Figur 6-8:

Figur 6-8: Antal årlige ferieuger.

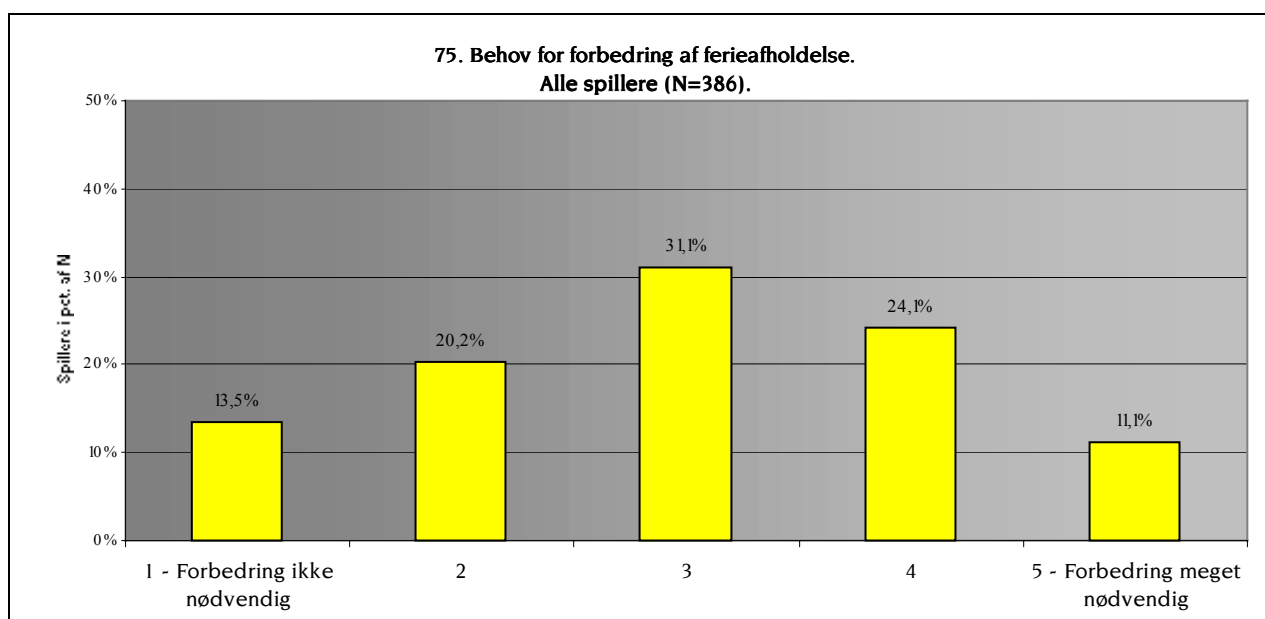
Som det fremgår af Tabel 6-4 er der for de fleste parametre vedkommende ikke store forskelle mellem antallet af ferieuger. Dog er forskellene signifikante for parametrene *kontrakttype* (fuldtidsprofessionelle har mere ferie end deltids- og bibeskæftigede), *køn* (de mandlige håndboldspillere har mere ferie end de kvindelige) samt *sportsgren* (fodbold har mere ferie end håndbold). Forskelle mellem andre faste parametergrupper er ikke signifikante.

	Gennemsnitligt antal årlige ferieuger	N
Kun sportskarriere	5,3	114
Erhvervsarbejde	5,0	115
Under uddannelse	4,9	162
Fuldtids	5,3	132
Deltids	4,8	118
Bibeskæftigelses	4,9	129
Håndboldkvinder	4,2	100
Håndboldmænd	5,2	103
16-20 år	4,9	141
21-25 år	4,9	125
26-38 år	5,3	137
Fodbold	5,4	200
Håndbold	4,7	203

Tabel 6-4: Gennemsnitligt årligt antal ferieuger fordelt på de faste parametre.

Spillerne er endvidere blevet spurgt om deres behov for forbedring af mulighederne for ferieafholdelse (spørgsmål 75). Svarmulighederne var de samme som i tilfældet med behovet for forbedringer af restitution og hvile, og spillernes svarafgivelser fremgår af Figur 6-9.⁷⁹

⁷⁹ Det skal nævnes, at 17 spillere havde besvaret spørgsmålet med "Ved ikke/ikke relevant", og fem havde undladt at svare.

Figur 6-9: Forbedring af ferieafholdelse.

Andelen af svar, der hælder mod "Forbedring meget nødvendig" er kun marginalt større end antallet af svar, der hælder mod "Forbedring ikke nødvendig", og selvom behovet for forbedringer således ikke er udtalt er det væsentligt at pointere, at af samtlige spørgsmål om behovet for forbedringer er dette spørgsmål det, der har fået den højeste gennemsnitlige svarværdi af spillerne (se kapitlet om forbedringsbehov og ønsker for fremtiden).

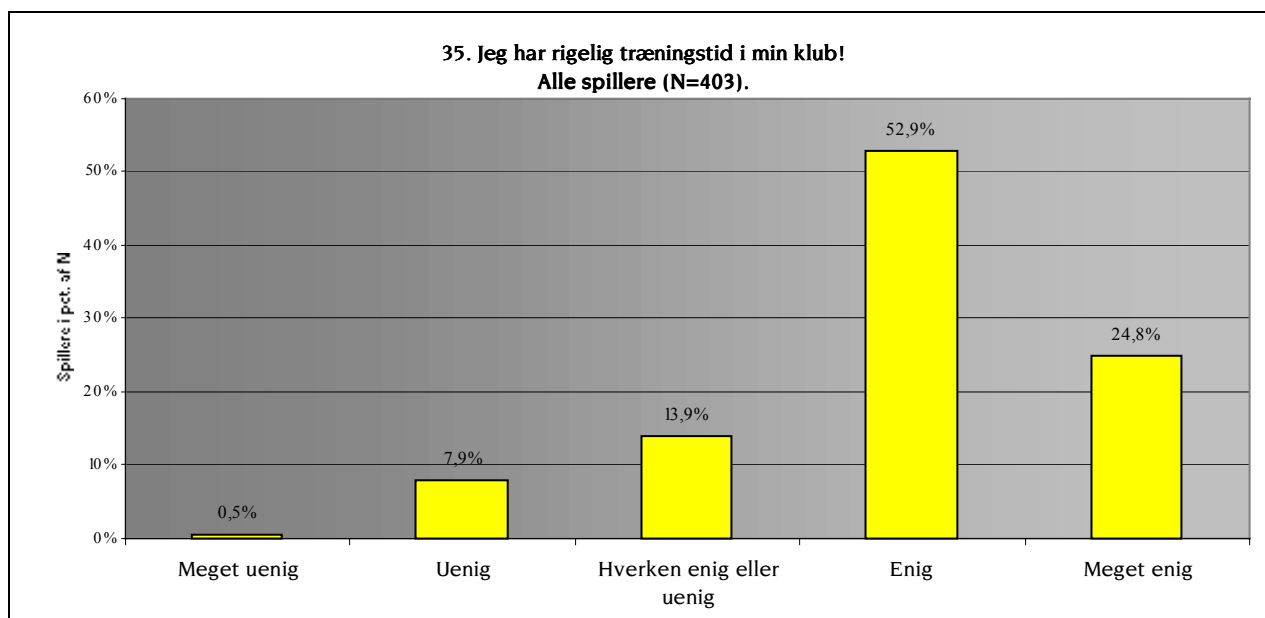
Der er ikke nogle signifikante sammenhænge mellem de faste parametergrupper og dette spørgsmål. Krydses antallet af ferieuger op med dette spørgsmål er der en tendens til sammenhæng. Jo mere ferie man har desto mindre behov. Der er dog ikke tale om en markant signifikant sammenhæng, hvorfor det må formodes at der er andre årsager til, at der er et behov for forbedringer. Dette kunne eksempelvis være mere fleksibilitet, selvom dette nok er svært at ændre på. Fodbold- og håndboldklubber er i høj grad arbejdspladser, hvor ferien skal placeres på bestemte tidspunkter - uden for sæsonen, og under behørig hensyntagen til forberedelse til denne.

7. SPORTSLIGE FORHOLD OG FORHOLDET TIL KLUBBEN

I dette kapitel skal spørgsmål 35 - 47 gøres til genstand for analyse. Disse spørgsmål omhandler - som kapiteloverskriften indikerer - sportslige forhold (træningsforhold), og spillernes oplevelser af muligheden for at udvikle sig i sportsligt henseende. Endvidere omhandler kapitlet spillernes forhold til klubben. Herunder om klubben er behjælpelig med at finde job, bolig samt med at vejlede i spørgsmål angående tilrettelæggelsen af den civile karriere (før, nu og i fremtiden). Desuden afrapporteres spørgsmålene 68 og 76 idet disse angår forbedringsbehov i forhold til træningsforholdene.⁸⁰ Der sammenlignes i relevant og muligt omfang med resultaterne fra subeliteundersøgelsen fra år 2000 samt med supereliteundersøgelsen fra 1995.⁸¹

7.1 TRÆNINGSTID

I spørgsmål 35 blev spillerne bedt om at tage stilling til udsagnet: "Jeg har rigelig med træningstid i min klub!". Som det kan ses af Figur 7-1 er der meget stor enighed i dette udsagn blandt spillerne. Således svarer mere end tre fjerdele af spillerne, at de enten er "Enige" eller "Meget enige" i udsagnet. Samlet set kan det således konstateres, at spillerne synes at have en god og passende adgang til træningstid. Der ikke konstateret forskelle mellem nogen af de gennemgående parametergrupper på dette spørgsmål. - Et forhold, der endvidere indikerer bred enighed blandt spillerne - på tværs af *sportsgren* samt de øvrige parametre - om tilfredshed med mængden af træningstid i deres respektive klubber.

Figur 7-1: Mængden af træningstid.

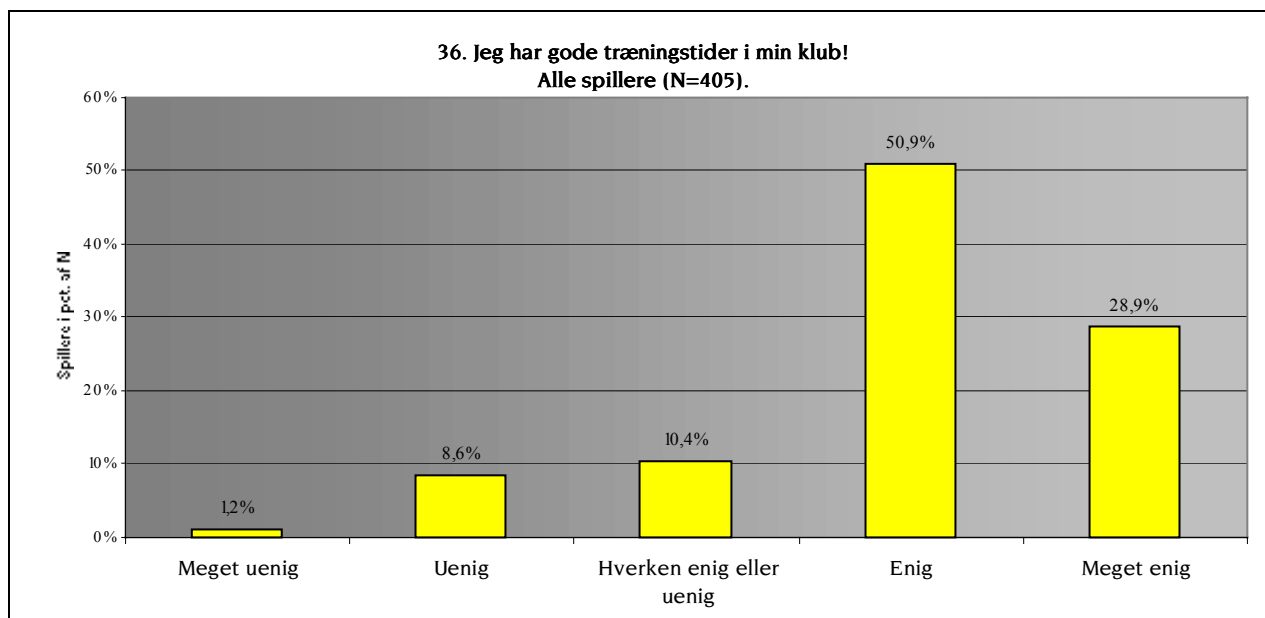
Set i forhold til sub- og supereliten kan der konstateres forskelle i besvarelserne de enkelte undersøgelser imellem. Selvom svarkategorierne i sub- og supereliteundersøgelsen er indbyrdes forskellige samt forskellige i forhold til denne undersøgelses ditto - hvilket vanskeliggør direkte

⁸⁰ Disse to spørgsmål kommer fra sektionen "Forbedringsbehov" i spillerspørgeskemaet.

sammenligninger - viser en gennemgang af svarfordelinger for de tre undersøgelser, at 58,2% af subeliteudøverne i varierende udstrækning erklærede sig enige i det tilsvarende spørgsmål i år 2000. Dette skal ses i forhold til, at denne undersøgelses spillere for 77,7% vedkommende i varierende udstrækning er enige. Supereliteudøvernes procentvise svarfordeling fra 1995-undersøgelsen forefindes ikke; men normeres den i samme undersøgelse opgivne middelværdi til en svarskala tilsvarende denne undersøgelses ditto fremkommer det, at supereliten kun var marginalt mere enige i samme spørgsmål set i forhold til subeliten. Således må det samlet konstateres, at denne undersøgelses population af spillere er mere tilfredse med mængden af træningstid end sub- og supereliten, hvilket formentlig skal tilskrives håndbold- og fodboldsportens større professionaliseringsgrad, og deraf følgende gode træningsforhold.

7.2 TRÆNINGSTIDSPUNKTER

Med hensyn til spillernes oplevelser af, hvor gode træningstidspunkterne er - spørgsmål 36⁸² - kan der som i forbindelse med træningsmængden konstateres en meget stor tilfredshed blandt alle spillerne. Her er det også mere end tre fjerdele af samtlige spillere, der i varierende udstrækning er enige. Kun 1,2% erklærer sig "Meget uenig" i udsagnet, hvilket ligeledes underbygger, at der er stor tilfredshed med træningstidspunkterne. Heller ikke under dette spørgsmål er der fundet forskelle mellem de forskellige parametergrupper under de faste parametre. Et forhold, der som ovenfor understreger, at der på tværs af alle parametergrupperne er udpræget tilfredshed med træningstidspunkterne.

Figur 7-2: Træningstidspunkter.

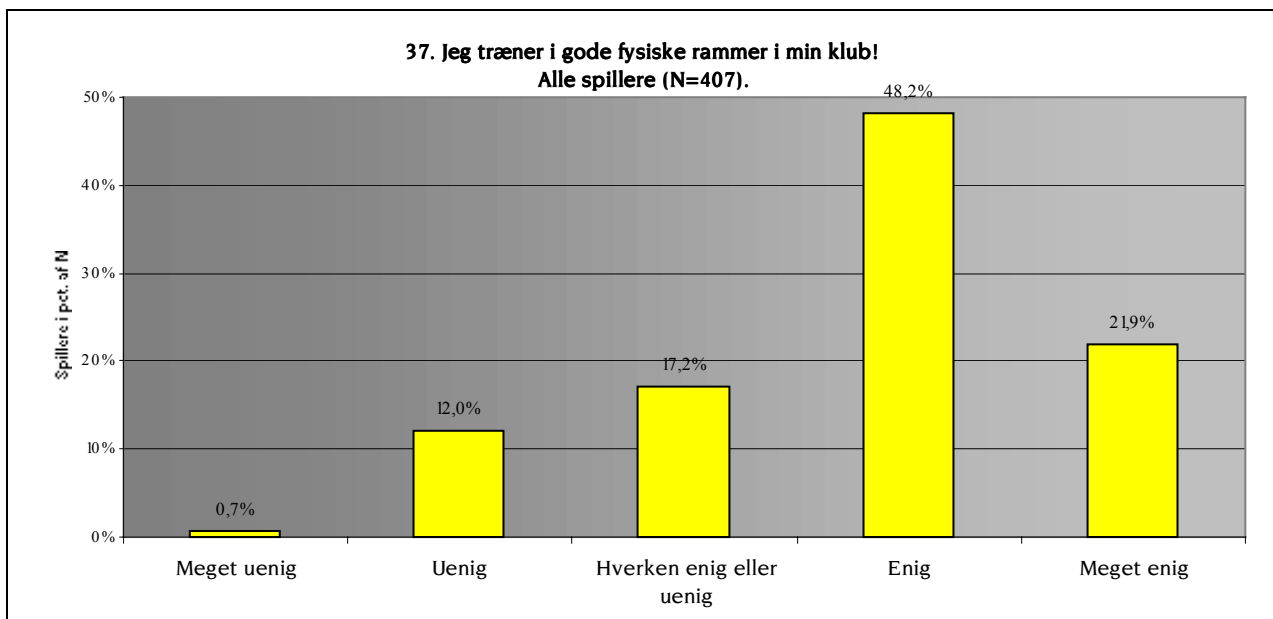
Set i forhold til subeliten kan det konstateres, at denne undersøgelses spillere er nogenlunde lige så tilfredse med træningstiderne som subeliten var det. Subeliten var nemlig særligt tilfreds med træningstidspunkterne, og det er denne undersøgelses spillere også. Således erklærede 75,7% af

⁸¹ Som i mange andre tilfælde fremgår superelitens totale svarfordelinger desværre ikke direkte af 1995-rapporten. Derfor vil sammenligningerne med supereliten i høj grad basere sig på kvalitative vurderinger af 1995-rapportens formuleringer.

subeliteudøverne sig i varierende udstrækning enige i samme spørgsmål. Det tilsvarende tal for denne undersøgelses population af spillere er 79,8%. I forhold til supereliten kan det siges, at der heller ikke er den store forskel. Supereliten var i 1995 marginalt mere tilfredse med træningstiderne end subeliten, hvilket nogenlunde svarer til den marginalt højere tilfredshed denne undersøgelses spillere angiver i forhold til subeliten. Således kan det samlet siges, at supereliten og fodbold-, håndboldspillerne er marginalt mere tilfredse med træningstiderne set i forhold til subeliten. Dog således, at der på tværs af alle tre undersøgelser er stor tilfredshed med træningstiderne.

7.3 FYSISKE RAMMER

Den generelle tilfredshed med træningsmængden samt med træningstiden skinner også relativt klart igennem, når spillerne spørges om, hvorvidt de træner i gode fysiske rammer i deres respektive klubber (spørgsmål 37). Som det fremgår af Figur 7-3 erklærer omkring halvdelen af spillerne sig enige i udsagnet: "Jeg træner i gode fysiske rammer i min klub!". Endvidere fremgår det, at 21,9% erklærer sig "Meget enige" i spørgsmålet. Som under de to foregående spørgsmål er der heller ikke her konstateret signifikante forskelle i besvarelserne i forhold til dette spørgsmål på de faste parametre, hvilket således atter indikerer en generel enighed i svarfordelingen mod tilfredshed med de fysiske rammer for hele populationen.

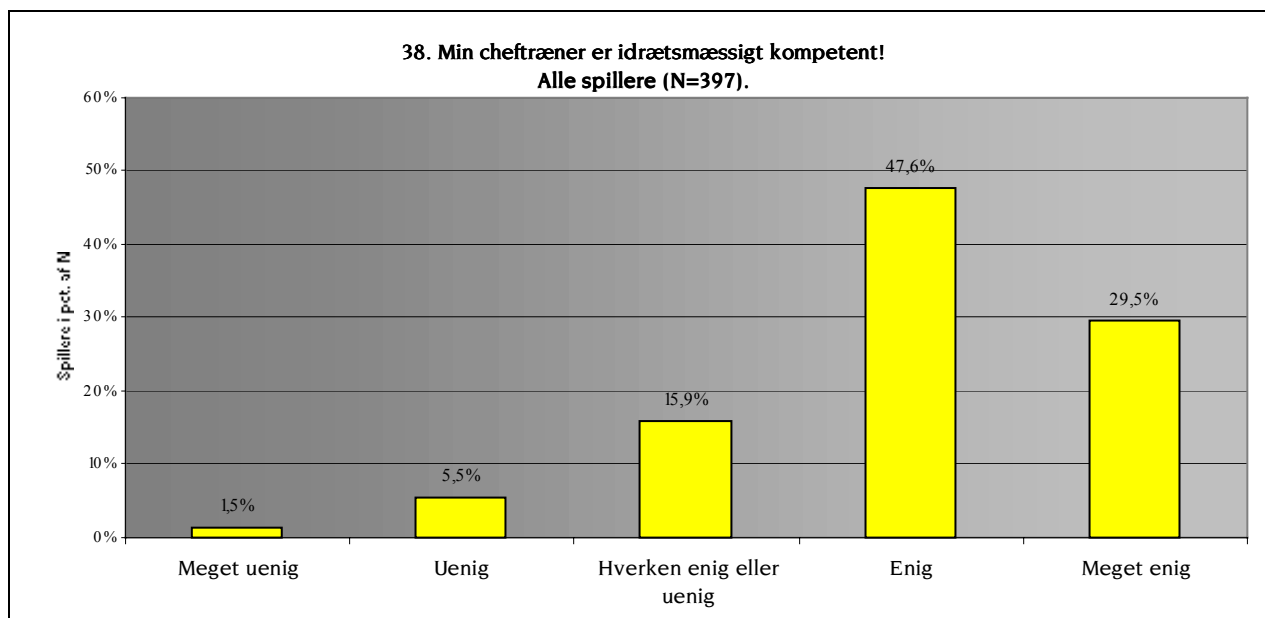
Figur 7-3: Spillernes fysiske rammer.

Et af de områder, hvor der i subeliteundersøgelsen blev konstateret forbedringsbehov var i forbindelse med de fysiske rammer. Et behov, der i forhold til supereliteudøverne var en del større. Set i forhold til denne undersøgelses spillere kan det konstateres, at supereliten er nogenlunde lige så tilfredse med de fysiske rammer, hvorved det gælder, at supereliten og spillerne i denne undersøgelse - set i forhold til subeliten - er mere tilfredse med de fysiske rammer for træningen i klub.

⁸² Spørgsmålet lyder: "Jeg har gode træningstidspunkter i min klub!".

7.4 CHEFTRÆNERS IDRÆTSMÆSSIGE KOMPETENCE

Med hensyn til tilfredsheden med chefræneres idrætsmæssige kompetence blandt den samlede population af spillere kan det konstateres, at denne også vurderes helt i top. På spørgsmål 38 - "Min chefræner er idrætsmæssigt kompetent!" - erklærer over tre fjerdedele af spillerne sig "Enige" eller meget "Meget enige" i udsagnet. Kun 1,5% er "Meget uenige" i dette udsagn. Heller ikke på dette spørgsmål skiller nogen af de faste parametergrupper sig (signifikant) ud.

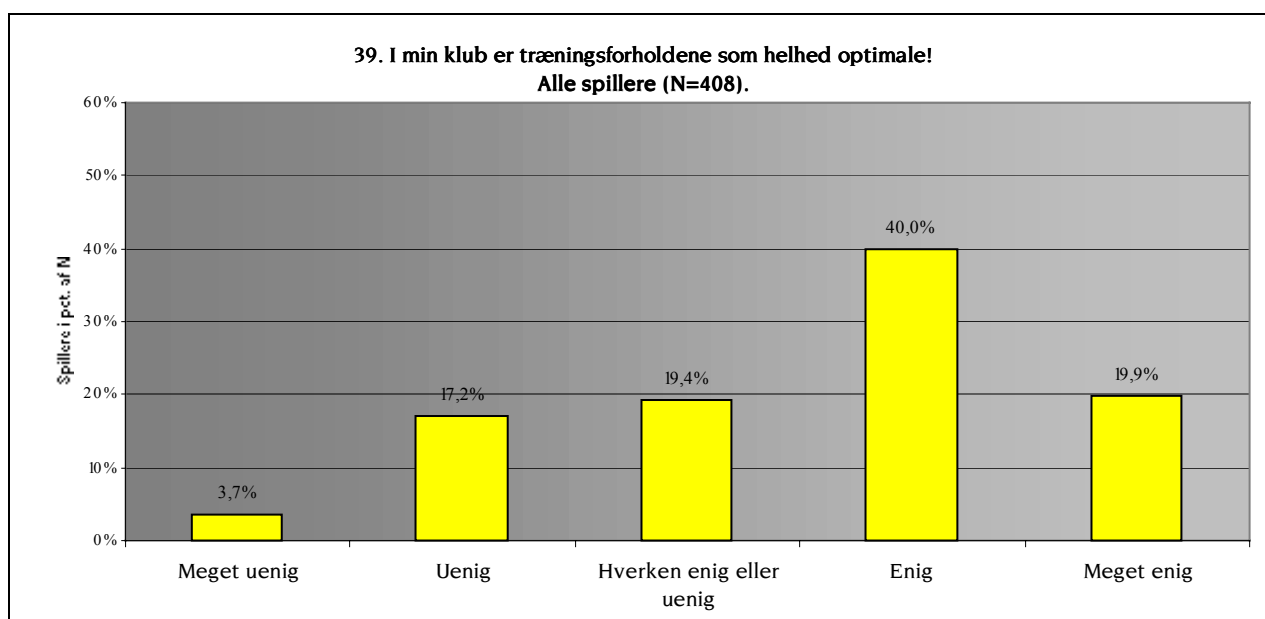
Figur 7-4: Cheftræners kompetence.

I såvel subeliteundersøgelsen som i undersøgelsen af supereliten blev udøverne - som i denne undersøgelse - spurgt om tilfredsheden med deres (klub-)træner. For begge de tidligere undersøgelser gælder, at tilfredsheden var stor. 75,3% af subeliten erklærede sig således i varierende grad enige, hvilket gælder for 77,1% af denne undersøgelses spillere når der spørges til chefrænerens idrætsmæssige kompetence. Forskellen mellem sub- og supereliten var marginal således, at supereliten i lidt højere grad erklærede sig enige. Dette rykker imidlertid ikke ved det faktum, at der ikke er de store forskelle mellem sub-, supereliten og denne undersøgelses spillere i forhold til tilfredsheden med deres træners idrætsmæssige kompetence.⁸³

7.5 TRÆNINGSFORHOLD SET I HELHED

I Figur 7-5 kan det ses, at tilfredsheden på de foregående spørgsmål (35, 36, 37 og 38) angående træningsforhold også kommer til udtryk, når spillerne skal give en helhedsvurdering af samme (i spørgsmål 39). Som det fremgår svarer 40% af spillerne, at de er enige i at træningsforholdene i klubben som helhed er optimale. Hertil kommer, at 19,9% erklærer sig "Meget enige", hvilket er lidt færre set i forhold til besvarelserne ved de fleste af de tidligere spørgsmål (spørgsmål 35, 36, 37 & 38). Den højeste procentsats på "Uenig" finder vi også på dette spørgsmål (17,2%) - set i forhold til de øvrige spørgsmål af rapporteret i dette kapitel.

⁸³ Bemærk, at spørgsmålene ikke er formuleret helt ens de tre undersøgelser imellem, hvilket medvirker til et vist forbehold i forhold til den foretagne sammenligning på tværs af undersøgelserne.

Figur 7-5: Træningsforhold generelt.

Der er - til forskel fra de tidligere spørgsmål - under dette spørgsmål konstateret forskelle blandt enkelte parametergrupper. Dette gælder i forhold til parameteren *job/uddannelse* og parameteren *sportsgren*.

Med hensyn til parameteren *job/uddannelse* svarer spillerne, der som beskæftigelse kun har deres sportskarriere, at de i højere udstrækning end de to andre parametergrupper under denne parameter er uenige i udsagnet: "I min klub er træningsforholdene optimale!". En mulig forklaring er, at de er mere kritiske fordi de er professionelle på fuld tid.

Med hensyn til parameteren *sportsgren* kan det konstateres, at fodboldspillerne er signifikant mere utilfredse med træningsforholdene som helhed end håndboldspillerne. Dette harmonerer godt med forskellen konstateret i forhold til parameteren *job/uddannelse* idet der blandt spillere, der kun har sportskarrieren, er mange fuldtidsprofessionelle fodboldspillere. Dog synes det en smule underligt, at fodboldspillerne på dette spørgsmål skiller sig ud når der ikke på de andre spørgsmål angående træningsforhold er konstateret forskelle for denne gruppe af spillere. Selvom fodboldspillerne er mere utilfredse med træningsforholdene (som helhed) end håndboldspillerne rykker det imidlertid ikke ved, at der stadig er udbredt tilfredshed med træningsforholdene set som en helhed også blandt fodboldspillerne.

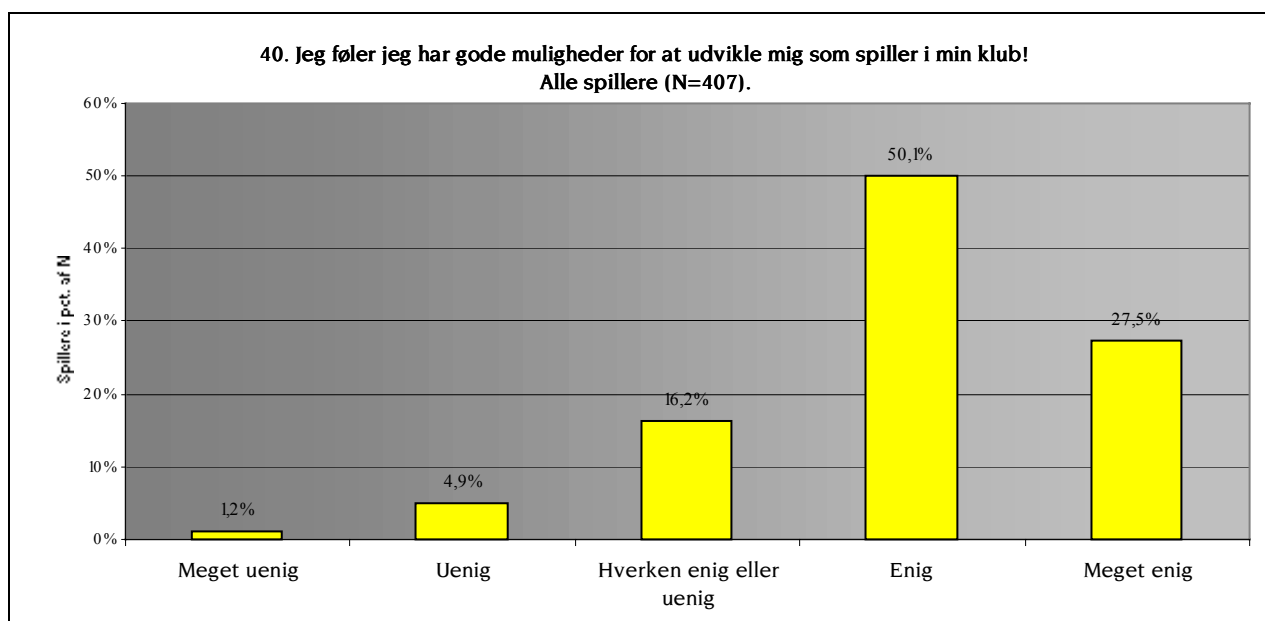
I forhold til de mere specifikke foregående spørgsmål, kan der således samlet konstateres en mindre forskydning i negativ retning i relation til det generelle spørgsmål 39, om end dette dog ikke rykker ved det forhold, at majoriteten af spillerne er godt tilfredse med stort set alle stringent sportslige træningsforhold. Et faktum, som i øvrigt harmonerer godt med resultaterne fra undersøgelsens første kvalitative interviewrunde, hvor det af repræsentanter og ledere fra fodbold-

og håndboldverdenen også blev påpeget, at de træningsmæssige forhold i Danmark - med hensyn til fysiske rammer, trænerkompetencer osv. - generelt er gode i fodbold og håndbold.⁸⁴

Set i forhold til sub- og supereliten kan det siges, at subeliten i nogenlunde samme udstrækning som denne undersøgelses spillere var enige i spørgsmålet angående træningsforholdene som helhed. Man skal være varsom med sammenligninger i denne sammenhæng idet spørgsmålene i de forskellige undersøgelser er stillet forskelligt; men i forhold til supereliten synes denne undersøgelses spillere samt subeliten at være en anelse mindre enige i spørgsmålet.

Generelt for alle undersøgelser er, at der er stor tilfredshed med stort set alle de specifikke træningsforhold; men samtidig synes tilfredsheden at dale, når der spørges til helheden af træningsforholdene. Det er ikke umiddelbart nemt at give en forklaring på dette; men i 1995-undersøgelsen blev det konkluderet, at det kan skyldes en opfattelse blandt spillerne af, at træningsforholdene godt kan blive bedre. Også selvom de generelt er gode (Hansen 1995: 41). Ligeledes kan det heller ikke afvises, at det er andre dele af træningsforholdene - end de, der er blevet spurgt til i de tre undersøgelser - hvor der kan være problemer samt at dette er årsagen til, at tilfredsheden på det generelle område er mindre end på de enkelte områder.

7.6 MULIGHED FOR UDVIKLING SOM SPILLER

Figur 7-6: Muligheder for udvikling som spiller.

Som det ses af Figur 7-6 slår den generelle store tilfredshed med de træningsmæssige forhold og træneres idrætsmæssige kompetence også igennem i forhold til spillernes opfattelse af mulighederne for at udvikle sig i sportsligt henseende. Således svarer over tre fjerdele af spillerne, at de er "Enige" eller "Meget enige" i, at de har gode muligheder for at udvikle sig individuelt som

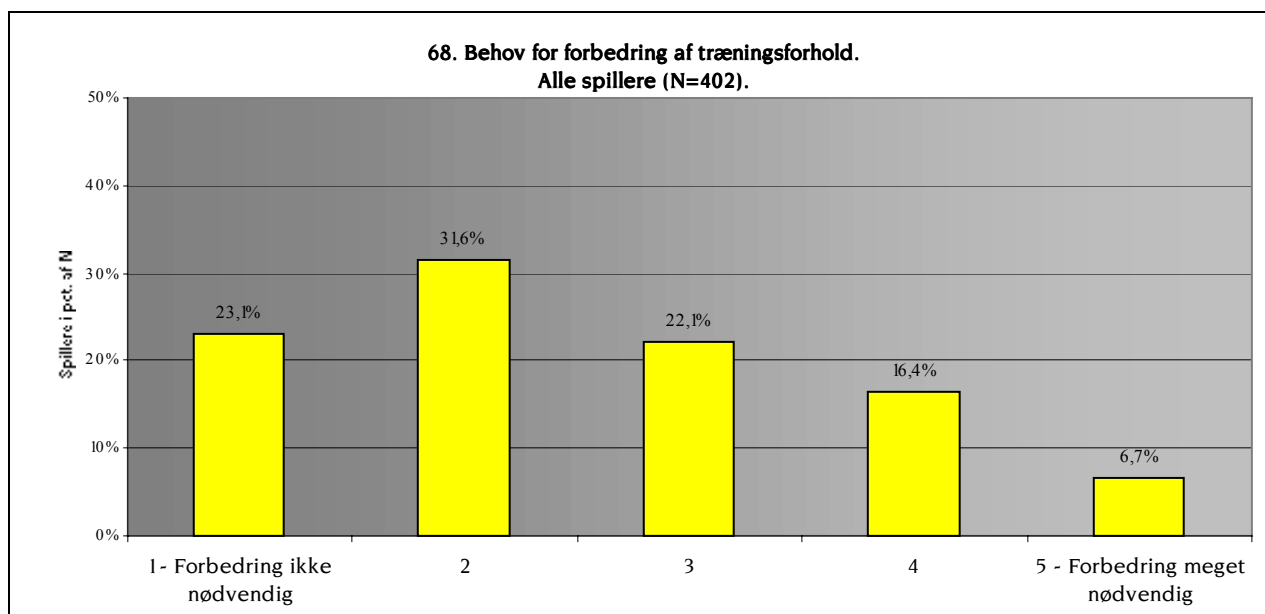
⁸⁴ Om end det under samme kvalitative interviewrunde også kom frem, at der naturligvis er forskelle de enkelte klubber imellem.

spiller i klubben (spørgsmål 40). Der er signifikante forskelle i besvarelserne på dette spørgsmål i forhold til *alder*. Herunder gælder, at aldersgruppen af 16- til 20-årige er meget mere tilfredse med mulighederne for at udvikle sig som spiller i klubben end de to øvrige aldersgrupper (21-25 år hhv. 26-38 år). Denne gruppe af spillere er med andre ord særligt tilfredse med deres muligheder for individuel sportslig udvikling. Hele 88,2% af spillerne i denne aldersgruppe har således enten svaret i kategorien "Enig" eller "Meget enig".

7.7 FORBEDRINGER I RELATION TIL TRÆNINGSFORHOLD

I spillerspørgeskemaets sektion "forbedringsbehov" blev spillerne spurgt om deres behov i forhold til forbedring af en række forhold. Herunder blev spillerne også spurgt om forbedringer i forhold til de træningsmæssige vilkår. Der er her tale om spørgsmål 68⁸⁵ og 76⁸⁶, der bidrager til at følge op på de øvrige spørgsmål angående træningsforhold.

Spørgsmål 68 kan i den forbindelse betragtes som et generelt opfølgende spørgsmål på alle spørgsmålene angående træningsforhold. Den samlede relativt store tilfredshed med træningsforholdene konstateret under de ovenstående spørgsmål, går igen når vi kigger på svarfordelingen afbilledet i Figur 7-7. Således kan det ses, at majoriteten har svaret i de to kategorier mod "Forbedring ikke nødvendig" (hhv. 23,1% & 31,6%).

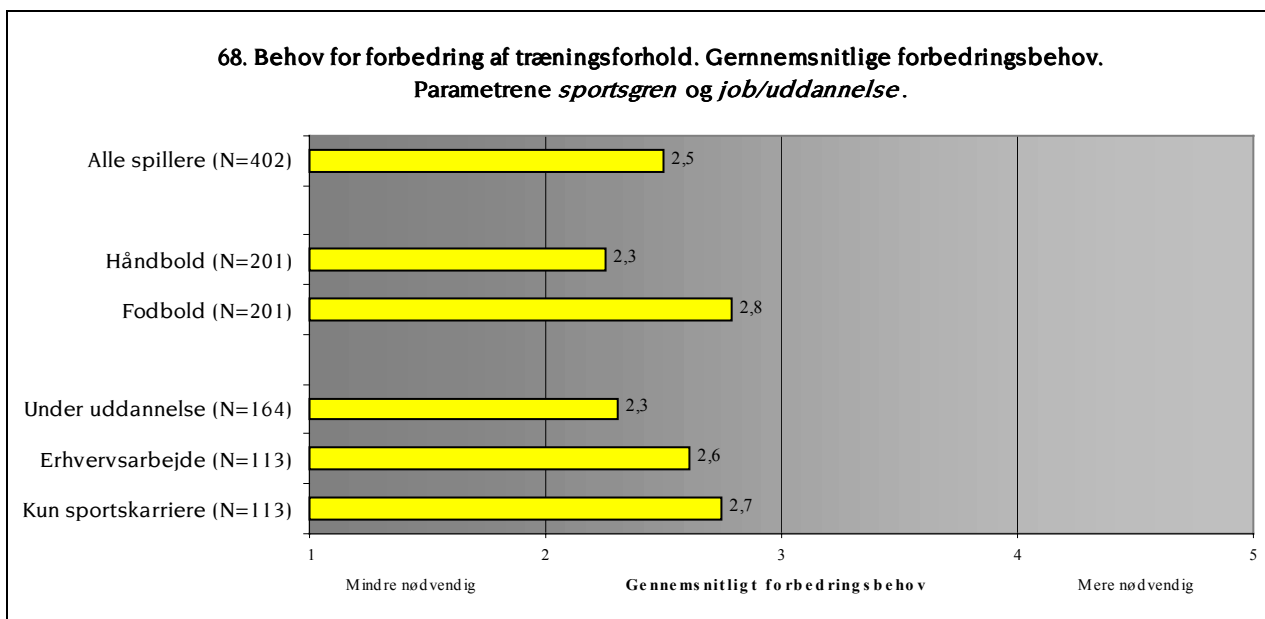

Figur 7-7: Behov for forbedringer af træningsforhold. Alle spillere.

Der er under dette spørgsmål fundet forskelle på følgende af de gennemgående parametre: *job/uddannelse* og *sportsgren*. Det gennemsnitlige forbedringsbehov for disse parametre fremgår af Figur 7-8.

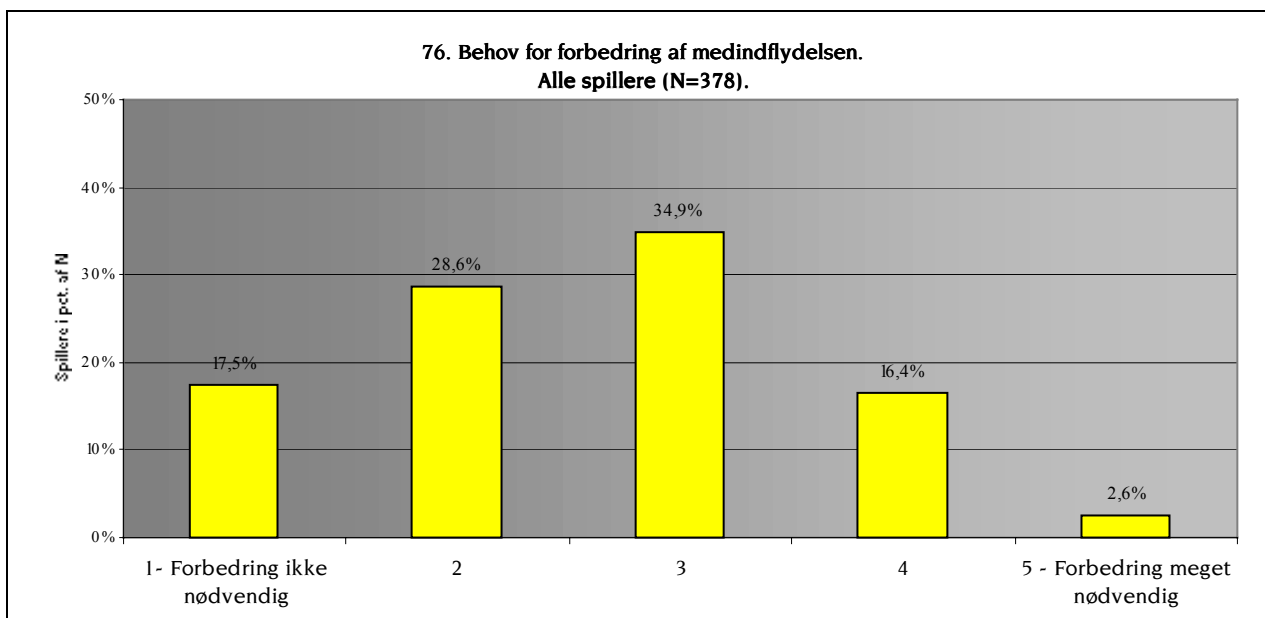
⁸⁵ Spørgsmålet lyder: "I hvor høj grad har du brug for forbedring af dine sportslige og civile forhold med hensyn til mulighederne for at få bedre træningsforhold?"

⁸⁶ Spørgsmålet lyder "I hvor høj grad har du brug for forbedring af dine sportslige og civile forhold med hensyn til mulighederne for at få med indflydelse på dit arbejde (træningsmetoder, tilrettelæggelse, konkurrenceforhold o.lign.)?"

Figur 7-8: Behov for forbedringer af træningsforhold. Parametrene sportsgren og job/uddannelse.

Som det ses af figuren har håndboldspillerne i markant mindre grad end fodboldspillerne et behov for forbedring af træningsforholdene. Dette harmonerer godt med forskelle konstateret ovenfor, hvor fodboldspillerne på eksempelvis spørgsmål 39 - der spurgte til den generelle tilfredshed med træningsforholdene i klubben - i højere grad end håndboldspillerne var utilfredse. For job/uddannelses-parametere ses det, at spillerne der er under uddannelse i mindre grad end de to øvrige parametergrupper mener, at forbedring er nødvendig. Dette skal formentlig primært tilskrives førnævnte forskel mellem sportsgrene.

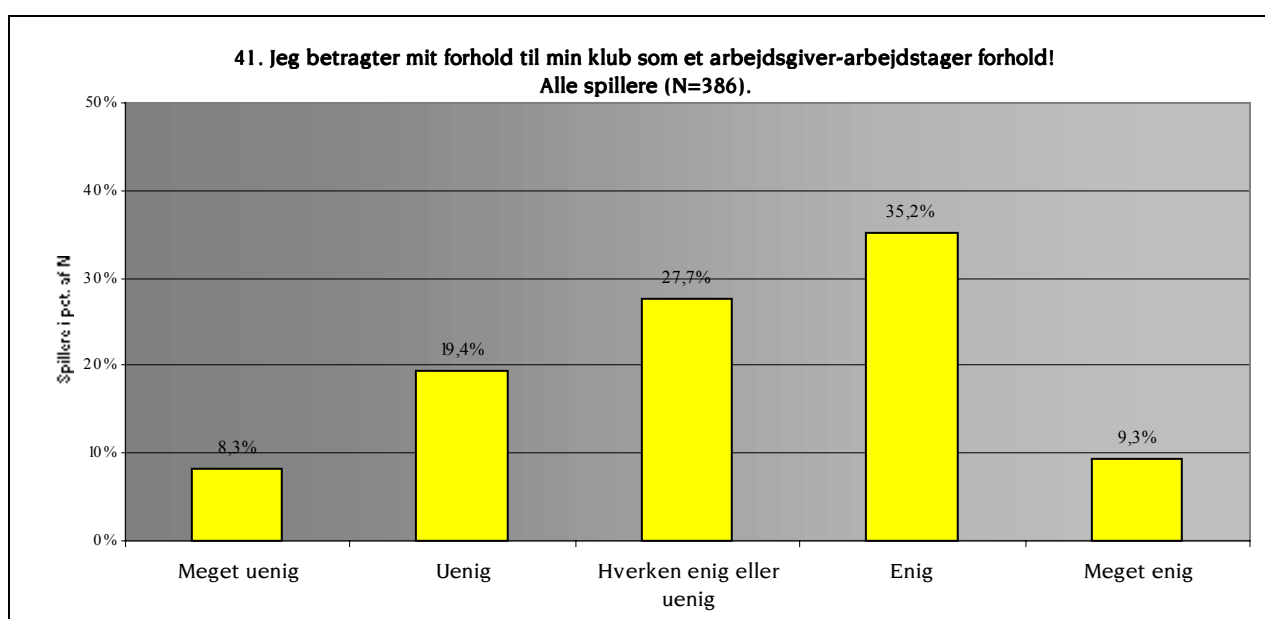
Figur 7-9: Behov for forbedringer af medindflydelse.

I spørgsmål 76 blev spillerne spurgt om følgende: "I hvor høj grad har du brug for forbedring af dine sportslige og civile forhold med hensyn til mulighederne for at få medindflydelse på dit arbejde (træningsmetoder, tilrettelæggelse, konkurrenceforhold o.lign.)?". Dette spørgsmål følger ikke direkte op på andre spørgsmål i spørgeskemaet, om end det indirekte giver en pejling på tilfredsheden med visse dele af træningsforholdene. Som det kan ses af nedenstående Figur 7-9 er

der en svag tendens til, at spillerne samlet betragtet ikke ønsker forbedring i forhold til medindflydelse på træningen. Dog svarer knapt 20% i de to kategorier mod "Forbedring meget nødvendig", hvilket peger på et vist behov/ønske for at opnå mere medindflydelse. Der er ikke konstateret nogen signifikante forskelle i forhold til de faste parametre på dette spørgsmål.

7.8 SOCIALT FORHOLD TIL KLUB

I spørgsmål 41 og 42 spurgtes der til, hvordan spillerne oplever forholdet til deres klub. I spørgsmål 41 blev de spurgt om, hvorvidt de betragter forholdet til klubben som et arbejdsgiver-arbejdstager-arbejdsgiverforhold, mens de i det følgende spørgsmål bliver bedt om at vurdere, hvorvidt det sociale liv i klubben er godt. Svarene på de to spørgsmål er ikke kun interessante hver for sig. Det er også interessant at se, om der er samvariation i besvarelserne på de to spørgsmål.

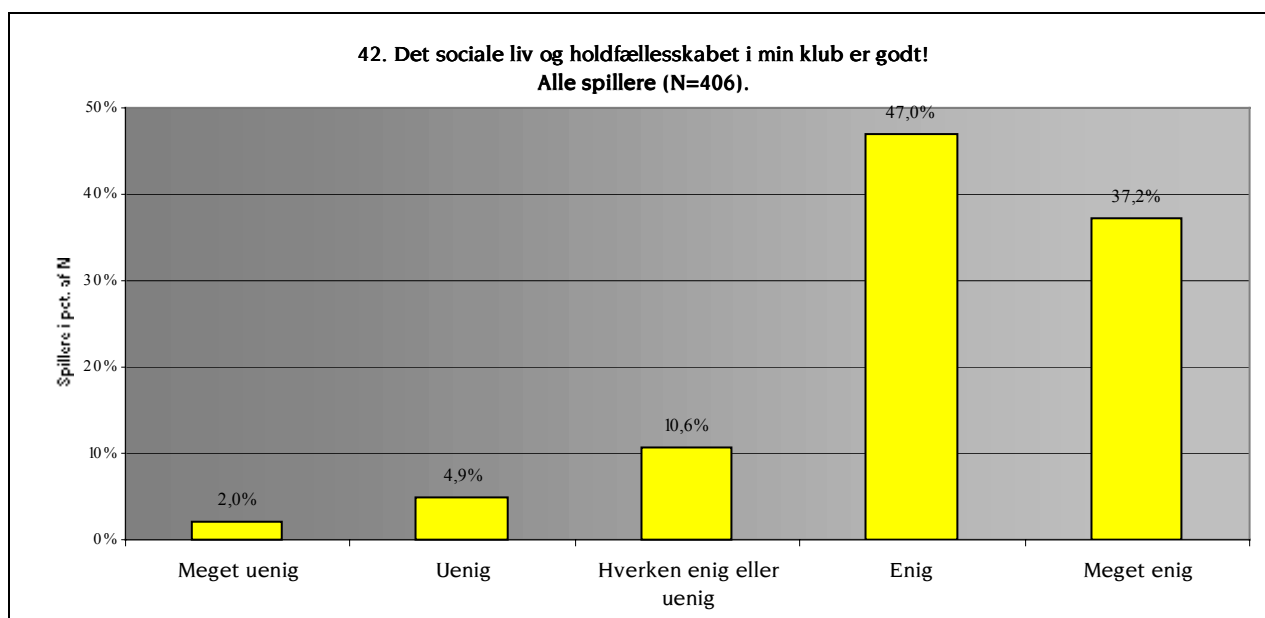

Figur 7-10: Forholdet til klub.

Som det kan ses af Figur 7-10 er næsten en tredjedel af spillerne indifferente overfor udsagnet: "Jeg betragter mit forhold til min klub som et arbejdsgiver-arbejdstager forhold!". Blandt de øvrige erklærer hovedparten dog, at de betragter forholdet til klubben som et arbejdsgiver-arbejdstager forhold. Andelen af spillere, som er "Enige" eller "Meget enige" (44,8%) er klart større end andelen af spillere, der er "Uenige" eller "Meget uenige" i udsagnet (27,7%).

Der er endvidere konstateret signifikante forskelle på følgende faste parametre: *job/uddannelse*, *kontrakt*, *alder* og *sportsgren*. Med hensyn til *job/uddannelse* kan det konstateres, at spillerne som kun har sportskarrieren er mere enige i dette spørgsmål end de to øvrige parametergrupper. Dette indikerer, at spillere i parametergruppen "kun sportskarriere" - der i hovedsagen er fuldtidsprofessionelle fodboldspillere - i højere grad end de øvrige spillere anser sportskarrieren som et decideret job, dvs. udtryk for en gennemført professionalisme.

Under den faste parameter *kontrakt* er det gældende, at de fuldtidsprofessionelle kontraktspillere er signifikant mere enige i, at forholdet til klubben er et arbejdsgiver-arbejdstagerforhold end de øvrige to parametergrupper. Dette kan nok ikke betragtes som overraskende. Med hensyn til aldersparameteren er der fundet en sammenhæng til gruppen af 16- til 20-årige forstået således, at denne aldersgruppe er mere uenige i udsagnet end de to andre aldersgrupper. Endelig kan det på parameteren *sportsgren* konstateres, at fodboldspillerne er signifikant mere enige i udsagnet end håndboldspillerne. Dette er ikke overraskende idet mange af fodboldspillerne - som nævnt ovenfor - er fuldtidskontraktspillere, hvorfor forskelle konstateret under parametrene *job/uddannelse* og *kontrakt* også skinner igennem under denne parameter. Samlet kan det siges, at professionaliseringsgrad spiller ind i forhold til svarafgivelserne på dette spørgsmål. Således kan det af ovenstående udledes, at det er spillere i parametergrupper, som spiller under de mest professionaliserede forhold, der i videst udstrækning opfatter forholdet til klubben som et arbejdsgiver-arbejdstager forhold.

Figur 7-11: Socialt liv og holdfællesskab i klubben.

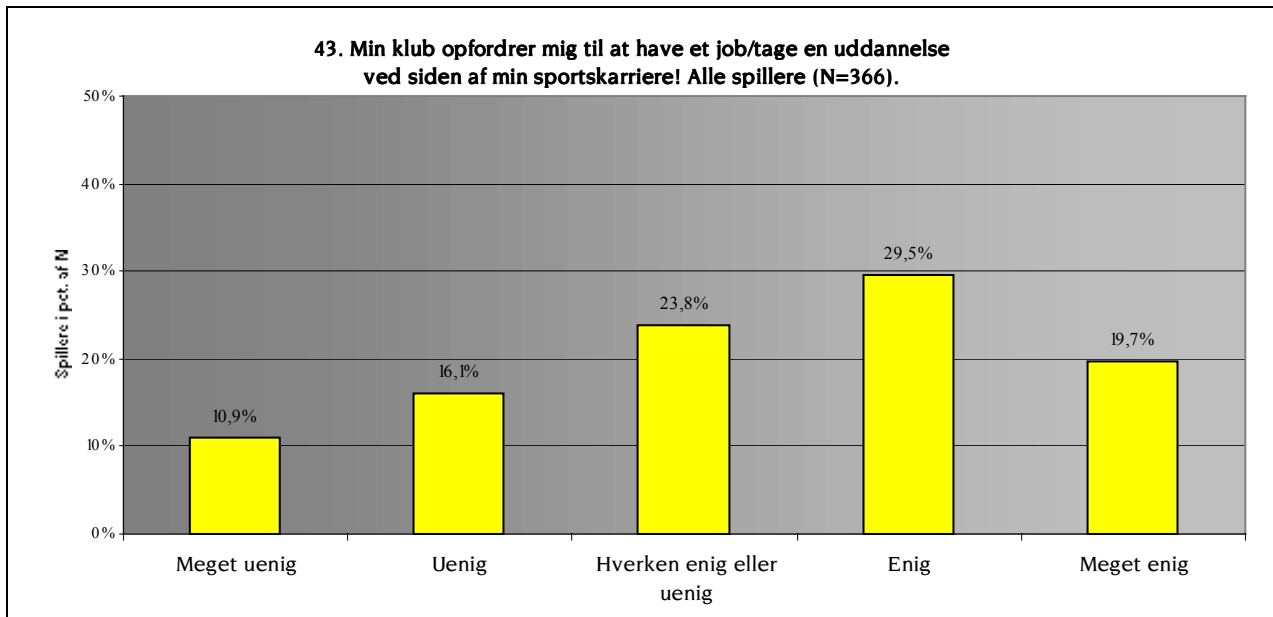
På spørgsmål 42 er spillerne blevet spurgt om, hvorvidt det sociale liv og holdfællesskabet i klubben er godt.⁸⁷ Herunder er der fremkommet svarfordelingen vist i Figur 7-11: Som det kan ses er populationen set som helhed tilsyneladende glade for både det sociale liv og holdfællesskabet i klubben. Hele 84,2% af spillerne er overvejende enige heri; enten "Enige" (47%) eller "Meget enige" (37,2%) i udsagnet om, at det sociale liv og holdfællesskab i klubben er godt. Dette må siges at udtrykke stor tilfredshed blandt spillerne med det sociale liv i deres respektive klubber. Ikke mindst fordi kun godt fem procent af spillerne enten er "Meget uenige" eller "Uenige" (hhv. 0,2% og 4,9%). Der ikke konstateret nogen forskelle på de faste parametre, hvilket også i forhold til dette spørgsmål indikerer en generel enighed om den konstaterede tilfredshed blandt alle spillerne på tværs af de faste parametergrupper.

⁸⁷ Spørgsmålet lyder: "Det sociale liv og holdfællesskabet i min klub er godt!".

7.9 KLUBBENS HOLDNING TIL JOB/ UDDANNELSE VED SIDEN AF IDRÆTSKARRIEREN

De to sidste spørgsmål i denne sektion af udsagnsspørgsmål omhandler spørgsmålet angående, hvorvidt klubben opfordrer, henholdsvis er imod, at spillerne har et job eller tager en uddannelse ved siden af sportskarrieren. Spørgsmålet er indsat for at få en pejling på, hvilke holdninger spillerne oplever klubberne har til mulighederne for at kombinere job/uddannelse med sportskarrieren.

På spørgsmål 43 svarer næsten halvdelen af spillerne, at de enten er "Enige" eller "Meget enige" i udsagnet: "Min klub opfordrer mig til at have en job/uddannelse ved siden af min sportskarriere!". Lidt over en fjerdedel er til gengæld "Uenige" eller "Meget uenige" (se Figur 7-12).

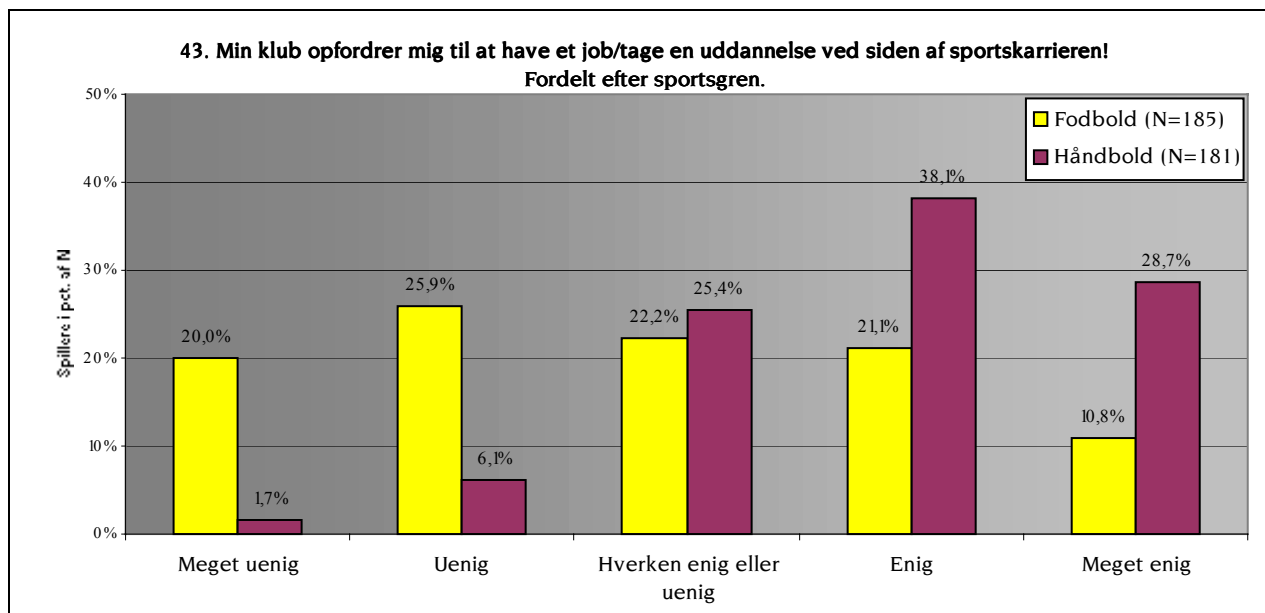

Figur 7-12: Opfordrer klubber til civilkarriere? Alle spillere.

Svarene i forhold til parametrene *job/uddannelse*, *kontrakt* og *sportsgren* viser, at der tilsyneladende er forskelle mht. hvordan klubberne forholder sig til de forskellige grupper i henseende til at have et job eller tage en uddannelse ved siden af sportskarrieren.

I forhold til job/uddannelsesparameteren er der fundet en meget tydelig forskel mellem parametergruppen bestående af spillere, der som eneste beskæftigelse har sportskarrieren og de to øvrige parametergrupper. Således angiver spillerne, der kun har sportskarrieren, at de i signifikant højere grad end de to andre parametergrupper er uenige i, at klubben opfordrer dem til at have et job/tage en uddannelse ved siden af sportskarrieren. Denne meget tydelige forskel genfindes når vi kigger på parameteren *kontrakt*. Herunder gælder nemlig, at de fuldtidsprofessionelle kontraktspillere - ligesom parametergruppen bestående af spillere, der som eneste beskæftigelse kun har sportskarrieren - i meget tydelig grad er uenige i udsagnet set i forhold til spillere på en deltids- eller bibeskæftigelseskontrakt. På parameteren *sportsgren* er der konstateret en ret tydelig forskel mellem håndbold- og fodboldspillerne derhen, at fodboldspillerne i væsentlig større grad end håndboldspillerne erklærer sig uenige i udsagnet, og mens der er mindre end en tredjedel (31,9%) af fodboldspillerne, der erklærer sig "Enig" eller "Meget enig" i, at klubben opfordrer dem til at have et job eller tage en uddannelse ved siden af

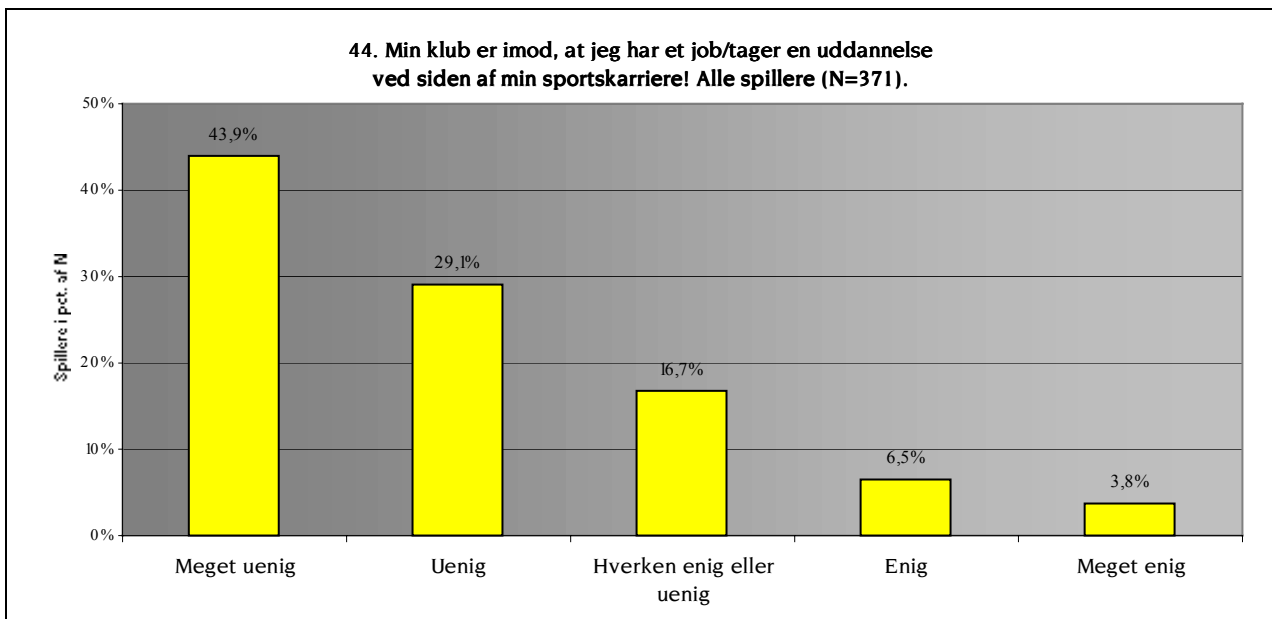
sportskarrieren, gælder det for to ud af tre af håndboldspillerne (66,8%, se Figur 7-13). Dette forhold bidrager til at bekræfte en tese om, at fodboldklubberne i højere grad end håndboldklubberne mener, at spillerne skal koncentrere sig om sportskarrieren mens den står på, og så udskyde en eventuel civil karriere til efter den sportslige ditto er overstået. Se Bind I for yderligere diskussioner af dette forhold. Herunder vil klubbernes holdninger - der kommer til udtryk i klubundersøgelsen - blive set i forhold til spillernes ditto.

Figur 7-13: Opfordrer klubber til civilkarriere? Fordelt efter sportsgren.

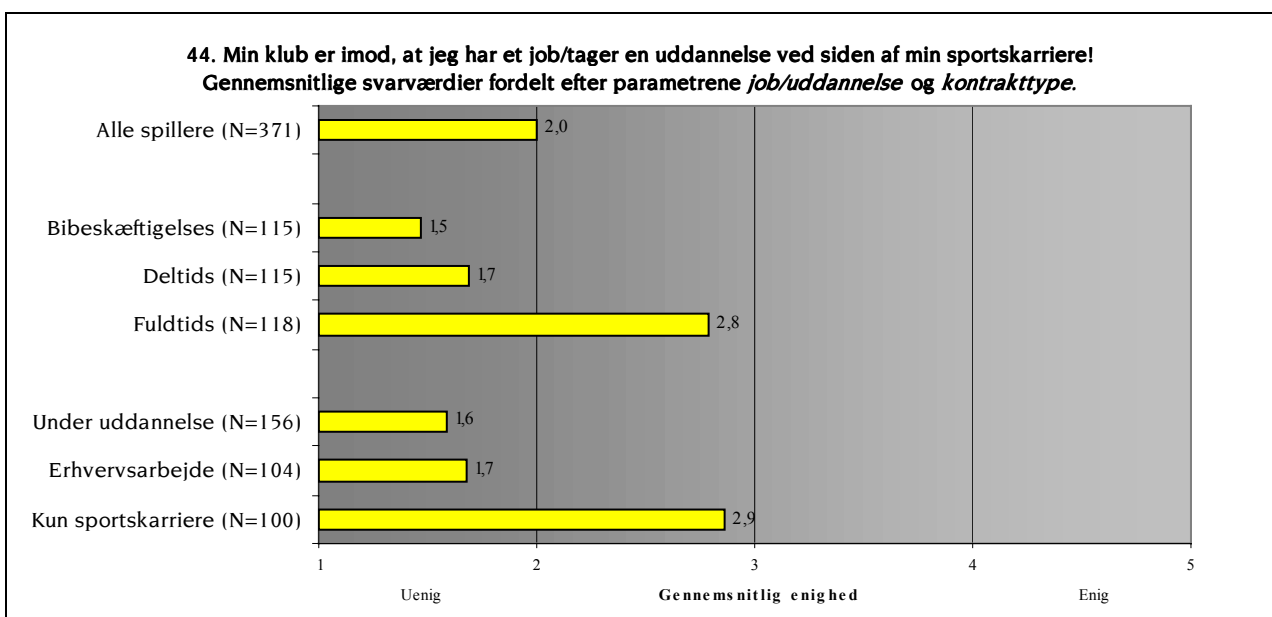
Det skal endvidere nævnes, at det i forhold til aldersparameteren kan konstateres, at den yngste aldersgruppe i signifikant højere grad end de to andre parametergrupper inden for denne parameter er enige i udsagnet. Således svarer hele 71,1% af spillerne i aldersgruppen 16 til 20 år, at de enten er "Enige" eller "Meget enige" i spørgsmålet. Dette mod 33,3% på de tilsvarende kategorier i aldersgruppen 21 til 25 år og 39,1% for aldersgruppen 26 til 38 år. Dette peger på, at klubberne i vid udstrækning opfordrer de unge spillere til at foretage sig noget "civilt" ved siden af sportskarrieren. Herunder kan det ydermere konstateres, at fodboldspillerne i den yngste aldersgruppe er lidt mere uenige i spørgsmålet end deres håndboldkollegaer i samme aldersgruppe (dog ikke signifikant).

Ser vi på spørgsmål 44 - der er formuleret som modsætningen til spørgsmål 43 ovenfor - kan vi konstatere, at når hele spillerpopulationen betragtes samlet svares der i forhold til spørgsmål 43 umiddelbart konsistent. Således kan det af Figur 7-14 ses, at langt de fleste spillere erklærer sig enten "Meget uenige" (43,9%) eller "Uenige" (29,1%) i spørgsmålet. Således synes det gennemsnitligt betragtet ikke at kunne konkluderes, at klubberne anser det for decideret problematisk, at spillerne tager en uddannelse eller har et job ved siden af deres sportslige karrierer om end der altså ovenfor er konstateret visse forskelle, der kan pege i anden retning.

Figur 7-14: Er klubben imod civil karriere? Alle spillere.

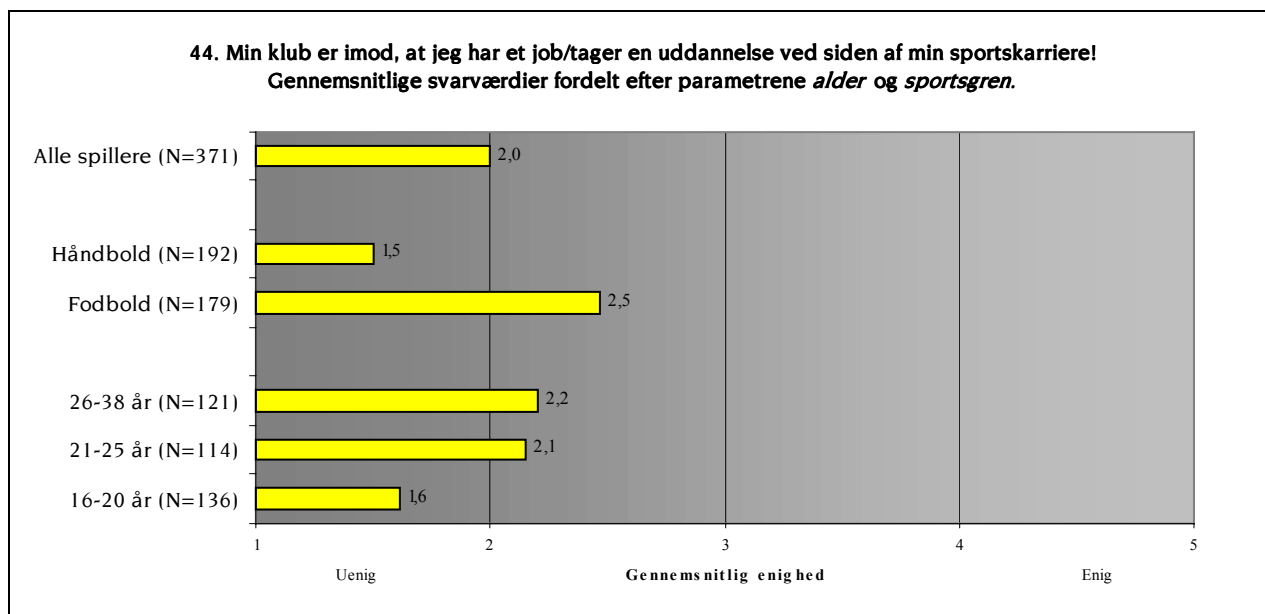
De gennemsnitlige svarværdier for *job/uddannelse* og *kontrakt* fremgår af Figur 7-15. I forhold til parameteren *job/uddannelse* ses det, at spillere der kun har sportskarrieren som beskæftigelse i signifikant (og markant) højere grad end de to øvrige parametergrupper er enige i udsagnet: "Min klub er imod, at jeg har et job/tager en uddannelse ved siden af min sportskarriere!". Da der er mange fuldtidsprofessionelle fodboldspillere i gruppen af spillere, som kun har sportskarrieren som beskæftigelse, kan dette tolkes således, at håndboldklubberne i mindre grad end fodboldklubberne synes at være imod, at spillerne har et job eller tager en uddannelse ved siden af sportskarrieren. En tolkning, der vil harmonere med resultaterne fra de ovenstående afsnit. Det skal dog samtidig bemærkes, at også gennemsnittet for de fuldtidsprofessionelle (2,8) vejer mere i retning af "Meget uenig" (1) end "Meget enig" (5) - det er således gradsforskelle snarere end vidt forskellige holdninger, der i fald præger klubbernes holdning til spørgsmålet.

Figur 7-15: Er klubben imod, at spillerne dyrker den civile karriere? Fordelt efter *job/uddannelse* og *kontrakttype*.

Forskellene med hensyn til parameteren *kontrakt* tilsvarende dette. Således er de deltidsbeskæftigede og bibeskæftigede spillere signifikant mere uenige i dette spørgsmål. Særligt synes de bibeskæftigede at skille sig ud. Hele 67,8% har svaret "Meget uenig". At det forholder sig således er ikke overraskende idet spillere, som grundet karakteren af deres kontrakt netop har frihedsgrader i forhold til job/uddannelse, ikke opfatter klubben som værende imod disse aktiviteter.

Også i forhold til parametrene *alder* og *sportsgren* er der forskelle. De gennemsnitlige svarværdier fremgår af Figur 7-16.

Figur 7-16: Er klubben imod, at spillerne dyrker den civile karriere? Fordelt efter *alder* og *sportsgren*.

Med hensyn til parameteren *sportsgren* kan det ses, at fodboldspillerne i signifikant højere grad end håndboldspillerne er enige i, at klubben er imod at spilleren tager en uddannelse/har et job ved siden af sportskarrieren. Igen bemærkes det dog, at gennemsnittet også for fodboldspillerne ligger under tre. Dette forhold harmonerer godt med resultaterne fra det ovenstående. Dertil skal tilføjes, at der ikke er forskel på håndboldmændenes og -kvindernes svar.

På aldersparameteren skiller den yngste aldersgruppe sig signifikant ud derved, at spillere i denne parametergruppe i højere grad end de to andre parametergrupper er uenige i spørgsmålet. Dette harmonerer godt med samme aldersgruppes svar på spørgsmål 43. Sammenholdt med netop spørgsmål 43 kan det derfor konstateres, at klubberne ikke stiller sig i vejen for de yngre spilleres civile aktiviteter (job/uddannelse ved siden af sportskarrieren); men ofte opfordrer til sådanne. Dette synes i øvrigt at blive bekræftet af de kvalitative interview foretaget med klubber og spillere (se kapitel 11 & kapitel 13). Endvidere skal det nævnes, at håndboldspillerne i den yngste aldersgruppe i signifikant højere grad end fodboldspillerne (i samme aldersgrupper) er uenige i spørgsmålet, hvilket yderligere bidrager til at bekræfte ovenfor nævnte tese om, at fodboldklubberne i højere grad end håndboldklubberne mener, at spillerne skal koncentrere sig om sportskarrieren. Og så når det gælder de yngste spillere. Dog således, at såvel fodbold- som

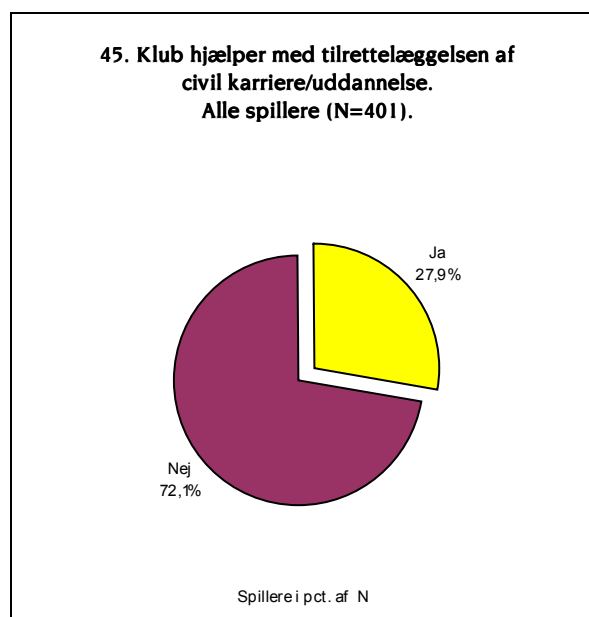
håndboldklubberne i stor udstrækning opfordrer til - og ikke er imod - civillevsaktiviteter (som job/uddannelse).

7.10 KLUBBENS HJÆLP I FORBINDELSE MED SPILLERNES CIVILE KARRIERE, JOB OG BOLIG

I spørgsmål 45, 46 og 47 blev spillerne spurgt til, hvorvidt klubben hjælper spillerne med hhv. at tilrettelægge den civile karriere (tidligere, aktuelt og fremover), at finde et job eller med at finde en bolig. Spørgsmålet er indsat i spørgeskemaet for at få et indtryk af i hvor stor udstrækning der i klubberne findes et beredskab til at hjælpe spillerne med disse ting. I spørgeskemaet udsendt til klubberne forefindes i øvrigt spørgsmål, der tilsvarende spørger klubberne om deres behjælpelighed i disse henseender.⁸⁸

7.10.1 Hjælp til tilrettelæggelse af uddannelse og civilkarriere

Med hensyn til hjælp i forhold til tilrettelæggelse af uddannelse og civil karriere kan det af Figur 7-17 ses, at 27,9% svarer "Ja", og tilsvarende 72,1% svarer "Nej" (til spørgsmål 45). Således kan det konstateres, at langt størstedelen af spillerne aldrig fra deres respektive klub har modtaget hjælp til tilrettelæggelse af deres uddannelse/civile karriere.

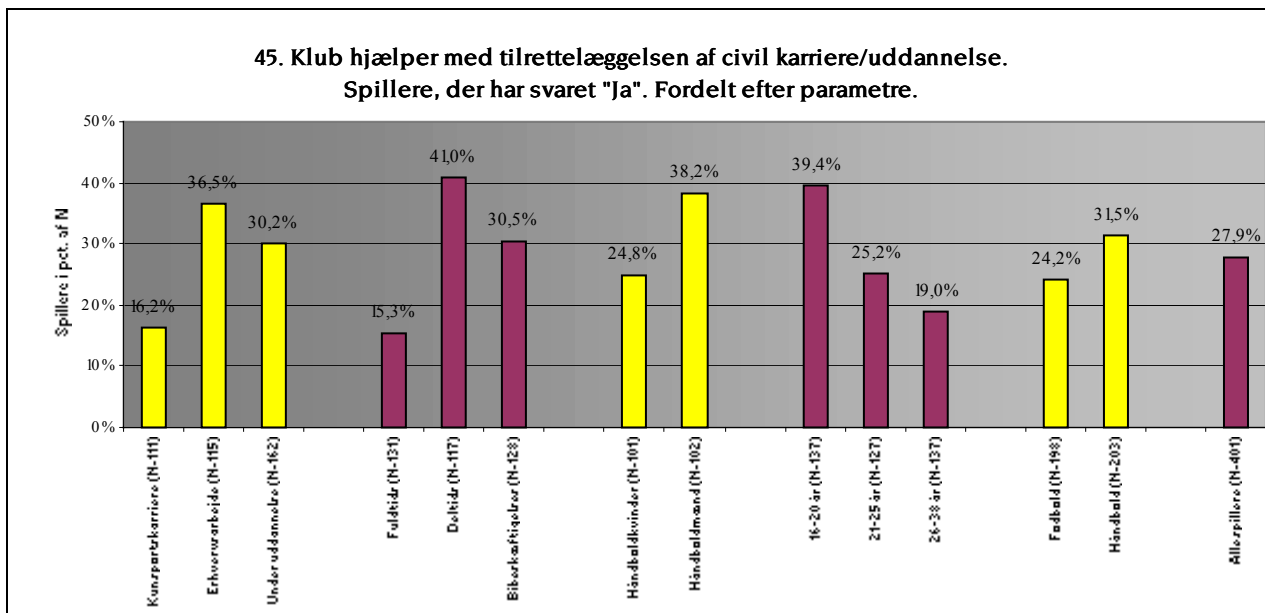

Figur 7-17: Hjælper klub med civil karriere? Alle spillere.

Af Figur 7-18 fremgår andelen af spillere inden for de faste parametergrupper, der har svaret "Ja". Som det ses er der betydelige forskelle for alle parametre. I forhold til parameteren *job/uddannelse* er der en signifikant mindre andel af spillere, der kun har sportskarrieren som beskæftigelse, der får hjælp til at tilrettelægge den civile karriere end spillere i de to andre parametergrupper. Dette forekommer umiddelbart logisk eftersom spillere, der kun har sportskarrieren ikke har samme (aktuelle) behov for en sådan hjælp fra klubbens side.

⁸⁸ Sammenligninger af klubbernes og spillernes svar desangående forefindes i Bind I sammen med konkluderende bemærkninger angående forskelle og ligheder i hhv. spillernes og klubbernes besvarelser.

Under parameteren *kontrakt* svarer de fuldtidsprofessionelle kontraktspillere tilsvarende i mindre grad "Ja" til spørgsmålet end spillere på deltids- eller bibeskæftigelseskontrakt. Ydermere fremgår det også, at der er flest spillere på deltidskontrakt, der får hjælp af klubben med henblik på tilrettelæggelse af civil karriere/uddannelse. Det er formodentlig også denne gruppe, der har vanskeligst ved at tilrettelægge jobbet/uddannelsen i forhold til sportskarrieren. Under parameteren *køn* (kun håndboldspillerne) svarer kvinderne i signifikant mindre grad end mændene "Ja" til spørgsmålet.

Figur 7-18: Hjælper klub med civil karriere? Fordelt efter parametre.

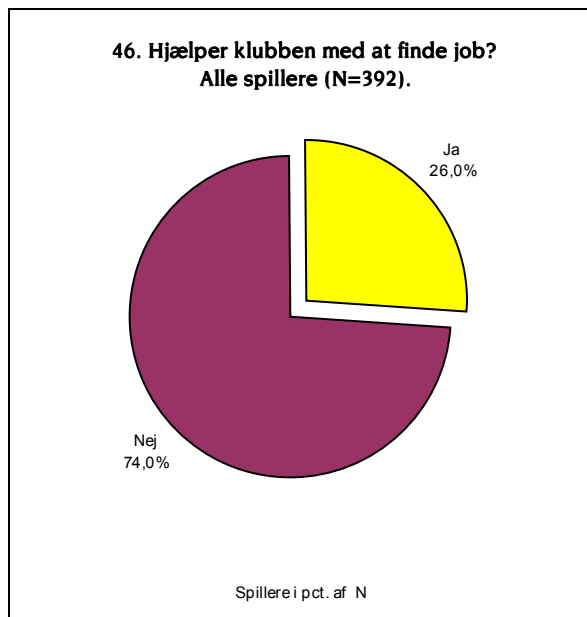
Med hensyn til parameteren *alder* ses det, at aldersgruppen bestående af de 16- til 20-årige i langt højere grad end de to ældre aldersgrupper modtager hjælp til at tilrettelægge deres civile karriere/uddannelse fra klubben. Det skyldes formentlig, at behovet for hjælp til at koordinere sportskarrieren med uddannelsesforløbet er størst i denne aldersgruppe, og at klubberne (især fodboldklubberne) i højere grad føler sig forpligtet til at hjælpe med at understøtte en sideløbende gymnasieuddannelse el.lign. for denne aldersgruppe, end med at understøtte en erhvervsuddannelse eller en videregående uddannelse for de lidt ældre spillere. Dette synes i hvert fald at blive bekræftet af de kvalitative interview foretaget i forbindelse med denne undersøgelse (se kapitlerne med kvalitative analyser af interviewene foretaget m. klubber og spillere).

Desuden fremgår det, at håndboldspillerne i højere grad får hjælp end fodboldspillerne, hvilket følger logisk af, at fodboldsporten er mere professionaliseret, og der derfor er en del fodboldspillere på fuldtidskontrakt, der ikke får hjælp og vel heller ikke føler, at de har behov for hjælp.

7.10.2 Hjælp til at finde job

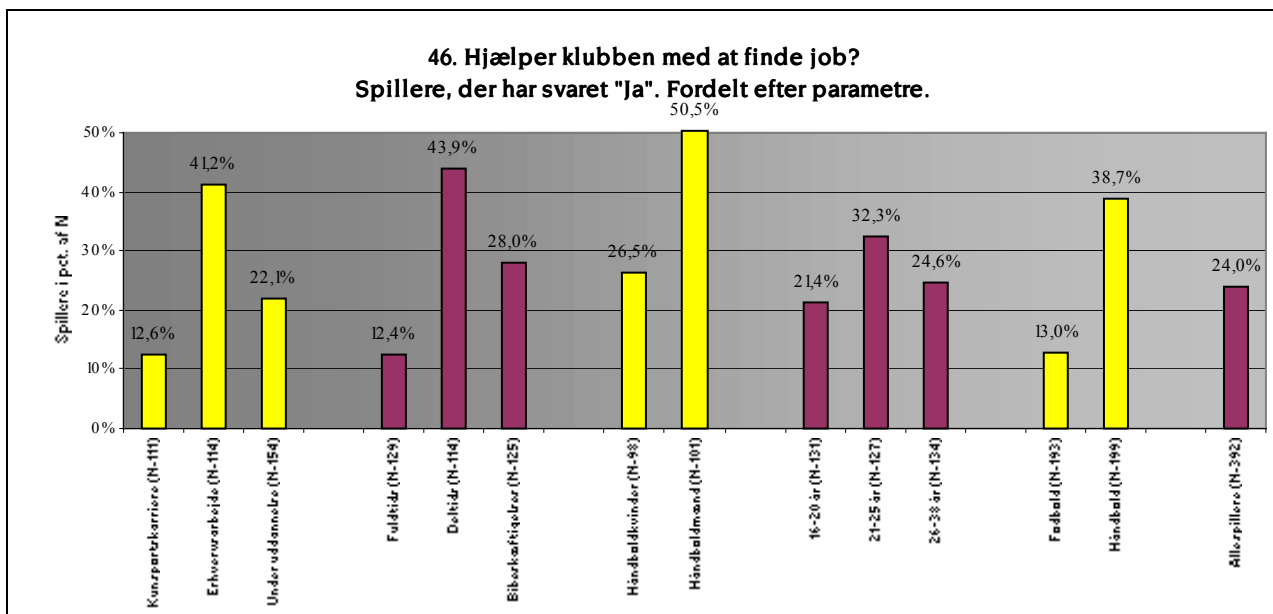
Næsten samme generelle procentsatser som ovenfor kan genfindes i forbindelse med spørgsmål 46, der angår spørgsmålet om, hvorvidt spillerne på et tidspunkt i karrieren har fået hjælp til at

finde et job.⁸⁹ Hertil svarer populationen samlet "Ja" for 26% vedkommende, og "Nej" for 74% vedkommende.

Figur 7-19: Hjælper klubben med at finde job? Alle spillere.

Det kan altså også generelt på dette område konstateres, at langt de fleste spillere ikke får hjælp af klubben til at finde et job; men det dækker dog over betydelige forskelle mellem parametergrupperne.

Figur 7-20: Hjælper klubben med at finde job? Fordelt efter parametre.

I forhold til job/uddannelsesparameteren ses det, at det særligt er spillere hvis eneste beskæftigelse er sportskarrieren, der ikke modtager hjælp til at finde job. Dette er ikke overraskende idet langt de fleste af disse jo netop ikke har et civilt job. Nævnes skal det også, at spillere med erhvervsarbejde ved siden af i størst udstrækning har fået hjælp til at finde et job (41,2%). Tallene kunne antyde, at en del af de spillere, der har erhvervsarbejde har fået hjælp fra

⁸⁹ Spørgsmålet lyder: "Hjælper din klub, eller har den hjulpet dig, med at finde en bolig?".

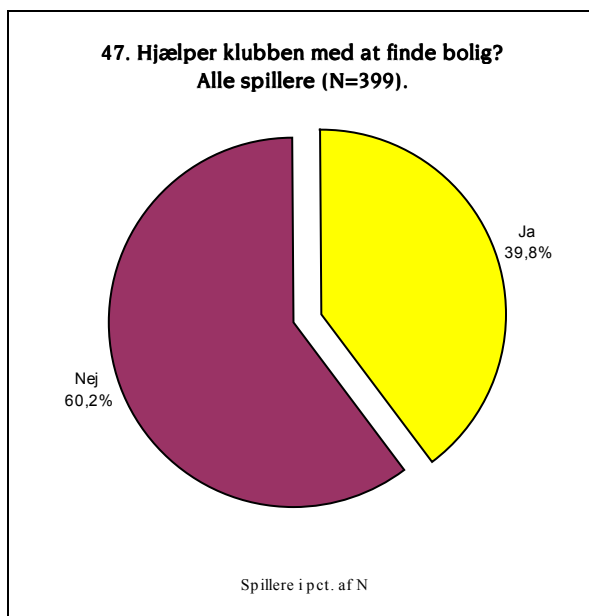
klubben til at få dette job. Når der kigges på parameteren *kontrakttype* fremkommer tilsvarende forskelle. Som det kan ses har spillere på fuldtidskontrakter i signifikant mindre grad end de to øvrige parametergrupper fået hjælp til at finde et job. Dette harmonerer med resultaterne ovenfor.

Under parameteren *køn* (kun håndboldspillerne) er der også forskelle. Hvor mændene fordeler sig således, at omkring halvdelen har fået hjælp, er det kun omkring en fjerdedel af håndboldkvinderne, der har fået hjælp af klubben til at finde et job. Dette skal formentlig tilskrives det forhold, at håndboldkvinderne i højere grad er under uddannelse end håndboldmændene, hvilket betyder, at de ikke i så høj grad har haft brug for hjælp til at finde et job.

Sidste (signifikante) forskel i forhold til dette spørgsmål er konstateret mellem håndbold- og fodboldspillerne således, at håndboldspillerne i signifikant højere grad end fodboldspillerne giver udtryk for at have modtaget hjælp til at finde job af deres klub. Denne forskel forklares formentlig af de forskellige professionaliseringsgrader. Alle fuldtidskontraktspillere i undersøgelsen på nær seks er fodboldspillere.⁹⁰

7.10.3 Hjælp til at finde bolig

I spørgsmål 47 er spillerne blevet bedt om at svare på, hvorvidt deres klub er dem behjælpelig med at finde bolig.⁹¹ Det svarer 39,8% bekræftende på, og 60,2% afkræftende på. Således har flere spillere modtaget hjælp til at finde bolig end tilfældet var med hjælp til tilrettelæggelse af uddannelse/civil karriere eller med hjælp til at finde et job. Til gengæld er der ikke signifikante forskelle på de faste parametre i forhold til dette spørgsmål.

Figur 7-21: Hjælper klubben med at finde bolig?

⁹⁰ Og som formentlig ikke har - eller har haft - behov for hjælp til at finde job ved siden af sportskarrieren.

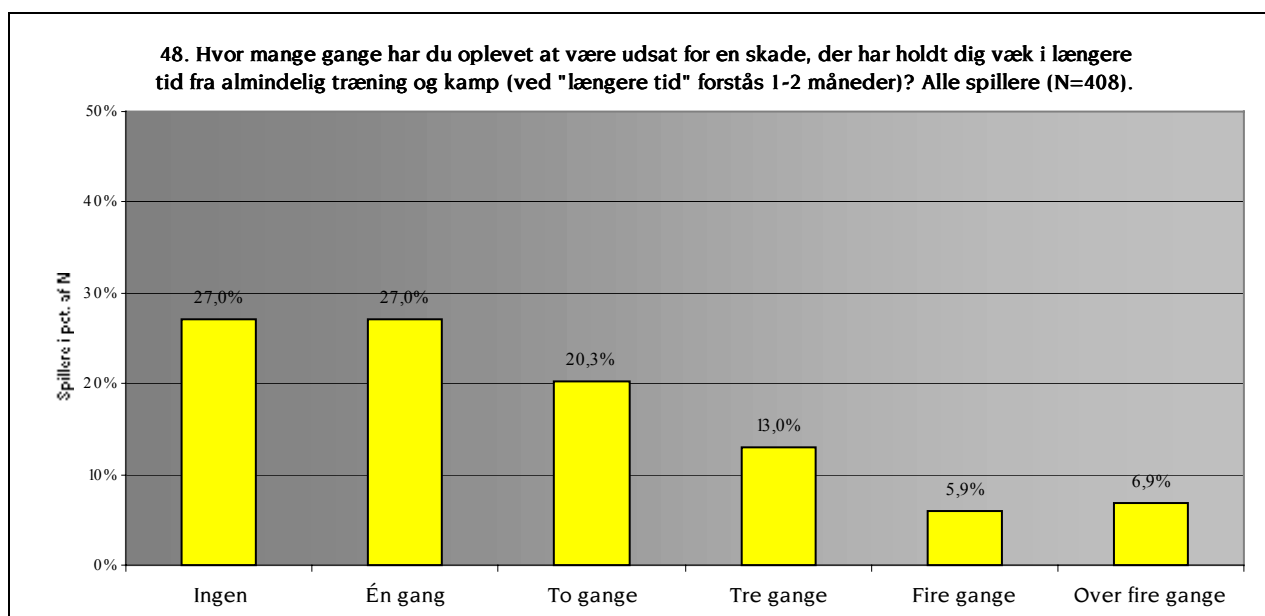
⁹¹ Spørgsmålet lyder: "Hjælper din klub, eller har den hjulpet dig med at finde en bolig?" (N=399).

8. SKADER

I det følgende skal spillernes svar angående skader underkastes nærmere analyse. Det drejer sig om spørgsmål 48 til og med spørgsmål 53 i spillerspørgeskemaet. Der startes kronologisk med spørgsmål 48, og herefter afrapporteres de øvrige spørgsmål. Sidst i kapitlet bliver spillerspørgeskemaets spørgsmål angående forbedringsbehov på skadesområdet afrapporteret. Det drejer sig om spørgsmål 66 og 67. I det omfang det er muligt sammenlignes med resultater fra undersøgelserne af sub- og supereliten i hhv. 2000 og 1995.⁹²

8.1 ANTALLET AF SKADER

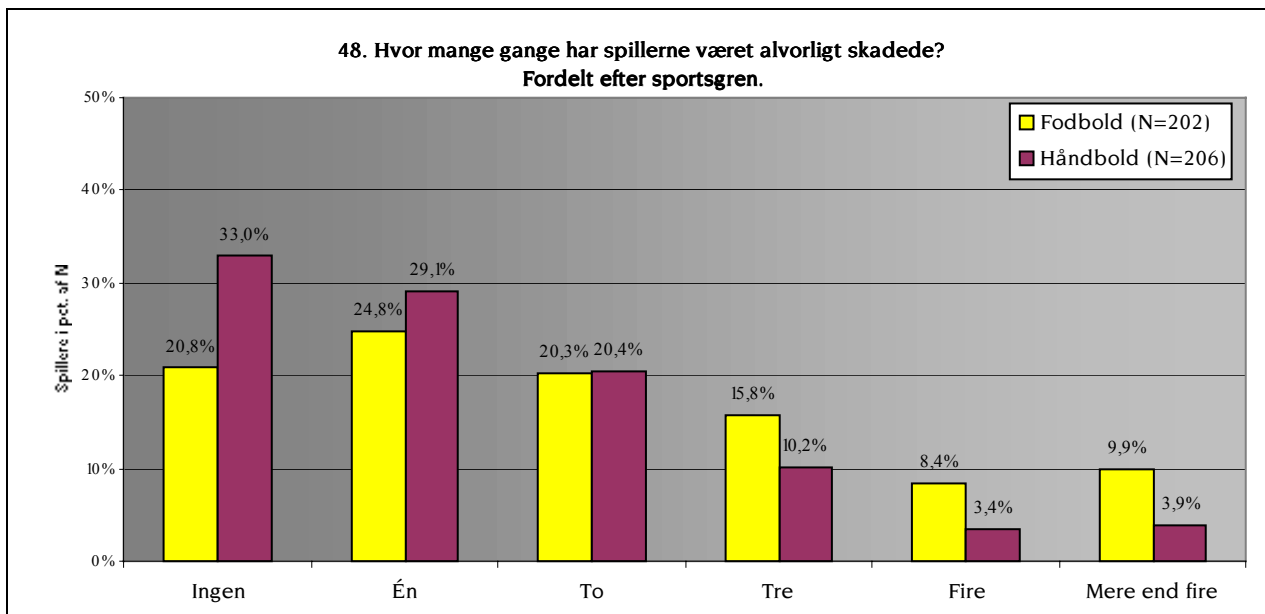
Som det kan ses af Figur 8-1 har hele 27% procent af den samlede respondent-population aldrig været udsat for en "alvorlig"/længerevarende skade. Flest (27%) har oplevet at have én alvorlig/længerevarende skade, og 20,3% har oplevet at have to alvorlige/længerevarende skader. Få (hhv. 5,9% og 6,9%) har haft alvorlige/længerevarende skader tre eller fire gange.

Figur 8-1: Skadesfrekvens. Alle spillere.

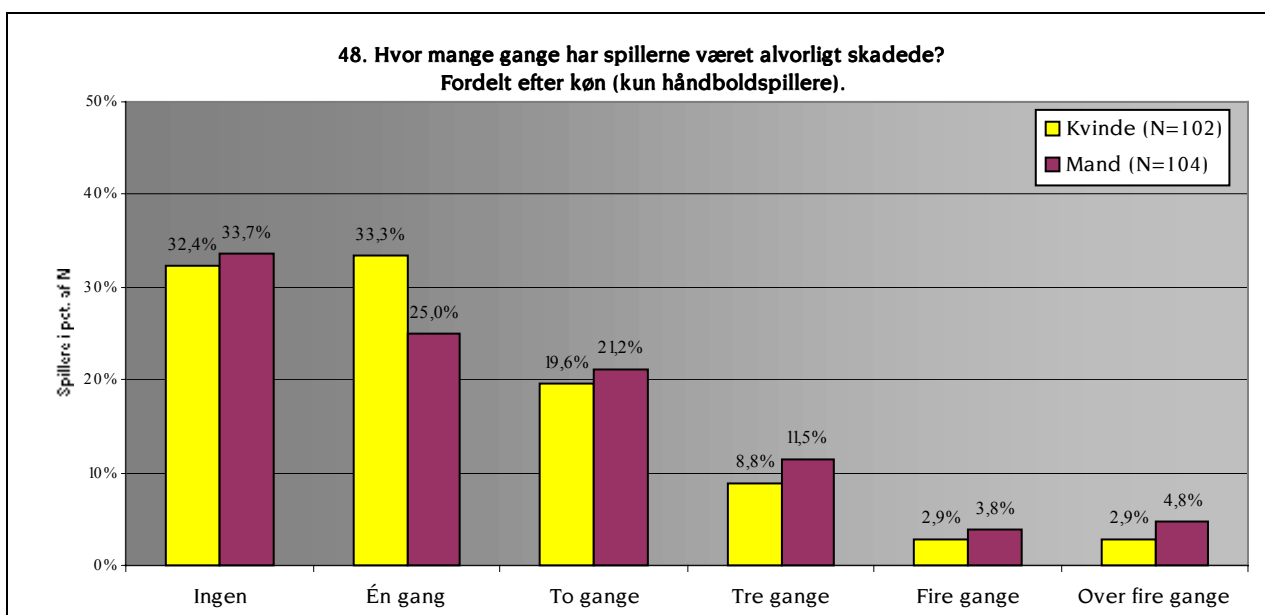
Nedenstående Figur 8-2 viser skadesstatistikken fordelt efter *sportsgren*. Som det kan ses er der flere håndboldspillere, der aldrig har været skadet - eller kun har haft én skade - end det gælder for fodboldspillere. Endvidere synes fodboldspillerne i højere grad end håndboldspillerne at klumpe sig om kategorierne "tre", "fire" og "mere end fire" skader. En sammenhæng, der også er beregnet til at være statistisk signifikant. Samlet kan det derfor konstateres, at fodboldspillerne har - eller har haft - flere alvorlige skader end håndboldspillerne.

⁹² Spørgsmålene angående skader er i denne undersøgelse i hovedsagen stillet anderledes set i forhold til såvel 1995-undersøgelsen af *supereliten* som set i forhold til 2000-undersøgelsen af *subeliten*. Dette fordi undersøgelsesgruppen har fundet de i denne undersøgelse stillede spørgsmål mere relevante for fodbold- og håndboldspillerne end de spørgsmål, der blev stillet i de to foregående undersøgelser. Imidlertid bevirker dette forhold, at det ikke er muligt at foretage statistisk *stringente* sammenligninger på skadesspørgsmålene de tre undersøgelser imellem (se endvidere afsnit 1.4.1).

Figur 8-2: Skadesfrekvens fordelt på sportsgren.

Figur 8-3 viser, at der ikke er betydelige forskelle mellem de mandlige og kvindelige håndboldspilleres antal skader. Kun under kategorien "Én skade" synes de kvindelige håndboldspillere at ligge en del over de mandlige om end der ikke - ved en statistisk kørsel - kan konstateres en signifikant forskel i denne sammenhæng. Således kan det samlet konstateres, at mænd og kvinder i håndbold er nogenlunde lige meget skadede om end det skal bemærkes, at håndboldkvinderne - jf. kapitel 3 - gennemsnitligt er yngre end håndboldmændene, hvilket trods alt kan indikere en tendentielt og marginalt højere skadesfrekvens blandt kvinder idet kvinderne ikke har spillet lige så længe som mændene, og derfor ved en gennemsnitlig betragtning har pådraget sig det samme antal skader som mændene. Blot over et kortere tidsforløb. Dette understøttes af, at kvinderne ikke har angivet at starte elitesatsningen signifikant tidligere end mændene, ligesom de yngre spillere generelt har været skadet færre gange end de ældre (se nedenfor).

Figur 8-3: Skadesfrekvens fordelt på køn.

På de øvrige faste parametre er der på dette spørgsmål konstateret sammenhæng mellem aldersgrupperne således, at de yngste spillere (16-20 år) er signifikant mindre skadet end de to øvrige aldersgrupper (21-25 år, hhv. 26-38 år). Denne sammenhæng mellem alder og mængden af alvorlige skader (en sammenhæng, der jo egentlig ikke er videre overraskende) skinner - som det fremgår nedenfor - også igennem i forbindelse med andre sammenhængstests. Der er nemlig også konstateret en sammenhæng mellem den faste parameter *job/uddannelse* og spørgsmål 48 således, at parametergruppen bestående af spillere - som er under uddannelse - angiver at have haft færre skader end de to øvrige parametergrupper (spillere, der udelukkende er i gang med sportskarrieren hhv. spillere, der har et erhvervsarbejde ved siden af sportskarrieren) inden for denne parameter. Dette er for så vidt ikke overraskende idet parametergruppen af spillere under uddannelse er yngre end de øvrige to parametergrupper, hvorfor disses karriere ikke har stået på så længe, at de har kunnet nå at have et tilsvarende antal skader som de øvrige parametergrupper inden for denne parameter. Hertil kommer - som ovenfor nævnt - sammenhængen mellem *alder* og mængden af alvorlige skader, der således skinner igennem under denne parameter også, og er med til at forklare den konstaterede sammenhæng.

Endelig er der (ligeledes i forbindelse med spørgsmål 48) konstateret en signifikant sammenhæng på den faste parameter *kontrakttype* således, at spillere der har en bibeskæftigelseskontrakt i mindre grad i de to andre parametergrupper under denne parameter har haft alvorlige skader. Denne sammenhæng er ret markant, og skyldes formentlig at der i denne gruppe af spillere er mange, som ligger i aldersgruppen 16 - 20 år (der er den yngste aldersgruppe).

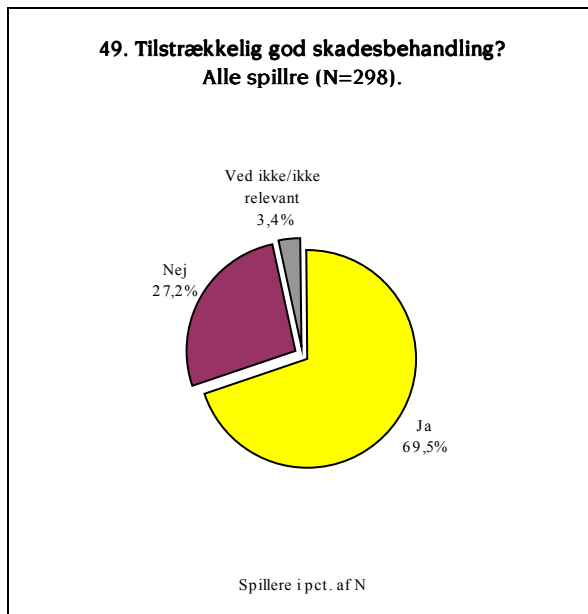
Set i forhold til subeliten kan det konstateres, at denne undersøgelses spillere samlet set synes at være mere skadede end subeliten var det i år 2000.⁹³ Således viser tallene, at hele 53,8% af subeliteudøverne aldrig havde været udsat for alvorlige skader⁹⁴, hvilket set i forhold til fodbold- og håndboldspillernes tilsvarende 27% synes værd at notere sig. At fodbold- og håndboldspillerne er mere skadede end subeliten kan dog forklares af, at fodbold- og håndboldspillerne dels starter tidligere på at dyrke deres sport, dels starter elitesatsning tidligere. Således var den gennemsnitlige alder ved start i klub for subeliten 11,5 år og alder for start ved målrettet elitesatsning 17,2 år. De tilsvarende tal for fodbold- og håndboldspillerne er: 6,4 år hhv. 15,3 år, og set i lyset af at den gennemsnitlige alder for subeliten var 23,7 år og den gennemsnitlige alder for denne undersøgelses population er 23,5 år - hvilket bevirker, at de to populationer er relativt homogene set i forhold til alder - kan den højere skadesfrekvens delvist forklares af fodbold- og håndboldspillernes tidligere start på elitekarrieren. Imidlertid er forskellen i år ved start på elitesatsning ikke så stor, at det kan forklare hele forskellen på skadesfrekvensen. Derfor virker det også sandsynligt, at håndbold- og fodboldspillerne generelt betragtet er mere skadede end subeliten.

⁹³ Det har ikke været muligt at finde sammenlignelige data denne undersøgelse, og supereliteundersøgelse fra 1995 imellem.

⁹⁴ Spørgsmålet i subeliteundersøgelsen var formuleret således: "Har du i din tid som eliteidrætsudøver været udsat for skader, der i længere tid har holdt dig væk fra almindelig træning og konkurrencer?". Svarkategorierne var: "Ja" & "Nej".

8.2 BEHANDLING AF SKADER

I spørgsmål 49 blev spillerne bedt om at angive, hvorvidt behandlingen de har fået i forbindelse med deres skade(r) var tilstrækkelig god. Af Figur 8-4 fremgår det, at 27,2% af de 298 spillere, der har angivet at have været alvorligt skadet mindst én gang, ikke mener de har fået en tilstrækkelig god behandling i forbindelse med de skader de har haft.

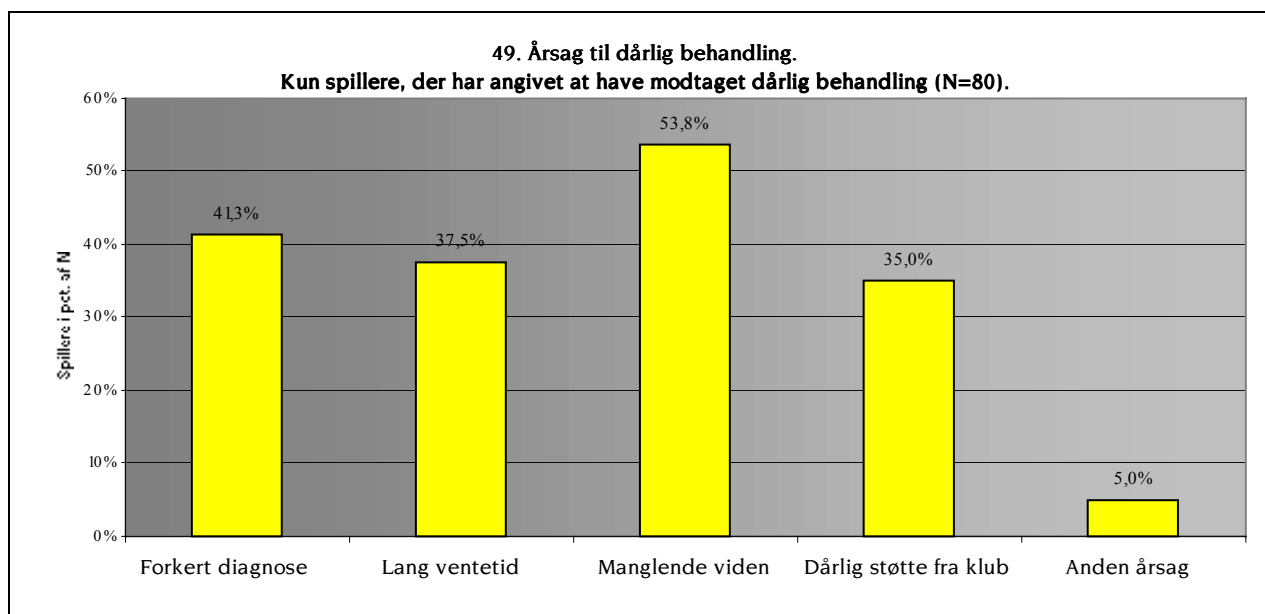

Figur 8-4: Tilstrækkelig god skadesbehandling?

I subeliteundersøgelsen fra 2000 blev spillerne også spurgt, hvorvidt de var tilfredse med den behandling de fik i forbindelse med deres respektive skader.⁹⁵ I forhold til denne undersøgelses population af spillere kan det med en vis forsigtighed - set i forhold til totale populationsstørrelser for såvel subeliten som fodbold- og håndboldspillere - konstateres, at fodbold- og håndboldspillere er mere tilfredse end subeliten var det med behandlingen i forbindelse med deres skader. Således svarede 46,8% af subeliteudøverne "Ja" mod 69,5% af denne undersøgelses sportsudøvere. Tilsvarende svarede 32,5% af subeliteudøverne "Nej", og 20,6% "Ved ikke" mod hhv. 27,2% & 3,4% i denne undersøgelse. At så mange flere svarede "Ja" i denne undersøgelse i forhold til subeliteudøverne kan delvist forklares derved, at en del flere af subeliteudøverne angav svar i kategorien "Ved ikke". Dog synes forskellen i tilfredshed mellem håndbold- og fodboldspillere og subeliteudøvere så stor, at det må dække over et bedre skadesberedskab hos fodbold- og håndboldklubberne end det subelitens udøvere har til deres rådighed. Dette skyldes formentlig den større grad af professionalisering i håndbold og fodbold.

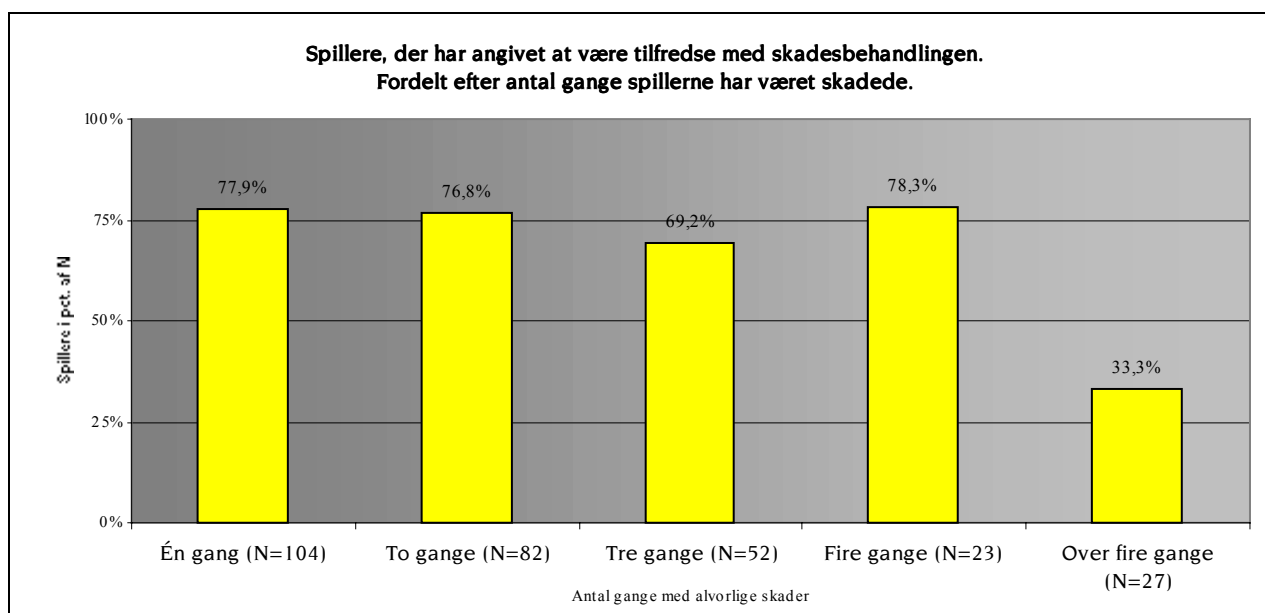
Af de 83 spillere, der i denne undersøgelse har angivet at have modtaget dårlig skadesbehandling, er der 80 spillere som har besvaret det supplerende spørgsmål om, hvorfor behandlingen i forbindelse med skaden ikke var tilstrækkelig god. Svarfordelingen for disse spillere fremgår af

⁹⁵ Spørgsmålet lød i subeliteundersøgelsen således: "Mener du, at den idrætsmedicinske behandling du fik i den forbindelse [i forbindelse med skader. red.] var tilstrækkelig god?". Udøverne kunne svare i tilsvarende kategorier som i denne undersøgelse: "Ja", "Nej", "Ved ikke". Det har ikke været muligt at finde data på det tilsvarende spørgsmål i supereliteundersøgelsen fra 1995.

Figur 8-5.⁹⁶

Figur 8-5: Årsag til dårlig behandling.

Der er sammenhæng mellem spørgsmål 48 (antal skader) og spørgsmål 49 (god behandling) forstået således, at spillere der har angivet at være alvorligt skadet mellem én og fire gange i langt højere grad er tilfredse med skadesbehandlingen end de spillere, der har været skadet mere end fire gange. Denne forskel er ikke overraskende, og forklares formentlig af, at de spillere - der har været skadede mange gange - er frustrerede over dette, og derfor finder behandlingsapparatet utilstrækkeligt. En stor del af disse spillere har angivet "Manglende viden" (om skaden) som årsag til deres utilfredshed med skadesbehandlingen.

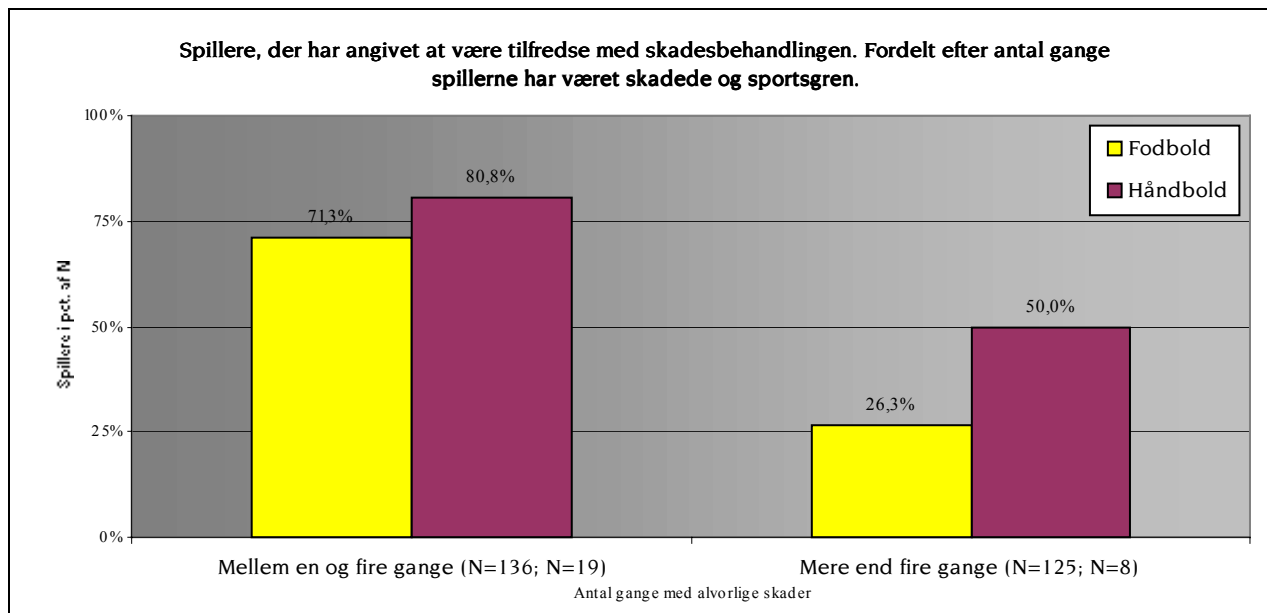

Figur 8-6: Tilfredshed med skadesbehandlingen.

Der er en signifikant større andel af håndboldspillerne, der har været tilfredse med skadesbehandlingen end fodboldspillerne. Den primære årsag til dette er den førnævnte

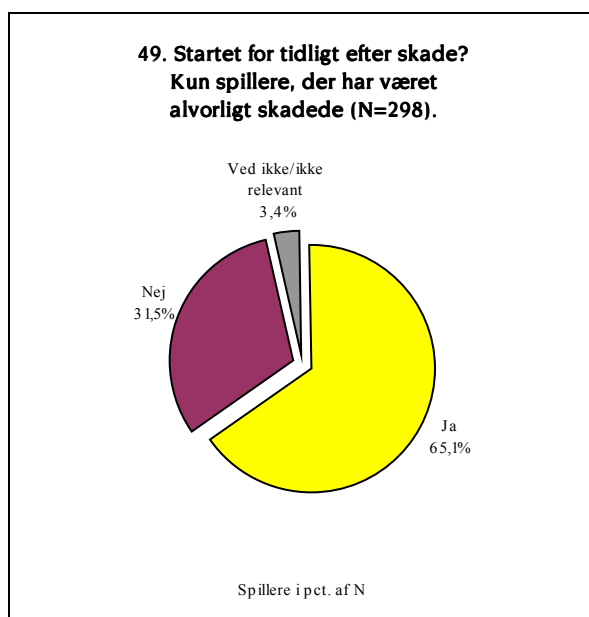
⁹⁶ Spillerne havde her mulighed for at sætte flere krydser, hvorfor den samlede andel summer til mere 100%.

sammenhæng mellem antallet af skader og tilfredsheden med skadesbehandlingen. Hovedparten af de spillere, der har angivet at have været skadet mere end fire gange er nemlig - som nævnt ovenfor - fodboldspillere. Men også når der kigges på de spillere, der har været skadede én til fire gange er der en tendens til, at en mindre andel af fodboldspillerne er tilfredse med skadesbehandlingen. Dog er denne andel ikke så markant som tilfældet er med de spillere, der har været skadet mere end fire gange. Desuden skal det tilføjes, at der ikke er konstateret sammenhænge mellem spørgsmål 49 og andre af de faste parametre.

Figur 8-7: Tilfredshed med skadesbehandlingen. Fordelt efter sportsgren.

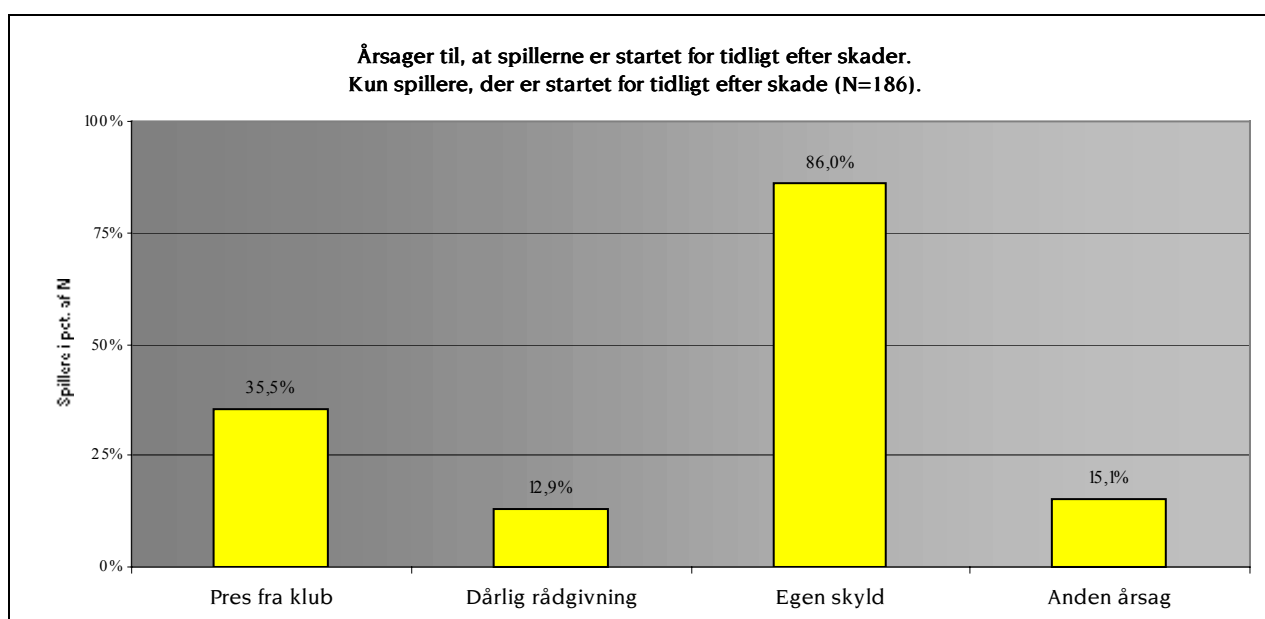
8.3 FOR TIDLIG OPSTART AF TRÆNING OG/ELLER KAMP

Figur 8-8: For tidlig start efter skade.

I spørgsmål 50 blev spillerne bedt om at besvare spørgsmålet: "Har du nogensinde startet træningen/spillet kampe for tidligt efter en skade?". Svarfordelingen for alle spillere, der har

angivet at de har haft én eller flere alvorlige skader, fremgår af Figur 8-8: Som det kan ses har omkring to ud af tre spillere på et tidspunkt i deres karriere startet for tidligt efter en skade. Spillerne blev endvidere bedt om at angive årsagen til den for tidlige start. Svarfordelingen fremgår af Figur 8-9.⁹⁷ Langt størstedelen af spillerne angiver, at de selv er skyld i at de er startet for tidligt. En del af spillerne har da også valgt at kommentere besvarelsen med udsagn om, at når man har ambitioner så vil man gerne hurtigt i gang ligesom flere har skrevet, at de ikke vil svinge klubben og holdkammeraterne. Interessant er også, at over en tredjedel af spillerne angiver, at klubben har presset dem til at starte for tidligt. Det skal selvfølgelig medtages, at langt de fleste af disse også har angivet at det var deres egen skyld, og der må således være tale om en kombination af flere af de nævnte forhold. Der er ikke signifikant forskel mellem sportsgrenene i forhold til andelen, der angiver at have følt sig presset af klubben. Ligeledes er der ikke konstateret signifikante forskelle mellem de faste parametre og spørgsmålet om, hvorvidt spillerne er startet for tidligt.

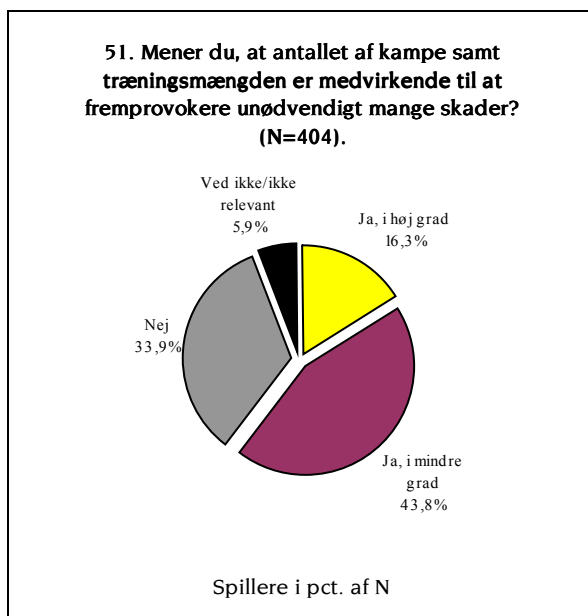

Figur 8-9: Årsager til for tidlig start efter skader.

8.4 SAMMENHÆNG MELLEM SKADER OG KAMP-/TRÆNINGSMÆNGDE

I spørgsmål 51 blev spillerne bedt om at tage stilling til i hvilken udstrækning antallet af kampe samt træningsmængden er medvirkende til at fremprovokere unødvendigt mange skader. Svarfordelingen på spørgsmålet fremgår af Figur 8-10. 43,8% af spillerne svarer, at det er tilfældet "i mindre grad". 16,3% af spillerne svarer, at det "i høj grad" er tilfældet. Således svarer majoriteten af spillerne samlet, at der er en større eller mindre sammenhæng mellem det sportslige aktivitetsniveau, og antallet af unødvendige skader.

⁹⁷ Det skal i forbindelse hermed nævnes, at otte af de i alt 194 spillere - der havde angivet at være startet for tidligt - ikke har angivet en grund til dette. Ligeledes skal det nævnes, at den samlede andel summer til over 100% idet spillerne kunne angive flere grunde til for tidlig start.

Figur 8-10: Forholdet mellem antallet af kampe samt træningsmængde og skader.

Ser vi besvarelserne på samme spørgsmål fordelt på *sportsgren* viser det sig, at der er signifikant sammenhæng mellem *sportsgren* og spillernes svar således, at fodboldspillerne i mindre udstrækning end håndboldspillerne mener, at der er en sammenhæng mellem træningsmængde samt kampaktivitet og antallet af unødvendige skader. Mens nogenlunde lige store dele af fodbold- og håndboldspillerne svarer "Nej" til spørgsmålet er der flere håndboldspillere, der svarer "Ja, i høj grad" end fodboldspillere, og tilsvarende færre, der har svaret "Ja, i mindre grad". Årsagen til denne forskel skal primært findes i det faktum, at der er en meget markant forskel mellem mændenes og kvindernes svar (kun håndboldspillere). Det fremgår af Tabel 8-1:

		Ja, i høj grad	Ja, i mindre grad	Nej	N
Fodbold	Alle	12,5%	49,0%	38,5%	192
Håndbold	Alle	22,3%	44,1%	33,5%	188
	Kun kvinder	31,9%	53,2%	14,9%	94
	Kun mænd	12,8%	35,1%	52,1%	94

Tabel 8-1: Fremprovokerer kamp- og træningsmængde skader?

Som det kan ses svarer håndboldmændene markant forskelligt fra håndboldkvinderne på dette spørgsmål. Over halvdelen af håndboldmændene mener ikke, at der er en sammenhæng mellem træningsmængde samt antallet af kampe og antallet af unødvendige skader. Tilsvarende svarer blot 14% af håndboldkvinderne i "Nej"-kategorien, hvorved den store majoritet af håndboldkvinderne mener, der er en sammenhæng (fordelt på 31,9% i kategorien "I høj grad", og 53,5% i kategorien "I mindre grad").

Set i sammenhæng med det ovenstående afsnit omhandlende svarafgivelser på spørgsmål 48 angående antallet af skader, er der et tilsyneladende paradoks. Hvor svarene på spørgsmål 48 viste, at der ikke er større andele af håndboldkvinderne, der har været skadet end blandt håndboldmændene, svarer et stort flertal af håndboldkvinderne - i modsætning til håndboldmændene - at de føler, at trænings- og kamppresset forårsager mange unødvendige

skader. I de senere år har der - i sportspressen - været et relativt stort fokus på det forhold, at der synes at være en vis overhyppighed af alvorlige knæskader i kvindehåndbolden herhjemme. Endvidere synes man i medierne at have fået det generelle indtryk, at kvinder er mere skadede end mænd (i hvert fald inden for håndbold). Umiddelbart tyder denne undersøgelses resultater på noget andet, og en hurtig konklusion på denne observation kunne noget provokatorisk være, at kvinderne bare "piver" mere - eller brokker sig mere over de høje trænings- og spillemæssige krav og skaderne, der måtte følge heraf - end håndboldmændene gør.

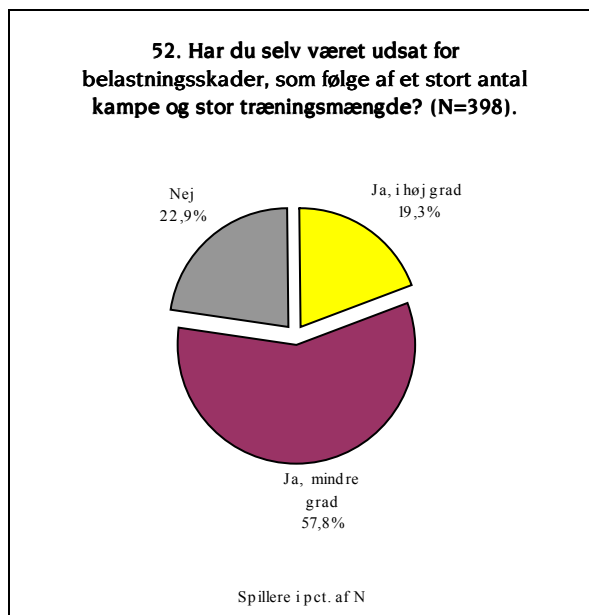
Dette er imidlertid en noget letkøbt konklusion. Det er muligt, at håndboldmændene ikke brokker sig så meget som håndboldkvinderne over antallet af skader de har eller har haft; men tallene ovenfor siger på ingen måder noget om det acceptable i det konstaterede skadesniveau. Herunder kunne man have den mistanke, at normen for, hvad der er et acceptabelt skadesniveau i høj grad sættes af de mandlige sportsudøvere. En anden mulig forklaringsgrund kunne være, at mændene ikke mener deres skader opstår på grund af et sammenpresset program; men derimod af andre årsager, som der ikke spørges til i spørgeskemaet. En tredje mulig forklaring kunne være, at der som følge af skader er større frafald blandt eliten hos kvinderne, og at de der oplever problemet stærkest således ikke har været med i populationen, hvor det jo kun er aktive spillere, der er blevet spurgt. Dette forstået således, at der reelt er et højere skadesniveau blandt kvinderne end det er kommet frem i denne undersøgelse (grundet frafald) samt, at kvinderne (dem, der oplever, at deres medspillere bliver skadede) derfor i højere grad mener der er et problem i forhold til skadesniveauet.

Under dette spørgsmål er der udover de ovenfor nævnte konstaterede signifikante forskelle for *køn* og *sportsgren* kun konstateret signifikante forskelle i forhold til den gennemgående parameter *alder*. Således synes aldersgruppen 16 til 20 år i signifikant højere grad end de to ældre aldersgrupper at være enige i, at unødvendige skader fremprovokeres af antallet af kampe samt træningsmængden. Dette kan formentlig primært forklares ved, at der er relativt flere håndboldkvinder i denne aldersgruppe.

Hvor spørgsmål 51 spurgte til spillernes holdning til kamptallet og træningsmængdens indflydelse på skader, blev spillerne i spørgsmål 52 bedt om at angive om de selv har oplevet belastningsskader som følge heraf. Svarfordelingen fremgår af Figur 8-11.⁹⁸ Samlet har næsten otte ud af ti spillere angivet, at de i varierende grad har været udsat for dette, hvilket umiddelbart stemmer meget godt overens med, at mere end syv ud af ti spillere i spørgsmål 48 har angivet, at de har haft alvorlige skader. En krydstabulering viser dog, at der ikke er sammenhæng mellem, hvor mange alvorlige skader spillerne har angivet at have haft (spørgsmål 48), og om de har været udsat for belastningsskader. Således er der eksempelvis 17,9% af de spillere, der har været alvorligt skadede mere end fire gange, der har svaret "Nej" til spørgsmål 52 om belastningsskader.

⁹⁸ Det skal bemærkes, at to spillere har undladt at besvare spørgsmålet mens seks spillere har svaret "Ved ikke/ikke relevant".

Tilsvarende har mere end tre fjerdedele af de spillere, der har angivet aldrig at have været alvorligt skadede, samtidig svaret, at de i varierende grad har været udsat for belastningsskader. Dette synes umiddelbart paradoksalt; men skal formentlig tilskrives det forhold, at belastningsskader sjældent er så alvorlige at spillerne holdes væk fra spillet i mere end én måned (hvilket som bekendt var kriteriet for at være alvorligt skadet i spørgsmål 48).

Figur 8-11: Belastningsskader.

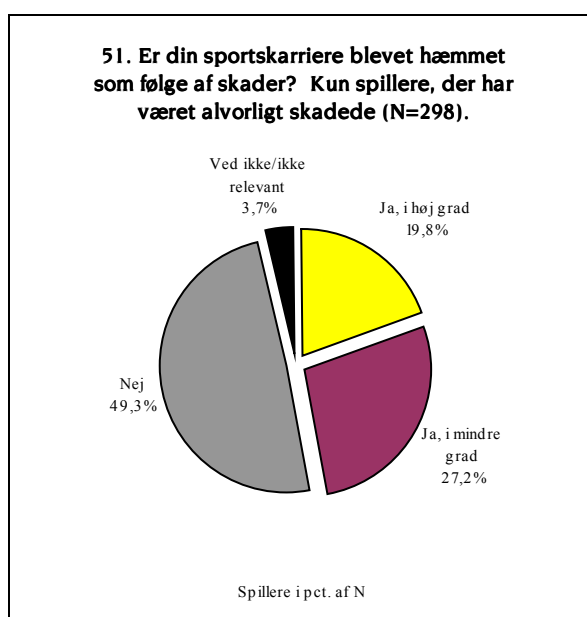
Ses på svarfordelinger fordelt efter *sportsgren* fremgår det, at svarandelene er nogenlunde ens fordelt på de tre svarkategorier håndbold og fodbold imellem. Således er der ikke konstateret nogen signifikante sammenhænge her. Ses isoleret på parameteren *køn* (kun håndbold) under dette spørgsmål kan det konstateres, at der under kategorien "Ja, i høj grad" er en mindre forskel. Procentsatserne her er for håndboldmændenes vedkommende 14,9%, og for håndboldkvindernes vedkommende 25,5%. En næsten tilsvarende forskel kan ses under kategorien "Nej", og her gælder, at 20,6% af håndboldkvinderne har afkrydset denne kategori samt, at 28,7% af håndboldmændene ligeledes har afkrydset denne kategori. Således synes det klart, at håndboldkvinderne i lidt højere grad end håndboldmændene angiver at have været udsat for skader som følge af for mange kampe og for meget træning, hvilket passer godt med håndboldkvindernes holdning til, at trænings- og kampmængden fremprovokerer (unødvendige) belastningsskader.

På to af de øvrige faste og gennemgående parametre er der endvidere konstateret signifikante forskelle. Det gælder parametrene *job/uddannelse* og *alder*. Med hensyn til *alder* kan det konstateres, at den yngste aldersgruppe (16- til 20-årige) i højere grad end de to ældre aldersgrupper indikerer, at de "i høj grad" har været udsat for belastningsskader som følge af et stort antal kampe, og en stor træningsmængde. Endvidere er det konstateret, at aldersgruppen bestående af de 26- til 38-årige i mindre grad end de to yngre aldersgrupper har været udsat for belastningsskader. Dette virker umiddelbart underligt idet de yngre spillere - som vi har set ovenfor - angiver at have været mindre skadet end de ældre samtidigt med at de angiver, at de "i

højere grad” end de ældre spillere er udsat for belastningsskader. Dette må på samme måde som før henføres til, at der ikke i spørgsmål 48 (der omhandler antallet af alvorlige skader) er blevet spurgt specifikt til skadestyper eller *karakteren* af den eller de alvorlige skader spillerne har været udsat for. Således kan det reelt godt forholde sig således, at de yngre spillere i højere grad er udsat for overbelastningsskader end de ældre mens de ældre så blot har - eller har haft - flere skader, der har en anden og mere alvorlig karakter end en “belastningsskade”. Forskellen mellem de yngre og ældre spillere har også en betydning for parameteren *job/uddannelse*, som er aldersafhængig. Således er spillere, der har et erhvervsarbejde ved siden af sportskarrieren, ældre end de spillere, som kun har en uddannelse hvilket bevirker, at disse i højere grad har svaret “Nej” til spørgsmålet end de øvrige parametergrupper under denne parameter.

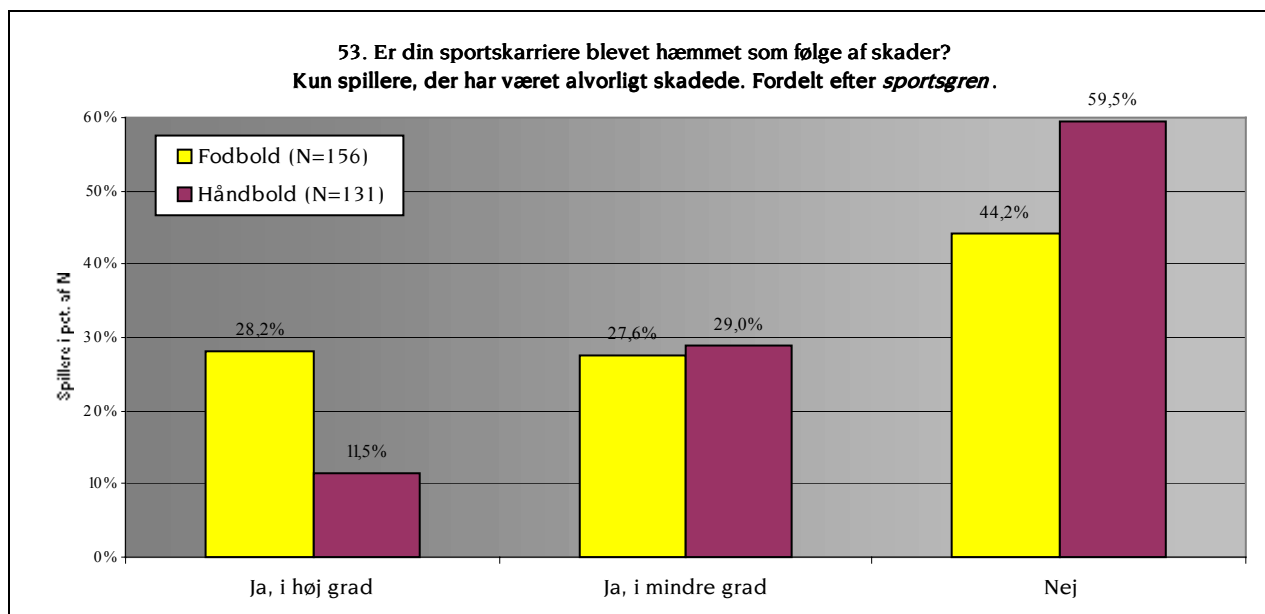
8.5 SKADERS KONSEKVENSER FOR SPORTSKARRIEREN

På spørgsmål 53 blev spillerne bedt om at angive, hvorvidt deres sportskarriere er blevet hæmmet som følge af skader. Her er det kun fundet relevant at se på de 298 spillere, som på spørgsmål 48 har angivet, at have haft én eller flere alvorlig(e) skade(r) i løbet af deres sportslige karriere. Svarfordelingen for denne gruppe fremgår af Figur 8-12. Som det kan ses er det kun et mindretal, der angiver at de i varierende grad er blevet hæmmet af skader mens majoriteten (51,2%) angiver ikke at have været hæmmet af skaderne.

Figur 8-12: Sportskarriere og skader.

Fastholdes blikket på de spillere, som har haft én eller flere alvorlig(e) skade(r) i løbet af sportskarrieren - og deles denne delpopulation op på sportsgrene - fremkommer svarfordelingen i Figur 8-13. Som det fremgår synes fodboldspillerne således at angive, at de i signifikant højere grad end håndboldspillerne har været hæmmet som følge af deres skader. Dette harmonerer ganske godt med resultaterne fra spørgsmål 48, hvorunder det blev konstateret, at fodboldspillerne er - eller har været - mere skadede end håndboldspillerne.

Figur 8-13: Sportskarriere og skader. Fordelt efter *sportsgren*.

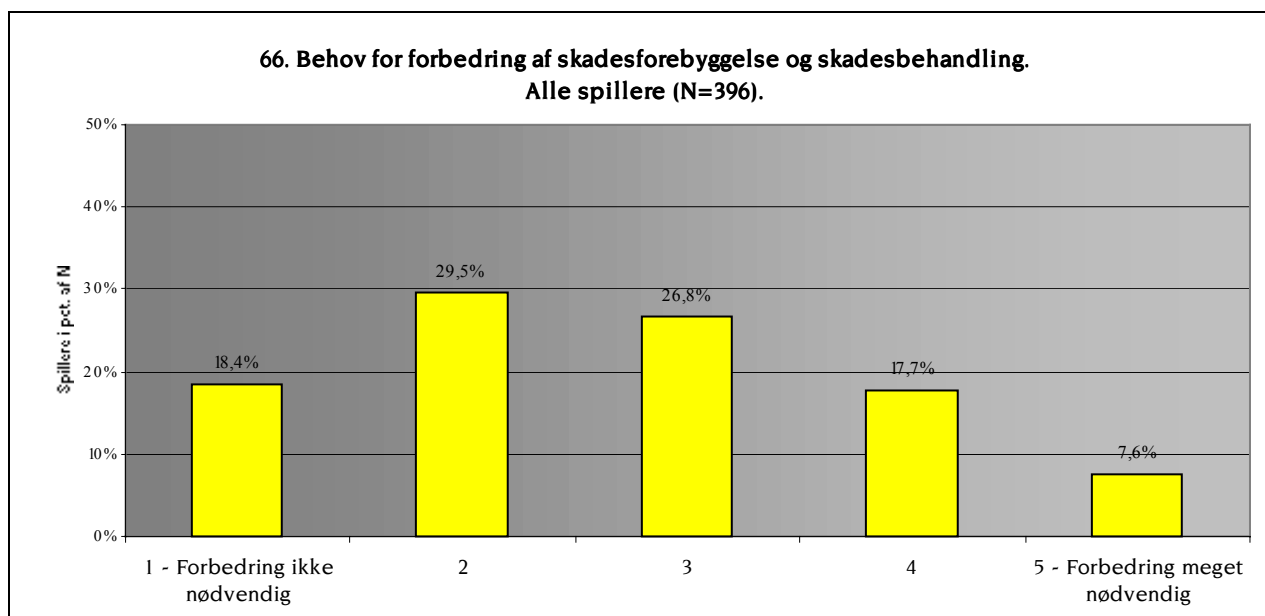
På de øvrige faste parametre er der kun konstateret signifikante sammenhænge i forhold til parameteren *kontrakttype*. Herunder gælder, at de fuldtidsbeskæftigede kontraktspillere i højere grad end de øvrige parametergrupper under denne parameter angiver, at deres karriere(r) er blevet hæmmet som følge af skader (31% af spillerne på fuldtidskontrakt angiver, at deres karriere “i høj grad” er blevet hæmmet af skader, hvilket ganske givet hænger sammen med, at spillere på fuldtidskontrakt stort set kun er fodboldspillere). Endvidere kan det konstateres, at spillere på bibeskæftigelseskontrakter i langt højere grad end henholdsvis fuldtids- og deltidskontraktspillere angiver, at skader “slet ikke” har hæmmet deres karriere. Disse forskelle skal for en stor del formentlig tilskrives de førnævnte forskelle mellem sportsgrene. Hovedparten af spillerne med fuldtidskontrakter er fodboldspillere, og det er samtidig disse spillere, der har angivet at være mest skadede. Dette er dog ikke nødvendigvis den eneste årsag til, at der er sammenhæng mellem *kontrakttype* og om spillernes karriere er blevet hæmmet. Det kan også tolkes som om, at graden af hvor meget man bliver hæmmet i karrieren af skader, stiger med aktivitets- og professionaliseringsniveauet. En fuldtidsprofessionel spiller er på sin vis mere afhængig af at kunne spille, da det oftest er den eneste erhvervmæssige aktivitet, hvorimod spilleren med erhvervskarriere ved siden af formentlig ikke i samme høje grad føler det er et problem.

8.6 FORBEDRINGER I FORHOLD TIL SKADER

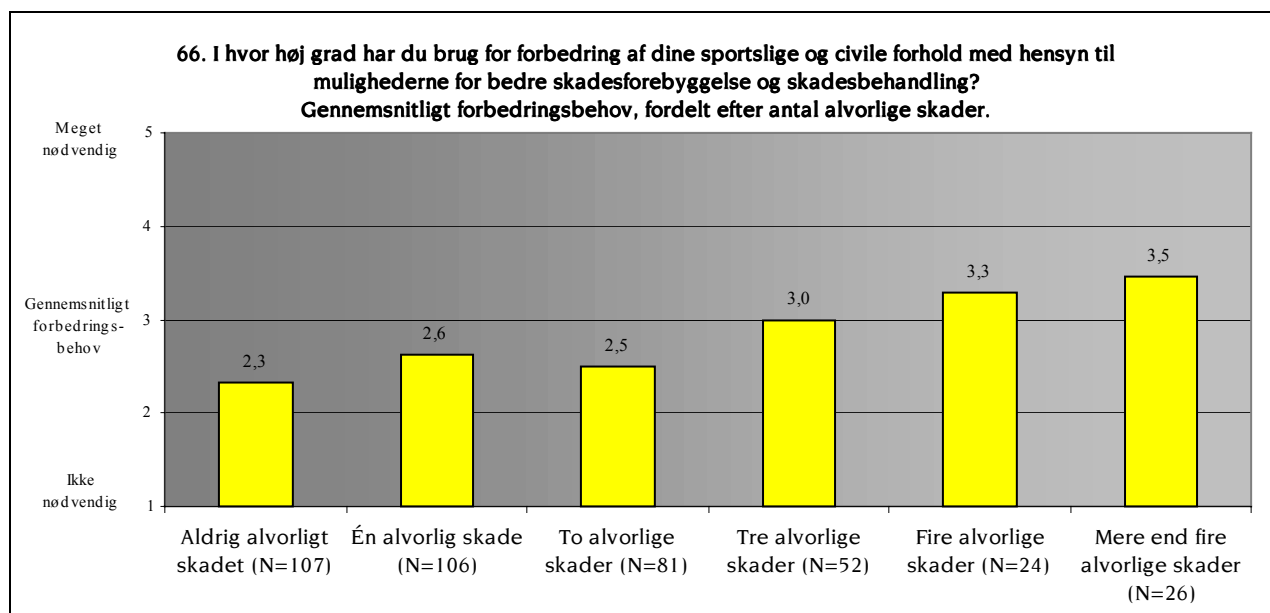
I spillerspørgeskemaet blev spillerne i et særskilt afsnit bedt om at tage stilling til en række udsagn angående deres forbedringsbehov på forskellige områder. Nogle af spørgsmålene refererede til spillernes behov for bedre skadesforebyggelse og skadesbehandling samt deres behov for mere restitution og hvile (hhv. spørgsmål 66 og 67). Spillerne skulle angive deres behov for forbedring på en skala fra et til fem, hvor “1” står “forbedring ikke nødvendig” og “5” for “forbedring meget

nødvendig” (se også kapitlet om forbedringsbehov og ønsker for fremtiden). Nedenfor skal svarene i relation til disse to spørgsmål afreporteres.⁹⁹

Svarfordelingen for spørgsmål 66 angående forbedringer af skadesforebyggelse og -behandling fremgår af Figur 8-14. Som det ses svarer majoriteten af spillerne svagt i retning af kategorien “Forbedring ikke nødvendig”. Middelværdien er beregnet til 2,7, hvilket også peger på en svag tendens i retningen af “Forbedring ikke nødvendig”. Dog ligger et relativt stort mindretal i den modsatte retning, hvilket kan indikere en speciel gruppe af spilleres behov for forbedring.

Figur 8-14: Behov for forbedring af skadesforebyggelse og -behandling.

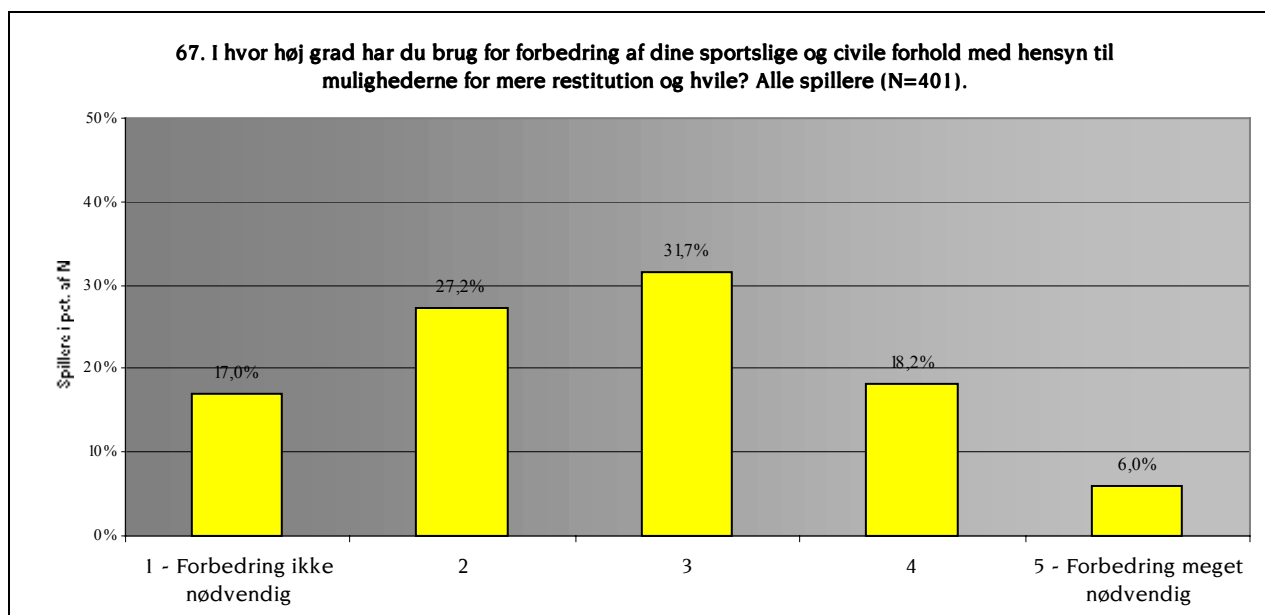
Figur 8-15: Forbedringsbehov med hensyn til mulighederne for bedre skadesforebyggelse og -behandling i forhold til antallet af alvorlige skader.

⁹⁹ Der henvises i øvrigt til kapitlet om forbedringsbehov og ønsker for fremtiden, hvor alle forbedringsspørgsmål analyseres samlet med henblik på at identificere på, hvilke områder de største forbedringsbehov ligger.

Ses på de faste gennemgående parametre kan der imidlertid ikke konstateres signifikante forskelle på dette spørgsmål. Derimod er det ikke overraskende konstateret, at spillere som har angivet at have været alvorligt skadede har behov for forbedringer på dette område. Denne gruppe af spilleres svar fremgår Figur 8-15, hvor det gennemsnitlige forbedringsbehov er beregnet og gengivet. Som det kan ses er der en klar tendens til, at forbedringsbehovet stiger i takt med antallet af alvorlige skader.

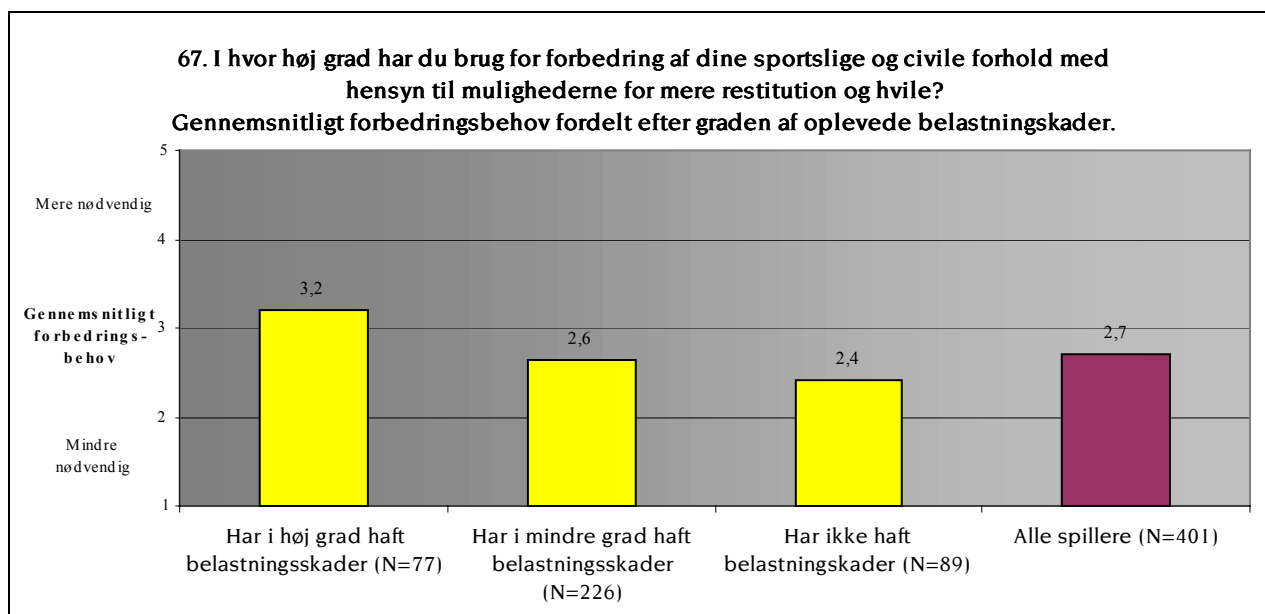
I subeliteundersøgelsen samt i supereliteundersøgelsen fra 1995 blev idrætsudøverne spurgt om samme spørgsmål angående forbedringsbehovet i forhold til skadesforebyggelse og -behandling. I såvel subeliteundersøgelsen som i supereliteundersøgelsen blev der konstateret gennemsnitlige middelværdier, der pegede på at forbedring ikke i videre stor udstrækning var nødvendig. Et tilsvarende billede kan konstateres i forhold til fodbold- og håndboldspillerne idet middelværdien (som nævnt ovenfor) peger mere i retning af "Forbedring ikke nødvendig" end "Forbedring meget nødvendig". Således ligner svarfordelingerne de tre undersøgelser imellem meget hinanden på dette spørgsmål. Man kunne mene, at det er underligt, at håndbold- og fodboldspillerne, der har en højere skadesfrekvens end sub- og supereliten ikke mener forbedring er mere nødvendig end sub- og supereliten. Dette kan dog tages som endnu et udtryk for, at det forebyggelses- samt behandlingsberedskab fodbold- og håndboldspillerne har til deres rådighed generelt er forholdsvis godt. Og formentlig også bedre end det udøverne i sub- og supereliteundersøgelserne havde til deres rådighed (jf. også ovenfor).

Ses på spørgsmål 67 - der spørger til forbedringsbehovet i forhold til restitution og hvile - fremkommer nedenstående fordeling (Figur 8-16). Som i forbindelse med forbedringsbehov i forhold til skadesforebyggelse og skadesbehandling kan der spores en svag tendens i retning af "Forbedring ikke nødvendig", den gennemsnitlige svarværdi for alle spillere er også her 2,7.

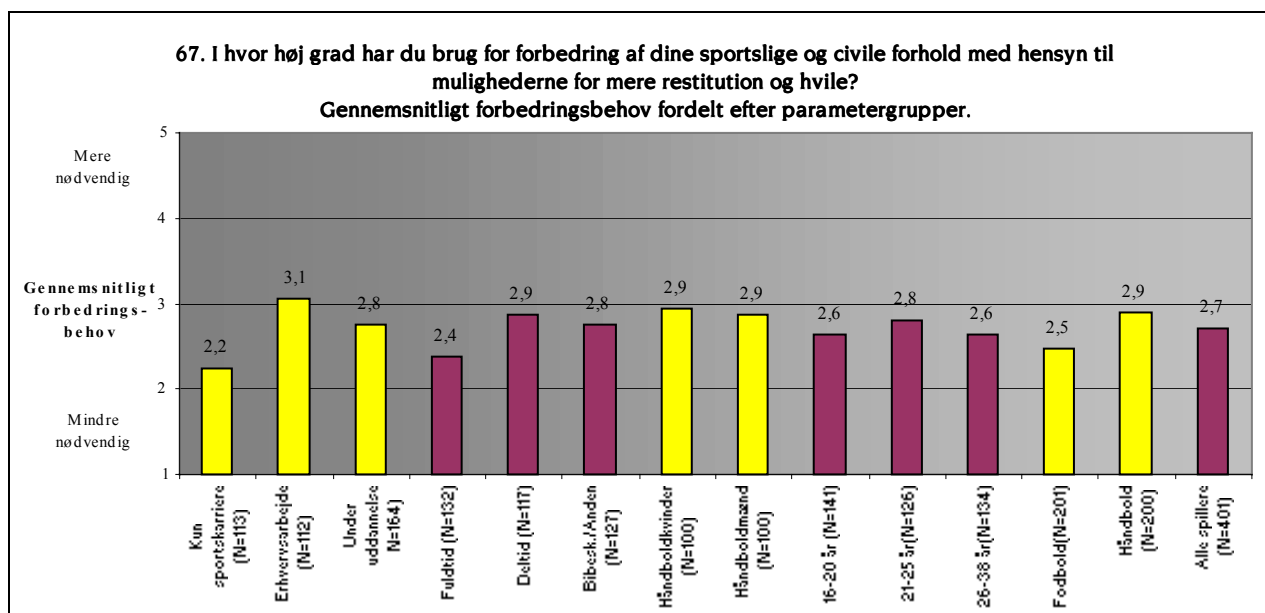
Figur 8-16: Forbedringsbehov med hensyn til restitution og hvile. Alle spillere.

Dette dækker dog i dette tilfælde over forskelle mellem visse grupper af spillere. Opdeles svarene på dette forbedringspørgsmål efter de svar spillerne har afgivet på spørgsmål 52, der omhandlede belastningsskader, viser der sig en ikke-overraskende sammenhæng. De spillere, der ikke har haft belastningsskader har angivet et mindre forbedringsbehov end de spillere, der i høj grad har haft belastningsskader (se Figur 8-17).

Figur 8-17: Sammenhængen mellem graden af oplevede belastningsskader og forbedringsbehov i relation til mulighederne for bedre restitution og hvile.

På de faste gennemgående parametre er der konstateret signifikante forskelle i forhold til *job/uddannelse*, *kontrakttype* og *sportsgren*. De gennemsnitlige svarværdier for alle parametre fremgår af nedenstående figur.

Figur 8-18: Forbedringsbehov i relation til mulighederne for restitution og hvile. Parameterfordeling.

I forhold til *job/uddannelse* kan det konstateres, at spillere der kun har sportskarrieren i signifikant mindre grad end de to øvrige parametergrupper mener, at der er behov for forbedring i forhold til mere restitution og hvile. At det forholder sig således er ikke overraskende idet spillere uden

arbejde eller uddannelse ved siden af sportskarrieren givet har mere tid til restitution og hvile end de øvrige spillere. Disse spillere har således et langt mindre samlet tidsforbrug pr. uge end spillere med uddannelse eller job ved siden af sportskarrieren (se kapitlet om spillernes tidsforbrug). Det forholder sig på samme måde med *kontrakttype*. Spillere på fuldtidskontrakt har et mindre behov end de andre kontrakttyper. Dette har igen en indvirkning på forskellene mellem sportsgrene. Fodboldspillernes behov er mindre end håndboldspillernes, hvilket er ganske naturligt da langt de fleste fuldtidsspillere i undersøgelsen er fodboldspillere. Kigges isoleret på spillere, der ikke har fuldtidskontrakter er der nemlig ikke tilsvarende signifikante forskelle mellem idrætsgrene (gennemsnitligt forbedringsbehov for fodboldspillerne er her 2,7 mens håndboldspillernes er 2,9).

9. ØKONOMISKE OG FORSIKRINGSMÆSSIGE FORHOLD

I dette afsnit skal der kigges nærmere på spillernes økonomiske og forsikringsmæssige forhold. Herunder spillernes bruttoindtægter samt deres sponsorater udbetalt i form af naturalier (eksempelvis sportstøj, helt eller delvis fri bolig eller fri bil). I forbindelse med dette foretages sammenligninger af gennemsnitlige indkomster med normalbefolkningen.¹⁰⁰ Endvidere afrapporteres spillernes forskellige opsparingsformer (selvsagt for de spillere, som sparer op af deres samlede bruttoindtægt). Desuden kigges nærmere på spillernes svar angående arbejdsløshedsforsikring, samt andre forsikringsformer. Der er således i dette kapitel tale om afrapportering af spillerspørgeskemaets spørgsmål 54 til 65.

9.1 METODISKE SPIDSFINDIGHEDER ANGÅENDE ØKONOMISPØRGSMAÅL

I forbindelse med spørgsmål 62 (angående samlet bruttoindtægt) skal det nævnes, at spillerne blev bedt om at angive deres bruttoindtægt (før skat) i år 2000. Inden spørgeskemaet blev udsendt blev det af undersøgelsesgruppen overvejet, hvorvidt der i stedet skulle spørges til indtægt i år 2001 idet spørgeskemaet blev udsendt i midten af november måned år 2001. Imidlertid faldt valget på indtægten i år 2000 idet det af undersøgelsesgruppen blev vurderet, at spillerne ville have et bedre overblik over dette år fordi det var afsluttet, hvorved det ville være muligt for spillerne at tjekke deres lønsedler samt årsopgørelser for år 2000 inden besvarelse. Dette i stedet for, at spillerne skulle estimere deres indtægt for det på undersøgelsestidspunktet endnu ikke afsluttede år 2001.

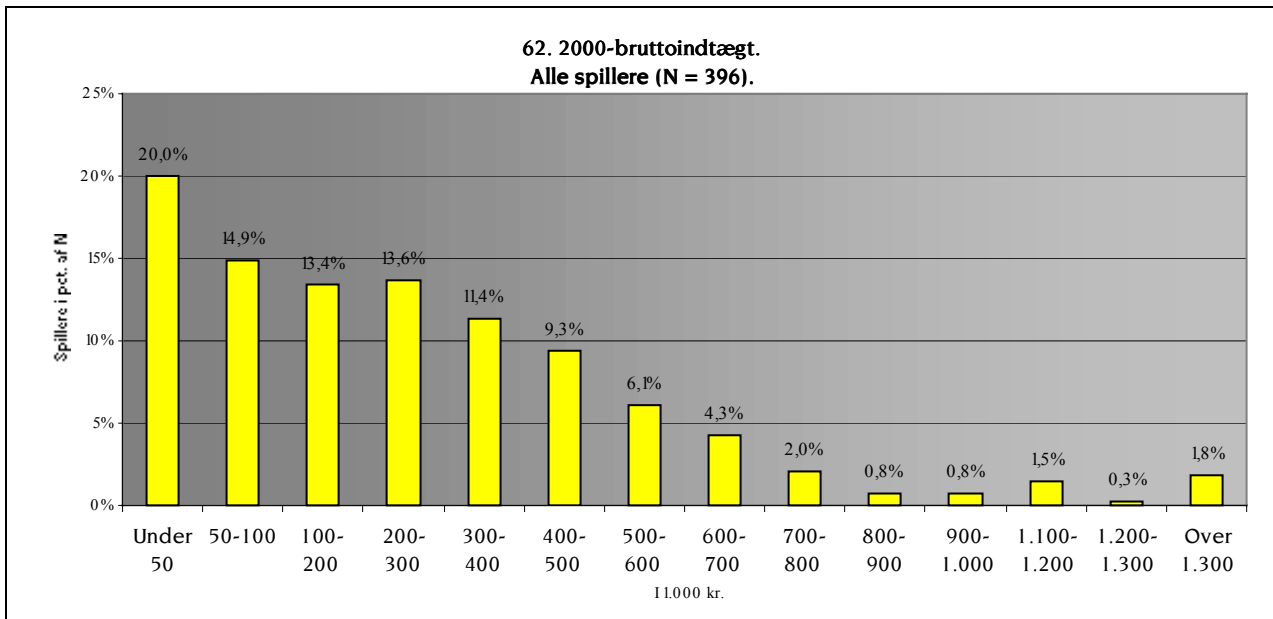
Man kan diskutere rigtigheden i at vælge år 2000 som indtægtsår idet alle andre spørgsmål i skemaet primært angår forhold i år 2001, hvorved der kan peges på en mindre usikkerhed når indtægtstallene bruges i forbindelse med analyser af eksempelvis de sportslige forhold, hvorunder spillerne primært har svaret med udgangspunkt i år 2001 (om end sportssæsonerne i såvel håndbold som fodbold går på tværs af kalenderåret). Da formålet med at spørge til indtægt imidlertid primært har været at få en pejling på, hvor økonomien på lønningssiden bevæger sig hen - samt, hvilket stadi spillerne indkomst er på aktuelt - fandt undersøgelsesgruppen det mere hensigtsmæssigt at lade hensynet til at få pålidelige indkomststal veje tungest i undersøgelsen.

9.2 BRUTTOINDTÆGT OG INDTÆGTSFORDELING FOR ALLE SPILLERE

Nedenstående Figur 9-1 viser fordelingen af indtægter i procent af alle spillere, der har besvaret spørgsmål 92 angående bruttoindtægt korrekt.¹⁰¹

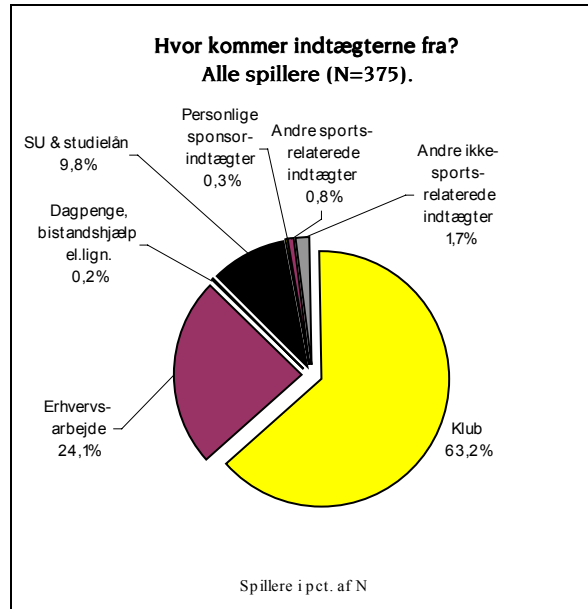
¹⁰⁰ Det har ikke været muligt at sammenligne indkomstforhold med hverken sub- eller supereliten idet supereliten i 1995 ikke blev spurgt om spørgsmål angående indkomster. Det blev subeliten tilgængelig; men svarene var så mangelfulde, at det ikke giver mening at anvende de absolutte tal i en sammenligning.

¹⁰¹ Det skal bemærkes, at der i spørgeskemaet indsneg sig en lille fejl. Kategorien 1.000.000 – 1.100.000 kr. var ikke kommet med, hvilket bevirker en mindre usikkerhed ved de angivne indtægter over 1.000.000. Dette problem er imidlertid ikke stort idet der ikke ligger mange svar i de høje indkomstkategorier.

Figur 9-1: Spillerenes gennemsnitlige bruttoindtægt i år 2000.

Som det kan ses af figuren, har 20% af spillerne en indtægt "under 50.000 kr.". Lidt under halvdelen (48,3%) tjener under 200.000 kr. For 22% af spillerne gælder det, at deres indtægt falder i intervallet 200.000-500.000 kr. Lidt under en femtedel (17,9%) tjener mere end 500.000 kr. Enkelte spillere angiver at tjene over 1,3 million, og den gennemsnitlige indkomst for alle spillere i undersøgelsen er beregnet til godt 288.000 kr. for år 2000.¹⁰²

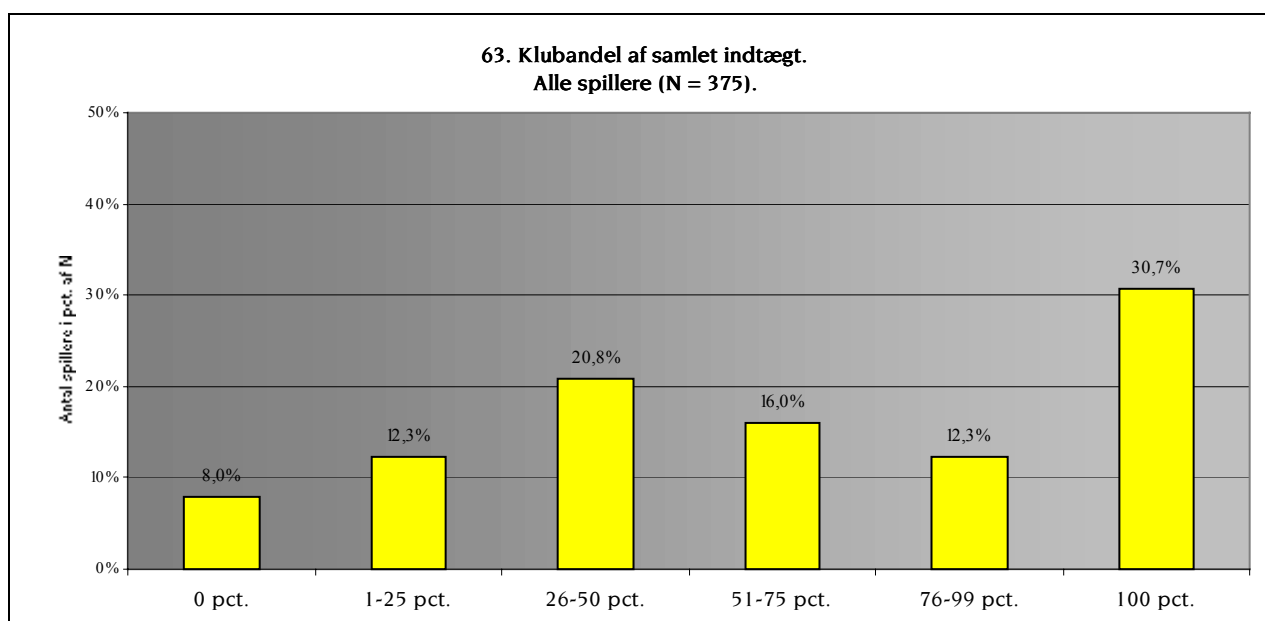
Figur 9-2: Hvor kommer indtægterne fra?

Men, hvor kommer indtægten fra? En del spillere har jo et arbejde eller en uddannelse ved siden af sportskarrieren, og dele af bruttoindtægterne stammer følgelig herfra. I spørgsmål 63 blev

¹⁰² Den gennemsnitlige indkomst er beregnet ved at tildele alle svar intervallets midterværdi. Hvis en spiller eksempelvis har angivet at tjene mellem 100.000 og 200.000 kr., er 150.000 kr. brugt som grundlag for beregningen. For spillere, der har angivet at tjene over 1.300.000, er i værdien sat til 1.500.000 kr. Dette er naturligvis beregningsforudsætninger undersøgelsesgruppen ikke med endegyldig sikkerhed kan vide om svarer til virkeligheden. Således er der anledning til at tage forbehold overfor opgørelsens præcision om end det er vanskeligt at komme de reelle tal nærmere.

spillerne bedt om at angive, hvorfra deres indtægter kommer. Kategorierne spillerne skulle angive procentsatserne i var: "aflønning fra klub", "aflønning fra erhvervsarbejde (ikke sport)", "dagpenge, bistandshjælp el. lign.", "SU og studielån", "personlige sponsorer/reklameindtægter", "andre sportsrelaterede indtægter" og "andre ikke-sportsrelaterede indtægter" (se spørgeskemaet i Bilag kapitel 21). Af Figur 9-2 fremgår den gennemsnitlige procentdel for alle spillere i de enkelte kategorier. Som det ses kommer størstedelen af indtægterne fra enten klubben, erhvervsarbejde samt i en vis udstækning SU. Det kan derfor med fordel forsøges at lægge de enkelte kategorier sammen til lidt større kategorier, og derved gøre sammenligninger mere valide.

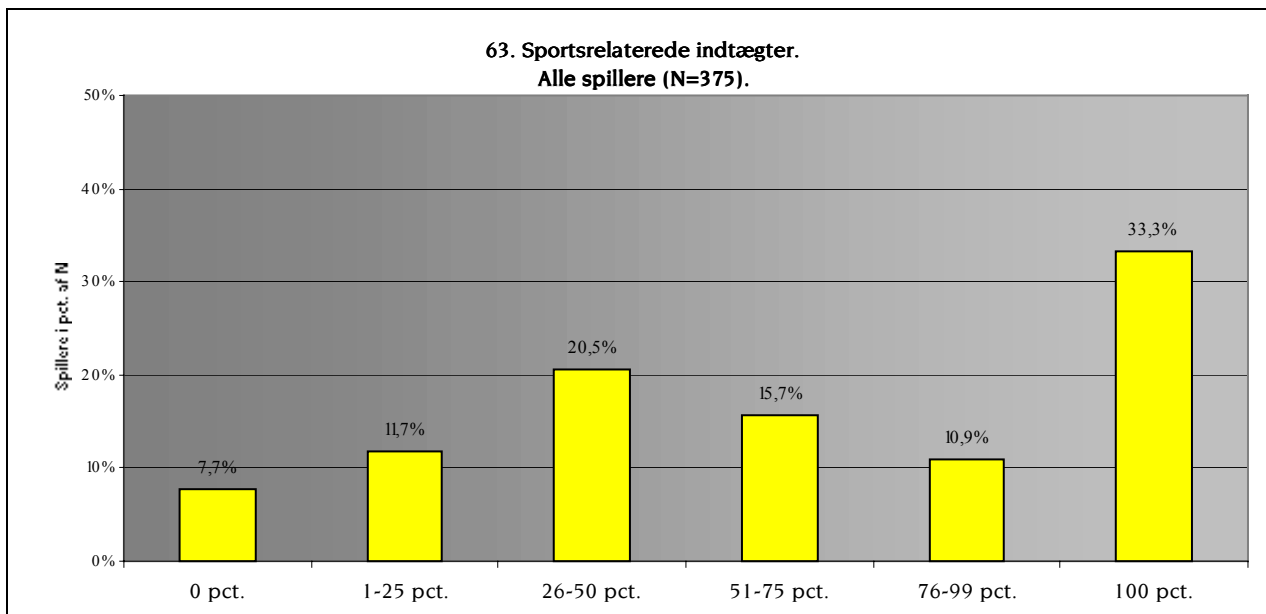
Kiggens først alene på klubbens andel af de samlede indtægter fremkommer Figur 9-3. I denne er spillerne opdelt i grupper efter, hvor mange procent af disses indtægt, der kommer fra klubben. Grupperne består af spillere, som har nul procent af deres samlede indtægt fra klubben, spillere der har 1-25% af deres indtægt fra klubben, spillere der har 26-50% af deres samlede indtægt fra klubben og så fremdeles.

Figur 9-3: Andel af samlet indtægt, der stammer fra klubben.

Som det ses har 30,7% af spillerne klubben som eneste indtægtskilde. For 20,8% af spillerne gælder det, at (kontrakt)indtægten fra klubben udgør en fjerdedel af indtægten eller derunder. I gennemsnit kommer 63% af spillernes indtægter fra klubben.

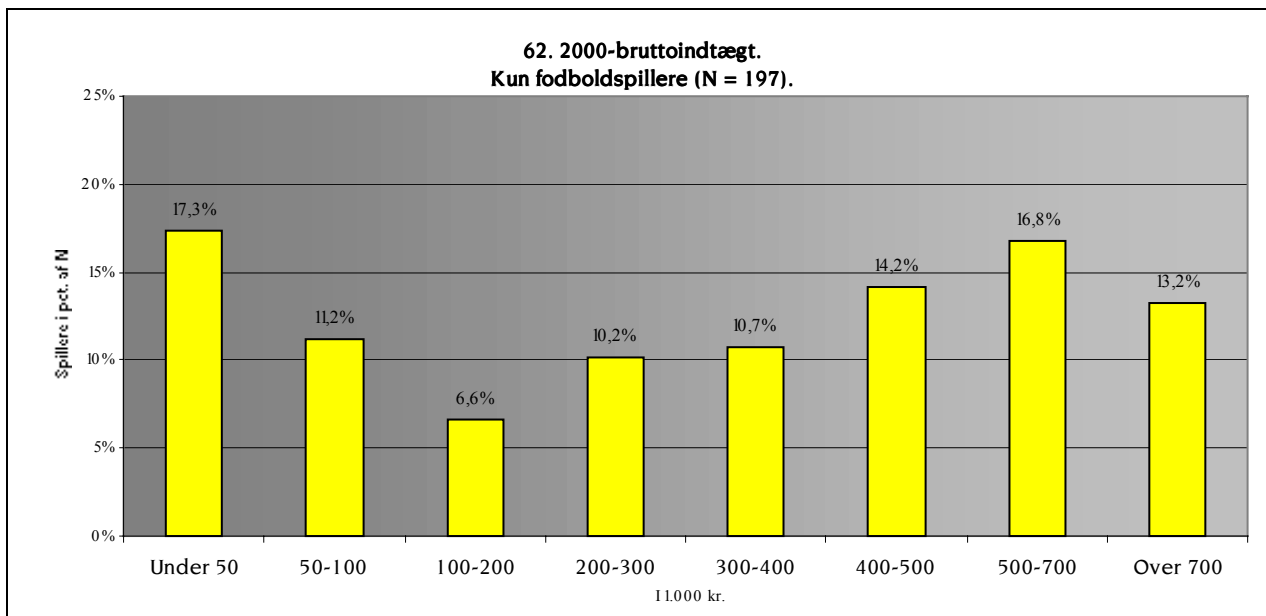
En del spillere har angivet minimale indtægter i kategorierne "personlige sponsorer/reklameindtægter" samt "andre sportsrelaterede indtægter". Lægges disse to kategorier sammen med klubandelen fremkommer et mål for hvor stor en del af indtægterne, der stammer fra sportsrelaterede aktiviteter (se Figur 9-4). Som det fremgår er der en tredjedel af spillerne (33,3%), hvis indtægt i år 2000 alene stammede fra sportsudøvelsen. 60% af spillerne har mere end halvdelen af deres indtægt fra sportsudøvelsen, mens denne andel for omtrent en femtedel (19,4%) af spillerne kun udgør 25% eller derunder. I gennemsnit er 64,0% af alle spillernes indtægter sportsrelaterede.

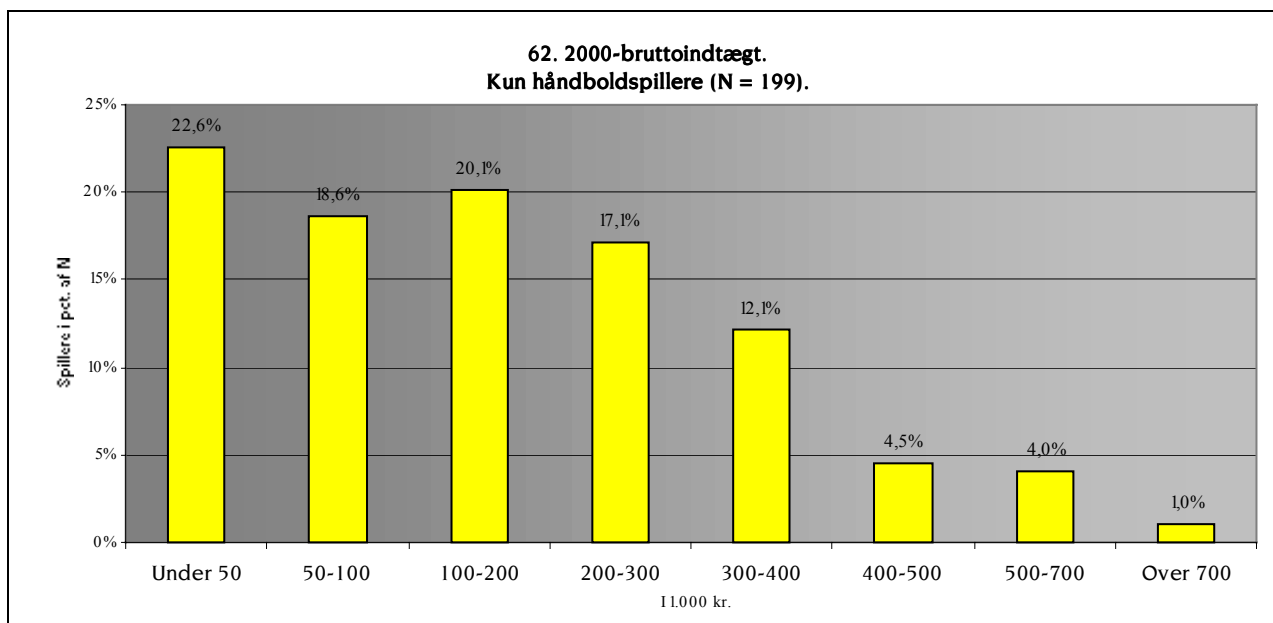
Figur 9-4: Spillerens sportsrelaterede indtægter.

9.3 BRUTTOINDTÆGT OG INDTÆGTSFORDELING I FORHOLD TIL SPORTSGRENE

Opdeles spillerpopulationen på håndbold- og fodboldspillere med nye kategorier fremkommer de to nedenstående fordelinger (Figur 9-5 og Figur 9-6 [nye kategoriopdelinger]). Det skal herunder bemærkes, at kategorierne "500.000 til 600.000 kr." samt "600.000 til 700.000 kr." er slået sammen ligesom alle kategorier over 700.000 kr. er slået sammen i kategorien "over 700.000 kr.". Dette for at få øge overskueligheden, og gøre det nemmere at udføre statistiske tests.

Figur 9-5: Fodboldspillernes bruttoindtægt.

Figur 9-6: Håndboldspillernes bruttoindtægt.

Som det kan ses ændrer billedet af indtægtsforhold sig når de to delpopulationer ses hver for sig. Det synes ikke overraskende, at fodboldspillerne tjener mere end håndboldspillerne også selvom indtjening fra eventuelt erhvervsarbejde medregnes i bruttoindtægten for alle.

Af Tabel 9-1 fremgår de gennemsnitlige samlede indtægter samt de gennemsnitlige sportsrelaterede indtægter fordelt på sportsgrene. Kun spillere, der har svaret på begge spørgsmål er medtaget.

	Gennemsnitlig samlet indtægt	Heraf sportsrelaterede indtægter	N
Fodbold, alle	395.000	364.000	187
Fodbold, kun kontraktspillere	396.000	366.000	184
Håndbold, alle	191.000	90.000	187
Håndbold, kun kontraktspillere	201.000	98.000	170
Alle spillere	293.000	227.000	374

Tabel 9-1: Gennemsnitlige indtægter og indtægtskilder. Fordelt efter sportsgrene.

Kigges der nærmere på, hvorfra indtægterne stammer fremkommer en af de mest tydelige indikatorer på de to sportsgrenes (meget) forskellige professionaliseringsgrader (se Tabel 9-1). For det første tjener fodboldspillerne langt mere end håndboldspillerne. Gennemsnittet for fodboldspillerne er 395.000 kr. mens gennemsnittet for håndboldspillerne er noget lavere: 191.000 kr. For det andet stammer hovedparten af fodboldspillernes indtægter fra sportsrelaterede kilder, mens under halvdelen af håndboldspillernes indtægter stammer fra sådanne kilder. Det skal i denne sammenhæng medtages, at der er en del ungdomslandsholdspillere med i håndboldpopulationen, som selvfølgelig skævvrider den sportsrelaterede andel idet de fleste af disse spillere ikke har nogen kontrakt (se kapitel 2 & 3). Kigges kun på spillere med kontrakt stiger

klubandelen af indtægten derfor lidt, ligesom den gennemsnitlige indtægt også stiger; men stadigvæk er forskellen mellem de to idrætsgrene markant om end ikke særlig overraskende.¹⁰³

9.4 BRUTTOINDTÆGT OG INDTÆGTSFORDELING I FORHOLD TIL KONTRAKTTYPE OG JOB/uddANNELSE

Fordeles gennemsnittene på *kontrakttype* (og herunder sportsgren) samt *job/uddannelse* fremkommer nedenstående tabel.¹⁰⁴

	Gennemsnitlig samlet indtægt	Heraf sportsrelaterede indtægter	N
Kun sportskarriere	495.000	471.000	107
Erhvervsarbejde	300.000	145.000	106
Under uddannelse	134.000	101.000	151
Fuldtids	529.000	505.000	125
Deltids	220.000	131.000	110
Bibeskæftigelses	139.000	55.000	119
Fodbold, fuldtids	534.000	510.000	119
Fodbold, deltids	202.000	147.000	36
Fodbold, bibeskæftigelses	67.000	49.000	29
Håndbold, fuldtids	438.000	404.000	6
Håndbold, deltids	229.000	122.000	74
Håndbold, bibeskæftigelses	163.000	57.000	90

Tabel 9-2: Gennemsnitlige indtægter og indtægtskilder. Fordelt efter kontrakt og job/uddannelse.

Der kan for så vidt ikke konstateres nogen overraskende resultater i forhold til parametrene *job/uddannelse* og *kontrakt*. Spillere med sportskarrieren som eneste beskæftigelse tjener 495.000 kroner i gennemsnit mens de to øvrige parametergrupper tjener hhv. 300.000 kroner og 134.000 kroner i gennemsnit. At spillere, der kun har sportskarrieren som beskæftigelse, tjener mest skyldes, at der er mange fuldtidsprofessionelle (fodbold-)spillere i denne parametergruppe. Som det ses under parameteren *kontrakt* tjener spillere med fuldtidskontrakt over 529.000 kroner i gennemsnit, hvilket bidrager til at hæve gennemsnittet for spillere, der kun har sportskarrieren som beskæftigelse under parameteren *job/uddannelse*.

For alle de spillere, der kun har sportskarrieren gælder det, at næsten hele deres indtægt er sportsrelateret, ligesom en nogenlunde ligeså stor andel af fuldtidskontraktspillernes indtægt kommer fra sportsrelaterede kilder. At andelen ikke er 100% i begge tilfælde kan tilskrives, at der som nævnt i forhold til indtægter er blevet spurgt til år 2000-forhold, mens parameterinddelingerne er foretaget i forhold til spillernes svar angående forhold i år 2001. Således er det kun omkring tre

¹⁰³ Faldet i "N" for både håndboldspillere og fodboldspillere dækker ikke kun over spillere, der har angivet ikke at have en kontrakt. Visse spillere har ikke angivet om de overhovedet har en kontrakt og indgår følgelig ikke i parameteren *kontrakt*. Så faldet på 3 fodboldspillere (fra 197 til 194) er et udtryk for, at nogle ikke har angivet om de har en kontrakt eller ej. Derimod er faldet på 19 håndboldspillere (fra 199 til 180) et udtryk for, at nogle ungdomslandsholdspillere, der indgår i populationen ikke har - eller aldrig har haft - en kontrakt. Dette er i sig selv også et udtryk for professionaliseringsgraden. Nærmest alle ungdomslandsholdspillere i fodbold har en kontrakt, mens det langt fra er tilfældet for håndboldspillere (se endvidere kapitel 3).

¹⁰⁴ Også her og i de efterfølgende tabeller er kun medtaget svar fra spillere, der har besvaret begge spørgsmål.

fjerdedele af fuldtidskontraktspillerne, der har angivet, at 100% af indkomsten kommer fra sportsrelaterede kilder.

Under alle omstændigheder peger spillernes svar på, at de fuldtidsprofessionelle spillere i Danmark opretholder en relativ god hyre. En gennemsnitlig fuldtidsprofessionel fodboldspiller tjener 534.000 kroner om året, mens de få fuldtidsprofessionelle håndboldspillere tjener godt 100.000 kr. mindre.

I modsætning hertil er de deltidsprofessionelles indtægter ikke ligeså store. En gennemsnitlig årsløn på omkring 200.000 kr. kan ikke siges at være overvældende. Håndboldspillerne på deltidskontrakter tjener mere om året end deltidsfodboldspillerne. Dette dog kun fordi håndboldspillernes ikke-sportsrelaterede indtægt er langt større end fodboldspillernes. De sportsrelaterede indtægter udgør en noget større andel af fodboldspillernes indkomst end håndboldspillernes. Den gennemsnitlige deltidsfodboldspiller har en sportsrelateret indtægt på 147.000 kroner, mens håndboldspilleren til gengæld "kun" får 122.000 kr. fra sportsudøvelsen.

Det samme gør sig gældende for de bibeskæftigede spillere. Her har håndboldspillerne en betydeligt større indtægt end fodboldspillerne. Hovedparten af fodboldspillernes samlede indtægt på 67.000 kroner stammer fra idrætsrelaterede områder, mens de sportsrelaterede indtægter kun udgør omkring en tredjedel af de bibeskæftigede håndboldspilleres årlige bruttoindtægt på 167.000. Opgjort i rene sportsrelaterede indtægter tjener spillerne på bibeskæftigelseskontrakter i de to idrætsgrene således nogenlunde lige meget (fodbold: 49.000; håndbold: 57.000), hvilket igen tyder på, at håndboldspillernes ikke-sportslige aktiviteter giver større indtægter end fodboldspillernes.

9.5 BRUTTOINDTÆGT OG INDTÆGTSFORDELING I FORHOLD TIL KØN OG ALDER

Fordeles gennemsnittene på *køn* samt *alder* fremkommer Tabel 9-3.

	Gennemsnitlig samlet indtægt	Heraf sportsrelaterede indtægter	N
Håndboldkvinder	139.000	70.000	89
Håndboldmænd	238.000	108.000	98
16-20 år, begge sportsgrene	74.000	51.000	126
21-25 år, begge sportsgrene	293.000	233.000	121
26-38 år, begge sportsgrene	512.000	397.000	127

Tabel 9-3: Gennemsnitlige indtægter og indtægtskilder. Fordelt efter *køn* og *alder*.

Med hensyn til aldersparameteren kan det på ingen måder overraske, at de yngre aldersgrupper tjener markant mindre end de ældre ditto. En langt mindre andel af de yngste har fuldtidskontrakter, ligesom mange af disse uddanner sig ved siden af sportskarrieren med deraf følgende mindre indtægtsniveau (SU osv.). Ses der på fordelingen af indtægter er der ikke nogle markante forskelle mellem de enkelte aldersgrupper. Således har alle aldersgrupper en sportsrelateret indtægtsandel, der nogenlunde svarer til gennemsnittet for alle spillere.

I forhold til parameteren *køn* er det dog en lille smule overraskende, at der kan konstateres en så stor forskel mellem håndboldkvinderne og håndboldmændene. Håndboldmændene angiver nemlig gennemsnitligt betragtet at tjene godt 100.000 kroner mere end håndboldkvinderne. Denne forskel kan dog til dels forklares af det forhold, at håndboldkvinderne er yngre end håndboldmændene (se kapitel 3), hvilket blandt andet bevirker, at der er flere håndboldkvinder under uddannelse end håndboldmænd, der omvendt - for disses (mændenes) vedkommende - i højere grad end kvinderne har et job ved siden af håndbolden (se kapitlet med parameterbeskrivelserne), der formentlig medvirker til at hæve indtægtsniveauet i forhold til kvinderne. Hvis man derimod sammenligner håndboldspillere i forhold til de relevante alderstrin, kan det give et mere dækkende billede. Som det fremgår af Tabel 9-4 tjener mændene mere end kvinderne i alle aldersgrupper. For de to yngste aldersgrupper gælder endvidere at dette ikke blot er i kraft af en større indtjening fra det civile liv, men også at disse to aldersgrupper har en større sportsrelateret indtægt.. For den ældste aldersgruppe forholder det sig således, at kvinderne får en større andel fra klubberne end mændene. At dette ikke er tilfældet for alle aldersgrupper kan undre idet den kvindelige håndboldliga ofte regnes for at være mere professionaliseret end den mandlige, hvad der intuitivt burde føre større lønudbetalinger med sig. Dette tyder noget altså på ikke er tilfældet (med hensyn til lønnen i hvert fald). Mulige forklaringer kan dels være, at svarandelen fra spillerne i nogle af de mest professionaliserede kvindelige håndboldligaklubber er lille (se kapitel 2 for gennemgang af besvarelsesprocenter for idrætsgrene og klubber), ligesom det virker rimeligt at antage, at nogle af de kvindelige håndboldspillere med de største lønninger er de udenlandske kvindelige håndboldligaspillere (der ikke indgår i denne undersøgelses population af spillere).

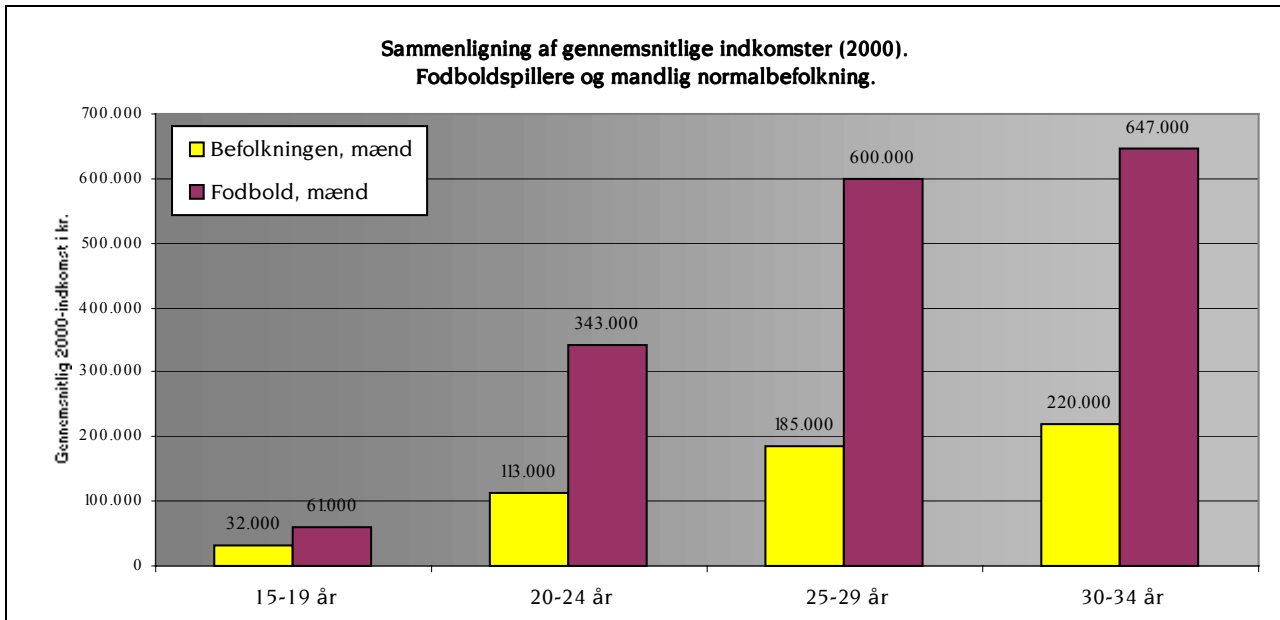
	Gennemsnitlig samlet indtægt	Heraf sportsrelaterede indtægter	N
Håndboldkvinder 16-20 år	40.000	14.000	34
Håndboldmænd 16-20 år	75.000	34.000	28
Håndboldkvinder 21-25 år	147.000	73.000	36
Håndboldmænd 21-25 år	256.000	167.000	31
Håndboldkvinder 26-38 år	303.000	166.000	19
Håndboldmænd 26-38 år	341.000	113.000	39

Tabel 9-4: Gennemsnitlige indtægter og indtægtskilder. Fordelt efter *køn* og herunder *alder*.

9.6 GENNEMSITLIGE INDKOMSTER SAMMENLIGNET MED NORMALBEFOLKNINGEN

Af de nedenstående figurer fremgår de gennemsnitlige indkomster for spillerne i undersøgelsen, og for normalbefolkningen. Som det er fremgået er indtægtsniveauerne i høj grad afhængig af sportsgren og alder, hvorfor disse bruges som sammenligningsfilter. Derudover er der for håndboldspillernes vedkommende skelnet mellem kvinder og mænd, da der også er væsentlige forskelle her. Det skal bemærkes, at spillerne i disse tilfælde er inddelt i aldersgrupper, der modsvarer de inddelinger som Danmarks Statistik benytter sig af. Herunder skal det særligt

bemærkes, at gruppen af 15- til 19-årige spillere adskiller sig fra normalbefolkningen derved, at der er en overvægt af spillere på 18 og 19 år, hvor der blandt befolkningen er en nogenlunde ligelig fordeling af personer på de forskellige alderstrin. Derfor skal sammenligningerne af disse aldersgrupper læses med særlige forbehold da det er sandsynligt, at spillernes gennemsnitlige indkomst her er kunstigt høj, idet de 18- og 19-årige i gennemsnit har en større indtægt end de 15-, 16- og 17-årige i normalbefolkningen.

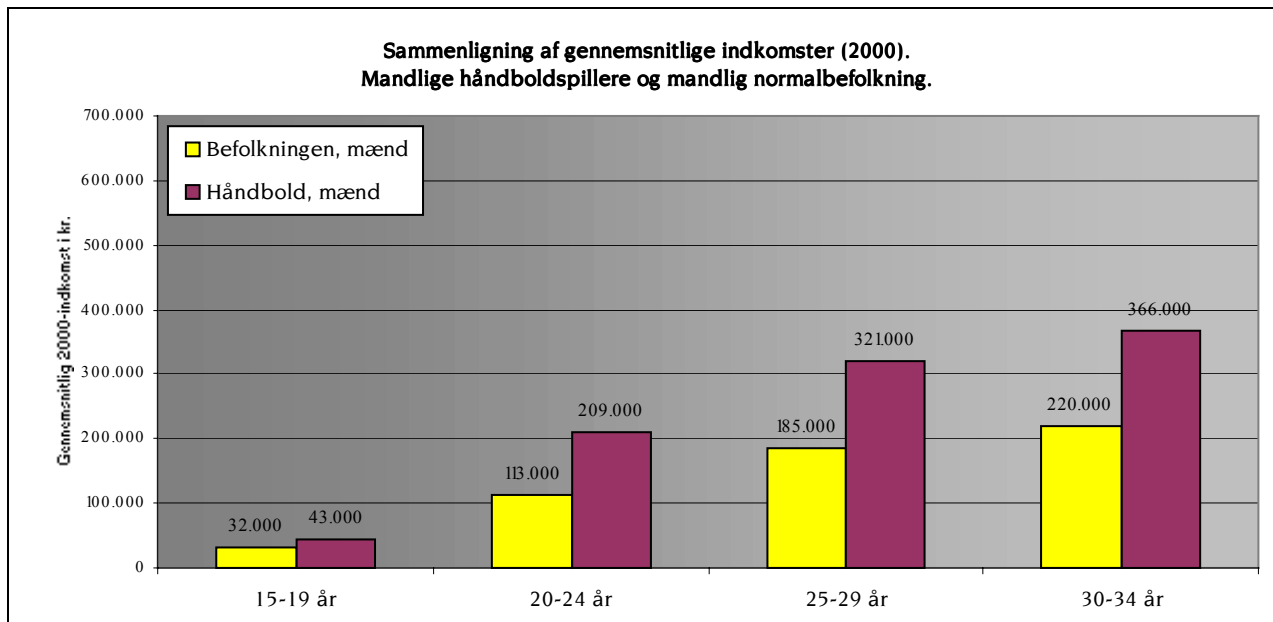
Figur 9-7: Gennemsnitlige indkomster 2000. Fodboldspillere og normalbefolkningen. Kilde: statistikbanken.dk og Danmarks Statistik.¹⁰⁵

Som det fremgår af Figur 9-7 forholder det sig ikke overraskende sådan, at fodboldspillerne for alle aldersgrupper tjener langt mere end gennemsnittet af normalbefolkningen (kun mænd). Forskellen er relativt mindst for den yngste aldersgruppe, hvor fodboldspillerne "kun" tjener omtrent dobbelt så meget som normalbefolkningen. For de tre øvrige aldersgrupper tjener fodboldspillerne omtrent tre gange så meget som normalbefolkningen. De store forskelle er bemærkelsesværdige; men ikke videre overraskende. Den omfattende professionalisering af dansk fodbold de seneste ti år har betydet, at spillerlønnene er hoppet i vejret ligesom langt flere spillere i dag har fuldtidskontrakter. At den yngste aldersgruppe ikke tjener lige så meget mere end befolkningen, som det er tilfældet for de lidt ældre spillere, må formodes at hænge sammen med at de færreste spillere i denne aldersgruppe har fuldtidskontrakter (der giver en højere indtægt).

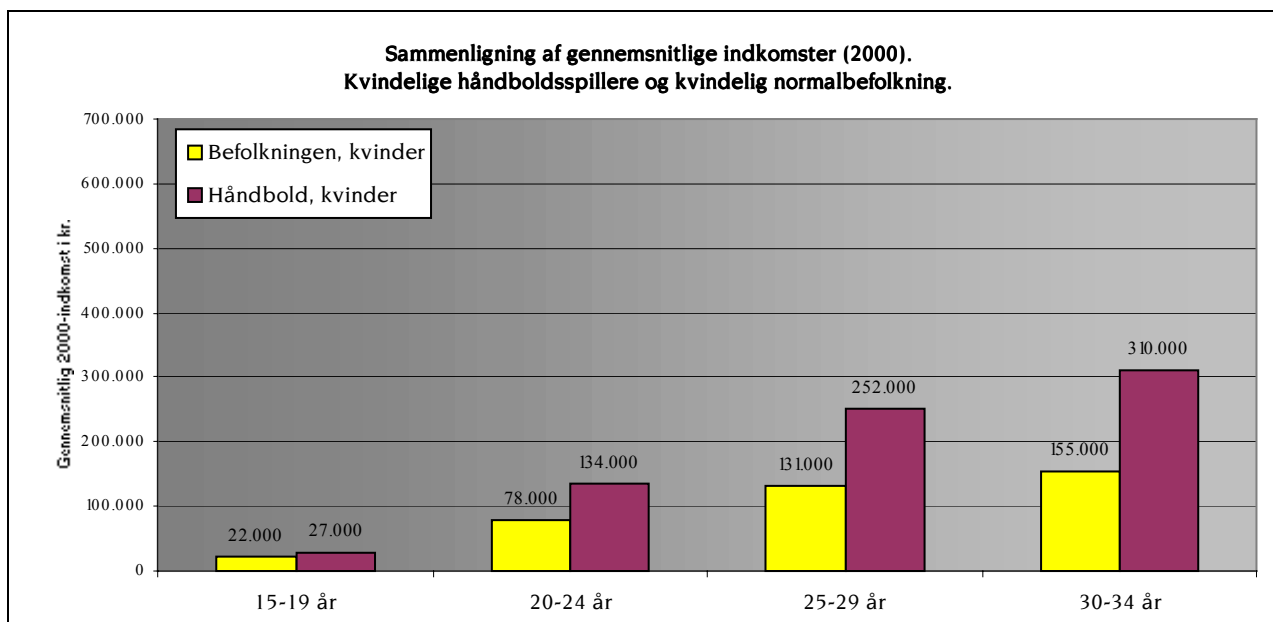
Sammenlignes de mandlige håndboldspillere med den mandlige normalbefolkning viser det sig, at disse også tjener mere. Dog ikke i samme store udstrækning som fodboldspillerne. Det er dog bemærkelsesværdigt, at håndboldspillerne for alle aldersgrupper tjener væsentligt mere. Også her er tendensen, at forskellene er større jo ældre aldersgrupper der er tale om. Hvor de yngste kun tjener omkring 25 procent mere, er indtægten for eksempelvis de 20- til 24-årige tæt ved at være dobbelt så stor. Det skal selvfølgelig medtages, at håndboldspillerne generelt er mere

¹⁰⁵ De gennemsnitlige indkomster er baseret på følgende N. Spillere 15-19 år: N=55; 20-24 år: N=60; 25-29 år: N=55; 30-34 år: N=23. Normalbefolkningen 15-19 år N=143394; 20-24 år: N=177534, 25-29 år: N=194454, 30-34 år: N=217619.

veluddannede end normalbefolkningen eller er på vej til at blive det. Kun ganske få håndboldspillere er på overførselsindkomster, og for de håndboldspillere der studerer kan det formodes, at de gennemsnitligt har en større indtægt end tilsvarende "normalstuderende" fordi de kan supplere SU'en med kontraktindtægter. Billedet er nogenlunde det samme for håndboldkvindernes vedkommende. Her tjener de ældste aldersgrupper også omtrent dobbelt så meget som normalbefolkningen.

Figur 9-8: Gennemsnitlige indkomster 2000. Mandlige håndboldspillere og befolkningen. Kilde: statistikbanken.dk og Danmarks Statistik.¹⁰⁶

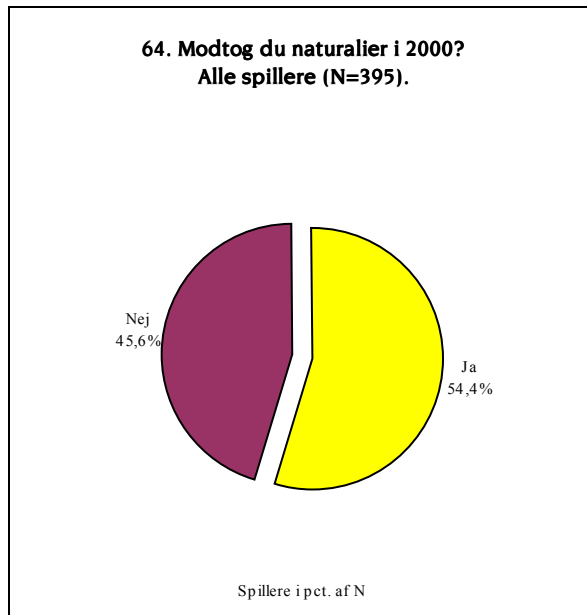
Figur 9-9: Gennemsnitlige indkomster 2000. Kvindelige håndboldspillere og befolkningen. Kilde: statistikbanken.dk og Danmarks Statistik.¹⁰⁷

¹⁰⁶ De gennemsnitlige indkomster er baseret på følgende N. Spillere 15-19 år: N=17; 20-24 år: N=38; 25-29 år: N=28; 30-34 år: N=19. Normalbefolkningen 15-19 år: N=143394; 20-24 år: N=177534; 25-29 år: N=194454; 30-34 år: N=217619.

¹⁰⁷ De gennemsnitlige indkomster er baseret på følgende N. Spillere 15-19 år: N=30; 20-24 år: N=41; 25-29 år: N=21; 30-34 år: N=5. Normalbefolkningen 15-19 år: N=137939; 20-24 år: N=172541; 25-29 år: N=188181; 30-34 år: N=206649.

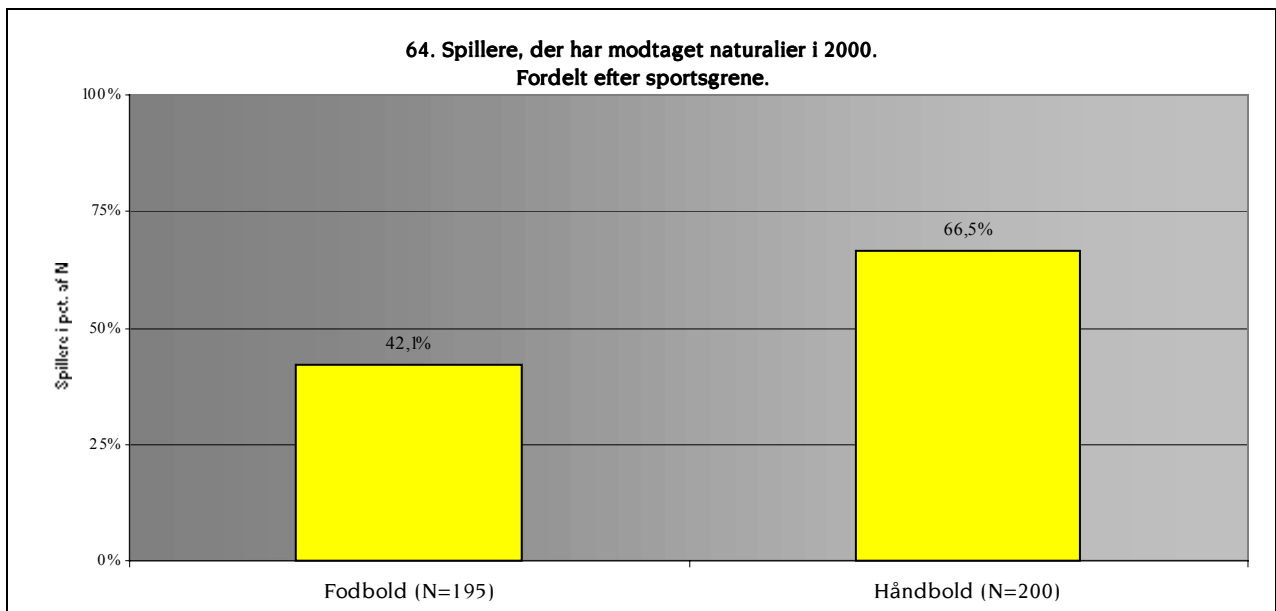
9.7 NATURALIESPONSORATER

I spørgsmål 64 blev spillerne bedt om at angive, hvorvidt de i år 2000 havde modtaget sponsorater i form af naturalier (som eksempelvis sportstøj, helt eller delvis fri bolig samt fri bil). 395 spillere har besvaret spørgsmålet gyldigt, og svarfordelingen fremgår af Figur 9-10.

Figur 9-10: Naturaliesponsorater.

Der er i forbindelse med dette spørgsmål kun for én enkelt af de faste parametre fundet en sammenhæng således, at håndboldspillerne i signifikant højere grad end fodboldspillerne angiver at have modtaget naturaliesponsorater. Dette fremgår af nedenstående Figur 9-11, hvor fordelingen på spørgsmål 64 for hhv. fodbold- og håndboldspillerne er vist.

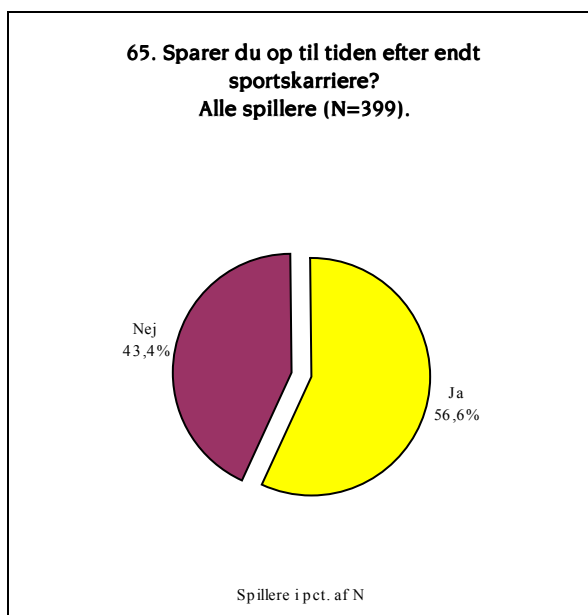
Figur 9-11: Naturaliesponsorater fordelt på sportsgren.

At det forholder sig således kan nok ikke anses som værende overraskende. Da pengene til lønninger i håndbold er væsentligt lavere end i fodbold aflønnes håndboldspillere derfor - formentlig - i højere udstrækning end fodboldspillerne i naturalier. Dog ikke forstået således, at

naturaliernes værdi på nogen måde svarer til indtægtsforskellene, hvilket fremgår af spillernes svar på underspørgsmålet til spørgsmål 64. Her er spillerne nemlig blevet bedt om at anslå værdien i kroner af deres naturaliesponsorater. Den gennemsnitlige indkomst i denne sammenhæng er beregnet til at være godt 13.000 kroner. Det skal nævnes, at den højeste anslåede værdi blandt spillerne er angivet til at være 120.000 kroner. Der kan på denne baggrund konstateres en stor spredning i værdierne af naturaliesponsorater, hvilket skyldes at visse naturaliesponsorater dækker over store sponsorater som fri bil og bolig, der eksempelvis af en enkelt spiller angives til at udgøre en værdi på godt 10.000 kr. månedligt.

9.8 OPSPARING

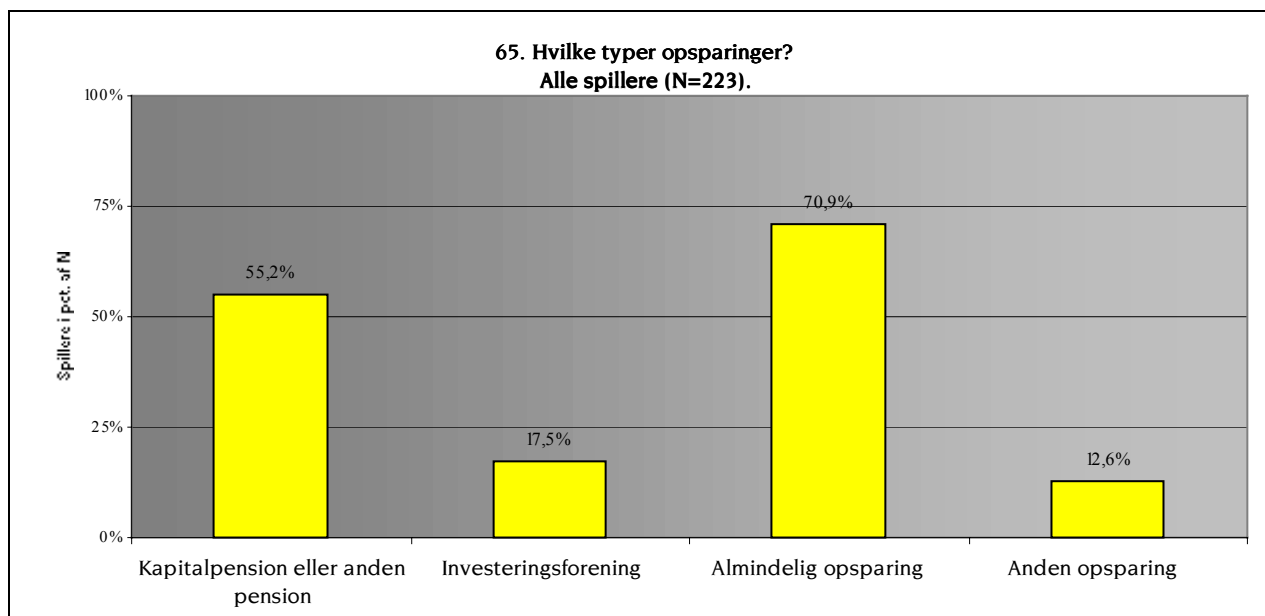
I spørgsmål 65 i spillerspørgeskemaet blev spillerne bedt om at angive, hvorvidt de sparer op til tiden efter sportskarrieren. Svarfordelingen fremgår af Figur 9-12.

Figur 9-12: Opsparing til tiden efter sportskarrieren.

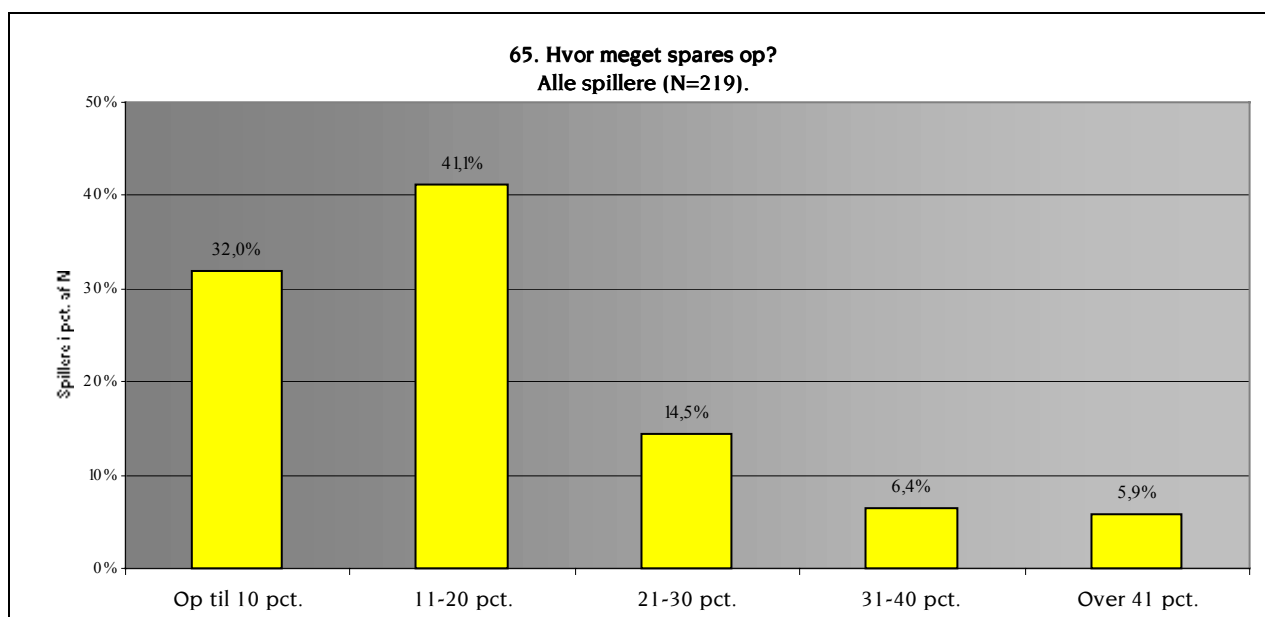
Som det ses sparer et flertal af spillerne op med henblik på tiden efter sportskarrieren. Den mest forekommende opsparingsordning er - som vist i Figur 9-13 - for alle spillerne en "almindelig opsparingsordning", og den næstmest forekommende er en "(kapital-)pensionsordning". Det samlede procenttal summer til over hundrede idet spillerne i dette spørgsmål har kunnet sætte flere krydser.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Spillerne er i spørgeskemaet blevet bedt om at præcisere, hvilken "anden opsparing", der er tale om. De hyppigst forekommende svar er opsparing i egen lejlighed, hus og forskellige andre typer af opsparinger/investeringer.

Figur 9-13: Opsparingstyper. Alle spillere.

Som underspørgsmål til spørgsmål 65 blev spillerne også bedt om at angive, hvor meget de sparer op af deres samlede indkomst. Herunder kunne spillerne angive en procentsats i fem kategorier: (1) op til 10%, (2) mellem 11% og 20%, (3) mellem 21% og 30%, (4) mellem 31% og 40% samt (5) over 41%. Fordelingen på disse kategorier fremgår af Figur 9-14.

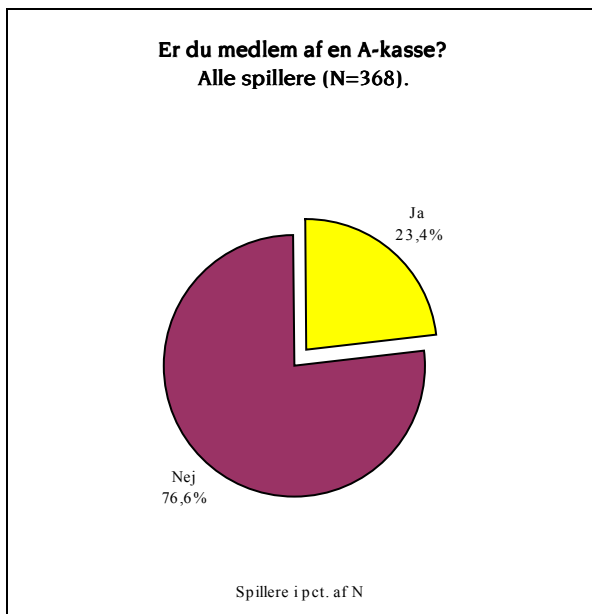

Figur 9-14: Hvor meget spares op?

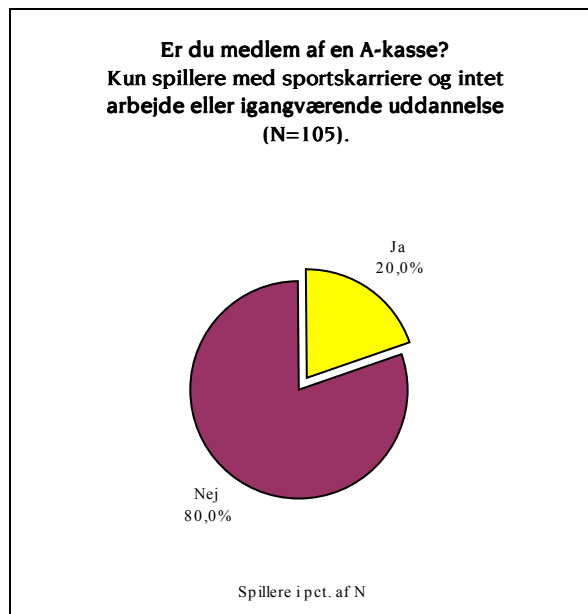
Som det kan ses er den mest forekommende procentdel, der spares op intervallet mellem 11 og 20 procent. Herefter kommer kategorien "op til 10 procent" når hele spillerpopulationen betragtes samlet. Kiggess på de faste gennemgående parametre er der konstateret en lidt pudsigg sammenhæng på én enkelt parameter idet det kan konstateres, at den yngste aldersgruppe i signifikant højere grad end de to ældre parametergrupper sparer op til tiden efter sportskarrieren. Således gælder, at spillerne i aldersgruppen fra 16 til 20 år i (signifikant) højere grad end spillerne i de to andre aldersgrupper placerer sig i de "højere" opsparingskategorier. Dette hænger formentlig sammen med det forhold, at de yngre spillere i højere grad end de ældre har mulighed for at spare

op fordi de ikke har så mange (faste) udgifter som de ældre (til husleje samt andre faste omkostninger). Samtidig er det dog bemærkelsesværdigt, at der ikke er betydelige forskelle mellem spillernes kontrakttyper og hvor meget der spares op. Langt de fleste fuldtidsprofessionelle fodboldspillere sparer således også mellem 0 og 20 procent op.

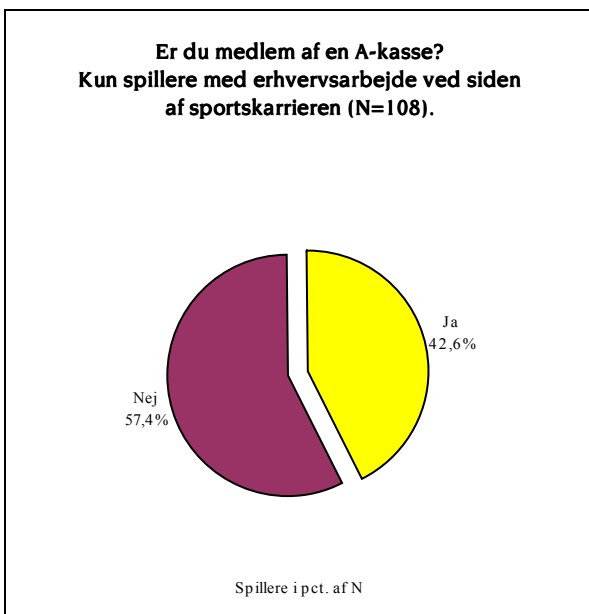
9.9 ARBEJDSLØSHEDSFORSIKRING

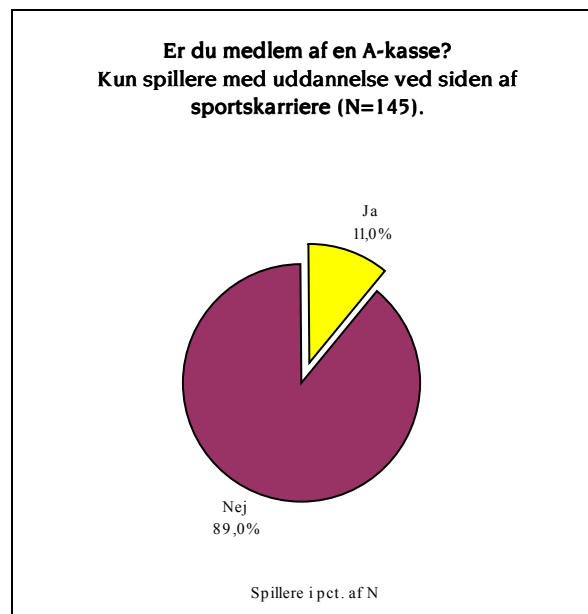
Figur 9-15: A-kasse, alle spillere.

Figur 9-17: A-kasse, kun spillere med sportskarrieren alene.

Figur 9-16: A-kasse, kun spillere med erhvervsarbejde.

Figur 9-18: A-kasse, kun spillere under uddannelse.

I spørgsmål 57 for fodboldspillernes vedkommende - og i spørgsmål 61 for håndboldspillernes vedkommende - blev der spurgt til medlemskab af arbejdsløshedskasse. I Figur 9-15 kan den samlede populations besvarelse desangående ses. Som det fremgår er mere end tre fjerdedele (76,6%) af alle spillerne ikke medlem af en A-kasse, hvilket dog delvist hænger sammen med, at en del spillere endnu ikke er en del af arbejdsstyrken og derfor har behov for A-kassemedlemskab. Spillere under uddannelse er således ikke en del af *arbejdsstyrken*, et statistisk begreb, der henfører til personer der enten er beskæftigede eller er registrerede arbejdsløse. Som det fremgår af Figur 9-18 er det kun de færreste spillere under uddannelse, der er medlem af en A-kasse. Disse spillere vil følgelig blive udeladt af de efterfølgende analyser.

Spillere, der er en del af arbejdsstyrken, er således dels spillere med erhvervsarbejde ved siden af sportskarrieren dels spillere kun med sportskarrieren, hvoraf langt de fleste er fuldtidsprofessionelle. Mellem disse to grupper er der dog en ret markant forskel i andelen af A-kasse medlemskaber. Omkring fire ud af ti spillere med erhvervsarbejde er medlemmer, mens det kun er gældende for omkring to ud af ti spillere, der kun har sportskarrieren.

Desuden er der sammenhæng mellem alder og medlemskab. Det skal bemærkes, at aldergrupperne her er anderledes end andre steder i undersøgelsen. Dels er de yngste spillere uinteressante i denne sammenhæng da langt de fleste er under uddannelse og alene af den grund ikke er medlem. Dels muliggør disse aldersinddelinger sammenligninger med normalbefolkningen. I tabellerne nedenfor ses alle andele opgjort på de nye aldersgrupper, og på parametergrupperne sportskarriere og erhvervsarbejde (parameteren *job/uddannelse*).

Som det fremgår af Tabel 9-5 er der en entydig tendens til, at andelen af forsikrede spillere stiger med alderen. For spillere kun med sportskarriere er der blandt de 20- til 24-årige således kun godt 5%, der er arbejdsløshedsforsikrede, mens det for de 30- til 34-årige spillere gælder for halvdelen. Kigges på de spillere, der ved siden af sportskarrieren også har andet erhvervsarbejde gælder samme tendens. Her er de tilsvarende andele for de 20- til 24-årige 21,1% mens 68,2 % af de 30- til 34-årige er arbejdsløshedsforsikrede. En nærliggende forklaring kunne være, at spillerne med alderen bliver mere opmærksomme på risikoen for arbejdsløshed i takt med, at man måske etablerer sig med familie, fast ejendom eller lignende.

Der er således to vigtige baggrundsvariable for, hvorvidt spillerne er forsikrede i A-kasser:

- 1) Alder (hvor de ældre er i højere grad er forsikret end de yngre), og
- 2) Om spilleren kun har sportskarrieren eller også har erhvervsarbejde (hvor spillere med erhvervsarbejde i højere grad er forsikret end deres jævnaldrende med kun sportskarriere).

Dette har også en betydning for parametrene *sportsgren* og *køn*. Langt færre fodboldspillere er arbejdsløshedsforsikrede, da en stor del af fodboldspillerne tilhører gruppen af spillere kun med

sportskarriere. Tilsvarende er færre håndboldkvinder arbejdsløshedsforsikrede, da de gennemsnitligt er meget yngre end håndboldmændene ligesom flere håndboldkvinder er i gang med en uddannelse, og derfor ikke er en del af arbejdsstyrken.

Parametergrupper	Aldersgrupper	A-kasse medlem	Ikke A-kasse-medlem	N
Kun sportskarriere	20-24 år	5,1%	94,9%	39
	25-29 år	15,8%	84,2%	38
	30-34 år	50,0%	50,0%	20
Erhvervsarbejde	20-24 år	21,1%	78,9%	38
	25-29 år	62,9%	37,1%	35
	30-34 år	68,2%	31,8%	22

Tabel 9-5: A-kasse medlemskab. Spillerne.

Undersøgelsergruppen har desuden forsøgt at sammenligne undersøgelsespopulationen med den øvrige befolkning. Af Tabel 9-6 ses procentandelen af hele arbejdsstyrken, der er arbejdsløshedsforsikrede (både heltids- og deltidsforsikrede), fordelt på tilsvarende aldersgrupper.

	Aldersgrupper	A-kasse medlem	Ikke A-kasse-medlem	N
Normalbefolkningen	20-24 år	35,2%	64,8%	267202
	25-29 år	75,8%	24,2%	323554
	30-34 år	85,8%	14,2%	364701

Tabel 9-6: A-kasse medlemskab. Befolkningen 2000. Kilde: Danmarks Statistik: www.statistikbanken.dk¹⁰⁹

Med det forbehold, at der ikke kan tale om fuldstændigt sammenlignelige populationer¹¹⁰, vidner en sammenligning med normalbefolkningen om, at spillerne er arbejdsløshedsforsikret i markant mindre grad end normalbefolkningen. Særligt store er forskellene for de spillere, der har sportskarrieren som eneste erhvervsaktivitet. Kun omkring 15% af de 25- til 29-årige spillere med sportskarrieren som eneste beskæftigelse (hvoraf langt de fleste er fodboldspillere) er arbejdsløshedsforsikrede, hvor den tilsvarende andel for normalbefolkningen er over tre fjerdedele af de 25- til 29-årige i arbejdsstyrken. Denne undersøgelse giver ikke mulighed for at sandsynliggøre årsagerne til den store forskel, ligesom det ikke er muligt at sige noget om at risikoen for arbejdsløshed er mindre eller større inden for fodboldbranchen. Ikke desto mindre må det alt andet lige konstateres, at en stor del af spillerne vil være mere udsatte end befolkningen i tilfælde af arbejdsløshed.

9.10 ANDRE FORSIKRINGER

Spillerne blev over en række spørgsmål spurgt om deres forsikringsmæssige forhold (spørgsmål 54 - 57 for fodboldspillernes vedkommende og spørgsmål 58 - 60 for håndboldspillernes vedkommende). Der blev blandt andet spurgt til forsikringer mod permanent tab af erhvervsevne

¹⁰⁹ N betegner arbejdsstyrken inddelt i Danmarks Statistiks aldersgrupperinger. Procentdelen findes ved at dividere antallet af heltids- og deltidsforsikrede personer (samlet tal) med arbejdsstyrken i de respektive aldersgrupper. Tallene for arbejdsstyrken er fra 2000 mens tallene for antal forsikrede personer er fra 4. kvartal 2000. Disse tal er de nyeste tal der er tilgængelige fra Statistikbanken.dk.

¹¹⁰ Herunder aldersfordelingen inden for de enkelte aldersgrupper, som dog for spillernes vedkommende nogenlunde ligner befolkningens (se kapitlet om uddannelse og civilt liv).

samt heltidsulykkesforsikringer. Spørgeskemaet spurgte dels til de kontraktmæssige aftalte forsikringssummer, samt hvilke private forsikringer spillerne eventuelt havde tegnet derudover.

For såvel håndboldspillerne som for fodboldspillerne gælder imidlertid, at besvarelsene på disse spørgsmål er så mangelfulde, at undersøgelsesgruppen har valgt ikke at afrapportere dem. Skal der gives et generelt billede af, hvori mangelfuldheden af besvarelsene består kan der nævnes flere forhold. For det første kan det konstateres, at meget få spillere svarer på spørgsmålene angående forsikringer. For det andet kan det konstateres, at de spillere som trods alt svarer i denne del af spørgeskemaet kun besvarer dele af spørgsmålene. For det tredje har forholdsvis mange spillere valgt at besvare et eller flere af spørgsmålene med "Ved ikke/ikke relevant". På denne baggrund har undersøgelsesgruppen vurderet, at det ikke meningsfuldt kan lade sig gøre at afrapportere svarene.

De mangelfulde besvarelser kan imidlertid godt sige noget om de forsikringsmæssige forhold i relation til spillerne. I hvert fald kan de mangelfulde besvarelser bidrage til at bekræfte en tese om, at langt de fleste spillere ikke har et klart overblik over deres forsikringsmæssige situation. Dette kan efter undersøgelsesgruppens mening tolkes som et ret klart faresignal da risikoen for at få kroniske skader - der fra den ene dag til den anden kan sætte en stopper for en given spillers karriere - er present tilstede i forbindelse med den sportslige aktivitet. Hertil kommer det tilsyneladende fravær af interesse for egen situation i tilfælde af skader. Nok er klubberne lovmæssigt forpligtede til at tegne forsikringer for deres kontraktspillere; men et ret stort flertal af spillerne er tilsyneladende ikke bevidste om mulighederne for at tegne private forsikringer eller om, hvad deres forsikringsmæssige situation er i tilfælde af skader. Her kunne der være behov for det man kunne kalde en "reklamekampagne", der i det mindste opfordrede spillerne til at gøre sig deres forsikringsmæssige situation klar samt at agere i forhold hertil. Når så stor en del af spillerne i denne undersøgelse har ambitioner om at forbedre sig, og satse relativt ensidigt på sportskarrieren synes det urovækkende, at der blandt spillerne ikke hersker en større bevidsthed om at der kan indtræffe en skadessituation, hvor det ville være godt at have en rimelig forsikringssum i baghånden. Eksempelvis, hvis man som spiller på et givent tidspunkt i karrieren udsættes for en invaliderende skade, der gør det nødvendigt at foretage en omprioritering af det individuelle karriereforhold fra sporten til det civile liv.

10. FORBEDRINGSBEHOV OG ØNSKER FOR FREMTIDEN

I dette kapitel bliver spillerspørgeskemaet spørgsmål angående forbedringsbehov blandt spillerne afrapporteret. Det gælder spørgsmålene 66 til 76. De enkelte spørgsmål er blevet behandlet individuelt i forbindelse med andre spørgsmål i de foregående kapitler; men vil her blive analyseret på "tværs" med henblik på at identificere om der er særlige områder, hvor der ifølge spillerne er behov for forbedringer. Desuden afrapporteres svarene på spørgsmål, der retter sig mod spillernes fremtid (spørgsmål 87 til og med 90).

10.1 FORBEDRINGSBEHOV

Alle spørgsmål i sektionen af spørgeskemaet, der omhandler forbedringsbehov er udformet som udsagnsspørgsmål, hvor spillerne er blevet bedt om - på en skala fra 1 til 5, hvor "1" betyder, at forbedring "ikke er nødvendig" og "5" betyder, at forbedring er "meget nødvendig" - at angive i hvor stor udstrækning de mener, de har behov for forbedring i forhold til forskellige civile og sportslige forhold.¹¹¹

For overskuelighedens skyld er spørgsmålene gengivet nedenfor. Alle spørgsmål starter med formuleringen "I hvor høj grad har du brug for forbedring af dine sportslige og civile forhold med hensyn til mulighederne for...", og slutter hhv. med:

- Spørgsmål 66: "...bedre skadesforebyggelse og skadesbehandling?".
- Spm. 67: "...mere restitution og hvile?".
- Spm. 68: "...at få bedre træningsforhold?".
- Spm. 69: "...at kombinere sportskarrieren med samvær med venner og familie?".
- Spm. 70: "...at kombinere sportskarrieren med et uddannelsesforløb?".
- Spm. 71: "...at kombinere sportskarrieren med et civilt arbejde?".
- Spm 72: "...at få uddannelses- og erhvervsvejledning?".
- Spm 73: "...at spare op til tiden efter sportskarrieren?".
- Spm 74: "...at få vejledning og bistand i forbindelse med kontraktforhandlinger?".
- Spm 75: "...at afholde ferie?".
- Spm. 76: "...at få medindflydelse på dit "arbejde" (træningsmetoder, tilrettelæggelse, konkurrenceforhold o.lign.?".

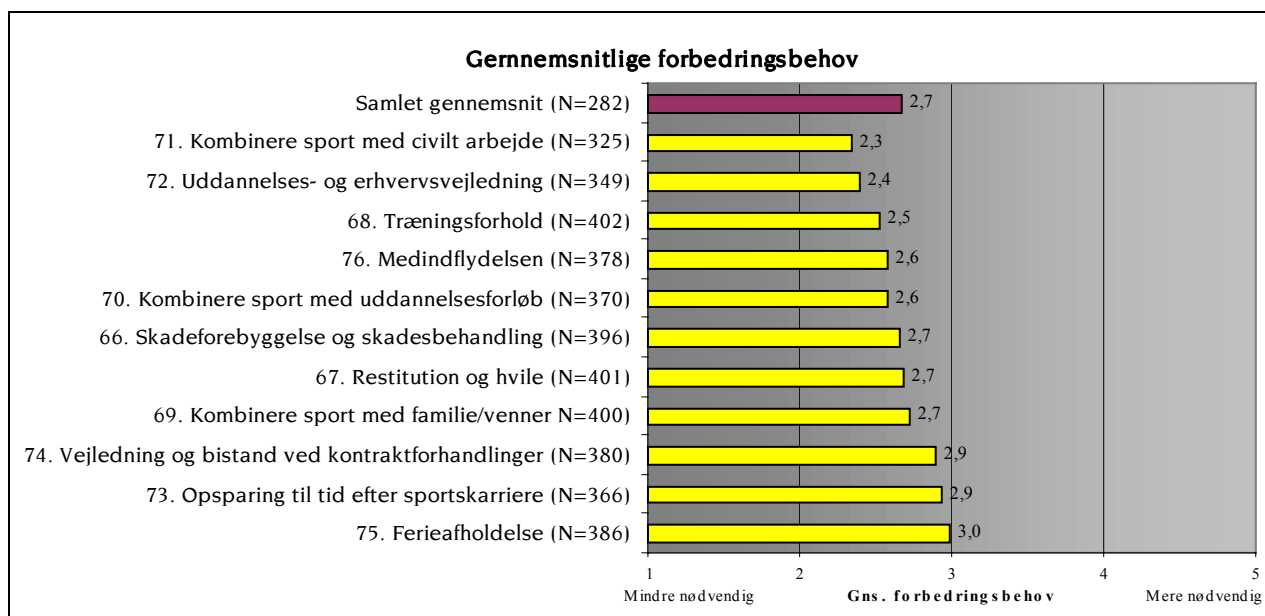
Alle forbedringsspørgsmål er stillet på samme måde, hvorved det må formodes, at spillerne har vurderet de enkelte spørgsmål i forhold til hinanden. Er denne antagelse korrekt, kan spørgsmålene analyseres i forhold til hinanden med henblik på at indkredse, hvor de største (og mindste) behov for forbedring er.

¹¹¹ Se Bilag kapitel 21, hvor spillerspørgeskemaet er optrykt.

10.2 FORBEDRINGSBEHOV GENERELT

Idet fokus som nævnt ovenfor ligger på at identificere særlige områder, hvor der kan identificeres forbedringsbehov generelt, fokuseres der i dette afsnit udelukkende på gennemsnitlige værdier. Der henvises til de foregående kapitler for fordelingstabeller, og mere specifikke analyser på de enkelte spørgsmål.

Figur 10-1 viser alle spørgsmålene oplistet efter størrelse på middelværdierne. De enkelte spørgsmål er forkortet, og middelværdien - beregnet ud fra de af spillerne afgivne svarværdier - fremgår som reference. Også det samlede gennemsnit (2,7) for alle spørgsmålene er beregnet, og indtegnet grafisk.

Figur 10-1: Gennemsnitlige forbedringsbehov. Alle forbedringsspørgsmål.

Som det kan ses af tabellen, er det forbedringsbehov som er størst, konstateret i forhold til spørgsmålet angående mulighederne for at kunne afholde ferie. Som det mindste forbedringsbehov set i forhold til gennemsnitsværdierne finder vi ønsket om forbedring af muligheder for at kunne kombinere sport med civilt arbejde (bemærk, at dette kan skyldes det forhold, at mange er fuldtidskontraktspillere, som ikke har et present behov for dette, og måske heller ikke har et ønske om at have et job ved siden af sportskarrieren - se kapitlet om uddannelse og civilt liv). Ydermere kan det ses, at spørgsmålene grupperer sig i tre "klumper". Herunder udgør spørgsmål 71 og 72 det ene yderpunkt, og spørgsmål 73, 74 og 75 udgør det andet yderpunkt. Resten af spørgsmålene er på omtrent samme niveau.

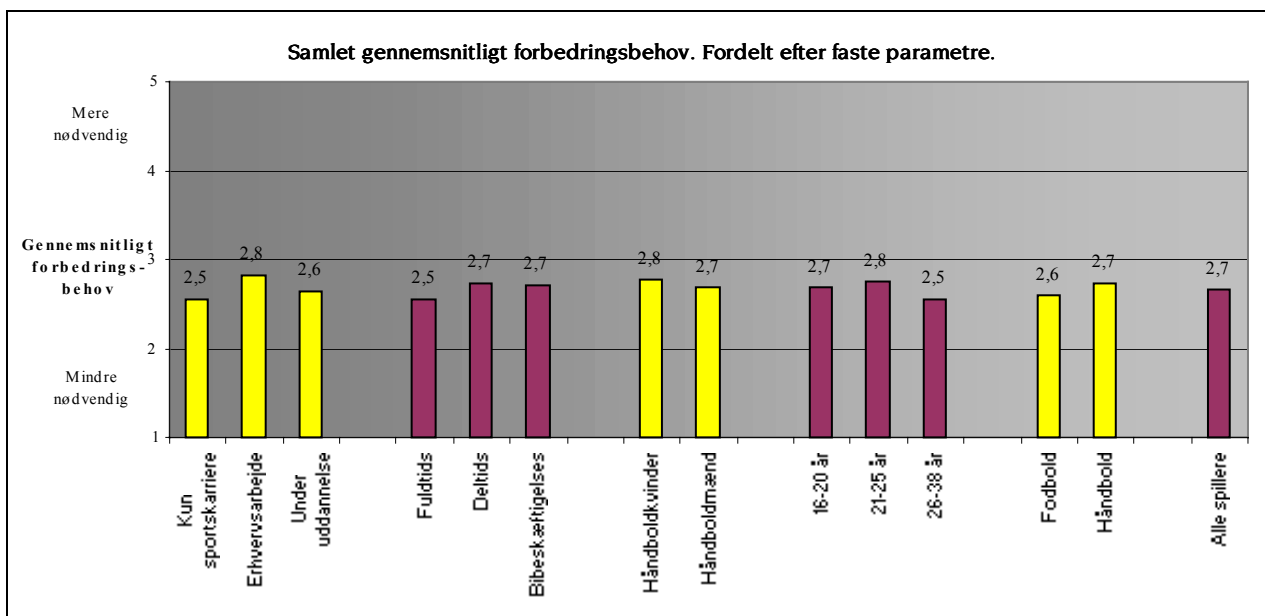
Samlet kan det konkluderes, at der set på tværs af alle spørgsmål ikke kan siges at være nogle områder (eller "noget område"), hvorunder spillerne angiver, at der er et markant behov for forbedring. Dette forstået således, at der på alle områder er konstateret en gennemsnitlig værdi, der indebærer, at svarene på alle spørgsmål hælder mere mod "Forbedring ikke nødvendig" end mod "Forbedring meget nødvendig". At der eksisterer denne tendens betyder imidlertid ikke nødvendigvis, at der ikke er behov for forbedringer overhovedet. Blot betyder de gennemgæede

tendenser, at det gennemsnitligt betragtet synes at stå relativt godt til på de fleste områder samt, at der ikke er deciderede områder, hvor der er akut behov for virkeligt målrettede indsatser. I hvert fald ikke på de områder, der er blevet spurgt til i spørgeskemaet.

Sammenlignes med subeliten i 2000, er den fundne tendens for denne undersøgelses population af spillere ret interessant. Som det er fremgået af de andre kapitler, hvor de enkelte forbedringsbehov er blevet underkastet nærmere analyser, er spillerne på en række områder blevet stillet de samme spørgsmål som subeliten i 2000. For subelitens vedkommende var det muligt at identificere flere områder, hvor behovene for forbedringer var endog meget udtalte set i forhold til håndbold- og fodboldspillerne. Det drejede sig især om forbedringer af den økonomiske støtte fra TEAM DANMARK. Dette er spillerne i denne undersøgelse ikke blevet spurgt om, da håndbold og fodbold i høj grad er kendetegnet ved en selvhjulpenhed som den øgede professionaliseringsgrad giver sportsgrenene. Spillernes svar ligner i højere grad superelitens i 1995, idet det heller ikke dengang var muligt at udpege særlige områder, hvor forbedringsbehovet var meget iøjnefaldende - i hvert fald ikke hvis der blev kigget på populationen som helhed.

Kigges der derimod på de enkelte parametergrupper i nærværende undersøgelse, træder der lidt mere tydelige forskelle frem i lyset. Imidlertid vil det være for omfattende at afrapportere alle parametergruppers forskelle og ligheder på alle forbedringsspørgsmål her. Dette er som ovenfor nævnt gjort i de foregående kapitler, hvor de enkelte forbedringsspørgsmål er afrapporteret i relevante sammenhænge (fx spm. 74 om rådgivning i kapitlet om kontraktforhold, spm. 72 om uddannelsesvejledning i kapitlet om uddannelse og civilt liv osv.). I det følgende vil afrapporteringen derfor kun beskæftige sig med de forskelle og ligheder, som synes mest interessante for en helhedsvurdering af forbedringsbehovene.

Kigges der først på det samlede gennemsnitlige forbedringsbehov for de enkelte parametergrupper (samlet gennemsnit af alle 11 forbedringsspørgsmål) er tendensen den samme som ovenfor. Det samlede forbedringsbehov hælder mere mod "Forbedring ikke nødvendig" end mod "Forbedring meget nødvendig". Dog er der enkelte interessante forskelle mellem de enkelte parametergrupper (se Figur 10-2). Spillere, der har et erhvervsarbejde ved siden af sportskarrieren har således et gennemsnitligt højere samlet forbedringsbehov end såvel spillere, der uddanner sig ved siden af sportskarrieren som spillere, der kun har deres sportskarriere. Dette understøttes af, at spillere på fuldtidskontrakter har et gennemsnitligt mindre forbedringsbehov end spillere på deltids- og bibeskæftigelseskontrakter. Endvidere er gældende, at de ældste spillere tenderer mod at have et lidt mindre gennemsnitligt forbedringsbehov end de yngre. Ligeledes forholder det sig med mændene i forhold til kvinderne og fodboldspillerne i forhold til håndboldspillerne. Nedenfor diskuteres hvilke udvalgte spørgsmål, der blandt andet giver anledning til disse forskelle. Se endvidere Bilag kapitel 14, hvoraf gennemsnit for de enkelte spørgsmål opgjort på parametergrupper fremgår.

Figur 10-2: Gennemsnitligt forbedringsbehov fordelt på de faste parametre.¹¹²

Det gennemsnitlige forbedringsbehov for spillere med erhvervsarbejde er større end for de to andre parametergrupper på grund af et højere gennemsnit på flere spørgsmål. Herunder bidrager især et større behov for forbedring af mulighederne for at kombinere sport med civilt arbejde til dette, hvilket må ses som en logisk følge af, at det er denne gruppe, som netop har et civilt arbejde ved siden af sportskarrieren. Egentlig er det dog overraskende, at behovet for forbedringer på dette område for gruppen af spillere med erhvervsarbejde ikke er større (i gennemsnit 2,9). Der henvises til kapitlet om uddannelse og civilt liv for en detaljeret gennemgang af dette forhold. Samtidig har gruppen i erhvervsarbejde et højere behov for forbedring af kombinationen med familie/venner, forbedring af restitution- og hvilemulighederne, samt for mulighederne for ferieafholdelse. For alle disse forbedringsområder gælder, at de uddannelsessøgende også har et behov der er større end de spillere, der kun har deres sportskarriere; men hele tiden således at behovet er størst hos spillerne i erhvervsarbejde. Således synes det ikke entydigt muligt at anbefale et særligt område, hvor forholdene kan forbedres for de spillere, der uddanner sig eller arbejder ved siden af sportskarrieren.

De mindre forskelle i forhold til *job/uddannelse* går også igen i forhold til parameteren *kontrakt*. Her er forbedringsbehovet, på de samme spørgsmål som ovenfor, større hos de deltids- og bibeskæftede end hos spillere på fuldtidskontrakter. Alle disse områder er typiske områder, som sætter fokus på den tid det tager at dyrke sport på eliteplan, og det viser ikke overraskende, at spillere der ikke er fuldtidsbeskæftede med deres sport har sværere ved at få enderne til at nå sammen. På den anden side er der ikke nogle områder, som afviger specielt meget. Desuden skal det nævnes, at forbedringsbehovet i forhold til mulighederne for at få medindflydelse på tilrettelæggelsen af træning, samt en bedre skadesbehandling, også tenderer mod at være højere

¹¹² N varierer meget for de enkelte parametergrupper, da det er gennemsnit af svar på mange spørgsmål. N er derfor ikke angivet.

for spillere i erhvervsarbejde, hvilket også har bidraget til det gennemsnitlige højere samlede forbedringsbehov for denne gruppe.

I forhold til parameteren *alder* har den ældste aldersgruppe - som nævnt - generelt et mindre forbedringsbehov. Dette dækker over, at gruppen på mange udvalgte spørgsmål har et lavere forbedringsbehov end de andre aldersgrupper. Dog er der en markant undtagelse. I forhold til forbedringsbehovet af kombinationen sport/civilt arbejde har den ældste aldersgruppe et større behov end de to yngre aldersgrupper. Dette er ikke overraskende, da flertallet af spillere med et civilt arbejde tilhører denne aldersgruppe. Ligeledes har de to ældste aldersgrupper mere behov for forbedring af kombinationen med familie/venner, samt muligheden for medindflydelse på træning. På de resterende spørgsmål er der for de to yngste aldersgrupper lidt forskelle mellem hvilke områder, der vurderes til at være mere forbedringsønskelige. De 16- til 20-årige har større behov for at få forbedret mulighederne for erhvervs- og uddannelsesvejledning. Dog skal det igen pointeres, at selvom behovet er større end hos de ældre, hælder gennemsnittet på 2,5 mod "1 - forbedring ikke nødvendig". De 21- til 25-årige har til gengæld et større behov for forbedringer af restitution og hvile samt forhandlingsbistand. Desuden er forskellen mellem de to yngste aldersgrupper i forhold til de ældste et resultat af de to yngste aldersgruppers større behov for forbedring af kombinationen med uddannelse, mulighederne for ferie samt mulighederne for opsparring til tiden efter sportskarrieren. Som i tilfældet med parametrene *job/uddannelse* og *kontrakt* er der dog ikke nogle områder, som afviger så meget fra gennemsnittet, at der kan peges på et markant - eller særligt - indsatsområde i forhold til forbedring.

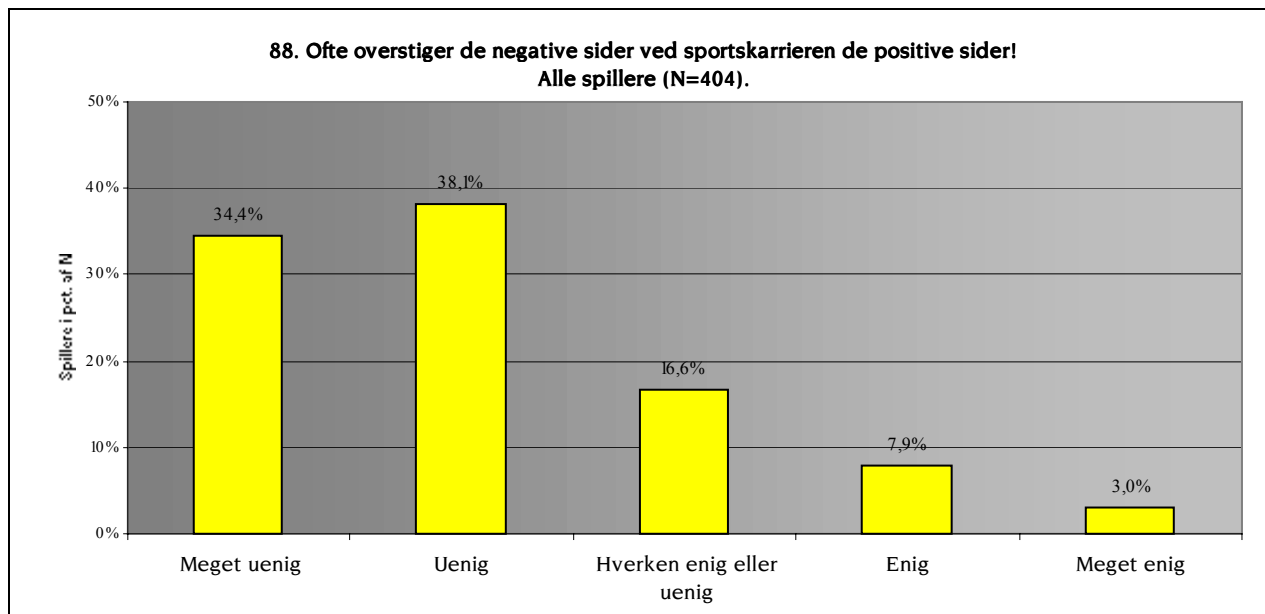
Forskellene mellem parametergrupperne er endnu mindre for parametrene *sportsgren's* og *køn's* (kun håndbold) vedkommende. Derfor knyttes kun et par enkelte kommentarer til disse gruppers forskelle på de enkelte forbedringsspørgsmål. Håndboldens generelle forbedringsbehov er som nævnt større end fodboldens. På næsten alle enkelte spørgsmål er dette også tilfældet. Særligt større er behovene for forbedring af restitution og hvile, kombination familie/venner samt kombination civilt arbejde/sport. Dette underbygger nogle af de tendenser, der som nævnt var tydelige i forbindelse med *kontrakt* og *job/uddannelse*. Der er langt flere håndboldspillere, der ikke har en fuldtidskontrakt, ligesom de fleste uddanner sig eller arbejder ved siden af. Fodboldspillerne udmærker sig dog ved at have angivet et større behov for forbedring af træningsforholdene, samt mulighederne for at spare op til tiden efter karrierestop.

I forhold til parameteren *køn* (håndbold) kan konstateres de mindste indbyrdes forskelle mellem parametergrupperne. At håndboldkvindernes forbedringsbehov er større, skyldes et gennemsnitligt lidt højere behov på næsten alle spørgsmål, herunder især på områder som skadesbehandling, opsparring til karrierestop samt forhandlingsbistand. De to sidste kan formentlig tilskrives, at håndboldkvindernes gennemsnitlige alder er mindre end håndboldmændenes. Eneste undtagelse er, at håndboldmændene angiver at have et lidt større behov for forbedring af træningsforholdene end håndboldkvinderne.

10.3 FREMTIDEN

Spørgeskemaets sidste spørgsmål retter opmærksomheden på fremtiden efter sportskarrieren. I spørgsmål 88 blev spillerne bedt om at angive deres grad enighed eller uenighed i forhold til følgende udsagn: "Ofte overstiger de negative sider ved sportskarrieren de positive sider!".¹¹³

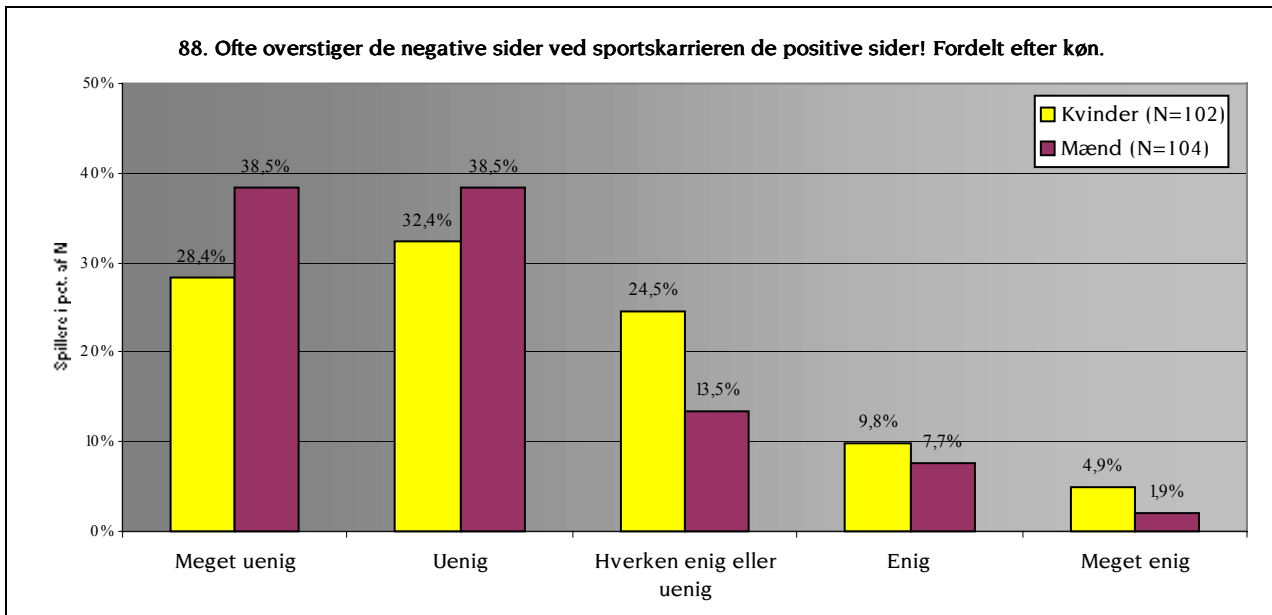
Som det fremgår af Figur 10-3 er det kun 10,9% af samtlige udøvere, der erklærer sig enige eller meget enige i påstanden. I subeliteundersøgelsen fra 2000 var der 21,5% af udøverne, der erklærede sig enige i den samme påstand, og på denne måde stemmer fodbold- og håndboldspillernes svar meget godt overens med, at der ikke er et udtalt behov for forbedringer.

Figur 10-3: Holdninger til positive og negative sider ved sportskarrieren.

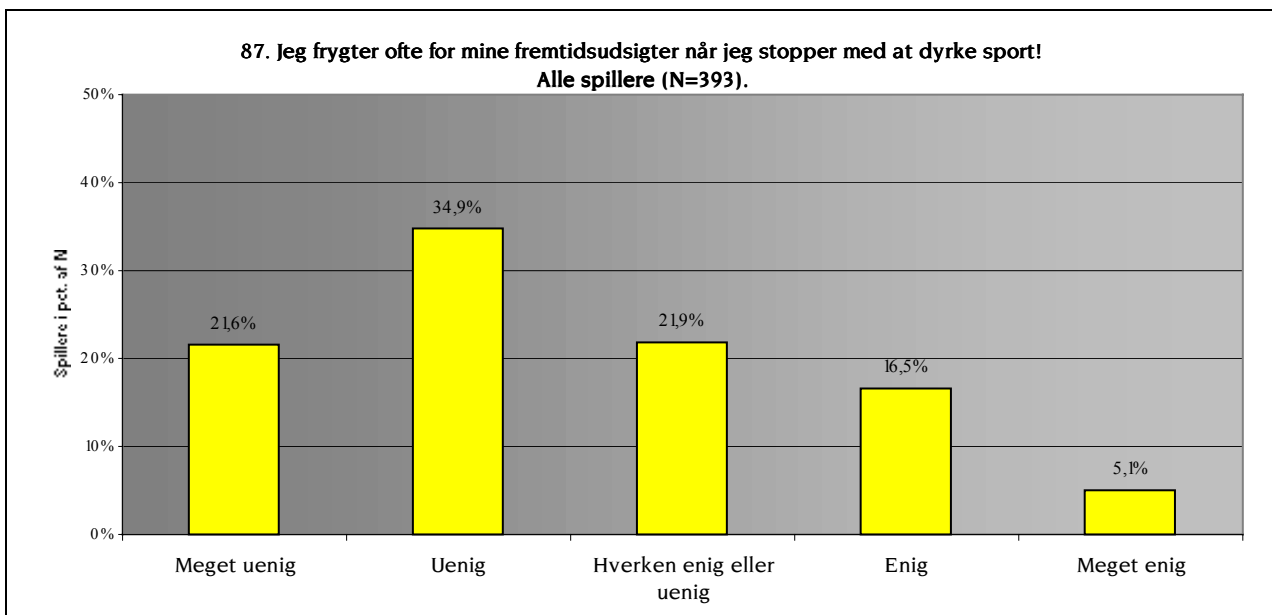
Den markante uenighed over hele linien betyder samtidig, at der ikke var særlig stor sandsynlighed for at finde signifikante forskelle i forhold til de gennemgående parametre. Dette er tilfældet når et svar er så entydigt som dette. Dog er der tilsyneladende en forskel i forhold til parameteren *køn* (håndbold), hvor svarfordelingen ser ud som i Figur 10-4. Som det fremgår, er der en lille tendens til, at håndboldkvinderne er marginalt mere enige i påstanden end håndboldmændene. Dette fremkommer da også, hvis de enkelte svarmuligheder tildeles en værdi fra 1 til og med 5 - således, at der kan regnes gennemsnit ud. Håndboldkvinderne svarer i gennemsnit 2,3 mens håndboldmændene kun har svaret 2,0. I forhold til parameteren *job/uddannelse* er der ikke store forskelle mellem spillere med erhvervsarbejde (i gns. 2,0), og spillere kun med sportskarrieren (i gns. 2,2). Det tyder på, at selvom spillerne med erhvervsarbejde i særlig grad har fundet, at kombinationen med arbejde volder vanskeligheder (se tidligere kapitler), er det altså ikke nok til, at det overstiger de glæder, som spillerne med erhvervsarbejde har ved sportsudøvelsen.

¹¹³ Alle spillere har besvaret dette spørgsmål. Dog havde fire spillere angivet "Ved ikke/ikke relevant", og indgår derfor ikke i de efterfølgende analyser.

Figur 10-4: Holdninger til positive og negative sider ved sportskarrieren fordelt på køn.

Også hos subeliten i 2000 og supereliten i 1995 var der en markant tendens til, at udøverne ikke fandt de negative sider som værende større end de positive ditto ved idrætsudøvelsen. Dog således, at subeliten i lidt mindre grad end supereliten var uenige i påstanden. På dette område ligner spillerne i denne undersøgelse således supereliten.

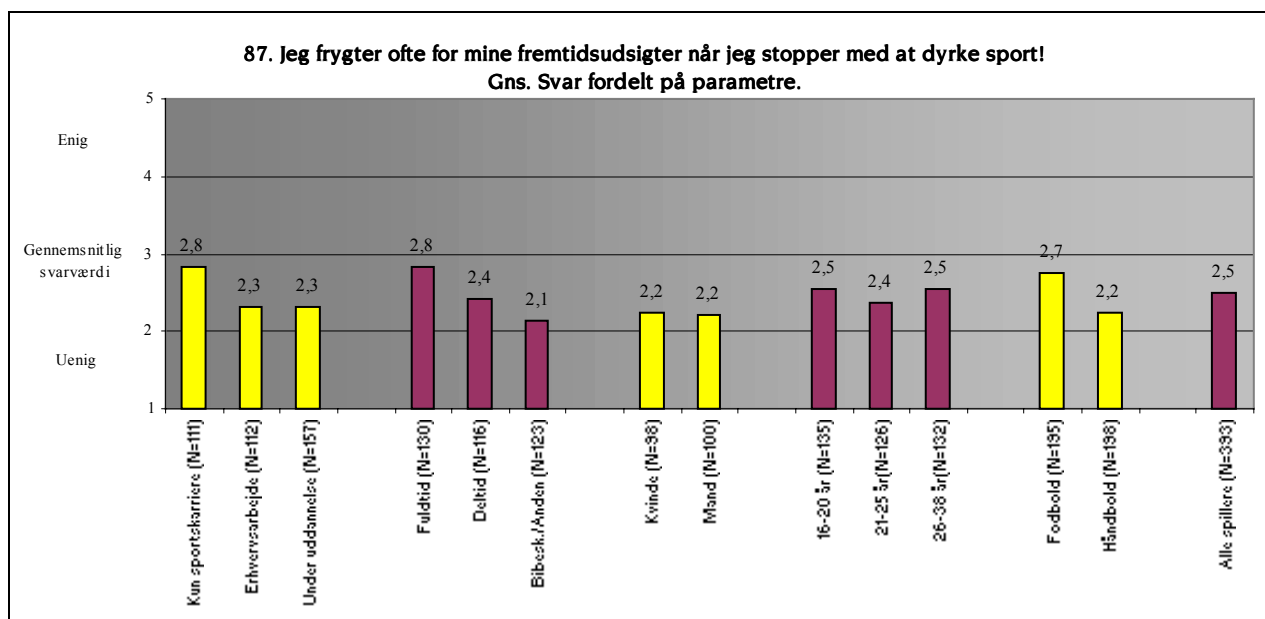

Figur 10-5: Frygten for fremtiden når sportskarrieren indstilles.

I spørgsmål 87 blev spillerne på tilsvarende vis bedt om at angive deres grad af enighed eller uenighed i forhold til udsagnet: "Jeg frygter ofte for mine fremtidsudsigter når jeg stopper med at dyrke sport!"¹¹⁴ Som det fremgår af Figur 10-5 er det kun et mindretal, der frygter fremtiden (21,6% har svaret "Enig" eller "Meget enig"). Dog er dette mindretal noget større end det mindretal, der finder at de negative sider ved sporten overstiger de positive sider. En test viser, at der er sammenhæng mellem spillernes svar på de to spørgsmål. Således er der en tendens til, at jo mere

uenig man er det ene spørgsmål, desto mere uenig er man også på det andet. Samtidig er der nogle flere signifikante forskelle, der kan bidrage til at forklare, hvorfor der eksisterer denne sammenhæng.

I forhold til de faste parametre er der ikke signifikant forskel på, hvordan aldersgrupperne svarer samt hvorledes håndboldkvinder og håndboldmænd svarer. Til gengæld frygter fodboldspillerne i højere grad fremtiden end håndboldspillerne (parameteren *sportsgren*), ligesom fuldtidskontraktspillerne (under parameteren *kontrakt*) og spillere kun med sportskarriere (under parameteren *job/uddannelse*) frygter fremtiden mere end de tilsvarende parametergrupper under deres respektive parametre.

Figur 10-6: Frygten for fremtiden når sportskarrieren indstilles. Gennemsnitlige værdier fordelt på de faste parametre.

På denne måde tegner der sig et omvendt billede. Hvor det oftest har været de tidsmæssigt pressede uden fuldtidskontrakter samt de mindre professionaliserede håndboldspillere, der har været mindre tilfredse med de konkrete aspekter af tilværelsen som elitesportsudøvere, er det altså omvendt når der spørges til fremtiden. De mindst tidspressede spillere synes med andre ord at være mere nervøse, hvad angår deres fremtid. Dette kan tolkes således, at spillere som lever mest professionaliseret - og som følge heraf ikke tager en uddannelse, eller har et job ved siden af sportskarrieren i samme udstrækning som spillere med en lavere professionaliseringsgrad - er mere bekymrede over, hvad der skal ske med den civile karriere efter sportskarrieren end spillere, som har mere tid til at engagere sig i civile karrierer. Dette er nok ikke overraskende idet de mest professionaliserede spillere mentalt - men også reelt - er længere "væk" fra det "almindelige" arbejdsmarked. Imidlertid bør det konstaterede forhold nok tages til efterretning med henblik på forbedring i fremtiden.

¹¹⁴ Kun tre spillere har undladt at besvare dette spørgsmål. Derudover har 15 spillere angivet "Ved ikke/ikke relevant". Dermed er der i alt 18 spillere, der ikke indgår i de efterfølgende analyser.

At det forholder sig som ovenfor beskrevet kunne tilskrives den ikke-gennemgående parameter *forventet uddannelsesniveau* (for en forklaring af denne parameter se kapitlet om uddannelse og civilt liv). Krydses denne op i mod spørgsmål 87 fremgår det da også, at der er signifikante forskelle at spore. Af nedenstående tabel fremgår det, hvor stor en procentdel af hvert forventet uddannelsesniveau, der har svaret "Enig" eller "Meget enig" til spørgsmål 87. Dog er 9./10. klasse undladt da denne gruppe kun tæller fem spillere, hvilket umuliggør pålidelige beregninger på denne kategori af spillere.

	Enig/Meget enig i at frygte fremtiden (spm. 87)	N
Almen- eller erhvervsgymnasial	35,0%	20
Erhvervs (ikke-videregående)	16,3%	49
Kort videregående	29,1%	79
Mellemlang videregående	25,0%	112
Lang videregående	11,6%	95

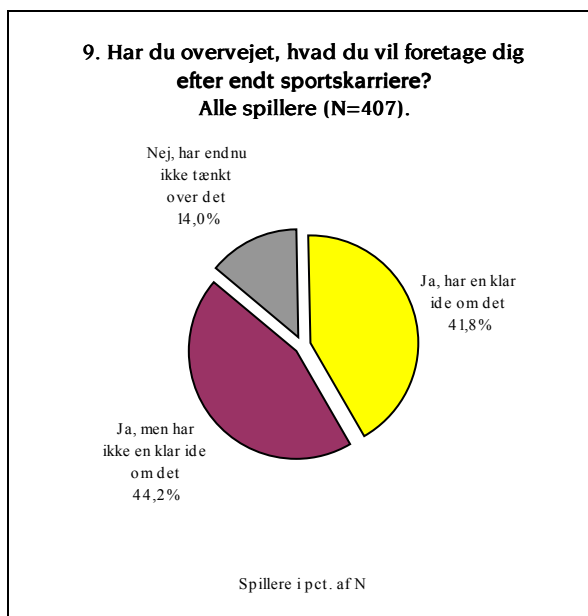
Tabel 10-1: Enig/Meget enig i spørgsmål 87 fordelt på forventet uddannelsesniveau.

Som det ses, er der en meget større andel af de spillere med en forventet højeste uddannelse svarende til gymnasialt niveau, der frygter fremtiden. Derimod er det kun mindre andele af "erhvervsuddannelse" og "lang videregående uddannelse", der frygter fremtiden, mens de korte og mellemlange videregående uddannelser placerer sig nogenlunde "i midten".

Sammenlignes med super- og subeliten ligner spillernes svar på spørgsmålet om frygten for fremtiden meget super- og subelitens ditto. Der kan anes en yderst marginal tendens til, at spillerne i denne undersøgelse i højere grad frygter fremtiden end udøverne i 1995 og 2000. Super- og subeliten, var for langt de flestes vedkommende kendetegnet ved at være godt i gang med en civil karriere, samtidig med at de havde en eliteidrætskarriere. Endvidere var super- og subeliten kendetegnet ved at have svaret meget ens på spørgsmålet angående frygten for fremtiden. Som det er fremgået af det ovenstående, er det særligt spillere, der har fuldtidskontrakter, der frygter fremtiden hvilket formentlig er årsagen til, at der trods meget enslydende svar de tre undersøgelser imellem kan konstateres en meget lille forskel mellem denne undersøgelses spillere og sub- og supereliten.

Spørgsmål 89 kan give en indikation på, hvorfor nogle spillere frygter fremtiden mere end andre. Her blev spillerne nemlig bedt om at besvare spørgsmålet: "Har du overvejet, hvad du vil foretage dig efter endt sportskarriere?" med tre svarmuligheder: "Ja, jeg har en klar ide om det"; "Ja, men jeg har ingen klar ide om det"; "Nej, jeg har endnu ikke gjort mig nogle tanker om det".

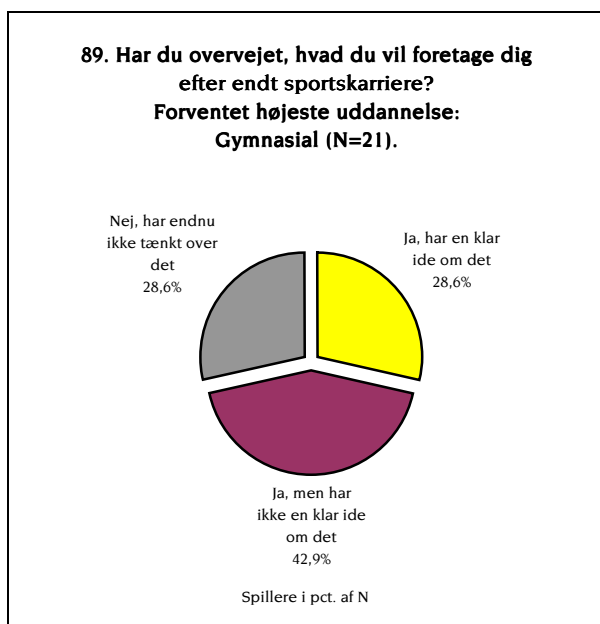
Kigges først på den generelle svarfordeling fordeler svarene sig i to nogenlunde lige store grupper af "Ja-sigere", og en noget mindre gruppe "Nej-sigere" (se Figur 10-7):

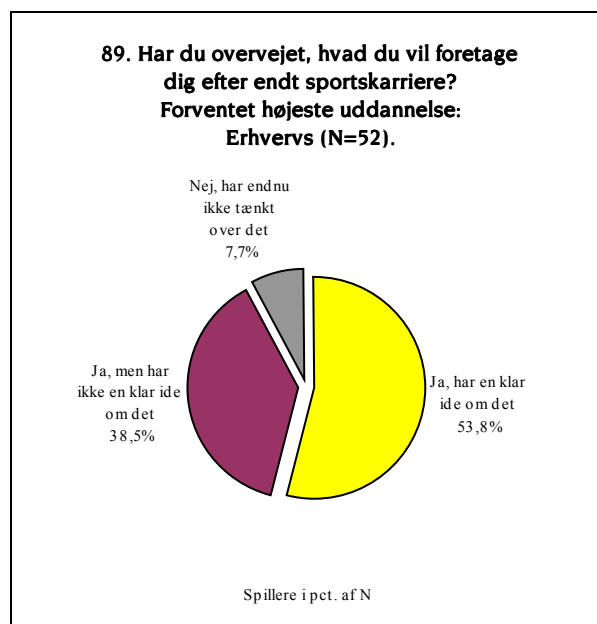
Figur 10-7: Overvejelser angående fremtidig beskæftigelse.

Mere interessant bliver det dog hvis dette spørgsmål krydses med den uddannelsesparameter, der udtrykker spillernes forventede uddannelsesniveau, og som også blev brugt i forbindelse med spørgsmål 87 (se nedenstående figurer).

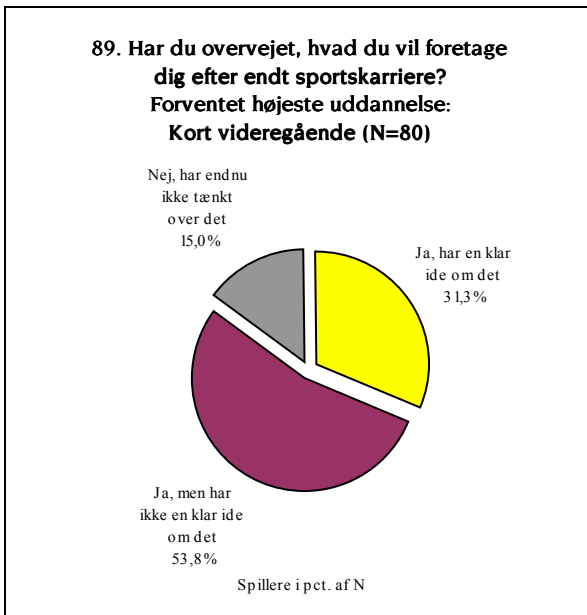
Som det fremgår af figurerne gentages mønstret fra spørgsmålet angående frygt for fremtiden. For både spillere med erhvervsuddannelse, og med lang videregående uddannelse som forventet højeste niveau, er det over halvdelen, der angiver at have en klar ide om det mens kun under otte procent overhovedet ikke har tænkt over det endnu. Igen placerer de korte og mellemlange uddannelser sig "i midten", mens hele 28,6% af dem, der kun forventer en gymnasial uddannelse ikke har gjort sig nogle overvejelser, og en tilsvarende lille andel af samme gruppe har en klar ide om det.

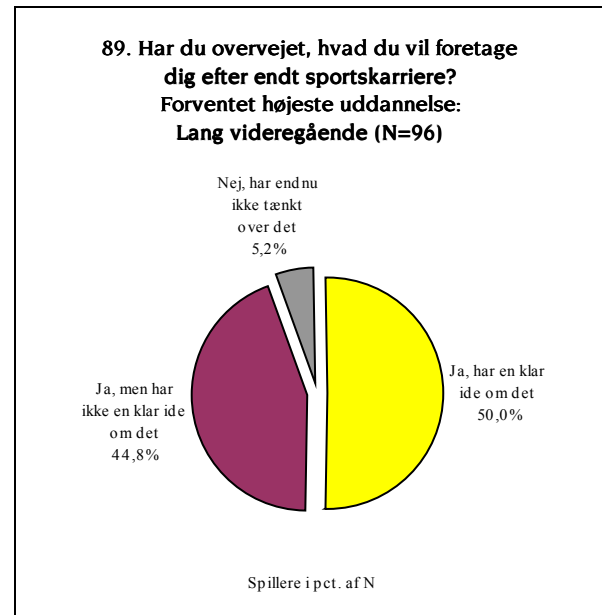
Figur 10-8: Overvejelser angående fremtidig beskæftigelse. Gymnasial.

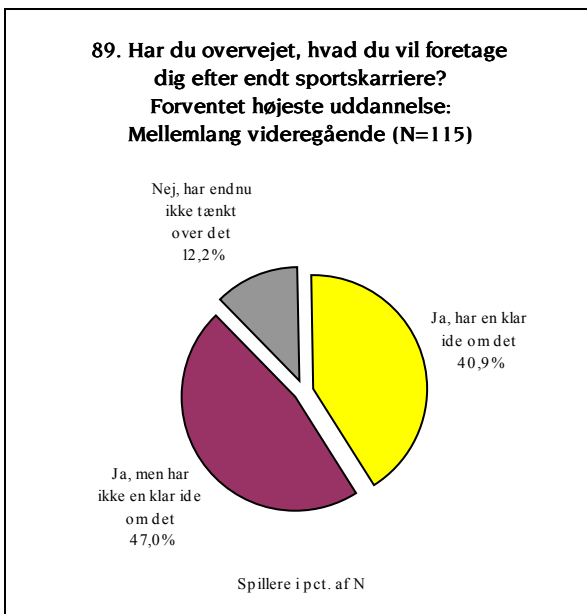
Figur 10-9: Overvejelser angående fremtidig beskæftigelse. Erhvervsuddannelse.

Figur 10-10: Overvejelser angående fremtidig beskæftigelse. Kort videregående.

Figur 10-12: Overvejelser angående fremtidig beskæftigelse. Lang videregående.

Figur 10-11: Overvejelser angående fremtidig beskæftigelse. Mellemlang videregående.

Igen skal det pointeres, at denne uddannelsesparameter er baseret på det forventede højeste uddannelsesniveau. Om spillerne også når dette kan svarene ikke sige noget om; men det virker som en rimelig antagelse, at ikke alle når deres mål. Derfor bliver svarene fra spillere med gymnasial uddannelse som højeste forventede uddannelsesniveau ekstra interessante. Selvom antallet af spillere fra denne gruppe, der har besvaret spørgsmålet er relativt lille (21 spillere), peger deres svar på en usikkerhed, der også kan blive aktuel for en større gruppe af spillere. Især, hvis antagelsen om, at ikke alle når deres uddannelsesmæssige mål holder.¹¹⁵

¹¹⁵ Hverken super- eller subeliten blev stillet tilsvarende spørgsmål, hvorfor sammenligninger ikke er mulige.

10.4 JOB EFTER SPORTSKARRIEREN

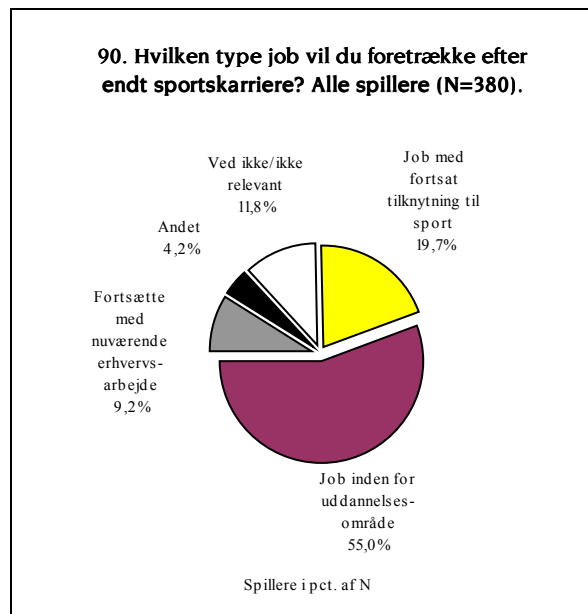
I spørgsmål 90 blev spillerne bedt om at angive, hvilken type job de ville foretrække efter endt sportskarriere. Kun én spiller har ikke besvaret spørgsmålet. Der var fem svarmuligheder:

- et job med fortsat tilknytning til min sport (fx. træner/leder, spilleragent, journalist/kommentator).
- et job inden for det område jeg har uddannet mig i, er i gang med at uddanne mig i, eller vil uddanne mig i.
- jeg vil fortsætte med mit nuværende erhvervsarbejde.
- andet.
- ved ikke/ikke relevant.

Spørgsmålet indeholdt med vilje formuleringen "foretrække" for at tvinge spillerne til at vælge, og spillerne måtte derfor kun sætte ét kryds. Alligevel valgte 27 spillere (svarende til 6,6%) at sætte flere krydser. Dette skal formentlig ses som en konsekvens af, at mange spillere er i tvivl om "hvad de gerne vil være" når de er færdige med sportskarrieren. Af disse spillere har fire ud af fem afkrydset den første svarmulighed (job med tilknytning til sport) som en af de to svarmuligheder. Tilsvarende har en så stor andel som 11,1% afkrydset "Ved ikke/ikke relevant", hvilket læses som et tegn på det samme.

Hvis man et kort øjeblik hæfter sig ved de spillere, der har sat flere krydser, er der ikke sammenhæng mellem om man har afkrydset flere svarmuligheder og det forventede højeste uddannelsesniveau. Til gengæld har hele 28,6% af de spillere, der kun forventer at afslutte en gymnasial uddannelse angivet, at de ikke ved hvilken jobtype de foretrækker. Dette stemmer meget godt overens med de tilsvarende usikre fremtidsforventninger som denne gruppe angiver at have på spørgsmålene 87 (frygter fremtiden), og 89 (overvejelser om tiden efter endt sportskarriere).

Udelades de spillere, der har sat flere krydser, ser svarfordelingen for de resterende 380 spillere ud som i Figur 10-13. Langt størstedelen af spillerne forventer, at de skal finde et job i det civile liv. Den største andel vil arbejde inden for det område de allerede uddanner sig inden for, vil uddanne sig inden for eller det område de har uddannet sig inden for, for de fuldtidsprofessionelles vedkommende. Mange af spillerne er i gang med en uddannelse - eller påtænker at tage en - og det virker derfor naturligt, at de gerne vil arbejde inden for dette område. Alligevel er det bemærkelsesværdigt, at næsten en femtedel af spillerne gerne vil finde et arbejde med tilknytning til sporten.

Figur 10-13: Hvilken type job vil spillerne foretrække efter endt sportskarriere?

Kigges der nærmere på hvordan de enkelte parametergrupper har besvaret spørgsmålet, hvor det forventede højeste uddannelsesniveau også medtages (dog undtaget de få spillere, der har angivet kun at ville ende på et 9./10.klasses-niveau), fremkommer flere interessante sammenhænge (se Tabel 10-2).

For parameteren *alder* gør det sig gældende, at en større andel af de yngre har svaret "Ved ikke/ikke relevant". Dette er nok ikke overraskende idet de yngste spillere ikke endnu har gjort sig de store tanker angående deres fremtid efter sportskarrieren, der - for disses vedkommende - formentlig står på i mange år endnu.

I forhold til højeste forventede uddannelse er der en sammenhæng mellem højere uddannelsesniveau og andelen af spillere, der vil gøre brug af denne uddannelse. Omvendt vil en større andel af spillere med lavere uddannelsesniveauer gerne fortsætte inden for sportsverdenen.

Af de spillere - der har et erhvervsarbejde ved siden af karrieren - er det kun omkring en tredjedel, der vil fortsætte med dette efter sportskarrieren. Det antyder, at den civile job- og karrieresituation formentlig ikke er uafhængig af hensynet til sportskarrieren. Sagt med andre ord tyder det på, at visse spillere har valgt et mere midlertidigt job, formentlig af hensyn til sportskarrieren. Til gengæld forventer langt de fleste af de spillere, der uddanner sig at finde job inden for deres respektive uddannelsesområde.

Desuden er der en tendens til, at jo mere professionaliserede spillerne er, desto større er andelen af spillere, der vil fortsætte med en tilknytning til sporten. Næsten en tredjedel af fodboldspillerne ønsker at fortsætte i et job med tilknytning til sporten, mens det kun er cirka hver tiende håndboldspiller. Af håndboldspillerne er det kun 5,9% af kvinderne, der ønsker dette mens mændenes andel dog er oppe på 15,8%.

Om jobmarkedet inden for fodbold er tilstrækkeligt stort til, at næsten en tredjedel af spillerne kan fortsætte inden for branchen kan denne undersøgelse ikke sige noget endegyldigt om. Umiddelbart virker det dog som en for høj andel. Spillerne har selvfølgelig givet udtryk for hvad de ville foretrække, og da mange af dem også påtænker at tage en videregående uddannelse er det ikke sikkert, at det vil være et stort problem for mange hvis det viser sig, at drømmen om at fortsætte med at arbejde inden for sporten brister (idet de i bedste fald vil have en uddannelse af falde tilbage på).

På den anden side er den forventede uddannelse som tidligere nævnt ikke et udtryk for, at alle spillere vil nå deres mål i det henseende. I denne sammenhæng er det igen interessant at tage fat i gruppen der "kun" forventer at afslutte en gymnasial uddannelse. To ud af fem af disse spillere vil nemlig gerne fortsætte med en tilknytning til sporten. Og her kan tænkes at opstå problemer i fremtiden. Selvom der gennem de senere år har været en vækst i "sportsrelaterede" job er det formentlig ikke nok til, at der vil blive brug for alle disse spillere i fodbold-/håndboldbranchen. Dette er efter undersøgelsesgruppens mening et forhold, der er værd at bemærke sig.

	Job med tilknytning til sport.	Job inden for uddannelsesområde.	Fortsætte med nuværende erhvervsarbejde.	Andet	Ved ikke/ikke relevant	N
Fuldtids	31,7%	45,0%	2,5%	7,5%	13,3%	120
Deltids	17,7%	61,1%	8,8%	5,3%	7,1%	113
Bibeskæftigelses	12,3%	55,7%	16,4%	0,8%	14,8%	122
Kun sportskarriere	33,7%	45,2%	1,9%	6,7%	12,5%	104
Erhvervsarbejde	13,2%	40,6%	31,1%	6,6%	8,5%	106
Under uddannelse	15,2%	71,5%	0,0%	0,0%	13,3%	158
Kvinde	5,9%	77,2%	7,9%	1,0%	7,9%	101
Mand	15,8%	52,6%	22,1%	2,1%	7,4%	95
16-20 år	21,7%	58,0%	0,7%	1,4%	18,1%	138
21-25 år	14,3%	66,4%	4,2%	4,2%	10,9%	119
26-38 år	22,8%	40,7%	23,6%	7,3%	5,7%	123
Fodbold	29,3%	44,0%	3,3%	7,1%	16,3%	184
Håndbold	10,7%	65,3%	14,8%	1,5%	7,7%	196
Højeste forventede uddannelse:						
Gymnasial	40,0%	25,0%	0,0%	5,0%	30,0%	20
Erhvervs	30,0%	38,0%	12,0%	16,0%	4,0%	50
Kort videregående	23,0%	48,6%	10,8%	2,7%	14,9%	74
Mellemlang videregående	16,0%	65,1%	6,6%	2,8%	9,4%	106
Lang videregående	12,2%	72,2%	7,8%	2,2%	5,6%	90

Tabel 10-2: Hvilken type job vil du foretrække efter endt idrætskarriere? Faste og ikke-gennemgående parametre.

11. SAMLET ANALYSE AF DE KVALITATIVE SPILLERINTERVIEW

Der er i denne undersøgelse foretaget 14 telefoniske interview med udvalgte fodbold- og håndboldspillere (heraf 6 håndboldspillere og 8 fodboldspillere). I dette kapitel samles trådene fra disse interview, og de væsentligste pointer udledes. Referater af interviewene forefindes i Bilag kapitel 16.

Det tema, som blev tillagt størst vægt i spillerinterviewene var forholdet mellem sportskarriere og uddannelse/job, hvorfor dette forhold også vil fylde mest i det følgende. Desuden blev der spurgt ind til forhold som kontraktforhold og -forhandlinger, skadesproblematik, træningsforhold samt muligheder for at holde fri samt at afholde ferie. Kapitlet er struktureret efter disse overskrifter, og har under hvert afsnit opstillet de enkelte pointer under separate overskrifter. Der er lavet henvisninger til interviewene ved at anføre spillerens fiktive identitet, "(aa)" eller "(bb)", undervejs i teksten. Disse fiktive identiteter henviser til bilagene med referater af spillerinterviewene.

11.1 FORHOLDET UDDANNELSE/JOB

Der er hos alle informanterne en bevidsthed om nødvendigheden - i hvert fald på sigt - af at have et alternativ til sportskarrieren; men det er tydeligt, at det er forskelligt fra spiller til spiller i hvilken grad, man anser det for nødvendigt og muligt at kombinere de to ting på samme tid. Herunder kan der tales om næsten "kulturelle" forskelle på håndbold- og fodboldspillerne i holdningen til spørgsmålet om uddannelse/job. Sat på spidsen kan forskellen på de to sportsgrene opstilles som på følgende vis (uddybning følger):

- **Fodboldspillere:** erkender nødvendigheden af at have noget andet end fodbolden *på sigt*. Det er imidlertid meget vanskeligt (grænsende til umuligt) at kombinere fuldtidsprofessionel fodbold med et uddannelsesforløb eller anden form for ikke-sportslig aktivitet (et civilt job). Det vil dels gå ud over fodbolden, og dels er det i praksis meget svært at finde uddannelser/job, der er fleksible nok til at matche fodboldspillernes situation. Der efterlyses derfor bedre muligheder for opsparing til uddannelse efter karrieren ligesom der henstilles til, at klubberne påtager sig et større ansvar for en ordentlig erhvervs-/uddannelsesvejledning af deres spillere. Særligt de unge, der vælger fodbolden i en tidlig alder peger på dette. Generelt fremføres det, at det på trods af en arbejdsuge - der ikke er hård målt i timer - i praksis er meget svært at skulle bruge energi på andet, der kræver koncentration. Et citat fra en enkelt spiller er karakteristisk for holdningen: "*Det er et fuldtidsjob, hvis du vil noget med din sport*" (ee). En anden spiller udtaler: "*Det bliver sådan noget med, at man ikke træner fuldt ud med de fuldtidsprofessionelle, og så får man ikke samme udbytte*" (bb). Tre andre spillere fortæller om afbrudte uddannelsesforløb fordi de ikke følte det kunne kombineres med fodbolden på en ordentlig måde. I modsætning til håndboldspillerne handler det formentlig også om, at lønniveauet for fodspillerne er tilpas højt til at kunne tage den beslutning, for som en spiller

udtrykker det: *"Det (at følge et sprogkursus red.) er der rigelig tid til, så det havde der også været til et studie, hvis jeg havde været motiveret for det"* (cc).

- Håndboldspillere: Hos håndboldspillerne er der for alles vedkommende fokus på at have uddannelse eller job ved siden af sportskarrieren. Begrundelserne herfor er typisk:
 - a) Visheden om, at håndboldkarrieren ikke varer evigt og man som håndboldspiller ikke tjener nok til at kunne leve af det bagefter.
 - b) At det er rart at have andet til at tage sig til end det rent sportslige - et behov for intellektuel udfordring og stimulation. En spiller siger: *"Jeg har brug for lidt mere udfordring"* (nn), og en anden peger på, at vedkommende *"(...) spiller meget bedre når jeg har noget andet at gå op i"* (jj).

Det er gennemgående i samtalerne med håndboldspillerne, at hverdagen er travl og skemalagt. Næsten alle informanterne angiver på den ene eller anden måde, at hverdagen er hektisk og at man skal løbe stærkt for at få det til at hænge sammen. Men generelt - og i modsætning til fodboldspillerne - er holdningen, at det sagtens kan lade sig gøre at kombinere sport og uddannelse. Det kræver imidlertid planlægning og vilje: *"Det handler i høj grad om planlægning, det er nok i bund og grund det, der er nøgleordet"* (kk). Eller som en anden spiller siger: *"hvis man gider lidt, så kan det også lade sig gøre"* (mm).

Nogle af spillerne har som følge af deres håndboldkarrierer bevidst kalkuleret med forlængelser af deres uddannelse i lighed med en enkelt spillers påpegning af, at det ikke kan lade sig gøre at kombinere et universitetsstudie på fuld tid samtidig med en eliteidrætskarriere. For de adspurgte spillere er der generelt tilfredshed med mulighederne for at kombinere de to ting, idet der peges på den fleksibilitet et universitetsstudie trods alt giver. Som forbedringsmuligheder nævnes der dog to forhold: for det første, at uddannelser og/eller praktikpladser gøres (mere) fleksible så de kan tilpasses eliteidrætsfolks behov (i forbindelse hermed kan nævnes en spillers bankuddannelse, der ikke rigtig kunne lade sig gøre), og for det andet en forbedret rådgivning om uddannelse, hvor der tages hensyn til idrætskarrieren, fx om muligheder for planlægning af studiet og evt. studieforlængelse.

En del spillere nævner, at klubberne *kunne* gøres lidt mere ansvarlige for at følge op på spillernes situation mht. uddannelse eller ved at formidle jobkontakter gennem sponsorer. Der er ros til initiativet fra Dansk Håndbold Forbund med ansættelsen af Thor Munkager som uddannelseskonsulent, idet behovet særligt synes at være rådgivning fra personer, der har indsigt i både elitehåndbolden og uddannelsessystemet. Et behov, der peges på af flere af informanterne. Det skal i den forbindelse bemærkes, at en af spillerne peger på, at problemerne for eliteidrætsfolk kan opstå efter TEAM DANMARK-gymnasiet, hvor der efterlyses vejledning om mulighederne for at kombinere en videregående uddannelse eller erhvervsuddannelse med elitehåndbold. Nogle

foreslår en sådan vejledning i regi af forbundet. Andre mener, at klubberne også burde påtage sig et ansvar:

"Ingen tvivl om, at klubberne skal tage et større ansvar mht. uddannelse. Når vi er med landsholdet på ungdomssiden, så har vi sådan en rådgiver der kommer hen - det er jo også et krav fra TEAM DANMARK-siden - og hører, hvad vi er i gang med og hvad vores planer er af forskellig art. Men lige så snart man bliver for gammel til det, så står man i et tomrum hvor man - efter at være blevet taget pænt ved hånden i ungdomsårene - lige pludselig selv skal til at tage stilling til, hvad det er man vil. (...) Og der er dét, at klubberne måske skal gå lidt mere ind og sige "Hallo, hvad kan vi finde ud af?" (nn).

Nogle af de unge fodboldspillere fremhæver, at det fireårige TEAM DANMARK-gymnasium ikke er specielt velegnet til fodboldspillernes behov. Den ekstra tid, der gives kan ikke bruges til mere træning fordi fodbold er en holdsport, hvor der på professionelt niveau trænes om formiddagen:

"Problemet er jo, at TEAM DANMARK-linien helt klart favoriserer dem, der dyrker individuelle sportsgrene. Det er jo lettere at være badmintonspiller eller tennisspiller, og så gå ud og træne når du har lyst. Det er lidt svært, hvis du er på et hold, der træner klokken 10, for så skal man jo være der. Det er lidt svært at komme klokken 14, og træne med sig selv. (...) Hvis man hypotetisk lavede et gymnasium med timer fra 8-10 og fra 14-18 hver dag, så kunne du få folk til at kombinere begge dele" (ff).

En anden spiller, der er i gang med det "almindelige" gymnasium giver en tilsvarende forklaring på, hvorfor han har valgt den fireårige TEAM DANMARK-ordning fra. I stedet tager vedkommende sin studentereksamen på tre år; men med mulighed for ekstraundervisning og frihed til at tage med landsholdet på rejser. En mulighed, der eksisterer for spillere, som er berettigede til TEAM DANMARK støtte. Dette er en mulighed som måske er lidt overset i diskussionen om TEAM DANMARK-ordningen.

"Problemet er, at den ekstra fritid man får med det fjerde år ikke kan bruges på fodbolden - man kan fx stadig ikke komme til formiddagstræningen med superligatruppen, og så er det så som så, hvad man kan bruge ordningen til. Der ville selvfølgelig være mere tid til lektier; men rent sportsligt er det fjerde år ikke nogen fordel. Det bliver bare et år ekstra, hvor man ikke kan træne med på topniveau" (hh).

Håndboldspillerne nævner ikke de samme problemer med TEAM DANMARK-ordningen, hvad der formentlig skal tilskrives, at træningstiderne inden for håndbold typisk ligger om eftermiddagen eller om aftenen. To af de interviewede håndboldspillere udtrykker derimod tilfredshed med TEAM DANMARK-ordningen fordi den gav mulighed for både at træne på højt niveau, og samtidig gav tid til skolearbejdet.

11.2 SPORTSKARRIERENS FORRANG

På trods af forskellen mellem håndbold- og fodboldspillernes holdning til spørgsmålet om forholdet mellem sportskarrieren og job/uddannelse kan der alligevel tales om en fællesnævner for alle informanterne. Nemlig, at sportskarrieren har en meget høj prioritet i hverdagen. Dette gælder

selvsagt for de professionelle; men for en række af håndboldspillerne er det tydeligt, at selv om man vægter kombinationen af både job/uddannelse og sporten højt, så har sportskarrieren forrang så længe den står på. Tre spillere siger følgende: *"Men jeg har været i tvivl nogle gange, om det ikke havde været bedre kun at spille håndbold i nogle sæsoner" (ll), "Jeg var aldrig i tvivl om, at jeg ville vælge sporten, jeg manglede bare noget mere" (ii); "Håndbolden har haft første prioritet i de valg jeg har truffet, også med hensyn til uddannelse" (mm).*

Disse citater peger alle på, at identiteten og tilværelsen som elitespiller er så vigtig, at de øvrige elementer i hverdagen som uddannelse, samvær med familie, venner mv. passes ind efter håndbolden. Forskellen på fodbold- og håndboldspillerne består som sagt i, at fodboldspillerne opfatter det som vanskeligere at indpasse andet end afslapning og opladning med fodboldtræningen. Mere om dette i næste afsnit.

11.3 OM DE PRAKTISKE ASPEKTER VED AT KOMBINERE SPORT OG UDDANNELSE

I hvilken grad det er praktisk muligt at kombinere eliteidræt og uddannelse kom frem flere gange i løbet af interviewene. Særligt for fodboldspillerne er det lidt modsætningsfuldt, hvad der ytres. På den ene side fremhæves det, at det er en komfortabel tilværelse med ganske meget tid:

"Der er oceaner af fritid; men fritiden er bundet" (ff); "Hvis man kigger på timetal er det ikke en speciel hård hverdag (...)" (cc) mens andre på den anden side fremhæver, at "(...) som fodboldspiller bruger vi mere tid end folk med et almindeligt arbejde" (dd), og "Der er masser af tid uden for banen; men derudover er der også massage, behandling, møder og taktik. Så alt i alt er man i klubben en hel arbejdsuge" (bb).

Ambivalensen dækker formentlig over, at det i praksis vil afhænge meget af den enkeltes motivation og ressourcer. Man har som fodboldspiller tilsyneladende en del fritid, så spørgsmålet afhænger derfor af om man anser det for vigtigst at være helt udhvilet, eller om man har overskud til at investere tid i andre projekter: *"I bund og grund er det et spørgsmål om motivation" (cc); "Det er svært, men det kan lade sig gøre. Det kommer an på, hvordan man er indrettet som menneske. Om man kan rumme det" (aa).*

Der er under alle omstændigheder ikke enighed blandt fodboldspillerne om i hvilken udstrækning det kan lade sig gøre at kombinere sport og uddannelse. En ældre spiller beskriver det som et skisma mellem hensynet til nutiden (hvor der ikke er tid til uddannelse pga. fodbolden), og tiden efter karrieren (hvor man er nødt til at have en eller anden form for uddannelse eller plan for erhvervsvalg). Der er dog bred enighed om, at man for at være med på topniveau er nødt til at spille fuldtidsprofessionelt. Om det at spille på deltid, og læse ved siden af, siger en fodboldspiller:

"Det bliver sådan noget med, at man ikke træner fuldt ud med alle de fuldtidsprofessionelle, og så får man ikke det samme udbytte. Så mener jeg ikke, at der er noget formål med at være i sådan en klub og dyrke idræt på det niveau (...). Det klubben kan bruge de spillere til, det er, at de kommer når der er mange skader i

den primære trup og hvis der skal fyldes ud hist og pist. Så er det jeg mener er, at så kan man ligeså godt spille på et niveau, hvor man føler man kan bidrage med noget" (bb).

Sammenlignes dette med håndboldspillernes udsagn, er det påfaldende, at alle håndboldinformeranter tager det for givet, at der skal være plads til begge dimensioner - fx igennem at tage uddannelsen på nedsat tid. Men spørgsmålet om uddannelse/erhverv er noget alle håndboldspillere er meget opmærksomme på. Nogle af håndboldspillere anfører, at det hårde og vanskelige er at give de to ting opmærksomhed på én gang:

"Der hvor problemet er, det med at kombinere to karrierer på én gang kan du sige (...): til forskel fra fx et fritidsjob ved siden af studiet, hvor "man kan lægge hovedet" derhjemme, der har man kun én ting at koncentrere sig om. Det er det, der er det svære" (mm).

Men som det allerede er nævnt er den helt gennemgående holdning, at de to ting godt kan kombineres. Det skal nævnes i den forbindelse, at nogle af håndboldspillere nævner holdkammerater, der ikke kommer ordentlig i gang med uddannelse og bliver hængende i lidt udsigtsløse jobs, fordi de er tilfredse med "kun" at have håndboldkarrieren; men i hvor stor udstrækning det rent faktisk er tilfældet, er disse interview ikke det bedste datagrundlag at vurdere ud fra. Måske er der en bias blandt informanterne således, at det er de mest entusiastiske og veluddannede, der gerne ville kontaktes til et interview!?

Om forskellen mellem de to grupper beror på, at fuldtidsprofessionalisme er meget lidt udbredt inden for håndbolden, eller at det vitterlig er vanskeligt (eller decideret umuligt) at forene en fuldtidskarriere med erhverv/uddannelse, skal her være usagt. Det er dog påfaldende, at alle ligaspillere inden for håndbold angiver at træne minimum fem gange om ugen, hvilket må siges at være en ganske betydelig træningsmængde ved siden af erhvervs- eller uddannelsesforløb. Interviewene indikerer under alle omstændigheder, at håndboldspillere synes mere villige til at leve en travl hverdag. Hvor en del fodboldspillere nævner, at alene den fysiske anstrengelse fra fodboldtræningen gør det svært at passe et erhvervs- eller uddannelsesforløb ved siden af, synes holdningen blandt håndboldspillere i højere grad at være, at "sådan er det bare".

En sidste faktor, der selv sagt har stor indflydelse på i hvilken grad det er muligt at forene de to ting, er klubbernes holdning. Også her kan der spores tendenser til, at fodbold- og håndboldklubberne ifølge spillerne stiller forskellige krav. Håndboldspillere angiver således, at der blandt klubberne er en udbredt forståelse for, at der er grænser for hvor meget man kan forlange af spillerne. Med andre ord er der forståelse for, at der skal være plads til fx til et uddannelsesforløb set i lyset af professionaliseringsgraden og lønniveauet. Det er som eksempel påfaldende med to af de interviewede håndboldspillere, som begge p.t. spiller på fuldtidskontrakter, at de har passet et uddannelsesforløb sideløbende med fuldtidskontrakten.

Blandt fodboldklubberne er der - set i lyset af, at mange af spillerne er fuldtidsansat på relativt høje lønninger - ikke samme forståelse:

"De (klubberne, red.) vil jo heller ikke have, at man læser for meget. Det er ikke sikkert, at der er den store opbakning til det. Det vigtigste fra deres synspunkt er selvfølgelig fodbold, at man er klar til det, og det kan man selvfølgelig også godt forstå fra deres synspunkt" (cc).

"I de største klubber, der motiverer de spillerne til at gå ud af skolen - altså uofficielt. Officielt beder de dem om at gå i gang. (...) Der er da mange steder, hvor træneren spørger de unge spillere, hvad de selv synes bedst om. Og hvis de så har syv i snit, og har fodbold som deres store drøm, og der så kommer en talenttræner eller en sportsmanager og siger, at så kan de lige så godt satse på fodbold de næste par år, så kan de få spillerne ret hurtigt ud af skolesystemet. Men det er jo klart - altså fra deres synspunkt - for de har jo nogle "varer", der skal videreudvikles, og det bliver de jo ti gange bedre ved, at de har dem hver evig eneste dag (...)" (ff).

Bedømt ud fra udsagnene i interviewene med fodboldspillerne vil det kræve en ret disciplineret og målrettet indsats fra spillerens side, hvis man ønsker at følge en uddannelse. Pointen er, at spillerne mener, at klubberne er i deres gode ret til at kræve hundrede procents koncentration om fodbolden så længe man er på fuldtidskontrakt. Et eventuelt uddannelsesforløb må altså ikke på nogen måde influere negativt på fodboldkarrieren, og her synes den gennemgående holdning at være, at det alt andet lige er lettere at bruge fritiden til restitution og hvile, så man er klar til næste dags træning eller kamp.

11.4 TIDSFORBRUGET OG MULIGHEDEN FOR AT HOLDE FRI OG FERIE

Hvad angår tidsforbruget i hverdagen kommer der forskellige beskrivelser frem hos informanterne. Alle fodboldspillerne fremhæver, at det er en behagelig tilværelse med god tid til restitution og hvile. Ligeledes nævner flere, at der er rig lejlighed til at se andre mennesker og venner/familier.

For håndboldspillerne forholder det sig anderledes i den forstand, at man generelt lever en travl tilværelse, hvor man skal løbe stærkt for at få det til at hænge sammen. En gennemgående beskrivelse er, at man har en "skemalagt hverdag" hvor planlægning er nøgleordet. Man er nødt til at vælge nogle ting fra; men at det godt kan lade sig gøre (jf. ovenfor om tage uddannelse parallelt med eliteidræt). Der er visse afsavn - eksempelvis derved, at der ikke er meget decideret fritid til at gøre lige, hvad man vil med; men det opvejes af de gode sider ved elitehåndbolden. En spiller siger:

"Da vi var afsted i december måned for at spille VM, så tænkte jeg ikke på alle de andre, der render rundt til julefrokoster og sagde: "det kunne jeg godt tænke mig", for man får nogle andre oplevelser" (jj).

Dette udsagn er i øvrigt karakteristisk for grundholdningen hos alle de interviewede spillere: tilværelsen som (deltids-/fuldtids-) professionel er en tilværelse som man er meget tilfreds med. Sporten giver oplevelser, og fungerer samtidig som levebrød for de professionelle. Selv spillere som angiver, at der har været omkostninger forbundet med sportskarrieren i form af forlængede

uddannelser eller mindre tid til at se familien, siger samstemmende, at det opvejes af alle de positive sider ved sportskarrieren.

Hvad angår mulighederne for at holde ferie kan der heller ikke spores de store krav til forbedringer. Bortset fra én enkelt utilfreds fodboldspiller så er det gennemgående budskab, at det fungerer rimeligt tilfredsstillende som forholdene er nu. En del håndboldspillere fremhæver, at det sikkert er sværest for de spillere, der både spiller håndboldliga, Europa cup og er med til landsholdssamlinger. Her kan der givetvis være spillere, som er presset meget hårdt og som ikke kan holde den ferie de måtte ønske. Men for de interviewede spillere kommer det frem, at det også er begrænset, hvor lang ferie man egentlig ønsker sig som eliteidrætsudøver:

"Det nytter jo ikke noget at holde seks ugers ferie. Det har jeg egentlig ikke været interesseret i. Man ved godt hvad omkostningerne er, og at man ikke gider at gå så langt ned i form hvad angår timing, kondition osv. (kk)".

Spillernes udsagn peger i retning af, at der de fleste steder er forholdsvis fleksible muligheder for at holde korte ferier når der er turneringsfri, ligesom fodboldspillerne fremhæver de gode muligheder for at holde ferie i vinterpausen.

11.5 SKADESPROBLEMATIK

Der er også blevet spurgt ind til spillernes erfaringer hvad angår alvorlige skader, og mængden af skader generelt. Disse interview er svære at udlede det store af, bl.a. fordi holdningerne til spørgsmålet synes at hænge meget sammen med de personlige erfaringer, som spilleren har gjort sig. Undersøgelsesgruppen vil derfor være varsom mod at drage for bastante konklusioner fra udsagnene. Som kvalitative nuancer til, hvad der kan udledes af spørgeskemaundersøgelsen skal følgende imidlertid fremhæves:

For det første synes der i klubberne generelt at blive givet en kompetent behandling af spillernes skader, og der tages god hånd om de skadede spillere. Særligt håndboldspillerne fremhæver, at deres respektive klubtrænere er meget dygtige til at aflæse symptomer på nedslidning og overbelastning således, at træningsmængden bliver doceret rigtigt. Fodboldspillerne fremhæver især, at der i klubberne efterhånden er stor viden om skader, og at der bliver afsat mange ressourcer til at forebygge og behandle dem.

For det andet var det generelle svar på spørgsmålet om, hvorvidt spillerne af klubben blev presset unødigt, negativt. Det er med andre ord ikke en praksis som spillerne beskrev i interviewene. Det blev herunder af flere spillere fremhævet, at der i sportsgrene som fodbold og håndbold uundgåeligt vil opstå skader, og at klubberne i takt med den øgede professionalisering også er blevet bedre til at forebygge og behandle skaderne.

"Mange bliver slidt ekstremt hårdt. Og de kommer også til at mærke det når karrieren stopper engang. Men jeg har det sådan (...) det er elitesport vi dyrker, og der er

nogen omkostninger forbundet med det. Det kan jeg også se gennem mit studie; at udsætte sin krop for så hårde belastninger gennem mange år, det koster. Men det er det man er gået ind til, synes jeg" (ll).

Nogle af de "ældre" spillere fremhæver, at det tit er et spørgsmål om, at de yngre spillere selv skal blive bedre til at sige fra, hvis de er små-skadede, for det forekommer ind imellem, at der er pres på den enkelte spiller. Skadesforebyggelse er med andre ord også et individuelt ansvar. En håndboldspiller udtrykker det således:

"(...) der er også en sammenhæng mellem flere fysioterapeuter og flere skader, at spillerne skal pakkes ind i vat, og stiller krav om behandling af det ene og det andet i stedet for også selv at tage et ansvar. Jeg tror ikke, der er mange trænere der i ramme alvor vil kræve, at man træner med for fuld damp, hvis man kommer og siger, at man er kørt helt ned" (kk).

Skal der samles op på spillernes udsagn om skader, er det undersøgelsesgruppens klare indtryk, at det ikke er et urovækkende problem: der vil altid være *nogle* skader og klubberne er grundlæggende rimeligt godt klædt på til at tage sig af dem. Et par af de interviewede - som er enten tidligere eller nuværende damelandsholdsspillere i håndbold - medgiver, at landsholdsspillere i de store klubber kan være udsat for et "ekstremt hårdt program". Imidlertid peger de kvalitative udsagn om skader generelt på, at det ikke er et faretruende stort problem for den gennemsnitlige topspiller om end man naturligvis skal være opmærksom på problematikken omkring det hårde program og skaderne, der kan følge heraf.

11.6 TRÆNINGSFORHOLD

Der er over hele linien - i overensstemmelse med resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen - en udbredt tilfredshed med træningsforholdene. Enkelte fodboldspillere er lidt utilfredse med forhold omkring træningsbaner og banernes tilstand generelt; men ses der bort fra dette, er der en rimeligt stor tilfredshed for alles vedkommende. Der er masser af træningstid og kvalificeret træning, hvad der giver gode muligheder for sportslig udvikling.

11.7 KONTRAKTFORHANDLINGER

Spillerne blev i interviewene også spurgt om deres erfaringer med kontraktforhandlinger. Indtrykkene fra interviewrunden er lidt sammensatte. På den ene side er det den generelle erfaring, at kontraktforhandlinger i Danmark foregår "efter bogen" så spillerne ved, hvad de skriver under på. Flere af de interviewede spillere nævner specielle forhold, der er blevet indføjet i deres kontrakter: Fx ret til barsel, ret til at kunne prioritere et arbejde i pressede situationer og "udslusningsordninger" til arbejdsmarkedet for ældre spillere. Dette tyder samlet på, at spillerne er meget bevidste om at få tilpasset deres kontraktforhold til deres aktuelle livssituation, og hvad de måtte have af specielle behov.

En håndboldspiller nævner, at det var vanskeligt at forhandle løn med klubledere som man har kendt igennem mange år. Dette er en af grundene til, at vedkommende vil overveje professionel

assistance i fremtiden:

"Der havde det været lettere at hyre en agent, som kunne sidde og blive uvenner med klubledelsen. I stedet gjorde jeg det selv, og nu ved jeg, at jeg fik for lidt i løn i forhold til, hvad jeg var værd på det tidspunkt" (ii).

Spørgeskemaundersøgelsens resultater der viste, at spillerne i fremtiden vil betjene sig mere af professionel rådgivning skal højst sandsynligt ses på baggrund heraf. Professionel rådgivning kan simpelthen være vejen til en bedre kontrakt og bedre løn fordi: *"Dem, der er bedst til at forhandle får de bedste forhold, og det er ikke nødvendigvis de bedste håndboldspillere" (ii).*

På den anden side har nogle af fodboldspillerne haft lidt tvivlsomme oplevelser omkring spilleragenter, særligt omkring forhandlinger med udenlandske klubber. Det er en svær proces, for på den ene side har man brug for den professionelle rådgivning. På den anden side gælder det om at finde samarbejdspartnere man kan stole på:

"Det er lige meget, hvem man snakker med. Når de kontakter én, så er det fordi de kan tjene penge på én. Det vigtigste er at finde nogen man føler man stole på, og så selvfølgelig at de er dygtige nok" (cc).

For de spillere, der enten har forhandlet med udenlandske klubber, eller regner med at komme til det, er det tydeligvis et aspekt ved kontraktforhandlingerne, der lægges meget vægt på. Man føler et behov for professionel assistance idet det er mange penge, som står på spil.

11.8 FREMTIDSUDSIGTERNE

Spillernes syn på fremtiden og deres forventninger kom også frem i interviewene. Det er ikke overraskende et noget broget billede der tegner sig, hvorunder spillernes syn på fremtiden naturligvis afhænger meget af deres alder, og hvordan deres sportslige karrierer forløber og er forløbet.

Det altovervejende og generelle indtryk fra interviewrunden er, at forestillinger om de professionelles "frygt" for fremtiden ikke skal overdrives. I det følgende vil der blive sondret mellem de to sportsgrene fordi der dog er visse forskelle.

- Fodboldspillerne er præget af noget ambivalens. De unge spillere er præget af, at være i begyndelsen af deres professionelle karriere(r), og har ikke lagt deciderede planer for fremtiden efter fodbolden. Dette er dog ikke ensbetydende med en frygt eller bekymring. De unge spillere ser fodboldkarrieren som et rigtigt godt job nogle år frem; men flere af spillerne siger samstemmende, at hvad de har af uddannelsesplaner ikke er blevet grundlæggende forandret af deres fodboldkarriere. Disse målsætninger er stadig i behold; men mens karrieren kører, er der dårlig tid (og det er heller ikke tvingende nødvendigt) at føre dem ud i livet. Flere spillere - yngre som ældre - giver imidlertid samtidig udtryk for, at nogle fodboldspillere tænker meget kortsigtet og hver især håber på en stor udlandskontrakt:

"Når du er meget mere end de 25 år og endnu ikke har fået chancen i udlandet, så skal man til at blive lidt bekymret om, hvad man skal bagefter (...). Jeg tror, der er mange spillere der tænker på den måde, at man håber på at dét eller dét sker, man håber f.eks. på en udlandskontrakt. Man lægger spørgsmålet om, hvad der skal ske efter karrieren lidt hen. Man burde måske være lidt mere kontant og gøre noget ved det" (cc).

"Mange unge går lidt i en drømmeverden og drømmer om det her heldige tilbud som de tror på, at de vil få. Derfor bliver det lidt kunstigt, for de går med denne her drøm om at komme til udlandet, og samtidig så ved de godt, at når de bliver 30 eller midt i trediveerne så stopper deres indtægtskilde. Og hvordan man egentlig får dem overbevist om, at de skal begynde at overveje det noget tidligere, det er noget spillerforeningerne burde gå mere ind i" (ee).

På den anden side er der blandt de interviewede "ældre" spillere ikke den store frygt at spore. Erkendelsen af, at karrieren synger på sidste vers er ved at slå igennem; men så handler man også derefter. For eksempel ved at få en slags "udslusningsordning", hvor der tages hensyn til, at karrieren er ved at være slut. Eksempelvis siger én af de interviewede spillere:

*"Jeg må indrømme, at man får sådan en lidt underlig fornemmelse i maven, for pludselig bliver man klar over, at nu er det sgu ved at være alvor, og nu **skal** man altså til at finde noget. Og jeg gjorde det så på den måde, at jeg fik klubben til at acceptere at jeg skulle have noget arbejde ved siden af, og at jeg skulle have denne her overgangsløsning her i slutningen af min karriere. For ellers havde jeg ikke skrevet min sidste kontrakt" (ee).*

En anden spiller, der har afbrudt et uddannelsesforløb undervejs i sin karriere, siger det på den måde, at det handler om at sætte sig ned efter sportskarrieren og træffe en beslutning - men, at de fleste også har viljen til det. Det handler imidlertid om at få lagt penge til side undervejs i karrieren, ellers kan man risikere at stå dårligt når sportskarrieren er forbi.

Alle siger samstemmende, at det er tvingende nødvendigt at tænke på tiden efter karrieren, og at *nogle* spillere nok er for dårlige til selv at planlægge langsigtet, fx ved at sætte penge af til et uddannelsesforløb efter karrieren. For nok er gennemsnitslønningerne for de professionelle relativt høje mens karrieren står på; men det fremhæves, at det ikke er penge som det er muligt at leve af efter karrieren. Dertil er skatten for høj i Danmark. Det er på den baggrund, at man ser et meget gennemgående forbedringsforslag, der går igen hos en del spillere:

- Opsparingsordninger, hvor en vis procentdel af indtægten sættes til side til efter karrieren med henblik på at påbegynde en uddannelse eller starte en forretning.

Det er værd at bemærke, at forslaget er motiveret af, at *spillerne selv* er for dårlige til at lave denne planlægning - hvad der må siges at være noget af en selverkendelse. Afslutningsvis er det med hensyn til fodboldspillerne vigtigt for undersøgelsesgruppen at understrege, at selv om nogle af de interviewede spillerne er lidt bekymrede eller i hvert fald opmærksomme på, hvad der skal ske efter karrieren, kan der ikke spores en egentlig "frygt" for fremtiden. I den henseende virker spillerne relativt fortrøstningsfulde.

- Håndboldspillerne er set i forhold til fodboldspillerne langt mere afklaret omkring, hvad der skal ske efter karrieren. Dette forhold bunder i, at alle de interviewede i denne del af undersøgelsen er i gang med et uddannelsesforløb, som har kunnet passes ved siden af håndbolden. Bevidstheden om, at håndboldkarrieren ikke varer evigt - samt at det er nødvendigt med alternativer - går igen hos alle de adspurgte. Man kan lidt forenklet sige, at spørgsmålet om hvad der skal ske efter karrieren slet ikke er så stort et spørgsmål for håndboldspillerne - det giver i vid udstrækning sig selv qua de forskellige uddannelsesforløb. Et par spillere nævner dog, at der er en tendens til at flere yngre talenter satser for ensidigt på håndbolden. En tidligere A-landsholdsspiller siger det således:

"De har hørt om de få professionelle, der har tjent rigtig gode penge i udlandet, og det regner de egentlig alle sammen med, at det får de også på et tidspunkt, og derfor behøver de ikke at gå i gang med en uddannelse (...), de næste 10-15 år skal de nok stadig tjene masser af penge på håndbolden. Sådan var det i hvert fald ikke dengang da vi kom op (på U-landsholdet red.), der var det kun småbeløb man fik, og man var hele tiden bevidst om at man skulle have noget ved siden af" (II).

Hvorvidt der er hold i denne tendens skal ikke vurderes her; men det er under alle omstændigheder et forhold, der er værd at være opmærksom på. Som det allerede har været nævnt ovenfor peger håndboldspillerne primært på vanskelighederne ved at få begge ting til at hænge sammen mens karrieren står på. Det er derfor heller ikke overraskende, at det forslag der går mest igen som forbedringsforslag er (og her skal det bemærkes, at nogle faktisk havde svært ved at anvise egentlige forbedringsmuligheder pga. tilfredshed med tingenes tilstand):

- Bedre vejledning om mulighederne for at kombinere videregående uddannelse eller erhvervsuddannelsesforløb med elitehåndbold - enten i regi af klubberne eller forbundet.
- Nogle efterspurgte også en lidt højere grad af fleksibilitet i de forskellige uddannelser, så de tog hensyn til eliteidrætsfolkernes behov.

Der er til gengæld ingen blandt håndboldspillerne, der har efterspurgt specielle pensions- eller opsparingsordninger.

11.9 AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

Et sidste forhold omkring spillernes situation efter idrætskarrieren, nemlig den generelle omstilling til et "normalt" liv, skal der afslutningsvis kommes ind på her. Navnlig for de fuldtidsprofessionelle spillere kunne ét af de vanskeligste elementer ved omstillingen til en civil karriere være, at skulle vende sig til en mere almindelig dagligdag med lange arbejdsdage.

På den ene side er det fra et uddannelsesmæssigt synspunkt positivt, at så mange spillere har som mål at tage forskellige videregående uddannelser; men måske er der også en tendens til at

undervurdere vanskelighederne ved at skulle omstille sig til en almindelig tilværelse som enten lønmodtager eller studerende på den ene eller anden måde. Eller sagt på en anden måde: at jobbet som professionel spiller er så behageligt og opleves som så spændende, at omstillingen til en civil karriere kan vise sig vanskelig for mange. Dette skal ses i forhold til, at det er karakteristisk for mange af de nuværende topspillere, at de kun i begrænset omfang har været udenfor den professionelle idræts univers. I den sammenhæng er det interessant at høre en kvindelig tidligere landsholdsspiller (fuldtidsprofessionel), der har prøvet at stifte bekendtskab med den almindelige tilværelse som lønmodtager i forbindelse med et praktikophold på sin uddannelse. Ifølge denne spiller er det først i denne situation, at man lærer at sætte pris på den fuldtidsprofessionelle tilværelse:

"Efter at have arbejdet som almindelig lønmodtager går det op for én: hold kæft, hvor har man et godt job (...). Hvis jeg skal sammenligne et almindeligt arbejde med min sport, så går det op for én at man som fuldtidshåndboldspiller har gode vilkår, jeg vil slet ikke sammenligne mig med fx roere, der træner helt vanvittigt meget. Vi træner max. tre timer om dagen og vi får løn for at være fuldtids (...) det er da egentlig et drømmejob (ii)".

Udover de mere praktiske sider af tiden efter karrieren, som økonomi og tidsforbrug, er det således også værd at minde om, hvad man kunne kalde den "mentale" dimension: at det vanskelige for mange spillere måske bliver at vende sig til, at karrieren er slut, og man skal påbegynde en ny tilværelse med et andet indhold, andre værdier og andre succeskriterier.

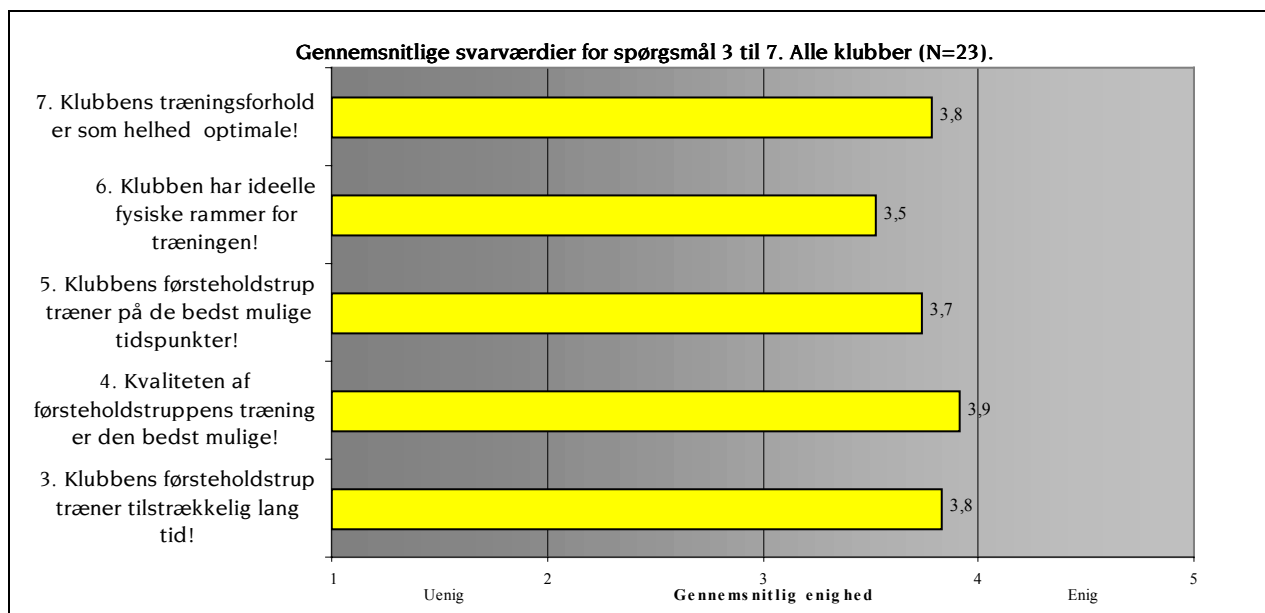
12. KLUBBERNES SVAR PÅ KLUBSPØRGESKEMAET

I dette kapitel gennemgås klubbernes svar på spørgsmål stillet i spørgeskemaet udsendt til disse.¹¹⁶ Der er - som nævnt tidligere - tale om besvarelser fra i alt 23 klubber, herunder ni fodboldklubber, otte herrehåndboldklubber og seks damehåndboldklubber.

Klubspørgeskemaet indeholder i hovedsagen de samme temaer, som spillerspørgeskemaet således det er muligt at sammenholde de respektive svar spillerne og klubberne imellem (om end der også spørges til forhold som ikke er belyst i spillerspørgeskemaet). En sådan sammenholdning foretages - i den udstrækning det på baggrund af svarafgivelserne har været muligt - i Bind I, mens dette kapitel mere stringent er koncentreret om at afrapportere klubbernes besvarelser alene. I afsnit 12.1 afrapporteres klubbernes svar angående træningsmæssige og sportslige forhold. Herefter afrapporteres svar angående skader og forebyggelse (afsnit 12.2), klubbernes syn på spillernes job og uddannelse (afsnit 12.3), klubbernes hjælp i forbindelse med uddannelses- og erhvervsvejledning (afsnit 12.5), klubbernes holdninger til ansvaret for spillernes forhold efter endt sportskarriere (afsnit 12.6) samt klubbernes økonomi og udviklingen i kontraktspillere over tid (afsnit 12.7).

12.1 TRÆNINGSMÆSSIGE OG SPORTSLIGE FORHOLD

I dette afsnit kigges nærmere på klubbernes besvarelser af spørgsmålene tre til syv, der alle omhandler træningsmæssige og sportslige forhold. For alle spørgsmål gælder, at samtlige klubber har besvaret spørgsmålene.

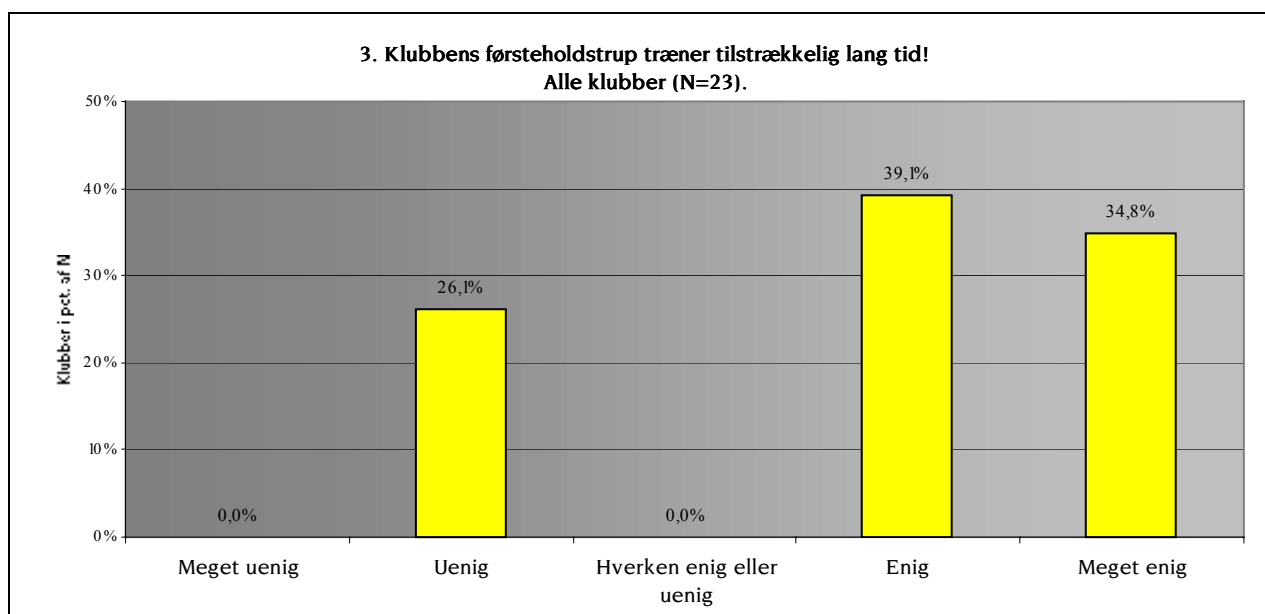
Figur 12-1: Gennemsnitlige svarværdier for spm. tre til syv.

Spørgsmålene er stillet som en række påstande, hvortil klubben har angivet graden af enighed i forhold til disse. Der var fem forskellige svarmuligheder, og tildeles disse en værdi fra "1" til "5" kan

der regnes en gennemsnitlig talværdi ud. Gøres dette for alle spørgsmål kan der generelt konstateres tilfredshed med de træningsmæssige og sportslige forhold blandt klubberne. Som det fremgår af Figur 12-1 hælder de gennemsnitlige værdier alle mod enighed i forhold til de givne påstande.

De gennemsnitlige værdier dækker over en varieret svarafgivelse de enkelte klubber imellem. I det følgende skal der derfor kort knyttes kommentarer til de enkelte spørgsmål.

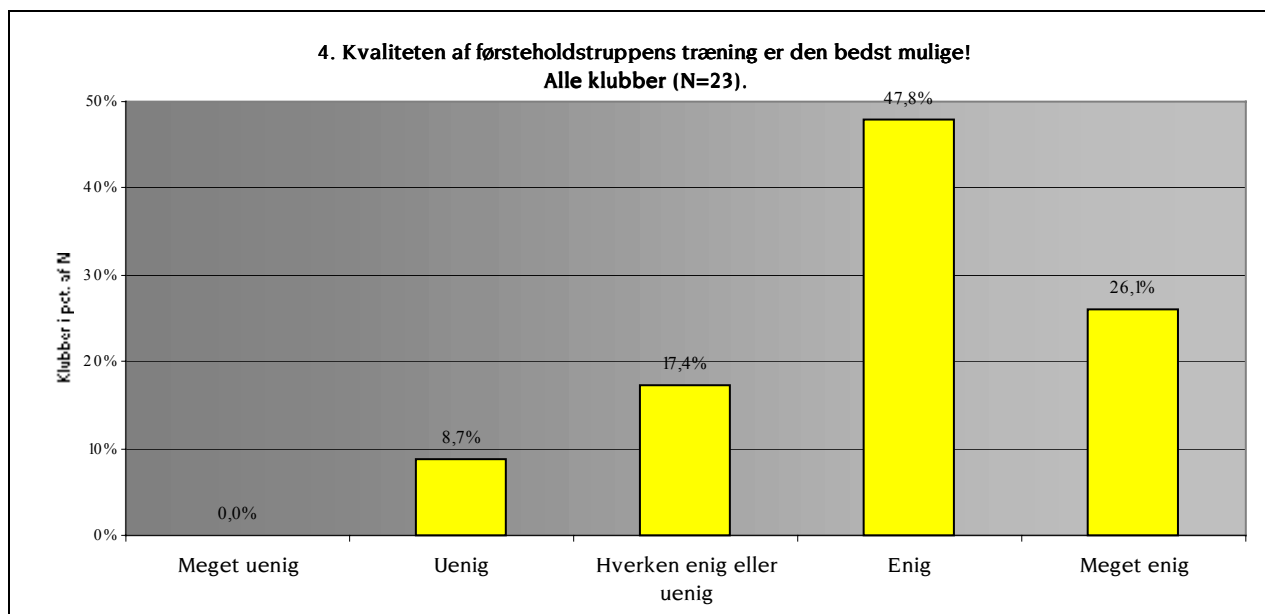
Svarfordelingen for spørgsmål tre kan ses i Figur 12-2. Som det fremgår er den gennemsnitlige værdi for svarene 3,8 et resultat af, at næsten tre ud af fire klubber i varierende udstrækning har erklæret sig enige i påstanden: "Klubbens 1. holdstrup træner tilstrækkelig lang tid!". Af de seks klubber, der er uenige i påstanden er der kun én fodboldklub. Omvendt udgør fodboldklubberne syv af i alt otte klubber, der er "Meget enige" i påstanden.

Figur 12-2: Tilfredshed med mængden af træningstid.

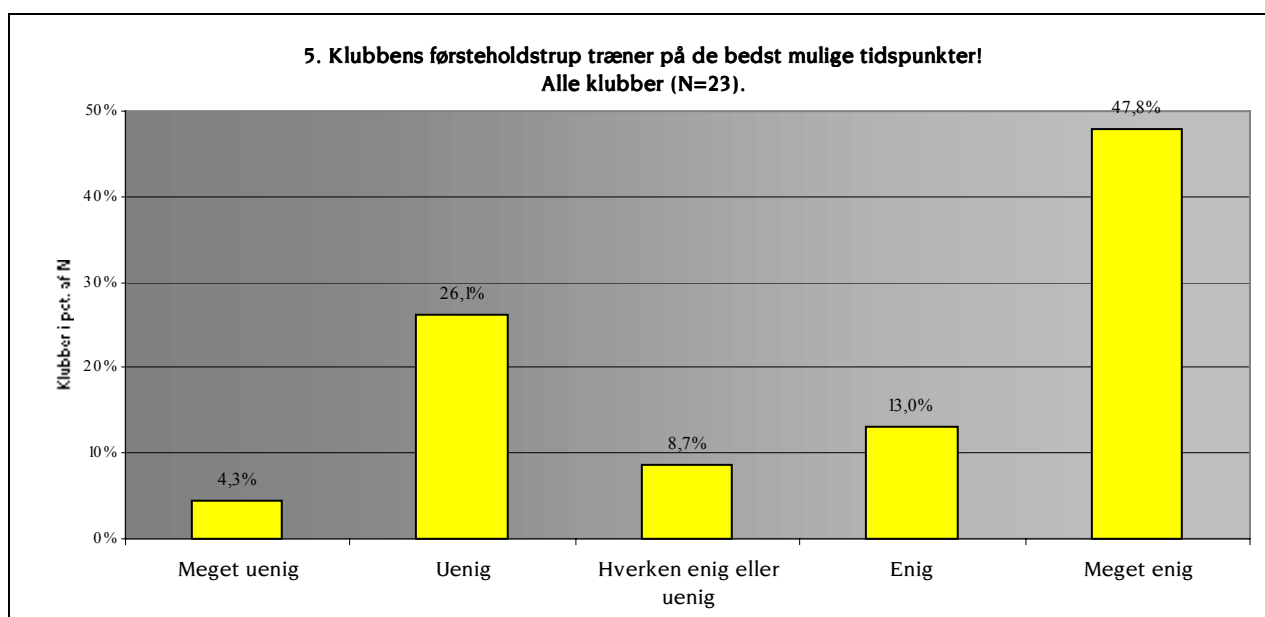
På spørgsmål fire er svarfordelingen lidt mere spredt. Den gennemsnitlige værdi på 3,9 er et resultat af, at færre er uenige, mens 17,4% er hverken enige eller uenige i påstandsspørgsmålet: "Kvaliteten af 1.holdstruppens træning er den bedst mulige!". Også her er der klar forskel på håndbold- og fodboldklubbernes besvarelser. Ingen fodboldklubber er uenige i påstanden, kun én fodboldklub er "Hverken enig eller uenig". Derimod er der ingen håndboldklubber, der er "Meget enige" i påstanden.

¹¹⁶ Klubspørgeskemaet er optrykt i Bilag kapitel 23.

Figur 12-3: Tilfredshed med træningens kvalitet.

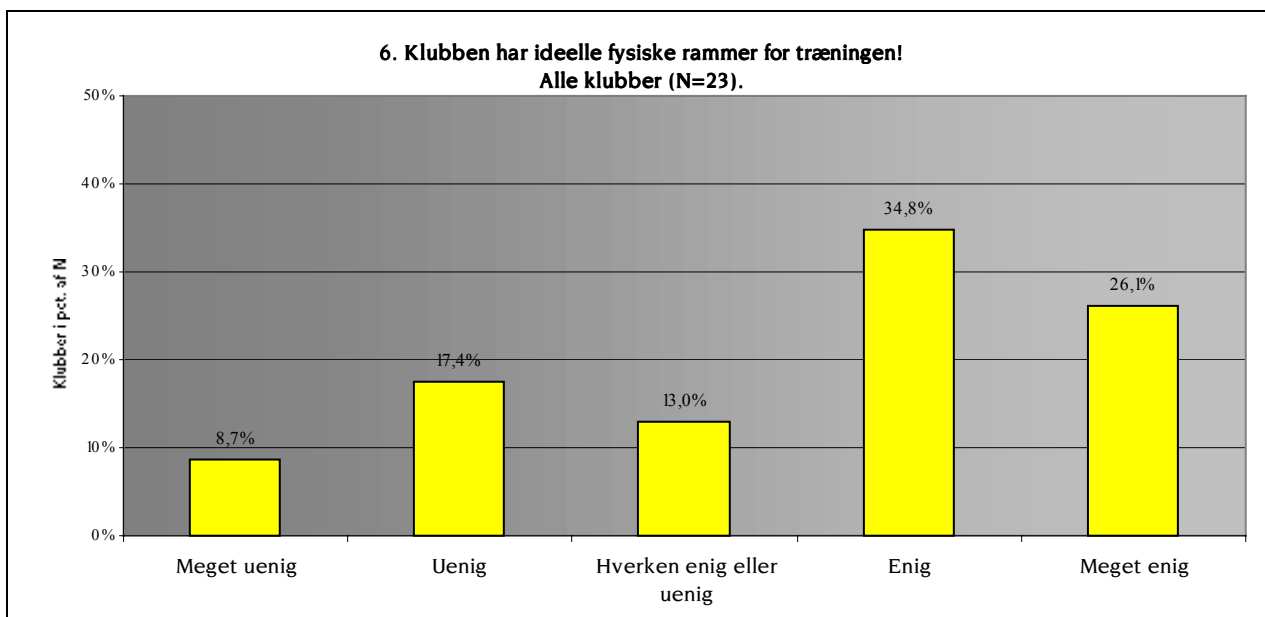
De samme tendenser er gældende for spørgsmål fem. Tendensen går mod enighed i forhold til alle klubbers svar på spørgsmålet: "Klubbens 1.holdstrup træner på de bedst mulige tidspunkter!". Således har op mod halvdelen af klubberne erklæret sig "Meget enige" i påstanden. Kun én fodboldklub er "Uenig" i påstanden, mens omkring halvdelen af håndboldklubberne i varierende udstrækning er enige og omkring halvdelen i varierende grad er uenige.

Figur 12-4: Tilfredshed med træningstidspunkterne.

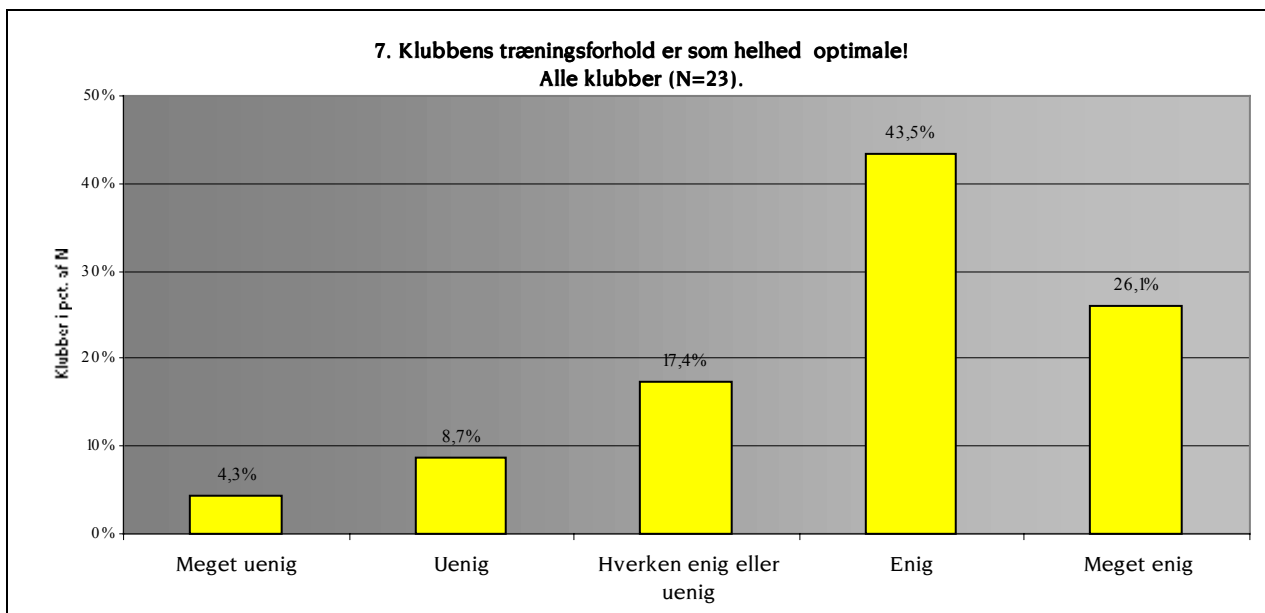
Spørgsmål seks er det af de fem spørgsmål, hvor tilfredsheden gennemsnitligt er mindst (i gennemsnit 3,5). Dét viser sig også, hvis man kigger på svarfordelingen (se Figur 12-5). Således har "kun" 60,9% af klubberne i varierende grad erklæret sig enige i påstanden om, at "Klubben har ideelle fysiske rammer for træningen!". Af disse har et flertal tilmed "kun" erklæret sig "Enige", mens et mindretal har erklæret sig "Meget enige". Herunder skal det medtages, at svarfordelingen dog stadigvæk hælder mod den positive side af spektret. Årsagen til forskellen skal primært findes

i det forhold, at der på dette spørgsmål ikke er særlig store forskelle mellem de svar fodbold- henholdsvis håndboldklubberne har afgivet.

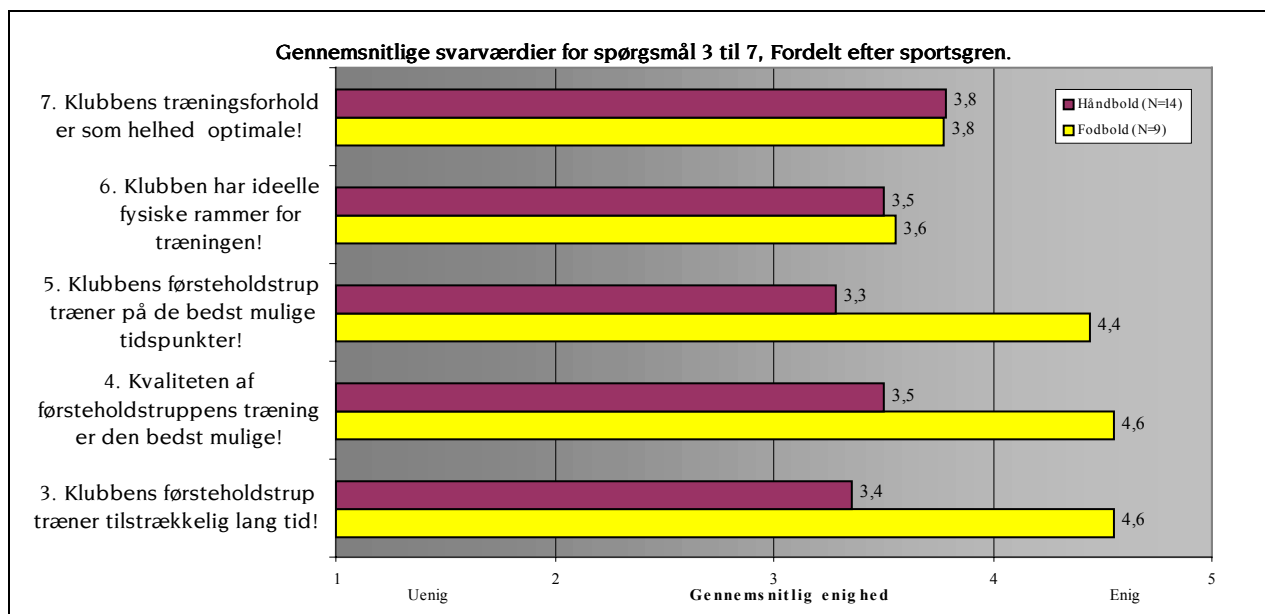
Figur 12-5: Tilfredshed med de træningsmæssige rammer.

For spørgsmål syv er der den samme udbredte enighed (i gennemsnit 3,8) om påstanden: "Klubbernes træningsforhold er som helhed optimale!" som tilfældet var med spørgsmålene tre til fem. Dette fremgår også af svarfordelingen, hvor kun tre af de 23 klubber i varierende grad er uenige i spørgsmålet (se Figur 12-6). Kigges der derimod på, hvordan fodbold- og håndboldklubberne har besvaret spørgsmålet er der ikke store forskelle at spore.

Figur 12-6: Tilfredshed med træningsforholdene i sin helhed.

I det ovenstående er der ved hvert spørgsmål refereret forskelle mellem håndbold- og fodboldklubbernes svar. Af Figur 12-7 fremgår disse forskelle også. Her sammenlignes de gennemsnitlige svarværdier på hvert af de fem spørgsmål for de to idrætsgrene.

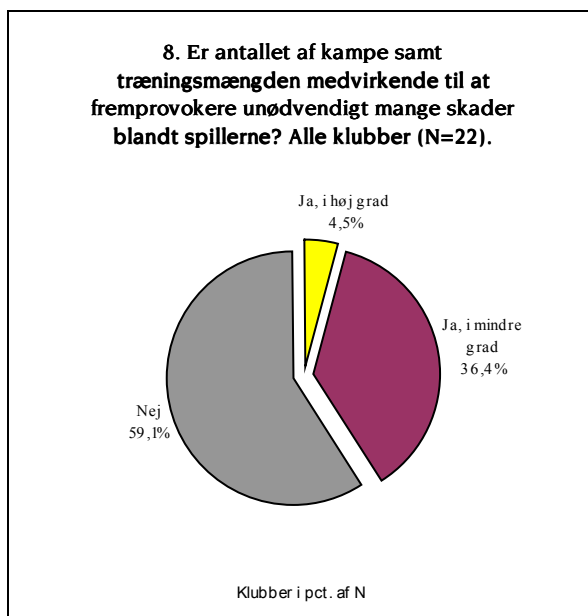
Figur 12-7: Gennemsnitlige værdier for spørgsmål tre til syv. Fordelt efter sportsgren.

Som det kan ses er der meget, der tyder på, at der generelt er stor tilfredshed blandt klubberne som helhed angående de sportslige og træningsmæssige forhold. Ligeledes har en analyse af svarende vist, at det oftest er de samme klubber, der svarer meget negativt henholdsvis positivt på de fem spørgsmål. Endelig fremgår det af svarene, at fodboldklubberne er mere tilfredse med mange af forholdene end håndboldklubberne, hvilket ikke virker som en urimelig konklusion al den stund, at professionaliseringsgraden er større i fodbold end i håndbold. Dette må nemlig formodes at have en betydning for de træningsmæssige forhold (i positiv retning). Dog skal denne konklusion tages med forbehold idet det ovenstående har vist, at fodbold- henholdsvis håndboldklubberne på de to afsluttende generelle spørgsmål nærmest er lige enige. Dette kunne tyde på, at der er nogle - måske mere specifikke - spørgsmål omkring træningsmæssige og sportslige forhold, hvorunder klubberne ikke er tilfredse, som ikke er blevet stillet i spørgeskemaet.

12.2 SKADER OG FOREBYGGELSE

Dette afsnit afrapporterer klubbernes svar på spørgsmålene otte til tolv omhandlende skader og skadesforebyggelse. Alle spørgsmålene i denne del af spørgeskemaet er stillet med en række lukkede svarmuligheder. På hvert enkelt spørgsmål havde klubberne endvidere mulighed for at uddybe og afklare deres svarafgivelse (se Bilag kapitel 23, hvor klubskemaet er optrykt).

I spørgsmål otte skulle klubberne besvare følgende spørgsmål: "Er antallet af kampe samt træningsmængden medvirkende til at fremprovokere unødvendigt mange skader blandt spillerne?". Alle 23 klubber har besvaret spørgsmålet. Dog har én enkelt af disse (en fodboldklub) udfyldt svarmuligheden "Ved ikke/ikke relevant", og under "kommentarer" anført, at "*det kan der kun gisnes om*". De resterende 22 klubbers svar fremgår af Figur 12-8, hvoraf svarmulighederne følgelig også fremgår.

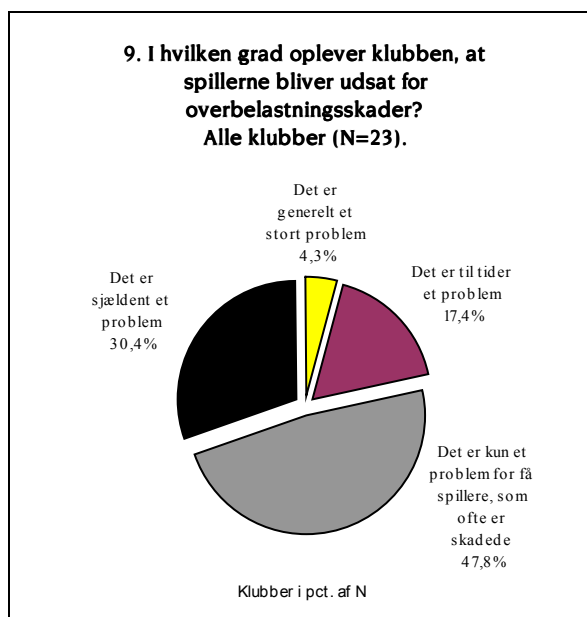

Figur 12-8: Sammenhængen mellem antallet af kampe samt træningsmængden og antallet af unødvendige skader.

Som det ses af figuren er seks ud af ti klubber ikke enige i, at antallet af kampe og træningsmængden fremprovokerer unødvendigt mange skader. Kun én af de 23 klubber har svaret "Ja, i høj grad". Nogle klubber har valgt at kommentere deres svarafgivelse, hvilket kan medvirke til at forklare hvorfor så mange ikke mener, at antallet af kampe og træningsmængden fremprovokerer unødvendigt mange skader. To klubber har skrevet, at det ikke er et problem så længe man blot træner "rigtigt". En anden klub har anført følgende kommentar: *"I fodbold på top-eliteniveau kommer der belastningsskader - men ikke "unødvendigt mange". Det er selvkært, at mange spillere i deres karriereforløb vil blive skadet. Det er en "erhvervsrisiko". Spørgsmålet er så om dette forceres af, at klubberne presser spillerne med for mange kampe og for meget træning; men det lader det ikke til, at klubberne mener er tilfældet. Heller ikke i forhold til forskelle mellem håndbold og fodbold kan der konstateres nogle tydelige forskelle i svarafgivelserne. Således har et flertal blandt både fodbold- og håndboldklubberne svaret "Nej" til spørgsmålet.*

Kigges der her specifikt på håndboldklubberne kan der konstateres forskelle mellem herre- og damehåndboldklubberne. Selvom der er tale om meget små populationsstørrelser - hvorved et enkelt "afvigende" svar kan rykke meget ved svarfordelingen - er der alligevel en tendens, der er så tydelig at det virker rimeligt at nævne den. Én af de seks dameklubber har svaret "Ja, i høj grad", og to af dameklubberne har svaret "Ja, i mindre grad", hvorfor kun halvdelen har svaret "Nej" til spørgsmålet. For herreklubbernes vedkommende er der ingen af de otte klubber, der har svaret "Ja, i høj grad" og kun to klubber har svaret "Ja, i mindre grad".

I spørgsmål ni skulle klubberne besvare spørgsmålet "I hvilken grad oplever klubben, at spillerne bliver udsat for overbelastningsskader?". Alle 23 klubber har besvaret spørgsmålet, og ingen har anført ekstra kommentarer. Svarfordelingen fremgår af Figur 12-9.¹¹⁷

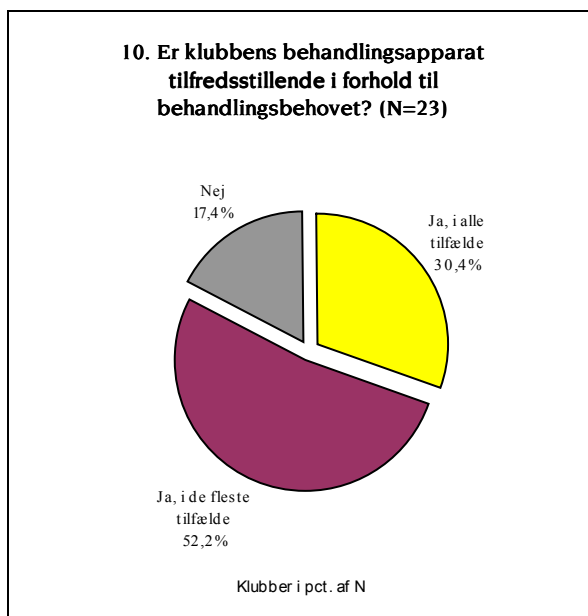
Figur 12-9: Graden af overbelastningsskader.

Som det fremgår af figuren har klubberne spillere, der ofte er skadet som følge af overbelastning. Dog skal det medtages, at næsten halvdelen af samtlige svar er afgivet i kategorien, der omhandler de spillere, som ofte er skadede og derfor er svære at behandle. Der er ikke betydelige forskelle mellem idrætsgrenene, hvorimod det som i fornævnte tilfælde gør sig gældende, at kvindehåndboldklubberne i højere grad end de andre klubber finder, at spillerne bliver skadet som følge af overbelastninger.

12.2.1 Behandlingsapparatet

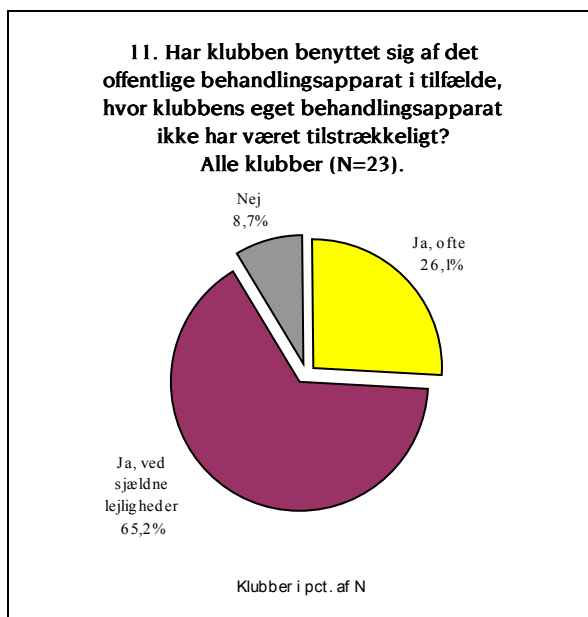
I spørgsmål 10 skulle klubberne besvare spørgsmålet "Er klubbens behandlingsapparat tilfredsstillende i forhold til behandlingsbehovet?". Alle klubber har besvaret spørgsmålet, og svarfordelingen fremgår af Figur 12-10. Som det ses er det kun 17% af klubberne, der ikke mener at behandlingsapparatet er tilfredsstillende. To af de klubber, der har svaret "Ja, i de fleste tilfælde" har under kommentarer uddybet dette. Disse har begge skrevet, at det kan være svært at tilpasse behandlingsapparatet til behovet. Der er ikke konstateret forskelle mellem herre- og damehåndboldklubbernes svarandele, til gengæld er der forskelle mellem idrætsgrenene, der kunne tyde på at dette er meget individuelt fra klub til klub. Således har en større andel af fodboldklubberne end håndboldklubberne både svaret "Nej" og "Ja, i alle tilfælde", mens en mindre andel af samme har svaret i midterkategorien "Ja, i de fleste tilfælde".

¹¹⁷ I figuren er den tredje svarmulighed af grafiske årsager forkortet i forhold til den, der var angivet i spørgeskemaet. Den fulde ordlyd er følgende: "Det er for det meste kun et problem for få spillere, som ofte er skadede, og derfor er svære at behandle".

Figur 12-10: Tilfredshed med klubbens behandlingsapparat i forhold til behov.

Klubberne blev endvidere i spørgsmål 11 og 12 bedt om at besvare, hvorvidt de har benyttet sig af det offentlige behandlingsapparat, og om *det* har været tilfredsstillende. Alle klubber har besvaret spørgsmål 11, og fordelingen fremgår af Figur 12-11:

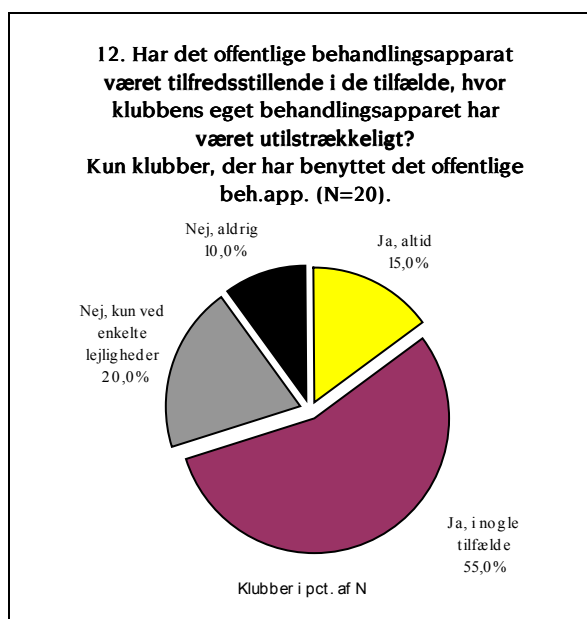
Figur 12-11: Klubbens anvendelse af det offentlige behandlingsapparat.

Som det ses har omkring to tredjedele af klubberne svaret, at de bruger det offentlige behandlingsapparat ved sjældne lejligheder. Under 10% har aldrig benyttet sig af det offentlige behandlingsapparat, og disse 10% er kun håndboldklubber. Otte ud af de ni fodboldklubber har anført, at de kun bruger det offentlige ved sjældne lejligheder. En af disse har uddybet svaret ved i kommentarerne at anføre, at de ikke har brugt det offentlige på seniorniveau; men nogle gange på ungdomsniveau, hvilket rimeligvis også kunne være tilfældet for mange af de andre fodboldklubber, der har en relativ høj professionaliseringsgrad. For håndboldklubbernes vedkommende er billedet lidt anderledes. To af de 14 håndboldklubber har aldrig benyttet det

offentlige behandlingsapparat, mens fem klubber ofte (primært damehåndboldklubber) benytter det, og syv (primært herrehåndboldklubber) benytter det lejlighedsvist.

12.2.2 Tilfredshed med behandlingsapparatet

I det efterfølgende spørgsmål 12 blev klubberne bedt om at besvare om de har været tilfredse med det offentlige behandlingsapparat. Af de 21 klubber, der har benyttet sig af offentlig behandling, er der én klub, der har undladt at besvare spørgsmålet. Den totale svarfordeling for de resterende 20 klubber fremgår af Figur 12-12.

Figur 12-12: Tilfredshed med det offentlige behandlingsapparat.

Som det fremgår af figuren er der tilfredshed med det offentlige behandlingsapparat. 70% af klubberne har enten svaret "Ja, altid" eller "Ja, i nogle tilfælde". Der er sammenhæng mellem, hvor ofte klubberne har benyttet sig af det offentlige, og i hvor høj grad de er tilfredse med det. Af de seks klubber, der i spørgsmål 11 havde svaret at de ofte benytter det offentlige, har halvdelen svaret enten "Nej, kun ved enkelte lejligheder" eller "Nej, aldrig". For de 15 klubber, der kun ved sjældne lejligheder benytter det offentlige behandlingsapparat, er det omvendt kun omkring 20%, der på samme måde er utilfredse med behandlingen.

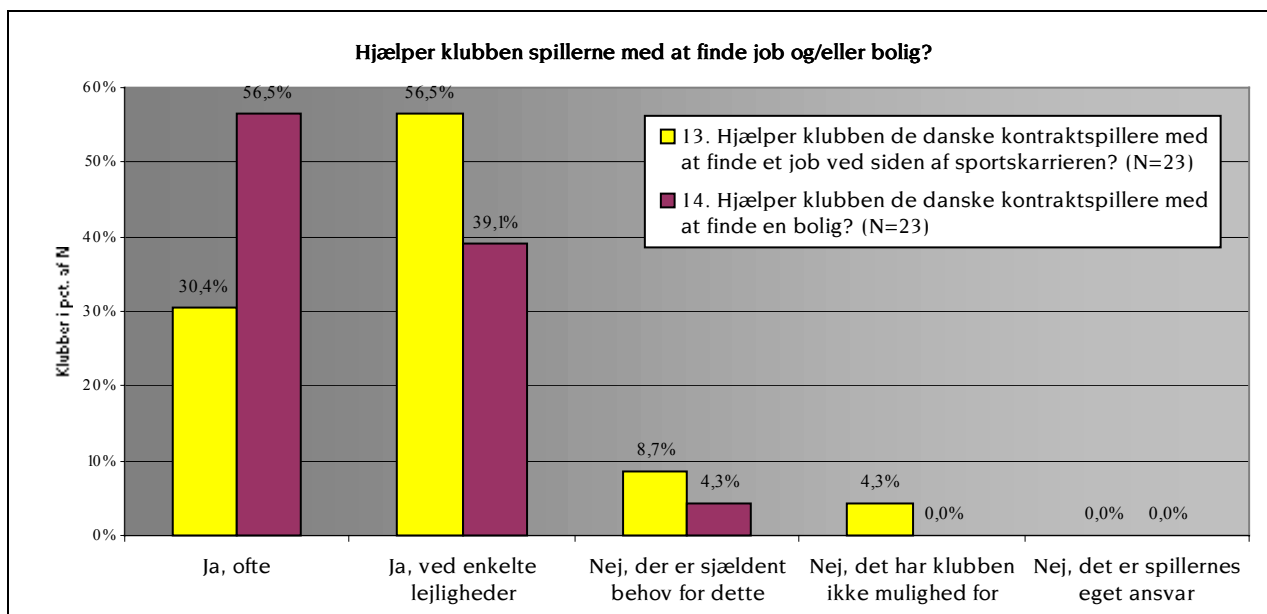
To klubber har under kommentarerne til spørgsmål 12 anført, at der ofte er for lang ventetid i det offentlige, og at dét er årsag til deres utilfredshed. Én klub har anført, at de foretrækker private behandlingstilbud, hvis deres eget behandlingssystem ikke er tilstrækkeligt. På dette spørgsmål er der ikke synderlig forskel mellem hverken fodbold- henholdsvis håndboldklubber eller mellem herre- og damehåndboldklubber.

Generelt kan det konstateres, at klubberne oplever at spillerne er skadede. Imidlertid kan det af de afgivne svarafgivelser udledes, at det ikke lader til, at skadesniveauet ifølge klubberne er på et ikke-acceptabelt niveau. Samtidig er klubberne i det store hele rimeligt tilfredse med både egne, og andre behandlingsmuligheder.

12.3 KLUBBERNES SYN PÅ JOB, UDDANNELSE M.V.

I dette afsnit afreporteres første del af de svar som klubberne har angivet angående spillernes job, uddannelse og andre sociale forhold. Der er således tale om spørgsmålene 13 til 22. I de næste afsnit afreporteres dels spørgsmål angående uddannelses- og erhvervsvejledning, dels spørgsmål angående klubbens holdninger til spillernes fremtid efter endt sportskarriere.

I spørgsmål 13 og 14 blev klubberne bedt om at angive, hvorvidt de hjælper spillerne med at finde job hhv. bolig. Begge spørgsmål var stillet med en række lukkede svarkategorier med dertil hørende mulighed for supplerende kommentarer (som det også var tilfældet med spørgsmålene omkring skader). Alle 23 klubber besvarede begge spørgsmål, og svarfordelingerne for spørgsmålene fremgår af Figur 12-13.

Figur 12-13: Hjælper klubben spillerne med at finde job og/eller bolig?

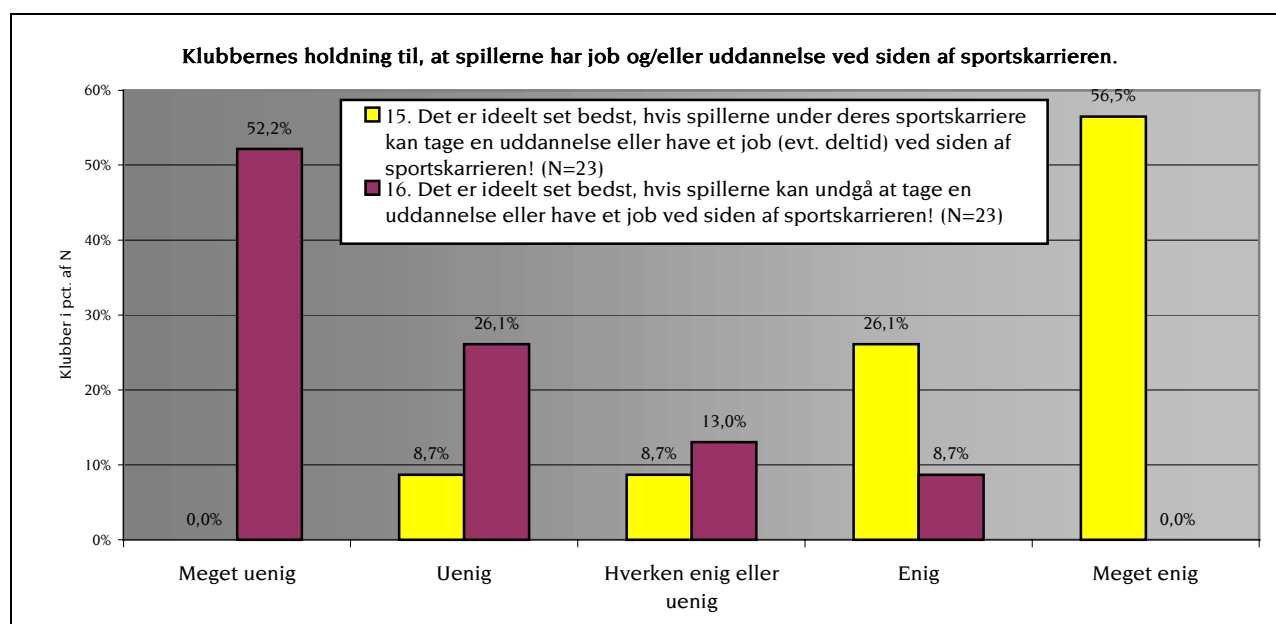
Som det fremgår af figuren angiver klubberne, at det i høj grad er noget de gør. Dog er der en tendens til, at de endnu oftere hjælper spillerne med at finde bolig end med at finde job. Denne forskel skyldes, at der er forskel mellem henholdsvis fodbold- og håndboldklubbernes svar. Laves der således en tilsvarende kørsel på svarene, hvor der skelnes mellem håndbold- og fodboldklubber fremkommer det nemlig, at fodboldklubberne i langt mindre grad end håndboldklubberne hjælper spillerne med at finde job. Dette er dog formentlig ikke et udtryk for mindre vilje til at gøre noget for spillerne i det henseende; men derimod mere et resultat af den forskellige professionaliseringsgrad de to sportsgrene imellem samt, at fodboldklubberne har mange spillere på fuldtidskontrakter (der ikke behøver at - eller jf. deres kontraktlige forhold til klubben "kan" - supplere indkomsten med et job ved siden af sporten). Dette fremgår også af de kommentarer som to fodboldklubber har knyttet til deres svarafgivelser. En klub skriver således: *"Mange fodboldspillere er fuldtidsspillere, og har derfor ikke behov for at finde et job"*, mens en anden klub har anført følgende kommentar: *"Førsteholdsseniorene er på fuld tid. Men de ungdomsspillerne, der ikke går i skole, prøver vi at hjælpe med at finde et job"*.

Heroverfor ser det ud til (dog ikke overraskende), at håndboldklubberne i høj grad bistår spillerne med både at finde job og bolig, hvilket formentlig er en af de måder, hvorpå det kan gøres attraktivt for gode spillere at spille i klubben. Én klub skriver således i kommentarerne: *"Det er en fast og vigtig politik i klubben at hjælpe de danske kontraktspillere med at finde et job ved siden af sportskarrieren"*.

De resterende spørgsmål i denne del af spørgeskemaet er alle stillet som en række udsagn, hvor spillerne (ligesom i tilfældet med træningsmæssige og sportslige forhold) skulle anføre deres grad af enighed. Dette giver mulighed for at udregne gennemsnitlige svarværdier, og dermed sammenligne på tværs af spørgsmålene.

12.4 JOB/UDDANNELSE OG SPORTSKARRIERE

I spørgsmål 15 og 16 blev klubberne bedt om at angive deres holdning til, hvorvidt det er godt, at spillerne kombinerer sportskarrieren med job og/eller uddannelse. I spørgsmål 15 blev fremsat en påstand om, at det er bedst at spillerne kombinerer, og i spørgsmål 16 blev fremsat en påstand om, at det er bedst hvis spillerne undgår at kombinere. Alle klubber har besvaret begge spørgsmål, og besvarelser for begge spørgsmål fremgår af Figur 12-14.

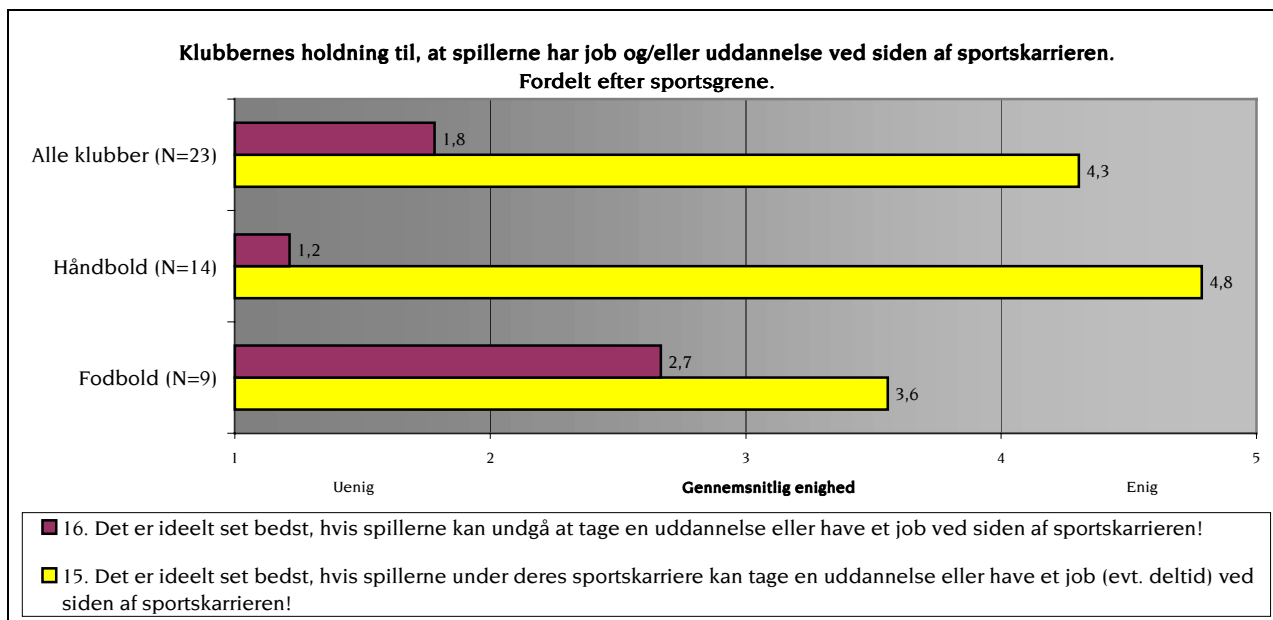

Figur 12-14: Klubbernes holdning til, at spillerne har job og/ eller uddannelse ved siden af sportskarrieren.

Som det fremgår er der en meget bred enighed om, at det ideelt set er bedst hvis spillerne tager en uddannelse eller har et job ved siden af. Således er den gennemsnitlige svarværdi 4,3 for spørgsmål 15, og kun 1,78 for spørgsmål 16.

En analyse af svarene viser, at klubberne alt overvejende har svaret konsistent på de to spørgsmål, forstået på den måde, at hvis en klub er "Meget enig" i den ene påstand så er den også "Meget uenig" i den anden, hvis klubben er "Enig" i den første så er den "Uenig" i den anden osv. Af de 23 klubber er der 21, hvis svar på denne måde er konsistente. Langt størsteparten af klubberne mener

herunder, at det er bedst at kombinere sportskarrieren med job/uddannelse. Imidlertid er der tre af disse 21 klubber, som på trods af at have svaret konsistent bryder det generelle mønster, og således ikke er enige i, at det er bedst hvis spillerne kombinerer sportskarrieren med job/uddannelse ligesom de er uenige i, at spillerne skal undgå at kombinere. Alle tre klubber er fodboldklubber. Disse tre klubbers svar er også årsag til, at der er forskelle mellem håndbold og fodbold.

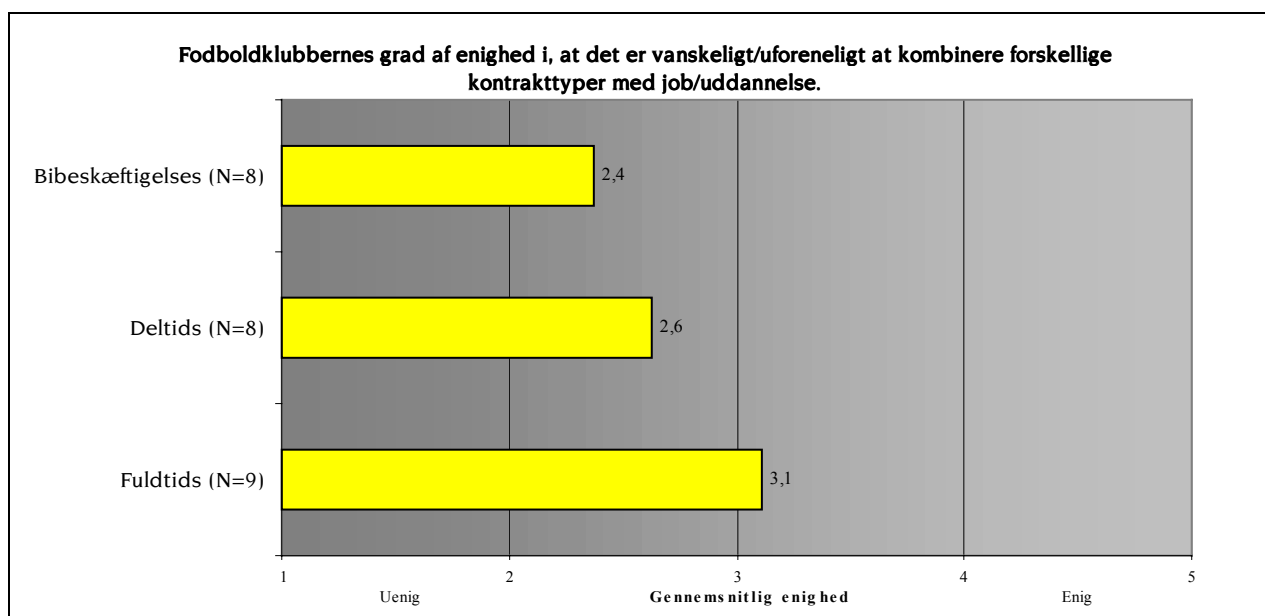

Figur 12-15: Klubbernes holdning til, at spillerne har job og/eller uddannelse ved siden af sportskarrieren fordelt efter sportsgrene.

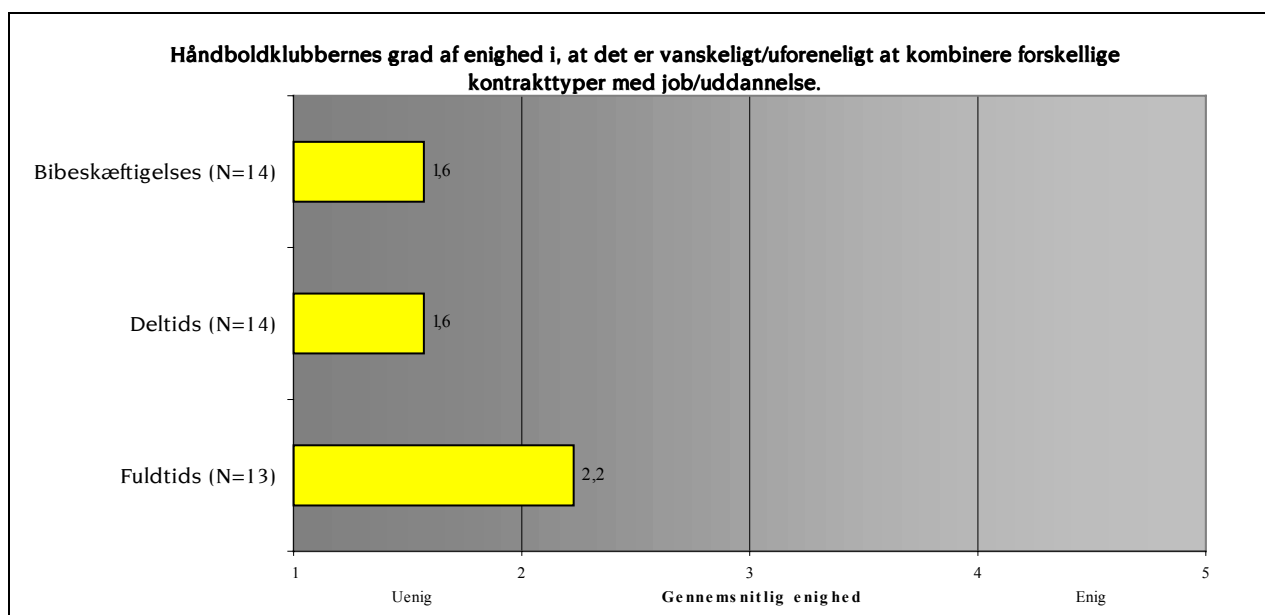
Håndboldklubberne er i gennemsnit så enige i påstanden i spørgsmål 15, at gennemsnittet er så højt som 4,8 (og modsvarende lavt på spørgsmål 16). Til gengæld nærmer den gennemsnitlige værdi af fodboldklubbernes svar på de to spørgsmål sig hinanden, dog således at der stadig er et flertal der mener, at det ideelt set er bedst hvis spillerne kombinerer sportskarrieren med uddannelse. En fodboldklub har som kommentar til svarene angivet, at *"For ungdomsspillerne er svaret på spørgsmål 15: "Enig", for seniorspillere er svaret: "Uenig"*, hvilket formentlig er årsagen til, at fodboldklubbernes svar er anderledes end håndboldklubbernes ditto. - Der er så mange fuldtidsprofessionelle fodboldspillere, som klubberne betaler en høj løn, at de finder det mere rimeligt at spillerne koncentrerer sig om den sportslige karriere.

At dette er tilfældet viser svarene på spørgsmål 17 til 19. Hvor klubberne i spørgsmålene 15 og 16 blev bedt om at tage stilling til, hvorvidt det *"ideelt set"* er bedst at kombinere den sportslige karriere med job/uddannelse, blev de i de efterfølgende spørgsmål bedt om at besvare om det i praksis er muligt. De tre spørgsmål spurgte herunder til det praktisk mulige i forhold til de tre standardkontrakttyper. Selvom svarene på spillerspørgeskemaet har vist, at der kun er ganske få fuldtidsprofessionelle håndboldspillere, har de fleste håndboldklubber alligevel udtrykt en holdning til det at kombinere en fuldtidskontrakt med job/uddannelse. Kun én håndboldklub har svaret *"Ikke relevant/Ved ikke"*. Da fodbold- og håndboldklubbernes svar på dette spørgsmål samtidig afviger fra hinanden giver det ikke mening at afrapportere svar fra alle klubberne samlet.

Derimod fremgår de gennemsnitlige svarværdier for fodbold hhv. håndbold af Figur 12-16 og Figur 12-17:¹¹⁸

Figur 12-16: Fodboldklubbernes grad af uenighed i, at det uforeneligt at kombinere forskellige kontrakttyper m. job/uddannelse.

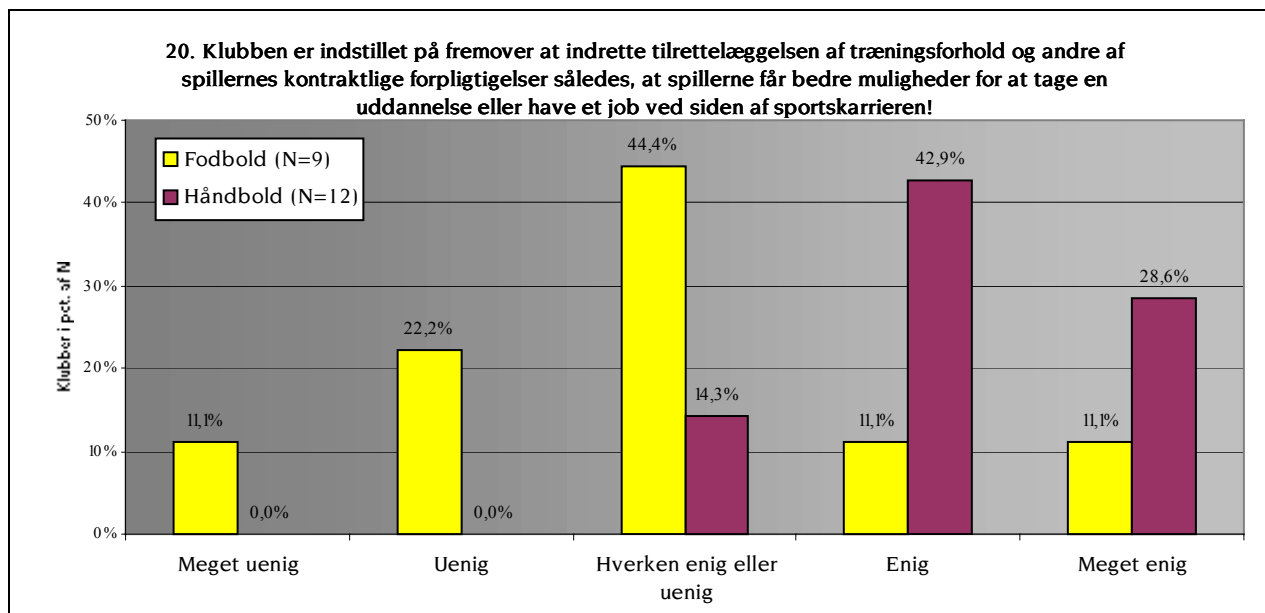
Figur 12-17: Håndboldklubbernes grad af uenighed i, at det uforeneligt at kombinere forskellige kontrakttyper m. job/uddannelse.

Som det fremgår finder håndboldklubberne det i praksis ikke særlig svært at kombinere sportskarrieren med job/uddannelse, ligegyldigt hvilken kontrakttype der er tale om. Dette hænger i øvrigt meget godt sammen med, at de også er positive overfor at spillerne kombinerer job/uddannelse med sportskarriere. For fodboldklubbernes vedkommende gælder det til gengæld, at disse med et gennemsnit over "3" finder det vanskeligt at kombinere en fuldtidskontrakt med job/uddannelse, mens de ikke på samme måde ser problemer i forhold til de to andre kontrakttyper. Dog således, at håndboldklubberne i endnu mindre grad finder det problemfyldt.

¹¹⁸ Hertil skal det nævnes, at én fodboldklub har svaret "Ikke relevant/ved ikke" til spørgsmålene 18 og 19.

Det kan bemærkes, at det ville være mærkeligt om fodboldklubberne også fandt det meget vanskeligt at kombinere en deltid- eller bibeskæftigelseskontrakt med job/uddannelse, da disse kontrakttyper jo i højere grad end den fuldtidsprofessionelle kontrakttype lægger op til kombination. Alligevel er det slående, at håndboldklubberne for alle tre kontrakttyper finder det endnu mindre vanskeligt/uforeneligt at kombinere med job/uddannelse end fodboldklubberne.

I spørgsmål 20 blev klubberne bedt om at besvare om de fremover vil indrette de sportslige forhold så det bliver nemmere for spillerne at kombinere sport med job/uddannelse. Der ligger selvsagt metodiske problemer i spørgsmålets formulering, idet det kan fremstå som om det implicit antages, at klubberne ikke gør det i dag. Dette bedes læseren have in mente; men samtidig skal det understreges at svarene på spørgsmålet korresponderer godt med de tidligere svar på de uddannelsesmæssige spørgsmål. Således er der markant forskel på håndbold- og fodboldklubbernes svar (se Figur 12-18).¹¹⁹

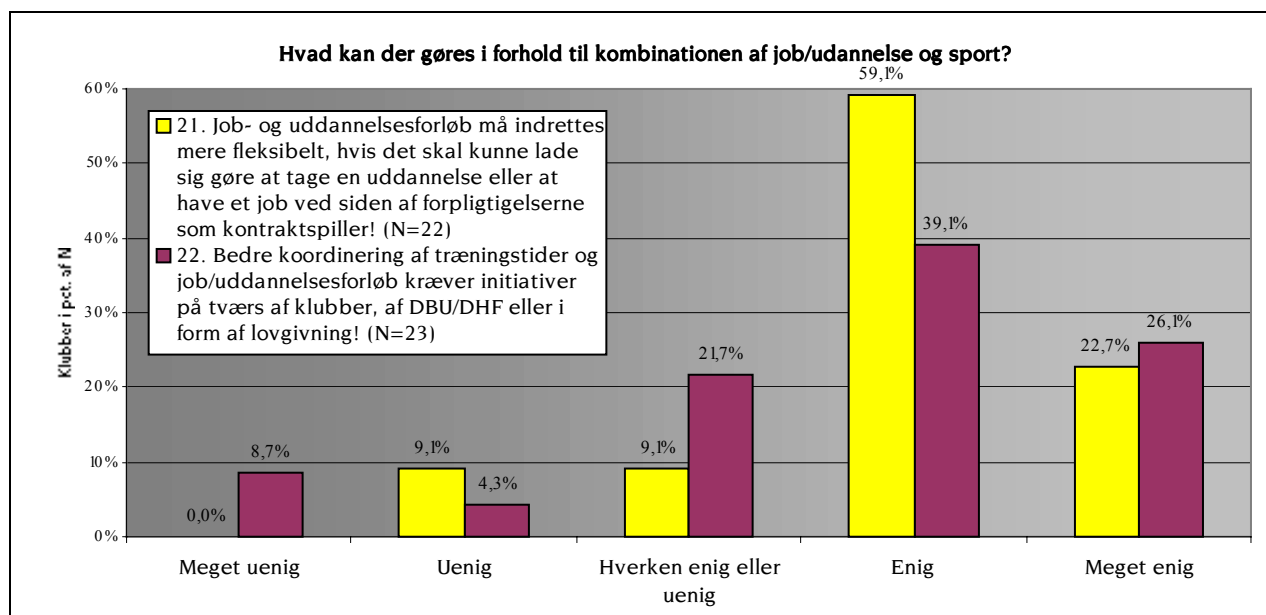
Figur 12-18: Klubbernes indstilling til at tilrettelægge spillernes kontraktlige forpligtigelser med henblik på at gøre det nemmere for spillerne at tage en uddannelse eller have et job ved siden af sportskarrieren.

Som det fremgår af figuren er der ingen håndboldklubber, der ikke vil tilrettelægge træningen (eller ikke allerede gør det) så det bliver nemmere (eller er nemt) at kombinere den sportslige karriere med job/uddannelse. Anderledes "mudret" er fodboldklubbernes svar. Dette kan formentlig blandt andet begrundes i den kommentar som en af klubberne har anført: "*Ikke for fuldtidsspillerne; men selvfølgelig for deltidsspillerne*".

I spørgsmål 21 blev klubberne stillet overfor en påstand om, at job- og uddannelsesforløb skal indrettes mere fleksibelt hvis det skal kunne lade sig gøre at kombinere job/uddannelse med sportslig karriere. Én klub har svaret "Ikke relevant/Ved ikke", og svarfordelingen for de resterende 22 klubber fremgår af Figur 12-19. Af figuren fremgår også svarene på spørgsmål 22, hvor der blev

¹¹⁹ Det skal bemærkes, at to håndboldklubber har svaret "Ikke relevant/ved ikke".

fremSAT en påstand om, at det med henblik på virkeliggørelse af bedre kombinationsmuligheder er nødvendigt med initiativer på tværs af klubberne og forbund samt med staten i form af lovgivning.

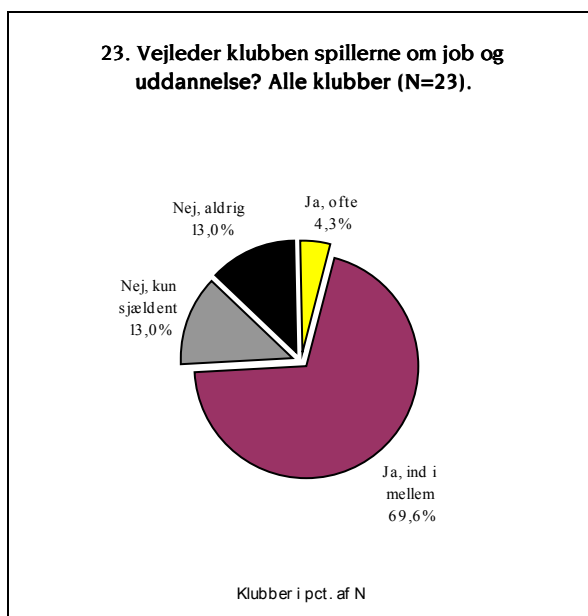
Figur 12-19: Hvad kan der gøres i forhold til kombination af job/uddannelse og sport?

Som det fremgår er der udpræget enighed om begge påstande dog således, at klubberne finder det endnu mere nødvendigt at gøre uddannelsesforløbene fleksible, end det er nødvendigt at lave eksempelvis lovgivningsmæssige initiativer. Samtidig skal det nævnes, at der for disse to spørgsmål ikke er betydelige forskelle mellem håndbold- og fodboldklubbernes svar.

Samlet set kan det konstateres, at klubberne gerne ser at spillerne kombinerer sportskarrieren med job/uddannelse, hvis de fuldtidsprofessionelle undtages. De forskellige professionaliseringsgrader mellem de to sportsgrene bevirker samtidig, at håndboldklubberne i gennemsnit er endnu mere interesserede i at lette kombinationen med job/uddannelse end fodboldklubberne. Desuden skal det som afslutning nævnes, at der er en klar tendens til, at det er de samme klubber der i varierende grad svarer "Uenig" henholdsvis "Enig" på langt de fleste spørgsmål. Det ligger ikke inden for denne undersøgelses rammer at diskutere de enkelte klubbers besvarelser. Årsagen til dette er dels hensynet til anonymiteten, dels fordi undersøgelsen er en afrapportering af de generelle forhold og tendenser i dansk håndbold og fodbold. På den anden side skader det ikke at nævne, at de fodboldklubber der forholder sig mest negativt til de fleste af disse kombinationsspørgsmål, samtidig er nogle af de fodboldklubber, der almindeligvis regnes som nogle af de mest professionaliserede i dansk fodbold, og som derfor betaler spillerne betydelige beløb for at spille fodbold. Derfor må det formodes, at disse klubber finder det rimeligt at spillernes primære aktivitet på denne baggrund også er fodbolden, og ikke en kombination af job og/eller uddannelse og sport på højt niveau.

12.5 UDDANNELSES- OG ERHVERVSVEJLEDNING

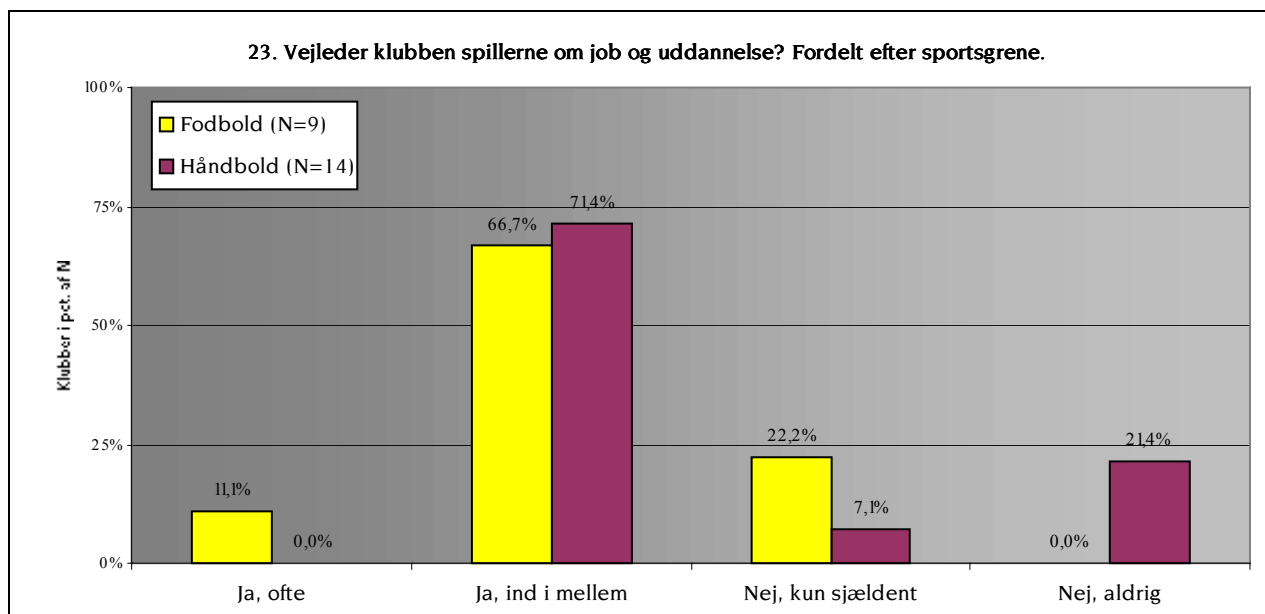
I klubspørgeskemaets spørgsmål 23 til 26 blev klubberne spurgt om deres faktuelle indsats i forhold til spillerne på uddannelses- og erhvervsvejledningsområdet samt om deres holdninger til, hvorvidt de selv dels har økonomi til at gøre en indsats, dels om de mener de har ansvaret for at opretholde sådanne aktiviteter. Spørgsmål 23 spurgte herunder til om klubberne rent faktisk vejleder spillerne. Svarfordelingen på dette spørgsmål fremgår af Figur 12-20:

Figur 12-20: Klubbens hjælp i forbindelse med vejledning om job og uddannelse.

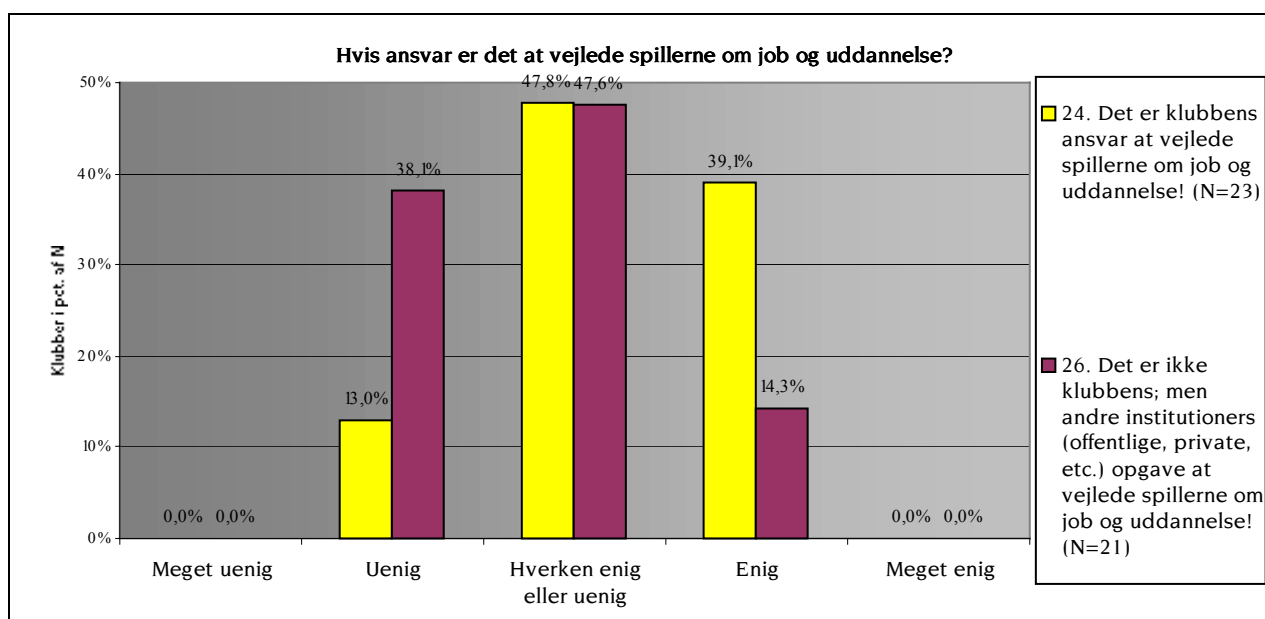
Som det kan ses er det mest almindeligt, at klubberne "ind imellem" vejleder spillerne om job og uddannelse. 69,6% af klubberne har således svaret i denne kategori. Det skal nævnes, at én enkelt klub har angivet, at der i klubben er ansat en elitekonsulent til at vejlede spillerne. Der er i den forbindelse tale om en håndboldklub. Ydermere har en enkelt klub skrevet: "*Ved ungdomskontrakter altid*" mens en anden klub har skrevet: "*Når vi kan*". Endelig har en enkelt fodboldklub angivet, at de har indgået aftale med et privat firma om at skaffe job til spillerne eller deres koner/kærester i fald der er behov herfor.

Svarafgivelserne på spørgsmål 23 fordelt på håndbold- og fodboldklubber kan ses i Figur 12-21. Det kan ses, at såvel fodbold- som håndboldklubberne grupperer sig meget om kategorien "Ja, ind imellem", hvilket indikerer, at det altså ikke i hovedreglen er en systematisk vejledning af spillerne, der finder sted i klubberne; men at den dog finder sted i nogle tilfælde i de fleste klubber. Nævnes skal også, at tre af de fjorten håndboldklubber har svaret at de aldrig vejleder.

Figur 12-21: Klubbernes vejledning fordelt på sportsgrene.

De fleste klubber vejleder altså spillerne om job og uddannelse ind i mellem. Men opfatter de også det som deres opgave eller deciderede ansvarsområde? Eller mener de det er andre institutioners opgave? Dette kan svarene på spørgsmålene 24 og 26 give en god indikation af. Spørgsmålsformuleringer og svarandele fremgår derfor af Figur 12-22.¹²⁰

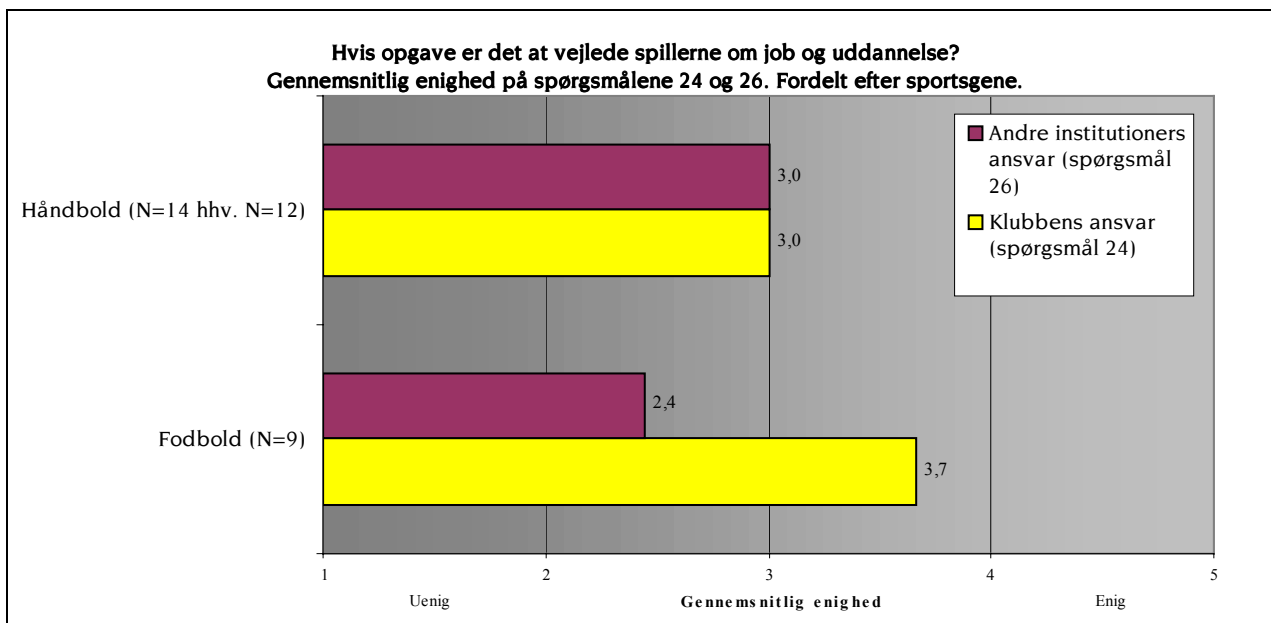

Figur 12-22: Hvor ligger ansvaret for vejledning af spillerne om job og uddannelse?

Som det kan ses har tæt ved halvdelen af klubberne angivet, at de hverken er "Enige" eller "Uenige" i nogle af påstandene. For de resterendes vedkommende mener et flertal af klubberne, at det er deres opgave mens et mindretal mener det ikke er deres opgave; men i højere grad andre institutioners. Kigges der nærmere på, hvordan de enkelte klubbers svar er, er der en klar tendens til at klubber, der er enige i den første påstand til gengæld er uenige i den anden og omvendt. Tilsvarende har de fleste af de klubber, der har svaret "Hverken enig eller uenig" til det ene

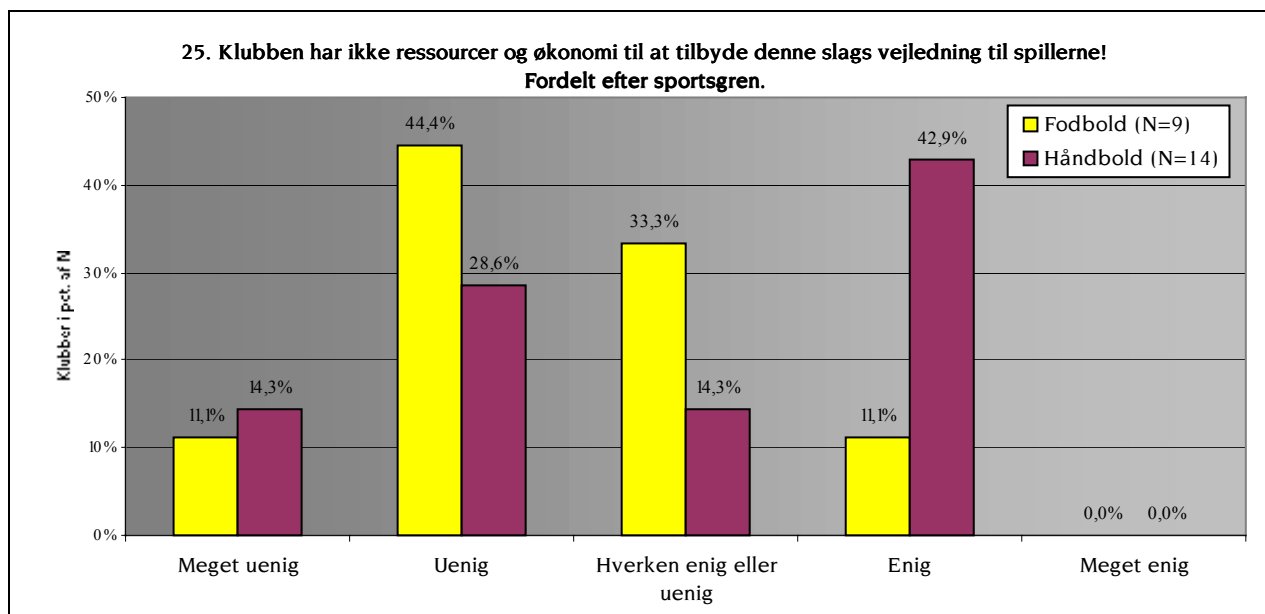
¹²⁰ Det skal hertil bemærkes, at to klubber har svaret "Ikke relevant/ved ikke" til spørgsmål 26.

spørgsmål også svaret det til det andet. En sammenligning mellem håndbold- og fodboldklubber viser, at fodboldklubberne i lidt højere grad mener det er deres ansvar end håndboldklubberne. Af Figur 12-23 fremgår de gennemsnitlige svarværdier på de to spørgsmål. Stadigvæk gælder det dog for begge klubtyper, at "Hverken enig eller uenig" er det mest typiske svar dog med den undtagelse, at et flertal af fodboldklubberne er uenige i, at det er andre institutioners opgave. Samtidig er det ikke overraskende, at et flertal af de klubber der har angivet at de vejleder spillerne "ofte" eller "ind i mellem" (spørgsmål 23), også mener at det er deres opgave (spørgsmål 24), og i mindre grad andre institutioners opgave.

Figur 12-23: Hvor ligger ansvaret for vejledning af spillerne om job og uddannelse? Fordelt efter sportsgrene.

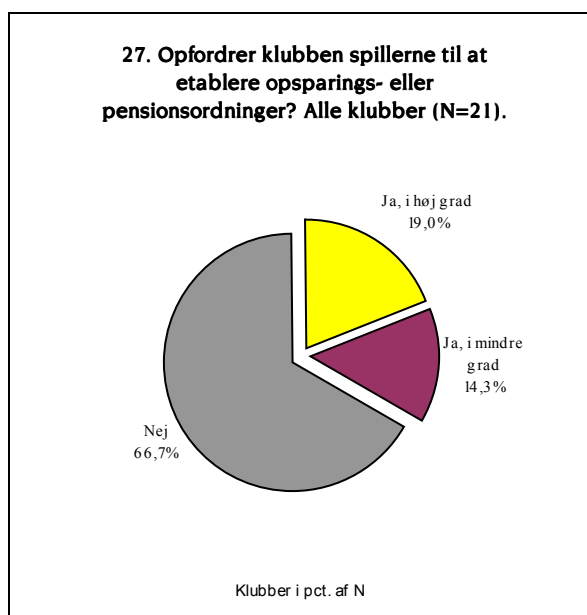
Om det er forskellige økonomiske rammer, der er årsagen til denne forskel mellem sportsgrene, kan svarene på spørgsmål 25 give et fingerpeg om idet der i dette spørgsmål spørges: "Klubben har ikke ressourcer og økonomi til at tilbyde denne slags vejledning til spillerne!". Svarfordelingen for samtlige 23 klubber fordelt efter idrætsgrene fremgår af Figur 12-24. Som det fremgår kan økonomien meget vel være en stor del af forklaringen på den konstaterede forskel ovenfor. Op mod halvdelen af håndboldklubberne har således angivet at være "Enige" i, at de ikke har økonomi til dette formål, mens det tilsvarende kun er tilfældet for én af de ni fodboldklubber, der har besvaret spørgeskemaet. Der er samtidig en tendens til, at de klubber der har angivet at det ikke er deres ansvar at vejlede spillerne også har angivet, at de ikke har økonomi til det, og omvendt. Til gengæld er der ikke nogle tydelige tendenser mellem, hvor ofte klubberne har angivet at vejlede spillerne (spørgsmål 23), og om de mener de har råd til det.

Figur 12-24: Klubbens muligheder for at tilbyde spillerne vejledning om job og uddannelse.

12.6 SPILLERNES FREMTID EFTER ENDT SPORTSKARRIERE

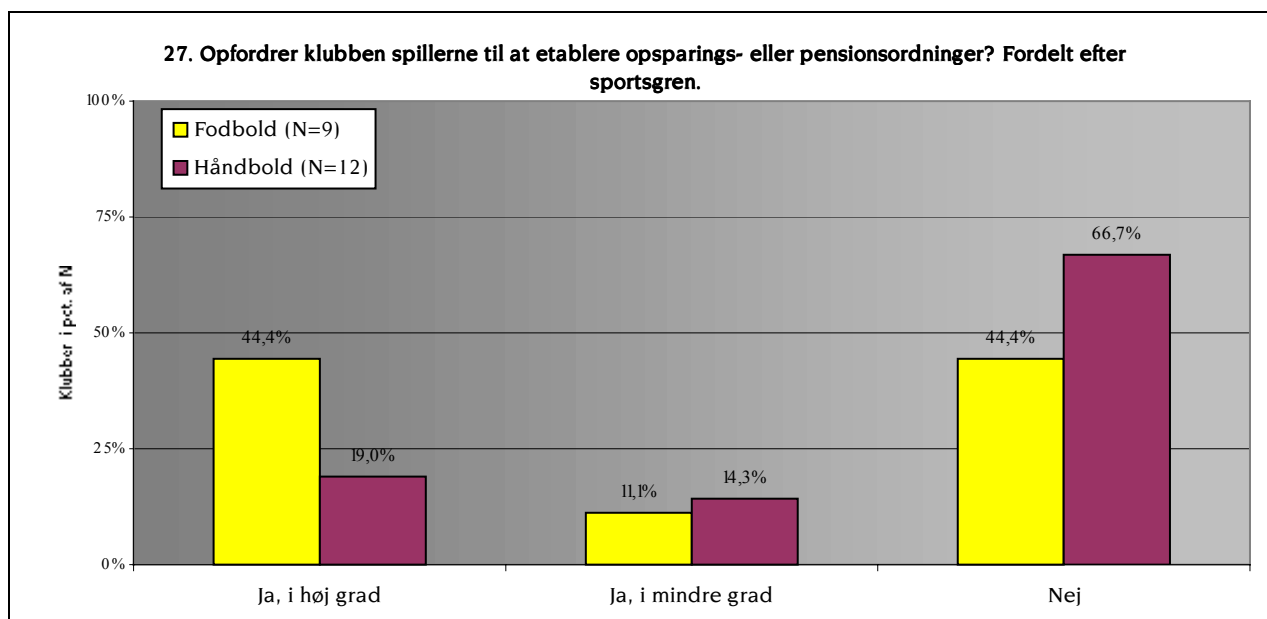
I spørgsmål 27 & 28 blev klubberne bedt om at angive, hvorvidt de opfordrer hhv. hjælper spillerne med at lave opsparings- eller pensionsordninger med henblik på tiden efter endt sportskarriere. Samlet svarfordeling for spørgsmål 27 fremgår af Figur 12-25.¹²¹

Figur 12-25: Opfordrer klubberne spillerne til at etablere opsparings- eller pensionsordninger?

Som det ses opfordrer langt størstedelen af klubberne ikke deres spillere til at oprette en opsparings- eller pensionsordning. En enkelt klub har i kommentarerne angivet, at de i samarbejde med Spillerforeningen (fodbold) har etableret en opsparingsordning for deres kontraktspillere.

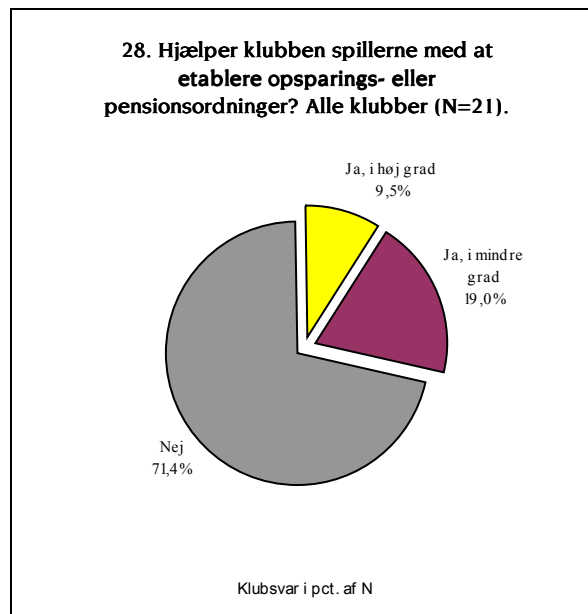
Opdeles på fodbold- og håndboldklubber fremkommer nedenstående fordeling gengivet (Figur 12-26), og noget tyder på, at fodboldklubberne i væsentlig højere grad end håndboldklubberne opfordrer spillerne til at spare op på forskellig vis. Således svarer over halvdelen af fodboldklubberne, at de i højere eller mindre grad opfordrer spillere til dette mens omkring to ud af tre håndboldklubberne svarer "Nej" til spørgsmålet. Dette kan formentlig tilskrives to forhold. For det første, at lønningerne i håndbold er så lave, at det er meget vanskeligt at spare op af den. For det andet har mange håndboldspillere et job eller en uddannelse, der gør at de ikke i samme udstrækning som fodboldspillere har et behov for at spare op til tiden efter sportskarrierens ophør.

Figur 12-26: Opfordrer klubberne spillerne til at etablere opsparings- eller pensionsordninger? Fordelt på sportsgren.

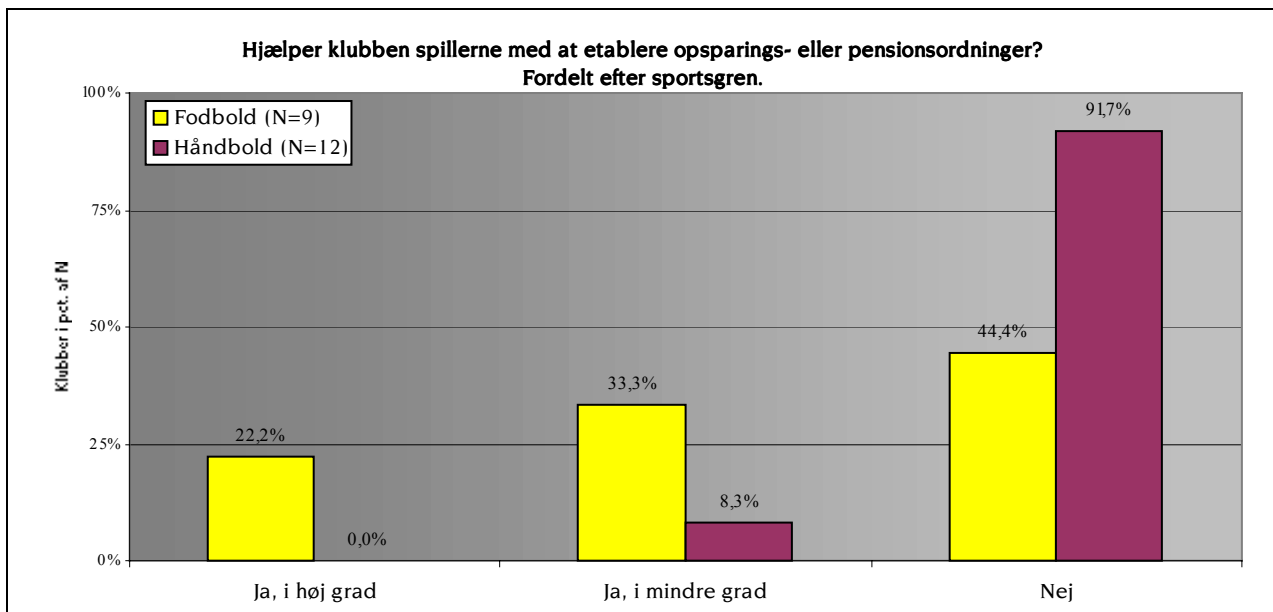
Den relativt lave andel af klubber, der opfordrer spillerne til at lave opsparings- eller pensionsordninger går igen når spørgsmål 28 betragtes. Her skulle klubberne angive, hvorvidt de konkret hjælper med at etablere sådanne ordninger. Som det kan ses af Figur 12-27 svarer hele 71,4% "Nej" til spørgsmålet: "Hjælper klubben spillerne med at etablere opsparings- eller pensionsordninger?".

¹²¹ Hertil skal det tilføjes, at to klubber har svaret "Ikke relevant/Ved ikke", og derfor er udeladt.

Figur 12-27: Hjælper klubben spillerne med at etablere opsparings- eller pensionsordninger?

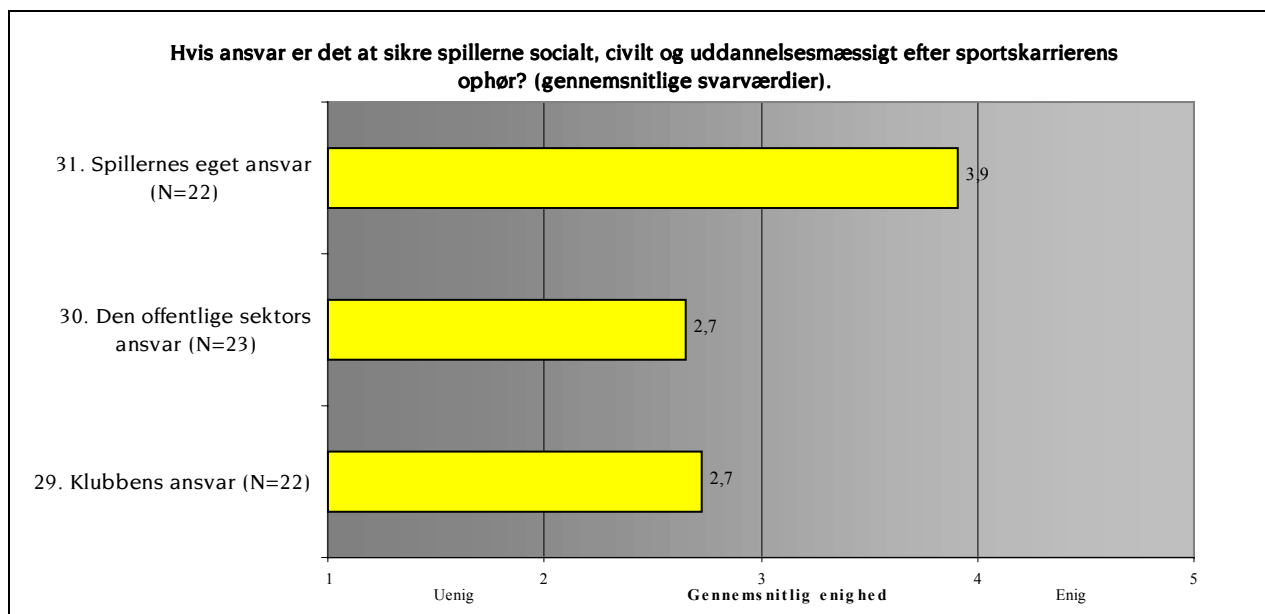
Opdeles på fodbold- og håndboldklubber fremkommer det, at det i stor udstrækning er fodboldklubberne, der hjælper med etableringen af forskellige opsparings- eller pensionsordninger (se Figur 12-28). Således har over halvdelen af fodboldklubberne angivet, at de hjælper spillerne mens 91,7% af håndboldklubberne angiver, at de ikke hjælper overhovedet.

Figur 12-28: Hjælper klubben spillerne med at etablere opsparings- eller pensionsordninger? Fordelt på sportsgrene.

At forskellen mellem håndbold- og fodboldklubberne er så markante må igen tilskrives professionaliseringsgraden, hvilket formentlig blandt andet bevirker at der ikke er det samme behov for klubhjælp blandt håndboldspillerne al den stund, at langt de fleste har et job eller en uddannelse ved siden af, og derfor kan lave pensionsordninger i dette regi.

Denne konklusion tydeliggøres imidlertid ikke af svarene på spørgsmålene 29, 30 og 31, der spurgte til, hvor ansvaret for at sikre spillerne socialt, civilt og uddannelsesmæssigt efter sportskarrierens ophør ligger. Er det klubbens (spørgsmål 29), den offentlige sektors (spørgsmål 30) og/eller spillernes (spørgsmål 31) ansvar? Her er der nemlig ikke betydelige forskelle mellem håndbold- og fodboldklubbernes svar i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt det er klubbens ansvar. Ligeledes er klubberne i de to sportsgrene også mere eller mindre enige i, hvor stort ansvar den offentlige sektor og spillerne selv har. Det giver derfor mere mening blot at kigge på de samlede svar på spørgsmålene. Af Figur 12-29 fremgår de gennemsnitlige svarværdier for de tre spørgsmål for alle klubber.¹²²

Figur 12-29: Hvem har ansvaret for spillernes civile, sociale og uddannelsesmæssige situation efter endt sportskarriere?

Som det fremgår er der blandt klubberne bred enighed om, at det primært er spillernes eget ansvar at sikre sig socialt, civilt og uddannelsesmæssigt efter endt sportskarriere. Den gennemsnitlige værdi for såvel kategorien "Klubbens ansvar" som kategorien "Den offentlige sektors ansvar" hælder begge mod den lave ende, mens gennemsnittet på 3,9 for kategorien "Spillernes eget ansvar" dækker over, at 18 ud af de 22 klubber er enige i varierende grad, mens resten af klubberne har svaret hverken "Enig eller uenig". Af tabellen nedenfor fremgår svarfordelingerne for de tre spørgsmål, der ligger til grund for den gennemsnitlige værdi.

	Meget uenig	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig	Meget enig	N
Klubbens ansvar (spm. 29)	0,0%	40,9%	45,5%	13,6%	0,0%	22
Offentlige sektors ansvar (spm. 30)	0,0%	47,8%	39,1%	13,0%	0,0%	23
Spillernes eget ansvar (spm. 31)	0,0%	0,0%	18,2%	72,7%	9,1%	22

Tabel 12-1: Hvis ansvar er det at sikre spillerne socialt, civilt og uddannelsesmæssigt efter sportskarrierens ophør?

Samlet kan det altså konstateres, at klubberne bekymrer sig om spillernes fremtid. Dog ser professionaliseringsgraden ud til at spille ind. Jo mere professionaliseret klubberne er, desto mere mulighed for at hjælpe. Samtidig er det dog også tydeligt, at klubbernes holdning er, at det i sidste

¹²² Hertil skal det bemærkes, at én klub har svaret "Ikke relevant/ved ikke" til spørgsmål 29, og én klub har undladt at

ende først og fremmest er spillernes eget ansvar at sikre sig i forhold til fremtiden efter endt sportskarriere.

12.7 KLUBBENS ØKONOMI OG KONTRAKTSPILLERE

Klubspørgeskemaet indeholdt udover de ovenstående afrapporterede temaer også spørgsmål angående klubbernes økonomi og udviklingen i antallet af kontraktspillere over tid. Desværre har besvarelsene fra klubberne vist sig så mangelfulde, at det af undersøgelsesgruppen er vurderet meningsløst at afrapportere svarene. Dels har mange af klubberne undladt at besvare spørgsmålene, og dels er der mange klubber, der har besvaret spørgsmålene forkert (dette gælder såvel spørgsmålene om økonomi som spørgsmålene om kontraktspillere). I forhold til udviklingen i kontraktspillere er indhentet statistisk materiale fra DBU og DHF. Dette gennemgås i kapitlet omhandlende kontraktforhold (kapitel 4). I forhold til spørgsmålene angående klubbernes økonomi er det i forbindelse med de kvalitative interview forsøgt generelt at komme ind på fodboldens og håndboldens økonomi set i forhold til klubberne. Resultaterne herfra omtales dels i kapitlet med kvalitativ analyse af klubinterviewene, dels i Bind I.

13. SAMLET ANALYSE AF DE KVALITATIVE KLUBINTERVIEW

13.1 INDLEDENDE BEMÆRKNINGER

I dette kapitel sammenfattes klubledernes syn på undersøgelsens problemområde. Der er foretaget i alt syv interview med ledere fra de danske topklubber, heraf fire fodboldledere og tre håndboldledere. De fire fodboldledere repræsenterer nogle af de største klubber herhjemme, og er således gode eksponenter for den professionelle eliteidræt. De adspurgte håndboldledere repræsenterer dels to af de bedst organiserede klubber, og dels hvad der må betegnes som en af de gode "mellem-klubber". Interviewreferaterne er optrykt i denne rapport som Bilag i kapitel 17.

De fleste interview er foretaget ude hos de respektive klubber, mens enkelte er gennemført som telefoninterview efter samme model som spillerinterviewene. Der er i det følgende henvisninger til de enkelte interview. Henvisningerne angives ved at anføre ledernes fiktive identitet "(åå)", "(øø)" osv. undervejs i teksten.

13.2 ANALYSE

Ikke overraskende er der betydelige forskelle på, hvordan de interviewede ledere opfatter undersøgelsens problemområde - særligt mellem de to sportsgrene. Klubledernes udsagn er særligt interessante i forhold til spørgsmålene om potentielle forbedringsmuligheder samt den langsigtede udvikling af den professionelle fodbold og håndbold i Danmark.

Kapitlet er struktureret svarende til den interviewguide, der dannede udgangspunktet for interviewene. Der blev herunder lagt vægt på trænings- og konkurrenceforhold, skader, klubbernes politik i forhold til spillernes uddannelse og tiden efter sportskarrieren, samt udviklingen i klubbernes økonomi og organisation.

Indledningsvist er det måske værd at hæfte sig ved dansk professionel sports forholdsvis tidlige alder. På trods af, at betalt fodbold blev indført tilbage i 1978 er det først i de seneste 10 år, at udviklingen inden for fodbolden er gået hurtigt i retning af egentlig fuldtidsprofessionelle vilkår. Tilsvarende har håndbolden i samme tidsperiode oplevet en lignende udvikling, om end udviklingen her går i retning af forskellige former for deltidsprofessionalisme. Disse bemærkninger udpensles kun her for at understrege, at erfaringerne fra interviewene viser, at fænomenet der undersøges er i stadig udvikling, og først nu er klubberne for alvor ved at have gjort sig systematiske erfaringer omkring, hvad det vil sige at drive professionel sport i Danmark.

13.3 TRÆNINGSMÆSSIGE OG SPORTSLIGE FORHOLD

De interviewede ledere udtrykker *generelt* - i tråd med spillerundersøgelsens resultater - at træningsforholdene er gode i de danske professionelle klubber. Det er dog en generel konklusion med visse forbehold:

Fra fodboldledernes vedkommende gives der udtryk for, at træningsmængden - og niveauet - ligger på, hvad der svarer til international fodbold. Om de nuværende forhold anses for tilfredsstillende synes dog at afhænge af, hvem man måler sig med. En leder fra en af de store klubber udtrykker det på den måde, at hvis man sammenligner de fysiske rammer (typisk træningsfaciliteter) med de europæiske topklubber så er *"vi lysår bagud, der er vi slet ikke på niveau med topklubberne"* (zz).

Flere fremhæver, at dér hvor dansk fodbold halter efter er med hensyn til banernes beskaffenhed og mulighederne for at træne på græs i det hele taget. Dels på grund af klimatiske forhold, der umuliggør udendørs træning på græs i længere perioder af året, og dels pga. de ressourcer, der afsættes til at pleje særligt træningsbanerne, er der lang vej op til den europæiske elite. De danske spillere træner således for lidt på græs, og de eksisterende baner har ikke en tilstrækkelig høj kvalitet. Men ellers er vurderingen, at det rent træningsmæssige arbejde er af en høj kvalitet, og et område som man hele tiden forsøger at forbedre. Nogle af fodboldlederne har dog forbehold i forhold til, hvor meget de helt unge spillere træner - dette forhold vendes der tilbage til i afsnittet om klubbernes uddannelsespolitik.

Håndboldlederne hæfter sig ved, at sporten efterhånden har opnået et semi-professionelt niveau, hvor der trænes meget og godt. Selvom det ikke helt modsvarer niveauet fra fuldtidsprofessionelle ligaer som Tyskland eller Spanien er det vurderingen, at de nuværende forhold giver spillerne gode muligheder for at udvikle sig sportsligt:

"Danmark skal finde sin rolle i det internationale spil. Vi skal udvikle talenter. Og så kan vi engang imellem blande os med de store. I hvert fald på herresiden. Vi skal konkurrere på miljøet. Danmark er et rart sted at være. Miljøet er heller ikke så cool business-agtigt. Kom til vores klub - vær her 4-5 år - så kan du komme til de rigtig store klubber. Men vent med at rykke til udlandet indtil de virkelige storklubber byder på dig. Men vi slås mod pengene og prestigen ved at spille i Tyskland. Og pengene dem kan vi i hvert fald ikke matche" (ææ).

Netop graden af professionalisering spiller ind her, for der synes at være en erkendelse af, at dansk håndbold er ved at have nået den øvre grænse for, hvor professionelt det kan blive.

"Jeg kunne godt tænke mig, at vore spillere havde fri hver dag kl. et, så de kunne træne kl. tre og så gå hjem og holde fri bagefter; men der er et økonomisk aspekt, der spiller ind her" (åå).

I stedet kan Danmark profilere sig på nogle meget dygtige trænere som garant for spillernes udvikling, tilbyde gode træningsmiljøer og give mulighed for at kombinere håndbolden med en

civil karriere. Der synes under alle omstændigheder at være konsensus om, at der ikke er grundlag for en egentlig fuldtidsprofessionel håndboldliga i Danmark, hverken for mænd eller kvinder. Graden af professionalisme hos klubber som Viborg, Kolding IF, Ikast Bording og GOG nævnes som det topniveau danske håndboldklubber kan stræbe efter.

13.4 SKADESPROBLEMATIK

Samtlige adspurgte giver udtryk for, at skader er en problematik som klubberne er meget opmærksomme på, og hvor der anvendes mange ressourcer.

Kun to af de interviewede anser herunder skadesmængder og -frekvenser som decideret urovækkende, idet alle understreger, at sportsgrene som fodbold og håndbold altid vil indeholde visse risikomomenter.

Det fremgår af interviewene, at klubberne hver især ofrer ganske betydelige ressourcer på såvel skadesforebyggelse som -behandling. Blandt alle de adspurgte fodboldklubber foregår der eksempelvis en udstrakt brug af private behandlingssteder, ligesom man har ansat læger, fysioterapeuter og massører til det daglige arbejde med spillerne. En fodboldleder begrundet tiltagene med, at *"Det offentlige system slet ikke er gearet til eliteidræt"* (vv). Klubberne stiller så høje krav til hurtig og effektiv behandling af deres professionelle spillere, at aftaler med private klinikker er en nødvendighed:

"Det har noget med det offentlige system at gøre; men omvendt kan man også sige, at selvfølgelig kan det offentlige ikke honorere de krav vi stiller. Hvis det sker om lørdagen, så skal vedkommende spiller egentlig kunne opereres om søndagen. Og det kan vi jo ikke forlange af det offentlige system (...). Men det har meget at gøre med det offentlige system (...) vi kan jo ikke have, at en spiller der skal opereres for menisk eller korsbånd skal vente 3 måneder. Det kan vi jo ikke bruge til noget" (øø).

Hvad angår doseringen af træningsmængden, viden om specifikke træningsmetoder etc. er klubberne tilsyneladende midt i en udviklingsfase, hvor man prøver at forøge sin viden og kompetence. En håndboldleder siger om det at afsætte ressourcer til en fysisk træner, og lave forskellige former for special- og balancetræning: *"Pengene lader til at være givet godt ud"* (åå) - underforstået, at det også har haft en effekt i form af færre skader. En anden håndboldleder peger på ansættelse af deciderede fysiske trænere som en måde at forbedre træningsmetoderne på, ud fra et rent fysiologisk synspunkt.

Denne pointe kommer også frem hos en af sportsdirektørerne i fodbold; her skønnes antallet af overbelastningsskader at være faldet betydeligt efter ansættelse af en fysisk træner, ligesom man efterhånden også har mere viden om hvordan træningsmængder og intensitet kan tilpasses såvel truppen som den enkelte spiller.

Der synes dog stadig at være et behov for mere viden på det idrætsmedicinske område, og bedømt

ud fra klubledernes udsagn er det et område man fortsat vil give høj prioritet. En af håndboldlederne mener sågar, at manglende idrætsmedicinsk viden er et af de områder, hvor dansk håndbold har de største problemer:

"Håndboldsporten har et problem i forhold til uddannelsen af vores trænere. De mangler en viden i at træne spillerne fysisk. Ikke taktisk og teknisk. Der er alt for mange korsbåndsskader i kvindehåndbold. Vi har været forskånet for dette, og det hænger delvist sammen med, at vi træner lidt anderledes. Men kvinderne er helt anderledes (fysiologisk red.). Vi vil bruge mere tid på at finde ud af, hvor forskellene mellem kvinder og mænd ligger. Vi skal opbygge og tilegne os mere viden (...). Vi skal til at basere vores fremtidige træning på statistik og viden. Vi ved ikke nok" (ææ).

Blandt fodboldlederne er det indtrykket, at givet klubberne fortsat tilstræber en fuldtidsprofessionel drift, så vil klubberne også prioritere dette indsatsområde højt.

13.5 KLUBBERNES HOLDNING TIL UDDANNELSE

Da der i interviewene blev spurgt ind til klubbernes holdning til spillernes uddannelse/job og tiden efter karrieren, gik mange af beskrivelserne på de samme fokuspunkter som kom frem i spillerinterviewene.

Helt grundlæggende kan man tale om betydelige holdningsforskelle mellem klubberne i de to sportsgrene, forskelle som først og fremmest må tilskrives de forskellige grader af professionalisering inden for hhv. fodbolden og håndbolden.

13.5.1 Fodboldklubberne:

Fodboldklubberne synes generelt at tilstræbe, at deres spillere får taget en ungdoms- eller en lærlingeuddannelse, så de fra 18- til 19-års alderen kan råde over spilleren på fuld tid.¹²³ Det gennemgående rationale er, at klubberne for at kunne udvikle spillerne til et tilstrækkeligt højt niveau fordrer fuldtidsprofessionelle vilkår:

"Fodboldspillere kulminerer i tyverne, der er de for længst ude af skolen, og vi har brug for - hvis de har talent nok - at de spiller på fuld tid. I stedet for at rejse verden rundt, eller gå rundt fire år uden at vide hvad de vil, kan de ligeså godt afprøve deres talenter i fodboldkarrieren (...) holder det så ikke, kan de jo altid spille fodbold på deltid eller som amatører, og gå i gang med en uddannelse når de er 22, 23 eller 24. Det er der jo masser af andre unge, der gør. Eller som skifter uddannelse tre gange, inden de finder ud af, hvad de vil være (...) eller åbner en butik. Det ser jeg overhovedet ikke noget galt i" (zz).

Samme informant understreger, at diskussionen om uddannelse og eliteidræt skal ses i forhold til om der tales om professionel sport eller amatøridræt. Og her er fodbold anderledes end mange andre sportsgrene i Danmark fordi klubberne også uddanner spillerne til et potentielt levebrød:

¹²³ Denne generelle "politik" kom også frem i forbindelse med rundbordssamtalen med udvalgte fodboldledere i undersøgelsens startfase.

"Det er et eller andet sted lidt forkert i forhold til professionel fodbold, fordi professionel fodbold er et erhverv. Man glemmer, at vi uddanner unge mennesker til et erhverv som fodboldspillere. Man ville heller ikke sige til en tømrerlærling: nå, "nu uddanner du dig som tømrer, læser du så noget ved siden af?". Der synes jeg det kikker lidt. Man vil ikke anerkende, at fodbold er blevet et erhverv (...). Hvis man er en dygtig fodboldspiller, og uddanner sig som fodboldspiller, så vil man være i stand til at kunne gøre en sportslig og økonomisk karriere, der rent faktisk sikrer én for resten af livet" (zz).

Et vigtigt spørgsmål i den forbindelse er naturligvis, i hvor stort omfang danske spillere vil kunne opretholde en indtægt, der kan "sikre for resten af livet". Og her er klubberne for så vidt helt på det rene med, at ikke alle kommer til at tjene tilstrækkeligt. Det er formentlig også på den baggrund, at det i forskelligt omfang billiges, at spillerne passer en uddannelse ved siden af - dog med behørigt hensyn til at passe fodbolden, som stadig har førsteprioritet:

"Det kan sagtens kombineres, hvis bare det er enkeltfag eller på deltid på en eller anden måde" (vv).

"Vi har intet imod, at vores spillere åbner en bog - tværtimod - men det er klart, at fodbolden har førsteprioritet. Det er det de får løn for. De er vældig godt lønnede (...) Men fodbold er et fag. Dét er vigtigt for mig at understrege, det ville jeg gerne have at også Kulturministeriet finder ud af" (zz).

En anden leder lægger vægt på spillerens egen motivation som det vigtigste. Klubben er som udgangspunkt for uddannelse; men forholder sig altid til eventuelle ønsker blandt spillerne fremfor at udstikke generelle retningslinier eller ligefrem opfordringer til spillerne: *"Det er spillerne som kommer til os, og så kigger vi på det" (vv)*. En tredje klub sørger for at arrangere seminarer, hvor forskellige uddannelsesinstitutioner kommer og præsenterer sig for i hvert fald at give spillerne et tilbud: *"Man kan ikke tvinge spillerne til noget; men man kan give dem et tilbud" (xx)*.

Bedømt ud fra såvel spillernes som fodboldledernes udsagn synes retningslinier, og tiltag af den slags at være tommelfingerreglen: at uddannelse/job på deltid meget vel kan accepteres under forudsætning af, at det ikke går ud over fodbolden - som set fra fodboldklubbernes side stadig er spillerens vellønnede job, der følgelig bør have en naturlig førsteprioritet.

Derfor er en nærliggende konklusion på klubbernes holdning til uddannelse, at det i vid udstrækning også vil afhænge af spilleren selv fx, hvad angår motivation og personlige ressourcer i forhold til det at følge et uddannelsesforløb - hvad der også kom frem i spillerinterviewene. Dette fordi uddannelsen under alle omstændigheder ville foregå på nedsat tid på den ene eller anden måde.

13.6 TEAM DANMARK GYMNASIUM

Der er blandt fodboldlederne en udbredt utilfredshed med det fireårige TEAM DANMARK-gymnasiums struktur i forhold til fodboldklubbernes behov. Spillerne kan ikke få fri til den nødvendige træning fordi skoletimerne ligger for fast: *"Det er håbløst. Det er ikke indrettet på holdidrætter" (yy)*. Af samme grund opfordrer flere af de interviewede fodboldklubber deres unge

spillere til at tage det treårige gymnasium; men hvor der er mulighed for fx ekstra undervisning som TEAM DANMARK-elev, fremfor at bruge et år ekstra på gymnasiet. I lighed med fodboldspillernes oplevelse af ordningen er problemet, set fra klubbernes side, at de unge spillere kun i meget begrænset omfang kan følge klubbernes træning om formiddagen. Set fra et sportsligt synspunkt er der derfor ikke de store begrundelser for ordningen. Nogle fremhæver endvidere, at de danske ynglingspillere træner mindre end deres udenlandske konkurrenter, hvad der også peger i retning af et behov for et mere fodbold-fleksibelt gymnasium.

Nogle af de adspurgte klubber mener på den baggrund, at man bør overveje deciderede fodboldgymnasier efter norsk model, hvor spillerne har tid til at træne mere end i dag, og hvor skolearbejdet og fodbolden er bedre tilpasset hinanden. Enkelte klubber barsler p.t. med at få etableret sådanne gymnasier eller fodboldefterskoler; men det synes at ligge noget ud i fremtiden før disse institutioner kan være en realitet.

Endelig kan nævnes, at flere af de interviewede klubber har stillet forskellige former for lektiehjælp til rådighed for klubbernes unge spillere for som det udtrykkes: *"Så er der ingen undskyldninger for vores 15- til 19-årige, eller vores ungseniører for den sags skyld, for ikke at læse lektier, og tage en ungdomsuddannelse"* (zz). En anden klub har også haft forsøg med lignende tilbud om lektiehjælp til spillerne; men uden, at det har været den store succes. Tiltag som disse i forbindelse med spillernes ungdomsuddannelse vidner om det ovennævnte skift, der sker når spillerne er 18-19 år og ungdomsuddannelserne er afsluttet. Herfra er kravene, og forventningerne nogle andre.

13.6.1 Håndboldklubberne:

De interviewede håndboldklubber kan siges at være eksponenter for en anderledes holdning. Grundlæggende er holdningen, at det ganske enkelt er nødvendigt for spillerne at have en civil karriere ved siden af håndbolden af to årsager. For det første ud fra et økonomisk synspunkt: der er simpelthen ikke tilstrækkelig høje lønninger til, at man for alvor kan leve af det. For det andet: det opleves som om, at spillerne fungerer bedre hvis de har noget at tage sig til ved siden af håndbolden:

"Det er i hvert fald vigtigt for os, at spillerne har noget ved siden af for vi tror på, at det er vigtigt for at spillerne fungerer også udenfor banen: jo bedre du har det derhjemme, jo bedre fungerer du også på håndboldbanen" (åå).

"Vi forventer og kræver, at man har fire timers anden aktivitet om dagen - enten arbejde eller uddannelse. Det er faktisk ikke et stort problem med de danske spillere. Det vil de gerne. Derimod er det lidt sværere at forstå for de udenlandske spillere" (...) "Vi har prøvet at have fuldtidsprofessionelle spillere; men det har vi fundet ud af, at det fungerer ikke" (ææ).

"Vi er ikke interesserede i håndboldspillere kun som håndboldspillere. Vi er interesserede i, at der bliver taget hånd om det hele liv, både på herre- og damesiden. Og det er helt klart, at det civile job kommer i første række, og håndbolden kommer i anden række. Men vi forsøger meget at få de to ting til at passe sammen" (øø).

Den ene af de adspurgte håndboldledere - som repræsenterer en af Danmarks største håndboldklubber - taler om, at dette fokus på karrieren udenfor banen også er en erkendelse af, at decideret fuldtidsprofessionalisme ikke var en holdbar vej, og at klubben måtte tænke bredere på hele truppen og undgå for mange "stjerner" i truppen:

"Vi fandt ud af, at vi ikke kan løbe så stærkt som det vil kræve at have alle på fuld tid. Vi skal ikke gøre os bedre end vi er. På den anden side kunne vi også se, at hvis vi gav nogle en halv million om året for at spille håndbold så blev de skøre i hovedet. De blev ikke dårlige håndboldspillere; men det var dårligt for holdet. Håndbold er holdspil. Vi vinder fordi vi er et bedre hold, ikke fordi de enkelte spillere er bedre håndboldspillere" (...)/jf. også:

"Da vi prioriterede om for nogle år siden var der simpelthen nogle spillere, der måtte gå ned i løn. Nu kan vi jo så tilbyde dem, at de kan tage en uddannelse samtidig" (ææ).

Man kan derfor næsten tale om en "nødvendighedens logik" inden for håndbolden; m.a.o. der gøres en dyd af nødvendigheden af ikke at kunne tilbyde professionalisme, og i stedet opfordres eller kræves det af spillerne, at de har aktivitet ved siden af håndbolden. Omvendt må det fra spillernes synspunkt siges at være positivt, hvis klubberne har denne erkendelse inde i billedet, og bevidst forsøger at tænke håndboldkarrieren sammen med den civile karriere. Eksempelvis i ovennævnte klubs tilfælde, hvor man har ansat en elitekonsulent der skal hjælpe, vejlede og støtte spillerne, særligt ved overgangen fra ungdoms- til seniorhåndbold.

De interviewede klubber er således opmærksomme på problematikken, og vil også gerne påtage sig et ansvar; men i lighed med fodboldklubberne fastholdes det, at spillerne i sagens natur også har et ansvar for sig selv:

"Vi forsøger at sørge for, at spillerne har en uddannelse ved siden af eller et job; men hvad de skal lave når vi ikke har med dem at gøre bagefter mener jeg egentlig ikke er vores bord. Men det er klart, at kommer de til os, og siger "jeg har det her problem kan du ikke hjælpe mig?", så vil vi gøre alt, hvad der står i vores magt" (åå).

"Vi føler et ansvar. Men selvfølgelig skal vi ikke gøre os selv bedre end vi er. Vi har da også haft eksempler på unge mennesker, der ikke har kunnet håndtere det. Men der er det altså guld værd at have en elitekonsulent. Men vi kan selvfølgelig kun hjælpe til en vis grænse - spillerne har også selv et ansvar" (ææ).

En udbredt praksis synes også at være, at man trækker på sponsornetværk og erhvervsklubber for derigennem at kunne tilbyde spillerne jobs eller praktik/trainee forløb, hvor både håndbolden og den civile karriere kan passes. Denne pointe kom også entydigt frem i klubbernes besvarelser af spørgeskemaet (se kapitel 12).

Opsummerende kan det siges, at håndboldklubberne i udpræget grad er præget af en "både-og" holdning, hvor der er opmærksomhed på spillernes behov for at passe en civil karriere sideløbende med håndbolden. Der synes derfor ikke at være de samme potentielle modsætninger, som der *kan* være hos fodboldklubberne fordi håndbolden ikke betragtes som decideret erhverv. I stedet synes tendensen at være, at klubberne tænker i forskellige former for

deltidsprofessionalisme, hvor spillerne enten kan studere eller arbejde på nedsat tid.

Den største udfordring p.t. synes derfor at være at få tilrettelagt forløb så begge dimensioner kan tilgodeses uden, at spillerne får alt for stressede hverdage.

13.7 KLUBBERNES HOLDNING TIL TIDEN EFTER SPORTSKARRIEREN

I interviewene blev der også spurgt ind til klubbernes holdning til tiden efter spillernes aktive karriere, m.a.o. om klubberne mente de havde et ansvar i det henseende. Håndboldklubberne mener - også set i lyset af deres "både-og holdning" til spørgsmålet om uddannelser - at denne problematik ikke er særlig relevant for dem. Håndboldklubbernes holdning er som allerede nævnt, at spillerne bør have en uddannelses- eller en erhvervsmæssig karriere ved siden af håndbolden, hvorfor diskussionen om tiden efter karrieren meget giver sig selv:

"Nu har jeg hørt mange, der har sagt at det er klubberne der har ansvaret for at spillerne sikres karrieremæssigt. Det mener jeg også tildels det er; men jeg mener på den anden side ikke, at man skal gøre spillerne dummere end de er. For i sidste ende er det spillernes eget ansvar. Folk er selvstændige personer; men man kan guide dem på vej. Vi vil meget gerne hjælpe så godt vi kan; men vi kan ikke stå og love at du kan blive fx brandmand når du har taget afsked med os" (åå).

En anden sammenligner sig direkte med fodbolden, og understreger håndboldens status som semi-professionel idræt. Erfaringerne er generelt, at spillerne klarer sig fint, og at klubberne ikke behøver at påtage sig ekstra forpligtigelser:

"Alle vores tidligere spillere har faktisk en civil karriere. Det er kun ganske få af de store stjerner, som Anja Andersen, der virkelig kan drive det til noget. Det prøver vi også at forberede spillerne på. Vi siger til dem: "Den dag du stopper, så slukker rampelyset. Så stopper journalisterne med at ringe". (...) Man skal have noget andet at falde tilbage på" (ææ).

For fodboldklubbernes vedkommende bliver problematikken opfattet på en anden måde. På den ene side er man opmærksom på problematikken, bl.a. set i lyset af diverse pressehistorier om tidligere professionelle spillere, der er blevet såkaldte "sociale tabere". På den anden side er der en udtalt skepsis imod at forpligte klubberne mere end på eksisterende kontraktlige forpligtigelser. Argumentet er, at klubberne i forvejen betaler høje lønninger og at andre virksomheder ikke tilbyder karriererådgivning. Ydermere har de at gøre med spillere, som i forbindelse med kontraktudløb er hårde forhandlere, som hvis muligheden byder sig, vil skifte til en anden klub hvis forholdene skønnes bedre. Dette længere citat illustrerer kernen i denne holdning:

"Hvorfor skal lige præcis fodboldklubber tilbyde karriererådgivning? Tanken er jo: "åh nej, de stakkels unge mennesker hvad skal de lave når de er færdige med at spille fodbold". Men hør nu her: spillerne indgår åremålskontrakter som giver dem en løn, der ligger langt højere end for en nyuddannet akademiker. De har gennemsnitlig en halv million om året - nogle har mere - plus det løse afhængig af, hvor godt de spiller (...). De tjener minimum det dobbelte af hvad en nyuddannet akademiker tjener, der har læst i måske 8 år (...). Her render en 18- til 20-årig knøs og tjener 400-500.000 kr. om året med mulighed for, i virkeligheden at spille på rouletten og blive mangemillionær, hvis han er dygtig nok. Hvad forhindrer ham i at lave en

etableringskonto og lægge 200.000 til side om året? Så kan han have måske to millioner at starte en forretning op på når han er 30 år. Hvem kan gøre det med en cand. merc. eksamen? Eller de kan slå sig sammen med folk, der har uddannelsen og ideerne og lave et company-skab, hvor de har kapitalen. Det er for mig at se, et overvurderet problem" (zz).

En anden fodboldleder fremhæver, at det vigtigste er spillernes eget engagement i forbindelse med job og uddannelse, m.a.o. at de selv har en holdning og tager et ansvar:

"Hvis man fx lover en spiller et job ved siden af, så læner de sig bare tilbage og venter på at vi skaffer dem et uden selv at have en holdning til, hvad det skal være. Det har vi set gennem flere år. Så det vigtigste er, at spillerne selv er motiverede. Jeg er meget kritisk overfor den der lidt formynderiske holdning om at skulle ordne alting for spillerne. Det er grundlæggende deres eget ansvar at tænke på, at der kommer en tid efter fodbolden" (vv).

En yderligere pointe - set fra klubbernes side - er, at fodbolden er at sammenligne med et erhverv og at de professionelle klubber er at betragte som erhvervsvirksomheder, der selv bruger ressourcer på at uddanne spillerne. En respondent sammenligner direkte med andre kulturinstitutioner som teater og musik, og undrer sig over, at der skal stilles særlige krav til fodbolden. Respondenten ønsker:

"at fastholde respekten for fodbolden som fag. Som noget man kan uddanne sig til. Hvor mange skuespillere, musikere har ikke fået at vide at deres forældre: "ja-ja det er meget godt med det skuespil eller violinspil; men er det noget man kan leve af, hvornår skal du have en rigtig uddannelse?" Og det er den lidt alfaderlige holdning, der ligger i undersøgelsens forudsætninger og kulturministerens bekymringer (...)" (zz).

Denne holdning er dog ikke ensbetydende med en fuldstændig negligering af problematikken; men der fremhæves to forhold. For det første, at spillerne har god tid til undervejs at tænke over tiden efter karrieren; men som en talentchef lakonisk udtrykker det, så gælder det for mange spillere, at *"de er nogle sløve padder"*. Derfor erkender selvsamme informant, at vedkommende *"tror der bliver problemer i fremtiden. Jeg synes de fleste er for dårligt forberedt"* (yy).

For det andet fremhæves det, at hvis der skal stilles yderligere krav til klubberne fx hvad angår karriererådgivning, så vil klubberne have noget igen. Enten i form af lavere lønninger til spillerne eller evt. offentlig støtte:

"Jeg mener, at Spillerforeningen risikerer at skyde sig selv i foden, hvis man kun stiller krav til klubberne. I så fald må spillerne også være indstillet på, at lønnen bliver 5-10.000 lavere om måneden. Med hensyn til karriererådgivning, så synes jeg ærlig talt det virker lidt ude af proportioner, for hvilke andre virksomheder tilbyder den slags karriererådgivning?" (vv).

"Jeg har ikke noget imod, at Kulturministeriet til gengæld for fx nogle tipsmidler kræver, at vi tilbyder en form for karriererådgivning. Men jeg vil have noget for det, vi skal ikke stilles dårligere end andre virksomheder" (zz).

Endelig nævnes det, at forestillingen om, at professionel idræt partout skaber sociale tabere heller ikke skal overdrives - der er også masser af eksempler på spillere, som har klaret sig fint efter

karrieren. En enkelt af de adspurgte ledere fremhævede dog, at klubbernes personalepolitik - fx hvad angår karriererådgivning eller mulighed for uddannelse - i fremtiden kan blive et selvstændigt konkurrenceparameter, hvis/når spillerlønnene begynder at falde:

"Jeg tror man om et par år vil se, at lønnen er faldet. Og så bliver vi nødt til at gå ind og se på: hvad er det de der forkælede spillere ikke kan finde ud af selv, og hjælpe dem lidt med det (...). Der er ingen tvivl om, at de klubber der får en god personalepolitik får sendt nogen signaler til omverdenen som selv de bedste fodboldspillere kan gennemskue" (xx).

Denne vinkel er i sig selv interessant, og måske et plausibelt fremtidsscenario. Bedømt ud fra interviewrunden i sin helhed synes det dog ikke at være en udvikling, der er nært forestående.

Som det fremgår af spillerundersøgelsen, har en del spillere ytret ønske om at arbejde inden for sportens verden efter karrieren. De adspurgte ledere kan godt nikke genkendende til dette ønske, men over hele linien fremhæves det, at selvom "sportsarbejdsmarkedet" ganske vist er vokset betragteligt de senere år, så er det ikke af en størrelse, så det kan absorbere mængden af spillere, der vil være assistenttrænere, salgsmedarbejdere, konsulenter eller lignende i klubberne. I stedet er en mere udbredt praksis, som nævnt ovenfor, at man benytter sponsornetværket til at skaffe spillerne regulære jobs, lærepladser eller trainee-stillinger efter karrieren.

13.8 UDVIKLINGEN I KLUBBERNES ØKONOMI OG ORGANISATION

Som et sidste forholdsvist bredt emne blev lederne også spurgt til deres forventninger til udviklingen i klubbernes økonomi og organisering.

Håndboldklubberne giver generelt udtryk for, at niveauet for dansk håndbolds professionalisme nok ikke kan blive meget højere (som omtalt ovenfor). Det vil sige klubber, der generelt er præget af forskellige former for deltidsprofessionalisme, og hvor kun enkelte spillere (hvis nogen overhovedet) spiller fuldtidsprofessionelt: *"For jeg tror ikke på, at der er økonomi til 15 fuldtids håndboldspillere"(00)*. Der er grænser for, hvor stor håndbolden kan vokse sig set i lyset af Danmarks størrelse og konkurrencen fra lønningerne i pengestærke ligaer som fx Tyskland. Med hensyn til damehåndbold er Danmark p.t. en af de lønførende ligaer; men det anses ikke for realistisk at kunne hæve niveauet meget mere:

"Vi er ved at få styr på økonomien i dansk håndbold. Konkursernes tid er ved at være overstået fornemmer jeg. Men man er nok lidt nødt til at vælge - vil man være et godt herrehold eller et godt damehold. Det er svært at kunne begge dele. Der er dobbelte omkostninger til løn, der skal to trænere til osv. Lønnen udgør jo op mod 80% af omkostningerne. Det er ikke ligesom i andre virksomheder. Man kan ikke lave de samme synergieffekter. Vi har været heldige med at få en sponsor, der udelukkende vil støtte kvindeholdet, ellers måtte vi nok have prioriteret kvinderne ned" (ææ) .

"Vi er nok nået til det økonomiske niveau vi realistisk kan komme op på. Hvis vi skal vokse skal vi til at tage penge fra fodbolden, og det bliver svært. Man må sætte sine mål realistisk. Det nytter ikke noget at sige, at vi skal være det nye Manchester United eller det nye Kiel. Dertil er Danmark for lille (...). I damehåndbold er det selvfølgelig

anderledes. Der er Danmark i høj grad økonomisk ledende. Det har været stigende de sidste fire-fem år. Men nu fornemmer jeg, at damehåndboldens økonomi generelt er stagnerende, selvom enkelte klubber som Slagelse nok kan vokse sig større" (ææ).

"Det er vigtigt at gøre sig klart, at man her i Danmark ikke kan konkurrere med lønningerne i Tyskland" (åå).

De interviewede håndboldledere giver samlet udtryk for, at dansk håndbold aldrig bliver deciderede forretninger som de største fodboldklubber. Det økonomiske grundlag er ganske enkelt ikke til stede, og håndboldens præg af at være en landsby-sport understreges også af dens vestlige skævvridning: de største håndboldklubber ligger i fortrinsvis mellemstore byer eller deciderede landsbyer, hvor der trækkes meget på frivillige ledere og det lokale erhvervsliv. Dette grundlag er ikke til stede i storbyerne, som af samme årsag også er meget dårligt repræsenteret i de bedste håndboldrækker. En af håndboldlederne mener, at en øget professionaliseringsgrad formentlig kun kan nås ved samarbejde med andre idrætsgrene, fx fodboldklubber. Det vil sige etableringer af fælles eliteoverbygninger, hvor man kan give sponsorer bedre eksponering gennem hele året og opnå besparelser på administrationsudgifter.¹²⁴

"Der tror jeg man kunne hente rigtig meget (...) håndbolden isoleret set, der er nok ikke meget mere at hente. Også fordi håndbolden p.t. er den idrætsgren, der er mest eksponeret på landsdækkende tv overhovedet (øø)".

De adspurgte fodboldledere ser andre scenarier for udviklingen af deres sport. Man er generelt enige i, at der kommer til at finde en polarisering sted mellem de danske klubber, hvor nogle enkelte skiller sig ud med solidt økonomisk grundlag og internationale ambitioner, mens andre klubber skal prioritere at få sammenhæng mellem udgifter og indtægter, og måske indstille sig på lavere lønninger eller flere deltidspillere.

Også blandt de store klubber er det opfattelsen, at der er et pænt stykke til europæisk topniveau:

"Jeg tror grænsen for Danmark ligger omkring kvalifikation til Champions League – for lige gyldigt, hvilket hold i Danmark der er tale om. Skulle man tale om 1. og 2. division i Europa, så ligger vi [danske hold generelt set] i den høje ende af 2. division" (xx).

Dette betyder imidlertid ikke, at man - set fra disse klubbers synspunkt - kan gå på kompromis i forhold til de internationale krav til professionel fodbold.

"Men professionel fodbold stiller altså nogle krav til struktur, økonomi, organisation og know-how og dermed igen også til de faciliteter vi stiller til rådighed. Der kan man ikke springe over, hvor gærdet er lavest (...)" (zz).

Omvendt taler andre om, at der generelt er kommet en større bevidsthed om, at sætte "tæring efter næring" i nogle af de klubber, der de senere år har oplevet store driftsunderskud. Med de forskellige klubbers økonomiske udgangspunkter in mente synes det klart, at det er forskellige udfordringer de danske klubber kommer til at stå overfor. De store velkonsoliderede klubber kan

¹²⁴ Det skal i den forbindelse nævnes, at Aab og Aalborg HSH allerede har etableret et samarbejde i den stil. Tidligere har også Lyngby FC og Virum Sorgenfri Håndboldklub forsøgt sig med et fælles eliteselskab.

fortsætte den hidtidige drift og aspirere til europæisk niveau. De øvrige synes i højere grad at skulle pejle i retning af stabilisering eller måske endda neddrogning af aktivitets- og ambitionsniveauet.

På baggrund af interviewmaterialet er en forsigtig vurdering, at fodboldarbejdsmarkedet som helhed ikke kan forventes at vokse som midt i 90'erne, da mange klubber satsede hårdt og skrev et stort antal fuldtidskontrakter. Dertil er for mange klubber presset økonomisk. Desuden må det tages i betragtning, at såfremt de lidt mindre klubber fortsat har problemer med at opretholde en fornuftig drift, vil spillerlønnene i sidste ende også falde.

Formuleret omvendt kan man for disse klubbers vedkommende sige, at det er svært at se hvilke forhold, der taler for en fortsat stigning i antallet af kontraktspillere og lønsummer.

14. BILAG: FORBEDRINGSBEHOVSTABEL

		Behov for forbedring af...										
		66. ...skadeforebyggelse og skadesbehandling	67. ...restitution og hvile	68. ...træningsforhold	69. ...kombinere sport med familie/venner	70. ...kombinere sport med uddannelsesforløb	71. ...kombinere sport med civilarbejde	72. ...uddannelses- og erhvervsvejledning	73. ...opsparing til tid efter sportskarriere	74. ...vejledning og bistand ved kontraktforhandlinger	75. ...ferieafholdelse	76. ...medindflydelsen
Kun sportskarriere	Gns.	2,6	2,2	2,7	2,3	2,6	2,0	2,5	3,1	2,7	2,7	2,5
	N	112	113	113	114	103	94	96	108	110	110	111
Erhvervsarbejde	Gns.	2,8	3,1	2,6	3,0	2,6	2,9	2,4	2,9	2,9	3,2	2,8
	N	110	112	113	111	94	108	93	100	104	105	103
Under uddannelse	Gns.	2,6	2,8	2,3	2,8	2,6	2,2	2,3	2,8	3,1	3,1	2,5
	N	162	164	164	163	162	113	150	146	156	159	155
Fuldtids	Gns.	2,7	2,4	2,6	2,4	2,5	2,0	2,5	3,1	2,7	2,8	2,5
	N	131	132	132	132	119	110	113	126	126	127	128
Deltids	Gns.	2,7	2,9	2,5	2,8	2,6	2,4	2,4	3,0	3,1	3,0	2,6
	N	115	117	118	118	113	98	105	107	112	116	112
Bibeskæftigelses	Gns.	2,6	2,8	2,5	3,0	2,6	2,6	2,4	2,7	2,9	3,1	2,6
	N	126	127	127	125	115	100	110	112	120	121	117
Håndboldkvinder	Gns.	2,7	2,9	2,2	3,1	2,6	2,7	2,4	2,9	3,1	3,2	2,6
	N	98	100	101	100	98	75	88	85	94	95	94
Håndboldmænd	Gns.	2,5	2,9	2,3	3,0	2,4	2,7	2,3	2,7	2,9	3,1	2,7
	N	99	100	100	100	87	86	89	92	97	97	95
16-20 år	Gns.	2,7	2,6	2,5	2,6	2,7	2,2	2,5	3,0	3,1	3,1	2,4
	N	140	141	141	140	140	108	128	126	132	139	132
21-25 år	Gns.	2,6	2,8	2,5	2,8	2,7	2,3	2,4	3,1	3,2	3,1	2,8
	N	124	126	127	126	118	104	112	120	122	121	122
26-38 år	Gns.	2,7	2,6	2,6	2,7	2,2	2,5	2,2	2,7	2,4	2,7	2,6
	N	132	134	134	134	112	113	109	120	126	126	124
Fodbold	Gns.	2,7	2,5	2,8	2,4	2,6	2,0	2,4	3,1	2,8	2,9	2,5
	N	199	201	201	200	185	164	172	189	189	194	189
Håndbold	Gns.	2,6	2,9	2,3	3,1	2,5	2,7	2,4	2,8	3,0	3,1	2,6
	N	197	200	201	200	185	161	177	177	191	192	189

15. BILAG: KLUBBER I SUPERLIGAEN SAMT KLUBBER I DEN MANDLIGE HHV. KVINDELIGE HÅNDBOLDLIGA 2001/2002

15.1 HERREHÅNDBOLDLIGAEN

GOG/Gudme
KIF Kolding
Kolding Håndboldklub
Team Helsingør
Virum-Sorgenfri HK
Aalborg HSH
Ikast/Bording EH
Skjern Håndbold
Team Tvis Holstebro
Bjerringbro FH
Viborg HK
Århus GF
FIF, Kbh
Ajax-Farum

15.2 DAMEHÅNDBOLDLIGAEN

FOX TEAM Nord
Ikast/Bording EH
Viborg HK
Randers HK
Skovbakken
Horsens HK
Team Esbjerg
KIF Kolding
GOG/Gudme
Slagelse F.H.
Virum-Sorgenfri HK
FIF, Kbh.

15.3 SUPERLIGAEN

AaB
AB
AGF
Brøndby
Esbjerg FB
FC København
FC Midtjylland
Lyngby FC¹²⁵
OB
Silkeborg IF
Vejle Boldklub
Viborg FF

¹²⁵ Lyngby FC gik mens denne undersøgelse var i gang konkurs, og mistede i den forbindelse alle sine kontraktspillere. I spørgeskemaerne udsendt til de tidligere kontraktspillere i Lyngby vedlagde undersøgelsesgruppen et brev, hvori spillerne blev bedt om at svare som, hvis de stadig var ansat i Lyngby FC. Undersøgelsesgruppen tager for givet, at de spillere som tidligere har spillet i Lyngby, og som har besvaret spørgeskemaet, har svaret således. Det skal nævnes, at Lyngby i forbindelse med udsendelse af klubs spørgeskemaet ikke fik tilsendt et spørgeskema.

16. INTERVIEWREFERATER, SPILLERE

16.1 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (AA) I SUPERLIGAEN

Onsdag 26. februar 2002

Baggrundsoplysninger

- 31 år. Har spillet i forskellige superligaklubber siden 19 års-alderen. Har ikke været udtaget til nogle landshold.
- (aa) er efter en kort periode som fuldtidsprofessionel i udlandet nu tilbage i sin klub. Interviewet er foretaget mens (aa) var i udlandet.
- (aa) har en toårig erhvervsuddannelse.

Angående vejledning i forbindelse med kontrakter

- (aa) taler om, at der i Danmark ikke er de store problemer med kontrakter og kontraktunderskrivelser. (aa) har dog oplevet problemer i forbindelse med sin udenlandske klub angående de forskellige forhold. Har kun haft sporadisk hjælp fra den gamle klub; men mener godt han kan hente hjælp hos dem, hvis det går galt i det udenlandske. Fortæller ikke meget generelt om kontraktvejledning.

Forholdet sportskarriere – uddannelse

- (aa) har efter handelsskolen selv taget en toårig erhvervsuddannelse. (aa) blev kort tid derefter fuldtidsprofessionel. *"Jeg har altid selv set det sådan, at jeg ville have noget at falde tilbage på. Der var jo ingen dengang, der vidste om man ville blive fast mand på et superligahold, eller om man ville komme til at tjene penge".*
- Med hensyn til om folk gør noget ved uddannelsen ved siden af: (aa) siger, at nogen læser noget ved siden af; men synes at de unge i dag bliver revet med i fodbolden alt for tidligt. Man bliver professionel for tidligt. *"Det er måske lidt for tidligt, og det er måske derfor mange falder fra"* (her mener (aa) fra fodbolden fordi der er mange ofre i en tidlig alder).
- Med hensyn til om det kan lade sig gøre at kombinere sport og uddannelse: *"Det er svært; men det kan lade sig gøre. Det kommer an på, hvordan man er indrettet som menneske. Om man kan rumme det".*
- (aa) har ikke kendskab til, hvorvidt de unge spillere bliver vejledt godt nok i klubberne. Mener det ville være rigtigt, hvis spillerne fik noget uddannelse ved siden af, og klubberne hjalp dem med det. I de klubber, hvor (aa) har været i (i Danmark) har der været rimelig forståelse for at få en uddannelse (på det tidspunkt og i de klubber, hvor (aa) selv tog en uddannelse hhv. var under uddannelse).

Opsparing

- (aa) mener, at det da ville være godt hvis man kunne lave nogle specielle opsparingsordninger; men mener ikke specielt, at fodboldspillerne bør have fordele. Der er mange andre (ikke sportsfolk), der har brug for særlige ordninger. Så hvorfor specielt fodboldspillere?

Skader

- (aa) mener generelt ikke, at træningsmængden og antallet af kampe er med til at give skader. *"Det er noget pyldreværk en gang imellem".*
- (aa) har været ude for, at han er blevet presset til at spille for tidligt efter en skade. *"Ja, det har jeg da. Men spillere i dag er heller ikke gode nok til at sige fra. De er bange for at blive sat af holdet. Og så er der nogen, der tager de der gigtpiller og skidt og lort. Det foregår mange steder, det er der ingen tvivl om".* (aa) mener principielt, at det er forkert; men det foregår.

Forholdet sportskarriere - fritid (ferie)

- (aa) synes, at folk har den ferie de skal have: *"Jeg synes da folk har det ferie de skal have. Det har jeg aldrig set som et problem. Vi har jo ferie som alle mulige andre. Der synes jeg da vi har været rimeligt forkælede".*
- Med hensyn til barsel har (aa) ikke selv villet have det. Har haft god tid, og man har selv valgt jobbet (som fodboldspiller).

Forbedring og ønsker for fremtiden

- Forholdene er generelt i orden, der er ikke behov for de store forbedringer. Tøjet bliver vasket, og maden bliver lavet til et symbolsk beløb. *"Der er ikke noget specielt. I de klubber jeg har været i har vi haft det godt".*

Andet

- (aa) siger, at lønniveauet i de danske klubber generelt er på vej ned.

[Interviewet afsluttes]

16.2 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (BB) I SUPERLIGAEN

Torsdag 28. februar 2002

Baggrundsoplysninger

- (bb) er 25 år.
- Fuldtidskontrakt med superligaklub.
- Har afsluttet alm. gymnasium. Læst på mellemlang videregående uddannelse, men droppede ud pga. tidspresset og sportskarrieren.

Forholdet sportskarriere - uddannelse

- Man kan godt kombinere sport og uddannelse; men det kræver at man vælger en uddannelse med få forelæsninger og meget selvbestemmelse. Mødepligt og holdundervisning kan ikke lade sig gøre; studiet må ikke kræve 37 timer om ugen, så bliver tidspresset for stort.
- Klubben kan godt gøre noget for at få spillere, der også gerne vil uddanne sig, til at få det til at fungere. F.eks. fik (bb) en deltidskontrakt da han startede i sin nuværende klub, men det blev med *"et ben i hver lejr"*.
- Om at kombinere uddannelse og sport: *"Det bliver sådan noget med, at man ikke træner fuldt ud med alle de fuldtidsprofessionelle, og så får man ikke det samme udbytte. Så mener jeg*

ikke, at der er noget formål med at være i sådan en klub og dyrke idræt på det niveau (...). Det klubben kan bruge de spillere til, det er, at de kommer når der er mange skader i den primære trup og hvis der skal fyldes ud hist og pist. Så er det jeg mener, at så kan man ligeså godt spille på niveau hvor man føler man kan bidrage med noget”.

- Grunden til at lave noget ved siden af sporten kan være, at det ikke føles helt så surt når man ikke er på toppen. Men (bb) forstår sagtens, hvorfor de fleste fravælger uddannelse.
- (bb) føler personligt, at ulempen ved kun at have sporten er, at når det ikke går så godt så får man lidt "kolde fødder", og bliver i tvivl om man har valgt det rigtige.
- At tænke på fremtiden bliver let en hæmsko, og som fodboldspiller er det en fordel at tænke kortsigtet. De fleste har viljen til at sætte sig ned og finde på noget efter endt sportskarriere. I nuet kan man ikke gøre andet end at lægge penge til side til uddannelse og forbrug i fremtiden.
- Om klubbens økonomiske rådgivning af spillerne: *"Jeg så da gerne, at der var nogle fordele og noget bedre rådgivning. Jeg ved da godt, at der er noget rådgivning inde hos Spillerforeningen; men det er sådan noget man selv skal opsøge. Måske burde de tage lidt hårdere fat i nakken på folk. Spillerforeningen er nogle gange ude og fortælle om kontraktforhold osv., og på samme måde kunne man så gå ud og fortælle hvad man synes var en god ide i forbindelse med ens penge. Om pensionsordninger osv. Sådan noget kunne man måske godt gøre, især over for de unge spillere”.*

Forholdet sportskarriere – fritid

- Der er masser af tid uden for banen; men derudover er der også massage, behandling, møder og taktik. Så alt i alt er man i klubben i en hel arbejdsuge. Man bruger en masse energi på sporten i løbet af en uge.
- Fritid bruges på hvile, spille golf, gå ud med vennerne, være sammen med vennerne. (bb) føler, at han har nok fritid; men kun fordi han har droppet sin uddannelse.
- Spillerne har ret til fem ugers ferie, og det fungerer perfekt. Barsel er det lidt anderledes med. Det er et perfekt tidspunkt at stifte familie på mens man er fodboldspiller, for man kan faktisk passe børn mens man har hviletid. Men det er uhørt at tage 14 dage fri fra træning, for det sætter én yderligere bagud.
- Der er ingen formelle restriktioner på fritiden, så længe man kan yde hvad der kræves når man er på banen. Når der er landskamp har superligaen friweekend, og så kan man fejre det med en bytur.

Trænings- og konkurrenceforhold

- Socialt kan (bb) ikke ønske sig bedre forhold.
- Fysisk er forholdene elendige. Klubben præges af problematiske fysiske forhold. (bb) mener dog, at det er et spørgsmål om tid før der bliver rettet op på disse forhold.
- (bb) har haft en del skader. Det betyder, at han ikke har trænet; men brugt en masse tid med klubbens fysioterapeut, hvor han øver og genoptræner. Klubben er god til at tackle skadede spillere, og der er stor opbakning og støtte til skadede spillere. Dog står man ikke så godt, hvis man har været skadet i 1-2 år op til en genforhandling af sin kontrakt.

- Om dilemmaet i at være skadet: *"Det er noget af det sværeste som fodboldspiller når man, efter en skade, kan mærke at man er lige ved at være der og føler, at man næsten kan træne med - måske ikke på 100%, men så lidt derunder. Og derfra til så at sige fra, og sige "Nej, jeg må sgu nok hellere vente lidt med at komme i gang". Og når man så ikke laver andet end at være fodboldspiller, så er der ikke noget mere frustrerende end at være skadet".*
- *(bb)* har selv været skadet og synes det er meget surt. Når man er skadet føler man sig ikke rigtig som en del af holdet, og derfor vil *(bb)* gøre alt for at undgå genoptræning og komme ud og træne med en bold som han er ansat til. Men når man har prøvet at gå i gang for tidligt én gang, så gør man det ikke igen.

Fremtiden

- *(bb)* er glad og tilfreds, og tænker i det daglige ikke meget over hvad der kunne gøre anderledes. Han passer sit "skema", og spekulerer ikke over forandringer. De ting han ville ønske var bedre kan der ikke ændres på: at han var mindre skadet, at man ikke løb så meget - men havde bolden mere med - i begyndelsen af hver sæson.

[Interviewet afsluttes]

16.3 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (CC) I SUPERLIGAEN

Mandag 11. marts 2002

Baggrundsoplysninger:

- *(cc)*, 21 år, udeboende.
- Fuldtidskontrakt med superligaklub. Har været på Y- og U-hold.
- Har afsluttet alm. gymnasium og påbegyndte universitetsstudium sideløbende med fodboldkarrieren. Er sprunget fra, og koncentrerer sig p.t. udelukkende om fodbold.

Forholdet sportskarriere og uddannelse

- Kommer fra en mindre klub, hvor han tog studentereksamen. Spillede på det tidspunkt på en bibeskæftigelseskontrakt og passede de to ting sideløbende. Startede på universitetet lige efter gymnasiet og læste knap et år. Stoppedes studiet mens han stadig var i den mindre klub, primært fordi han følte, at han var startet meget tidligt med at læse videre og ikke var sikker i sin sag.
- Kort efter fik han mulighed for at komme til sin nuværende klub, og startede der. *(cc)* understreger, at det ikke var pga. klubsiftet at han stoppede på studiet; den beslutning var truffet i forvejen.
- *(cc)*'s professionelle karriere har egentlig ikke ændret det store på ønsker for uddannelse og erhverv; men det er klart at omstændighederne er anderledes nu i forhold til for to år siden. *"Da jeg startede i (klub red.) havde jeg store planer om at læse noget ved siden af, måske bare på halv tid; men det er jeg aldrig rigtig kommet i gang med. Jeg har følt, måske også fordi jeg kom til at spille ret hurtigt (...), jeg har ikke haft overskud til at gøre det selvom arbejdsdagen måske ikke er så lang. Jeg var fysisk træt af at træne mere end, hvad jeg har været vant til".*

- De planer (cc) havde om at gå i gang med et universitetsstudium, måske om aftenen, er han bare ikke kommet i gang med.
- Det eneste, der er lavet om på længere sigt er, at (cc) har den økonomiske frihed til at tage den tid et studium tager. Hans ambitioner, og mål er de samme.
- (cc) om muligheden for at kombinere topfodbold og fx uddannelse: Oplever, at man godt kan tage sig tid til lidt uddannelse ved siden af; men det afhænger meget af, hvor motiveret man er. Man skal virkelig gide studiet. Nævner, at han efter sin kontraktunderskrivelse er begyndt at gå til sprogundervisning et par gange om ugen, og her har han ingen problemer med motivation. *"Det er der rigelig tid til, så det havde der også været til et studie, hvis jeg havde været motiveret for det"*.
- Understreger igen, at det ikke er let; man vender sig let til en bestemt hverdag. Når man spiller tit - også på U-landsholdet, hvor der er meget rejseaktivitet – så er det spørgsmålet om, hvor meget man har kunnet følge med på et studium. Man ville have meget fravær. I bund og grund et spørgsmål om motivation; hvis man virkelig gerne vil det, så kan man nok også finde tid til det. Det er selvfølgelig meget forskelligt fra person til person. Har selv oplevet det som vanskeligt at kombinere de to ting.
- Var selv med på ITU-projekt, hvor man bl.a. skulle lave dagbog om uddannelsesplaner. Undersøgte i den forbindelse muligheden for at læse en HD, to gange om ugen om aftenen. Kunne ikke lade sig gøre i praksis; uddannelsen ville komme til at fylde for meget pga. regler om, hvor hurtigt forskellige dele skulle være bestået. Dette var også klubbens synspunkt; uddannelsen ville komme til at fylde for meget.
- (cc) havde tænkt det parallelle uddannelsesforløb med fodbolden ind som en slags gardering, hvis han ikke slog til i klubben og fik spilletid. Betragtede egentlig sin fuldtidskontrakt som en chance; men havde hele tiden øje for den anden dimension hvis han ikke slog til. Nu går det godt med fodbolden, og derfor koncentrerer han sig udelukkende om den nu.
- (cc) om forbedringsmuligheder for at læse/starte erhvervskarriere som fodboldspiller: På universitetet kan man principielt strække sin uddannelse over 12 år, hvis det er det man vil. Så er spørgsmålet bare, hvad man får ud af det. *"Man kunne måske lave en opsparingsmulighed, så man kan spare op til en uddannelse efterfølgende. Så man ved, at man økonomisk har 3-4 år hvor man har mulighed for at tage en uddannelse. Når du er meget mere end de 25 år og endnu ikke har fået chancen i udlandet, så skal man til at blive lidt bekymret om hvad man skal bagefter. Selvom lønnen herhjemme er højere end gennemsnittet, kan du ikke spare noget rigtigt op herhjemme, fordi skatten er så høj som den er. Jeg synes det ville være en fordel, hvis man kunne lave nogle initiativer, så man kunne tage en uddannelse efter karrieren"*. Måske også en bedre vejledning og at klubberne var medvirkende til, at der lå nogle planer for spillerne, det er jo ikke alle der vil læse videre.
- *"Jeg tror der er mange spillere der tænker på den måde, at man **håber** på at dét eller dét sker, man håber f.eks. på en udlandskontrakt. Man lægger spørgsmålet om, hvad der skal ske efter karrieren lidt hen. Man burde måske være lidt mere kontant, og gøre noget ved det"*.

- I (cc)'s klub virker det **udadtil** fx med ITU-projektet, at det går de ind for med uddannelsesplaner og dit og dat. Men på den anden side virker det også lidt begrænset: *"de vil jo heller ikke have, at man læser for meget. Det er ikke sikkert, der er den store opbakning til det. Det vigtigste fra deres synspunkt er selvfølgelig fodbold, at man er klar til det, og det kan man selvfølgelig også godt forstå fra deres synspunkt"*.
- Mange ældre spillere aner ikke, hvad de vil efter karrieren.

Mulighed for at holde fri, ferie

- Hvis man kigger på timetal er det ikke en speciel hård hverdag, der er dog det væsentlige forhold, at man skal møde i klubben faktisk hver dag. Enkelte gange er der en ugentlig fridag. Selve hverdagen er ikke så hård, det er mere det rent psykiske med at sætte sig op til nye vigtige kampe, f.eks. hvis man har været ude at spille midtugekampe. Men (cc) synes ikke han kan sige, at han har en hård hverdag.
- Har god tid til at se venner og familie.
- Er rimelig tilfreds med mulighederne for restitution og ferie. Efter kampe i weekenden er der altid restitution dagen efter, hvor der er let træning. Understreger, at de som spillere får den ferie som de er berettiget til, dvs. typisk to uger om sommeren og tre-fire uger i vinterpausen i december måned. De forhold hænger godt nok sammen.

Skadesproblematik:

- Det er ikke så vigtigt med fx antallet af kampe eller de forskellige klubber. Det vigtigste er hvordan den enkelte chefræners træningsfilosofi er, hvor hårdt der bliver trænet. At der er en klar sammenhæng mellem træningsmængde og antallet af skader. I (cc)'s klub fik de sidste år en ny træner, der lagde stilen helt om. Til forskel fra tidligere trænere, der altid havde planlagt en meget hårdere træning - fx hvis det gik dårligt - lagde den nye træner stilen helt om. Både hvad angik træningsmængde og intensitet, og det havde den effekt at vi faktisk ikke havde nogen skader, på nær en enkelt korsbåndsskade som var et hændeligt uheld.
- Det vigtigste er chefrænerens stil, der er sjældent en rød tråd igennem klubberne. Det er utrolig vigtigt med restitution, også i forbindelse med styrketræning. Er godt tilfreds med, hvordan det kører nu.

Kontraktforhandlinger og rådgivning

- Har altid brugt rådgivning i forbindelse med sine kontraktforhandlinger. Brugte sin familie ved den første kontrakt, det kan være lidt svært at gennemskue.
- I forbindelse med skiftet til sin nuværende klub var der en del spilleragenter, der henvendte sig: *"men jeg følte ikke rigtig, at jeg kunne stole på nogen af dem"*. Brugte i stedet for Spillerforeningen, og var meget tilfreds med deres rådgivning; fik en mand fra Spillerforeningen til at forhandle for sig.
- I forbindelse med et muligt skifte til en udenlandsk klub var der også en masse agenter, der ringede og ville have en aftale, hvor de kunne forhandle på (cc)'s vegne. Men *"jeg følte ikke, at jeg kunne stole 100% på dem, og jeg var også nervøs for at binde mig til en bestemt agent i*

måske 2 år og dermed snævre mine muligheder ind. Det er en kendt sag, at nogle agenter kun har gode forhold og forbindelser til enkelte klubber i fx ét bestemt land, og der var jeg lidt nervøs for at lukke mine muligheder”.

- Er svært at gennemskue. Endte gennem anbefaling fra en anden spiller med at få kontakt til en advokat med kendskab til fodboldverdenen. Følte, at han var til at stole på, og som kunne tage sig af eventuelle henvendelser og vurdere dem. Denne rådgiver har også viden om andre forhold, f.eks. omkring forsikringer som han vil benytte sig af.
- *”Det er lige meget hvem man snakker med. Når de kontakter én, så er det fordi de kan tjene penge på én. Det vigtigste er at finde nogen, man føler man stole på, og så selvfølgelig at de er dygtige nok”.*

Fremtidsperspektiver

- *(cc)* har altid tænkt over, hvad han vil i fremtiden. Har tænkt på at læse idræt eller matematik med henblik på at blive lærer eller gymnasielærer. *(cc)* har dog ikke en klar forestilling om, hvad han vil efter fodbolden; men er fortrøstningsfuld med hensyn til sin fremtid. Fokuserer lige nu på sin karriere, fordi den går godt. Ser det også som en mulighed for at komme ud at rejse og opleve nogle ting. Nævner til slut problemet for de lidt ældre spillere, der har satset målrettet på en udlandskarriere; men hvor det ikke er lykkedes. Disse står i en svær situation.

[Interviewet afsluttes]

16.4 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (DD) I SUPERLIGAEN

Onsdag d. 6. marts 2002

Baggrundsoplysninger

- *(dd)* er 37 år
- Har fået kontrakt relativt sent. Har derfor været på arbejdsmarkedet tidligere.

Rådgivning

- Der er et behov for bedre bistand. Der er selvfølgelig Spillerforeningen; men der er et behov. Og gerne en uafhængig part. Klubberne er ikke bange for at stå på deres rettigheder; men især de unge spillere kan have et problem med at være underdanig i den sammenhæng. *”Det synes jeg kunne være en god ting. Ikke kun på lønmæssige; men også sådan på, hvad der ellers skal tilføjes i en kontrakt: videresalg, forsikring, bonus osv.”.* Har dog ikke selv haft dårlige erfaringer med kontraktforhandlinger.

Forholdet sportskarriere - uddannelse

- Det er et skisma. På den ene side kan man ikke komme op på det helt samme niveau, hvis du ikke træner på samme niveau som de fuldtidsprofessionelle: *”Man bliver sat lidt tilbage træningsmæssigt, hvis du ikke træner lige så meget som de andre”.* På den anden side kan man derfor ikke bruge så meget tid på job/uddannelse. Men igen tjener spillerne i Danmark ikke så meget, at de kan leve af det bagefter så derfor er der et behov for uddannelse; men

kombinationen er meget vanskelig hvis du skal stille alle tilfredse: *"Hvis man skal have det sportslige ud af det så kan du ikke [have en normal uddannelse på normeret tid ved siden af]. Skal du tænke på dig selv efter sportskarrieren kan du ikke lade være".* Ideelt set burde klubberne måske tilrettelægge og hjælpe noget mere mellem træningerne. Men det koster selvfølgelig noget for klubberne at skulle have en eventuel lærer eller underviser tilknyttet.

- Med hensyn til ansvaret for at sikre spillerne efter sportskarrieren: *"På sin vis kan man godt sige, at klubberne har hovedansvaret for det. De vil jo gerne have dem [spillerne] på fuld tid".* Og det bedste er nok at sikre spillerne idet dansk fodbold aldrig når højere niveau end nu - hverken sportsligt eller økonomisk.
- Opsparing: god ide som Spillerforeningen er i gang med. Vigtigt, at tage et beløb tidligt og sætte det til side. For når spillerne er færdige skal de have noget at komme videre med. Og hvis man tager ti procent tidligt så bliver du heller ikke afhængig af de ti procent. Og det er godt idet man skal passe på ikke at blive for afhængig af en økonomisk høj løn som man ikke vil kunne opnå senere i tilværelsen.

Forholdet sportskarriere - fritid

- Tidspres er ikke noget problem for der er meget fritid; men set over en bred kam bruger vi meget tid på det hele, dvs. på opladning og forberedelse. Man har også et stort afsavn på visse områder fordi fodbolden ikke passer ind i forhold til det almindelige arbejdsmarked således, at fritid ligger på andre tidspunkter end hvis man havde et traditionelt arbejde. *"Og som fodboldspiller bruger vi mere tid end folk med et almindeligt arbejde".*
- Med hensyn til ferie ser (dd) ikke noget problem. Mængden er stort set den samme som i det civile; men ferien er delt op på en anden måde. *"Jeg har det fint med sådan som det er nu".*

Trænings- og konkurrenceforhold

- Generelt gode; men der er forskelle mellem klubberne. De to klubber (dd) har været i har været gode. *"Jeg synes ikke det kan være ret meget bedre".*
- Med hensyn til skader mener (dd), at lægestaben, viden om træning, skader osv. er blevet bedre. Og man kommer hurtigt under behandling. Så problemet er ikke så stort. Men der er da nogen, som spiller for tidligt efter en skade, *"og det kan man nok ikke undgå for klubberne er pressede i nogle situationer, og de har ikke råd til at lade være".* Men klubberne er også blevet bedre, for det nytter ikke noget at lade en spiller spille for tidligt, for så kan man risikere at miste ham for resten af sæsonen. Og disse spillere skal være bedre til at sige fra. Og der er også mange trænere, som bliver sure hvis spillerne ikke siger fra fordi de så ikke ved, hvor de har dem. Det er især unge spillere, der ikke er gode til at sige fra: *"nej, jeg skal altså spille for ellers er der en anden, der tager min plads".* Og der er det vigtigt, at trænere og klubberne siger til spillerne, at de skal sige fra, for så vil de nok også gøre det.

Fremtiden og særlige områder, hvor der særligt er behov for forbedring

- (dd) peger på, at det vigtigste forbedringsbehov ligger inden for det økonomiske område. *"Man skal sætte tæring efter næring".* Økonomien er ikke til, hvad man gerne vil have. Klubberne skal ifølge (dd) se dette i øjnene, og klubberne satser ofte for højt. *"Det er det store problem i dag.*

Der er flere og flere, der går konkurs ligesom Lyngby". De store rige klubber løber fra de andre - for stor polarisering mellem klubberne. De store danske klubber søger ud i Europa, og det kan være med til at ødelægge den danske liga. Derfor kan det stigende økonomiske skel mellem klubberne blive et problem. De store klubber glemmer at tænke over, at de også skal have nogle modstandere om søndagen.

Andet

- Der er generelt ikke mange penge i sporten. Det kan man se på de mange fodboldklubbers røde bundlinier.

[Interviewet afsluttes]

16.5 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (EE) I SUPERLIGAEN

Torsdag 14. marts 2002

Baggrundsoplysninger

- (ee) er 35 år.
- Fuldtidskontrakt med superligaklub.
- Har ikke taget nogen uddannelse undervejs i sportskarrieren; men har nu en "fleksibel" kontrakt med mulighed for glidende overgang til arbejdsmarkedet efter fodboldkarrieren.

Forholdet sportskarriere - uddannelse - job

- Det er en dårlig løsning at tage en uddannelse mens man spiller fodbold. Når man er ung og gerne vil frem, så har man ikke lyst og energi til at tage en uddannelse ved siden af, og det er heller ikke nødvendigvis en god idé, for et studium kan ikke undgå at tage noget af energien fra fodbolden, og når man er færdig som fodboldspiller er uddannelsen alligevel ikke meget værd. Deltidskontrakter for unge spillere er derfor heller ikke nogen god ide, da det ødelægger drømmen. *"Det er et fuldtidsjob, hvis du vil noget med din sport".*
- En bedre model ville være at tvinge klubberne til at tage større ansvar over for ældre spillere, og give spillerne overgangsordninger lige som den (ee) selv har fået.
- Om overgangsordninger: *"Klubberne må også indse, at de har et ansvar over for de ældre spillere, der ikke har nogen uddannelse (...). De må acceptere, at de ældre spillere også har et arbejde ved siden af, og også bruger noget tid på det. Og så må klubberne sige, at 'jamen okay, så kan være at de får en ekstra fridag eller, at de måske ikke træner to gange om dagen, på tidspunkter hvor man ellers gør det".*
- Om at tænke kortsigtet: *"Mange unge går lidt i en drømmeverden, og drømmer om det her heldige tilbud som de tror på, at de skulle få. Derfor bliver det lidt kunstigt, for de går med denne her drøm om at komme til udlandet, og samtidig så ved de godt, at når de bliver 30 eller midt i trediverne så stopper deres indtægtskilde. Og hvordan man egentlig får dem overbevist om, at de skal begynde at overveje det noget tidligere, det er noget spillerforeningerne burde gå mere ind i".*

- Også over for unge spillere må klubberne tage større ansvar. Der skal bl.a. lægges pres på lovgiverne, der er skyld i det store skattepres. Og i stedet for at betale så meget i skat, foreslår (ee), at spillernes penge kan blive lagt til side i en "pengepulje" som man kan bruge til at få en uddannelse den dag man ophører med sin fodboldkarriere.
- (ee) om at opdage, at hans karriere er ved sin afslutning: *"Jeg må indrømme, at man får sådan en lidt underlig fornemmelse i maven, for pludselig bliver man klar over, at nu er det sgu ved at være alvor, og nu skal man altså til at finde noget. Og jeg gjorde det så på den måde, at jeg fik klubben til at acceptere at jeg skulle have noget arbejde ved siden af, og at jeg skulle have denne her overgangsløsning her i slutningen af min karriere. For ellers havde jeg ikke skrevet min sidste kontrakt".*

Forholdet sportskarriere - fritid

- Man har tid til at holde fri; men efter træning er man fysisk udbændt, og så er overskuddet til at læse eller jobbe ikke stort. Derfor bruges fritiden på at læse, se video eller spille spil, og det er vigtigt, for det er på den måde man kobler af og lader op til næste dags træning.
- (ee) om, hvad man kan klare i fritiden: *"Jeg har selv prøvet at have et job, hvor man skulle bruge knolden lidt. Men når man kommer hjem, og er fysisk totalt udbændt efter træning, så har man altså ikke overskud til at tage sig sammen til at læse eller udføre en eller anden form for job. Man er meget træt når man kommer hjem fra træning".*
- Ferie er undtagelsen snarere end reglen. (ee) har været på familieferie to gange på femten år, for klubberne stiller større og større krav til spillernes træningstider, og når der er VM og EM bliver ferien forskudt. Det er et vilkår ved sporten - en tvungen nødvendighed man må acceptere.
- Familien er vigtig når man er fodboldspiller. De skal være klar til at gå på kompromis, og de skal være klar til at "blive læsset af på", hvis man har spillet dårligt i en kamp. (ee)'s familie har altid tilpasset sig efter hans sportskarriere, bl.a. ved ikke at lægge konfirmationer og bryllupper om søndagen.

Trænings- og konkurrenceforhold

- (ee) er tilfreds med sine træningsbetingelser lige nu; men synes generelt, at det er problematisk at "enevældet" stadig gælder i fodboldverdenen. Det er træneren, der bestemmer, og internt mellem spillerne er der et hierarki, hvor de ældste bestemmer over de yngre. Man gør som træneren siger, og hvis man ikke vil det finder man et andet sted at spille. Der er kontant afregning.
- Om at være skadet: *"For det meste har klubberne ikke ret godt styr på skader. Det er der hvor man sparer, og man går også tit på kompromis med helbredet. F.eks. får man tit at vide, at "Nu sørger vi for at du spiller i næste weekend, og hvis du så slet ikke kan, så må vi jo bruge en anden". Og det vil så sige, at man hele tiden sætter sit helbred lidt på spil. (...) Klubberne lægger et kæmpepres på mange spillere for at få dem til at spille selvom man egentlig ikke er klar til det. Det er meget urimeligt, og der burde spillerne have nogle meget bedre forsikringsvilkår. Når en fodboldspiller opdager, at han har fået et dårligt knæ, så burde man*

have en eller anden form for forsikring, så man kan se, at her har klubben løbende indbetalt nogle penge som kan betale for at få udbedret skaden hurtigst muligt".

Fremtiden

- Klubberne og spillerforeningen skal tage større ansvar og være bedre, til på den ene side at give spillerne viden, på den anden side at stille krav til dem om at forvalte deres økonomi ordentligt.
- Om klubbernes ansvar for spillernes økonomi: *"Der er ikke meget oplysning fra klubberne. De burde i langt højere grad gå ind og være lidt behjælpelige omkring økonomi. Og sige: "Jamen, hør her, kære ven, det kan godt være at du får udbetalt 20.000-30.000 om måneden nu; men det er jo ikke nødvendigt, at du bruger så mange penge nu". Og så måtte man jo kunne komme med nogle forskellige løsninger til at hjælpe denne her fodboldspiller med at investere sine penge rigtigt. Jeg kan slet ikke forstå, at det ikke er et krav at have en økonomirådgivning i klubberne. (...) Spillerne er så indsnævrede og tænker kun på sig selv; men det kan jo godt være at de får brug for lidt hjælp når de ikke har den indtægt længere".*

[Interviewet afsluttes]

16.6 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (FF) I SUPERLIGAEN

Tirsdag 26. februar 2002

Baggrundsoplysninger

- (ff), 20 år, single, bor hos sine forældre.
- Deltidskontraktspiller for superligaklub.
- Har afsluttet alm. gymnasium. Forventer at starte lang videregående uddannelse i 2002.

Forholdet sportskarriere - uddannelse

- Finder det "vanvittig svært" at kombinere sportskarriere og uddannelse. Der er typisk træning alle formiddage og én fridag om ugen, så hvis man vil studere skal man være forberedt på, at fridagen - og eftermiddagene efter træning - bliver brugt på studiet. (ff) har bevidst valgt at søge ind på et studium, der til nøds kan klares ved at læse op til eksamen. Desuden er han opmærksom på, at uddannelsen bliver trukket over længere tid end for fuldtidsstuderende.
- (ff) søger ind på en uddannelse, for at møde nye mennesker og for at opleve, at der bliver stillet en anden type krav til ham - stimulere hans intelligens.
- Om årsagen til at supplere sportskarriere med uddannelse: *"Det drejer sig om at møde nogle nye mennesker, og komme i et andet miljø. Et sted, hvor der bliver stillet nogle andre krav, som ikke kun handler om sport og konkurrence og sådan nogle ting. Og så for at stimulere en eller anden form for intelligens, fordi det er rimeligt fordummende at spille - i hvert fald fodbold. Der er meget fokus på at være den bedste og vinde og sådan nogle ting, og det er også fint; men det har ikke så meget med din intelligens at gøre".*
- (ff) opfatter desuden uddannelse som et vigtigt supplement til fodbolden, så man ikke "går ned", hvis det går dårligt på banen. Sekundært tager (ff) også uddannelsen for at have noget at

tage sig til i fremtiden. Men han er ikke bange for at få brug for pengene. Det primære er, at han gerne vil have noget at rive i ved siden af.

- Om vigtigheden af succesoplevelser – også uden for banen: *"Det jeg synes var rart i gymnasiet var, at gå et eller andet sted, som ikke lige er en fodboldbane. Så hvis det ikke går så godt dér, så er det egentlig meget rart at have noget at gå op i ved siden af. Det kan være man bruger en time mere på at lave en opgave, og så får man 10, og så synes man egentlig, at det er okay. Så går det ikke én helt lige så meget på, hvis man ikke har succes i sporten".*
- Det man taber ved at tage en uddannelse er, at man måske ikke tænker helt lige så meget på sin sportskarriere. I stedet for at gå hjem og slappe af og lade op, sætter han sig og læser eller skriver opgaver, og når han går i seng er han så endnu mere træt end da han forlod banen.
- (ff) mener, at når der alligevel kun er 2-3 af hans medspillere, der er i gang med en uddannelse, så er det fordi de økonomisk set ikke behøver det. Og så er der mange, der ikke er "vanvittigt kloge" eller har ambitionerne til det.
- (ff) mener, at der burde gøres en større indsats for at få flere i gang med en uddannelse. Så spillerne ikke knækker når det går dårligt. F.eks. kunne man være bedre til at lægge undervisningen på ungdomsuddannelserne på et tidspunkt, hvor der ikke er træning.
- Om problemet ved TEAM DANMARK-linien: *"Problemet er jo, at TEAM DANMARK-linien helt klart favoriserer dem, der dyrker individuelle sportsgrene. Det er jo lidt lettere at være badmintonspiller eller tennisspiller, og så gå ud og træne når du har lyst. Det er lidt svært hvis du er på et hold, der træner klokken 10, for så skal man jo være der. Det er lidt svært at komme klokken 14 og træne med sig selv. (...) Hvis man hypotetisk lavede et gymnasium med timer fra 8-10 og fra 14-18 hver dag, så kunne du få folk til at kombinere begge dele".*
- Om klubbernes syn på spillere, der tager en uddannelse: *"I de største klubber, der motiverer de spillerne til at gå ud af skolen - altså uofficielt. Officielt beder de dem om at gå i gang. (...) Der er da mange steder, hvor træneren spørger de unge spillere, hvad de selv synes bedst om. Og hvis de så har syv i snit og har fodbold som deres store drøm, og der så kommer en talenttræner eller en sportsmanager og siger, at så kan de lige så godt satse på fodbold de næste par år, så kan de få spillerne ret hurtigt ud af skolesystemet. Men det er jo klart, altså fra deres synspunkt, for de har jo nogle "varer" der skal videreudvikles, og det bliver de jo ti gange bedre ved, at de har dem hver evig eneste dag, end ved at de kun kommer to gange om ugen og så samtidig ikke har fået sovet og spist ordentligt. (...) Men i hvert fald i topklubberne, der kunne man godt tage lidt mere fat og sige, at det var et krav, bare at tage en HF, nogle fag eller noget aftenskole, så i hvert fald yngre spillere kommer lidt i gang".*

Forholdet sportskarriere - fritid

- Der er oceaner af fritid. Fodbold er fysisk krævende, og måske er arbejdsugen kun på 14 timer. Men så er der måske 35 timer, hvor man ikke kan gå.
- Fritiden er dog bundet. Man kan ikke gå på cafe, sidde ude hele natten eller drikke sig fuld. Så man er låst, og det "unge liv" lever man ikke på samme måde som sine jævnaldrende. Man kommer let til at fremstå som asocial, fordi man ikke er helt med. Man kommer måske til

festerne; men hvis man går tidligt hjem og er i bil, så er det let at komme til at fremstå som kedelig. Afhængigt af, hvor meget du selv gør ud af det.

- Tidspresset er jo stort, når man både vil være sammen med venner, gå i skole og være elitesportsudøver, så der må man vælge til og fra. (*ff*) har i høj grad valgt lektier fra, så han også har haft tid til venner. Men det er ikke noget problem at drikke cola og gå tidligt hjem, hvis man samtidig ved at man tjener mere end sine forældre og har et godt job.
- Mht. ferie og barselsorlov er der en god fleksibilitet. Mht. barsel er problemet ikke så stort pga. det lave antal ugentlige timer.

Trænings- og konkurrenceforhold

- (*ff*) er meget tilfreds og føler, at han har fået indfriet alle sine krav. Pga. at han spiller i en stor klub er alle faciliteter i top.
- Der bliver gjort meget ud af skadede spillere. Alle bliver behandlet godt og professionelt. Forskellen består mest i, at unge og nye spillere ikke vil gøre krav på behandling og ofte ikke fortæller, hvis de ikke føler sig i top. (*ff*) er selv blevet bedre til at "kræve" sin ret.
- Der er en klar forskel på hierarkiet på banen og uden for banen. På banen bliver man rost for sine mål - og "svinet til" hvis man ikke laver nogen. Men uden for banen er der andre kvaliteter, der bestemmer hierarkiet.

Fremtiden

- Har det godt, og kunne ikke ønske sig mere.
- Men har det måske sådan fordi han føler, at han har et bredere perspektiv. For (*ff*) er fodbold et bijob, der er sjovt i nogle år; men han regner ikke med at gøre en årelang karriere.

[Interviewet afsluttes]

16.7 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (*GG*) I SUPERLIGAEN

Fredag 8. marts 2002

Baggrundsoplysninger

- (*gg*) er 18 år og bor hjemme. Spiller på en bibeskæftigelseskontrakt, der udløber til sommer. Har udsigt til at starte på en fuldtidskontrakt derefter.
- P.t. ikke under uddannelse; men tager et PC-kørekort. Sprunget fra håndværker-uddannelse pga. det hårde fysiske arbejde. Overvejer at starte enkeltfags-HF.
- Er med i det nye ITU-initiativ.

Angående vejledning i forbindelse med kontrakter

- Har haft god vejledning i forbindelse med sine kontraktforhandlinger. Har fået god hjælp af spillerforeningen. "*Jeg synes jeg fik god hjælp*". Har ikke nogen umiddelbare ideer til om der skulle laves nogen forbedrende tiltag på dette område.

Forholdet sportskarriere - uddannelse

- Problemer med at kombinere håndværkerarbejdet med sporten: *"Efter to måneder synes jeg det blev lidt for hårdt for kroppen. - Stå op i otte timer, og så direkte til træning. Det gik lidt udover mit fodboldspil, så derfor holdt jeg op"*. Mener generelt, at et håndværkerjob nok er vanskeligt at kombinere med sport, fordi begge dele er hårdt fysisk.
- Har ikke aktuelt nogen problemer med at kombinere job/uddannelse med sportskarrieren idet (gg) således for tiden kun spiller fodbold (ud over at tage et pc-kørekort).
- (gg) fortæller, at der i klubben bliver taget initiativ til at spillerne skal have noget ved siden af fodbolden. *"De spurgte om jeg havde lyst til at blive hjulpet med at finde noget uddannelse"*. I forbindelse med ITU skal du have noget ved siden af.
- De fleste af dem (gg) spiller på hold med går på gymnasiet; mens han selv sammen med en af de andre medspillere så planlægger at starte på enkeltfag.

Ferie

- Ingen problemer med hensyn til afholdelse af ferie. *"Jeg synes det passer helt fint. Vi har to ugers juleferie, og tre ugers sommerferie"*.

Opsparing

- (gg) har ikke oprettet nogen særlig pensions- eller opsparingsordning, men han sætter penge til side til at flytte hjemmefra for.

Skader

- (gg) mener ikke, at træningsmængden eller antallet af kampe fremprovokerer unødvendigt mange skader. (gg) mener, at man egentlig godt kunne træne noget mere.
- (gg) mener, at det også er op til spillerne selv at gøre noget for ikke at blive skadet (god udtrækning, ordentlig opvarmning).
- Godt behandlingsapparat i klubben. Spillerne kan komme hurtigt under behandling, hvis de bliver skadede.
- (gg) har aldrig været presset til at spille på trods af skader. Træneren har sagt han ikke skal spille, hvis han er skadet. Kan ikke genkende andre spilleres påpegning af, at især de unge spillere er dårlige til at sige fra fordi de er bange for at andre skal tage deres plads på holdet.

Forholdet sportskarriere - fritid (ferie)

- Som ovenfor. (gg) mener, at han har godt med fritid.

Forbedring og ønsker for fremtiden

- (gg) synes overordnet, at det hele kører godt og han peger på, at der er generelle gode træningsforhold i klubben. Det eneste (gg) peger på som forbedringsområde er i forhold til, at klubben ikke har så mange træningsbaner.

[Interviewet afsluttes]

16.8 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (HH) I SUPERLIGAEN

Mandag 25. marts 2002

Baggrundsoplysninger

- (hh), 18 år, bor hos sine forældre.
- Deltidskontraktspiller i superligaklub. Indgår på U-landsholdet.
- Er i gang med alment gymnasium (3-årigt), men med TEAM DANMARK støtte. Regner med at starte som fuldtidsprof når gymnasiet er afsluttet.

Forholdet sportskarriere - uddannelse

- De to ting skal hænge sammen på en eller anden måde. Men det sker da temmelig ofte, at de to kan komme i konflikt: *"I sidste ende bliver det fodbolden (...) hvis det står mellem en kamp og en stil der skal laves, så ved man godt hvad man ender med at lave, og dér får fodbolden førsteprioritet"*.
- Har en meget travl hverdag, hvor der skal planlægges og træffes mange valg. Der er ingen tvivl om, at kammeraterne i skolen lever et helt andet liv. *"Man går også glip af mange ting pga. fodbolden; men det er det jeg vil"*.
- Har valgt ikke at tage det fireårige TEAM DANMARK gymnasium da det ikke er velegnet til holdsportsgrene. *"Problemet er, at den ekstra fritid man får med det fjerde år ikke kan bruges på fodbolden - man kan fx stadig ikke komme til formiddagstræningen med superligatruppen, og så er det så som så, hvad man kan bruge ordningen til. Der ville selvfølgelig være mere tid til lektier; men rent sportsligt er det fjerde år ikke nogen fordel. Det bliver bare et år ekstra, hvor man ikke kan træne med på topniveau"*. Dette til forskel fra de individuelle sportsgrene, hvor man kan ligge træningstiderne mere selv og få det til at passe med skolearbejdet.
- Ved at prioritere det treårige gymnasium vil han på den måde have et ekstra år at spille fuld tid. Får stadig TEAM DANMARK-støtte; men det fungerer på den måde, at han i stedet har mulighed for at få ekstraundervisning, og skolen er indstillet på, at i forbindelse med landsholdsture er væk lidt længere tid af gangen. *"Det er en rigtig god ordning, hvor det er i orden, at man tager af sted med landsholdet. Gymnasiet accepterer også, at jeg har fravær på den konto, og så kan man få fx nogle ekstra fysiktimer på et andet tidspunkt. Men man får nok ikke helt det samme ud af det, som de andre"*.
- Er generelt OK tilfreds med, hvordan det fungerer; men tilføjer, at det er lige på grænsen at kunne gøre begge ting samtidig. Det er hårdt at følge det almindelige gymnasium, og spille fodbold på topniveau. En typisk dag er han i skole til 14-15, har så to timer til at lave lektier inden han skal til træning om eftermiddagen/aften. Kan være svært at få det til at hænge sammen - især også at få tid til at se venner.
- Nævner, at et par stykker fra hans Y-DM hold har droppet ud af gymnasiet, og i stedet følger enkeltfags-HF, fordi de ikke kunne få det til at hænge sammen. Har eksempelvis lige haft to uger, hvor han ikke har haft en eneste fridag. Skulle træne både Y-hold fire gange om ugen, plus træningspas med superligatruppen. I sådan nogle perioder er det rigtig hårdt.

Omkostninger ved fodboldkarrieren?

- Nævner, at det har visse omkostninger at spille fodbold på det niveau. Fx det at få tid til at se vennekredsen udenfor fodbolden, og man kan ikke som klassekammeraterne fører den samme

ungdomstilværelse med fester osv. i weekenden. *"Det er en masse valg (...) Jeg kan jo ikke stå om fredagen og drikke mig kanonfuld som nogen af de andre. Men sådan er det, det er jo også det, jeg får min løn for".*

Sportslige ambitioner og fremtidsplaner

- Har ingen klar idé om, hvad han vil lave på længere sigt; men det gælder de fleste på min alder (...). Planen lige nu er at gøre gymnasiet færdigt og spille videre på Y-holdet. Efter gymnasiet har han aftalt med klubben at prøve ét år som fuldtidsprofessionel: *"Det bliver nærmest et slags prøveår, hvor klubben kan se mig an, om jeg kan begå mig på det niveau, og jeg får mulighed for at prøve fodbolden af (...)".*
- Håber, at kunne gøre fodbolden til sin levevej på den ene eller anden måde. Enten som professionel gennem flere år; men på sigt måske også som træner el. lignende: *"Fodbolden er det, jeg kan lide og som jeg har det sjovt med. Så jeg vil altid beskæftige mig med fodbolden, det håber jeg kan lade sig gøre".*
- Understreger dog, at han er opmærksom på vigtigheden af også at have noget andet. *"Jeg havde for ½ år siden en skade, og der begynder det også at gå op for én, at fodbolden ikke er det hele".*

Skadesproblematik

- Ser ikke antallet af kampe og træningsmængden som førende til unødigt mange skader. De skader han har haft, har ikke været overbelastningsskader. Trænerne er generelt gode til at være opmærksomme på, hvis spillere ser trætte eller nedslidte ud. Tilføjer, at det også afhænger af den enkelte spiller, hvor god man er til at sige fra.
- *Kampantallet* er også passende. Eneste problem er de gange, hvor to parallelle turneringer, fx Y-DM og Ørestadscup næsten falder sammen. Der kan kampene godt ligge lige lovlig tæt.

Træningsforhold

- Er som helhed ganske udmærkede. Føler, at han har gode muligheder for at udvikle sig som spiller. Men tilføjer, at det også afhænger meget af træneren. Hvor dygtig han er, og hvilken fodboldfilosofi han står for.
- Mener til gengæld, at baneforholdene kunne være meget bedre. *"Det kan godt være at man siger, at Ronaldo lærte at spille fodbold på en grusbane; men for at blive rigtig god så kræver det altså også, at det er nogle gode græsbaner vi spiller på. Men det afhænger selvfølgelig også af klubbernes prioritering, og hvordan økonomien er".*
- Har prøvet at være på træningsophold i engelsk klub, og var overrasket over, hvordan træningsintensiteten var højere og disciplinen strengere. Der kunne træningskulturen i de danske klubber måske godt blive bedre.

Forbedringsforslag

- Hvad angår forholdet til uddannelse: (hh) fremfører, at i stedet for ordninger hvor man får mere fri, så er der i stedet brug for mere dialog mellem klubberne og skolerne. *"Så ville der være*

bedre muligheder for at kunne være med til formiddagstræningerne, og dermed ville springet til superligatruppen heller ikke være så stort".

- Klubberne kunne måske på en eller anden måde inddrages i forhold til tiden efter fodboldkarrieren. Fx omkring karriereudvikling el. lignende. Har deltaget i nogle møder med spillerforeningen om problematikken, som satte tanker i gang om hvad der skulle ske efter karrieren.
- Med hensyn til den sportslige udvikling og træningsforhold er der det tidligere nævnte problem med dårlige træningsbaner. Hvad angår den sportslige udvikling bør man måske også overveje i højere grad at gå ind og kigge på de individuelle behov - fx hvis man har nogle specielle færdigheder som man kunne blive bedre til - og på den måde sørge for en bedre udvikling af spillerne.

[Interviewet afsluttes]

16.9 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (III) I KVINDERNES HÅNDBOLDLIGA

Fredag 29. februar 2002

Baggrundsoplysninger

- *(ii)*, kvinde, 30 år. Færdiggjort mellemlang uddannelse, gift og har et barn.
- Håndboldspiller, spiller i klub på en 3-årig fuldtidskontrakt. Havde mulighed for at kombinere denne kontrakt med sit studium. Tidligere spiller på A-landsholdet.

Relationen sportskarriere - uddannelse:

- Spørgsmålet om uddannelse kom lidt naturligt. Arbejdede i området i 3-4 år, og kunne ikke rigtig finde flere udfordringer i det. *(ii)* var træt af at være meget afhængig af sin håndbold og trængte til noget ved siden af.
- Om det at kombinere tophåndbold og uddannelse: Tog sin uddannelse på normeret tid. Det kunne lade sig gøre at kombinere de to ting på en rimelig måde i kraft af gode studiegrupper og kammerater. Desuden var der den fordel, at studiet var ret fleksibelt. Havde selvfølgelig meget travlt omkring eksamen; men har generelt prioriteret at følge uddannelsen på normeret tid sammen med de mennesker hun startede med. *(ii)* anfører, at det også havde lidt at gøre med, at hun var forholdsvis "gammel" da hun begyndte at studere. Havde hun været yngre havde hun måske forlænget den et par år. I stedet var hun 29 år da hun var færdig og i erkendelse af, at håndbolden ikke varede evigt har det været vigtigt at få uddannelsen i hus.
- Vigtigt med både personlig motivation og særlig fleksibilitet på studiet for at kunne kombinere idræt og uddannelse. I *(ii)*'s tilfælde var det væsentligt, at der ikke var mødepligt og at gruppemedlemmer har været fleksibelt indstillet og indstillet på at hjælpe en smule. Ellers havde det været svært.
- *"For mig var det bare vigtigt at have noget andet, der fyldte ved siden af håndbolden. Det har været fedt at få nogle venner, som ikke er eliteidrætsudøvere. Det har givet mig utrolig mange input, også som jeg kunne bruge i min idrætskarriere. Men det er rart, at det ikke længere er*

håndbold, håndbold, håndbold det hele, og at jeg ikke længere er total afhængig af at spille godt eller vinde hele tiden”.

- Før (ii) begyndte at uddanne sig, følte hun sig under et voldsomt pres hele tiden fra sig selv og andre om sportslig succes. Rart at bruge tid på noget andet, at kunne koble af på en anden måde.
- (ii) var relativt gammel da hun begyndte at læse: årsagen var primært håndbolden; men hun havde det fint med at arbejde for en tid. I længden ikke tilfredsstillende at have et arbejde alene fordi det passede ind i idrætskarrieren. (ii) kom til at savne udfordringer. Understreger dog, at hun også valgte sin uddannelse fordi den kunne kombineres med håndbolden, og fordi uddannelsesstedet lå nærmest hvor hun boede. Tænkte sporten ind i selve uddannelsesvalget.
- *”Jeg var aldrig i tvivl om at jeg ville vælge sporten, jeg manglede bare noget mere. Det var ikke fordi jeg var 100% sikker på, at det var det jeg ville; men jeg var helt sikker på at jeg ville have en uddannelse i det hele taget. Og så var (nævner specifik uddannelse red.) uddannelsen en god mulighed for at få nogle andre input”.*

Forbedringsmuligheder med hensyn til at kombinere sport og uddannelse

- (ii) nævner muligheder for forlængelse og fleksibilitet; at man tilpasser uddannelsesforløbet til, at man gerne vil spille tophåndbold i måske ti år. Uddannelse på eliteidrætsudøverens præmisser. Man tjener jo ganske gode penge, i hvert fald sammenlignet med andre studerende.
- (ii) oplevede for nylig i forbindelse med en alvorlig korsbåndsskade, hvor befriende det var at have noget andet at falde tilbage på i en situation, hvor hun ikke længere var en del af håndbolden. Er glad for at hun ikke på dét tidspunkt skulle begynde helt forfra. *”Det er måske generelt det største problem for eliteidrætsfolk, hvis de ikke tager en uddannelse eller ved hvad de vil foretage sig bagefter (...) det kan pludseligt være slut en dag - også når man kigger på, hvad der er af alvorlige skader - og det må man på en eller anden måde have ind i sine overvejelser”.*

Mulighed for at holde fri, ferie?

- Lidt blandede erfaringer. Selvfølgelig slider det på kroppen, og det er nødvendigt med restitution for at undgå overbelastningsskader. På den anden side nævner (ii) goderne ved at være professionel: *”Efter at have arbejdet som almindelig lønmodtager går det op for én: hold kæft hvor har man et godt job (...). Hvis jeg skal sammenligne et almindeligt arbejde med min sport, så går det op for én at man som fuldtidshåndboldspiller har gode vilkår, jeg vil slet ikke sammenligne mig med fx roere, der træner helt vanvittigt meget. Vi træner max. tre timer om dagen, og vi får løn for at være fuldtids (...) det er da egentlig et drømmejob. Det er først gået op for mig efter at jeg har været ude at arbejde som (nævner erhverv red.). Plus, at man ofte har en ugentlig fridag, hvem har ellers det? Når alt bliver gjort op så har du vel dine 5 ugers ferie om året”.*
- (ii) understreger, at det er en erkendelse hun først har fået efter hun har været ude at arbejde, og fik sin skade og det i en periode ikke var sikkert, at hun kunne spille håndbold igen. Der gik

det op for hende, at det i bund og grund er en attraktiv tilværelse som topspiller. Medgiver, at det kan være et problem at få tid til at se alle, men anser det som en valg hvor man må gøre det op, om det er det værd. Sammenlignet med 8-9 timers arbejdsdage, så er der stadig masser af tid til venner og familie, særlig på de dage, hvor man træner tidligt.

Muligheder for barsel i forbindelse med kontrakter?

- Er usikker på, hvordan det foregår generelt. For hendes egen del handlede det om, at hun i sin tid skrev under på en 4-årig kontrakt, hvor hun var "lidt op i årene". Derfor en betingelse fra hendes side, at kontrakten indeholdt en ret til barsel - som hun fik opfyldt med ret til fuld løn. Usikker på de generelle forhold for folk er meget lukkede omkring deres kontraktforhold, som er noget man i udpræget grad holder for sig selv.
- *"Dem, der er bedst til at forhandle får de bedste forhold, ikke nødvendigvis de bedste håndboldspillere".*

Rådgivning i forbindelse med kontraktunderskrivelser?

- *(ii)* har ikke oplevet problemer generelt; men fortryder, at hun ikke selv benyttede en agent til sine seneste forhandlinger. Det var svært at forhandle med klubledere man kendte godt og næsten var blevet venner med. Derfor fik hun for lidt i løn i forhold til hvad hun var værd på daværende tidspunkt. Det havde været lettere at hyre en agent som kunne sidde og blive uvenner med klubledelsen.
- Er i relation til sin egen skade blevet opmærksom på i hvilken grad klubben er forpligtet til at betale fuld løn i forbindelse med alvorlige skader. Der kan man risikere at miste mange penge, hvis man ryger direkte på sygedagpenge. Kender ikke til den konkrete jura; men i givet fald en faldgruppe, hvis klubben ikke behøver at supplere op til lønnen. Noget *(ii)* ikke var opmærksom på; men har heldigvis heller ikke selv har oplevet som et problem. Eksempel på et kontraktforhold som man bør være meget opmærksom på.

(ii) om problematik med at kunne se andre mennesker, tid til samvær med familie?

- Afhænger meget af, hvilke forhold den enkelte klub kan tilbyde. Har personligt ikke noget at klage over - især hvis hun sammenligner med sine kolleger på arbejdsmarkedet. Når hun selv engang skal arbejde, og måske dyrke håndbold som fritidsinteresse, så vil hendes samlede tidsforbrug være meget større end nu (...). Vil have mindre tid til sig selv. Det største problem er måske, at mange ikke rigtig ved hvor godt de har det. *"Mange får et chok, når de ikke kan dyrke eliteidræt mere".*
- Lidt vanskeligt at svare på for hende, da hun ikke har haft de store problemer (...) for de, der slides tidligt ned og får deciderede mén som 25-årige, kan der være et reelt problem med erhvervsaktivitet i det hele taget. Gentager, at "problemet" måske består mest i, at mange får det hårdt når de skal fungere på et normalt arbejdsmarked, idrætten kan til tider virke som en beskyttet verden. At vide, hvad man skal bagefter, der kan mange formentlig få et stort problem - også fordi lønnen for håndboldspillere ikke er stor nok til, at man kan leve af den efterfølgende.

Skadesproblematik?

- Problem særligt for landsholdsspillere i topklubber, der også spiller europa cup kampe. Der kan programmet være "vanvittigt hårdt", ellers har de øvrige spillere faktisk meget fri.
- Om forskellen på mænd/kvindens opfattelse af skadesproblematik: *(ii)* mener forskellen skal forklares ud fra damelandsholdets flotte resultater i de senere år. Spillerne derfra har simpelthen deltaget i flere kampe og slutrunder end mændene. Har været til slutrunder hvert år, nogle år har der tilmed været både EM og OL, og det er der ingen, der kan holde til i længden.

(ii) om forbedringsforslag - skader og generelt

- *(ii)* mener man bør overveje kun at afholde slutrunder hvert andet år - det ville utvivlsomt hjælpe på belastningsniveauet.
- Derudover skulle nogle af klubberne blive bedre til at opbygge en slags "sundhedssektor", altså at hver klub havde et velfungerende skadesbehandling, hvor man kunne følge fx småskader tæt, så man undgik det udviklede sig til deciderede overbelastningsskader. Dette ser *(ii)* som noget af det vigtigste, hvor der kunne sættes ind. Der er formentlig for mange klubber, der sparer på dette område.
- Hvad angår problematikken om job/uddannelse kunne man overveje en art rådgivning, også fra klubbernes side. Et vanskeligt spørgsmål, for spillerne har selvfølgelig også selv et ansvar.
- Konkret kunne det måske bare være en samtale hvert halve eller hele år, for at undgå at man tabte spillerne helt på gulvet. En variant heraf kunne være, at det gennem sponsorer eller lignende blev muligt med lærepladser eller andet arbejde, som foregik på eliteidrættens præmisser. Men, at man igennem tilbud om rådgivning eller samtaler i hvert fald gør spillerne opmærksom på, at der er en tilværelse efter eliteidrætten. En form for studie-/erhvervsvejledning, hvor man tager højde for det faktum, at spilleren aktuelt er i gang med en eliteidrætskarriere.

Fremtidsudsigter

- Er fortrøstningsfuld - glad for, at hun fik afsluttet sit uddannelsesforløb. Er dog ikke helt sikker på, at hun rent faktisk vil arbejde med sit fag; men dette anser hun ikke som det store problem. Glæder sig til at komme tilbage til tophåndbold.

[Interviewet afsluttes]

16.10 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER *(iii)* I KVINDERNES HÅNDBOLDLIGA

Torsdag d. 7. marts 2002

Baggrundsoplysninger

- *(iii)*, kvinde, 22 år.
- Spiller på bibeskæftigelseskontrakt i håndboldligaklub. Har netop stoppet sit erhvervsuddannelsesforløb. Regner med, at påbegynde lang videregående uddannelse til sommer. Har været udtaget til både Y-, U- og A-landshold.

Forholdet mellem uddannelse/erhverv og sportskarriere

- (jj) forklarer, at baggrunden for at hun netop er stoppet sin uddannelse er en kombination af flere forhold: at uddannelsen ikke var den helt rigtige (dvs. hvad angår interesse); men også at det var svært at kombinere en erhvervsuddannelse med hendes sportskarriere.
- I modsætning til "almindelige" studier så kan man ikke styre det så meget selv: "*man har mange timer, og man skal være der*". Ikke de samme muligheder for fleksibilitet som på et studium, hvor man fx kan læse hjemme, hvis man er træt og presset. På erhvervsuddannelse skal man møde op hver dag. Så det var en kombination af de to ting.
- Har altid prioriteret at have noget ved siden af håndbolden. "*For det første er det vigtigt at have noget ved siden af håndbolden, så det hele ikke drejer sig om det. For mig har det altid været sådan, jeg spiller meget bedre når jeg har noget andet at gå op i. For det andet synes jeg også det er enormt vigtigt at få en uddannelse.*"
- (jj) siger, at hendes sportskarriere har spillet ind på de uddannelsesvalg hun har taget, og regner med at tage. I hendes by er der fx ingen rigtige uddannelsesinstitutioner- og muligheder. Regner med at uddannelsen som hun starter til sommer kommer til at tage længere tid pga. transporttiden, måske 1-2 år. Men det er OK. Så på den måde er der helt klart en påvirkning fra sportskarrieren.
- Om det at kombinere eliteidræt og uddannelse/erhverv: Det kommer an på flere ting: hvordan fx arbejdsgiveren er indstillet på det, og hvad det er man laver. Endte med at finde ud af, at hendes erhvervsuddannelse simpelthen ikke passede til en elitekarriere. "*Et eller andet sted var de villige til at give den nødvendige frihed når der fx var landsholdssamlinger; men så alligevel havde de ikke forståelse for, hvad det indebærer. Det må også være svært for kollegerne at forstå, at når vi spiller kamp kl. 19.30 så går vi hjem til middag. Så jeg synes egentlig, at det er lidt svært at forene i hvert fald med et arbejde*". Nævner som andet eksempel, at hendes skoledage i forbindelse med hendes uddannelse lå helt fast - der var ikke mulighed for at rykke dem.
- (jj) siger dog, at det godt kan lade sig gøre at forene de to ting. Det forudsætter dog, at aktiviteten uden for banen - fx uddannelsen - er noget man virkelig brænder for. Så kan det godt fungere, og kunne også have gjort det for hende, hvis hun havde brændt mere for sin erhvervsuddannelse. Men ellers er det virkelig hårdt. Fx fik (jj) fri fra arbejde en halv time inden træning, hvor hun så skulle passe sit andet "arbejde" - sporten (der dog også har karakter af at være hobby). Det er for hårdt og presset, hvis man ikke synes det er rigtig sjovt.
- Det er det tidsmæssige, der er problemet, foretrækker som sagt at have begge ting. Men de skal koordineres godt.
- Med udgangspunkt i sine egne erfaringer nævner (jj) som forbedringsmulighed, at arbejdsgiveren i et tilfælde som hendes, blev bedre informeret/oplyst om hvad det vil sige at have ansat en eliteidrætsudøver. Så man får lagt en ordentlig plan for hele forløbet, for mange arbejdsgivere undervurderer måske hvor svært det kan være.

- Bl.a. derfor vil *(jj)* nu vælge et studium, der giver mere frihed til selv at planlægge (fx med hensyn til eksamener) og om nødvendigt læse det på deltid. Har ikke haft behov for nogen speciel vejledning.
- Endelig nævner *(jj)*, at det "ville være fint" hvis klubberne gik ind og tog bare lidt mere ansvar. Mange er gode til fx at sørge for jobs til spillere gennem sponsorer; men så heller ikke mere. Måske skulle der følges lidt bedre op fra klubbens side.

Muligheder for at holde fri, ferie etc.

- Synes, at hun har rigelig tid til at holde fri. Hænger også sammen med, at det er sjovt at være af sted sammen med damelandsholdet. *"Da vi var af sted i december måned for at spille VM, så tænkte jeg ikke på alle de andre, der render rundt til julefrokoster og sagde: "det kunne jeg godt tænke mig", for man får nogle andre oplevelser"*.
- I sommerferien kan det da godt være træls at skulle løbe og styrketræne, og der er også landsholdssamlinger i sommerferien - men man får nogle oplevelser med, så det er det værd. Har endnu ikke oplevet en sommer, hvor hun ikke kunne komme på ferie så det er OK. Faktisk er det værre i julen, hvor det er midt i turneringen eller hvis der er en slutrunde. Der er det meget lidt man har fri, måske 3-4 dage. Der kunne man måske bruge lidt mere.

Træningsforhold og skadeproblematik

- Er meget tilfreds både med kvalitet, mængde og tidspunkter. *(jj)* træner kun om eftermiddagen på nær én aften, så der er tid til at se veninder om aftenen, en rigtig god ting. Måske derfor, at hun ikke føler, at hun lider nogen afsavn.
- Synes grundlæggende ikke selv, at skader er noget stort problem. Nævner, at hun selv har en mindre overbelastningsskade som mest af alt har brug for ro, og det kan den ikke få lige nu, fordi der er kampe hele tiden. *"Men jeg har jo ikke samme problem som i Viborg, GOG eller Ikast hvor de nærmest spiller søndag-onsdag-søndag"*.
- Noget af det hårdeste er slutrunder med landsholdet. Man spiller mange kampe næsten uden hviledage. *(jj)* sammenligner forholdene med fodbold-VM, hvor der er flere dage mellem de enkelte kampe, *"men der er vist ikke penge til at lave de ting om ved håndbold-VM"*. Det er dog ellers helt sikkert noget, der kunne gøres bedre.
- I den daglige turnering er det OK. Der vil selvfølgelig altid komme nogle pressede perioder; men for *(jj)* ikke noget, der er urimelig hårdt.

Tilfredshed med egen situation og forbedringsmuligheder

- *(jj)* er godt tilfreds med sin situation på alle tænkelige måder, og har svært ved at se de store forbedringsbehov (udover det skitserede ovenfor med hendes egen uddannelse). *"Selvfølgelig ville det være optimalt, hvis der var penge nok i alle klubber til at så godt som alle kunne få en løn på et niveau, hvor man fx kunne arbejde mindre (...) at der var lidt mere tid til træning"*. Der er en del spillere, der har nogle relativt beskedne indkomster. Men det handler i bund og grund om indstilling; det er ikke nødvendigt med en meget høj løn for at træne hårdt, det skal man være motiveret til.

- *(jj)* er fortrøstningsfuld i bred forstand med hensyn til sin fremtid. Har fundet et andet studie, hun kan gå i gang med og hun synes håndboldkarrieren er sjov at forfølge. Eneste forbehold drejer sig om hendes hverdag de næste par år, der godt kan gå hen og blive lidt travl og presset, når håndbolden skal kombineres med studie og transport til og fra byen, hvor *(jj)*'s uddannelsesinstitution ligger, flere gange om ugen.

[Interviewet afsluttes]

16.11 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER *(kk)* I KVINDERNES HÅNDBOLDLIGA

Tirsdag d. 5. marts 2002

Baggrundsoplysninger

- *(kk)*, kvinde, 26 år. Spiller på en bibeskæftigelseskontrakt i håndboldligaklub.
- Læser på lang videregående uddannelse. P.t. skadet. Har været udtaget til både Y-, U- og A-landshold.

Forholdet mellem uddannelse og sportskarriere

- *(kk)* har altid været meget optaget af at få begge ting til at fungere, og har aldrig været fuldstændig opslugt af håndbolden. Lige efter gymnasiet havde hun en periode, hvor hun arbejdede 20 timer om ugen og ellers spillede håndbold. Denne periode er det tætteste hun har haft på noget, der minder om en professionel tilværelse.
- Gik på TEAM DANMARK gymnasium, og valgte dér at prioritere sporten relativt højt ved at bruge et år ekstra. *"En gylden middelvej fordi jeg stadig prioriterede at passe min uddannelse. Det år var godt givet ud, både med hensyn til skole og håndbold"*. Har altid prioriteret at få begge ting med også i gymnasietiden, hvor hun allerede dér trænede relativt meget.
- Ifølge *(kk)* udelukkende et spørgsmål om at ville begge ting nok. Havde allerede i gymnasiet "møghamrende travlt", og ikke tid til specielt meget andet. *"Det handler i høj grad om planlægning, det er nok i bund og grund det, der er nøgleordet. Man får en skemalagt hverdag, og der er ikke mange timer til rådighed, hvor man bare kan "se hvad der sker"*. Det er ikke meget frihed og ungdomssløvsind, der præger sådan en periode.
- *(kk)* mener helt klart, at det har været det værd, ikke nogle omkostninger af betydning. Mange taler om, at man går glip af fester som ung; men det har man også godt kunne – bare på et lidt andet plan. Den fordel en sådan tilværelse har er, at man bliver ekstrem "god" til at holde fri, at man lærer at værdsætte og få noget ud af sin fritid. Allerede i gymnasiet fornemmede *(kk)*, at hendes klassekammerater ikke fik lavet meget mere end hende, de lå formentlig bare lidt mere på sofaen. Føler ikke hun har lidt afsavn. De ting *(kk)* er gået glip af, er blevet opvejet af så meget andet.
- Også på *(kk)*'s videregående uddannelse er det de samme ting, der går igen: viljen til at planlægge og leve en forholdsvis struktureret hverdag. Hendes studie ikke ligefrem optimalt i forhold til sporten, bl.a. fordi der er mødepligt og mange timer på skolen; men det kan godt lade sig gøre. *(kk)* har taget højde for hendes uddannelse i sporten ved at få indføjet en ret til

altid at prioritere studiearbejde og praktikophold i hendes nuværende kontrakt. Man holder bare mindre fri.

- Synes, at systemet har fungeret fint til hendes behov - har ikke haft specielle behov og har altid vidst, hvad hun ville lave og hvordan.

Muligheder for at holde fri, ferie etc.

- Man kunne måske godt bruge et par ugers ferie mere på årsbasis; men i de klubber (*kk*) har været, har man været OK til at give spillerne en god sommerferie, og lidt fri omkring fx helligdage eller i perioder med få kampe. Har ikke oplevet manglende ferie som det store problem. (*kk*) tilføjer, at hun som eliteidrætsudøver også har en holdning til spørgsmålet om ferie, der tager udgangspunkt netop i dette forhold: *"Det nytter jo ikke at holde seks ugers ferie. Det har jeg egentlig ikke været interesseret i. Man ved godt, hvad omkostningerne er, og at man ikke gider at gå så langt ned i form, hvad angår kondition, timing osv."*. Desuden er der perioder fx i juni-juli, hvor man træner langt mindre end ellers; det kan også næsten føles som ferie.

Træningsforhold og skadesproblematik

- Betragter ikke kamp- og træningsmængden generelt som årsag til unødigt mange skader. (*kk*)'s aktuelle skade er udslag af "almindeligt" uheld. (*kk*) nævner, at hun altid har haft trænere, der har været gode til at dosere træningsmængden rigtigt og undgå unødige skader. Formentlig lidt anderledes i klubber som Ikast eller Viborg, hvor de træner mere end i de klubber (*kk*) har været. Træningsmængden for en spiller som (*kk*) ligger typisk på 5 gange om ugen med varierende intensitet.
- Det vigtigste er, at spilleren selv bliver god til at sige fra. Her kunne mange spillere blive bedre til at lytte til signaler fra deres egen krop, i stedet for altid at forvente at andre fortæller om dem om potentielle problemer: *"det er for pokker deres egen krop!"*. Mange spillere er alt for dårlige til selv at tage et ansvar.
- Den "yngre" generation af spillere - dvs. de yngre og helt unge, der er lige under "stjerneniveau" i dag - er vokset op med fysioterapeuter til alle træninger (...): *"der er også en sammenhæng mellem flere fysioterapeuter og flere skader, at spillerne skal pakkes ind i vat, og stiller krav om behandling af det ene og det andet, i stedet for også selv at tage et ansvar. Jeg tror ikke, der er mange trænere der i ramme alvor vil kræve at man træner med for fuld damp, hvis man kommer og siger, at man er kørt helt ned"*.
- Har aldrig selv prøvet at blive forceret tilbage efter en skade. *"Jeg har måske også været god til at sige fra, når det var nødvendigt - men jeg har altid haft et tillidsforhold til mine trænere; de har stolet på, at jeg har sagt fra når det var nødvendigt, og ellers har jeg været med altid. Men selvfølgelig kan det godt være anderledes i andre klubber"*.
- Er ikke i tvivl om, at det fx i forbindelse med landsholdsdeltagelse kan forekomme tilfælde, hvor enkelte spillere bliver presset for hårdt rent fysisk; men det er ikke en ting (*kk*) selv har oplevet som spiller.
- Tilføjer, at trænerne efterhånden er rigtig godt uddannet, og også har blik for de rent fysiologiske aspekter ved håndbold. Man skal dog ikke være blind for, at spørgsmålet om

skader efterhånden også kræver et psykologisk indblik - "*men trænerne kan efterhånden det dér*".

Forbedringsbehov

- *(kk)* ser egentlig ikke de store forbedringsbehov for de danske elitespillere. Der er gode forhold. Der, hvor der muligvis kunne sættes ind var, at klubberne påtog sig et ansvar for at få spillerne i gang rent uddannelsesmæssigt. Det kunne nok gøres bedre rundt omkring.
- Jf. spørgsmålet om skader siger *(kk)* dog, at det er vigtigt også at holde spillerne fast på, at de også selv har et ansvar. Måske en tendens til, at de yngre - uden selv at ville lyde som en "gammel" brokkende spiller - ikke er særlig gode til selv at tage ansvar for deres situation, fordi de har været vant til at få meget serveret. Selvfølgelig også afhængig af, hvad den enkelte har af ressourcer, om man har behov for speciel uddannelsesvejledning - det kunne man nok gøre bedre end man gør i dag.

Fremtidsperspektiver

- Er meget fortrøstningsfuld fordi hun har klarhed omkring sin situation. Regner med at spille videre nogle år på højt niveau, selvom uddannelse(arbejde) har første prioritet nu. Understreger igen, at det godt kan lade sig gøre med begge ting, hvis man har viljen til det.
- Afsluttende bemærkninger: *(kk)* har haft - og har - et meget positivt helhedssyn omkring det at spille tophåndbold og kombinere en civil karriere; men "*jeg ved ikke hvor godt et eksempel, jeg er i den henseende*".

[Interviewet afsluttes]

16.12 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER (LL) I MÆNDENES HÅNDBOLDLIGA

Torsdag 28. februar 2002

Baggrundsoplysninger

- *(ll)*, mand, 29 år, samlevende.
- Håndboldspiller, tidligere A- og U-landshold. Fuldtidskontrakt med håndboldligaklub.
- Ved at afslutte lang videregående uddannelse, som han har forlænget i 30 måneder pga. sportskarrieren.

Hvordan generelt håndterer det forhold, at sportskarrieren slutter på et tidspunkt?

- Generelt gjort det, at han har taget en uddannelse sideløbende med eliteidræt. Dette gjort i vished om, at han skulle have noget at foretage sig efter idrætskarrieren.
- Er næsten kommet igennem sin universitetsuddannelse, men "*det har taget noget tid*". Har skiftet studie undervejs.

Forbedringsbehov ift. uddannelsesvejledning?

- Problemerne opstår efter gymnasiet. Har selv gået i TEAM DANMARK gymnasium, hvor man fik hjælp til at brede sig ud på et ekstra år på en fornuftig måde. "*Når man kommer videre, jeg startede fx på politstudiet, der tror jeg det for mange er svært at overskue, at man godt kan*

tillade sig at sige "OK, nu tager jeg fx kun det eller dét fag på første og andet semester". At man får lavet en udvidet studieplan i samråd med en eller anden, som har lidt overblik. Der tror jeg det er svært for mange at overskue det, og så prøver man måske begge ting fuld tid - det gjorde jeg i hvert fald - og det er der mange, også som jeg kender til, som knækker halsen på og som måske dropper ud af uddannelsen fordi man stadig vælger sporten".

- (II)'s erfaring er, at det ikke kan lade sig gøre at kombinere et universitetsstudium på normeret tid med en eliteidrætskarriere, der skal gives fuld opmærksomhed. Kender heller ikke mange, der har gjort det.

Klubbers eller forbunds ansvar?

- Ville være ideelt, hvis også klubberne havde et vist ansvar, fx ved at kræve at spillerne lavede et eller andet ved siden af. På den anden side noget naivt at tro: klubberne er interesseret i, at man kommer frisk til træning, og at man får sportslig succes.
- I bund og grund er det vel derfor den enkeltes ansvar, at man kommer i gang med noget. Måske derfor i højere grad forbundet der kunne sætte ind med en rådgiver, hvor man kunne søge hjælp med at planlægge et uddannelsesforløb. Har man vist også gjort nu.
- I bund og grund er det spillernes ansvar, anser det for svært at pålægge klubberne det ansvar.

Om det at kombinere eliteidræt og uddannelse

- *"Det har været det værd. Men jeg har været i tvivl nogle gange, om det ikke havde været bedre kun at spille håndbold i nogle sæsoner. Men omvendt så er det også min erfaring fra da jeg spillede professionelt i Tyskland i et år, hvor jeg ikke lavede noget studieaktivitet ved siden af, at sporten kommer til at fylde for meget. Det behøver man ikke nødvendigvis at blive bedre af, rent sportsligt".*
- Mener det er godt at have noget andet at koncentrere sig om bare et par timer om dagen. Både for karrieren bagefter; men også for idrætskarrieren.

Balance med fritid, venner, familie?

- Man får en meget skemalagt hverdag i forhold til mange jævnaldrende. Alt skal planlægges flere uger i forvejen, det kan man godt blive lidt træt af hvis man vil se andre mennesker.
- Som studerende uden mødepligt har det ikke været det store problem med ferie. Har selv kunne klemme lidt ferie ind hist og her, når det har passet. Ikke det store problem for (II). Tilføjer, at spillere på div. landshold formentlig har det sværere, fx hvis man ikke en gang kan få to sammenhængende ugers ferie. Svært at se en løsning på, at der er mange kampe og slutrunder også selv om der har været kritik af mængden af kampe.

Rådgivning i forbindelse med kontraktforhandlinger?

- Har to forældre, der er jurister - har derfor ikke været noget problem. Men måske et problem for yngre spillere, der får tilbudt større og større kontrakter. Kan sikkert opstå nogle sager, hvor folk får skrevet under på nogle mærkelige kontrakter. Har indtryk af, at flere og flere sender deres kontrakter til gennemlæsning hos spillerforeningens advokat. - Er en ordning, som

tilsyneladende fungerer tilfredsstillende. Vil selv overveje mere professionel rådgivning i fremtiden.

Skadesproblematik?

- Anser det ikke generelt for noget stort problem. Et vilkår ved elitehåndbold, at det er hårdt for kroppen. *"Mange bliver slidt ekstremt hårdt. Og de kommer også til at mærke det når karrieren stopper engang. Men jeg har det sådan (...) det er elitesport vi dyrker, og der er nogen omkostninger forbundet med det. Det kan jeg også se gennem mit studie; at udsætte sin krop for så hårde belastninger gennem mange år, det koster. Men det er det, man er gået ind til, synes jeg. Men derfor kunne skadesbehandlingen måske godt blive bedre nogle steder. Fx bedre muligheder for at blive opereret. Det er hårdt for eliteidrætsfolk at skulle vente 1-1½ år på en operation når man har en karriere på måske 7 eller 8 år".*
- Har indtryk af, at det nogle steder er ved at vinde frem, at klubberne betaler private behandlinger og operationer; men ikke nogen generel politik fra klubbernes side.

Hvad kunne/skulle forbedres?

- Gentager: Overgangen fra gymnasiet til videregående uddannelse eller arbejdsmarkedet. Ser et problem dér, og har også oplevet at mange kun spiller håndbold i en længere periode pga. den svære overgang. Problematisk at stå som 30-årig, og skulle i gang med det hele derfra.
- Ville være en fordel hvis der var nogen, der tog en snak med fx spillerne på U-landsholdet og prøver at få lagt nogle uddannelsesplaner. Det er enormt svært alene at skulle kombinere studium, kæreste og planlægge al træningen. Det kan være svært at forestille sig det pres, når man kun er 18-20 år. Det er dér, der skal tages fat.
- Sammenligner sit gamle U-hold med det nuværende. Var flere dengang, der kom i gang med noget end nu, fordi man dengang ikke fik kontrakter man kunne leve af. Det får alle stort set i dag. Ser en klar tendens til, at færre unge spillere kommer i gang med uddannelse end tidligere. En rigtig god og oplagt ide med DHF's ansættelse af Thor Munkager som uddannelsesvejleder. At forbundet får et ansvar for at få folk i gang og lagt en plan.
- I det hele taget positivt, hvis folk bare ved og bliver gjort opmærksom på, at der en uddannelseskonsulent eller rådgiver i forbundet man selv kan henvende sig til.

(II) om problematikken omkring unge spillere, der tidligt får gode kontrakter

- Ser det som et problem, at en del unge spillere for tidligt satser hårdt på håndbolden. *"De har hørt om de få professionelle, der har tjent rigtig gode penge i udlandet, og det regner de egentlig alle sammen med, at de får de også på et tidspunkt, og derfor behøver de ikke at gå i gang med en uddannelse (...) de næste 10-15 år skal de nok stadig tjene masser af penge på håndbolden. Sådan var det i hvert fald ikke dengang da vi kom op, der var det kun småbeløb man fik, og man var hele tiden bevidst om, at man skulle have noget ved siden af".*
- Giver et større ansvar til forbundet, at man oplyser spillerne om, at hvad der kan virke som en god indtægt nu, er penge som ikke rækker nogen steder i fremtiden. Fx, hvis man bliver skadet eller er for gammel?

Trænings- og konkurrenceforhold?

- *(ll)* har oplevet det som meget udmærket, både træningsmængder og faciliteter. På U-hold får man gennem TEAM DANMARK også viden om kost og restitution. Hvordan man planlægger de ting. Det har været god viden, og værd at holde fast i. At man bliver lidt uddannet i, hvad man egentlig går og udsætter sig for i det daglige.

[Interviewet afsluttes]

16.13 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER *(mm)* I MÆNDENES HÅNDBOLDLIGA

Fredag 29. februar 2002.

Baggrundsoplysninger

- *(mm)*, mand, 23 år, single.
- Spillet i håndboldliga siden han var 18 år. Spiller på deltidskontrakt. Har været udtaget til U-landshold og "ligalandshold" (udviklingstrup for A-landsholdet).
- Er i gang med lang videregående uddannelse.

Hvordan generelt håndterer relationen mellem uddannelse og idrætskarriere?

- Har fra starten været bevidst om at vælge uddannelse til. *(mm)* har ydermere valgt sit studium ud fra, hvad der kunne kombineres med hans håndboldkarriere. Universitetet har givet ham forholdsvis "frie tøjler" til selv at planlægge sin tid, og prioritere hvornår han har tid til det ene og det andet.
- Har generelt ikke oplevet det som et problem at få de to ting til at hænge sammen. I eksamensperioder, hvor der skal afleveres projektarbejde kan der selvfølgelig være meget stress på.
- "Problemet" for *(mm)* består mest i, at det er hårdt mentalt at have to parallelle ting, der kræver opmærksomhed og fokusering oppe i hovedet, mere end det er et spørgsmål om tid. At kunne ofre begge ting koncentration og engagement.
- *(mm)* har ikke truffet bevidste valg for længere perioder om, hvad der krævede særlig koncentration. Har altid kunnet få det til at fungere med de to ting. *"Det er selvfølgelig ikke ALT jeg får læst; men spørgsmålet er om jeg havde fået læst det alligevel, hvis jeg ikke spillede tophåndbold"*.
- Har hele tiden vidst med sig selv, at han for at kunne fungere godt skulle have noget uddannelse ved siden af. En slags "samvittighedskval", der hele tiden har været der - også ud fra bevidstheden om, at han ikke kan leve af sin håndbold efter karrieren er slut. Men også rart at have noget andet at tage sig til end bare håndbolden, at få intellektuel input.
- *(mm)*'s egen erfaring er, at der ikke har været de store problemer med at kombinere sport og uddannelse. Fremhæver i den forbindelse, at universitetet faktisk er meget fleksibelt og fx giver mulighed for at udsætte eksamener, selv om han aldrig selv har haft det behov. Har desuden været i studiegrupper hvor der har været forståelse for, at han en gang imellem ikke kan være der. Dette også en vigtig betingelse, hvis studiet er meget baseret på gruppearbejde.

- Gentager, at det vanskelige er det mentale, at have to ting som kræver fuld koncentration. *"Der hvor problemet er, det er det med at kombinere to karrierer på én gang kan du sige (...) til forskel fra fx et fritidsjob ved siden af studiet hvor "man kan lægge hovedet" derhjemme, der har man kun én ting at koncentrere sig om. Det er det, der er det svære".*
- Har alt i alt givet sin håndboldkarriere første prioritet - har spillet i ligaen lige fra han startede på universitetet. *"Håndbolden har haft første prioritet i de valg jeg har truffet, også med hensyn til uddannelse".*
- (mm) nævner, at det er en diskussion han har haft med et par stykker af sine holdkammerater. Nogle "bruger" iflg. (mm) deres håndboldkarriere som undskyldning for ikke at tage en uddannelse ud fra et argument om, at de ikke har tid - er blevet en acceptabel undskyldning for at tage uddannelse senere eller tage den på halv eller kvart kraft. (mm) føler, at hvis "man gider lidt" så kan det også lade sig gøre.
- (mm) medgiver dog, at det også handler om andre ambitioner - han har selv *"et ikke-prangende snit på 8"*; men er godt tilfreds med det. Der kan man selvfølgelig prioritere anderledes; men for (mm) har håndbolden som første prioritet spillet ind i de valg han har truffet.
- (mm) nævner endelig, at det klubmiljø man færdes i kan have en selvstændig betydning. I hans gamle klub var samtlige spillere optaget af enten job eller uddannelse ved siden af håndbolden. Der var "kulturen" ikke, at man kun passede sin håndbold og så måske passede et pædagogmedhjælperjob ved siden af.

Sportslige ambitioner, fremtidsmål

- (mm) har tænkt på at kombinere de sidste to semestre af hans uddannelse med et udlandsophold, hvor han kan spille professionelt i Tyskland eller Spanien. Prøver at ordne forløbet hjemmefra, så han kan løse nogle før-definerede studierelaterede opgaver for en virksomhed i udlandet. Understreger igen, at det giver mulighed for planlægning af ens egen tid; hvornår man har tid til at skrive opgave, og hvornår man spiller håndbold. *"Det kan være, at jeg brækker halsen på det; men nu prøver jeg at klø på indtil videre (...)"*.

Træningsforhold, forholdet til træner

- Træningsmiljøet er rigtig godt. Klubben træner 5 gange om ugen, hvortil der også skal lægges styrketræning for nogles vedkommende. Er glad for holdningen i klubben til job/uddannelse hos trænere og ledere: det er fx helt i orden at få fri til et par træninger, hvis man skal til eksamen eller hvis man er meget bagud i noget projektarbejde.
- I næste sæson bliver der muligvis tilbud om formiddagstræning for de der har lyst. Generelt tale om et meget seriøst træningsmiljø.
- Vigtigt, at træneren har blik for når truppen er slidt og har behov for restitution, også i betragtning af, at der stadig er spillere med fuldtidsjob ved siden af. (mm) oplyser, at hans træner er god til at finde den balance.

Mulighed for ferie og at holde fri

- Tre-fire ugers fri i juli, hvor der er decideret fri. Kun selvtræning i den periode, hvis man selv vil. Desuden mulighed for at tage en uges fri i foråret når der er turneringsfri. Derfor ikke det store problem for *(mm)*.

***(mm)* omkring omkostningerne ved at dyrke eliteidræt**

- Med nogle ting kan det da godt være lidt surt. Fx da et par venner, og *(mm)* prøvede at starte et firma. Der blev det simpelthen for stort et arbejdspress med både håndbold og studium, hvor *(mm)* sprang fra efter fire måneder - det kunne simpelthen ikke lade sig gøre. Det samme kan siges om et studierelevant arbejde, hvor man kunne få lidt erfaring - det er der heller ikke tid til.
- *(mm)* føler dog ikke, at der er omkostninger forbundet med hans sportskarriere som kan gøre det for "surt" - han er tilfreds med den måde som hans tilværelse er sammensat, og føler ikke at han går glip af noget han ikke kan undvære. Der er stadig en grænse for, hvor meget *(mm)* vil ofre for håndbolden - særligt i betragtning af det stadig "kun" er halvtidsprofessionalisme. *(mm)* oplever selv, at han har fundet en fornuftig balance.

Skadeproblematik

- Har aldrig selv haft alvorlige skader - ikke noget personligt problem. *(mm)* nævner, at det også afhænger af om klubben spiller europa cup-kampe eller har spillere på landsholdet. Der har hans klub ikke et helt så hårdt program som så mange andre.
- *(mm)* nævner igen, at det meget er et spørgsmål om dygtighed fra trænerens side om at dosere træningsmængder- og intensitet rigtigt i forhold til truppens velbefindende. Hvis træneren er i stand til dette kan mange problemer undgås.

Fremtidsudsigter

- Er tilfreds og fortrøstningsfuld mht. fremtiden. Har prioriteret ved at få sin uddannelse først og regner med at kunne blive kandidat som 25-årig. Derfra kan det godt være, at han vil satse noget tid kun på håndbolden, og prøve at spille fuldtidsprofessionelt om et års tid. Vil så være omkring de 28-30 år, og have en erhvervsrettet uddannelse på linie med mange andre unge.

Forbedringsmuligheder?

- *(mm)* ser ikke de helt store behov. Ét tiltag - som nok er let at realisere i praksis - kunne være at overveje en eller anden slags rådgivning fra en person, der har indsigt i både håndbold- og universitetsverdenen, dvs. en person der kunne give sparring omkring det at kombinere uddannelse og eliteidræt. Oplagt at bruge personer, som har prøvet det selv. Både omkring studie- og erhvervsvalg; men også om mere praktiske forhold såsom udsættelse af eksamener eller muligheder for at læse på deltid. En sådan person har han selv kunnet bruge ved enkelte lejligheder.

[Interviewet afsluttes]

16.14 TELEFONINTERVIEW MED SPILLER *(NN)* I MÆNDENES HÅNDBOLDLIGA

Tirsdag 26. februar 2002

Baggrundsoplysninger

- (nn), mand, 22 år, single.
- Spiller på deltidskontrakt. Har været udtaget til diverse U-hold og A-landsholdet.
- Læser på universitetet. Forlænger sin bacheloruddannelse med 12 måneder.

Forholdet sportskarriere – uddannelse

- Det kan sagtens lade sig gøre at kombinere sportskarrieren med uddannelse; men det kræver, at man er indstillet på, at det kræver planlægning. Når de medstuderende har fri træner (nn), og når medspillerne holder fri har (nn) undervisning eller forbereder sig.
- (nn) er selv startet på universitetet, fordi han savnede intellektuelle udfordringer efter to år uden for uddannelsessystemet, og samtidig er det med henblik på fremtiden. Man kan ikke satse på en håndboldkarriere; man må hele tiden indregne risikoen for ikke at blive forlænget, at blive skadet etc. Er godt tilfreds med at være kommet i gang.
- Om (nn)s personlige behov for at tage en uddannelse: *"Vi ved jo, at hvis vi får en skade, eller hvis vi ikke får kontrakt når vores kontrakt udløber, så står vi på herrens mark, og det er der måske mange, der kommer til at glemme. For jeg kender da mange, der har deres håndbold, og det passer dem fint med deres Play-Station og deres computer derhjemme; så har de opfyldt deres krav. Men det synes jeg ikke tilfredsstillende nok. Jeg har brug for lidt mere udfordring".*
- Når der alligevel er mange, der ikke går i gang med en uddannelse er det fordi, at de ikke savner stimulus udefra. Økonomisk er mange trængte og (nn) forstår ikke, at hans medspillere ikke satser bredere end håndbolden. Klubberne burde tage et større ansvar.
- Om klubbernes ansvar over for spillernes uddannelse: *"Ingen tvivl om, at klubberne skal tage et større ansvar mht. uddannelse. Når vi er med landsholdet på ungdomssiden, så har vi sådan en rådgiver der kommer hen - det er jo også et krav fra TEAM DANMARK-siden - og hører, hvad vi er i gang med og hvad vores planer er af forskellig art. Men lige så snart man bliver for gammel til det, så står man i et tomrum hvor man - efter at være blevet taget pænt ved hånden i ungdomsårene - lige pludselig selv skal til at tage stilling til, hvad det er man vil. (...) Og der er dét, at klubberne måske skal gå lidt mere ind og sige: "Hallo, hvad kan vi finde ud af?". Netop også, at de måske kunne spare nogle penge ved ikke at udbetale så store lønninger, hvis spillerne kunne få noget arbejde ved siden af. (...) I praksis skulle det fungere sådan, at man har en person ansat, der interesserer sig lidt for hvad man går rundt og laver, og kommer med gode råd og har forbindelser til både sponsorer i klubben mht. nogle småjobs af forskellig art; men lige så meget forbindelse til forskellige uddannelsessteder. Altså lidt en studievejleder, bare i klubben".*

Opsparing

- (nn) opsparer sine landsholdspenge, og forbruger klubpengene. Opsparing er et personligt valg som (nn) ikke mener der er mange, der benytter sig af. Mange oplever skattesmæk fordi de glemmer, at deres indkomst er en B-indkomst. På den ene side er det et personligt ansvar at holde styr på sin økonomi, på den anden side (i landsholdsregi) måtte klubberne gerne rådgive og som udgangspunkt foreslå, at igangsætte en opsparing på en del af beløbet.

Forholdet sportskarriere - fritid

- *(nn)* er tilfreds med den fritid han har. Han har det bedst med at lave noget når han holder fri. Der er selvfølgelig noget man må give afkald på; men det bliver opvejet af alle de positive ting håndbolden giver. Man mister ikke oplevelsen af det sociale, for det bliver erstattet af det sociale man har på holdet.
- Man kan ikke tage ferie når man har lyst; men *(nn)* har 3-4 uger i sommerferien om året. Han så gerne, at han havde et par uger om vinteren. Ferie med selvtræning fungerer fint og er fleksibelt, og hvor meget man selvtræner i ferien kommer an på, hvor hårdt du er indstillet på at have det når du kommer tilbage i klubben. Det afhænger også af personligt ambitionsniveau.
- Om professionalisme og udviklingen i håndboldverdenen: *"Professionalismen vinder ind. Engang var det sådan, at man kunne spille i et halvt år og have fri om sommeren; men der er jo TV og medier, og klubberne har brug for pengene, så kampene bliver trukket mere og mere ud. Der kommer flere og flere kampe. (...) Det er mere og mere medierne, der styrer ens ferie for det er ligesom dem, der siger - og selvfølgelig turneringen - hvornår vi skal spille, og så må vi makke ret efter det. Så må ferien komme når der er plads til det. (...) Der bliver da taget hensyn; men det bliver uoverskueligt hvis det fortsætter ud ad den tangent som det har fortsat i de sidste par år. Så kommer der jo flere og flere kampe, og så kan man ikke være 100% på hver gang. Det er problemet".*
- *(nn)* om fleksibilitet: Hvis der er noget man skal have fri til for en hver pris, så kan man godt få det. Det samme gælder barselsorlov. Det er ikke sjældent, at en spiller skriver en treårig kontrakt, hvor de på forhånd advarer om, at de vil komme til at sidde ude i det ene år.
- Om kontakten mellem klubberne/trænerne og spillerne: *"Jeg synes, at der er så god kommunikation fra klubben til spillerne og fra træneren til spillerne, så vi er stadig mennesker, kan man sige, og ikke bare et produkt som klubben render rundt med".*

Trænings- og konkurrenceforhold

- *(nn)* er tilfreds med forholdene. Klubben har øjnene oppe for, at spillerne ikke er fuldtidsprofessionelle, og f.eks. træner man kun enkelte formiddage. Der er forståelse for, at der ikke er penge i at bruge mere tid på håndbolden end spillerne allerede gør.
- Antallet af skader: Det er ikke et spørgsmål om, hvor meget man træner; men et spørgsmål om hvordan man træner og hvordan man planlægger tiden mellem træningerne.
- Klubben og skadede spillere: *(nn)* ved ikke om klubberne eller forsikringen betaler private behandlingsophold; men det er af afgørende betydning, at man bliver behandlet på privathospital for, at man hurtigere skal blive klar. Der er en tendens til, at der bliver taget mere hånd om "gavnlig" spillere. Mange unge spillere har forældre, der selv betaler de unges privathospitalophold, så de ikke skal miste for meget. Og det er jo for dårligt, at alle kontraktspillere ikke får dækket de udgifter. På den anden side er det branchens præmisser, og hvis man skal vælge vil man vil jo selvfølgelig helst have en markant spiller tilbage på holdet hurtigst muligt. Hvis klubben selv betaler er det derfor i orden, at man ofrer ressourcerne på de stærkeste spillere.

- Om at blive skadet: *"For man kender da også nogle eksempler på, at lige så snart en spiller bliver skadet, så er der ikke nogen der tager ansvar for dem mere: "Så er det ikke vores problem mere!". Det er lidt for meget professionalisme, og det er lidt synd at det skal gå den vej; men det er der måske ikke noget at gøre ved".*

[Interviewet afsluttes]

17. BILAG: INTERVIEWREFERATER, KLUBBER

17.1 INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (VV) I SUPERLIGAKLUB

Tirsdag d. 26. marts 2002

Træningsmæssige og sportslige forhold

- Der bliver grundlæggende trænet godt, og meget i de danske topklubber. Der, hvor der kan ske forbedringer er omkring optimering af fysisk træning, individuel tilpasning til den enkelte spillers behov. Med andre ord en slags differentieret tilpasset træning.
- Dette er primært et spørgsmål om en holdningsændring rundt omkring i klubberne, snarere end et spørgsmål om fx ressourcer.
- Hvad angår de fysiske rammer så kunne der afgjort ske forbedringer med faciliteterne, både med hensyn til træningsanlæg og stadion.

Skadesproblematik

- (VV) mener ikke, at træningsmængden og antallet af kampe fremprovokerer unødigt mange skader. Klubben har de sidste år haft i alt tre spillere, der er blevet erklæret fodboldinvalide; men alle skaderne har været udslag af udefrakommende påvirkninger og "almindelig" nedslidning. Det er ikke i et omfang så det er urovækkende.
- Klubben bruger stort set kun sit eget behandlingsapparat samt private hospitaler, læger mv. *"Det offentlige system er slet ikke gearret til eliteidræt"*. Dette gælder i flere sammenhænge. Nævner eksempel på skadede spillere, der ikke kunne få udbetalt forsikring og dagpenge fordi de var i stand til at møde i klubben; men de var i sagens natur ikke i stand til at spille fodbold! Selv om praksis er blevet ændret er det symptom på, at der i det offentlige system ikke altid er den store forståelse for professionel idræt. Ses også når spillerne bliver beskattet af privat skadesbehandling betalt af klubberne.

Forholdet mellem job/uddannelse og sportslig karriere

- Klubben har ikke formuleret en egentlig politik eller et regelsæt for spillernes muligheder for at uddanne sig ved siden af fodbolden; men det er en problematik man er meget opmærksom på. I praksis er der overført et sæt holdninger fra en af moderklubberne, nemlig at man går meget ind for at spillerne uddanner sig, i det omfang det kan tilpasses sportskarrieren.
- Problemet set fra klubberne/spillernes side er, at mange uddannelser er for stive og ikke er egnet til at kombinere med topfodbold. Fx er det almene gymnasium og handelsgymnasiet meget, meget vanskeligt at kombinere med professionel sport. *"Hvis spilleren i fire år ikke er til rådighed mere end 2 hele dage om ugen så er det ikke mange hundrede tusinde kroner, vi har lyst til at investere i sådan en kontrakt"*.
- Mener man bør overveje "fodboldgymnasier" efter norsk forbillede, hvor skolegangen eksplicit er tilpasset kravene fra topfodbolden, og man giver spillerne mulighed for at træne i et

passende omfang. Det nuværende system - TEAM DANMARK-ordning eller ej - fungerer ikke godt nok.

- Det samme gælder for så vidt også nogle af videregående uddannelser, hvor det kan være svært at følge med som eliteidrætsudøver: *"Det er for stift"*.
- Men klubben er grundlæggende for uddannelse også selv om spillerne er fuldtidsprofessionelle: *"Det kan sagtens kombineres, hvis bare det er enkeltfag eller på deltid på en eller anden måde"*. Nævner som eksempel, at flere af de nuværende spillere læser HD og følger trænerkurser med henblik på en trænerkarriere.
- Understreger, at det vigtigste er at spillerne selv skal tage noget initiativ og vise interesse. *"Det er spillerne som kommer til os, og så kigger vi på det"*. Men er kritisk overfor en tankegang om, at klubberne pr. automatik skulle stille omfattende uddannelsesvejledning eller karriererådgivning til rådighed for spillerne: *"Hvis man fx lover en spiller et job ved siden af, så læner de sig bare tilbage og venter på at vi skaffer dem et, uden selv at have en holdning til hvad det skal være. Det har vi set gennem flere år. Så det vigtigste er, at spillerne selv er motiverede. Jeg er meget kritisk overfor den der lidt formynderiske holdning om at skulle ordne alting for spillerne. Det er grundlæggende deres eget ansvar at tænke på, at der kommer en tid efter fodbolden"*.
- Mener, at Spillerforeningen risikerer at skyde sig selv i foden, hvis der bare stilles krav til klubberne. I så fald må spillerne også være indstillet på, at lønnen bliver 5-10.000 lavere om måneden. *"Med hensyn til karriererådgivning, så synes jeg ærlig talt det virker lidt ude af proportioner, for hvilke andre virksomheder tilbyder den slags karriererådgivning?"*.
- Nævner, at der også er den mulighed, at lidt ældre spillere på 32-35 år kan stå over nogle enkelte træningspas for på den måde at give mere tid til at følge en uddannelse eller starte en forretning op. På den måde kan man mødes på halvvejen ved, at træningstiden trappes en smule ned for de lidt ældre spillere.
- Nævner afslutningsvis, at klubben går og barsler med at udforme en egentlig politik på området; men, at som det fungerer nu er det spillerne der kommer til klubben, hvis de har nogle ønsker. Vigtigt med den personlige motivation fra den enkelte spillers side.

Om mulighederne for at få job inden for fodbolden

- Medgiver, at der er sket en stigning i antallet af administrative-, salgs- og trænerjobs; men man skal ikke overvurdere størrelsen af det arbejdsmarked. *"Hvis spilleren ikke engang ved om han vil være fx træner eller salgsmedarbejder, så kan det være lige meget"*. Understreger igen, at det vigtigste er spillernes egen motivation og målrettethed. *"Mange bruger det som en let genvej, som er meget løse håb og forventninger"*.

Udviklingstendenserne i dansk fodbold

- Man kan til dels godt tale om, at der sker en slags polarisering af dansk fodbold. For spillernes vedkommende må man nok til at indstille sig på, at lønningerne kommer til at ligne det øvrige arbejdsmarked noget mere. *"Man kommer ikke udenom udbud og efterspørgsel. Der vil selvfølgelig altid være nogle, der næsten kan hæve den løn de vil. Men, hvor det førhen*

nærmest har været kutyme, at når en 20-årig har lavet 8 mål i superligaen så skal have mindst 500.000 om året - så er det ved at ændre sig nu. Men der kan man sige, at 300.000-400.000 kr. om året stadig er en flot løn for en 20-årig".

- Mener, at fodbolden i de kommende år skal tænke på en landsdækkende eksponering for at få en bred interesse. Der har håndbolden vundet meget terræn de senere år. I en række af de jyske traditionsklubber er der efterhånden ret få tilskuere til kampene, og på sigt betyder det også færre indtægter til klubberne, og i sidste ende dårligere indtjeningsmuligheder for spillerne.
- En afvejning mellem kortsigtede gevinster ved at fastholde TV3-aftalen og så prioritere at blive landsdækkende eksponeret på DR eller TV2. På sigt er han tilhænger af den sidste løsning.
- Mener i øvrigt, at klubberne i dansk topfodbold skal være lidt bedre til at anerkende, at de har brug for hinanden, så Brøndby og FC København ikke løber med det hele, fx også i forhold til hvem der får de sene søndagskampe, der bliver sendt direkte i TV. *"Der håber jeg, at vi kan komme til at tænke lidt "amerikansk", nemlig at vi erkender at vi også har nogle fælles interesser, og at vi har brug for hinanden".*

Forbedringsbehov

- Hvad angår problematikken om at forbedre spillernes muligheder for at passe uddannelse sideløbende med fodbolden, kan nævnes den ovenfor nævnte "udslusningsordning", hvor ældre spillere gives mulighed for at springe nogle træningspas over hver uge, for bedre at ruste dem til tiden efter karrieren.
- Man bør overveje en anden struktur i forhold til gymnasierne. Klubben er selv ved at stable en form for idrætsefterskole på benene.
- Mener ikke det vil være rimeligt med særligt favorable skatteordninger for fodboldspillere: *"Hvorfor skal en spiller, der tjener en million have det lettere end en direktør, der tjener en million?".* Pensionsordninger kunne være en mulighed.

Afsluttende bemærkninger

- *(vv)* ser lidt et paradoks i den måde som professionel fodbold er reguleret. *"Vi ligger under Kulturministeriet; men bliver alligevel ikke anerkendt som kultur. Når man tænker på, hvad der bliver tilført af midler til fx Det kgl. Teater så er det da lidt paradoksalt, at en kommune fx ikke må gå ind og støtte en professionel klub med et moderne stadion".*
- Ser lidt samme tendens netop i forhold til spørgsmålet om uddannelse. På den ene side kræves der fra politisk hold, at klubberne opfylder et vist socialt ansvar om uddannelse samtidig med, at de eksisterende uddannelsesmuligheder passer meget dårligt til fodboldens ønsker.

(Interviewet afsluttes)

17.2 INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (XX) I SUPERLIGAKLUB

Torsdag 21. marts 2002

Trænings- og sportslige forhold

- Generelt gode forhold i klubben. Vurderer, at kun meget få klubber har bedre forhold.
- Generelt set klages der ifølge (xx) i de fleste klubber over banerne. Endvidere kan man i Danmark ikke træne ligeså meget som andre steder i Europa grundet det dårlige vejr: *"Generelt træner de unge mennesker ikke nok udendørs"*. Andre steder i Europa er de teknisk længere fremme fordi de kan træne mere på græs. I Danmark har man visse steder bygget haller, og det er da helt klart et godt initiativ; men det er ikke helt så godt som at kunne træne udendørs.
- Klubben har ikke været fuldtidsprofessionelle i lige så mange år som andre klubber i Danmark. Derfor har man ikke lige så meget erfaring. *"Det gælder ledere, det gælder trænere, det gælder spillere, og der kan man sige: den gevinst [ved at blive mere professionaliseret] henter man ikke ind på et helt eller et halvt år"*.

Skader

- Klubben anvender såvel det offentlige som det private, og bruger rimeligt mange penge på at anvende private behandlingssteder. Klubben vil ikke gøre opmærksom på sig selv i pressen ved at springe ventelister over, så i de tilfælde hvor der er ventelister på eksempelvis en operation anvendes et privathospital. Der er tilknyttet en række behandlere til klubben.
- (xx) mener ikke, at man i Danmark har tilstrækkelig viden inden for det idrætsmedicinske område.
- For visse spillere er der problemer i forhold til for mange kampe og for høj træningsmængde, og antallet af unødvendige skader. Men man kan ikke begynde at skru ned for niveauet rent træningsmæssigt. Men man kan blive bedre til at dosere træningsmængden, få flere lægelige specialister osv. Og ikke mindst få mere viden.
- (xx) kundgør, at klubben gennem de senere år har haft ikke mindre end seks spillere, der er blevet fodboldinvalid. *"Det er mange. I snit er det én om året"*. (xx) mener, at her bliver man nødt til at forbedre forholdene således, at antallet af personer, der bliver fodboldinvalid kan mindskes. Dog påpeger (xx), at mange spillere heller ikke er gode nok til at sige fra når de har en skade. Især er de yngre spillere dårlige til dette.

Økonomi

- Det påpeges, at i forhold til mange lande er Danmark økonomisk konkurrencedygtigt; men i forhold til eksempelvis Holland, Tyskland, Spanien, England osv. kan vi ikke følge med, og kommer heller aldrig til det.
- *"Jeg tror grænsen for Danmark ligger omkring kvalifikation til Champions League - for ligegyldigt, hvilket hold i Danmark der er tale om. Skulle man tale om 1. og 2. division i Europa, så ligger vi [danske hold generelt set] i den høje ende af 2. division"*.
- (xx) siger, at han mener at der er plads til de 12 klubber, der er i superligaen nu; men der er ikke økonomi til, at flere klubber kan komme med. Det påpeges også, at skal der være plads til 12 hold så forudsætter det, at de enkelte klubber sætter sig nogle realistiske sportslige målsætninger således, at det økonomiske kan stå i et fornuftigt forhold hertil. Nogle klubber har alt for store lønbudgetter til, at det overhovedet kan hænge sammen.

- (xx) giver dog indtryk af, at der generelt er ved at komme en øget bevidsthed om, at det er nødvendigt at sætte tæring efter næring. *"Jeg tror man vil se flere og flere hold komme ud og sige: Vi sætter flere af vores spillere på halv tid"*.
- Endvidere giver (xx) det indtryk, at andre konkurrenceparametre end lønnen alene må komme til at gælde i fremtiden når man skal tiltrække gode spillere. Lønnen vil nemlig falde: *"Jeg tror man om et par år vil se, at lønnen er faldet. Og så bliver vi nødt til at gå ind og se på: hvad er det de der forkælede spillere ikke kan finde ud af selv, og hjælpe dem lidt med det"*. (xx) peger hermed på, at en større opmærksomhed på forbedring af andre forhold for spillerne kan blive et meget stærkt konkurrenceparameter i fremtiden: *"Der er ingen tvivl om, at de klubber der får en god personalepolitik får sendt nogen signaler til omverdenen som selv de bedste fodboldspillere kan gennemskue"*.

Forholdet mellem job/uddannelse og sportslig karriere

- Der arrangeres to årlige seminarer, hvor spillerne skal møde op, og hvor uddannelsesinstitutionerne i byen kommer og præsenterer sig. *"Man kan ikke tvinge spillerne til noget; men man kan give dem et tilbud"*.
- (xx) giver indtryk af, at der i klubben er en vis opmærksomhed på, at ikke alle vil slå igennem som fodboldspillere, hvorfor der også skal tænkes på fremtiden i civilt og uddannelsesmæssigt henseende. Mange uddannelser er så fleksible, at det kan lade sig gøre at kombinere.
- (xx) mener ikke der er så mange, der er blevet gjort til sociale tabere som følge af fodbolden som man kan have indtryk af gennem pressen; men hvis der ikke er en opmærksomhed på eventuelle problemer vil der måske i fremtiden komme mange. Derfor vil man se efter spillerne.

Hvem har ansvaret?

- Klubberne har et ansvar. De unge mennesker tænker ikke over, hvad der skal ske på langt sigt. Når man er 22 år er der oceaner af tid til man er 32 år; men lige pludselig er årene gået og man er måske ikke rigtigt slået igennem. *"Jeg vil gerne strække mig meget langt i forhold til spillerne, for jeg ved godt hvem der kommer til at hænge på den, hvis de spillere ikke hjælpes på den ene eller anden måde"*.

Hvad kan gøres bedre?

- (xx) siger, at klubben har sat mange tiltag i gang gennem de senere år, der gør at der ikke er noget han lige kommer til at tænke på. (xx) påpeger, at det er vigtigt at klubberne rent organisatorisk giver sig selv plads til at vokse, hvis de vil være med fremme.
- (xx) peger dog på, at der er visse organisatoriske forhold i DBU, der gør at tiltag rettet mod eliten er meget vanskelige at komme igennem med. *"Det er som at vende et tankskib i en å"*. (xx) giver som eksempel, at først efter fem til seks års diskussion om, at 2. holdene skal have lov til at rykke op i 2. division kommer forslaget tæt på vedtagelse. Men problemet er, at det kommer samtidigt med at man bliver nødt til at skære i spillerstaben, hvorved klubben egentlig ikke (længere) har et ønske om at rykke op. *"Jeg synes DBU er for fjerne, og på udviklingsdelen for langsomme"*.

(Interviewet afsluttes)

17.3 INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (YY) I SUPERLIGAKLUB

Tirsdag d. 12. marts 2002

Baggrundsoplysninger

- Desværre var det ikke muligt optage interviewet, hvorfor der kun i begrænset omfang er udskrivne citater.

Forholdet mellem uddannelse og sportskarriere

- (yy) mener, at spillerne dels selv har et ansvar for at sikre sig til karrieren efter fodbolden; men også at der er nogen der gerne må fortælle de unge spillere om, hvad det er man kan vente sig senere i tilværelsen.
- (yy) mener også, at der mangler en mentalitetsændring i den danske befolkning, der kan medvirke til, at særbehandling af topidrætsudøvere bliver i orden.
- (yy) mener, at der er forskel på unge og ældre spillere. De unge spillere skal forsøge at tage en ungdomsuddannelse inden de bliver fuldtidsprofessionelle. Herefter må det være i orden at hellige sig karrieren som fuldtidsprofessionel. (yy) ser da gerne, at der kan hjælpes efter endt sportskarriere.
- (yy) mener ikke, at TEAM DANMARK gymnasieordningen er videre hensigtsmæssig i forhold til fodbolden som holdsport. Skemaet er ofte ikke videre godt tilrettelagt med mange mellemtimer, hvilket ikke harmonerer med de træningstider, der gælder hvis man som ung spiller skal træne med 1. holdstruppen. De får fri kl. 15.40, og kan ikke nå at komme til træning kl. 16.30. *"Det er håbløst. Det er ikke indrettet på holdidrætter"*. Der er også problemer med at få fri fra TEAM DANMARK-gymnasier til kampe og træning.
- Klubben anbefaler de spillere, der går på et TEAM DANMARK gymnasium, at tage uddannelsen på tre år frem for fire år.
- I Norge er der fodboldgymnasier; *"Hvorfor tager DBU ikke initiativ til noget tilsvarende"*.
- (yy) erkender, at rivaliseringen mellem de store klubber kan være et problem i forbindelse med sådanne initiativer, f.eks. hvis én klubs baner er placeret nær et gymnasium. (yy) synes dog ikke personligt, at det er noget problem.
- Klubben har unge spillere på kontrakt, og finder at dette er rimeligt af hensyn til de bedste unge spillere, der bruger meget tid på deres sport. (yy) nævnte som eksempel, at nogle spillere sidste år brugte i alt 56 dage på træning og kampe for udvalgte ungdomshold i SBU- og DBU-regi. Dertil kommer klubaktiviteter og uddannelse - og erhvervsarbejde, hvis de ikke er på kontrakt og tjener penge ved det. I Jylland er der klubber, der kan slippe for at tegne kontrakter med de unge spillere. Det er nu blevet almindeligt i Københavns-området.
- Unge spillere træner ikke specielt meget i Danmark. Ynglingspillere i klubben træner 4 gange om ugen. I Norge træner samme aldersgruppe 6-8 gange om ugen. (yy) mener, at det med fordel kan forøges til 5 gange; men det er svært at realisere inden for de nuværende rammer.

- Nogle af de unge spillere er ikke gode nok, og falder ud af systemet. Det sker typisk i 18-20 års alderen.

Vejledning i forhold til job/uddannelse

- Klubben havde på et tidspunkt et forsøg med lektiehjælp til spillerne. Det blev imidlertid ikke den store succes fordi spillerne ikke rigtig gad at benytte sig af det. Det er bedre, når det sker på skolen. Af andre tiltag kan nævnes, at klubben i samarbejde med kommunen i øjeblikket forsøger at stable et fodboldgymnasium på benene i samarbejde. Der har været en fodboldklasse i en af klubbens nærliggende byer.
- I klubben er det ikke alle unge spillere man er i dialog med angående karriere-/uddannelsesvejledning. Nogle kan jo klare det selv, mens andre har brug for en hånd. Men altså ikke nogen systematisk vejledning af alle spillere. Nogle spillere bliver også hjulpet i gang af sponsornetværket. Herunder har flere sponsorer hjulpet med læreplads til visse af spillerne (1-2 om året).

Fremtidsperspektiver

- (yy) mener, at der uden tvivl bliver en problematik i forhold til de spillere, der gerne vil have et job inden for sporten i fremtiden. Der er ikke plads til alle, og ikke alle har forberedt sig videre godt på tilværelsen efter sportskarrierens udløb: *"Jeg tror der bliver problemer i fremtiden". "Jeg synes de fleste er for dårligt forberedt"*.
- Overgangen til en civil karriere med et 8-16 job opleves af mange som problematisk. Som spiller har de meget fritid, hygger sig med familien og spiller golf osv. De har tid til at forberede sig på livet efter sportskarrieren med eksempelvis uddannelse; men *"de er nogle sløve padder"*. De tjener godt og behøver det ikke, og derfor kommer overgangen som en brat overgang, og flere får problemer med familien.
- (yy) nævnte dog et eksempel på et tilbud, der er blevet en succes. Det drejer sig om et 3-4 måneders kursus med henblik på PC-kørekort.
- (yy) er tilhænger af oprettelse af pensionsopsparing. Når det kan lade sig gøre i udlandet, må det også kunne lade sig gøre i Danmark.
- Sponsornetværket bruges af mange ved overgangen til civil karriere.

Andet

- (yy) er enig i, at der sker en polarisering mellem superligaklubberne. De store vil blive større, og de mindre vil nok komme i klemme. Der er nok behov for, at ikke alle klubber har de samme ambitioner. (yy) kan godt se problematikken fra de mindre klubbens side; men hvis man gerne vil have de bedste spillere og gøre en god profil internationalt kan det nok ikke være anderledes.

(Interviewet afsluttes)

17.4 INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (ZZ) I SUPERLIGAKLUB

Tirsdag d. 19. marts 2002

Træningsmæssige og sportslige forhold:

- Træningsforhold ikke optimale. Hvis dansk fodbold skal udvikles til et niveau, der tåler sammenligning med europæisk niveau så er vi langt bagefter. Der er ikke én klub i Danmark, der har træningsfaciliteter som matcher de vilkår man kunne ønske. Men der er selvfølgelig store forskelle mellem de enkelte klubber.
- Træningsbanerne skal fx være bedre både, hvad angår de nyeste typer kunstgræs og varme i banerne. Så der kan trænes hele året rundt.
- Et af problemerne i Danmark er, at vi har en betydelig kortere sæson end i andre europæiske lande. En del skader opstår også som følge af, at man i opstartsfasen konstant skal veksle mellem forskellige underlag: grus, kunstgræs, alm. baner. Både af træningsmæssige hensyn; men også af hensyn til skadeforebyggelse bør banerne være langt bedre end de er i dag.
- Klubfaciliteter lader også en del tilbage at ønske. Fx, hvad angår hvilerum på anlæg så der er mulighed for restitution på dage, hvor man træner flere gange. Det handler også om kost og ernæring: at man har catering eller restaurantfaciliteter, der giver klubben mulighed for at servicere spillerne på en meget bedre måde.
- Når man kigger på de nye træningsanlæg, der bygges i Frankrig, Tyskland og England og den måde som de funktionelt indrettes, både med indendørs og udendørs faciliteter. Her taler vi om basal træning, styrketræning, boldtræning, klubhuse, lægeklinikker, genoptræningsfaciliteter og svømmehaller med sænkbart gulv så er det klart, at *"vi er lysår bagud, der er vi slet ikke på niveau med topklubberne"*.
- Hvad angår træningsmængden i Danmark så er den fuldt på højde med udlandets. Problemet er, at vi ikke har så mange kampe; der er relativt mange kampe i sæsonen; men vi har en sæson der er kortere. Det er et problem når der er andre lande, hvor der er mulighed for at spille bold på gode underlag og træningsfaciliteter i 11-12 måneder om året, hvor vi kun kan gøre det i 7-8 måneder om året. Så vi mangler en 3-4 måneder hvert år, og kigger man på en karriere på 10-15 år, så er det mange måneder man bliver dårligere. Der er jo et ordsprog, der siger, at man bliver bedre af at øve sig!
- Disse forhold kan kun forbedres ved at faciliteterne bliver bedre. Det danske vejr kan vi ikke ændre på.

Polarisering af klubberne i dansk fodbold, fx hvad angår kapitalgrundlag?

- Der foregår en "benchmarking" på Champions League-niveau. Det kan ikke nytte noget, at det er den danske jantelov eller middelmådighedens gennemsnitlig lave standard, der skal være pejlemærker for udviklingen: så er der ikke grundlag for professionel fodbold i Danmark.
- Klubben har en ambition om at gøre fodbold til en professionel sport, og det kræver en professionel liga. Det implicerer nogle forhold omkring sport og økonomi, der hænger uløseligt sammen. Der kan det ikke nytte, at man sidder ude på landet og siger: *"det går alt for stærkt og det kan vi ikke"*. Hvis vi ikke udvikler fodboldspillere i Danmark på niveau med de bedste i udlandet, så er det klart at klubberne ikke kan klare sig. Vi har allerede store problemer med at klare os internationalt, vi er raslet ned af ranglisten, og det går ikke videre godt for dansk klubfodbold hverken sportsligt eller økonomisk.

- Det kan hurtigt også sætte sit præg på landsholdets resultater. Hvis man ikke kvalificerer sig til slutrunder, så vil hele dansk fodbolds økonomi også mærke det. Alle lokalunionerne lever af, at landsholdene skaber overskud, og der dermed bliver investeret i breddefodbolden og ungdomsfodbolden. *"Det er eliten, der skaber økonomien i dansk fodbold"*.

Grundlag for professionel fodbold i Danmark?

- Det er en stor diskussion om struktur, som er i gang i øjeblikket. (zz) mener, at der er økonomisk grundlag for at have 8-10 professionelle klubber i Danmark så det er klart, at der ikke er plads til alle. Andre mener, at det vil være godt med 20 klubber i den bedste række så en masse unge mennesker kan komme til at spille fodbold.
- *"Der ser jeg lidt polemisk på det: Vi har allerede et amatørhold i ligaen og et halvamatørhold i ligaen, og hvad de kan præstere, er jo ikke den standard vi går efter. Så når vi ingen vegne"*.
- At tro på, at udviklingen kan styres stille, afbalanceret og struktureret er utopisk, verden udvikler sig kaotisk. Dansk professionel fodbold er en meget ung forretning med mindre end 10 år på bagen, og der har de senere år været et voldsom stigning i kapitalbehovet, især fordi udviklingen i international fodbold har været så eksplosiv som den har været. I Danmark ageres derfor hele tiden på bagkant af udviklingen, og bl.a. derfor har mange danske klubber problemer.
- *"Men professionel fodbold stiller altså nogle krav til struktur, økonomi, organisation og know-how og dermed igen også til de faciliteter vi stiller til rådighed. Der kan man ikke springe over hvor gærdet er lavest, vi bor i forvejen i et udkantsområde af Europa hvor vi klimatisk og økonomisk har store problemer i forhold til metropolerne i Europa"*.

Skadeforebyggelse og -behandling

- Har ansat et lægefirma. Har altid læger med til ude- og hjemmekampe såvel som til træning og træningslejre. Undrer sig over udehold, der eksempelvis kommer til kampe uden egen læge. Klubben har derudover fuldtidsansatte massører og fysioterapeuter. Vi har eget læge- og terapirum; men vores folk dér har selvfølgelig også ønsker til forbedrede faciliteter.
- Har fx ikke en minisvømmehal med varmtvandsbassin, og justérbar bund til brug for skadesforebyggelse og -behandling. Deres fastansatte fysiske træner, der står for såvel den fysiske træning som for dele af genoptræningen, har store ønsker til permanente opstillinger og opvarmede indendørs haller af både den ene og den anden slags. Der er ikke altid sammenhæng mellem det ideelle, og så hvad der er økonomisk muligt.
- (zz) mener ikke, at antallet af skader er specielt urovækkende. *"Fodbold er jo en kontaktsport, som selvfølgelig indebærer en vis risiko"*. Klubben havde relativt mange lyskenskader for et par år siden, hvad der formentlig hang sammen med overgangen fra halvtids- til fuldtidsprofessionel fodbold, hvor man øgede træningsmængden ret voldsomt. Desuden spillede overgangen mellem forskellige underlag også ind, og dér er mange forhold at tage højde for, som vi er blevet klogere på. Derudover er træningsmængden og doseringen af den, bl.a. gennem ansættelsen af en fysisk træner, blevet professionaliseret. Dermed er der kommet bedre sammenhæng i vurderingen af både den enkelte spiller og truppen som helhed, og der har vi set markant færre overbelastningsskader i forhold til for tre, fire år siden. Kontaktskader kan man aldrig helt undgå.

- Et af problemerne i Danmark er, at programmet er meget sammenpresset, hvor man spiller helt ind i december og starter op igen tidligt i marts, hvor de fleste baner er rædselsfulde. Udover, at spillet tit bliver dårligt viser alle undersøgelser også, at det forværrer risikoen for unødvendige skader.

Klubpolitik, hvad angår spillernes erhverv og uddannelse

- To synspunkter på spørgsmålet: (zz) er lidt kritisk over for undersøgelsens forudsætninger, der *"hvis jeg må være lidt fræk, (...), har nærmest religiøse undertoner; en kontekst som siger at enhver, der dyrker eliteidræt skal partout skal have en fuldtidsuddannelse ved siden af"*.
- Kender TEAM DANMARK tankesættet godt - og det er der for så vidt heller ikke noget forkert i. Men *"det er et eller andet sted lidt forkert i forhold til professionel fodbold, fordi professionel fodbold er et erhverv. Man glemmer, at vi uddanner unge mennesker til et erhverv som fodboldspillere. Man ville heller ikke sige til en tømrerlærling: nå, "nu uddanner du dig som tømrer, læser du så noget ved siden af?". Der synes jeg det kikser lidt. Man vil i TEAM DANMARK ikke anerkende, at fodbold er blevet et erhverv (...). Hvis man er en dygtig fodboldspiller, og uddanner sig som fodboldspiller, så vil man være i stand til at kunne gøre en sportslig og økonomisk karriere, der rent faktisk sikrer én for resten af livet. At man så kan lave alle mulige sjove ting bagefter, det er en anden sag"*.
- Siger dette indledningsvist for *"at fastholde respekten for fodbolden som fag. Som noget man kan uddanne sig til. Hvor mange skuespillere, musikere har ikke fået at vide at deres forældre: "ja ja, det er meget godt med det skuespil eller violinspil, men er det noget man kan leve af, hvornår skal du have en rigtig uddannelse? Og det er den lidt alfaderlige holdning der ligger i undersøgelsens forudsætninger og kulturministerens bekymringer (...)"*.
- *"Kan man forestille sig kulturministeren gik ud og sagde til musikkonservatorierne og Statens Teaterskole, at nu sørger I vel for, at de studerende læser matematik og sprog, at de får en kompetencegivende uddannelse, for vi kan ikke have alle de sociale tabere rendende rundt når de kommer ud og opdager, at de ikke kan leve af deres grimasser når de kommer ud af Statens Teaterskole? Det siger man jo ikke på disse områder, så jeg synes faktisk der begås lidt af en fejlslutning (...)"*.
- Når det så er sagt så er klubbens politik, at man opfordrer og presser ungdomsspillerne til, at tage en kompetencegivende ungdomsuddannelse, det være sig studentereksamen, teknisk skole, HH, HF eller lærlingeforløb.
- De fireårige TEAM DANMARK gymnasieforløb er imidlertid dybt uegnede til holdidrætsgrene. De dur ikke. anbefaler derfor de unge i 9. eller 10. klasse til at tage det almindelige gymnasium på tre år (...) kan godt lade sig gøre som gymnasiet fungerer i dag. Det er der ingen grund til at bruge fire år på. Man bør efter (zz)'s mening ikke råde fodbold- og håndboldspillere til at tage det fireårige forløb, de har ikke brug for det. Det er anderledes med idrætsudøvere som fx svømmere, der skal toppe internationalt på andre tidspunkter der har brug for udtyndingen i skolearbejde, når de skal til VM eller OL. Der kan det være en god ide.

- *"Fodboldspillere kulminerer i tyverne, der er de for længst ude af skolen, og vi har brug for dem, hvis de har talent nok, at de spiller på fuld tid. I stedet for at rejse verden rundt, eller gå rundt fire år uden at vide hvad de vil, kan de ligeså godt afprøve deres talenter i fodboldkarrieren (...) holder det så ikke, kan de jo altid spille fodbold på deltid eller som amatører og gå i gang med en uddannelse når de er 22, 23 eller 24. Det er der jo masser af andre unge, der gør. Eller som skifter uddannelse tre gange, inden de finder ud af, hvad de vil være. Eller åbner en butik. Det ser jeg overhovedet ikke noget galt i".*
- Politikken i klubben er som sagt grundlæggende, at de bør tage en ungdomsuddannelse. Men der er enkelte undtagelser, fx en 18-årig som ville starte på en fireårig tømmerruddannelse. Og der gik de ind og sagde, at skulle han slæbe træ en hel dag på en byggeplads og uddanne sig som fodboldspiller, det er håbløst. *"For den tømmerruddannelse kan han jo altid tage senere. Om ikke andet kan de skaffe ham en læreplads som 21-årig eller 22-årig. Så bør han hellere prøve at spille fuldtids nu, med sin 9. eller 10 klasse. Så der er altid en undtagelse, der bekræfter reglen".*
- Klubben har heller ikke noget imod professionelle spillere, som fx læser på universitetet eller enkeltfag på Handelshøjskolen eller HF (nævner flere eksempler). *"Vi har intet imod at vores spillere åbner en bog - tværtimod - men det er klart, at fodbolden har førsteprioritet. Det er det, de får løn for. De er vældig godt lønnede (...) Men fodbold er et fag. Det er vigtigt for mig at understrege, det ville jeg gerne have at også Kulturministeriet finder ud af".*

Rådgivning af spillere undervejs?

- Har oprettet lektieværksted for klubbens junior- og ynglingehold med offentlig støtte. Der er ansat en skoleinspektør, der kan hjælpe med lektier, råd og vejledning. For at sætte handling bag ordene om, at det er vigtigt at få taget en ungdomsuddannelse. *"Så der er ingen undskyldninger for vores 15-19-årige, eller vores ungseniorer for den skyld, for ikke at læse lektier og tage en ungdomsuddannelse".*
- Nævner, at TEAM DANMARK ordningen for så vidt er god nok. Man har bare ikke været god til at oplyse om, at de dygtigste ungdomslandsholdspillere i stedet for at bruge fire år, kan få bevilliget ekstra undervisning og tage studentereksamen på tre år. Så man kan godt få TEAM DANMARK stemplet uden at skulle bruge fire år.

Karriererådgivning efter endt karriere?

- Mener, at det er en problematik, som er blevet overdrevet for fodboldklubbernes vedkommende. Hvor mange virksomheder eller Kulturministeriet for den skyld, tilbyder den slags rådgivning, når de ansætter medarbejdere? Det er der ingen virksomheder, der påtager sig. *"Hvorfor skal lige præcis fodboldklubber tilbyde karriererådgivning? Tanken er jo: "åh nej, de stakkels unge mennesker hvad skal de lave når de er færdige med at spille fodbold". Men hør nu her: spillerne indgår åremålskontrakter som giver dem en løn, der ligger langt højere end for en nyuddannet akademiker. De har gennemsnitlig en halv million om året - nogle har mere - plus det løse afhængig af, hvor godt de spiller(...). De tjener minimum det dobbelte af, hvad en nyuddannet akademiker tjener, der har læst i måske 8 år (...). Her render en 18-20 årig knøs og*

tjener 400-500.000 kr. om året med mulighed for, i virkeligheden, at spille på rouletten og blive mangemillionær, hvis han er dygtig nok. Hvad forhindrer ham i at lave en etableringskonto og lægge 200.000 til side om året? Så kan han have måske 2 millioner at starte en forretning op, når han er 30 år. Hvem kan gøre det med en cand.merc.-eksamen? Eller de kan slå sig sammen med folk, der har uddannelsen og ideerne og lave et kompagniskab, hvor de har kapitalen. Det er for mig at se, et overvurderet problem”.

Spørger: Der er vel et problem for de spillere, der ikke formår at slå igennem?

- *”Det er der da. Men så kan de bare starte på en uddannelse som 24- til 25-årig. Det er der masser af andre, der gør. Det er da ikke noget problem. [Nævner en spiller som er blevet slemt skadet, og er begyndt på jurastudiet] Der er masser af jobmuligheder til eliteidrætsfolk”.*
- Det er en af TEAM DANMARKS påstande som han også tror på: eliteidrætsudøvere har masser af kompetencer, som er efterspurgt på arbejdsmarkedet. Fx med hensyn til at sætte sig mål, arbejde koncentreret etc. Problemet er overvurderet. Det er meget begrænset, hvad der er af arbejdsløse fodboldspillere.
- *”Eliteidræt skaber ikke sociale tabere. Eliteidræt udskyder i værste tilfælde det tidspunkt, hvor man alligevel var blevet det”.*
- Klubberne har kun et ansvar for, at spillerne føler sig godt tilpas mens de er i ”virksomheden”. Pointen er også, at selvsamme spillere ved kontraktudløb forhandler benhårdt, og leder efter andre gode tilbud. Skal klubben så også tilbyde karriererådgivning til dem, der skifter?? Ikke en ide, der holder i praksis.

Spørger: En del spillere i undersøgelsen efterspørger beskæftigelse inden for idrætten?

- *(zz) mener, at det er klart, at ikke alle kan finde den type beskæftigelse. Når det så er sagt, så er det værd at bemærke, at der i dag er markant flere fuldtidsjobs rundt omkring i idrætsorganisationer, og i klubberne. Også hvis man tager en træneruddannelse er der mange jobs inden for fodbolden. Antallet af jobs er eksploderet i dansk idræt; men selvfølgelig er det ikke **alle**, der kan få de der typer jobs. Der er jo også en del, som ikke er interesseret i at blive i sportens verden.*

Forbedringsmuligheder? Generelt fx lovgivning, tilpasning til eliteidrættens behov etc.?

- Hvis man anerkender et behov (fra politisk side) til, at eliteidrætsfolk skal klare sig godt, så er der stadig meget at gøre. Hvis man kigger på lovgivning omkring skatteforhold og karriereplanlægning så kunne der helt sikkert gøres mere. Eksempelvis spillerforeningens forslag om opsparingsordninger, karriereopsparing.
- Sammenligner man fx med Den kongelige Ballet er det påfaldende, at dér er der bred accept til en endnu mere smalsporet og kropsodelæggende uddannelse: *”der er der ingen, som spørger til ekstra uddannelse udover grundskolen på Zahles (...) men de har pensionsordninger som 40-årige. Men, hvad hvis man flopper som 19-årig, og ikke bliver solodanser, så er der ingen der tager sig af dem; men det synes man åbenbart er i orden”.*

- Inden for eliteidrætten *kunne* man overveje nogle specialordninger både lovgivningsmæssigt, men også lette mulighederne for dem, der ønsker at skifte karriere, eller følge uddannelse mv. men der er generel modvilje mod at lave særordninger for særligt afgrænsede grupper.
- Hvad angår det rent sportslige så (zz) gerne, at der blev nogle forbedrede forhold for "branchen" på sigt, en slags erhvervsfremme.
- *"Jeg har ikke noget imod, at Kulturministeriet til gengæld for fx nogle tipsmidler kræver, at vi tilbyder en form for karriererådgivning. Men jeg vil have noget for det - vi skal ikke stilles dårligere end andre virksomheder"*.
- Men måske også, at man begyndte at betragte fodbolderhvervet som en branche, der kunne være værd at støtte/stimulere. Eliteidræt, herunder landshold og topklubber, der klarer sig godt i internationale turneringer, giver jo en masse goodwill, og omsætter for store beløb og kaster skatter og afgifter af sig. *"Men vi får jo ikke meget hjælp til at skabe os en platform, så vi kan konkurrere med de store lande, hvor økonomien og skatteforholdene er favorable. En dansk fodboldspiller skal betale 65% i skat, så laver man en udlændingeregel, hvor de betaler 25% i skat. Man vil gerne have talenter frem og beholde de danske talenter; men vi kan jo få en udlænding for den halve pris"*.
- Så der er mange ting, man kunne gøre meget bedre for den professionelle sport. Man må godt stille nogle krav; men kom med nogle penge ellers så må man holde fingrene væk.

(Interviewet afsluttes)

17.5 INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (ÆÆ) I HÅNDBOLDLIGAKLUB

Onsdag d. 20. marts 2002

Træningsmæssige og sportslige forhold

- Angående den generelle tilfredshed - trænes der nok og på den rigtige måde: *"Hos os: ja, men hos andre danske klubber: nej"*.
- *"Det er vigtigt, at man siger til de unge spillere allerede i 16-års-alderen: Du går lige ned i motions- og træningscentret. Det er den eneste måde man bliver en god 26-årig håndboldspiller. Og det kan være svært for en 16-årig spiller at forstå. Men samtidig sagde den svenske træner, at det skulle være træning med håndvægte, og ikke med traditionelle motionscentermetoder. På denne måde får vi lagt grundtræningen, og derfor har vi ikke skader"*.
- (ææ) peger på, at der trænes forkert: *"Hvorfor er det, at Viborg har så mange skader - et damehold på det niveau bør ikke have så mange skader. Der er ingen tvivl om, at de er dygtige håndboldspillere - de vinder jo hvert år; men prisen er altså mange skader"*.
- *"Men man kan ikke kritisere de gamle danske trænere for ikke at gøre det. De har simpelthen ikke nogen viden om det. Det er simpelthen vigtigt at lægge en grundform inden sæsonstart. Og det skal gøres på den rigtige måde. Træneren skal have viden om det han laver. Sådan er det da også på alle andre arbejdspladser. Det er den eneste måde man får udviklet nye spillere. Det er for sent at begynde vægttræning når man er 25"*.

- *"Inden sæsonstarten havde vi unge spillere, der godt kunne se at det nok ikke var i denne sæson, at de fik mest spilletid. De ville gerne skifte til en af de andre klubber. Men der sagde vi til dem: "Hvis du skifter skal du ikke forvente at kunne komme tilbage på vores hold". Med andre ord: Man mister simpelthen for meget ved bare at undlade at træne rigtigt i et år".*
- *"Det er ikke fordi det bare er dårligt de andre steder. De gør jo, hvad de kan ud fra de vilkår de har. Nogle af de andre klubber betaler jo ikke spillerne for at spille håndbold".*

Klubbens økonomi

- *"Vi er ved at få styr på økonomien i dansk håndbold. Konkursernes tid er ved at være overstået fornemmer jeg. Men man er nok lidt nødt til at vælge - vil man være et godt herrehold eller et godt damehold. Det er svært at kunne begge dele. Der er dobbelt omkostninger til løn, der skal to trænere til osv. Lønnen udgør jo op mod 80% af omkostningerne. Det er ikke ligesom i andre virksomheder. Man kan ikke lave de samme synergieffekter. Vi har været heldige med at få en sponsor, der udelukkende vil støtte kvindeholdet, ellers måtte vi nok have prioriteret kvinderne ned".*
- *"Vi er nok nået til det økonomiske niveau vi realistisk kan komme op på. Hvis vi skal vokse skal vi til at tage penge fra fodbolden, og det bliver svært. Man må sætte sine mål realistisk. Det nytter ikke noget at sige, at vi skal være det nye Manchester United eller det nye Kiel. Dertil er Danmark for lille".*
- *"Danmark skal finde vores rolle i det internationale spil. Vi skal udvikle talenter. Og så kan vi engang imellem blande os med de store. I hvert fald på herresiden. Vi skal konkurrere på miljøet. Danmark er et rart sted at være. Miljøet er heller ikke så cool business-agtigt. Kom til vores klub - vær her 4-5 år - så kan du komme til de rigtig store klubber. Men vent med at rykke til udlandet indtil de virkelige storklubber byder på dig. Men vi slås mod pengene og prestigen ved at spille i Tyskland. Og pengene dem kan vi i hvert fald ikke matche".*
- *"I damehåndbold er det selvfølgelig anderledes. Der er Danmark i høj grad økonomisk ledende. Det har været stigende de sidste fire-fem år. Men nu fornemmer jeg, at damehåndboldens økonomi generelt er stagnerende, selvom enkelte klubber som Slagelse nok kan vokse sig større".*

Sports- kontra civilkarriere

- *"Vi forventer og kræver, at man har fire timers anden aktivitet om dagen - enten arbejde eller uddannelse. Det er faktisk ikke et stort problem med de danske spillere. Det vil de gerne. Derimod er det lidt sværere at forstå for de udenlandske spillere".*
- *"Vi har prøvet at have fuldtidsprofessionelle spillere; men det har vi fundet ud af at det fungerer ikke".*
- Spørger: *"Er det betinget af økonomien eller er der tale om et bevidst valg"?*
- *"Det er vores koncept, at vi hellere vil have syv, der får tre - end tre der får syv. Så selvfølgelig er det et spørgsmål også om økonomi. Men håndbold er en holdsport, og vi finder at det er bedst for holdet, at nogle ikke får meget mere end andre. Da vi prioriterede om for nogle år*

siden, var der simpelthen nogle spillere, der måtte gå ned i løn. Nu kan vi jo så tilbyde dem at de kan tage en uddannelse samtidig”.

- *”Vi har ansat en elitekonsulent. Det er en tidligere træner, der især tager sig af de spillere, der ligger i ”hullet” mellem at være ynglingspiller og seniorspiller. Man skal tænke på, at det er spillere, der hele ungdommen har været vant til at være nummer et. Det er en svær overgang, og det er her elitekonsulenten kan hjælpe, vejlede og støtte. Samtidig så gør det os til et sted, hvor mor og far får lyst til at sende deres børn hen. Vi brugte meget tid på det førhen selv, og derfor blev vi enige om at ansætte ham til det. (...) Han er den perfekte mand til det. Unge mennesker har brug for opmærksomhed, én til at hanke lidt op i dem etc.”.*
- *”Vi føler et ansvar. Men selvfølgelig skal vi ikke gøre os selv bedre end vi er. Vi har da også haft eksempler på unge mennesker, der ikke har kunnet håndtere det. Men der er det altså guld værd at have en elitekonsulent. Men vi kan selvfølgelig kun hjælpe til en vis grænse - spillerne har også selv et ansvar”.*
- *”Men det er svært at generalisere og dermed sige, at man skal gøre det på ”vores” måde alle steder. Men jeg tror det er ufornuftigt ikke at gøre noget overhovedet. Det som vi betaler vores elitekonsulent får vi tifold igen. Vi får jo ikke kun gode førsteholdsspillere ud af det. Andre kan blive gode ledere eller trænere i klubben. Siden håndboldligaen startede har vi måske haft seks af denne slags spillere, som vi kan bruge i trænersammenhænge”.*

Spørger: ”Men er det ikke også en nødtvungen erkendelse?”.

- *”Ja til dels. Vi fandt ud af, at vi ikke kan løbe så stærkt som det vil kræve at have alle på fuld tid. Vi skal ikke gøre os bedre end vi er. På den anden side kunne vi også se at, hvis vi gav nogle en halv million om året for at spille håndbold, så blev de skøre i hovedet. De blev ikke dårlige håndboldspillere; men det var dårligt for holdet. Håndbold er holdspil. Vi vinder fordi vi er et bedre hold, ikke fordi de enkelte spillere er bedre håndboldspillere. Og det ville jeg ønske, at andre klubber blev bedre til. Det er vigtigt, at klubben viser interesse på alle områder, også når spillerne på et tidspunkt går fra at være feterede ungdomsspillere, til at være marginale førsteholdsspillere. For så er det spillerne siger: ”hvad skal jeg bruge så meget tid på håndbold for”. På den anden måde sikrer vi i højere grad, at de bliver i klubben, så de kan tage over når de bedste går til udlandet. At man så i nogle sæsoner bliver nødt til at turde sige ”i år bliver vi kun nummer fire”, er et krav. På den anden side så vil man også gerne vinde hver gang - så det er en balancegang”.*

Spørger: ”Så det du siger er, at for at man som dansk klub kan få sportslig succes fremover, så er det også nødvendigt at have de uddannelsesmæssige aspekter med?”.

- *”Det er den rolle vi bliver nødt til at indse vi har i Danmark. Og det gælder også i fodboldens verden, tror jeg. Vores klub bliver jo aldrig et europæisk tophold. Vi må acceptere vores roller, men dermed ikke sagt, at man ikke må have ambitioner. Man må bare erkende, at der ikke er nogen danske klubber, der har råd til at hyre Rivaldo”. ”Faktisk tror vi, at det er dobbelt så dyrt at købe sig til succes, som at udvikle talenterne selv”.*

Spørger: ”Job, med tilknytning til sporten. Hvor mange er der plads til?”

- *"Det er måske maksimalt to spillere pr. hold. Inden for håndbold er det jo mest frivilligt arbejde. Alle vores tidligere spillere har faktisk en civil karriere. Det er kun ganske få af de store stjerner, som Anja Andersen, der virkelig kan drive det til noget. Det prøver vi også at forberede spillerne på. Vi siger til dem: "Den dag du stopper, så slukker rampelyset. Så stopper journalisterne med at ringe". Man skal have noget andet at falde tilbage på. Og i forhold til fodbold er det noget helt andet. Der er jo endnu større fokus på dem".*

Forskelle mellem øst- og vest- Danmark?

- *"Jeg tror der er tale om kulturforskelle. Håndboldsporten er jo en landsbysport i Danmark. Det er lidt nogle underlige steder, hvor der spilles håndbold på topplan. Og det er måske svært i hovedstadsområdet, hvor der er mange flere muligheder. For med ungdomsspillerne, der laver man jo et godt stykke arbejde. Hårdt sagt: "Hvad kan man ellers lave i provinsen".*
- *"Det er jo egentlig også de færreste østjyske byer, der har et egentlig håndboldelitearbejde. Så der er også tale om, at der i Vestjylland er mange lokalt baserede virksomheder".*

Spørger: "Hvor er de største problemer?"

- *"Håndboldsporten har et problem i forhold til uddannelsen af vores trænere. De mangler en viden i at træne spillerne fysisk. Ikke taktisk og teknisk. Der er alt for mange korsbåndsskader i kvindehåndbold. Vi har været forskånet for dette, og det hænger delvist sammen med at vi træner lidt anderledes. Men kvinderne er helt anderledes. Vi vil bruge mere tid på at finde ud af, hvor forskellene mellem kvinder og mænd ligger. Vi skal opbygge og tilegne os mere viden".*

Spørger: "Vores undersøgelse tyder på, at der ikke er flere skader hos kvinder eller mænd. Har mediehistorierne en indflydelse".

- *"Jeg tror der er forskel på, hvilke typer skader kvinder og mænd får. Der er måske noget om det. Men jeg tror, at der er flere skader hos kvinderne. I hvert fald har vi ikke fundet ud af nok om de kvindelige håndboldspillere fysiologi".*
- *"Vi skal til at basere vores fremtidige træning på statistik og viden. Vi ved ikke nok".*

(Interviewet afsluttes)

17.6 INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (ØØ) I HÅNDBOLDLIGAKLUB

Mandag d. 8. april 2002

Træningsmæssige og sportslige forhold

- Der, hvor der skal sættes meget ind, er på klubbens sundhedssektor. *"Vi har været en del ramt af skader, og bl.a. har vi indgået en udvidet aftale med en privatklinik, det er et af de områder, hvor jeg synes man skal gå meget ind". Meget ville også kunne vindes ved at ansætte en decideret fysisk træner".*
- Ligger inden for samme område - men der skal mere viden om den rent fysiske del af træningen til. Der er ingen tvivl om, at alle de trænere vi har, de kan også noget om det fysiske; men man er måske ikke lige stærk på alle områder. Så en decideret fysisk træner, der kan tage sig af den side, og så en håndboldtræner, som kan tage sig af det taktiske og tekniske. (ØØ) har indtryk af,

at det er den vej en række af de større klubber går: *"Vi har simpelthen ikke råd til alle de skader"*.

- Hvad angår træningsmængden og graden af professionalisme ville det optimale selvfølgelig være en trup, hvor det enten var professionelle eller, at vi havde råd til kunne købe spillerne mere fri fra arbejde, mere end det er tilfældet i dag.
- Der er stor forskel på klubbens herre- og damehold. På dameholdet er der nogle stykker, der kun spiller håndbold, nogle studerer lidt ved siden af, mens en tredje gruppe bliver købt fri fra arbejde. *"På herresiden ser det helt anderledes ud, der har vi ingen fuldtidsprofessionelle (...) De er, hvad skal vi sige, (...) fritidsprofessionelle. De er kontraktspillere; men det er kun på fritidsbasis. De har job og uddannelse, og så håndboldkontrakten ved siden af"*.
- Det optimale man kan stræbe mod i Danmark er en trup med nogle enkelte fuldtidsspillere, nogle deltidsspillere og så "fritidsprofessionelle". Men det er nødvendigt med et miks: *"For jeg tror ikke på, at der er økonomi til 15 fuldtids håndboldspillere"*.

Skadesproblematik

- Klubben har indledt et samarbejde med en privat klinik i området. Dette ud fra, at det offentlige system (naturligt nok) ikke kan honorere de krav, som de som eliteklub stiller. *"Når én (nævner profil fra dameholdet) bliver skadet, så har vi simpelthen ikke råd til at vente på, hverken en uge, eller hvis det viser sig, hun skal opereres, at der går 2-3 måneder. Så det har noget med det (det offentlige behandlingssystem red.) at gøre, der har vi nu en behandlingsgaranti inden for 24 timer. Det er nogle af de veje, man er nødt til at gå. Det har noget med det offentlige system at gøre, men omvendt kan man også sige, at selvfølgelig kan det offentlige ikke honorere de krav vi stiller. Hvis det sker om lørdagen, så skal vedkommende spiller egentlig kunne opereres om søndagen. Og det kan vi jo ikke forlange af det offentlige system (...). Men det har meget med at gøre, at det offentlige system (...) vi kan jo ikke have, at en spiller der skal opereres for menisk eller korsbånd skal vente tre måneder. Det kan vi jo ikke bruge til noget"*.
- (ØØ) oplever, at klubben har unødvendigt mange skader. Klubben har været hårdt ramt, og det kan især mærkes på deres forholdsvis smalle trup. Respondenten har netop været med til at evaluere klubbens aftale med privatklinikken, og der er truffet beslutning om at udvide samarbejdet. *"Når sæsonen slutter, bliver hver enkelt kontraktspiller så undersøgt af en læge nede på klinikken, sammen med vores fysioterapeut, sammen med vores fysiske træner, sammen med træneren, så vi efterfølgende kan stille et træningsprogram op for den enkelte spiller. Det skal vi (...), vi har haft ALT for mange skader"*.
- Uheld kan selvfølgelig ikke undgås; men for at forebygge sådan noget som overbelastningsskader, og andre typer skader. Efter (ØØ)'s mening er det ikke antallet af kampe, som fremprovokerer de mange skader. Det handler i stedet om, at hvis man har været på arbejde i 8 timer og så samtidig træner 5 gange om ugen, så kan det blive for meget. I den korte forberedelsesperiode efter sommerferien er det tidspunkt, hvor det kan være særlig problematisk.

Klubbens politik/holdning til spillernes uddannelse eller job

- Klubben har den politik - også i ungdomsafdelingen - at de følger de unge mennesker også, hvad angår uddannelse: *"Vi er ikke interesserede i håndboldspillere kun som håndboldspillere. Vi er interesserede i, at der bliver taget hånd om det hele liv, både på herre- og damesiden. Og det er helt klart, at det civile job kommer i første række, og håndbolden kommer i anden række. Men vi forsøger meget at få de to ting til at passe sammen"*.
- Nævner som eksempel, at spillernes arbejdsgivere er meget fleksible og samarbejdsvillige - strækker sig langt for at begge ting kan lade sig gøre. Dette gælder både ungdomsspillere og seniorer.
- Klubben bruger meget dens sponsorer, erhvervsklub - eller ledernes private netværk i øvrigt - til at hjælpe spillerne med jobs eller praktikpladser. Derudover har klubben også et godt samarbejde med de lokale uddannelsesinstitutioner. Eksempelvis er der både TEAM DANMARK gymnasium og -handelsskole. Klubben er fint tilfreds med TEAM DANMARK-ordningen.

Spørger: "Kunne du forestille dig, at I som klub påtog jer et eller andet ansvar for en uddannelses- eller jobvejledning af spillerne, her tænker jeg særligt på tiden efter gymnasiet eller handelsskolen?"

- *"Det er lidt svært. For selvfølgelig er vi interesserede i at hjælpe spillerne så meget som vi kan, men vi (lederne red.) har også vores almindelige arbejde at passe ved siden af. Så det er måske et område, hvor man kunne forestille sig at TEAM DANMARK kunne stille nogle uddannelseskonsulenter til rådighed, som kunne gå ind og hjælpe de TEAM DANMARK-elever som er der. For når jeg siger før, at vi ikke har nogen problemer med TEAM DANMARK-ordningen så er det med hensyn til at have spillerne, hvor vi gerne vil have dem. Men lige nøjagtigt i forhold til videregående uddannelse efter gymnasiet og handelsskole, der kunne jeg godt se, at TEAM DANMARK kunne have en funktion"*.
- Som det er nu, løfter klubben denne opgave delvist (jf. hjælp med job og praktikpladser); men det er urealistisk at placere hele ansvaret hos klubberne.
- Diskussionen om risikoen for såkaldte "sociale tabere" efter sportskarrierens ophør, er ikke en problematik, der er særlig aktuell for håndboldsporten. Der er væsentlig forskel i forhold til fodbolden, hvor de unge spillere lønnes så højt, at de ikke behøver at tænke på uddannelse eller erhvervsvalg. For håndboldens vedkommende er det anderledes, og klubben har ikke set eksempler på spillere, der har oplevet en social deroute efter håndboldkarrieren. *"Sådan er håndboldspillere altså ikke strikket sammen, de penge er der ikke i det"*. Hvis der overhovedet kan opstå problemer, så handler formentlig mere om, at man synes der mangler noget om søndagen, og at man kan risikere at miste nogle venner efter håndboldkarrieren. *"Men derfra er der langt til egentlige sociale problemer - spillerne har jo job og uddannelse"*.

Udviklingen i klubbernes økonomi og organisation

- Hvis vi kigger isoleret på håndboldsporten, så er vi formentlig tæt på det professionaliseringsniveau vi kan nå i Danmark. Der kan så i nogle af klubberne ske en anden prioritering mellem, hvordan man vægter herre- og dameholdet.

- Hvis man skal udvikle sporten videre, så handler det mere om at flere idrætter går sammen om at promovere sig, fx fodbold-, ishockey- og håndboldklubber inden for samme område. I så fald kunne man tilbyde sponsorerne eksponering både i sommer- og vinterhalvåret. Så man kunne lave en større virksomhed gennem en fælles eliteoverbygning med hver sin sportsgren. *"Der tror jeg man kunne hente rigtig meget (...), håndbolden isoleret set, der er nok ikke meget mere at hente. Også fordi håndbolden p.t. er den idrætsgren, der er mest eksponeret på landsdækkende tv overhovedet"*.
- Tilføjer, at håndboldsporten faktisk får for få tv-penge, når man sammenligner med fodboldklubbernes indtægter og seertallene til fodbolden.
- Håndbolden i Danmark er præget af den meget lokale interesse, der ligger i de mindre byer. Derfor er der en så markant forskel på vest- og øst-Danmark. *"Det er næsten sådan en forsamlingshus-tanke, hvor man bakker op om det lokale (...) det der kolossale samhørighedsforhold man kan se i en klub som fx Skjern, det ser du ikke i København omkring Virum eller FIF"*.

Forbedringsmuligheder for elitehåndbolden i Danmark - organisatorisk og strukturelt

- Der er et problem omkring de mange frivillige ledere. Man kunne overveje nogle andre regler for momsfrigørelse, eller en anden indtægtsgrænse for hvilke beløb en frivillig leder eller træner kan modtage, før det bliver beskattet. *"Sådan nogle ting skal man gå meget ind og kigge på, for jeg kender da til håndboldklubber, hvor man betaler 50-100.000 sorte kr. til trænere, der absolut skal have det i kørselspenge, fordi de ikke vil beskattes af det"*.
- Kort sagt en højere skattefri bundgrænse for de frivillige ledere: *"det ville hjælpe kolossalt meget"*.
- Derudover kunne man overveje, at det offentlige stillede måske en medarbejder til rådighed for klubben for hver 100. eller 200. medlem. Eksempelvis arbejdsledige, der kunne få et meningsfuldt arbejde. Skal ses i lyset af, at der i dag er enormt meget papirarbejde i klubberne - også som følge af offentlige regulativer og regler. En håndboldklub i Sverige, som klubben kender til, har tre mand ansat i administrationen, hvor det er kommunen som betaler.
- *"Et velkendt eksempel er sagen om klubber, der skal have medlemmer på hygiejnekursus, fordi man sælger pølser i regi af klubben. Man glemmer ofte, hvilken værdi som de mange frivillige ledere har for både elite- og breddeidrætten i Danmark, og der kunne man fra det offentliges side gøre det væsentlig lettere at drive en klub"*.

[interviewet afsluttes]

17.7 INTERVIEW MED SPORTSLIG LEDER (ÅÅ) I HÅNDBOLDLIGAKLUB

Torsdag 21. marts 2002

Trænings- og sportslige forhold

- (*åå*) kunne godt ønske sig, at man kunne købe spillerne mere fri til træning og kampe. Men der er et økonomisk aspekt i det som man som håndboldklub ikke kan honorere. *"Jeg kunne godt*

tænke mig, at vore spillere havde fri hver dag kl. et så de kunne træne kl. tre og så gå hjem og holde fri bagefter; men der er et økonomisk aspekt, der spiller ind her". Det er en stressende hverdag for spillerne at skulle have et job ved siden af. Det er hårdt at skulle koncentrere sig om det hele på en gang.

- Med hensyn til trænerne mener (åå), at vi i Danmark har nogen af verdens bedste trænere. Det har vist sig på både dame- og herresiden.

Skader

- (åå) fortæller, at klubben har ansat en særlig fysisk træner, der har givet spillerne et løft. Og det har hjulpet. Der laves meget balancetræning, og andre former for specialtræning. Trænes der på den rigtige måde kan de unødvendige skader undgås. "Pengene lader til at være godt givet ud".
- (åå) medgiver, at der - for især landsholdsspillere - er et til tider hårdt program, der kan være med til at fremprovokere overbelastningsskader.

Økonomi

- (åå) mener, at dansk håndbold nok er nået toppen med hensyn til sponsorpenge. I hvert fald når det gælder topklubber som Kolding og GOG. De andre klubber kan nok bevæge sig lidt højere op med bedre organisation osv.; men højere end det eksempelvis Kolding og GOG har opnået skal man nok ikke regne med at se. Ellers skal man nok gå ind i andre forretningsområder også, der kan have en afsmittende effekt på håndbolden: "Så er man nok nødt til at finde nogen alternative indtægtskilder, der kan hjælpe os den rigtige vej". (åå) peger på, at det i fald er en proces, hvor klubberne nok har håndbolden i centrum; men der også skal være nogle andre ben at stå på i de tilfælde, hvor den sportslige succes ikke er der. "Klubberne knækker nakken fordi de satser for meget. Derfor tror jeg det er vigtigt, at ens økonomi skal være baseret på, at hvis fire af dine spillere brækker benet så kan man sige: puha det var heldigt, at vi tjente nogen penge på noget andet".
- "Det er vigtigt at gøre sig klart, at man her i Danmark ikke kan konkurrere med lønningerne i Tyskland". Derfor peger (åå) på, at der i klubben satses meget på ungdomsarbejdet. Det er meget billigere at udklække egne talenter end at købe sig til dem: "Når vi henter spillere udefra for at forstærke holdet er det langt dyrere set i forhold til, at det er Per eller Poul hernede fra hjørnet, der med tiden kommer ind på holdet. Og der er også en meget større tilfredsstillelse ved at bruge egne talenter".

Om at være fusionsklub

- (åå) mener, at det er vigtigt at arbejde sammen på tværs af klubber, hvis man vil frem i dansk håndbold. Kun i provinsbyerne, hvor der ikke er andet at være sammen om - og hvor sponsorerne ikke har andre steder at gå hen - kan der stables storhold på benene.

Forholdet mellem job/uddannelse og sportslig karriere

- (åå) fortæller, at udgangspunktet for klubben er, at alle skal have et arbejde eller være i gang med en uddannelse ved siden af sportskarrieren. Dels fordi det er givtigt at tænke på noget

andet end håndbold. Dels fordi spillerne skal tænke på deres fremtid. Der er ikke økonomi til at tjene store penge som håndboldspillere.

- (åå) siger, at klubben er behjælpelig med at finde job eller uddannelse til de forskellige spillere; men det kan nogen gange være vanskeligt.
- *"Det er i hvert fald vigtigt for os, at spillerne har noget ved siden af, for vi tror på at det er vigtigt for, at spillerne fungerer også uden for banen: jo bedre du har det derhjemme, jo bedre fungerer du også på håndboldbanen".*
- Ideelt så (åå) gerne, at træningen og job/uddannelse kunne tilrettelægges således, at man kunne træne tidligt om eftermiddagen. Det ville give lidt mere overskud.

Hvem har ansvaret?

- "Nu har jeg hørt mange, der har sagt at det er klubberne der har ansvaret for, at spillerne sikres karrieremæssigt. Det mener jeg også tildels det er; men jeg mener på den anden side ikke, at man skal gøre spillerne dummere end de er. For i sidste ende er det spillernes eget ansvar. Folk er selvstændige personer; men man kan guide dem på vej. Vi vil meget gerne hjælpe så godt vi kan; men vi kan ikke stå og love, at du kan blive brandmand når du har taget afsked med os. Vi forsøger at sørge for, at spillerne har en uddannelse ved siden af eller et job; men hvad de skal lave når vi ikke har med dem at gøre bagefter mener jeg egentlig ikke er vores bord. Men det er klart, at kommer de til os, og siger: "Jeg har det her problem kan du ikke hjælpe mig?", så vil vi gøre alt, hvad der står i vores magt".

Den vestlige bias i håndbold?

- (åå) mener, at det primære er at de store klubber i håndbold er provinsklubber, hvor der ikke er så meget andet at gå op i. Dette kan også ses derved, at de store byer som Odense, København og Århus ikke har rigtigt fat i håndbolden.
- Selvom man skal passe på med at komme med den slags ting, så må det også have noget at gøre med at det ikke er de rigtige folk, der sidder og leder klubberne; men jo det er svært, og det er ikke altid nemt at få frivillige til at varetage de relevante opgaver. Og det handler om organisation, og der er virkelig mange opgaver der skal løses, hvis man skal have succes som klub både økonomisk og sportsligt.

Om at vælge mellem herrer og damer

- (åå) mener, at skal der køres et tophold på såvel herrer- som damesiden skal du ind og finde nogen alternative finansieringsformer. For det kan til nød gå, hvis det kun går dårligt for det ene hold; men går det dårligt sportsligt for begge er det vanskeligt at hente sponsorkronerne hjem: *"Viborg, Ikast, Kolding og GOG er nogen af de mest professionaliserede klubber herhjemme. Når de ikke kan få det til at fungere optimalt så er det fordi det er utroligt vanskeligt. Det kræver så utroligt meget at være fokuseret på begge dele. Du er næsten nødt til at have en organisation, der kun tager sig af den ene del. Jeg synes de har bevist, at det er uhyggeligt svært. Så derfor skal man nok have et eller andet godt koncept. Og jeg har ikke de vises sten".*

Hvad kan gøres bedre?

- Det vigtigste er ifølge (*åå*), at sikre den store talentmasse som Danmark har i øjeblikket. Endvidere ville det være godt, hvis man kunne få sænket lønniveauet således, der også ville være råd til at købe spillerne fra arbejde. Herved vil det være muligt at bevæge sig i retning af en form for deltidsprofessionalisme. Hermed kunne man hæve træningsmængden en smule således, at man ville ligge nogenlunde på linie med Tyskland, Spanien og Frankrig.

(Interviewet afsluttes)

18. BILAG: UNDERSØGELSENS RETNINGSLINIER¹²⁶

Danske professionelle fodbold- og håndboldspilleres vilkår

Sammenfatning

Undersøgelsens population: ca. 600 respondenter

Undersøgelsens design: panelsamtaler, spørgeskemaer, telefoniske interview.

Opgaveløsningsperiode: medio oktober 2001 - primo april 2002.

Undersøgelsen har for det første til formål at belyse de økonomiske, uddannelsesmæssige og sociale vilkår samt i mindre udstrækning trænings- og konkurrencevilkår for de danske fodbold- og håndboldspillere, der falder inden for undersøgelsens population (se nedenfor). Ydermere skal undersøgelsen belyse spillernes vurdering af forholdet mellem sportsudøvelse og civil karriere, både deres opfattelse af den nuværende situation og deres ønsker til fremtiden.

For det andet har undersøgelsen til formål at belyse, hvordan danske fodbold- og håndboldklubber vurderer situationen samt, hvad klubberne gør samt kan og vil gøre for at forbedre spillernes sociale, økonomiske og uddannelsesmæssige vilkår.

I undersøgelsen indgår klubber med kontraktspillere, der falder inden for undersøgelsens population (se nedenfor), dvs. vel i princippet alle superliga- (herrer) og håndboldligaklubber (herrer og damer).

Oplægget er uddybet og begrundet nedenfor. Det er opdelt i følgende punkter:

Undersøgelsens population.

Undersøgelsens design.

Indholdet af undersøgelsen.

Tidsplan.

Undersøgelsens organisering, bemanning og ledelse.

Publicering og afrapportering

Ad 1): Undersøgelsens population

Anslået samlet population i spørgeskemaundersøgelsen: ca. 600 respondenter

Populationen består af:

Alle danske kontraktspillere i fodboldens Superliga (mænd).

Mandlige spillere på U-18 landsholdet i fodbold, der falder udenfor ovenstående kriterier.

¹²⁶ Visse retningslinier er undervejs i undersøgelsesforløbet ændret en smule. Der er derfor i alle henseender ikke overensstemmelse med undersøgelsens indhold, og dette bilag.

Alle danske håndboldspillere (herrer og damer) i den danske håndboldliga, der udøver deres sport på et tilnærmelsesvist professionelt niveau. Det drøftes konkret i samarbejde med DHF, hvordan dette mere specifikt kan operationaliseres på den mest hensigtsmæssige måde.

Håndboldspillere på U-landsholdet (herrer og damer), der falder udenfor ovenstående kriterier.

Klubber: se nedenfor

Ad 2): Undersøgelsens design

Undersøgelsen vil indeholde følgende elementer:

2 indledende panelsamtaler med udvalgte trænere, ledere og repræsentanter for organisationer (DBU, DHF samt spillerforeningerne) fra fodbold og håndbold.

En spørgeskemaundersøgelse omfattende populationen af fodbold- og håndboldspillere (ca. 600 spillere).

Uddybende kvalitative telefoninterview med 8 udvalgte spillere inden for fodbold (mænd) samt 6 udvalgte spillere (3 mandlige og 3 kvindelige) inden for håndbold. I alt 14 telefoninterview.

En mindre og fokuseret spørgeskemaundersøgelse udsendt til alle superliga- (herrer) og håndboldligaklubber (såvel herrer som damer).

Panelsamtaler med 4 repræsentativt udvalgte klubber inden for fodbold samt 3 inden for håndbold (7 i alt).

Indholdet af de enkelte delelementer i undersøgelsen vil blive gennemgået nedenfor i kronologisk rækkefølge.

Ad 3): Undersøgelsens indhold

(a) Panelsamtaler m. relevante trænere, ledere og repræsentanter fra organisationer

Under panelsamtalerne indkredsnes de problemstillinger, som vil være relevante at spørge til i spørgeskemaundersøgelsen og i panelsamtalerne med udvalgte klubber. Der tages således udgangspunkt i træneres, lederes, og organisationsrepræsentanters erfaringer inden for undersøgelsens område. Hvad er problemerne set disses side? Hvilke emner vil det være relevant at fokusere på? Hvor vil det være særlig interessant at gå i dybden? osv.

(b) Spørgeskemaet udsendt til spillerne

Overordnet skal spørgeskemaundersøgelsen omhandle spillernes faktiske vilkår og ønsker for fremtiden, og mere specifikt undersøge forhold angående økonomi, uddannelse, fremtidsplaner, holdninger til uddannelse under og efter den professionelle karriere, tilrettelæggelse af støttemuligheder under og efter den professionelle karriere, social- og uddannelsesmæssig sikring efter karriere etc. Dertil kommer spørgsmål om forsikring mod skader og sygdom, pension mv.

Overordnet kan oplistes følgende emner, der skal undersøges gennem spørgeskemaet:

Indkomst og andre økonomiske forhold.

Tidsforbrug til job/uddannelse og træning.

Trænings- og konkurrenceforhold (i mindre udstrækning).

Forholdet til sponsorer og presse (i mindre udstrækning).

Forholdet til klubben.

Tilfredshed med egen civil og idrætslig situation.

Ønsker og håb angående idrætskarriere og civil karriere fremover.

Disse overordnede undersøgelsesområder kan konkretiseres i nogle problemstillinger, der synes at have særlig betydning:

For det første - hvordan er forholdet mellem uddannelse og økonomi? Er de professionelle fodbold- og håndboldspillere mindre tilbøjelige til at tage og/eller færdiggøre en uddannelse? Hvis ja - er økonomien den determinerende faktor, eller er det i højere grad sportslige ambitioner? Eller en kombination? Og er der i denne henseende forskelle mellem fodboldspillerne og håndboldspillerne?

For det andet - hvordan opfattes klubben af spillerne? Opfattes den mere som arbejdsgiver end som et egentligt klubmæssigt fællesskab, hvor alle arbejder sammen om et fælles mål? På hvilken måde opfattes forholdet mellem klub og spiller som et arbejdsgiver-lønmodtager forhold? Hvilke krav og rettigheder har spillerne som lønmodtagere? Opfatter spillerne sig som enkeltstående individer med særlige kontraktforhold til klubberne eller som en gruppe med fælles vilkår? I hvilket omfang og på hvilken måde lægger klubberne pres på spillerne? Forceres genoptræningen efter skader? Hvilke muligheder og begrænsninger indebærer det, at klubberne er forretning, eksempelvis i forhold til udtalelser til medierne?

For det tredje - hvilke forestillinger gør spillerne sig om tilværelsen efter endt idrætskarriere? Har man planer om at tage en uddannelse? Hvor udbredt er forestillingen om en tilværelse som træner, leder eller spilleragent el.lign.? Der er et problem, hvis dette er meget udbredt i forhold til de faktiske muligheder på området.

For det fjerde - hvordan ser spillerne idrætsorganisationernes og statens rolle i dette? Finder de det ønskeligt, at TEAM DANMARK og/eller staten går ind og spiller en rolle i forhold til det professionelle idrætsliv (f.eks. i form af lovgivning), eller ser man helst, at staten ikke blander sig?

For det femte - har tilværelsen som professionel spiller levet op til de forventninger man havde som yngre? Hvordan svarer virkeligheden til ambitioner og forventninger? Og, hvilke refleksioner gør man sig efterfølgende herom.

For det sjette - hvordan er holdningen til forholdet mellem civil og idrætslig karriere? Hvilke ønsker har spillerne i forhold til fremtiden i så henseende? Opfattes det som vigtigt at tage en uddannelse eller have et job ved siden af sporten? Eller opfattes dette som unødvendigt eller uhensigtsmæssigt?

For det syvende - synes spillerne, at ofrene ved dyrkelse af sport er for store? Eller er fortjenesten ved det hårde slid så stor, at den til fulde opvejer alt det hårde slid?

Der bygges i spørgeskemaet videre på erfaringerne fra subeliteundersøgelsen fra år 2000, og undersøgelsen vil baseres på nogle af de spørgsmål, der blev stillet subeliten. Endvidere vil der suppleres med spørgsmål om forhold, der er særligt relevante i henseende til danske professionelle fodbold- og håndboldspillere vilkår.

Udover spørgsmål til hele populationen vil spørgeskemaet indeholde spørgsmål, der retter sig specifikt mod forhold, der har særlig relevans for henholdsvis fodbold- og håndboldspillere.

Spørgeskemaet forventes at indeholde omkring 70 spørgsmål. Det tilstræbes, at spørgeskemaet indeholder så få åbne spørgsmål som muligt.

Det er vanskeligt på nuværende tidspunkt at præcisere nærmere, hvad spørgeskemaet vil komme til at indeholde. Dette hænger bl.a. sammen med, at de indledende panelsamtaler med udvalgte ledere, trænere, og repræsentanter for relevante organisationer (DBU, DHF, spillerforeningerne etc.) som nævnt har til formål at indkredse hvilke særligt interessante problemstillinger, der udover ovenstående skal forfølges i spørgeskemaundersøgelsen.

(c) Uddybende telefoniske interview med spillere

Efter den første bearbejdning af svarene på spørgeskemaet vil der blive foretaget uddybende telefoniske interview med udvalgte spillere. Udvalgte spillere bedes kommentere nogle af spørgeskemaundersøgelsens foreløbige resultater. Kan man genkende resultaterne eller ej? Og hvorfor eller hvorfor ikke?

Endvidere vil spørgeskemaet som nævnt kun indeholde få åbne spørgsmål, og interviewene skal supplere spørgeskemaundersøgelsen med sådanne spørgsmål, idet spillerne vil blive bedt om at uddybe deres besvarelser på de spørgsmål, hvor det på baggrund af svarfordelingen vil være særlig interessant at få begrundelse, nuancering og supplerings.

Interviewpersonerne vil omfatte repræsentativt udvalgte spillere suppleret med spillere, der har særligt interessante besvarelser på spørgeskemaets få åbne spørgsmål eller evt. har skrevet interessante kommentarer i marginen eller andetsteds i spørgeskemaet.

(d) Spørgeskemaundersøgelse af klubbernes aktiviteter og vurderinger i henseende til spillernes vilkår og muligheder civilt og sportsligt samt klubbernes ønsker og planer for fremtiden

Formålet med denne del af undersøgelsen er at få klubbernes syn på sagen, og bl.a. følgende problemstillinger blive berørt: Hvad gør klubberne for spillernes civile karriere? Hvordan er mulighederne for uddannelse sideløbende med karrieren? Er der skadesforsikringer, pensionsordninger el. lign.? Hvilket socialt ansvar er klubberne villige til at påtage sig? Hvilke ønsker og fremtidsplaner har klubberne i denne henseende? Hvilken rolle skal staten ifølge klubberne have?

Spørgeskemaundersøgelsen søges fokuseret således, at spørgeskemaet vil indeholde ca. 25 spørgsmål.

(e) Uddybende panelsamtaler med klubberne

Denne del af undersøgelsen tager form af panelsamtaler med ledere og trænere i klubber inden for fodbold og håndbold. Samtalerne sker med udgangspunkt i spørgeskemaundersøgelsen på samme måde som de telefoniske interview med spillerne (se ovenfor).

Ad 4) Tidsplan

Undersøgelsen gennemføres i samarbejdsperioden. Det planlægges således at gennemføre undersøgelsen i perioden medio oktober 2001 til primo april 2002. Undersøgelsen vil følge nedenstående tidsplan:

Medio Oktober 2001: Opstart af undersøgelse, forberedelse, indkredsning af undersøgelsespopulation, indhentning af adresser på undersøgelsespopulationen.

November 2001: Indledende panelsamtaler; udarbejdelse af spørgeskema til spillere.

December 2001: Udsendelse af spørgeskema til spillere (primo december), udarbejdelse af spørgeskema til klubber. Deadline for returnering af spørgeskema udsendt til spillerne (ultimo december). Rykker udsendes til de spillere, der endnu ikke har besvaret deres spørgeskema (ultimo december).

Januar 2002: Udsending af spørgeskema til klubber (primo januar). Påbegyndelse af databehandling af de indkomne spørgeskemaer fra spillerne (primo januar). Databehandling fortsætter; udarbejdelse af de sidste råtabeller og statistiske tests til brug for analyse- og rapportskrivningsarbejdet af spørgeskema modtaget fra spillerne (medio januar); påbegyndelse af den egentlige afrapportering; deadline for modtagelse af spørgeskema fra klubber (primo februar); Udsendelse af rykker til de klubber, der ikke har besvaret spørgeskema.

Februar 2002: De første telefoniske interview med udvalgte spillere foretages (medio/ultimo februar); de første panelsamtaler med klubber foretages (primo februar). De sidste telefoniske interview med udvalgte spillere foretages (ultimo februar); udarbejdelse af rapport fortsættes.

Marts 2002: De sidste panelinterview m. klubber foretages (primo/medio marts). Afrapporteringen fortsættes og færdiggøres.

Primo April 2002: Aflevering af rapport til trykning.

Der tages forbehold for mindre forskydninger i tidsplanen.

Ad 5) Undersøgelsens organisering, bemanning og ledelse

Opgaven løses af Professor Klaus Nielsen, Roskilde Universitetscenter, i samarbejde med konsulentfirmaet Poula Helth Rådgivning ApS.

Klaus Nielsen er ansvarlig leder for opgaveløsningen, forestår den faglige kvalitetssikring af undersøgelsen, og er endvidere medforfatter på afrapporteringen.

Poula Helth Rådgivning besætter opgaveløsningen med Projektmedarbejder **Anders Godthjælp Nielsen** og Konsulent **Rasmus Klarskov Storm**, der forestår det daglige arbejde med opgaveløsningen under faglig ledelse af Klaus Nielsen. Anders Godthjælp Nielsen og Rasmus Klarskov Storm er medforfattere på afrapporteringen. Der kan endvidere blive tale om, at Poula Helth Rådgivning ApS i eventuelle spidsbelastningssituationer anvender en af firmaets studentermedarbejdere, der i sådanne situationer vil give en hånd med på opgaveløsningen.

Ad 6) Publicering og afrapportering

Undersøgelsen vil blive publiceret i form af en samlet rapport i to bind, hvoraf det ene bind (Bind I) er en sammenfatning, mens det andet bind (Bind II) fremstiller resultaterne af såvel spørgeskemaundersøgelsen som interviewene grundigt og systematisk. Bind I vil indeholde en umiddelbart tilgængelig sammenfatning af undersøgelsens resultater og endvidere foretage sammenligninger med resultaterne fra subeliteundersøgelsen samt i mindre omfang med den undersøgelse af danske eliteidrætsudøveres vilkår som blev gennemført i 1995. Eksempelvis vil det være interessant at se forskelle og ligheder i holdninger til forholdet mellem job/uddannelse og idrætskarriere, tidsforbruget til træning etc. mellem eliten fra 1995, subeliten og de professionelle fodbold- og håndboldspillere. Bind II vil få et mere grundigt og systematisk præg og bl.a. indeholde relevante tabelfremstillinger af resultaterne samt de statistiske beregninger på disse. Derudover vil undersøgelsens forfattere formidle resultaterne i tidsskrifter, aviser og andre medier på samme måde, som det skete efter subeliteundersøgelsen.

September, 2001.

Klaus Nielsen

Anders G. Nielsen

Rasmus Klarskov Storm

19. BILAG: LITTERATUR ANVENDT I UNDERSØGELSEN

19.1 RAPPORTER

Hansen, Peter Johannes, (1995), "Eliteidrætsudøvernes Vilkår. Undersøgelse af danske eliteidrætsudøveres idrætslige og sociale vilkår". Undersøgelsesrapport samt Bilag 1 og 2. Center for idrætsforskning.

Ministeriet for Kulturelle Anliggender, (1983), "Eliteidrætsudøvernes vilkår. Danske eliteidrætsudøveres sociale, uddannelsesmæssige og økonomiske vilkår samt trænings- og konkurrencebetingelser. København (Klaus Nielsen & Søren Riskjær).

Nielsen, Klaus, Anders Godthjælp Nielsen & Rasmus Klarskov Storm, (2000), "Den danske subelites vilkår år 2000. Undersøgelse af danske subeliteidrætsudøveres sociale og idrætslige vilkår". Bind I – III, Roskilde Universitetscenter og Team Danmark.

Spillerforeningen, (2001), "Professionelle fodboldspilleres uddannelsesniveau, erhvervs erfaring samt mulighed for og holdning til fremtidige jobs". Spillerforeningen, marts 2001.

19.2 BØGER

Flyvbjerg, Bent, (1991), "Rationalitet og Magt – Det konkrete videnskab". Bind 1 Akademisk Forlag.

Kvale, Steiner, (1997), "Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview". Hans Reitzels Forlag.

Lind, Mads, (1999), "Relationsformer i professionel fodbold. En mikrosociologisk analyse med fokus på spillernes indbyrdes relationer i professionel fodbold". Ph.d. – afhandling. Sociologisk Institut. Københavns Universitet.

Neuman, William Lawrence, (1994), "Social Research Methods. Qualitative and Quantitative Approaches". Allyn And Bacon.

Fisker, K, K. Nørgård, L. Thygesen, J. Wedebye, R. Østerlund, (1995), "Praktisk statistik for samfundsvidenskaberne. En indføring i teori og metode". Akademisk Forlag.

20. BILAG: FØLGEBREV, SPILLERSPØRGESKEMA

Kære Fodbold- eller Håndboldspiller!

Vedlagte spørgeskema skal være med til at kaste lys over de bedste danske fodbold- og håndboldspilleres økonomiske, uddannelsesmæssige og sociale vilkår samt i mindre udstrækning deres trænings- og konkurrencevilkår. Ydermere skal spørgeskemaet bidrage til at belyse spillernes vurdering af forholdet mellem sportsudøvelse og civil karriere, både spillernes opfattelse af den nuværende situation og deres ønsker for fremtiden.

Undersøgelsen - som spørgeskemaet er en del af - er rekvireret og finansieret af TEAM DANMARK, Dansk Boldspil Union, Dansk Håndbold Forbund, Divisionsforeningen (fodbold) og Spillerforeningen (fodbold) i fællesskab, og udarbejdes af en undersøgelsesgruppe sammensat af konsulenter fra konsulentfirmaet Poula Helth Rådgivning (www.poulahelth.dk) samt Professor ved Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi, Roskilde Universitetscenter (www.ssc.ruc.dk), Klaus Nielsen.

Baggrunden for undersøgelsen er et ønske fra de finansierende institutioner om at undersøge og dokumentere forholdene for de bedste fodbold- og håndboldspillere i Danmark. Undersøgelsen laves med henblik på at vurdere, hvilke eventuelle tiltag der i fremtiden skal iværksættes for at forbedre vilkårene for spillerne. Det er derfor særdeles vigtigt, at du medvirker i undersøgelsen! Endvidere er det af største betydning, at du besvarer spørgsmålene så grundigt som muligt! Det udfyldte spørgeskema sendes til Poula Helth Rådgivning i vedlagte svarkuvert (porto er betalt).

Det skal understreges, at alle besvarelser behandles et hundrede procent anonymt! Ingen udover undersøgelsesgruppen, der har tavshedspligt, vil have adgang til besvarelserne. Efter den endelige afrapportering vil alle oplysninger, der kan bruges til at identificere de adspurgte således blive destrueret. Det skal endvidere nævnes, at der i afrapporteringen af resultaterne fra undersøgelsen ikke vil blive givet oplysninger, der kan medvirke til at bryde anonymiteten. Resultaterne af undersøgelsen vil blive publiceret på Team Danmarks hjemmeside (www.teamdanmark.dk) ultimo april 2002.

Tidsfristen for indsendelse af spørgeskemaet er: 15. december, 2001. Det er meget vigtigt, at du overholder denne tidsfrist! Mange tak for hjælpen!

Med venlig hilsen

Susanne Hedegaard Andersen, Sportschef, TEAM DANMARK

Eventuelle spørgsmål vedr. besvarelsen af spørgeskemaet samt undersøgelsen rettes til Poula Helth Rådgivning ApS.

Rasmus Klarskov Storm, tlf: 3962 6216, e-mail: rks@poulahelth.dk

Stig Møller Christensen, tlf: 3962 6216, e-mail: smc@poulahelth.dk

Anders G. Nielsen, tlf: 3962 6216, e-mail: agn@poulahelth.dk

Telefontid: Tirsdage og Torsdage mellem 9.00 og 16.00.

21. BILAG: SPILLERSPØRGESKEMA

UNDERSØGELSE AF SPORTSLIGE, SOCIALE OG UDDANNELSESMÆSSIGE VILKÅR FOR KONTRAKTSPILLERE I DANSK FODBOLD OG HÅNDBOLD

Dette spørgeskema er udsendt til fodboldspillere i SAS-ligaen (herrer), håndboldspillere i Håndboldligaerne (herrer og damer) samt ungdomslandsholdspillere.

Spørgeskemaet er delt op i 10 temaer med følgende overskrifter:

- I. Personoplysninger
- II. Kontraktforhold
- III. Uddannelse og civilt liv
- IV. Tidsforbrug
- V. Sportslige forhold og forhold til klub
- VI. Skader
- VII. Forsikring
- VIII. Økonomi
- IX. Forbedringsbehov
- X. Tilfredshed med egen situation samt ønsker og håb for fremtiden
- XI. Opfølgende interview

Du bedes besvare samtlige spørgsmål så grundigt og korrekt som muligt. Ved de fleste spørgsmål bedes du kun afkrydse én svarmulighed, med mindre andet er angivet.

Da spørgeskemaet er udsendt til både håndbold- og fodboldspillere kan enkelte spørgsmål forekomme irrelevante for dig. Er dette tilfældet bedes du afkrydse 'ved ikke/ikke relevant' eller springe spørgsmålet over.

I. PERSONOPLYSNINGER

1. Er du?

kvinde mand

2. Hvad er din alder?

_____ antal år

3. Hvad er din aktuelle civilstand?

Afkryds enlig, hvis du har en kæreste, som du ikke bor sammen med.

gift sam-levende enlig

4. Har du børn?

ja _____ hvis ja, skriv antal nej

5. Hvilken sportsgren dyrker du?

fodbold håndbold

6. **Hvor gammel var du (ca.) da du begyndte at dyrke din sport?** _____ antal år
7. **Hvor gammel var du, da du begyndte at træne målrettet med henblik på en elitemæssig sportskarriere?** _____ antal år
8. **Hvor mange klubber (inklusive din nuværende) har du spillet for siden da?** _____ antal klubber
9. **Hvor lang tid har du spillet i din nuværende klub?** _____ antal år
10. **Har du på noget tidspunkt i din karriere været udtaget til A-, Liga-, U- eller Y-landsholdene? (sæt evt. flere krydser)**
- nej, aldrig
- ja, A-landsholdet (fodbold eller håndbold)
- ja, Ligalandsholdet (fodbold)
- ja, U-landsholdet (håndbold)
- ja, Y-landsholdet (håndbold)
- ja, U-landsholdet (fodbold), hvilke(t): _____

11. Hvordan vil du beskrive dine fremtidige sportslige ambitioner?

jeg vil nedtrappe fra mit nuværende sportslige niveau.

jeg vil bevare mit nuværende sportslige niveau.

jeg vil forbedre mit nuværende sportslige niveau.

II. KONTRAKTFORHOLD

12. Hvor gammel var du, da du skrev din første kontrakt?

___ år

jeg har aldrig haft en kontrakt (**gå til spørgsmål 23**)

13. Har du haft kontrakt uafbrudt siden din første kontrakt?

ja nej

14. Hvilken type kontrakt var din første kontrakt? (sæt ét kryds)

kontrakt som fuldtidsprofessionel håndbold-/fodboldspiller

kontrakt som deltidsbeskæftiget håndbold-/fodboldspiller

kontrakt som håndbold-/fodboldspiller med fodbold/håndbold som bibeskæftigelse

anden type kontrakt: hvilken? _____

15. Er din nuværende kontrakt din første kontrakt?

(Hvis ja, gå til spørgsmål 17)

ja nej ikke relevant

16. Hvilken type kontrakt har du nu? (sæt ét kryds)

kontrakt som fuldtidsprofessionel håndbold-/fodboldspiller

kontrakt som deltidsbeskæftiget håndbold-/fodboldspiller

kontrakt som håndbold-/fodboldspiller med fodbold/håndbold som bibeskæftigelse

anden type kontrakt: hvilken? _____

jeg har ingen kontrakt

17. I hvor mange år forpligtede du dig, da du underskrev din nuværende kontrakt?

_____ antal år

18. Hvis du har, eller har haft, en fuldtidskontrakt hvor gammel var du da skrev din første fuldtidskontrakt?

_____ antal år

19. Har du benyttet dig af rådgivning i forbindelse med dine hidtidige kontraktforhandlinger og – underskrivelser?

ja

Hvis ja, hvem har rådgivet dig?

nej

(sæt evt. flere krydser)

familie, partner eller private venner

professionel rådgivning (fx. spilleragent, advokat)

Spillerforeningen

forbundskonsulenter, Team Danmark o.lign.

min (tidligere) klub

andre, hvilke: _____

20. Vil du i fremtiden benytte dig af rådgivning i forbindelse med dine kontraktforhandlinger og – underskrivelser?

ja

Hvis ja, hvem? (sæt evt. flere krydser)

nej

familie, partner eller private venner

professionel rådgivning (fx. spilleragent, advokat)

Spillerforeningen

forbundskonsulenter, Team Danmark o.lign.

min klub

andre, hvilke: _____

Ved de følgende spørgsmål bedes du vægte en række forhold. Dette gør du ved at markere den af de fem afkrydsningsmuligheder nedenfor, der bedst beskriver det enkelte forholds betydning. Du må kun afkrydse én svarmulighed ved hvert forhold. Kan du ikke det, er du i tvivl eller er forholdet ikke relevant for dig, kan du sætte kryds ved "ikke relevant/ved ikke".

21. Hvilken betydning tillagde du nedenstående forhold, da du skrev under på din nuværende kontrakt?

jeg har ingen kontrakt.

	Ingen betydning	Lille betydning	Nogen betydning	Stor betydning	Meget stor betydning	Ikke relevant/ved ikke
God løn og bonus (sign-on-fee, pointbonus etc.)						
Gode træningsforhold						
Gode muligheder for spilletid						
Højt sportsligt niveau						
Gode muligheder for kombination med job/uddannelse						
Godt klubtilhørsforhold (fx. holdkammerater, fans)						
Passende kontraktlængde						
Andre forhold, skriv: _____						
Andre forhold, skriv: _____						

22. Hvilken betydning vil du tillægge nedenstående forhold ved din næste kontraktunderskrivelse?

jeg regner ikke med at skrive under på en ny kontrakt, når min nuværende udløber.

	Ingen betydning	Lille betydning	Nogen betydning	Stor betydning	Meget stor betydning	Ikke relevant/ved ikke
God løn og bonus (sign-on-fee, pointbonus etc.)						
Gode træningsforhold						
Gode muligheder for spilletid						
Højt sportsligt niveau						
Gode muligheder for kombination med job/uddannelse						
Godt klubtilhørsforhold (fx. holdkammerater, fans)						
Passende kontraktlængde						
Andre forhold, skriv: _____						
Andre forhold, skriv: _____						

III. UDDANNELSE OG CIVILT LIV

23. Hvilke GRUND- OG UNGDOMSUDDANNELSER har du afsluttet?

Du skal afkrydse **alle** afsluttede grund- og ungdomsuddannelser. For hver afsluttet uddannelse bedes du besvare tillægsspørgsmålene.

jeg har ikke afsluttet nogle grund- eller ungdomsuddannelser (**gå til spørgsmål 24**).

9. eller 10. klasse.

almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse (fx. HTX, Gymnasium, HHX, HF, HH).

tog du den 4-årige Team Danmark-linie? ja nej

færdiggjorde du uddannelsen på normeret tid?
(hvis du gik på Team Danmark-linie skal du opfatte 4 år som normeret tid) ja nej

Hvis nej:
hvor meget længere end normeret tid? ___ måneder

skyldes forlængelsen din sportskarriere? ja nej

enkeltfag ved almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse.

færdiggjorde du uddannelsen på normeret tid? ja nej

Hvis nej:
hvor meget længere end normeret tid? ___ måneder

skyldes forlængelsen din sportskarriere? ja nej

24. Har du afsluttet en IKKE-VIDEREGÅENDE ERHVERVSUDDANNELSE?

ja, en erhvervsfaglig uddannelse (fx. bager, tømrer, frisør, butik- eller kontorassistent).

Hvis du har afsluttet en erhvervsfaglig udd.

nej.

gjorde du det på normeret tid? ja nej

Hvis nej:
hvor meget længere end normeret tid i alt? ___ måneder

skyldes forlængelsen din sportskarriere? ja nej

25. Hvilke VIDEREGÅENDE UDDANNELSER har du afsluttet:

Du skal afkrydse alle de videregående uddannelser du har afsluttet. Dernæst skal du besvare spørgsmålene til højre.

jeg har ikke afsluttet nogle videregående uddannelser

Hvis du har afsluttet en eller flere videregående uddannelser:

kort videregående uddannelse (2-3 år)
(fx. markedsøkonom, akademiøkonom, datamatiker, laborant, byggetekniker, merkonom)

gjorde du det på normeret tid? ja nej

mellemlang videregående uddannelse (3-4 år)
(fx. diplomingeniør, sygeplejerske, folkeskolelærer, socialrådgiver, pædagog, bachelorgrad)

Hvis Nej:
hvor meget længere end normeret tid i alt? ___ måneder

lang videregående uddannelse (4 år og mere)
(fx. kandidat eller ph.d. fra universitetet, handelshøjskole, DTU eller tilsvarende)

skyldes forlængelsen din sportskarriere? ja nej

26. Hvis du er UNDER UDDANNELSE – hvilken uddannelse er det da? (sæt kun ét kryds)

jeg er ikke i gang med at tage en uddannelse (**gå til spørgsmål 28**).

9. eller 10.klasse.

almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse (fx. HTX, Gymnasium, HHX, HF, HH).

Hvis ja, Tager du den fireårige Team Danmark linie?

ja nej

enkeltfag ved almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse.

erhvervsfaglig uddannelse (fx. bager, tømrer, frisør, butiks- eller kontorassistent).

kort videregående uddannelse (2-3 år) (fx. markedsøkonom, akademiøkonom, datamatiker, laborant, byggetekniker, merkonom).

mellemlang videregående uddannelse (3-4 år, fx. diplomingeniør, sygeplejerske, folkeskolelærer, socialrådgiver, pædagog, bachelorgrad fra universitet).

lang videregående uddannelse (4 år og mere, fx. kandidat eller ph.d. fra universitetet, handelshøjskole, DTU eller tilsvarende).

27. Er din IGANGVÆRENDE UDDANNELSE indtil videre gennemført på normeret tid?

Hvis nej:

Hvor meget længere end normeret tid i alt?

ja nej
_____ måneder

Har du stillet din uddannelse i bero indtil videre?

ja nej

Skyldes forlængelsen eller berostillelsen din sportskarriere?

ja nej

28. Har du på et tidspunkt påbegyndt en uddannelse uden at afslutte den?

For hver afkrydsning bedes du besvare om sportskarrieren var årsag hertil.

nej

ja, **hvilke:** (sæt gerne flere krydser)

9. eller 10.klasse.

almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse (fx. HTX, Gymnasium, HHX, HF, HH).

Var du på den fireårige Team Danmark linie?

ja nej

enkeltfag ved almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse.

erhvervsfaglig uddannelse (fx. bager, tømrer, frisør, butiks- eller kontorassistent).

kort videregående uddannelse (2-3 år) (fx. markedsøkonom, akademiøkonom, datamatiker, laborant, byggetekniker, merkonom).

mellemlang videregående uddannelse (3-4 år, fx. diplomingeniør, sygeplejerske, folkeskolelærer, socialrådgiver, pædagog, bachelorgrad fra universitet).

lang videregående uddannelse (4 år og mere, fx. kandidat eller ph.d. fra universitetet, handelshøjskole, DTU eller tilsvarende).

**Skyldes afbrydelsen
din idrætskarriere?**

ja nej

29. Har du undladt at tage en uddannelse på grund af din sportskarriere?

ja.

nej.

30. Har du på nuværende tidspunkt et civilt arbejde ved siden af din eventuelle igangværende uddannelse samt din idrætskarriere? (sæt ét kryds)

ja, som lønmodtager.

nej, jeg har kun min idrætskarriere og min igangværende uddannelse.

ja, som selvstændig.

nej, jeg har kun min idrætskarriere.

nej, jeg er arbejdsløs.

31. Hvad er din fars højeste uddannelsesniveau? (sæt ét kryds)

7.klasse.

9. eller 10.klasse.

almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse (fx. HTX, Gymnasium, HHX, HF, HH).

erhvervsfaglig uddannelse (fx. bager, tømrer, frisør, butik- eller kontorassistent).

kort videregående uddannelse (2-3 år) (fx. markedsøkonom, akademiøkonom, datamatiker, laborant, byggetekniker, merkonom).

mellemlang videregående uddannelse (3-4 år, fx. diplomingeniør, sygeplejerske, folkeskolelærer, socialrådgiver, pædagog, bachelorgrad fra universitet).

lang videregående uddannelse (4 år og mere, fx. kandidat eller ph.d. fra universitetet, handelshøjskole, DTU eller tilsvarende).

32. Hvad er din mors højeste uddannelsesniveau? (sæt ét kryds)

7.klasse.

9. eller 10.klasse.

almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse (fx. HTX, Gymnasium, HHX, HF, HH).

erhvervsfaglig uddannelse (fx. bager, tømrer, frisør, butik- eller kontorassistent).

kort videregående uddannelse (2-3 år) (fx. markedsøkonom, akademiøkonom, datamatiker, laborant, byggetekniker, merkonom).

mellemlang videregående uddannelse (3-4 år, fx. diplomingeniør, sygeplejerske, folkeskolelærer, socialrådgiver, pædagog, bachelorgrad fra universitet).

lang videregående uddannelse (4 år og mere, fx. kandidat eller ph.d. fra universitetet, handelshøjskole, DTU eller tilsvarende).

IV. TIDSFORBRUG

Denne del af spørgeskemaet skal bruges til at afdække dit tidsforbrug på din sport og eventuelle uddannelse og job på en gennemsnitlig uge. Nedenfor bedes du selv lægge de enkelte tidsforbrugende aktiviteter sammen, og på denne baggrund vurdere om du har angivet tidsforbruget til de enkelte aktiviteter på rette vis.

Det er vigtigt, at du anfører "0" timer, hvis du ikke bruger noget tid på den pågældende aktivitet!

33. På en 'NORMAL' uge bruger jeg ...?

SPORTSKARRIEREN

___ timer på almindelig fastlagt klubtræning (*inkl. fælles styrketræning, løbetræning, skadesbehandling etc.*).

___ timer på selvtræning uden for almindelig fastlagt klubtræning (løb, styrketræning o.lign.).

___ timer på anden forberedelse (mentaltræning o.lign.).

___ timer på transport i forbindelse med træning.

___ timer på kampdeltagelse (inklusive forberedelse, taktik, transport etc.).

___ timer på deltagelse i andre møder.

___ timer på andre klubmæssige forpligtigelser (fx PR-arbejde eller sponsorablejse).

I alt ___ timer på sportskarrieren.

UDDANNELSE/CIVILT JOB

___ uddannelse.

___ erhvervsarbejde (ikke sport).

___ transport i forbindelse med uddannelse og/eller erhvervsarbejde.

I alt ___ timer på uddannelse/civilt job.

34. Hvor mange ugers ferie holder du om året fra din sport?

_____ antal uger

V. SPORTSLIGE FORHOLD OG FORHOLD TIL KLUB

I dette afsnit bedes du blandt andet tage stilling til en række udsagn. Dette gør du ved at markere din holdning til disse i en af de fem afkrydsningsmuligheder nedenfor. Du må kun afkrydse én svarmulighed ved hvert udsagn. Kan du ikke det, er du i tvivl eller er spørgsmålet ikke relevant for dig, kan du sætte kryds ved "ikke relevant/ved ikke".

	Meget uenig	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig	Meget enig	Ikke relevant/ ved ikke
35. Jeg har rigelig med træningstid i min klub!						
36. Jeg har gode træningstidspunkter i min klub!						
37. Jeg træner i gode fysiske rammer i min klub!						
38. Min cheftræner er idrætsmæssigt kompetent!						
39. I min klub er træningsforholdene som helhed optimale!						
40. Jeg føler, at jeg har gode muligheder for at udvikle mig som spiller i min klub!						
41. Jeg betragter mit forhold til min klub som et arbejdsgiver-arbejdstager forhold!						
42. Det sociale liv og holdfællesskabet i min klub er godt!						
43. Min klub opfordrer mig til at have et job/tage en uddannelse ved siden af min sportskarriere!						
44. Min klub er imod, at jeg har et job/tager en uddannelse ved siden af min sportskarriere!						
45. Hjælper din klub dig med tilrettelæggelsen af din civile karriere/uddannelse (før, nu og fremover)?					ja	nej
46. Hjælper din klub, eller har den har hjulpet, dig med at finde et job?					ja	nej
47. Hjælper din klub, eller har den hjulpet, dig med at finde en bolig?					ja	nej

VI. SKADER

48. Hvor mange gange har du oplevet at være udsat for en skade, der har holdt dig væk i længere tid fra almindelig træning og kamp (ved 'længere tid' forstås 1-2 måneder)?

aldrig. (gå til spørgsmål 51)	tre gange.
én gang.	fire gange.
to gange.	mere end fire gange.

49. Mener du, at den behandling du fik i forbindelse med din(e) skade(r) var tilstrækkelig god? Hvis nej, hvorfor? (sæt evt. flere krydser)

ja	der blev stillet en forkert diagnose.
nej	der var for lang ventetid på behandling.
ved ikke/ikke relevant.	der var ikke tilstrækkelig viden om min skade.
	for dårlig støtte fra klubben.
	andet, angiv grund: _____

50. Har du nogensinde startet træningen/spillet kampe for tidligt efter en skade?

ja	Hvis ja, hvorfor? (sæt evt. flere krydser)
nej	jeg følte mig presset af klubben.
ved ikke/ikke relevant	rådgivningen var for dårlig.
	det var min egen skyld.
	andet, angiv grund: _____

51. Mener du, at antallet af kampe samt træningsmængden er medvirkende til at fremprovokere unødvendigt mange skader?

ja, i høj grad	nej
ja, i mindre grad	ved ikke/ikke relevant

52. Har du selv været udsat for belastningsskader som følge af et stort antal kampe og stor træningsmængde?

ja, i høj grad	nej
ja, i mindre grad	ved ikke/ikke relevant

53. Er din sportskarriere blevet hæmmet som følge af skader?

ja, i høj grad	nej
ja, i mindre grad	ved ikke/ikke relevant

VII. FORSIKRING

Denne sektion af spørgeskemaet delt op. Hvis du er **fodboldspiller** skal du læse tekstboksen om fodbold og derefter gå til **spørgsmål 54**.
Hvis du er **håndboldspiller** skal du læse tekstboksen om håndbold på næste side, og derefter gå til **spørgsmål 58**.

FODBOLD

Som kontraktspiller omfattet af overenskomsten er du dækket af de forsikringer klubben er forpligtet til at tegne i henhold til loven. Det vil sige lovpligtig arbejdsskadeforsikring samt heltidsulykkesforsikring på mindst 500.000 kr. For deltids- eller fuldtidsbeskæftigede spillere tegner klubben endvidere forsikring mod permanent tab af erhvervsevne på henholdsvis minimum 300.000 kr. og 500.000 kr. Neden for bedes du besvare, hvorvidt du har forsikringer udover de nævnte forsikringer.

54. Har du i din kontrakt aftalt en højere forsikringssum?

ja
nej
ved ikke/
ikke relevant

Hvis ja:
hvad er den aftalte sum mod permanent tab af erhvervsevnen i din kontrakt?
hvad er den aftalte sum på heltidsulykkesforsikringen i din kontrakt?

_____ Antal kroner
_____ Antal kroner

55. Har du en privat heltidsulykkesforsikring?

ja
nej
ved ikke/
ikke relevant

Hvis ja:
hvor stor er forsikringssummen?

_____ Antal kroner

56. Har du en privat forsikring mod permanent tab af erhvervsevnen?

ja
nej
ved ikke/
ikke relevant

Hvis ja:
hvor stor er forsikringssummen?

_____ Antal kroner

57. Er du medlem af en A-kasse?

ja
nej
ved ikke/ ikke relevant

Hvis ja, hvilken?

_____ A-kassens navn

Fodboldspiller – gå til spørgsmål 62

HÅNDBOLD

Som kontraktsspiller på DHFs standardspillerkontrakt er du dækket af den forsikring klubben er forpligtet til at tegne i henhold til loven. Det vil sige lovpligtig arbejdsskadeforsikring. Endvidere kan du i din kontrakt forhandle en ulykkesforsikring mod invaliditet eller død.

58. Har du i din kontrakt aftalt en forsikring mod invaliditet eller død?

ja

Hvis ja:

nej

ved ikke/

ikke relevant

hvor stor er summen på invaliditet?

Antal kroner

hvor stor er summen på død?

Antal kroner**59. Har du en privat heltidsulykkesforsikring?**

ja

Hvis ja:

nej

ved ikke/

ikke relevant

hvor stor er forsikringssummen?

Antal kroner**60. Har du en privat forsikring mod permanent tab af erhvervsevnen?**

ja

Hvis ja:

nej

ved ikke/

ikke relevant

hvor stor er forsikringssummen?

Antal kroner**61. Er du medlem af en A-kasse?**

ja

Hvis ja, hvilken?

nej

ved ikke/

ikke relevant

A-kassens navn

VIII. ØKONOMI

62. Hvor stor var din samlede bruttoindtægt (før skat) i 2000?

Under 50.000 kr.	400.000-500.000 kr.	900.000-1.000.000 kr.
50.000-100.000 kr.	500.000-600.000 kr.	1.000.000-1.100.000 kr.
100.000-200.000 kr.	600.000-700.000 kr.	1.200.000- 1.300.000 kr.
200.000-300.000 kr.	700.000-800.000 kr.	over 1.300.000 kr.
300.000-400.000 kr.	800.000-900.000 kr.	

63. Hvordan vurderer du, at dine pengemæssige bruttoindtægter (før skat) var fordelt i 2000?

aflønning fra min klub (incl. bonus, præmiepenge etc.)	___ procent
aflønning for erhvervsarbejde (ikke sport)	___ procent
dagpenge, bistandshjælp el.lign	___ procent
SU og studielån	___ procent
personlige sponsor/reklameindtægter	___ procent
andre sportsrelaterede indtægter	___ procent
andre ikke-sportsrelaterede indtægter	___ procent

I alt 100 procent

64. Modtog du i 2000 sponsorater udbetalt i form af naturalier (dvs. tøj, fødevarer, bilordning etc.)?

ja

Hvis ja:

nej

Hvilke typer sponsorater var der tale om?

ved ikke/ikke relevant

sportstøj eller andet sportsudstyr

hverdags- eller modetøj

helt eller delvis fri bolig

fri bil- eller anden transportordning

andre forbrugsgoder (fx. computer, fødevarer)

andet: _____

Hvor stor vurderer du den pengemæssige værdi af de naturaliegoder du har modtaget udover din pengemæssige bruttoindkomst?

_____ (kroner før skat)

65. Sparer du op til tiden efter sportskarrieren?

ja

Hvis ja:

nej

**Hvilke(-n) type(-r) opsparingsordning(-er) er der tale om?
(sæt gerne flere krydser)**

kapitalpension eller anden pensionsordning

investeringsforening

almindelig opsparing

andet: _____

andet: _____

Hvor stor procentdel af din samlede indkomst sparer du op?

op til 10 procent

11 til 20 procent

21-30 procent

31-40 procent

over 41 procent

IX. FORBEDRINGSBEHOV

I de næste spørgsmål bedes du angive i hvor høj grad du har behov for forbedringer af dine sportslige og civile behov. Spørgsmålene starter alle med:

'I hvor høj grad har du brug for forbedring af dine sportslige og civile forhold med hensyn til mulighederne for...'

Du skal svare ved at sætte ring om det tal, der passer bedst:

Sæt ring om "1", hvis du synes at forbedring ikke er nødvendig. Sæt ring om "5", hvis du synes, at forbedring er meget nødvendig.

Jo mere brug for forbedring, jo højere tal. Jo mindre brug for forbedring, jo lavere tal.

I hvor høj grad har du brug for forbedring af dine sportslige og civile forhold med hensyn til mulighederne for...

	Forbedring ikke nødvæn- dig				Forbedring meget nødvæn- dig	Ikke relevant / ved ikke
		←	→			
66.bedre skadesforebyggelse og skadesbehandling?	1	2	3	4	5	
67.mere restitution og hvile?	1	2	3	4	5	
68. ...at få bedre træningsforhold?	1	2	3	4	5	
69.at kombinere sportskarrieren med samvær med venner og familie?	1	2	3	4	5	
70.at kombinere sportskarrieren med et uddannelsesforløb?	1	2	3	4	5	
71.at kombinere sportskarrieren med et civilt arbejde?	1	2	3	4	5	
72.at få uddannelses- og erhvervsvejledning?	1	2	3	4	5	
73.at spare op til tiden efter sportskarrieren?	1	2	3	4	5	
74. ...at få vejledning og bistand i forbindelse med kontraktforhandlinger?	1	2	3	4	5	
75. ...at afholde ferie?	1	2	3	4	5	
76. ...at få medindflydelse på dit arbejde (træningsmetoder, tilrettelæggelse, konkurrenceforhold o.lign.)?	1	2	3	4	5	

X. TILFREDSHED MED EGEN SITUATION SAMT ØNSKER OG HÅB FOR FREMTIDEN

Ved de følgende spørgsmål bedes du tage stilling til en række udsagn. Dette gør du ved at markere din holdning til disse i en af de fem afkrydsningsmuligheder nedenfor. Du må kun afkrydse én svarmulighed ved hvert udsagn. Kan du ikke det, er du i tvivl eller er spørgsmålet ikke relevant for dig, kan du sætte kryds ved "ikke relevant/ved ikke".

	Meget uenig	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig	Meget enig	Ikke relevant/ved ikke
Jeg er ofte tidsmæssigt presset i min hverdag!						
77. Jeg har unødigt mange skader som følge af for meget træning og for mange kampe!						
78. Det er bedst, hvis man under sin sportskarriere kan tage en uddannelse eller have et job ved siden af!						
79. Det er økonomisk nødvendigt for mig at have et job ved siden af min sportskarriere!						
80. Det er bedst, hvis man kan undgå at have et job eller tage en uddannelse ved siden af sin sportskarriere!						
81. Min sportskarriere bliver forringet fordi jeg tager en uddannelse/har et job ved siden af sporten!						
82. Min uddannelse/min civile karriere er, eller bliver, ringere som følge af min sportskarriere!						
83. Jeg har svært ved at kombinere mit job med sportskarrieren!						
84. Jeg har svært ved at kombinere min igangværende uddannelse med sportskarrieren!						
85. Jeg savner ofte at være sammen med venner og familie pga. min sportskarriere!						
86. Jeg frygter ofte for mine fremtidsudsigter når jeg stopper med at dyrke sport!						
87. Ofte overstiger de negative sider ved sportskarrieren de positive sider!						

88. Har du overvejet, hvad du vil foretage dig efter din sportskarriere? (sæt ét kryds)

ja, jeg har en klar ide om det.

ja, men jeg har ingen klar ide om det.

nej, jeg har endnu ikke gjort mig nogle tanker om det.

89. Hvilken type job vil du foretrække efter endt sportskarriere? (sæt ét kryds)

et job med fortsat tilknytning til min sport (fx. træner/leder, spilleragent, journalist/kommentator).

et job inden for det område jeg har uddannet mig i, er i gang med at uddanne mig i, eller vil uddanne mig i.

jeg vil fortsætte med mit nuværende erhvervsarbejde.

andet: _____

ved ikke/ikke relevant

**90. Hvilken type uddannelse vil du foretrække at tage efter endt sportskarriere (sæt evt. flere krydser)
Afkryds ikke uddannelser du allerede har taget.**

jeg vil ikke uddanne mig mere end jeg allerede har gjort.

9. eller 10.klasse.

almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse (fx. HTX, Gymnasium, HHX, HF, HH).

enkeltfag ved almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse.

erhvervsfaglig uddannelse (fx. bager, tømrer, frisør, butiks- eller kontorassistent).

kort videregående uddannelse (2-3 år) (fx. markedsøkonom, akademiøkonom, datamatiker, laborant, byggetekniker, merkonom).

mellemlang videregående uddannelse (3-4 år, fx. diplomingeniør, sygeplejerske, folkeskolelærer, socialrådgiver, pædagog, bachelorgrad fra universitet).

lang videregående uddannelse (4 år og mere, fx. kandidat eller ph.d. fra universitetet, handelshøjskole, DTU eller tilsvarende).

andet, skriv hvilken: _____

andet, skriv hvilken: _____

91. Har du nogle supplerende kommentarer til spørgeskemaet og/eller dine svar, eller andet, som du mener kan have relevans for undersøgelsen, er du velkommen til at skrive det nedenfor.

XI. OPFØLGENDE INTERVIEW

Spørgeskemaet du netop har udfyldt er en del af en større undersøgelse af de bedste danske fodbold- og håndboldspilleres vilkår. I den forbindelse vil vi eventuelt være interesserede i at høre mere om dine sportslige og sociale vilkår som elitefodbold-/elitehåndboldspiller, hvorfor vi gerne vil have muligheden for at kontakte dig. De ting du fortæller vil ligesom de svar du har afgivet i dette spørgeskema blive behandlet anonymt. Angiv venligst nedenfor om du ønsker at blive kontaktet.

nej, jeg vil ikke kontaktes!

ja, det er i orden at jeg bliver kontaktet!

Navn:	
Adresse:	
Telefon: (dag), (aften)	
Evt. e-mail:	

Mange tak for din hjælp!

22. BILAG: FØLGEBREV, KLUBSPØRGESKEMA

Til håndbold- og fodboldlige klubberne!

Vedlagte spørgeskema er en del af en større undersøgelse af sportslige, sociale og uddannelsesmæssige vilkår for kontraktspillere i dansk fodbold og håndbold. Udover dette spørgeskema, der er udsendt til repræsentanter for danske fodbold- og håndboldklubber, er der udsendt spørgeskemaer til fodbold- og håndboldspillere i hele landet.

Baggrunden for undersøgelsen er et ønske fra de finansierende institutioner (se nedenfor) om at undersøge de sociale, økonomiske og uddannelsesmæssige forhold samt i mindre udstrækning trænings- og konkurrencevilkår for de danske professionelle fodbold- og håndboldspillere samt at undersøge hvordan danske håndbold- og fodboldklubber vurderer situationen, og hvad klubberne gør - samt kan og vil gøre - for at forbedre spillernes vilkår. Undersøgelsen er iværksat for at skabe et kvalificeret grundlag for vurdering af, hvilke eventuelle tiltag der i fremtiden skal iværksættes for at forbedre forholdene for spillerne. Det er derfor særdeles vigtigt, at der fra klubbernes side bakkes op om undersøgelsen! Endvidere er det af største betydning, at spørgsmålene besvares så grundigt som muligt!

Undersøgelsen - som det vedlagte spørgeskema er en del af - er rekvireret og finansieret af TEAM DANMARK, Dansk Boldspil Union, Dansk Håndbold Forbund, Divisionsforeningen (fodbold) og Spillerforeningen (fodbold) i fællesskab, og udarbejdes af en undersøgelsesgruppe sammensat af konsulenter fra konsulentfirmaet Poula Helth Rådgivning (www.poulahelth.dk) samt Professor ved Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi, Roskilde Universitetscenter (www.ssc.ruc.dk), Klaus Nielsen.

Det skal understreges, at alle besvarelser behandles et hundrede procent anonymt! Ingen udover undersøgelsesgruppen, der har tavshedspligt, vil have adgang til besvarelserne. Efter den endelige afrapportering vil alle oplysninger, der kan bruges til at identificere de adspurgte klubber, blive destrueret af undersøgelsesgruppen. Det skal endvidere nævnes, at der i afrapporteringen af resultaterne ikke vil blive givet oplysninger, der kan medvirke til at bryde anonymiteten. Resultaterne af undersøgelsen vil blive publiceret på TEAM DANMARKS hjemmeside (www.teamdanmark.dk) ultimo april 2002.

Spørgeskemaet skal udfyldes af den sportslige ansvarlige for klubbens håndbold- eller fodboldligatrup(er) eller af anden repræsentant for klubben (direktør, formand, fremtrædende bestyrelsesmedlem etc.). Besvarelsen skal afspejle klubbens politik og praksis. Tidsfristen for besvarelse og indsendelse af spørgeskemaet er: **4. Februar 2002**. Det er meget vigtigt, at denne tidsfrist overholdes!

Mange tak for hjælpen!

Susanne Hedegaard Andersen, Sportschef, TEAM DANMARK

Eventuelle spørgsmål vedr. besvarelsen af spørgeskemaet rettes til Poula Helth Rådgivning: Rasmus Klarskov Storm, tlf: 3962 6216, e-mail: rks@poulahelth.dk

Anders G. Nielsen, tlf: 3962 6216, e-mail: agn@poulahelth.dk

Telefontid: tirsdage og torsdage 9.00 – 16.00.

23. BILAG: KLUBSPØRGESKEMAET

UNDERSØGELSE AF SPORTSLIGE, SOCIALE OG UDDANNELSESMÆSSIGE VILKÅR FOR DANSKE KONTRAKTSPILLERE I FODBOLD OG HÅNDBOLD

Dette spørgeskema er udsendt til Fodboldklubberne i SAS-Ligaen samt til Håndboldklubberne i TDC-ligaerne. Spørgeskemaet bedes besvaret af den sportslige ansvarlige for klubbens ligatrup(per); men kan også besvares af andre i klubbens ledelse, så længe besvarelsen er udtryk for klubbens officielle holdning. Besvarelsen indsendes til Poula Helth Rådgivning i vedlagte svarkuvert (porto er betalt). **Tidsfrist for besvarelse er 4. Februar 2002. Det er meget vigtigt, at denne tidsfrist overholdes!**

Undersøgelsen beskæftiger sig ikke med udenlandske kontraktspilleres forhold i Danmark. Spørgeskemaet skal således kun besvares med udgangspunkt i de forhold klubben tilbyder danske kontraktspillere.

Spørgeskemaet er delt op i ni sektioner med følgende overskrifter:

- I. Træningsmæssige og sportslige forhold
- II. Skader og forebyggelse
- III. Spillernes job og uddannelse mv.
- IV. Uddannelses- og erhvervsvejledning
- V. Spillernes fremtid efter endt sportskarriere
- VI. Kontraktspillere
- VII. Klubbens økonomi
- VIII. Afsluttende kommentarer
- IX. Opfølgende interview

Da spørgeskemaet er udsendt til såvel fodbold- som håndboldklubber kan enkelte spørgsmål forekomme irrelevante for jeres klub. Er dette tilfældet skal spørgsmålet enten springes over eller der skal sættes kryds i kategorien 'ved ikke/ej relevant', hvor det er muligt. Samtlige spørgsmål bedes besvaret så grundigt og korrekt som muligt, og der bør kun afkrydses én svarmulighed, med mindre andet er angivet.

Har klubben udarbejdet særligt skriftligt materiale, der beskriver klubbens planer/initiativer i relation til spillernes sportslige, sociale, økonomiske eller uddannelsesmæssige forhold må det meget gerne vedlægges besvarelsen eller fremsendes til undersøgelsesgruppen på adressen: Poula Helth Rådgivning ApS, Hellerupvej 8, 2900 Hellerup, Att; Rasmus Klarskov Storm.

Specielt til håndboldklubberne:

Nogle håndboldligaklubber har både et dame- og herrehold i den bedste række. Disse klubber har modtaget to spørgeskemaer. Klubben bedes læse spørgeskemaet igennem og på den baggrund vurdere om forskellene mellem dame- og herrehåndbold er så store, at det er nødvendigt at udfylde to spørgeskemaer, et for herrer og et for damer. Såfremt der kun bruges ét spørgeskema, skal svarene vedrørende "Kontraktspillere" (spm. 32 & 33) under alle omstændigheder opdeles i herrer og damer.

1. Hvilken idrætsgren?

Håndbold

Fodbold, **gå til spørgsmål 3**

2. Håndboldklubberne: Svarene i dette spørgeskema dækker ...

...kun damehåndboldligaholdet.

...både herre- og damehåndboldligaholdet.

...kun herrehåndboldligaholdet.

I. TRÆNINGSMÆSSIGE OG SPORTSLIGE FORHOLD

Spørgsmålene i denne sektion samt flere af spørgsmålene i de følgende sektioner er stillet som udsagn, hvortil klubbens holdning udbedes. Dette gøres ved at markere den af de fem afkrydsningsmuligheder, som bedst beskriver klubbens holdning. Der må kun afkrydses én svarmulighed ved hvert udsagn. Er dette umuligt, eller er spørgsmålet ikke relevant, afkrydses "ikke relevant/ved ikke".

	Meget uenig	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig	Meget enig	Ikke relevant/ved ikke
3. Klubbens 1. holdstrup træner tilstrækkelig lang tid!						
4. Kvaliteten af 1. holdstruppens træning er den bedst mulige!						
5. Klubbens 1. holdstrup træner på de bedst mulige tidspunkter!						
6. Klubben har ideelle fysiske rammer for træningen!						
7. Klubbens træningsforhold er som helhed optimale!						

II. SKADER OG FOREBYGGELSE

Ved spørgsmålene i denne sektion samt flere af spørgsmålene i de følgende sektioner skal besvarelsen ske ved at afkrydse det (eller de) svar, der bedst svarer til klubbens holdning. Der må kun afkrydses én svarmulighed ved hvert udsagn, med mindre andet er angivet. Da forholdene formentlig er meget individuelle fra klub til klub er der ved hvert spørgsmål mulighed for at supplere svaret med kommentarer. Hvis ingen af svarmulighederne svarer til klubbens holdning afkrydses "ikke relevant/ved ikke". Er dette tilfældet opfordres der til at anføre årsagen i kommentar-felterne.

8. Er antallet af kampe samt træningsmængden medvirkende til at fremprovokere unødvendigt mange skader blandt spillerne? (sæt kun et kryds)

Ja, i høj grad.

Nej.

Evt. kommentar:

Ja, i mindre grad.

Ved ikke/ikke relevant.

9. I hvilken grad oplever klubben, at spillerne bliver udsat for overbelastningsskader? (sæt evt. flere krydser)

Det er generelt et stort problem.

Det er sjældent et problem.

Evt. kommentar:

Det er til tider et problem.

Det er aldrig et problem.

Det er for det meste kun et problem for få spillere, som ofte er skadede, og derfor er svære at behandle.

Ved ikke/ikke relevant.

10. Er klubbens behandlingsapparat tilfredsstillende i forhold til behandlingsbehovet? (sæt kun ét kryds)

Ja, i alle tilfælde.

Nej.

Evt. kommentar:

Ja, i de fleste tilfælde.

Ved ikke/ikke relevant.

11. Har klubben benyttet sig af det offentlige behandlingsapparat i tilfælde, hvor klubbens eget behandlingsapparat ikke har været tilstrækkeligt? (sæt kun ét kryds)

Ja, ofte.

Nej.

Evt. kommentar:

Ja, ved sjældne lejligheder.

Ved ikke/ikke relevant.

12. Har det offentlige behandlingsapparat været tilfredsstillende i de tilfælde, hvor klubbens eget behandlingsapparat har været utilstrækkeligt? (sæt kun ét kryds)

Ja, altid.

Nej, kun ved enkelte lejligheder.

Evt. kommentar:

Ja, i nogle tilfælde.

Nej, aldrig.

Ved ikke/ikke relevant.

III. SPILLERNES JOB OG UDDANNELSE MV.

13. Hjælper klubben de danske kontraktspillere med at finde et job ved siden af sportskarrieren? (sæt evt. flere krydser)

Ja, ofte.

Nej, der er sjældent behov for dette.

Evt. kommentar:

Ja, ved enkelte lejligheder.

Nej, det har klubben ikke mulighed for.

Nej, det er spillernes eget ansvar.

14. Hjælper klubben de danske kontraktspillere med at finde en bolig? (sæt evt. flere krydser)

Ja, ofte.

Nej, der er sjældent behov for dette.

Evt. kommentar:

Ja, ved enkelte lejligheder.

Nej, det har klubben ikke mulighed for.

Nej, det er spillernes eget ansvar.

15. Det er ideelt set bedst, hvis spillerne under deres sportskarriere kan tage en uddannelse eller have et job (evt. deltid) ved siden af sportskarrieren!

Meget uenig

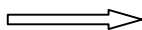
Uenig

Hverken enig eller uenig

Enig

Meget enig

Ikke relevant/ ved ikke

16. Det er ideelt set bedst, hvis spillerne kan undgå at tage en uddannelse eller have et job ved siden af sportskarrieren!

17. Det er i klubbens øjne i praksis uforeneligt at være FULDTIDS KONTRAKTSPILLER og samtidig tage en uddannelse eller have et job ved siden af sportskarrieren!

18. Det er i klubbens øjne i praksis vanskeligt at være DELTIDS KONTRAKTSPILLER og samtidig tage en uddannelse eller have et job ved siden af sportskarrieren!

19. Det er i klubbens øjne i praksis vanskeligt at være BIBESKÆFTIGET KONTRAKTSPILLER og samtidig tage en uddannelse eller have et job ved siden af sportskarrieren!

20. Klubben er indstillet på fremover at indrette tilrettelæggelsen af træningsforhold og andre af spillernes kontraktlige forpligtigelser således, at spillerne får bedre muligheder for at tage en uddannelse eller have et job ved siden af sportskarrieren!

21. Job- og uddannelsesforløb må indrettes mere fleksibelt, hvis det skal kunne lade sig gøre at tage en uddannelse eller at have et job ved siden af forpligtigelserne som kontraktspiller!

22. Bedre koordinering af træningstider og job/uddannelsesforløb kræver initiativer på tværs af klubber, af DBU eller i form af lovgivning!

IV. UDDANNELSES- OG ERHVERVSVEJLEDNING

23. Vejleder klubben spillerne om job og uddannelse? (sæt kun ét kryds)

Ja, ofte.

Nej, kun sjældent.

Evt. kommentar:

Ja, ind i mellem.

Nej, aldrig.

Ved ikke/ikke relevant.

24. Det er klubbens ansvar at vejlede spillerne om job og uddannelse!

25. Klubben har ikke ressourcer og økonomi til at tilbyde denne slags vejledning til spillerne!

26. Det er ikke klubbens; men andre institutioners (offentlige, private, etc.) opgave at vejlede spillerne om job og uddannelse!

Meget uenig	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig	Meget enig	Ikke relevant/ ved ikke
-------------	-------	--------------------------	------	------------	-------------------------

V. SPILLERNES FREMTID EFTER ENDT SPORTSKARRIERE

27. Opfordrer klubben spillerne til at etablere opsparings- eller pensionsordninger? (sæt kun ét kryds)

Ja, i høj grad.

Nej.

Evt. kommentar:

Ja, i mindre grad.

Ved ikke/ikke relevant.

28. Hjælper klubben spillerne med at etablere opsparings- eller pensionsordninger? (sæt kun ét kryds)

Ja, i høj grad.

Nej.

Evt. kommentar:

Ja, i mindre grad.

Ved ikke/ikke relevant.

Meget uenig	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig	Meget enig	Ikke relevant/ ved ikke
-------------	-------	--------------------------	------	------------	-------------------------

29. Der er klubbens ansvar, at spillerne er socialt, civilt og uddannelsesmæssigt sikret efter sportskarrierens ophør!

30. Det er den offentlige sektors ansvar, at spillerne er socialt, civilt og uddannelsesmæssigt sikret efter sportskarrierens ophør!

31. Det er spillernes eget ansvar, at de er socialt, civilt og uddannelsesmæssigt sikret efter sportskarrierens ophør!

VI. KONTRAKTSPILLERE

32. Hvor mange spillere har klubben haft på kontrakt (fuldtidsprofessionelle; deltidsbeskræftigelse; bibeskæftigelse) i årene 1991-2001?

NB! Håndboldklubber med både herre- og damehold skal opdele tallene på herrer og damer.

	Fuldtid	Deltid	Bibeskæftiget
	(angiv antallet ved efterårssæsonens start)		
1991			
1992			
1993			
1994			
1995			
1996			
1997			
1998			
1999			
2000			
2001			

33. Hvor mange af disse var under 20 år?

NB! Håndboldklubber med både herre- og damehold bør opdele tallene på herrer og damer.

	Fuldtid	Deltid	Bibeskæftiget
	(angiv antallet ved efterårssæsonens start)		
1991			
1992			
1993			
1994			
1995			
1996			
1997			
1998			
1999			
2000			
2001			

VII. KLUBBENS ØKONOMI

34. Hvor stor andel udgør følgende poster af klubbens (den professionelle afdeling, hvis en sådan særskilt afdeling findes) samlede **INDTÆGTER** (i det seneste regnskabsår)?

Entreindtægter	___ procent
TV-indtægter	___ procent
Sponsorindtægter	___ procent
Merchandise	___ procent
Transferindtægter	___ procent
Andre indtægter	___ procent

I alt 100 procent

35. Hvordan har de enkelte **INDTÆGTSPOSTERS** andel af de samlede indtægter udviklet sig de seneste ti år?

	Meget mindre	Mindre	Omtrent uændret	Større	Meget større	Ikke relevant/ ved ikke
NB! Det er andelen af de samlede indtægter og ikke ændringer i absolutte størrelser, der spørges til.						

36. Hvor stor andel udgør følgende poster af klubbens (den professionelle afdeling, hvis en sådan særskilt afdeling findes) samlede **UDGIFTER** (i det seneste regnskabsår)?

Spillerlønninger	___ procent
Andre lønninger	___ procent
Transferudgifter	___ procent
Andre udgifter	___ procent

I alt 100 procent

37. Hvordan har de enkelte **UDGIFTSPOSTER** andel af de samlede udgifter udviklet sig de seneste ti år?

	Meget mindre	Mindre	Omtrent uændret	Større	Meget større	Ikke relevant/ ved ikke
NB! Det er andelen af de samlede udgifter og ikke ændringer i absolutte størrelser, der spørges til.						

VIII. AFSLUTTENDE KOMMENTARER

I denne sektion er det muligt at svare mere fyldestgørende, og dermed supplere og udvide de hidtidige svar. Brug eventuelt bagsiden af spørgeskemaet til udvidede refleksioner.

38. Hvad bør der gøres? Ikke blot af klubben; men også andre aktører (statslige, private, etc.) for at tilgodese spillernes fremtid også efter idrætskarrieren?

39. Har klubben formuleret – eller har klubben i den nærmeste fremtid intentioner om at formulere – nogle særlige initiativer rettet mod forbedring af såvel de sportslige og sociale forhold for spillerne i klubben? Hvis, ja hvilke initiativer er der tale om?

40. Hvorfor/hvorfor ikke ?

41. Har klubben nogle supplerende kommentarer, som kan have relevans for undersøgelsen, kan det anføres nedenfor (fortsæt evt. på bagsiden).

IX. OPFØLGENDE INTERVIEW

Dette spørgeskema er en del af en større undersøgelse af de bedste danske fodbold- og håndboldspilleres vilkår samt klubbernes syn på sagen. I den forbindelse er undersøgelsesgruppen interesseret i at høre mere om de problemstillinger som klubberne ser i forhold til spillernes vilkår og klubbernes betydning herfor. Derfor vil vi gerne have mulighed for at kontakte klubben med henblik på et eventuelt uddybende interview. Angiv venligst nedenfor om det er i orden, at undersøgelsesgruppen kontakter klubben. Klubbens udsagn i forbindelse med opfølgende interview vil, ligesom de i spørgeskemaet afgivne oplysninger, blive behandlet anonymt.

Nej, klubben ønsker ikke at blive kontaktet!

Ja, det er i orden at klubben bliver kontaktet!

Klub:	
Kontaktperson (Navn):	
Adresse:	
Post nr. & by:	
Telefon: (dag), (aften)	
Evt. e-mail:	